Eduard. Spiro pinxit. Jos. Axmann sculpsit Vindob. 1855.

Pázmány Péter,

Cardinalis, Magyarország primása

és esztergomi érsek.

PÁZMÁNY-FÜZETEK.

EGYHÁZI BESZÉDEK, HOMILIÁK,

TEMPLOMI ÉS ISKOLAI KATEKESISEK

GYÜJTEMÉNYE.

KIADJA

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT.

I. KÖTET.

PESTEN, 1856.

NYOMATOTT BEIMEL J. ÉS KOZMA VAZULNÁL

ELŐSZÓ.

A „Pázmány-füzetek“ elsejét ezennel veszi a t. cz. egyházi közönség.

A vállalkozó Szent-István-Társulat „Pázmány-füzetek“-nek nevezte el a munkát nem tartalmának, nevezetesen nem a benne foglalt beszédeknek a Pázmányéival vetélkedő jelessége, hanem igenis lelki kegyeletének mértéke szerint: egyedül tiszteletből a főpapi szónok iránt, hogy hódolatát fejezné ki századok multán is a szószéken szerzett hasonlithatatlan érdemei iránt.

Ha Pázmány az ő ‚Kalauz‘-át latinul irta, a mint irhatta volna: ez esetben a külföldi történetiró, valahányszor Bellarmin vitairatairól emlékezik, mindannyiszor Pázmány müvét is tisztelettel és egy sorban fogta volna amazéval emliteni. Azonban Pázmány nemzetére kivánt hatni, s magyarul irt. Ekként betölté ugyan a magyar nép főpásztora tisztét: de egyszersmind dicsőségének és világszerü jelentőségének egy részét áldozta fel; mi átalán minden magyar irók és szónokok sorsa.

Az áldozat méltó, hogy azt legalább honfiai becsüljék meg.

Tisztelet tehát a mi Pázmányunknak! kinek, hogy egy Bossuet vagy Fenelon dicsőségében ragyogjon világ-

szerte az egyetemes irodalom és egyházi szónoklat egén, nem hiányzott egyéb, mint nyelv olly kimivelt, elterjedt és uralkodó, millyen volt az, mellynek szárnyain amazok ereszték utnak halhatatlan gondolataikat.

A „Szent-István-Társulat“ érdemei koszorujába uj gyöngyöt illesztend, ha a tiszteletoszlopnak, mellyet e füzetek elnevezése által a nagy férfiu emlékezetének emelni akart, elég monumentalis becse lesz, hogy honfiaink által halhatatlan nevéhez legalább nem-méltatlannak találtassék.

Pesten, nov. 18. 1855.

A szerkesztők.

Advent első vasárnapra.

És akkor látják az emberfiát eljönni a felhőkben nagy hatalommal és dicsőséggel. Luk. 21, 27.

Fölöttébb meghatók Üdvözitőnk tanitásai az utolsó ítéletről. A sz. irás bizonyitása szerint, az ég meg leend fosztva ékességétől, a föld egy fölperzselt pusztasághoz hasonlitand, az örvények megnyitandják öblüket, — és midőn minden romokban fog feküdni: az égen föltünik a kereszt, a hatalom s diadal jeleül az emberfia számára, ki villámtrónjába ülend be, hogy birói széke elébe idézze — az összes emberi nemet. O nézzétek őt! — ez ama nazarenus, kit fölfeszitettek a zsidók, kit megcsúfoltak a pogányok, kit káromlásaikkal illetnek sok keresztények, kit a felfuvalkodott és elbizott tudomány megvet, kinek boldogitó törvényei ellen föllázadnak fejedelmek s népek, — és a kinek birói széke előtt az ég s föld most reszket!.... Az itélet nem fog sokáig tartani. Előhozatik a könyv, mellyben az emberek cselekedetei följegyezve vagynak; és senki, ha akarná is, nem tagadhatja, senki, ha elfeledné is, nem felejtheti el tetteit: mivel a biró maga az Isten lészen, kinek nem kell nyomozni s vizsgálni, ki előtt felesleges a mentség s védelem, ki tanukra nem szorul. Ő egy mindentudó pillantással egyszerre átlátandja az emberi nem összes jó, rossz tetteit, azok inditó okai- s következéseivel együtt . . . Az isteni itélet után megnyilik az ég s befogadja a boldogokat; megnyilik a pokol is — és elrejti az elkárhozottakat. És erre az idő eltünik, vele a mulandóság is, és mindenütt az örökkévalóság veendi kezdetét.

K.! az égből senki sincs kizárva; a menny örömei, min-

den halandó ember öröksége; ott helye vagyon a szerecsennek ugy, mint a fehér- szinü népeknek; osztályos atyafiságban él ezen örökségre nézve az egész emberi nem. De az evangeliom mégis egy fájdalmas igazságra figyelmeztet bennünket, és pedig: hogy nem mindnyájan nyerik el ezen örökséget. Krisztus irgalma ki nem zár ugyan senkit az égből, — mivel ő a világ minden népei számára nyitotta föl az ég kapuit; mind e mellett ama leverő igazságot adja tudtunkra: *a)* hogy, habár mindnyájan meg vagyunk váltva, *b)* de nem üdvözülünk mindnyájan. Ez K. H.! egy rettenetes igazság, melly mindnyájunkat közelről érdekel, s egyuttal fölhi, hogy fölötte komolyan elmélkedjünk. Én kérni fogom a Sz.-Lelket, hogy megvilágositsa az én értelmemet s áthassa a ti sziveiteket: miszerint tanitásom világos, a ti hallgatástok üdvösséges legyen.

Midőn az Isten az első embert földből előszólitá, s társul egy nőt melléje rendele: szivökbe a kölcsönös szeretet édes érzelmét rejté el, hogy ne csak anyagi szükségeik-, de nemesebb inditó okoknál fogva is egymáshoz kötve legyenek. Mi boldog lehetett akkor az ember, midőn az irigység, bosszú, harag s az önzés minden más nemtelen indulatait nem ismeré! ez állapot a menny örömeinek előize vala! Bent a szivben és azon kivül békeség és szeretet folyta őket körül. De ősapáink siralmas bukása után — minden megváltozott; a résen, mellyet az eredendő bün az emberi nem szivén hasitott, nyomban előtörtek mind ama bünös indulatok, mellyek az önzés, a szeretetlenség gyökerén hajtanak fel. Az eddig testvérekül élt emberek közé, e szó „idegen“ jött használatba; a néptörzsek egymást gyülölni kezdették; a zsidó nép megvetett más népeket, a görög lenézte a romait, és ez barbárnak nevezé mindazokat, kik tőle nem származtak. Idegenül és elszigetelten éltek egymás között a nemzetek, és más népek kizárásával önzőleg csak önmagok számára hitték alkotva lenni az eget. Krisztus urunk, ki az eredendő bün által az emberi nemben okozott eme siralmas romlásoknak erkölcsi tekintetben helyrehozója volt: az eredendő bün emez első sarjából, az önzésből származott iszonyu eltévelyedést megigazitni, s az elfogyó s meghasonlott testvéri szeretetet ujra helyreállitani kivánta; ő az elhatalmasodott szeretet-

lenséget kibeszélhetlen szeretetével gyógyitani akarta. Mindenek előtt a tudatlanság köde alá temetett azon elvet, amaz igazságot állitá vissza, hogy mindnyájunknak egy a rendeltetésünk s egy jogunk vagyon az örök boldogságra. Melly végből ezen parancsolatot adá tanitványinak: Menjetek az egész világra s hirdessétek az evangeliomot minden népeknek.“ Máté 28, 19. S valóban fölséges s nem mindennapi jelenet lehetett az: midőn az annyira elszigetelt s egymást meggyülölt s önző népek közé léptek az apostolok, s a görög s római hires szónokok s bölcsek székeit elfoglalva, tanitani kezdék a nemzeteket: hogy ők testvérek; midőn értésökre adák, hogy minden népeknek e földön csak egy ősatyjok van, a kitől test szerint leszármaztak, és az Ádám; és ismét csak egy atyjok van az égben, és az az Isten; hogy mindnyájunknak egy ősi bukásunk vagyon — a honnan leszármazott az emberi nemzetet nyomó sok szerencsétlenség, — és ez az eredendő bün; és hogy egy megváltónk vagyon — és az a Krisztus; hogy egy az örökségünk, és az a menny; és egy a kárhozati helyünk, és az a pokol; hogy e szó „idegen“ nem használható az emberiség által; mivel mindnyájan, ha hegyek, ha folyók, ha tengerek, ha szin és nyelv, ha sors és állapot, ha szerencse és szerencsétlenség által külsőleg el is vagyunk választva egymástól, azért egy atyának gyermekei vagyunk. Tehát az apostolok által kihirdetett első nagy kereszténi elv vala, hogy mindnyájan egyenlően váltattunk meg, mivel e megváltásra egyenlő szükségünk volt. Minden nemzetekre az Isten előtti egyenlőség elve a kereszt tövénél kihirdettetett, és a megváltás nagy munkájában alkalmazásba is vétetett.

De K. H.! Üdvözitőnk isteni tulajdonait tekintetbe véve, ki is tenné föl róla azt: hogy, miután az Ádámban bünössé lett összes emberiségnek a megváltásra egyenlő szüksége vala, mégis nem az egész emberi nemet váltotta volna meg? Ő Isten volt s csak isteni igazságosságot tehetünk fel felőle, ki sem nem részrehajló, sem nem személyválogató. Midőn az utolsó vacsorán az Oltári-szentséget, hogy az véres halálának s az emberi nem megváltásának emlékeül ismételtessék, behelyezé, azt rendelé egyszersmind, hogy „minden időkben“ ismételtessék és mutattassék be a vérnélküli

áldozat is. Már hogy „minden időkben“ kivánta isteni Megváltónk a vérnélküli áldozatnak, mint megváltásunk emlékének bemutatását, egyszersmind bizonyitó okul szolgál nekünk arra: hogy az a keresztfán is „minden népekért“ mutattatott be általa. Ezt bizonyitják Üdvözitőnknek azon szavai, — midőn mondá tanitványainak: „hogy az ő vére sokakért ontatik a bünök bocsánatjára“. Máté 26, 28. Az apostolok, kik csak azon tudományt hirdették, mellyet Üdvözitőnktől vettek át, szinte az összes emberi nem megváltásának hitét terjesztették. A zsidó nép, melly azt hivé, hogy a többi nemzetek kizárásával csak ő érette halt el Krisztus, zugolódék Péter apostol ellen, mivel a pogányokat is, név szerint Cornelius századost megtérité s annak meghivását házához elfogadá. S mit felel Péter apostol az önző népnek? „hogy neki megmutatta az Isten, senkit ne mondana tisztátalan s közönséges embernek“; Apost. cs. 10, 28. s lelkesedve felkiált: „most bizonynyal megismerem, hogy nem személyválogató az Isten, hanem minden nemzetségben, a ki féli őt és igazságot cselekszik, kellemetes neki.“ Apost. csel. 34 — 35. Sz. Pál apostol tisztán kimondja, hogy az ég mindnyájunk öröksége, a megváltás mindnyájunk java: „mivel mindnyájunkért halt meg Krisztus“; II. Kor. 5, 15. és ez okból: „nincs többé pogány, nincs zsidó, nincs környülmetélkedés, sem környülmetéletlenség, barbarus s scytha, szolga s szabados, hanem mindenek és mindenekben Krisztus“; Kolosz. 3, 11. és hogy: „egy az Isten, egy a közbenjáró is az Isten s az emberek között az ember Krisztus Jézus, ki önnönmagát adta mindenekért váltságul.“ Timot. I. 2, 5-6. De elég ennyi bizonyitvány a szent irásból; maga a józan ész utal bennünket e hit elfogadására: mivel, ha mindnyájan egy lelki betegségbe estünk, ugy egy orvosságra is szükségünk vala; ha — az Isten vállalta magára a gyógyitást — lehetetlen, hogy eljárásában részrehajló lett volna!... Igen K. H.! Üdvözitőnk a mi büneinkért engesztelő áldozat, de nem csak a mienkért, hanem az egész világért! János I. 2, 2.

Azonban K. H.! ha a világot szemünkkel körbe futjuk, — látandunk sok népeket, részint a tévelygő tanok, részint a pogányság homályában ülni; sőt lesznek,— mellyek a megváltás- s annak üdvösségéről soha mit sem hallottak. Most

már kérdeni fogjátok, — valljon ezek is megváltattak? avagy — miután az üdvösség utját nem ismerik — tehát kizáratattak onnan? Atyámfiai! az égből senki ki nem záratott, — mivel az összes emberiség meg vagyon váltva; hogy az emberi nem nagy része mi okon vagyon most is a lelki homályban? hogy az egyedül üdvözitő hitnek meg nem ismerése miatt, foghatnak-e üdvözülni? — azt egyedül a véghetetlen jóságu Isten akaratjára bizzuk, ki senkit önhibáján kivül el nem kárhoztat; azt azon szeretetteljes mennyei atyára hagyjuk, ki minden embert üdvöziteni akar .... A pogány népek keresztény hitre téritésében, szándékait s czéljait — egyedül maga az Isten tudja. A római birodalom összeomlása korszakának történeteiből tudjuk, miként hajoltak meg az evangeliom édes igájában a barbár népek épen akkor, midőn a római birodalmat legyőzték, meghóditották; tudjuk azt is, hogy e népek egy uj elevenitő kovász valának az egyházban, melly megelevenitette s fölfrisitette a kereszténységet. Mit akar az Isten a jelen időbeli pogány népekkel tenni?.. miután szándokait egy megmérhetlen mélység s fénytenger zárja el előlünk, kutatni nem fogjuk; elég tudni anynyit, hogy ő igazságos s irgalmas is, ki senkit önbünén kivül el nem vet! Hogy e pogány népek is meg vagynak váltva, hogy egyenlő örökségi joguk vagyon velünk az ég örömeire, az világos abból: mivel Üdvözitőnk, a világ minden népeihez küldé tanitványait, — hirdetni a kereszt tudományát, kitüzni a megváltás jelét. És az apostolok e parancs szerint jártak el; s ezek számos utódai e parancs végrehajtásában fáradnak mainapiglan. China- s Japan-földön, India messze pusztáin, az éjszaki s déli sarkoknál, a tengerektől ölelt szigeteken, és a hová csak behatni emberi erőnek engedtetik — mindenütt látjuk a hittéritőket hirdetni az evangeliomot. Mi kérdezhetnők inkább — mi oka annak: hogy az evangeliom közöttök olly kevés gyökeret vert? hogy olly sikeretlen a tanitás, habár mint a kereszténység első századaiban az a missionariusok vérével termékenyittetik? valljon tizenkilencz századok alatt elmulasztotta-e az egyház az Üdvözitőnktől kiszabott ama rendeletet, — „hogy minden népekhez vigyék az evangeliomot“, teljesiteni? Ó K. H.! én ugy hiszem, hogy e népeknek részök vagyon abban, hogy a

romlottság és tudatlanság homályában ülnek; igen, vagynak olly pogány népek, mellyek a hozzájok küldött téritőket legyilkolták, kiknél törvénykönyvökbe van bejegyezve a halálbüntetés mindazon emberekre, a kik merészelnék — a keresztény hitet fölvenni s azt vallani. S miután szabad akarat- s elégséges emberi észszel föl vagynak ruházva az Istentől, a jót a rossztól megkülönböztetni s a között választani: azt gondolom, hogy sokan e népek közül önbünüknél fogva élnek a pogányságban, mint kiknek alkalmuk vala az egyedül üdvözitő hitet elfogadhatni!... Az Isten fogja tudni, — miként itélje meg őket!... Hanem forditsuk csak még szemeinket minkörünkbe. Mi számtalanon vagynak közöttünk, kik naponkint hallják a csalhatatlan tekintélyü egyház tanitását, és mégis azt el nem fogadják, sőt ostromolják! Nem egy vonalon állanak-e ezek a pogány népekkel? vagy inkább, nem rosszabb-e ezeknek sorsuk, mivel a hitnek fénylő napja elől erőszakkal behunyják szemöket? Mit tapasztalunk ez idő szerint? az ugy nevezett müveltebb körökben: — még hisznek ugyan Krisztusban, de mivel tanitása s rendeletei önzésöknek nem kedveznek, meg nem tartják azokat. Minek keresnők tehát India erdeiben a pogány népeket? — Ime itt vagynak közöttünk, kik hallják s ismerik az igazságokat, és szabad akaratukból be nem fogadják azokat. Az engedelmesség törvénye, az evangeliom tanitását hallgatni s azt elfogadni, — a pogányt ugy, mint a müvelt europait egyenlően kötelezi; mivel — Üdvözitőnk szent vérét is egyenlően ontá mindnyájunkért. A katholika egyház betölti hivatását; mindenüvé elküldi tanitóit, és a pogány mint müvelt népeket missionariusaival árasztja el... Sokan elesnek közülök; de a martyrok helyébe ujakat küld, — mivel meg nem pihenhet mindaddig, föl nem oldozhatja magát e kötelezettség alól: a mig — az összes megváltott emberi nemből csak egy is lesz, a ki a Jézus édes nevét nem ismeri, az evangeliom tudományát nem birja. És a midőn ez idő el fog következni, akkor majd eljő az utolsó itélet napja is, és beteljesedik az evangeliom igéje, — hogy: „ezután jő a végezet.“ Mát. 24, 14.

Azonban a milly vigasztalólag hangzott az, hogy mindnyájan megváltattunk, olly leverő más részről — amaz

igazság is, hogy azért nem fogunk mindnyájan üdvözülni. De ez igy jól is vagyon; különben e hit nélkül meg sem lehetne élni a világon. Már a pogányok belátták ezt, és a paradicsomot s poklot, a jók s rosszak jutalmazó s büntető helyét mesés hitrendszerökbe szinte fölvették; miből kitünik, hogy maga az emberi ész a bünösök, a gonoszok büntetését nem csak hogy igazságosnak tartja, de az isteni igazságtól teljes hittel várja s óhajtja. E hit az emberi nem közkivánatán alapszik; mivel különben minden jóra való törekvésnek, erény- s becsületességnek meg kellene bukni, ha egy lenne jutalma a testvérgyilkos Kainnak s az irgalmas Samaritanusnak, az áruló Judásnak és a Jézus hiteért véröket ontó martyroknak, az ártatlanságnak s a bünnek.

Hanem nyissuk föl a sz. irást és olvassuk meg, mit kiván Üdvözitőnk azoktól — kik a boldog örök életbe jutni kivánnak; — mivel — ha az üdvözülhetésre megkivántató föltételeket ismerjük, egyszersmind fogjuk tudni azon okokat is, mellyek az örök kárhozatra vezetnek.

Egy fölöttébb kedves s ártatlan körben találjuk Megváltónkat, midőn épen a kisdedeket megáldá. A tanitványok ez ártatlan kisdedeket nem akarják Üdvözitőnkhez közel bocsátani; de Jézus szeliden megfeddi ez okért őket, mondván: „hagyjatok békét a gyermecskéknek és ne tiltsátok őket hozzám jőni, mert *illyeneké a mennyek országa.*“ Mát. 19, 14. Ezen rövid szavakban K. H.! kimondá Üdvözitőnk, hogy egyedül a kisdedekéhez hasonló ártatlanság számolhat a mennyország örömeire. A felnőtt emberek kisdedkori ártatlanságukat többnyire mindnyájan elveszitik; de édes Megváltónk gondoskodott erről, hogy, ha kiestünk az Istennek kegyelméből büneink miatt, — a poenitentia-tartás szentségének gyakorlása által — ujra visszanyerhessük azt. — Nyujtott módot a beszennyezett ártatlanság köntösét megmosni, megtisztitani. De valljon teszik-e ezt minden keresztények? nem tapasztaljuk-e, hogy egynémellyek bünt bünre halmozva — számos évek alatt vétkeik felett bánatot szivökben nem ébresztenek, azokat meg nem gyónják, az Ur testével lelköket nem táplálják? Ki menti meg ezeket, K. H.! ha ökmagok rohanva s szándékos akarattal sietnek a kárhozatba? Valóban nem lehet illyeneké a

mennyország öröme; ők nem hasonlitanák a kisdedekhez, kiknek ezen boldogság üdvözitői szavakkal meg vagyon igérve!

Csak hamar e jelenet után egy ifjut látunk Üdvözitőnkhez közeliteni, e kérdéssel: „Jó mester, mi jót cselekedjem, hogy örök életem legyen?.. mondá neki Üdvözitőnk: tartsd meg a parancsolatokat. Mondá neki: mellyeket? Jézus pedig mondá: ne cselekedjél gyilkosságot; ne paráználkodjál; ne lopj; hamis bizonyságot ne mondj; atyádat és anyádat tiszteljed, és szeressed felebarátodat, mint tenmagadat. Mondá neki az ifju: mind megtartottam ezeket ifjuságomtól; mi hijával vagyok még? mondá neki Jézus: ha tökéletes akarsz lenni, menj el, add el, a mid vagyon, és add a szegényeknek, és kincsed lészen mennyben, és jöjj el s kövess engem. Mikor pedig az ifju hallotta volna az igét, elméne szomoruan;— mert sok jószága vala. Jézus pedig mondá tanitványinak: bizony mondom nektek, hogy a gazdag nehezen megyen be a mennyek országába.“ Máté 19, 16—23. Üdvözitőnknek ezen ifjuhoz intézett szavai fölöttébb sok tanulságot tartalmaznak mindnyájunkra nézve; és különösen világosságba helyezik azon kérdést: hogy kik tarthatnak számot a boldog örök életre. Vessük mélyen sziveinkbe azokat, — mivel itt sorba előhordatnak az üdvözülhetés föltételei; — hanem egyuttal vizsgáljuk meg, valljon mondá-e Üdvözitőnk ez ifjunak: ne aggódjál a jövő élet felől! hiszen meg vagy váltva, föl vagy szabaditva Ádám büne alól, és ez neked elég az üdvözülhetésre?! Valljon bátoritá-e, hogy szabadon s tetszése szerint vétkezzék s élvezze az élet gyönyöreit? biztatá-e — a kincsek gyüjtésére, az uzsoráskodásra, a szeretetlenségre, a tisztátalan élvezetekre?... O nem, mindezeket megtiltá neki s parancsolá: „ha akarod, hogy örök életed legyen, szeressed az Istent, szeressed felebarátodat, és kövess engem!“ — Csak egy tekintetet kell vetnünk magunk közé, K. H.! hogy láthassuk, miszerint számtalanok vagynak, kik Üdvözitőnknek itt előhordott tanácsait nem követik; kik mindenekben ez ifjuhoz hasonlitanak; — büszkén és elbizottan tökéleteseknek tartván magokat, és ha vagyonuk csak századrészét a szegények számára kérné tőlök valaki, az ég kapujától is

eltávoznának, miként eltávozott Üdvözitőnktől az ifju. Az illyenek K. H.! nem számolhatnak az örök élet örömeire!

Keressük fel Üdvözitőnket még egy más helyen, a hol tanitványai előtt a nyolcz boldogságokat előszámlálja. Hogy kik tarthatnak számot az örök életre, itt ujra Jézus szavaiból tanulni fogjuk. Halljuk tehát őt magát: „boldogok a lelkiszegények, mert övék a mennyek országa;... boldogok a tisztaszivüek, mert ők megtalálják az Istent; boldogok, kik üldözést szenvednek az igazságért;.. boldogok vagytok, midőn szidalmaznak s üldöznek titeket, és hazudván minden gonoszt mondanak ellenetek énérettem: örüljetek s vigadjatok, mert a ti jutalmatok bővséges mennyekben.“ Mát. 5, 1—12. Ime előttünk vagyon az örök boldogságra vezető tanácsoknak szép sorozata! Tehát Jézus ezen szavaiból az tünik ki egyszersmind: hogy boldogtalanok a lelkikevélyek, a tisztátalan szivüek, az igaznak ügyét elnyomók, és mindazok, kik az ártatlanokat üldözik, kik hamis tanuságot tesznek, és az igaz hitnek ellenségei, mivel ezeknek semmi részök nem leend a menny örömeiben! Ide vágnak Üdvözitőnknek ama szavai is: „ha csak feljebb nem bővelkedik a ti igazságtok az irástudók- s farizeusokénál: — be nem mentek a mennyek országába.“ Mát. 5, 20.

Még a mai kor divatbünéhez, a hitetlenséghez fordulok K. H., hogy a kiket a tagadás s kétkedés lelke fogva tart, üdvös szomoruságba ejtsem azok szivét! Nincs semmi bizonyosabb, mint hogy a mennyország örömeiből a hitetlenség is kizárja az ember lelkét. Üdvözitőnk mondá tanitványinak: „adatott nekem minden hatalom mennyben és a földön, elmenvén azért tanitsatok minden népeket, tanitván őket megtartani mind, a miket parancsoltam nektek.“ Mát. 28, 18—20. Ismét más helyütt: „ki titeket hallgat, engem hallgat, ki titeket megvet, engem vet meg,“ Luk. 10, 16; „a ki hiszen és megkereszteltetik, üdvözül, a ki nem hiszen, elkárhozik.“ Márk. 16, 16. Mit jelentenek ez üdvözitői szavak? azt K. H.!, hogy minden halandó ember kötelessége az Üdvözitőnk által behelyzett tanitói egyházat hallgatni, tanitásait kétkedés nélkül elfogadni, általa tudomásunkra juttatott isteni parancsolatokat pontosan megtartani; mivel, ha ezt nem teszszük, kárhozatunk bizonyos! Itt Üdvözitőnk mint Isten szólt az embe-

riséghez, határozott hangon rendelvén s parancsolván törvényeinek megtartását. Nem szabaditott fel senkit rendeleteiben kételkedni, hitágazatait félretenni, kijelentett törvényeit megvetni, azok jog- és észszerüségét birálni: hanem parancsolá, hogy mindezeket higyük és tegyük. Föltétlen hódolatot s engedelmességet követelt tőlünk, mondván: ez akaratom, ezek törvényeim, és ti meg fogjátok azokat tartani. Nem mondhatja tehát senki azt: nekem a hitpontok közül ez tetszik, tehát megtartom, ez nem tetszik, tehát elvetem; nem mondhatja: mivel ez észszerü, tehát hiszem, mivel ezt föl nem foghatom, tehát kétkedem benne! Ezt egy halandó sem teheti; mivel az Isten törvénye mindnyáját egyenlően kötelezi, és azok megnemtartásáért mindnyáját egyenlő büntetéssel fenyegeti; mivel a mennyország s pokol — a tudóst és tudatlant, a királyt és koldust, a gazdagot és szegényt egyenlően jutalmazza, egyenlően bünteti. Vagy meg ne érdemelje — az olly ember az örök kárhozatot, a kit Üdvözitőnk istenisége meg nem győz, csodái nem inditanak, kinek szive, — a kiontott drága szent vér láttára, melly a keresztény hitágazatok hiteléül a keresztről hullt alá — hidegen marad? ki a hitágazatokban, mint izletes gyümölcsökben válogat, és az evangeliomnak kissé sanyarubb erkölcsi törvényeit s rendeleteit csak a szegény nép számára hozottaknak hirdeti? ki tudós, gazdag, vagy müveltebb sorsánál fogva kivételes vallást követel magának? Valóban igazságos, K. H.! hogy a ki megvetette ez életben Üdvözitőnk rendeleteit, ne részesüljön az az örök élet örömeiben; mivel megtagadta e földön az Isten fiát, tagadtassék ki ő is a tulvilági boldogságból. Ez itéletet maga Üdvözitőnk mondá ki a hitetlenek fölött e szavaiban: a ki megtagad engem az emberek előtt, megtagadom én is őt az atyám előtt, a ki mennyekben vagyon. Mát. 10, 33.

Az előadottakból tudhatjuk tehát, K. H.! hogy bárha mindnyájan meg vagyunk váltva, de mindnyájan nem fogunk szükségképen üdvözülni. Maga az evangeliom adja tudtunkra ama fájdalmas igazságot: miszerint lesznek számosan, kik az örök kárhozatra fognak itéltetni. Mát. 16, 27. Az Isten irgalma senkit ki nem zár ugyan, ha rendeleteit megtartjuk, szent törvényeihez szabjuk életünket, és az üdvösség elnyerésére kegyelmesen adott eszközzel élünk. Kér-

ditek, mellyik eszköz az? felelet: a poenitentiatartás szentsége, mellyet a véghetetlen jóságu Isten a büneinek árjában fulladozó emberiségnek mentő és szabaditó horgonyul adott. Sz. Pál tanácsa szerint félelem- s rettegéssel munkáljuk tehát üdvösségünket, (Filipp. 2, 12.) és tartsuk szünetlenül szemeink előtt az utolsó itélet iszonyatos képét, midőn Üdvözitőnk az emberi nem minden, még elrejtett tettei fölött is részrehajlatlan itéletet mondand. Talán ha e kép gyakrabban fog előttünk lebegni, visszatéritend bennünket az elhagyatott isteni törvények ösvényére! . . .

O édes Jézus! te nem lelkeket elvesziteni, de üdvöziteni jöttél: ne vess el bennünket az utolsó itélet nagy napján! Te mondád: hogy rettenetes leend a nap, mellyen itélni fogod az emberi nemet, és hogy olly háboruság leend akkor, a millyen nem volt még soha s nem is leszen; ha igazságod szerint akarsz itélni, ki állja ki? engedj az irgalmasság érzetének is e nagy napon! Midőn a keresztfán függöttél a büneiben elvakult zsidó népért, kinok között bár, e szavakkal könyörögtél: „Atyám, bocsáss meg nekik, mivel nem tudják, mit cselekesznek!“ Ezen szavaidra hivatkozunk, ezen kérésedre emlékezve kiáltunk föl mi is: o bocsáss meg nekünk, mivel véghetetlen esztelenek és vakok valánk, midőn törvényeidet áthágtuk. Szent szavaid után tudjuk, o édes Megváltónk! hogy igazságos biró leendsz a nagy napon; o de nem tagadhatod, hogy atyánk is vagy, és hogy irgalmasság- s könyörületességre tanitottál minket: irgalmazz s könyörülj tehát az utolsó itélet napján a bünös emberi nemen. Amen.

Advent második vasárnapra.

Te vagy-e, a ki eljövendő vagy, avagy mást várjunk?
Mát. 11, 3.

Az ó testamentomi profétáknak Üdvözitőnkre vonatkozó jövendöléseik annyira világosak valának a zsidó nép előtt: miszerint azon időben — midőn édes Megváltónk a világra jött, ez örvendetes esemény mintegy közvárakozásnak tárgya vala. E hittől vezéreltetve indulának el a napkeleti bölcsek a feltámadt csillag utmutatása után az ujonan született ég s föld királyát fölkeresni; Heródes — midőn a zsidó főpapok- s irástudóktól kérdezteté: hol kell a próféták jövendölései szerint a Messiásnak születni? szinte ez értelemben nyeré a felvilágositó választ; kereszt. sz. János is, midőn a mai evangeliom szerint tanitványai által kérdezteté Jézust: — ő-e az, a ki eljövendő, avagy mást várjanak? csak a közvárakozás- és amaz átalános meggyőződésnek hódolt, melly szerint a nagy esemény teljesedésének idejét mindenki itt hitte lenni. És e hitet az ó testamentom könyveiben a próféták által följegyzett soknemü jövendölések készitették elő. S valóban, a ki azokat olvassa, a teremtés könyve első lapjaitól kezdve le egész az evangeliom kihirdetéseig, egy fénysugárt veend észre azokon keresztül vonulni, melly mintegy a hajnalnak félhomályában, itt-ott pedig egész világosságban tünteti előnkbe Üdvözitőnk születése- és életeseményeinek egész a részletességekig — sokféle körülményeit. Egy képhez hasonlithatjuk az ó testamentomot, mellyet a müvész még befátyolozva tart, de a rajz a fátyol ritkás szövetén át fölismerhető, a képnek vonásai tisztán ki-

vehetők. A jó Isten négyezer évekig jósoltatá szent férfiak által Üdvözitőnk leendő megérkezését; megrázó szavakban hirdették ők Izrael népének a Megváltót; és már távolból látták isteni fénytől megvilágositott lelki szemeikkel ama fönséges alakot, amaz isteni személyt, ki Bethlehemben született, Jeruzsalemben tanitott — és a Golgothán fölfeszittetett!

Az ó testamentom könyveiben Üdvözitőnkre vonatkozó jövendölések egy megbecsülhetetlen kincs minden keresztényre nézve, mivel azokban hitünknek alapköveit találjuk föl, mellyekre maga Üdvözitőnk tanitásaiban gyakran hivatkozott. Ez okból igen hasznos s tanulságos leend mindnyájatokra, K. H! ha a teremtés idejétől kezdve le egész Üdvözitőnk születéseig, — a szent hajdan történeteiből mindazon Üdvözitőnkre vonatkozó jövendölések nevezetesebbjeit elősorolom, mellyekből ki fog derülni: „miszerint azon Megváltó, ki megjövendöltetett a próféták által és váratott négyezer évekig, ugyanaz, a ki megérkezett az idők teljében, születvén szüz Mariától Sz.-Lélek által, s akit a vakságban ülő zsidó nép többé hiába vár.“ A tárgy terjedelme követeli, hogy beszédem tárgyát több vasárnapokra oszszam; és ha Isten kegyelméből sikerül kimutatnom azt, mit czélba vettem, — az esetben Üdvözitőnk iránt megerősödött hittel fogtok innen eltávozni; mivel látni fogjátok, hogy a jó Isten már az ó testamentom korszakában kezdette a keresztény anyaszentegyháznak alapjait lerakni. A Sz.-Lélek Isten termékenyitse meg sziveiteket, hogy a hallott tanitásból lelki hasznot huzhassatok.

Mint a viz tükrében az ég s minden tárgy, melly fölötte van, lefesti magát, — ugy látjuk az ó testamentom sokféle eseményeiben az Üdvözitőt visszatükrözni. Ő a lelke, ő a szelleme e kor eseményeinek; perczenkint időről időre az ő fönséges isteni képét látjuk, — mint a hajnal óráiban a napot a szent homályból kiemelkedni; mig az idők teljében megjelent, — hogy a multat, a jelent s jövendőt bevilágitsa; — bebizonyitván egy uttal, hogy, a mi az ó testamentomban irva vagyon felőle, nem egyéb utmutatásnál ő reá s alapitandó egyházára.

Nyissuk föl Mózses könyveit. Az első lapokon, mindjárt

a soroknál, — mellyekben első szülőink gyászos bukását adja elő, — egy jövendölés vagyon följegyezve, melly a végzetteljes szerencsétlenség e szomoru perczében isteni vigasztalás gyanánt adatik tudtul Ádám- s Évának, hogy ez által nagy bánatuk s fájdalmuk enyhüljön. A szégyen- és bánattól gyötrött első emberpár jelenlétében mondá Isten e szavakat a csábitó kigyóhoz: „Ellenkezéseket vetek közötted és az asszonyállat között, s a te magod és az ő magva között, ő megrontja a fejedet s te leselkedel sarka után.“ (Mózses I. 3, 15.) Ezen titokteljesen büntető itéleténél az Isten, K. H.! midőn egy, jelenben is undoritó állattal foglalatoskodni látszatik: ama legfönségesebb titokra, az Ige megtestesülésére, szóval az emberi nem megváltására teszen czélzást. Itt tudjuk meg, hogy a szabaditó egyedül az asszony magvából fog születni, világos irányzással arra: miszerint szüztől születend; megtudjuk, hogy az asszony magva töri meg a kigyó, azaz: a csábitó ördög fejét. Vessük most már tekintetünket Üdvözitőnk élettörténetére, — be nem teljesedtek-e mindezek? ó igen — keresztültört a Szüz magva a halál országán, széttörte az ördög bilincseit, megtaposta fejét; mivel „azért jelent meg, sz. János apostol szerint (I. 3, 8.) az Isten fia, hogy elrontsa az ördög cselekedeteit.“ Bárha sarka után mindig leselkedett, — és megkisérté a pusztában, elárulá Judás által, zsidókkal üldözteté, epe- és eczettel itatá, — de még sem győzött, hanem, mint a hogy meg vala jövendölve, legyőzetett!

Olvassuk most egy másik lapját Mózses könyvének; a hol már a kenyér és bor szine alatt az Oltári-szentségnek jövendő alapitására vonatkozó szavakat, jóslatot fogunk találni. A zsidóknál szokásban vala véres áldozatokat mutatni be az Istennek; ezen áldozatok bárha tökéletlen, de mégis előképei valának Üdvözitőnk engesztelő áldozatának, melylyet a keresztfán bemutatott. De Krisztus urunk, ki csak egyszer mutatá be véres áldozatát a keresztfán; annak emlékét egy vérnélküli áldozatban kivánta egyszersmind megörökiteni, mellynek elkészitéséhez, miként tudjátok, K. H.! saját tette s parancsolata szerint, kenyeret s bort rendelt használni. Nézzük ezek előbocsátása után e tárgyra vonatkozó jós szavakat, mellyek Mózses könyvében olvashatók. Ábrahám a Sodomát megrohant királyok ellen vitt harczaiból diadalma-

san térvén haza, ez alkalommal Salem királya Melchisedek „kenyeret és bort“ hozván elő, elébe megyen; és miután Mózsesként a felséges Isten papja vala, megáldá Ábrahámot. (Mózs. I. 14, 18—20.) Ezen Melchisedek K. H.! kiről Mózses említést teszen, egyszerre eltünik szemeink elől, és a szent irás többé róla nem emlékszik. Hanem az esemény után kilenczszáz esztendő mulva szent hárfájának hurjai mellett Dávid király e szavakat énekli sz. zsoltáraiban: „Mondá az ur az én uramnak: ülj az én jobbomra, mig az ellenségidet zsámolylyá teszem a te lábaidnak ... megesküdt az ur s meg nem bánja. Te pap vagy örökké a Melchisedek rendje szerint. (Zsolt. 109, 4.) Hogy e szavak Üdvözitőnkre vonatkoznak, kétségbe vonhatlan lesz az által is, mivel sz. Pál apostol szinte a zsidókhoz irt levelében Mózsesnek Melchisedektől fölhozott szavait Üdvözitőnkre alkalmazza, mondván: „.... és megáldatván (t. i.: az Isten fia) örök üdvösségnek oka lett minden őneki engedőknek, hivattatván az Istentől Melchisedek rendi szerint való főpapnak.“ (Zsid. 5, 9—10.) — Ezen titokteljes áldozat ismétléséről, a millyent Melchisedek mutatott be az Istennek, sehol semmi említés nem tétetik többé az ó testamentomban; a mig halála előtt egynehány nappal a kenyeret és bort kezeibe vevén Üdvözitőnk — a vérnélküli áldozatnak, a kenyér s bor szine alatt bemutatandó Oltáriszentségnek elrendelésében — e titokteljes jelentésnek értelmét megfejtette! És ez által az ezredévek alatt a titok homályában nyugvó jóslat — az utolsó vacsorán egyszerre megértetett, fölvilágosittatott!

Térjünk Mózses könyvének egy más helyére ismét, azon történethez: — a mellyben Ábrahám a hozzá érkezett három égi vendégeit sátorába fogadá. A keleti népszokás vendégszereteténél fogva hivja be Ábrahám a három férfiut, kik a napnak nagy hevében jelentek meg sátra előtt. Hogy a vendégek egyike maga az Isten vala, a lefolyt történet mutatja; sőt hogy talán maga Üdvözitőnk az Isten egyszülött fia vala, ki megszentelt emberiségének alakjában jelenhetett meg: — még valószinübbnek látszik. És ki kételkedhetnék ezen? nem mondá-e egykoron Üdvözitőnk a zsidóknak ez eseményre mintegy czélozva: „Ábrahám az atyátok örvendezett, hogy látná az én napomat: látta és örült. Mondának azért a zsidók neki:

még nincs ötven esztendőd, és Ábrahámot láttad?“ (Ján. 8, 56. 57.) De lépjünk tárgyunkhoz közelebb. Számos évekig tagadta meg az Isten Ábrahámtól az apai örömeket, és már többé nem remélt vala utódot láthatni. Hetvenöt éves korában kapja az első igéretet, hogy ő benne áldatnak meg a föld minden nemzetségei (Mózses I. 18, 17— 18.), és ez időtől ismét huszonöt év folyik le teljes várakozás- és reménységben — a midőn a megigért gyermek megszületett! De ennyi örömre egy, szivet repesztő rendeletet kap az apa; midőn a gyermek legszebb ifju korában vala: isteni parancsra feláldoztatnia kellett, és épen apai kéz által. A pallos már fölemelve, — hogy az ártatlan Izsák nyakára áláhulljon, az áldozatoltár már készen, a fa már lángolt ... de e pillanatban az Isten, ki gyönyörködék Ábrahám készséges engedelmességén, parancsolá neki: „ki ne nyujtsd kezedet a gyermekre, s semmit ne cselekedjél neki; most ismerem meg, hogy féled az Istent és nem kedveztél a te egyetlen fiadnak érettem ... Én magamra esküdtem, ugy mond az ur, mivelhogy e dolgot cselekedted ... megáldalak téged s megsokasitom magodat, mint az égnek csillagait, mint a fövényt, melly a tenger partjain vagyon; birni fogja magod ellenségednek kapuit. És megáldatnak a te magodban a földnek minden nemzetségei, mivelhogy az én szómnak engedtél.“ Ez igéretet K. H.! az Isten Ábrahám fiának Izsáknak is ismételte, emlitvén: hogy a mit atyjának Ábrahámnak igért, azt betöltendi rajta s utódaiban. (Mózs. I. 26, 3—4.) Vizsgáljuk most már az elősorolt eseményt K. H.! Itt már az Üdvözitőnkre vonatkozó jövendölés világosabban tünik szemeink elé ... A hegy, mellyen Ábrahám fiát feláldozandó vala, Moriának neveztetett, és ugyanaz, mellyen Salamon király épitteté az Isten templomát; és szinte az, mellyen az Üdvözitőnk szent keresztjéről s véres áldozatáról örökké emlékezetes Golgotha tér is találtatik! A helyek e találkozása nem véletlen, — hanem az Istentől igy rendeltetett; mivel Ábrahám, midőn egyetlen fiát kész vala feláldozni, méltó lett, hogy az Atya-Istent példázza: „ki akként szerette a világot, hogy egyetlen fiát adná érette.“ (Ján. 3, 16.) Izsák pedig, ki Üdvözitőnkhez hasonlóan saját áldozati fáját vállain vitte, méltó lett, hogy a Megváltót példázza: „ki engedelmes vala egész halálig, a keresztnek haláláig

(Filipp. 2, 8.). Ime K. H.! mennyire tágul itt már a jövendő látkör; mi világosan látjuk Izsák példájában Üdvözitőnket a Golgotha tetőn átvonulni, az áldozati fát vállain vive és mennyei atyja által az emberiségért föláldoztatva! . . . A jósló igéret még azt is mondá Ábrahámnak: hogy magvában áldatnak meg a föld minden nemzetségei; és valljon ki az, kiben megáldattak a föld minden népei? az evangelisták kit neveznek Ábrahám fiának? Jézus Krisztus! kiről sz. Pál mondja a galataiakhoz irt levelében: Ha pedig ti a Krisztusé, tehát az Ábrahám magva vagytok, az igéret szerint örökösök. (Galat. 3, 29.). Beteljesedett tehát a jövendölés is Üdvözitőnk élettörténetében!

Most egy haldokló Patriárka ágya mellé vezetlek benneteket K. H.! hogy ujra Üdvözitőnk eljövetelére vonatkozó jövendölést terjeszszek előtökbe. Az öreg Jákob, midőn föloszlatásának közeledését érezné, fiait maga körül gyüjté, hogy őket egyenkint megáldja. Midőn Juda nevü fiának fejére tevé kezeit, mondá: „El nem vétetik a fejedelmi pálcza Judától és a fejedelem az ő ágyékából, mig el nem jő a ki küldetik, és ő lészen a nemzetségek várása. A szőlőtőhöz kötvén az ő vemhét s a szőlőtőhöz o édes fiam az ő nyöstén szamarát (Mózs. I. 49, 10—11). Ezen profétai lélekkel elmondott áldása Jákobnak — szinte beteljesedett, Juda törzsének a többi Izrael fiai között mindig elsőbbsége volt, e törzs adott fejedelmeket a zsidó népnek; ő harczolt a nép szabadságaiért; és e törzs vala az, mellyről beteljesedék Jákob jövendölése, hogy elnem vétetik a fejedelmi pálcza Judától . . . mig a népek várakozása meg nem érkezik. Történetileg bizonyos ugyanis K. H.! hogy épen Üdvözitőnk születésének perczeiben — vetettek a romai császárok adót a zsidó népre, a nemzeti szabadság s függetlenség megsemmisitésének jeléül; és ez által a zsidók országa a romai birodalom jobbágy-tartományává lett. Midőn pedig Üdvözitőnk mintegy 12 éves vala: — a nép elöljárói az élet s halál feletti jogot is elvesztették; és Judea mint meghóditott tartomány Pontius Pilátus-féle romai tisztartók által kormányoztatott! Valának ugyan még Heródes nemzetségből királyok, — de ezek nem Juda törzséből származtak le; és e királyi méltóság is — csak árnyképe vala e nagy hatalom-

nak! A haldokló Jákob szavai tehát beteljesedtek; beteljesedett még az is, mit a szamárról mondott: mivel az evangelisták egyenlő bizonyitása szerint, midőn Üdvözitőnk Jeruzsálembe bevonult, egy szamáron ült, mellynek fia vala. (Mát. 21, 1.). Sok századok mulva későbbi korból, Üdvözitőnk eljövetelének elő éveiben, Zachariás próféta szinte ezen esetre vonatkozó jövendölést tett, mondván: „Vigadj Sionnak leánya, s örvendezz Jeruzsalemnek leánya, ime a te királyod eljő neked igaz s Üdvözitő, ő szegény és a nyöstén szamáron ülő s a csikón a szamár vemhén. (Zachar. 9, 9.). Midőn a haldokló Jákob patriárka — egyenkint megáldotta volna fiait, látnoki pillantással még egyszer a jövőbe tekintvén, e szavak között: „a te szabaditódat várom uram" hajtotta le a sirba fejét. És ha test szerint be sem várhatta a szabaditót —, bevárta lelke: mellyet, a többi szent patriárkák lelkeivel a Limbusban — — meglátogatván Üdvözitőnk, azokat fölvezette az Istenhez, és az égnek kapuit megnyitotta nekik! . . .

Mi előtt mai beszédemet befejezném — még egy szent patriárkának életviszontagságait érintendem rövideden, ki méltóvá lett, hogy élettörténetében előképe legyen Üdvözitőnknek. E szent férfiu az ugy nevezett egyptomi József, Jákob kedves fia. Valóban ha figyelemmel vizsgáljuk és egybe hasonlitjuk e szent férfiunak életét — Üdvözitőnk életeseményeivel: — a nagy és pontos hasonlatosság a kettő között, felettébb szembetünővé válik. — József legkedvesebb fia vala atyjának; hasonlólag irva vagyon Üdvözitőnkről: „ez az én kedves fiam kiben nekem kedvem tölt." (Mát. 17, 5.). Józsefet gyülölték testvérei, álmodozónak tartották, nagyravágyással vádolták; mindez történt Üdvözitőnkkel, gyülölték őt, beszédeit keményeknek tartották, és mintegy nagyra vágyását támadva meg hogy Isten fiának tartotta magát, kérdezék tőle: „mivé teszed magadat?" (Ján. 8, 53). Józsefet testvérei halálra keresték; Ruben megakará menteni és e miatt tanácslá egy gödörbe vetni a gyermeket — hogy azután atyjának vissza adhassa; Üdvözitőnket szinte halálra keresték testvérei — a zsidók, Pilátus megakará őt menteni — de emberektőli félelme erősebb vala — az ártatlannak igaz ügyénél, és átadá őt a zsidóknak. József test-

vérei által 20, Üdvözitőnk Judás által 30 ezüst pénzért adatott el. Midőn Józsefet testvérei a gödörbe lökték, mondák egymás között: majd meglátjuk mi leend álmaiból? — midőn Krisztus urunk a keresztfán függött szinte a zsidók is mondák: ha zsidók királya vagy, szálj le a keresztről és mi hinni fogunk. (Mát. 27, 42.). Józsefet megkisérté Putifár neje ártatlanságában, Üdvözitőnket pedig az ördög; Józsefet Fárao, Üdvözitőnket a zsidó nép hamis tanubizonyság mellett itélik el. József két bünös között szenvedte a tömlötz kinjait; Üdvőzitőnk két lator között függött a keresztfán; József börtöntársai közül az egyik a király kegyelmét visszanyeri és nagy méltóságra emeltetik, a másik pedig kivégeztetik; az Üdvözitőnk keresztfáját környező két lator közül szinte — az egyik paradicsomba jut, a másik az örök kárhozatra. József a tömlötzből mint valami föld alatti sirból nagy tisztelet s fény környezetten ujra kilépett, uj életre támadt; Üdvözitőnk szinte midőn a sirból kijött, dicsőültebb testet vett föl magára. Józsefet körülvezetteté országában a király és megparancsolá népének: hogy mint szabaditójok előtt térdet hajtsanak; Üdvözitőnkről is irva vagyon: hogy az Isten fölmagasztalá őt és nevet ajándékozott neki — — mellyre az égen a földön s a föld alatt minden térd meghajoljon. (Filipp. 2, 10—11.). Az egész Egyptom alá volt vetve Józsefnek — kivéve Fáraot; Üdvözitőnknek szinte minden alá volt vetve — kivéve azt a ki mindeneket alá vetett neki. (I. Kor. 15, 27). Mindenkit kinek kenyérre szüksége vala Józsefhez külde a király, és a ki az éhség idején hozzája méne, az éhen meg nem halt; Üdvözitőnk pedig magáról mondá: én vagyok az életnek kenyere, a ki hozzám jő, nem fog éhezni. (Ján. 6, 35.). Végre midőn József magát testvérei előtt fölfedezé, azok megijedének, mivel őt holtnak képzelék; szinte igy ijedének meg Üdvözitőnk tanitványai is midőn föltámadása után először láták őt, azt hitték: hogy a jelenés, csak tünemény, vagy valami lélek látás.

Ime K. H.! a Mózses könyveiben Üdvözitőnkről följegyzett jövendölések igy teljesedtek be egytől egyig! . . és e szent könyvek ennyi tanubizonyságaira támaszkodva biztonmondhatta Krisztus urunk tanitványainak: hogy vizsgálják meg az irásokat mivel azok is felőle tesznek bizony-

ságot, mivel: „szükség beteljesedni mindeneknek mellyek irva vagynak a Mózses törvényében s a profétákban s a zsoltárokban én felőlem. (Luk. 24, 44.). Midőn tehát keresztelő szent János küldöttei Üdvözitőnkhöz tett azon kérdésökre: „Te vagy-e a ki jövendő vagy? — vagy mást várunk?“ azon választ nyerték: — hogy elmenvén jelentsék meg Jánosnak, a miket hallottak és láttak; — ez által mintegy felhivta őket s utasitá hogy a próféták által a Megváltó felől följegyzett jövendöléseket hasonlitanák egybe az ő tetteivel, csodáival, — tanitásával... És ezt bátran teheté; — mivel minden jövendölés az utolsó betüig beteljesedett! – Négy ezer éveken át hangzott a próféták jós szava a szabaditó felől; az öregek — kik nyitott sirjok mellett állottak már, ájtatos búval száltak alá őseik poraihoz, hogy nem láthatják a megigért Megváltót; az ifjak növekedő reménységgel néztek a jövőbe a lelki ujjá születés e napjaira; és ezek közül is sokan elhaltak és nem látták a napot melly Izraelre fényt árasztand. Mig végre elérkezett a várt idő, és már az öreg Simeonnak meg lön igérve: hogy le nem száll atyjainak csontjaihoz addig, a mig meg nem látandja a Megváltót. (Luk. 2, 26.), S mi boldog vala Simeon a midőn karjaira veheté a kisded Jézust, az annyi évezredek alatt megjövendölt, megigért Megváltót! Meghalni kivánt — mivel látták szemei a Megváltót! Keresztények! e boldogságban nekünk is részünk vagyon; mi láttuk szent hitünk szemein át születni, szenvedni, meghalni, föltámadni Üdvözitőnket; látjuk őt folytonosan valóságos teste- s vére szerint oltárainkon. Az Isten velünk is nagy irgalmasságot tett, engedvén születnünk az üdvösség napjaiban már: midőn az árnyékképek valósággá lettek, és az ezredévek alatt rajzolt megváltói kép, Isten egyszülött fiának előre megjövendölt rendkivüli születése- s élettörténetében — lefátyoloztatott! O nagy Isten! ezen jövendölésekben tanuljuk ismerni a te szeretetedet az emberinem iránt! — Nem akartad hogy szerencsétlenségökben — kétségbe essenek ős apáink; koronkint tehát eszökbe juttattad igéreteidet a küldendő szabaditó iránt. De — ezekben tanuljuk ismerni egyszersmind hatalmadat is igéreteidben, — és pontosságodat azok megtartásában. Amen!

Advent harmadik vasárnapra.

Én a pusztában kiáltónak szava vagyok, egyenesitsétek meg az Ur utját a mint megmondotta Izaiás próféta. János 1, 23.

A puszták szózata kereszt. sz. János az ó-testamentomi időnek végső és már befejezett korszakában jelenik meg. Ő e szent kor szent férfiai hosszu és fényes sorának zárköve; fönséges alakja mint valami kapocs köti össze az ó és uj testamentomi időt; a reménység és várakozás, a beteljesedés örvendetes eseményével személyében találkozik össze. Az ő kötelessége vala Üdvözitőnk közelgő eljövetelére előkésziteni az emberi nemet! Izaiás próféta ezredévek előtt látta őt lelkében és jövendölt felőle: hogy ő leend a pusztában kiáltónak szava, ki az Ur utjait egyenesitendi. Üdvözitőnk pedig megerősité e jóslatot János követeinek mondván: „mert ez az, kiről irva vagyon: ime én az én angyalomat küldöm szined előtt, ki elkésziti előtted a te utadat.“ Mát. 11, 10. Midőn tehát kereszt. sz. János megjelent és bünbánatra ösztönzé a zsidó népet, e jóslatok értelme nyomán mindenki meggyőződhetett a felől: hogy a megváltó vagy itt vagyon már, vagy azonnal megérkezend . . . mivel ő volt megjövendölt előfutója a próféták által megjövendölt világ-megváltónak.

Szent Pál apostol mondá egykor a zsidóknak: ha Üdvözitőnk föl nem támadt, hasztalan a mi hitünk. Én e szavakra támaszkodva szinte azt állitom, ha Üdvözitőnk nem az a személy, ki megigértetett az ó testamentomban és megjövendöltetett a próféták által: ugy hasztalan a mi hitünk, és ez esetben a Megváltó megérkeztét még ezutánra kellene várnunk a zsidókkal. Ime K. H.! mennyi érdekeink vagynak e kérdés megfejtéséhez kötve! . . Lehet-e tárgy szivünkhöz kö-

zelebb ennél? nem mulhatatlan kötelessége-e minden kereszténynek meggyőződni afelől: „hogy a ki született Üdvözitőnk szüz Máriától, — ugyanaz-e ki megigértetett az ó testamentomban és megjövendöltetett a próféták által?“ O igen; ezt minden kereszténynek tudni ezt hinni szükséges, mivel e hit — e jövendölések összege az uj testamentomi eseményeknek szinte lényeges alapját teszik. Felfogom tehát ujra mult tanitásomnak elejtett fonalát, hogy a szent hajdan eseményeinek nevezetesebb szakaszain át vezesselek benneteket. Ez utunkban mindenütt az Istennel fogunk találkozni, ki leendő keresztény egyházának alapjait már ezredévek előtt atyai gonddal rakosgatta le.

O Jézus! légy lelke mai beszédemnek! általad elevenül, rólad szól, téged igér, téged jövendől az ó testamentom minden lapja: lengje át Szent-Lelked az én tanitásomat is, hogy a mit mondandó leszek szent neved dicsőségére és hitünk erősbitésére szolgáljon.

Az ó testamentomi jövendölések egy nagyszerü napfölkeléshez hasonlitanak: melly titokteljes fénysugarait már a paradicsom kertjéből kibocsájtva, századról századra, évezredről évezredre, roppant körvonalokban terjesztette a jövendő idők láthatárira a világosságot; — mig a bethlehemi jászol fölött, és Golgothának üdvözitői szent vértől ázott halmán — egész pompájában föltünt. Itt a fájdalmak s kinok e hegyén a haldokló Üdvözitő e jövendölésekre czélozva mondá, hogy minden „beteljesedett“; föltámadása után pedig ujra az Emausba menő tanitványainak ismétlé: hogy mind az, mi Mózses törvényében, a próféták- és zsoltárokban felőle irva vagyon, — valósággal beteljesedett; egyszersmind megnyitá értelmöket hogy az irásokat megértenék. Luk. 24, 45.

K. H.! Mi Üdvözitőnk ezen fejtegetéseinek nyomán elindulva Mózses könyveit ma ismét megnyitjuk, hogy tárgyunkra vonatkozó ama nevezetes történeti eseményt elolvassuk: midőn az Izrael népe Mózsesnek vezérlete alatt rabszolgaságának szomoru-emlékü helyét Egyptomot elhagyandó vala. Ezen költözködés emlékére Israel népe által az Ur egy ünnepet rendelt megtartatni, melly mai napig Husvétnak neveztetik. Az Isten rendeletéből kiadott ez ünnephözi

készületek titokteljes értelmüek valának, mellyekből messze-távolra a még jövendő eseményekre, az isteni Megváltóra történt utmutatás. Mindenik család-főnek, egy éves, him, és makula nélküli bárányt kelle kiválasztani a nyájból, tartván azt Nisan hónap (melly a mi Aprilis hónapunknak felel meg) tizennegyedik napjáig, a midőn estve azon utasitással kelle föláldoztatnia: — miszerint ajtóik két oldalát s felső küszöbét annak vérével bekenjék, mivel éjjel körül mégyen az Ur és megöl minden elsőszülöttet az Egyptom földén az embertől a baromig; a vér pedig jelül lészen az ő házaikon mellyekben laknak, és annak láttára elmegy mellőlük az Ur . . . Jövevény és béres ha csak körül nem metéltetnek ne egyenek a bárányból; azon egy házban egyék meg azt, és husát ki ne vigyék, sem annak csontjait meg ne törjék. Mózs. II. 12, 1 – 46. Keresz. H.! Üdvözitőnk mondá egykoron tanitványainak: kivánva kivántam veletek a husvétot megenni mielőtt szenvedjek, Luk. 22, 15.; és reá azonnal halálának emlékezetére a titokteljes Oltári-szentséget megalapitotta, mellyben ő az Istennek ártatlan báránya az emberi-nem büneiért naponkint föláldoztassék. Hasonlitsuk egybe most már a megtörtént eseményeket. A zsidók által föláldozandó báránynak makula nélkülinek kellett lenni; illyen vala Üdvözitőnk is, ki ellenségeit e kérdéssel hivá föl: „ki fedd meg engem bünről?“ A báránynak az egész nyájból választottnak kellett lenni; Üdvözitőnk is „a bünös emberek közül“ választatott ki mennyei atyja által áldozatul büneinkért. A zsidók husvéti bárányának csontjait összetörni nem vala szabad; Üdvözitőnkkel fölfeszitett két lator csontjai összetörettek, Üdvözitőnk csontjai pedig épségben hagyattak, hogy beteljesednék az irás szava: „csontot meg ne rontsatok ő benne.“ Ján. 19, 31 – 36. A bárányvérrel bekent ajtó a zsidók elsőszülött gyermekeit a haláltól megmenté; Krisztus urunk szent vére pedig az egész emberiséget a lelki haláltól megmentette. Ő maga mondá: a ki eszi az én testemet és iszsza az én véremet annak örök élete lészen Ján. 6, 52 – 55. A zsidók husvéti bárányából jövevény- s szolgának — ha csak körül nem metéltetett nem vala szabad enni; az Ur bárányának szent testéből is csak az ehetik — ki körülmetélt, azaz büntől tiszta sziv- és lélekkel járul ahhoz: „mivel a ki mél

tatlanul eszi a kenyeret és iszsza az Urnak poharát, vétkezik az Ur teste s vére ellen. I. Korint. 11, 27. A zsidóknak parancsolá az Ur: hogy a bárányt azon egy házban egyék és annak husát ki ne vigyék; a legméltóságosabb Oltári-szentség is — melly Istennek tetszően a katholika egyházon kivül nem mutattathatik be, nem vitethetik ki ez egyház tagjai köréből, nem részesülhet benne az ki ez egyháznak nem tagja. — Azonban elég ez összehasonlitásokból. Láthatjuk már ezekből is: hogy a zsidók husvéti báránya milly szépen jelképezte — Krisztus urunkat, az uj testamentom makula nélküli bárányát. Miért sz. Péter apostol is ez eseményekre czélozva mondá egykoron: hogy nem veszendő aranyon és ezüstön váltattunk meg . . . hanem Krisztusnak ugymint makula nélküli s fertőzetlen báránynak drága szent vérén. I. Pét. 1, 18—19.

Az isteni gondviselés utjai különösek. Az ó testamentom könyveit olvasva tapasztaljuk, hogy: valamennyiszer a zsidó nép szenvedésekkel látogattatott, ha az Isten keze reá nehezedett, legtöbbnyire ekkor lebentetett föl a jövő események titkos fátyola is. A jelen szenvedések enyhitéseül olly eszközöket használtatott az Isten Izrael népével, mellyek értelme s megfejtése, Üdvözitőnk élet-eseményeiben találtatik föl. Ime egy eset. Az engedetlen s zugolódó zsidó nép pusztákbani vándorlása idején, mérges kigyók halál-veszélyü marásaival ostoroztatik. E veszély bünbánatra inditja és az Istenhez vissza vezeti a nyakas népet. Erre az Ur szive is irgalomra hajlik és megparancsolja Mózsesnek: hogy egy réz kigyót csináltasson és azt egy oszlopra függeszsze föl olly móddal, hogy mindenkitől ki a marásban szenved, látható legyen, — mivel annak szemlélése meggyógyitandja a halálos sebet. Mózs. IV. 21, 9. Az anyaszentegyház mindenkoron Üdvözitőnk előpéldázata gyanánt tekinté e réz kigyót. Az emberi-nem kigyó által ejtetett szerencsétlenségbe a paradicsomban; azon marás, mellyet ez ördögi kigyó ős szülőink lelkén szivén ejtett, az egész emberiséget lelki halál veszélyébe hozta. Megjelent Üdvözitőnk — az idők teljében, és hogy az egész világ belássa — föl engedé magát magasztaltatni a keresztfára; és ti tudjátok Szerelmesim! hogy ez által, a paradicsomi kigyó-marástól nyert sebét az emberiségnek, meg-

gyógyitá! . . E gyógyitó hatalma a keresztnek meg van még ma is. Kisértsétek meg — ha a bün sziveteket összemarta, ha az ördög fulánkja a vétek, megsebzette lelketeket és az erkölcsi halál sirpartján álltok: siessetek csak Üdvözitőnk keresztjéhez, öleljétek át annak tövét, vessétek föl hittel reménység- s szeretettel szemeiteket arra, ki reá feszitve vagyon, — és bizonynyal megfogtok gyógyulni. Maga Üdvözitőnk mondá: hogy a mint Mózses fölmagasztalta a kigyót a pusztában — ugy kell fölmagasztaltatni az ember fiának, hogy minden a ki ő benne hiszen el ne veszszen hanem örök élete legyen. Ján. 3, 14—15.

A pusztában bolyongó zsidó népnek még két tárgyban jelképezte az Isten a megváltás nagy titkait: az égből hullatott manna, és a sziklából fakasztott forrás-vizben. Üdvözitőnk ez eseményekre czélozva a zsidó népnek egy alkalommal mondá: Bizony bizony mondom nektek, nem Mózses adott nektek kenyeret az égből, hanem az én atyám ad nektek igaz kenyeret mennyből . . . mert Isten kenyere az a ki mennyből alá szállott és életet ad e világnak. . . Én vagyok az életnek kenyere, a ki én hozzám jő meg nem éhezik, és a ki hiszen én bennem soha nem szomjuhozik. Ján. 6, 32—35. A ti atyáitokették a mannát és meghaltak, ti ha csak nem fogjátok enni az ember fiának testét és inni az ő vérét nem lészen élet bennetek. Ján. 6, 48—54. Ez üdvözitői szavakban K. H.! az égből hullott manna és a sziklai forrás viznek titkos jelentése megfejtve találtatik; itt tudjuk meg: hogy Krisztus urunk, sz. teste az uj testamentom mannája, melly szinte a mennyből szállt alá; és hogy Krisztus urunk szent vére, azon italnak forrása, — mellyből a ki iszik örök élete lészen s szomhuzni nem fog. . . De méltó is, hogy a valóság a jelképnél több becsesel birjon; hogy a kereszténység mannája táplálóbb, itala pedig az örök élet utáni szomjuság eloltása miatt becsesebb legyen.

Mielőtt Mózses könyveit elhagynók, még egy jóslat szegzi le figyelmünket, mellyel e szent férfiu, jövendőléseinek sorát, mintegy befejezni látszik. E szavakat mondá az Ur Mózseshez: Hozzád hasonló profétát támasztok nekik atyjokfiai közül, és az én igéimet annak szájába adom, és megmondja nekik mind, a miket ő neki parancsolok; a ki pe-

dig annak szavát mellyet az én nevemben szól hallgatni nem akarja, én leszek a bosszuállója. Mózs. V. 18, 15—19. E jövendölés, miként a villámlás az éj sötétében az eget, ugy világitja be a messze távol homályban levő titokteljes időt. Alkalmazzuk azt Üdvözitőnkre. Meg van itt jósolva hogy a küldendő nagy próféta zsidó nemzetségből való leend. És ki vonta valaha kétségbe Megváltónk zsidó származását? . . . avagy a jóslat szavai szerint nem azért jött-e le az égből hogy mennyei atyjának akaratját teljesitse? nem mondá-e: hogy a ki őt gyülöli az mennyei atyját gyülöli, a ki ő benne hiszen nem ő benne hiszen, hanem abban a ki őt küldötte? Ján. 12, 44. Maga a bosszuállás melly a hitetleneknek büntetéseül előre megigértetett — be nem teljesedett e? O nézzetek Jeruzsalem füstölgő romjaira — melly összeomlott, elpusztult; nézzetek a bolyongó Izrael népre, melly lehajtott fővel ország, jog, s törvény nélkül hontalanul járja be a világot!.. majd nem két ezred éve hogy hazáját s polgárjogait elveszitette — és ugyan annyi időszak alatt hasztalanul keresi vissza azt. Ők a prófétákat üldözték, ők Üdvözitőnk tanitásait megvetették, ők fölfeszitették jótevőjőket; ők az apostolok intéseit kigunyolták: — és mindezekért a bosszu-igéret beteljesedett rajtok! Az apostolok el nem mulasztották figyelmeztetni őket: hogy Krisztus urunk valósággal az a próféta ki Mózses által megjövendöltetett. Apost. cs. 3, 22. Sz. Pál pedig különösen földerité: hogy Mózses csak szolga volt — és engedelmességből hirdette azt mi parancsolva vala neki; Krisztus urunk pedig mint fiu a maga házában — hirdette az igét. Zsid. 3, 3—6.

Hanem tegyük be Szerelmesim ez uttal Mózses könyveit. Dávid király fönséges zsoltárai . . . mellyek előttem nyitva vagynak — szinte varázs erővel vonzanak magukhoz: hogy az azokba letett és Üdvözitőnkre vonatkozó jövendöléseket veletek közelebbről megismertessem.

Az isteni ihletü Dávid király szent hárfájának hurjain, Üdvözitőnk — már közelebbi élet körülményeit énekli meg; ugymint: istenségét, Dávid királytól test szerinti leszármazását, egyházának az egész világra elterjedését, annak állandóságát, szenvedéseinek több részleteit, főpapi méltóságát —,

és a nagy hatást mellyet föllépte a világban mindenütt okozni fog.

A második zsoltárban tanuljuk: hogy az igért Megváltó, Isten fia lészen. Ezek a zsoltár szavai: „Miért agyarkodtak a pogányok és a népek hiuságokat gondoltak? fölállottak a föld királyai és a fejedelmek egybegyültek az Ur ellen és az ő Krisztusa ellen? Szaggassuk el az ő kötelöket és vessük el rólunk igájokat. A ki mennyekben lakik megneveti őket és az Ur megcsufolja őket... Én pedig királylyá rendeltettem tőle Sionon az ő szent hegyén az ő parancsolatját hirdetvén. Az Ur mondá nékem: én fiam vagy te én ma szültelek téged. Kérjed tőlem és neked adom a pogányokat örökségül, és birodalmul a föld határait. Zsol. 2, 1—8. A mit eddig nem tudtunk, miről Ábrahám, Jákob s Mózses jövendöléseikben hallgattak — itt értjük meg azt, hogy az igért Megváltó Isten fia lészen. Hogy személye s tanitása ellen föllázadnak a pogány népek, ellene támadnak a fejedelmek; hogy e harczok mind lecsendesednek, az Isten megalázza szent fia ellenségeit, s lábai alá veti őket, és hogy birodalma a világ határainál fog végződni. Ki nem ismeri föl itt e jövendölésben, Üdvözitőnk szent személyét és egyháza történetét? A zsidók s pogányok, mult századokban s ma, mindenféle királyok s fejedelmek nem támadtak e föl Krisztus és egyháza ellen? Csak a legközelebbi kort vegyük figyelmünkbe. A jelen s mult században a hitetlenség szellemétől megkábult nép és fejedelmek mint egy háborgó bus tenger — támadták meg üldözéseikkel Péter szikláját, a kath. egyházat. És győztek e? o nem; — Pilátus, Heródes s a romai császárokon kezdve — mindazok, kik az egyház ellen fölléptek és azt üldözték, kifáradtak e csatában; — és az egyház, hitének állhatatossága, tanitásai- és szent igazságainak következetessége, a szelidség s béketürésének hasonlithatlan példája által, mind ez üldözéseket, a Szent-Lélek segedelmével legyőzte. És hogy betüszerint beteljesedjék az irás szava, — nincs egy ismeretes szeglete a földgömbnek, a hová a Megváltó tanitása, a szent evangeliom be nem hatott volna.

Még a száz kilenczedik zsoltárban, a hol Üdvözitőnk főpapi méltósága is fölemlittetik — megérintve s jósolva vagyon Üdvözitőnk istensége, e szavakkal: Mondá az Ur az én

Uramnak, ülj az én jobbomra, mig ellenségeidet a te lábaidnak zsámolyává teszem. A te erőd pálczáját kibocsátja az ur Sionból, uralkodjál a te ellenségid közepette... Méhemből a hajnali csillag előtt szültelek téged. Megesküdt az Ur és meg nem bánja. Te pap vagy örökké a Melchizedek rende szerint 1—4. Egykoron e kérdést tevé Krisztus urunk tanitványainak: mikép mondják Krisztust Dávid fiának lenni? és még is Dávid maga mondja zsoltáraiban: mondá az Ur az én Uramnak ülj az én jobbomra mig ellenségeidet lábaidnak zsámolyává teszem? ha tehát Dávid őt urának hija mi módon fia ő? Mát. 22, 43—45.; és e kérdés által világosságba helyezte azt: hogy a zsoltár szavai nem a halandó Dávidra; de reá, ki öröktől fogva vagyon, és föltámadása után csak ugyan mennyei atyjának jobbjára ült, — vonatkoznak.“ Uralkodjál ellenségeid közepette!“ o mi pontosan beteljesedett e jóslat is. Mert a katholika egyházon kivül van-e más egyház, melly — annyi üldözések között tartaná föl magát, és az emberek szivein egyszersmind uralkodnék? — Szünetleni megtámadás s harczok között emelkedik az minden ellenségei fölött; — és hatalma, fönsége és méltósága legnagyobb megtámadóját is, csodálatra inditja. De ez állását annak köszönheti, kiről sz. Pál irja: hogy Krisztus nem dicsőitette önnön magát, hogy főpappá lenne, hanem a ki mondotta neki: én fiam vagy te, én ma szültelek téged... Te pap vagy örökké a Melchizedek rende szerint. Zsid. 5, 5—6.

Száz harminczegyedik zsoltárban tudtára adja az Isten Dávidnak, hogy a Megváltó, királyi véréből fog származni. „Igazat esküdt az Ur Dávidnak és azt meg nem másolja, a te méhed gyümölcséből teszek a te székedre.“ .. Tudtára adja továbbá: hogy háza örökké fog állani, örökségc erősen maradni; hogy megerősitendi országát és annak székét állandóvá teszi örökké. Kir. II. 7, 12—16. E jóslat Szerelmesim! Domitianus romai császárnak nagy aggodalmat okozott. Élt az ő korában két öreg ember Jeruzsalem környékén kik Dávid király nemzetségéből valók voltak. Midőn Domitianus hiröket hallá, — Zsidóországa birtokát féltette tőlök, — mivel megérté: hogy e királyi nemzetségről irva vagyon, miszerint Dávid király ősüknek trónját mindig birni fogják. A két öreg férfiut berendelé Romába és vagyoni állásukat ki-

kérdezé. De a midőn azok bevallák: hogy mintegy nyolczadfél lánczalja földjök vagyon mellyet magok müvelnek, — és a munkától föltört és megedzett tenyeröket mutatnák, — megszünt Domitián császár aggodalma. És a vélt trónkövetelőket azon tudakozódás után: mit értenek Krisztus országa alatt? haza bocsájtotta. E férfiak a keresztény egyház püspökei valának. (Chateaubriand Hist. Stud. VI. Th. 26). A jóslat tehát hogy Dávid királyi székének örökké kell állania, — behatott a romai császárok teremeibe, — de ők a földi trónt, a meghóditott Zsidóország földi koronáját féltették. Pedig ez aggodalomra nem vala elegendő okuk; mivel Dávid király utódai Üdvözitőnk korában szegény földmivelők valának; a Zsidóország koronája más nemzetség fejét ékité; a Dávid király sarjadékai Mária és József kézi munkájokból tartották fenn magokat. . . De mind ezek mellett a jóslat szavai beteljesedtek: mivel Dávid fia uralkodik most is, és szent vérén alapitott ker. anyaszentegyházában tartja a királyi pálczát; a mennyei atyja által neki adott Dávid király székén ül; országol Jákob házában; és miként Gábriel angyal mondá: az ő országának nem lészen vége. Luk. 1, 30—33. A zsoltár tehát nem a roskadozó Zsidóország trónját értette, mellyen Üdvözitőnk korában Heródes árnyék király ült vala, — hiszen Megváltónk maga is mondá: — hogy az ő országa nem e világból való; hanem értette azon, az emberi elme és a sziveken a kereszténység hite által alapitandó trónt, melly állani fog a világ végezeteig.

Üdvözitőnk élet-eseményeinek legfájdalmasabb korszakát — a szenvedéseket, a huszonegyedik zsoltárban olly világosan és egész a részletességekig jövendöli meg Dávid király: mintha csak szemei előtt látná a nagy fájdalmak emberét a keresztfán, hallgatná kinos fölsohajtásait, és iszonyu szenvedései elviselésében ő maga részt venne. „Istenem Istenem miért hagytál el engemet! igy kezdi zsoltárát —, féreg vagyok és nem ember az emberek gyalázatja és a nép megvetése. Mindnyájan a kik láttak engem, megcsúfoltak; ajkokkal szólottak és fejöket hajtogatták. Az urban bizott, mentse meg őtet, szabaditsa meg őtet — mondák; — meglyugatták kezeimet és lábaimat, megszámlálták minden csontjaimat . . , elosztották magok között ruházatimat és ruhámra sorsot ve-

tettek!“ Szerelmesim! valljon nem ugy történt-e, — a mint megjövendöltetett? Iszonyu kinjai között ugyan is e szavakat mondá Üdvözitőnk a keresztfán: Istenem Istenem! miért hagytál el engemet! Mát. 27, 46. Isteni személye emberek gyalázatja s féreg gyanánt tekintetett. Pilátus mondá róla megvetőleg: „Ime az ember!“ János 19, 5. Midőn a keresztfán függött, csufolák őt és hajtogatták magokat mondván: egyebeket megszabaditott, magát meg nem szabadithatja . . . az Istenben bizott, szabaditsa meg most őtet. Mát. 27, 41—43. Bizonyitsam e még azt is: hogy szent lábai és kezei átlyuggattattak; hogy csontjait megszámlálták; ruháit elosztották és sorsot vetettek reájok? . . ti mindezt igen jól tudjátok — hogy ezek beteljesedtek. Hanem hogy a kinoztatás nemeiből mi sem hiányozzék a 68-ik zsoltárban megjövendölve találjuk az epét és eczetet, mellyel Üdvözitőnk szomjuságában a keresztfán megitattatott. Mát. 27, 48.

Szerelmesim! még számos zsoltárokat kellene fölemlitenem, mellyek Üdvözitőnk szent személyére vonatkoznak: a 15-iket, mellyben irva vagyon hogy szent lelke a poklokra alászállott; a 18-ikat, mellyben tanitványai s szent tanitásának az egész világon való elterjedése emlittetik; a 48-ikat hogy példázatokban nyitandja meg tanitásra száját; a 117-iket mellyben mondatik: hogy ő a kő mellyet megvetettek az épitők, és hogy az lett a szeglet fejévé stb. . . . Hanem megszünök többet idézni. Hasonlitanak e jóslatok a bő források vizéhez — melly folyásában izmosodik. Minél jobban közeledünk megváltói idejéhez, e jövendölések is annál sürübbek, és szinte a részletességekig pontosak. Egyszerüségök s világosságuk olly fényt vet: mellynél a jövendő időkben megjelenendő isteni Megváltó személyét tisztán föltünni látjuk! A jó Isten, midőn szent fia megérkezését, soha meg nem szünve korról korra jósoltatá — az emberi nem gyarlóságát vette figyelembe: hogy ez által azt, maga iránt hit-remény- s szeretetben megerősitse. E jóslatok, mellyek a paradicsomból Üdvözitőnk születéseig lehangzanak, — azon ösvény, mellyen az elveszett paradicsom ujra feltalálandó vala; azon világosság, mellynek fényénél őseink a boldog multba melly elveszett, és az üdvösségteljes jövőbe melly már megigértetett, — néztek be! Hogy a választott zsidó-nép kétségbe ne

essék: e jóslatok által ébresztetett, bátorittatott, támogattatott az Isten s önmaga iránti bizodalomra; hitetlenség felé hajló természetök, e jövendölésekkel ostromoltatott; hogy a lelki homály el ne nyomja gyenge hitöket, a próféták jóslatai támogatták a több izben hanyatlásnak indult reménységöket. Mind ezekkel bebizonyitá a jó Isten, hogy nemcsak mindenható ura volt népének, hanem atyja is egyszersmind: ki — gyermekeinek gyarlóságait, szeretetteljes atyai szivének gondjaiba vette! . . .

Leborulva imádunk téged o véghetetlen joságu Isten! ezen szent irgalmadért; mivel — őseinkben nagyot tettél velünk is kik ez idő szerint élünk! Porba alázva imádunk a paradicsomban megigért, Mózses könyveiben megjövendölt, Dávid zsoltáraiban megénekelt, és Bethlehemben született Megváltónk! A patriárkák vártak téged és országodat, mi pedig már megértük boldog eljöveteledet; mi mindennap látunk s szemlélünk oltárainkon, és a világ végezeteig, mint a hogy megjövendöltetett —, látni fog s imádni téged a hivők nagy serege. Öntsd reánk isteni szent kegyelmed árját — és fogadj irgalmadba. Amen.

Advent negyedik vasárnapra.

És jöve a Jordánnak minden tartományiba, predikálván a penitentziának keresztségét a bünök bocsánatára, a mint irva vagyon Izaiás próféta beszédinek könyvében. Luk. 3, 3.

A mai evangeliom ismét kezeimbe adja a mult vasárnapi tárgyat. Ujra itt halljuk Izaiás próféta jós szavát ker. szt Jánosról: miszerint ő leend a ki az Úr utjait előkészitendi, — hirdetvén a bünbánatnak keresztségét, bünök bocsánatjára. Hanem ez uttal ama örvendetes hir is hangzik füleinkbe: hogy minden test meglátja az Isten üdvözitőjét. Mi a megváltás nagy titka teljesedésének közel voltát sejtenünk engedi. Az egyház az Üdvözitőnk előtti időt, a reménység s várakozás e korszakát hivei előtt örök emlékezetben tartatni ohajtván: böjt s félgyászban négy heti időt rendelt megülni; mig maga a hajnal félhomályában tartatni szokott szent miséi között a Megváltó után Izaiás e szavaival sohajtozik: harmatozzatok egek felülről és ti felhők csepegjétek az igazat; a föld nyiljék meg és szülje a Megváltót. Iz. 45, 8. Cselekszi pedig ezt azon ájtatos szándokból: mivel az ó szövetségi korszakot, melly Üdvözitőnk eljövetelére vonatkozó annyi jövendölésektől viszhangzott — mintegy képzeletileg e négy hét alatt hiveivel át élni kivánja, — bele szövén ez idő szerint tartatni szokott szent mise könyörgéseibe a prófétáknak Üdvözitőnkre vonatkozó jövendöléseit.

És vajjon mire figyelmeztetnek minket szentegyházunk ezen intézkedései? arra Szerelmesim! hogy mi is vele együtt az adventi időszakban éljük át képzeletileg az ó szövetségi korszakot; a szent hajdan patriárkái s prófétáival sóhajtoz-

zunk mi is Megváltónk eljövetele után; és hogy e kor titokteljes eseményei feletti merengéseink teljesebbek legyenek, egy uttal figyelmeztet az ó szövetségi könyvek tartalmára: miszerint azokat olvasva, bennök kutatva, minden Üdvözitőnkre vonatkozó jóslatokkal megismerkedjünk... Ezek száma felettébb nagy, és akként ragyognak a szentirás lapjain mint a csillagok a sötét éjben!..

Mi e szent kor eseményei között már egy nagy utat tettünk; minél jobban haladánk előre — annál fényesebben emelkedett a jövendő idők határainál a megváltás igért napja! Ugy hiszem Szerelmesim! hogy örömmel időzött lelketek a szent próféták eme jövendöléseinél, mivel Megváltónkbani hit- s szeretetünk csak erősödött az által. De most — midőn a hátralevő jóslatok nyomán egész a kisded Jézus bölcsőjeig lefogunk vezettetni, midőn — őt, szüz anyja karjain látni fogjuk, — ez öröm a legmagasabb fokot éri el; mivel a mire törekedtünk, mit csalhatatlanul bebizonyitva olly jól esik tudnunk, a teljes meggyőződés világában állani fog előttünk: „hogy kit az Isten a paradicsomban megigért, kit a próféták megjövendöltek, — ugyan az, ki az egész földet alkotta és a Kálvária hegyen érettünk meghalt.“

Szent Lélek Isten! ki e jóslatokat a próféták ajakira tetted — légy velünk mai tanitásunkban!

* * *

Miért előzte meg a Megváltó születését majdnem négy ezer évre terjedő idő? az emberiség megváltása iránt adott isteni igéretnek miért kellett olly sokára teljesedésbe jönni? Ne kérdezzük ezt, ez az Isten titka. Arasznyi eszünkkel bölcsesége tengerét mérni nem fogjuk. Ki e mindenséget annyi isteni tökélylyel teremté, egyháza alapittatásánál sem hibázhatta el az alkalmas eszközöket. Azt tudjuk, hogy a mit igért beteljesitette. A négy ezred évek alatt élt népek aljasodásából szinte megtanulhattuk: hogy hová sülyedhet az emberi nem, mivé lehet akkor, ha Isten ellen pártot üt, ha törvényeit elhagyja — !...

Az ó szövetségbeli próféták ez erkölcsi hanyatlás köze-

pette a zsidó nép Istenbeni hitének támaszai valának. Az ő kezökbe helyezé az Isten a jövendölés fáklyáját — hogy annak világánál a jövendő idők legboldogitóbb titkát — a megváltást előre szemlélve, azt megjövendölhessék. Egy jobb jövő iránti reménységnek ébren tartása mellett, az ő tanitásaik mentették Izrael népét a bálványimádástól, mellyben, kivüle, minden népek elmerülve valának. Ők készitették elő a választott népet, Megváltónk méltó elfogadására. A mi a tanitó egyház a kereszténységben, azok valának a próféták a zsidó nép között: isteni eszközök, az igaz hit fentartására. Azonban jövendöléseik nemcsak az ó de az ujszövetségben is világitanak; mivel Megváltónk istensége, csodás születése, szenvedései, halála, s föltámadásának ők szinte hiteles tanui: fölhiván minden keresztényt — jövendölésekkel teljes szent könyveik olvasására, mellyek, Megváltónkbani hitünk erősbitésére szolgálandnak. Mi ez intést követni fogjuk. Ujból kezeinkbe vesszük az ó szövetség könyveit, hogy a hátralevő jövendölésekkel megismerkedjünk. A milly rendben Üdvözitőnk életeseményei egymásra következnek, — azon rendet fogjuk tartani mi is előadásunkban.

1. A tüz beszédü Izaiás próféta jövendölésein kezdjük. Könyvében olvassuk — hogy a népek várakozása, a ki születni fog, Isten lészen. „Mert kisded született nekünk és fiu adatott nekünk és annak fejedelemsége az ő vállán vagyon, és hivattatik az ő neve csodálatosnak, tanácsadónak, Istennek, erősnek, a következendő idők atyjának, békesség fejedelmének. Megöregbül birodalma és a békeségnek nem lészen vége; a Dávid király székébe ül, hogy megerősitse és vastagitsa az itéletben és igazságban mostantól fogva és mindörökké. Iz. 9, 6—7. Midőn Üdvözitőnk megkereszteltetett a Jordánban és a hegyen szinében átváltozott, — maga a mennyei atya bizonyitá felőle: hogy ő a szerelmes fia, kit hallgatnunk kell. Mát. 17, 5. 3, 17. Krisztus urunk magát szinte: kezdet s végnek nevezi, ki vagyon, a ki vala, és a ki eljövendő a Mindenható. Jele. 1, 8. Az apostolok pedig tanitották felőle: hogy mindenek általa lettek és nála nélkül semmi sem lett a mi lett. Ján. 1, 3. Csodatettei, föltámadása és egyházának megalapittatása ujból mindenek felett bizonyitják: — hogy a ki ezeket végre hajtá, annak Isten-

nek kellett lenni. És igy beteljesedett: hogy a kisded ki született nekünk, — a békesség fejedelme, és a jövendő idők atyja egyszersmind.

2. Megjövendöli még Izaiás — hogy a Megváltó szüztől születend. „Szóla az Ur Ákáznak, mondván: kérj jelt magadnak a te uradtól Istenedtől, a pokol mélységében vagy fen a magosságban. És mondá Ákáz: nem kérek s nem kisértem az Urat.... Az okért az Ur ő maga ad jelt nektek. Ime egy szüz méhében fogad és fiat szül és neve Emmanuelnek hivattatik. Iz. 7, 11—14. Szerelmesim! ezen Emmanuel — mi annyit teszen zsidóul, mint Isten velünk, maga Üdvözitőnk, ki valóban Isten lévén, mindig velünk volt. Felőle vagyon irva: hogy szüz anyja, szüzességének sérelme nélkül a Szentlélek által fogadta őt méhébe; Mát. 1, 18—23. az emberi-nem történeteiben egyedül az ő életeseményei között olvassuk eme rendkivüli s természet fölötti kiváltságot, — melly emberi fogalom szerint lehetetlenséggel határos! —

De a próféták könyvei szüz anyjáról is megemlékeztek. Mózses e szavai: csillag támad fel Jákobból és vessző Izraelből — sz. Máriára vonatkoznak; Mózs. IV. 24, 17. Ezekiel: zárt kapunak nevezi, melly fel nem nyittatik és férfiu azon által nem mégyen, hanem csak az Izrael ura Istene; Ezek. 44, 2. Felőle zengé Dávid király hárfája hurjai mellett: a királyné jobb kezed felől állott aranyos ruházatban, környülvétetvén soknemü ékességgel; Zsolt. 44, 10. Róla emlékezik Salamon király az énekek énekében, szüz szeplőtlenségét e szavakkal dicsőitvén: te szép vagy egészben és nincs benned szeplő.... Énekek én. 4, 7.

3. Izaiás kortársa Micheás próféta, — már a város nevét mellyben Üdvözitőnk születendő vala, — adja tudtunkra. „És te Efratának Bethleheme kicsiny a Judának ezrei között, te belőled származik nekem a ki uralkodó légyen Izraelben; és annak kijövetele elejétől fogva, az örök napoktól fogva. Az okért meghagyja őket (t. i. az Istentől Izrael népére bocsájtott soknemü sanyaruságokban) az ideig, mellyben a szülő szülni fog, és az ő atyjafiainak maradékai megtérnek az Izrael fiaihoz. Mich. 5, 2—4. Hogy ezen jövendölés beteljesedjék — midőn szüz Mária épen drága szent terhét hordá: Augustus romai császártól parancsolat jő ki, az ösz-

szes zsidó népet összeirni adó alá. Ez okból minden zsidó család, nemzetsége városába sietett, és ezek között szüz Mária József nevü jegyesével Názárethből Bethlehembe jött: — a hol a szülés perczei utol érték. Ime milly titokteljesek a gondviselésnek utjai! Emberi belátás szerint Názárethben szülte volna meg szüz Mária szent fiát; de az Isten — hogy az irás szavai beteljesedjenek, akként intézi el a világ eseményeit, miszerint egy császári adóösszeiró parancs szüz Máriát szent terhével Bethlehembe jönni kényszeritse. Még két fontos tárgyban értesülünk e jövendölésnél. Azon szavakban: hogy annak eljövetele elejétől fogva, az örök napoktól fogva — tanuljuk: hogy a Megváltó, Isten lészen egyszersmind, kiről az evangeliom mondja: Kezdetben vala az ige, és az ige Istennél vala, és Isten vala az ige; Ján. 1, 1. Midőn pedig állitja: hogy a választott nép sanyarusága Üdvözitőnk születéseig tartani fog, — értésünkre adja azt, a mi valósággal beteljesedett: miszerint mindazokra, — kik megtérnek ahhoz a kit a szülő szülni fog, az üdvösség napjai fognak következni. És a megtértekre e napok bekövetkeztek.

4. Izaiás megjövendöli: hogy a kisded Jézusnak aranyat s tömjényt hozandnak ajándokul a keleti királyok. „Kelj föl s világosulj meg Jeruzsalem, mert eljött a te világosságod, és az Ur dicsősége feltámad rajtad. Mert ime a sötétség beboritja a földet és a homály a népeket, te rajtad pedig feltámad az Ur.... És a pogányok a te világosságodban járnak, és a királyok a te eljöveteledtnek fényességében . . . emeld fel köröskörül szemeidet és lásd, mind ezek egybe gyültek és hozzád jöttek aranyat s tömjényt hozván, és az Urnak dicséretet hirdetvén. Iz. 60, 1—6. Dávid király e körülményre vonatkozólag szintén illyetén jövendölést hagyott hátra zsoltáraiban: „Tarsis és a sziget királyai ajándékokat mutatnak bé, Arábia s Szába királyai ajándékokat hoznak — — és imádják őt a földnek minden királyai, minden nemzetségek szolgálnak neki — — és arábiai arany adatik neki.“ Zsolt. 71, 10—15. Szerelmesim! az egyház vizkereszt napján ünnepli emlékét ama három keleti királyoknak: kik arany, tömjény- s myrhával kedveskedtek a kisded Jézusnak. Midőn Jeruzsálembe érkeztek ezen kérdésökkel tudakozódának a megszületett Megváltó felől: „hol vagyon a ki

született, a zsidók királya; mert láttuk csillagát napkeleten, és imádni jöttünk őt?“

5. Malachiás próféta megjövendöli — Üdvözitőnknek a jeruzsálemi templomba való feljövetelét. „Ime én elküldöm az én angyalomat, és elkésziti az utat az én orczám előtt. És mindjárt eljő az ő templomába az uralkodó a kit ti kerestek, s a testamentomnak angyala a kit ti kivántok. Malach. 3, 1. Ismét Aggeus próféta e körülményre vonatkozólag ekként jövendöl: „...még egy kevés idő vagyon és én meginditok minden nemzetségeket, és eljő a ki kivántatott minden nemzetségektől és betöltendi e házat dicsőséggel. Agg. 2, 7—8. És vajjon nem olvassuk-e az evangeliomban: hogy ker. sz. János, utkészitő gyanánt előzte meg drága Megváltónkat? nincsen-e följegyezve ama esemény: hogy 12 éves korában fölméne a jeruzsálemi templomba az ünnepek szokása szerint? Volt-e fényesebb s dicsőséggel teljesebb korszaka az Isten e szent hajlokának — mint a midőn a népektől várt Megváltó először kezdé benne hirdetni az evangeliomot?...

6. Hanem Üdvözitőnk csodatettei is megjövendöltetnek a próféták által. Izaiásnál olvassuk: „Az Isten ő maga eljő és megszabadit titeket... és akkor megnyilnak a vakok szemei, s a süketek fülei nyitva lesznek; akkor ugrál a sánta mint a szarvas és oldva lészen a némának nyelve. Iza. 35, 1—6. E csodák teljesedéséről szólhatnának a jerikoi koldus, a születésétől fogva vak ifju, számtalan sánták, némák s süketek, a poklosak... és a sirba fekvő Lázár, kit halottaiból föltámasztott! Maga Üdvözitőnk e jövendölést tarthatta szemei előtt, midőn a kereszt. sz. János követtanitványait elbocsájtván, utasitásul adá nekik e hir átadását: hogy a vakok látnak, a sánták járnak, a poklosak megtisztulnak, a süketek hallanak, és a halottak föltámadnak. Luk. 7, 22.

7. A szenttörténetileg hires szamárfajról is emlékeznek a próféták. Zakkeus egy fias nőstény szamarat emlit, mellyen Üdvözitőnk Jeruzsálembe bevonuland. „Vigadj Sion leánya, örvendezz Jeruzsálem leánya. Ime a te királyod eljő neked igaz s Üdvözitő; ő szegény s nőstény szamáron ülve jön, és a szamárnak vemhén. Zak. 9, 9. — Ez eseményre vonatkozólag sz. Máté a következő sorokat hagyá hátra evangelio-

mában: „És mikor Jeruzsálemhez közelgett volna, és jöttek volna az olajfák hegyére, akkor Jézus elküldötte két tanitványait, mondván: menjetek a kastélyba s ott találtok megkötött szamarat s vemhét vele, oldjátok meg s hozzátok hozzám.“ Mát. 21, 1—9. Ti tudjátok Szerelmesim! miszerint e szamáron vonult bé Üdvözitőnk Jeruzsálem városába. A nép örömriadva fogadta őt és e szavakkal üdvözlé: „Hosanna Dávid fiának, áldott ki az Ur nevében jő!“

8. Megváltónk fájdalmai, szenvedései szinte megjövendöltettek. „...nincs neki szine sem ékessége, igy szól Izaiás, néztük őtet s nem vala tekintete, és kivántuk őtet a megutáltatottat és az utolsóbbat a férfiak között, a fájdalmas férfiat.... Bizonyára a mi betegségeinket ő viselte, fájdalmainkat ő hordozta — — és mi őtet mintegy poklosnak állitottuk s Istentől megostoroztatottnak, megaláztatottnak. Ő pedig megsebesittetett a mi hamisságunkért, megrontatott a mi büneinkért...és az ő sebei által gyógyultunk meg. Mi mindnyájan mint a juhok eltévelyedtünk — — és ő reá tette az Ur mindnyájunk hamisságát. Megáldoztatott, mert ő akarta, és meg nem nyitotta száját.“ Izai. 53, 2—10. E rövid szavakban milly fönségesen, mennyi pontossággal fejtetik meg, megváltásunk oka, módja és titka!.. Sz. Pál apostol azt irja: hogy Krisztus Urunk a mi büneinkért halt meg; I. Kor. 15, 3. Szent Máté evangelista pedig bizonyitja, hogy: ő vette fel erőtlenségünket, ő hordozta betegségeinket. Mát. 8, 17. Tehát már az ó szövetségi korban vala megmondva: hogy büneinkért nekünk kellett volna meghalni, a fájdalmakat szenvedni, Üdvözitőnk által kiállott kinoztatásokat elviselni! — És hogy ezt Üdvözitőnk magára vállalá: tevé azt tisztán szabad akaratából, hogy kéksége s sebei által bennünket meggyógyitson. Ő vala az Isten bárányа, ki midőn föláldoztatott meg nem nyitotta száját, — és elvevé a világ büneit!...

9. Megjósolja még Izaiás Krisztus Urunk által alapitandó egyház nagyságát, hatalmát, boldogitó hatását, az apostoloknak minden népekhözi küldetését az igazság tanitására. „És az utolsó napokban elkészittetik az Ur házának hegye, a hegyek tetején s fölemeltetik a halmok fölébe, és ahhoz folyamodnak minden nemzetségek, és elmennek sok népek és azt mondják: jertek el és menjünk fel az Ur hegyére, és a

Jákob Istene házához, megtanit minket az ő ösvényin járnunk, mert Sionból mégyen ki a törvény és az Ur igéje Jeruzsálemből. Iz. 2, 1—3. E jövendölést Micheás próféta szinte szórul szóra ismétli. Mich. 4, 1—2. Hogy az evangeliomi igazságokat, mellyek Jeruzsálemben hirdettettek ki először, minden népek siettek befogadni, — azt a történetekből tudjuk; és hogy az a világ végső határáig elterjedt, és fényénél a világ minden nemzetségei közül járnak — ezt napjaink is bizonyitják. Jeruzsálemből ment ki ugyan az Isten igéje, de mivel örök végzet szerint e bünös város szétrombolandó vala, helyébe Péter sziklája helyeztetett Romába, a hitkincsek alapja gyanánt. Ez uj Jeruzsálem — Üdvözitőnk korától áll, az egyház, mellyet Üdvözitőnk e sziklára alapitott, az időtől fogva soha meg nem szünt élni. Ő azon öntudattal bir, hogy látta Üdvözitőnket, hallotta tanitásait, bámulta csodáit, az utolsó vacsorán, az elbucsuzásnál ott volt; a kereszt töve alatt az apostolok s tanitványok személyében kiknek örökségét birja, ott állott. Ő emlékezetben tartja mostanig Megváltónk minden igéreteit; egy élő emberhez hasonlatos bizonyossággal hiszen mindeneket a mik a kath. egyház hitösszegéhez tartoznak: mivel hitelességök s valódiságuk mellett ő maga az első és egyetlen tanu. Nála mi sem mehet feledésbe, mivel soha sem szünt meg élni; őt a tévely megnem ronthatja, — mivel világ végezetéig a Sz.-Lélek vele van.

10. A Megváltó tanitásának milly boldogitó hatása leend a népekre — ismét Izaiás próféta jövendöléseiből tudjuk. „...a mint leszáll az eső és a hó az égből és oda többé vissza nem tér, hanem megrészegiti a földet és megöntözi azt, és termővé teszi azt... ugy lészen az én igém melly számból ki mégyen, nem tér hozzám üresen, hanem megcselekszi valamiket akartam ... a hegyek s halmok dicséretet énekelnek, s a tartománynak minden fiai kézzel tapsolnak... A bojtorján helyébe jegenye terem, és a csalán helyébe, myrtus növekedik. Iz. 55, 10—13. Talán kérdezni fogjátok mikor termett jegenye a bojtorján helyén és csalán tövén myrha? hasonlitsátok egybe a keresztény társadalmat a pogány világ erkölcseivel — s minden meg lesz fejtve. Valóban miként az eső és hóval megtermékenyül a föld, — ugy gazdagodott

az evangeliomi igazságok hatása alatt az emberi sziv is. A rabszolgának lehulltak bilincsei; a nő és anya visszahelyeztetett emberi jogaiba; a gyermek bölcsője szent szálakkal csatoltatott a szülők szivéhez; a szegénység az alamizsnához, a nyomor a résztvevő sziv segedelméhez jogot nyertek. Minden ember az élet bármilly viszontagságai között testvéri kötelékeknél fogva adósa lett egymásnak. A szenvedéseket enyhitő szeretet-intézetek megsokasodtak; a börtönök mélyeiben sinlődők látogattatnak; és az elhagyott betegek ágyait — résztvevő és irgalmas szivü keresztények, férfiak s nők veszik körül... Megzöldült tehát az emberi társadalomban az avar, a csalán illatozóvá lett, és kellemes fává nőtt a bojtorján!...

11. Dániel próféta már az időt határozza meg, mellyben Üdvözitőnk születni fog. Ő Gabriel arkangyal kinyilatkoztatása után, Jeruzsálem ujra-épitésétől kezdve 483-ik esztendőben, vagyis a zsidó számítás-mód szerint 69 hetek mulva alapitja meg Üdvözitőnk eljövetelét. „... Midőn azután a bünnek vége szakad, a gonoszság eltörültetik, az örök igazság előhozatik s beteljesedik a látás s a jövendölés, a szentek szentje pedig felkenetik.“ Dán. 9, 24. Az itt megjósolt idő Tiberius császár uralkodásának 15-ik évében telt ki, midőn Üdvözitőnk tanitói pályájára lépett. Eme számokra alapuló, s határozott jövendölés után — nem fogjuk csodálni: hogy a zsidó nép Üdvözitőnk születésének idejében, — az üdvösség napját, már mint perczenkint bekövetkezendő eseményt várta! De a próféta könyvének még egy más helyén is rá ismerünk Üdvözitőnkre; és pedig ott, a hol az utolsó itélet napját irja le. Az Istenről, mint az utolsó itélet napja birájáról szólván, mondja: „az ő királyi széke tüzes láng, és az ő kerekei mint égő tűz. Tüzes és sebes folyó viz jő vala ki az ő szine elől, ezernyi ezeren szolgálnak vala neki: az itélő leüle és a könyvek felnyittatának. Dán. 7, 9—10. Izaiás pedig e tárgyra vonatkozólag mondja: hogy eljő egykoron — (az Üdvözitő) erősséggel, és ő vele a jutalom is eljövend. Iza. 40, 10. És vajjon az utolsó itéletről nem ugyan ezeket olvassuk az evangeliomban? maga Üdvözitőnk nem adja-e tudtunkra másodizbeni eljövetelét — a világ végnapjaiban?

12. Hanem az elősorolt jövendölések nyomán már a tel-

jesülés korának előestvéjéhez értünk. A mai evangeliom föl emliti a puszták szózatát ker. szt Jánost, — kinek kötelessége vala, — Megváltónk bizonyitása szerint is — a zsidó népet egy rendkivüli eseményre előkésziteni. Iza. 40, 3—5. és Malach. próféták 3, 1. majdnem egyenlő szavakkal tüntetik előnkbe szt Jánost: — őt a puszták kiáltó szózatának nevezvén, — ki elkészíti az urnak utjait, és egyenesekké teszi ösvényeit! Krisztus maga teszen felőle bizonyságot, — őt annak ismervén el, ki a próféták által megjövendöltetett; egyszersmind dicséreteivel elhalmozza, mondván: hogy az aszszonyok közül, nem született nagyobb nálánál. Mát. 11, 11. A midőn tehát megszületett a puszták szózata, tanitani kezdé a népet és bünbánatra fölhivni: a főnebbi jövendölések nyomán — mindenki meggyőződhetett, hogy a megváltó is vagy már megszületett, — vagy nemsokára születni fog.

13. Még az öreg Simeont kell fölemlitenem, — ki hajlott korában igéretet vett a Szt-Lélektől: hogy meg nem hal addig, mig az Ur fölkentjét nem látandja. És midőn sz. Mária és József, fölvivék Jézust a törvény szokása szerint a templomba, a hol Simeon is jelen volt: ez, — Urunkat megpillantva, karjaira vevé, és látnoki lélekkel szóla felőle: most bocsájtod el szolgádat Uram! a te igéd szerint békeségben, mert látták szemeim a te Üdvözitődet, kit szereztél minden népek szine elébe világosságul, a pogányok megvilágositására, s dicsőségül a te népednek Izraelnek. Luk. 2, 25—32. Üdvözitőnk eljövetelére vonatkozó jóslatok közül, ez vala az utolsó, melly már akkor jelentetett ki, a midőn be is teljesedett. Ádám és Éva az első igéretet nyerték, — Simeon az utolsót. A paradicsomban ez igéret még csak egy forrás vala; és most már nagy s mély folyamként látjuk azt a századok medrén át lefelé sietni, — mig Tiberius romai császár korában a bethlehemi jászolnál megállapodik....

* * *

De elhallgatok immár. Az ó szövetség minden könyveit kellene idéznem, a titokteljes szertartásokat és isteni rendeletek tartalmát magyaráznom; több ájtatos patriarkák s próféták életét rajzolnom: ha mind azt ohajtanám előszám-

lálni, — mi benne Üdvözitőnkre vonatkozik. Remélem Szerelmesim! hogy az ó szövetségi kor eseményei között tett ezen utazásunk — mindnyájatok lelkének kellemetes, hit erősitő s tanulságos vala. Azonban egy dolog még is mélyen megszomorít. Mivel ama népet — mellynek körében e jövendölések hangzottak, melly Mózsest hallotta, Dávid fönséges zsoltáraiban gyönyörködött, és a próféták láng szavai és jóslatai által olly sokszor bünös merevültségéből fölrázatott; e nép, melly Üdvözitőnk életeseményeiben, a katholika egyház elterjedésében, az ó szövetségi jóslatok mindenikét beteljesedni látta: e nép, az isteni igazság mellett tanuskodó enynyi bizonyitványok ellenére, — Jézusban nem hiszen!...

O Izrael népe! hajdan választott népe az Istennek! Ábrahám, Izsák s Jákob atyáidnak nevére hivlak föl, — vizsgáld meg jobban az ó szövetség könyveit, mivel azok Üdvözitőnkről tesznek bizonyságot. A messiás, kit ti már hasztalanul vártok, a mi Üdvözitőnk Jézus Krisztus; — kinek személyében a próféták minden jövendölései beteljesedtek. O! vajha itt lenne már az idő, -- mellyet a próféta lelkében előre látván, megtéréseket ez érzékeny szavakban irja le: „kiöntöm a Dávid házára és Jeruzsálem lakóira a malasztnak s könyörgésnek lelkét; és reám néznek kit által szegeztek, és sirnak ő rajta, ollyan sirással mint az egyetlen egyen, és bánkódnak ő rajta a mint bánkódni szoktak az elsőszülött haláláu. Zak. 12, 10. Imádkozz Izrael népe — e kegyelemért; ó kérjed a világosságot melly a pogány népek lelkét is megvilágositotta már! Kérjük mi is érettök az Istent, — Szerelmesim! „hogy a fedél, melly Mózses könyveinek olvasásánál értelmöket nyomja — elvétessék: — — mert a mai napig az ó testamentom olvasásában, azon födél felfödetlen maradt. — — Mikor pedig (az Izrael népe) megtér az Urhoz — a fedél fölvétetik.“ Sz. Pál II. Kor 3, 13—16.

Most már közeledjünk mi is a jászolbölcsőhöz, melly egy hét mulva drága Megváltónkat mutatandja be a világnak. Tegyük lábaihoz a koszorut, mellyet az ó szövetségi kor szent virágaiból — a próféták jövendöléseiből egybe füztünk. . . . Kifejezhetetlenül bájoló mennyei illat ömlik el azon. És o milly szépen illik e koszoru reá; egyedül csak ő reá illik, s nem másra. Ő benne ismerjük föl ama fönséges

alakot, melly az ó szövetségi korszak félhomályában szünetlenül emelkedve, végre isteni fönségében szüz anyjának karjain Bethlehemben, és a Golgotha tetején a keresztfán megjelenik. . .

Adjunk hálát az Istennek! kibeszélhetetlen irgalmáért: hogy ősapánk iszonyu bukása után, annyi évezredeken át, a kétségbeesés örvényétől megmentve, reménység nélkül nem hagyta az emberi nemet. Amen.

Advent első vasárnapra.

Az utolsó napról.

Nagy háboruság lészen akkor, minemü nem volt világ kezdetétől fogva eddig, nem is lészen. — Máté 24, 21.

Érzem egy részről az emberi természet gyarlóságát, melly szerint ki sem mondhatja kérkedőleg: hogy ő vétket nem mivelt; — más részről nem kételkedhetvén az Isten igazságáról, melly előtt semmi tisztátalan meg nem állhat; — szent borzalom futja át valómat; — félelem s rettegés közt emlékezem szent Pál apostol a korinthusiakhoz intézett levelének szavaira: „Mindnyájunknak megkelletik jelennünk a Krisztus ítélő széke előtt, hogy kiki elvegye annak, a mi jót vagy gonoszt a testben cselekedett, jutalmát vagy büntetését“ [1]; mert nem tudom, ha jutalomra, vagy kárhozatra legyek-e méltó?

Keresztény Feleim! Mindnyájunknak megkelletik jelennünk a Krisztus ítélő széke előtt! Jól megjegyezzétek e mondást; s e gondolat, ha bár irtózatot gerjeszt is bennünk, soha el ne tünjék elménkből; s legyen ösztön arra: hogy mindennapi imáinkban, forró érzemények közt sóhajtsunk az Ur irgalmához a penitentziatartó királlyal: „Könyörülj rajtam, Isten! nagy irgalmasságod szerint, és könyörületességed sokasága szerint törüld el büneimet“ [2]. Mindennap, szivünk keserüségében, könyekkel áztassuk nyugvó ágyunkat, ama büneinkért; mellyek-

[1]) 2. Kor. 5, 10. — [2]) Zsolt. 50, 3.

kel olly sokszor megbusitottuk Teremtőnket: különben ez elhatározó nap, a világ végnapja, mellyről sz. Pál apostol fentebbi szavaival emlékezik, kárhozat napja leend.

És még is, milly kevesen emlékeznek meg e legérdekesb napról; pedig e megemlékezés egy leghatalmasabb eszköz volna, a vétkes gerjedelmek lecsillapitására, rendetlen érzeményeink fékezésére; — a leghatalmasabb eszköz volna arra: hogy sz. Pálként „félelemmel és rettegéssel munkáljuk üdvösségünket“ [1]). Mire nézve: hogy a keresztények e végelhatározó napot ne vegyék közönyös érzettel; mai beszédemben szólandok az utolsó napról, s az azon történendő itéletről.

Ama rettenetes napot akarom én ez órában lefesteni, melly a sötét jövendő utolsó napja lészen; ama napot, mellyen jövendő sorsunk örökre, s változatlanul fog elhatároztatni. — Mikor lesz e nap? előttünk rejtve van; mert a jövendő leple alá tekinthetni, egy halandónak nem adatott.— Azonban legyen közel, vagy igen messze, mindegy: annyi bizonyos, hogy lesz egykor egy nap, mellyre többé est és éj nem következik; s ha már egykor a sirban alszunk, ha számadással tartozó lelkünk innen elköltözött; mi lesz közelebb hozzánk, mint e minden napok legnagyobbik napja?

Minden lépéssel, mellyet ez életben előre, vagy hátra teszünk, e naphoz közelitünk. — Minden órakongás, melly az elmultat hangoztatja, azon utolsó órát hozza közelebb, melly örök jövendőnk elhatározója leend. Azért előre akarunk megemlékezni e napról, hogy üdvösséges félelemtől meghatva, soha ne vétkezzünk; s ama nap ne találjon minket épen akkor, mikor üdvösségünktől legtávolabb járunk; mert szent Máté figyelmeztetése szerint „a melly órában nem véljük, abban jelenik meg az ember fia“ [2]). — Lássuk tehát K. a világ utolsó napját.

Te pedig világbirája, hatalmas Jézus! áld meg e jelen órát! Figyelmezzetek!

Szinjáték ez élet, mellyben becsület, becstelenség; szeretet, gyülölség; jótét, irigység; szelidség, durvaság; iste-

[1]) Filipp. 2, 12. — [2]) Máté 24, 44.

nesség s istentelenség, karöltve szerepelnek; sőt tapasztalatilag azt veszszük észre, hogy itt az erkölcstelenség inkább győzedelmeskedik, mint az erkölcs, a gonoszság inkább jutalmaztatik, mint a jámborság. Hány elvetemült bárdolatlan, részesül tiszteletben, tekintetben? s játszva tölti vidám napjait; midőn a jószivü jámbor, szerény becsületessége mellett megvettetve porba tiportatik. — Már K. H.! ha a csupa természeti okosság is belátja azt: hogy nem lehet mindegy, ha a teremtmény imádja, vagy káromolja Teremtőjét; felebarátjának segitségére vagy romlására igyekezzék; kenyérrel vagy kővel hajigáljon, Istennek vagy a világnak szolgáljon e valaki; mert a jó és rosz tett nem üres képzelet; — kell tehát egy napnak is lenni, mellyen Isten örök igazsága szerint az jó erkölcs a jutalmat, az erkölcstelenség pedig a büntetést elvegye; — s ezt Isten a végitéletben, az egész világ előtt nyiltan akarja osztani; mint ezt az Apostolok cselekedeteiben olvassuk: „napot rendelt, a mellyen megitéli e világot igazságban“ [1]) és akkor sz. Pál szerint „a sötétségnek titkait megvilágositani, s a szivek tanácsait is kinyilatkoztatni fogja“ [2]).

Ez a nap K. H.! mellyen az egek fényes csillagai elhomályosodnak; mert azon halandó, kinek számára világitottak, nem lészen többé. — Elvégzi minden élő teremtmény, elvégzi a legutólján született gyermek is halálos hörgését; s minden, a mi élt, lelketlenül fog feküdni a forró göröngyök között. Végre a föld is, melly minket édes anyaként táplált elmulik, s beteljesedik, mit az evangeliomi fejezet mond: „s látni fogják az emberfiát nagy hatalommal és felséggel az égnek felhőiben közelgetni“ [3]) hogy kiegyenlitsen mindent, és igazságot tegyen annak, kinek az itt megtagadtatott. — Ő fog eljőni a világmegváltó Jézus! kinek az atyja minden hatalmat átadott; Ő! az örök atyának fia, ki az égen poklon uralkodik, ki előtt az egek angyalai ugy, mint a kárhozat szellemei reszketnek; kinek egy intésére minden él és enyészik; — kinek kezében van a boldogság s kárhozat, kinek itéletét egy felsőbb

[1]) Ap. Csel. 17, 31 — [2]) 1. Kor. 4, 5. — [3]) Máté 24, 30.

hatalom meg nem másitja; e végetlen hatalmu fog eljőni, minket megitélni. — Ő! ki az indulatok rohamát nem ismeri, kit az arany fénye meg nem vakit, s az édes szavak el nem tántoritnak; kit földi gyülölség, szeretet vagy tekintet meg nem ront; — Ő! ezen igazságos biró fog minket itélni. — Ő! ki előtt az emberi szivek nyitva állnak, ki előtt tudva mindenek, kinek szemei a fátyolok titkát jól látják; ezen Mindentudó fog minket itélni. — O! valljon lesz-e akkor is elég bátorsága ama gonoszságban élt hitetlennek, ki azt mondá egykor szivében: „nincs Isten“ s egyre kaczagta a mennyet és poklot? — Lesz-e bátorsága kaczagva az egekbe tekinteni? látván sz. Pál mondásaként: hogy csakugyan „mindnyájunknak megkelletik jelennünk a Krisztus itélőszéke előtt, hogy kiki elvegye annak, a mi jót vagy gonoszt a testben cselekedett, jutalmát, vagy büntetését.“

Igenis! mindnyájunknak megkelletik jelennünk a Krisztus itélőszéke előtt, kivétel s különbség nélkül. — Szegény és gazdag, ifju és öreg, a hatalmas s tehetetlen együtt állnak az itélő előtt, kinél mentségnek vagy visszaszólásnak helye nem lészen. — Jaj! akkor, százszoros jaj amaz istenteleneknek, kik megátalkodottságukban tüntek el a földről; mert ők is azon Jézus előtt fognak állni, kinek tanitását, példáját, törvényét, evangeliomát megvetették; — azon Jézus előtt fognak állni, kinek szent nevét annyiszor káromolták, reá annyiszor hamisan esküdtek; azon Jézus előtt fognak állni ők is, kinek hiv tisztelőit bolondoknak tartották, üldözték s kinevették. Majd akkor gunyos mosolyuk el fog némulni, mert ezen Jézus, ki minden szót mérlegre teend, a hegyeket s csillagokat meglatolja; megbirálandja a királyok s hatalmasok tetteit ugy, mint az alacsony pórnak csekély hibáit. Isten előtt nincs személy válogatás. — Ama kegyetlen, kinek egy intésére milliók reszketnek, s a szegény eltapodott, kinek egy férgen nincs hatalma; — ama nagy rabló, ki sokakat pusztitott, s ama kis tolvaj ki egy koldus fillérjét tulajdonitá el; — egyaránt fognak számolni tetteikről, s rettegéssel várandják az itéletet, melly őket méltányosan sujtani fogja.

Kedvesim! Ott tul nem lesz ugy, mint itt ez életben;

hol soknak szemében az a jámbor s becsületes ember, ki szineskedő s ügyesen tudja forgatni köpenyét, habár szivében a legundokabb szörnyeteg légyen is; de ott ő igazságban itéli e világot, s mindenkit a maga utja szerint, hogy elvegye kiki tetteinek jutalmát, vagy büntetését. — Ott a legszigorubb részrehajlatlansággal fog nekünk kiosztatni, mit itt magunknak gyüjtöttünk. — Kimélet nélkül tekintend ő mindenkinek lelke mélyébe, s mit ott látni fog, a szerint fizetend. Nem fog ott előszeretet uralkodni, megvesztegetésnek, vagy elnézésnek helye nem lészen. Igazság fog az ítéletre ülni. Nem ment ott meg senkit a gazdagság, a tekintet, nem a szószólás, vagy pártfogók hatalmas serege; — jámbor erkölcs ott az egyedüli szószóló, a jó lelkismeret az egyedüli pártfogó; minden támaszunk a religio, s a jámborul töltött élet.

Ama hatalmas gazdagot, ki pénzével egykor számtalanokat megvesztegetett, részére hajtott, s képes volt pénzzel megnyerni leghamisabb ügyét is, ki fogja elkisérni a rettentő itélet helyére? talán ama lelkismeret nélküli tanuk, s ügyviselők, kik pénzével osztoztak? — Nem; egyedül csak cselekedetei követik őtet. — Hát ama vérszemü dölyfösöket, kik pártütő dühhel Istennek, királynak, hazának, törvénynek, polgári s egyházi elöljáróknak ellenszegültek, egykor rendre tiporták mind azt, a mi szent, a mi isteni; ki fogja most bátorság okáért elkisérni a rettentő biró elébe? — Senki! csak egyedül cselekedeteik követik őket. — Reszkess tehát, és reszkessenek mindazok, kik most csak kincseikben, méltóságukban, hatalmas pártfogóikban, és barátjaikban bizakodnak; mert ama nagy napon senki sem lesz közülök, ki mellettök felszólaljon, ki őket pártfogolja, oltalmazza, vigasztalja; az egyedüli pártfogó, oltalmazó vigasztaló a tiszta öntudat lészen.

O! kinek szive nem döbbenik meg ekkor? kinek lelkét nem szállja meg a félelem és rettegés hatalmas érzete, midőn lehullnak minden álarczok, napfényre jőnek minden titkok, láthatokká lesznek mintegy tükörben kinek kinek jó vagy rosz tettei? és a Mindentudó előtt lesz-e valaki, ki vétek nélkül találtatnék? — Hisz nem vagyunk-e mindnyáján gyarló vétkes emberek? Nem kénytelen-e mindenki, kezét szivé-

re tevén önkényt e vallomást tenni magáról: vétkeztem!? — Lesz-e valaki, ki bátor tekintettel nézhet e nap elébe? midőn szent Ágoston nyiltan mondja: „a kit miben talál az ő vég-napja, abban lepi meg őt a világ utolsó napja: mivel mindenki a millyen állapotban hal meg, abban fog megitéltetni“ [1]). — Igen! és azért azon legyünk: hogy végóránk készületlen ne találjon bennünket „mert mindenki, a millyen állapotban hal meg, abban fog megitéltetni“ s minden igaztalanságért, mellyet éltünkben jóvá nem tettünk; minden kötelességért, mellyet nem teljesitettünk; minden tartozásért, mellyet le nem rótunk, felelni fogunk az igazság napján. — Ama vétkes érzemények, mellyeket a világ nem láthatott; minden kárhozatos akarat; minden képmutatás, szineskedés, mellyel a világ előtt szépitettük magunkat, napfényre jőnek, s kérdés alá esnek. — Minden foglalatosságbeli hanyagságért, vigyáztalanságért, hütlenségért, minden csalárdságért, mesterkélt önhaszonlesési fogásért, kapzsiságért elégtétel fog követeltetni; — minden hasztalan eltöltött óra, vagy egy pohár viz, mellyet a szomjuhozótól megtagadtunk; minden részrehajló itélet, szemtelen hazugság, vagy az igazság szine alatt töltött bosszu, érdeme szerint fog bünhödni.

Igen! te könnyelmü, ki gunyos szavaid, mosolyaid, elméncségeid által mások szivében a hit csiráját elölted s agyukban kétségeket támasztál, ott fogsz te megszégyenülni az előtt, kiben még az ördögök is hisznek, s reszketnek előtte. — Igen! te telhetetlen kincsvadász! minden fillér, mellyet atyádfiától szivtelenül elhuztál; minden alkalom, mellyet magad gyarapitására, azok elnyomásával felhasználtál; azon utolsó csep vér, mellyet atyádfiától magad hasznára önzőleg kisajtoltál, ott mint kárhozatos angyal fog ellened megjelenni, hogy te, ki embertársoddal itt irgalmat nem tettél, ott irgalomra ne számolhass. — Te rágalmazó, ki mérges nyelveddel felebarátodat becsületében megölted s ez által jövendő szerencséjét megrontád; te, ki hamis itéletek által embertársodat mások előtt gyanusitottad, s gaz hazugságaid által erényeit homályba boritottad; a Mindenható mérlegében sulyo-

[1]) Serm. 49. de temp.

san fognak feküdni méltatlan tetteid. És igy minden gondolat, minden szó, minden mulasztás minden tett, a Mindenható naplója szerint, napfényre derittetik. — Ott te atya, anya, ki gyermekeid elkényeztetése, vagy elhanyagolt nevelése által azok romlására voltál, ki gonosz példád által, azok erkölcsösségét elölted; — te cselédes gazda, ki képtelen szeszélyeid által, cselédjeidnek a jóban akadályul voltál; jusson eszedbe: hogy valaha mindezekről számot kell adni. — Te világ bölcse! kit Isten jeles értelemmel, kitünő belátással s okossággal többi embertársaid között megkülönböztetett, hogy azok javát előmozditsad; te pedig eszeddel mások csábitására, erkölcsi romlására, megvesztegetésére visszaéltél; meggondoltad-e: hogy számadással tartozol? — Nincs halandó, ki a Mindenható, mint birája előtt meg ne jelennék; nincs, kinek számot adni ne kellene; és ki állhat meg a legszentebbnek szemei előtt? — kiki mint érdemli, a szerint veszi el a magáét.

De miért e közönséges itélet? mondja tán egy valaki; hisz a Mindentudó előtt ugy is világosak minden tetteink,— minek a vizsgálat, midőn ugy is minden sziv rejtekei nyitva állnak előtte — vagy itélet nélkül nem tudná tetteinket megkülönböztetni az Ur? — O kába okoskodás! Hisz Isten nem önmagáért, hanem miérettünk fog nyilvánosan itélni; hogy mi teremtmények, kik az önszeretet miatt vakok voltunk, lássuk saját méltatlanságunkat, lássuk ábrázatunkat leplezetlenül; hogy senkinek ne lehessen okszerü panasza a vele történt méltatlanság, vagy igaztalanság miatt; mert ez lészen azon nap, mellyen Isten igazságos itélete, melly ellen e világon olly sok keserü panaszok emeltetnek, napfényre fog derittetni.

A szent könyvek kétféle itéletről emlékeznek. Az első a különös, s történik azonnal halálunk óráján; mert „elvégezve vagyon: hogy minden ember csak egyszer halljon meg, azután pedig megitéltessék“ [1]). — A másik a közönséges, mellyen „az Emberfia eljövend a felhőben, nagy hatalommal és dicsőségben“ [2]) az Urnak napját földeriteni, hogy a test a

[1]) Zsid. 9, 27. — [2]) Luk. 21, 27.

lélekkel együtt elvegye a magáét — hogy a sötétségnek titkai megvilágositassanak, s a szivek tanácsai kinyilatkoztassanak, s az erkölcs a maga jutalmát, az erkölcstelenség pedig büntetését elvegye; — hogy az álarcz lerántassék, az alattomosság földeritessék; hogy tetteink, számtalan következményeikkel együtt az egész világ szeme elé tétessenek.

Történik: hogy a te könnyelmüséged egy tapasztalatlan ifjoncz kezébe egy gonosz elvekkel teljes könyvet juttat, mellyről ő nem is álmodott, de a te unszolásodra figyelemmel olvas; olvassa abban a szép szinekbe burkolt ocsmányságokat, s észrevétlenül beszivja a romlottságot, mellyről előbb fogalma sem volt; minek következtében sülyed a gonoszságba mellyet te általad ismert meg, és sülyednek vele többek is a te romlásodra; vesztegetik javaikat, koczkáztatják szerencséjöket, becsületöket: később e dögleletes mirigyet átviszik magukkal a családi életbe, s megvesztegetik a vigyázatlan, s most már ellenök hasztalan harczoló nőket, a házi boldogságról szó sem lehet, s velök együtt nemzetségeik is romlásnak indulnak; — az unokák átkozzák atyáik elvetemültségét, melly nekik koldusbotot nyujtott kezeikbe, vagy őket a rablók csoportjába taszitá. — Meglehet: hogy te már e világon többé nem élsz, s a halál után Isten igaz itélete szerint elvetted a magadét, de a világ erről mit sem tud; azért te a világ előtt még mint becsület embere állhatsz; de a Mindenható előtt számolnod kell mindezekről is, mellyek halálod után történtek; mert te valál mindezeknek kútfeje. — Kell tehát egy közönséges itéletnek lenni, melly szerint az egész világ előtt nyilvánosak legyenek tetteink, azok következményeivel együtt, s az egész világ imádhassa az igazságos Isten igaz itéletét.

Nem tudjuk mi kedvesim! sem a napot, sem órát, mellyen a csalhatlan biró előtt meg kell jelennünk; s ki tudja nem állunk-e hozzá közelebb, mint goldoljuk? azért ébredjünk fel lelki szendergésünkből, s az élet örömei közt el ne felejtsük, hogy egy örökkévalóság várakozik reánk; s ne hagyjuk használatlanul e rövid időt, mellyet az Ur irgalma itt számunkra engedett még, mert ott erre időnk nem lészen többé; — törjünk be szivünk rejtekébe, s irtsunk ki abból

minden nemtelen érzést, fojtsuk el az aljas gerjedelmeket, fékezzük rendetlen indulatinkat; — hozzuk helyre mit elmulasztottunk, téritsük vissza mit eltulajdonitottunk, hogy a végnapon az egész világ előtt szégyent vallanunk ne kelljen. — Legyünk szigoruak magunk megbirálásában, hogy Isten annál kegyesebb lehessen irántunk; mert ki hogyan vet most, ugy fog aratni akkoron. Amen.

Advent második vasárnapra.

Jézus tanitásának ereje.

Jelentsétek meg Jánosnak, a miket hallottatok és láttatok. — A vakok látnak, a sánták járnak, a poklosok tisztulnak, a siketek hallanak, a halottok feltámadnak. — Máté 11, 4. 5.

Nincs szerencsétlenebb teremtmény e földön, mint a bünös; mert ő valóban vak, siket, sánta, tisztátalan, sőt eleven holt. — A bünös ugyanis az Istent, ki müveiben mindenütt látható, nem látja; a czélt mellyre teremtetett nem látja, nem ismeri az erényt, mellynek jutalma az örök üdvösség; nem látja a végromlást, mellyre hanyatt homlok rohan a gonoszság ösvényén. — Szól Isten a természetben, de a bünös nem hallja; szól a lelkismeret által, de nem hallja; szól a sok példák által, azt sem hallja; nem hallja az igét, melly neki is hirdettetik az Isten házában; nem csoda tehát ha a szerencsétlen előre nem haladhat az erkölcsi ösvényen, hanem mint sánta nyomorék csak esik, kel, csak nyavalyog; s a vétek sárjában fetrengvén utálja maga magát, Isten s emberek előtt gyülöletes. — Ő a földieket hajhászván a testiségnek él, lelkileg pedig meg van halva.

Illy szerencsétlen a bünös! s e szerencsétlen embernek a bünösnek, azt hirdetem én ma e szent helyről, mit Jézus izent keresztelő Jánosnak, midőn tudakoztatná tőle: hogy ő e igazán a Krisztus? t. i. — Jézus által szemeik világát nyerik vissza a vakok, a sánták járnak, a poklosok tisztulnak, a siketek hallanak, a halottak feltámadnak. — Bünösök! vegyétek szivetekre tanitásom! Figyelmezzetek.

Ki soha nem olvasta a názáreti Jézus történetét, sem nem ismerte mennyei eredetét, járuljon elfogulatlan elmével tanaihoz, s nem lehet meg nem győződni, hogy illy felséges és szent tudomány, minőt Üdvözitőnk hirdetett, az isteni bölcseség végetlen forrásából merittetett; emberi agy nem illy tökéletest, de ehez csak távulról is hasonlót nem teremthet. Vizsgáljuk tanitása akár elméleti akár gyakorlati részét, az a lélek szükségeinek tökéletesen megfelel. Ugyanis:

1-ör Jézus tanitása a vakokat látókká teszi; mert megvilágositja értelmünket. — Azon vakokról van itt a szó: kik a bün által megvakittatva nem látják az Istent, nem saját emberi méltóságukat, nem erkölcsi kötelességeiket, nem a czélt, melyre alkotvák; nem látják az erkölcsi jóság hasznát és becsét, sem a bün undokságát és veszedelmét. — Nyissuk fel K.! a szent-irást, mellyben szent hitünk letéve van; s látni fogjuk annak első lapján, hogy Isten az, ki teremtette az eget, földet és mindent a mi van; hogy Isten az, ki megtart mindeneket. A mi szent hitünk tanitja azt, hogy az ember, a teremtés királya, Isten képére alkottatott, melly szerint van értelme, szabad akarata, és halhatatlan lelke. Tekintsük hitünk tanitásait, és látni fogjuk, hogy nekünk embereknek magunkat boldogitani, mások hasznára lenni, s Istent dicsőiteni kötelességünk. A mi hitünk tanitása után tudjuk, hogy reánk egy jövendő élet is várakozik, mellyben minden tetteink megfognak biráltatni. Igy teszen minket látókká Jézus tanitása, felvilágositván bennünket a legfontosabb igazságok felől; s látjuk tapasztilatilag is, hogy azon nemzetek, mellyek közé még Jézus hitének világa nem hatott, a fenemlitett igazságok körül a legnagyobb tévelyben bolyongnak.

Azért te K.! ki érzelmeid, gerjedelmeid, indulatid, vágyaid, kivánataid által megvakittatva, nem látod, milly szentségeken gázolsz, milly kiméletlenül tiprod mások igazait? járulj csak Jézushoz, majd megtanit, miképen kell a gonosz kivánságokat megöldökölni, miképen kell kivájni a rosz indulat szemét, hogy láthassad a jámbor élet szépségét. Te! kinek szemei az arany fényétől káprázna k, és ennek hatalma miatt nem nézhetsz az egekre, hanem a földhöz tapadva, ennek porában csuszol-mászol a veszendő vagyonért; járulj Jézushoz, és megtanit, hogy mindent csak mulandó hiu-

ságnak kell tekinteni. — Te! kinek látását a felfuvalkodás megrontotta, melly miatt nem tudod embertársodban az emberi méltóságot becsülni, hanem őt megveted, járulj csak Jézushoz; majd megtanulod tőle: hogy szelid és alázatos szivünek kell lenned. — Illy sokat látunk Jézus szent tanitása után. — De

2-or. Általa a siketek is hallanak. — Tulajdonképen itt azon siketeket értjük, kiknek hiába minden figyelmeztetés, hiába minden fenyiték. — Azon érzéketleneket értem, kikhez hiába szól az atya, anya, házastárs; kik nem hallják az Isten szavát midőn a szerencsétlenség által szólitgatja őket; kik örülnek, mikor mások sirnak; s nem hogy mások szerencsétlen helyzetén okulnának, hanem még felebarátjok nyomasztó sorsát ön hasznukra forditják, gyalázatjából még nagyobb csufot üznek; o milly nehéz az illy siketeknek szivökre szólni! — De lássátok a keresztény hit erejét, és imádjátok! — Alig hallatszott a pusztában keresztelő Jánosnak szava, már is a Jordán vizénél a legelvetemültebb nép megtért megkereszteltetett, a féktelen, elfajult, álnok, s kigyó természetü emberek megszelidültek; mert a keresztény hit tanitása őket hallókká tette. — A pogányok Istennek választott népivé lesznek. Pál, ki bedugta füleit a szegény martyr sz. István jajjaira, s a lánczra füzött első hivek sirásait nem hallotta; meghallotta Jézus szavát: „Saul, Saul! miért üldözsz engem“ [1])? A huzó vonó vámszedő Máté, az irgalmatlan Zacheus magába száll, s mindenét a szegényeknek szánja. — Ma is igy gyógyitja Jézus a szent hit által, a siketeket; midőn evangelioma hirdettetik, és szivére szól az embernek, s igéjének kétélü fegyvere éren találja a bünöst. Azért méltán boldogoknak mondja az irás azokat, kik az Isten igéjét hallgatják, és megőrzik azt.

3-or. A keresztény hitnek dicsősége még abban is áll: hogy általa a sánták járnak; nem ugyan a természeti sánták, hanem a gyenge hitüek, kik nem haladhatnak előre az erkölcsi életben vétkeik miatt. — Az a kipusztult tékozló fiu, ki vétkei miatt mint a lábatörött már sehová nem tud menni, ha Jézushoz tér, s elismeri, hogy vétkezett az ég és föld

[1]) Ap. csel. 9, 4.

ellen; felkel s atyjához visszatér a szent gyónásban, kegyelembe vétetik, és majd naponkint előlép a becsületben, békeségben, szeretetben, s más egyéb jóságokban. Az, kit a fenhéjázás, a kevélység megbuktatott, s mindenéből kifosztott; ha elhagyja nagyravágyását, s a kevélységből alábocsátkozik Jézus alázatosságához; bünei majd megbocsáttatnak, s felmagasztaltatva kel fel. Az, ki kételkedései szövevényében fenakadt; az a boldogtalan, kinek lábai a bün iszapjában leragadtak; az, ki a nyomoruságok terhe alatt elcsügged, s türhetlen kezd lenni: üljön csak gyakorta a Jézus templomának ékes kapujánál, mint azon sánta kit Péter és János meggyógyitott; majd ő is felgyógyul kétkedéseiből az Isten igéje okszerü fejtegetésének hallgatása által, majd kibontakozik a bünök kötelékéből, és béballag a jutalom égi tartományába. — Ezért hivja Jézus, és hivatja szolgái által a nagy vacsorához a csonkákat, bénákat; mert szent tudománya járni tanit az igazság ösvényén. Azért mondja hogy jöjjenek hozzá mind azok, kik munkálkodnak és megvannak terhelve, s ő megenyhiti őket.

4-er. Azt is izente Jézus keresztelő Jánosnak, hogy ő a poklosokat megtisztitja. — A poklosság egy ocsmány, ragadó nyavalya volt, s ki e nyavalyába esett, kizáratott minden emberi társaságból. — Legyen dicsőség az égnek, nálunk ugyan többé e betegség nem uralkodik; de uralkodik egy hatalmasabb, és általánosabb t. i. a bün, melly oka temérdek, a régiek előtt ismeretlen uj nyavalyáknak, mellyek egész nemzedékeket elsatnyitanak. — Uralkodik a bün ezerféle alakban, melly az embert utálatossá teszi mind maga, mind Isten s emberek előtt. — Azonban a Jézus sz. tanitása ma is meggyógyitja az illy lelki poklosságot, még pedig szóval, az evangeliom szavával, a hirdettetni szokott Istenigéjével. — Meggyógyitja ez a bünös ember nyavalyáját, midőn töredelmes szivvel járul a szent asztalhoz, hol a bánattól indittatván, könyekre fakad, siratja büneit, ezek bocsánatját megnyeri, s hogy ezentul őrizkedhessék a büntől, a Szentlélek malasztja által támogattatik. Édes Jézusunk! a midőn esedezünk neked, hogy tisztitsd meg sziveinket, jusson fel hozzád esedezésünk.

5-ör Jézus földön jártában halottakat is támasztott fel. —

Feltámasztja ő ma is a halottakat; feltámasztja azokat, midőn szent tanitása által a bünben eltemetettet uj életre kelti fel. A bünös Istenre nézve megholt; mert vétkezvén eltér Istenétől, megfosztatik annak malasztjától, melly nélkül, az örök életre érdemes tetteket nem mivelhet; az ördög rabjává lészen, s megfosztatik az Isten látásától. De ha Jézus szava után indulva kitér a vétkes utról, ujra él, feltámad a lelki halálból, s Jézus érdemeire nézve ismét Isten fia, s a mennyei jók részese lészen. — Nem a Jézus tanitása-e az: hogy kétségbe ne essünk büneink sokasága miatt, hanem bizzunk Isten irgalmába, mert ő szerelmes atya, ki a megtért latornak is megnyitá a paradicsomot? Nem Jézus tanitása vigasztalja-e a haldoklót egy jobb élet reménységével? És ez miveli, hogy sok jámbor keresztény bátran néz a halállal szemközt; mert tudja Jézus példájából, hogy mi lesz a holtak porából. Igen, feltámasztja Jézus a halottakat; mert neki adatott át az utolsó itélet; ő az, ki eljövend egy napon itélni eleveneket és holtakat. — Eljő az óra, mellyben mindenek, kik a koporsókban vannak, meghallják az Emberfiának szavát. — Félelmes óra! ne üss te nekünk addig, még meg nem tértünk! — Jézus! ne jöjj hozzánk épen akkor, mikor tőled legtávolabb járunk; hanem küld előbb a te lelkedet, hogy megtérhessünk, hogy ártatlanságban, békességben, egymás szeretetében, szent neved imádásában találhass bennünket.

Értettétek-e Hivek! minő hatalma van Jézus hitének? miképen nyitja ez meg a szemeket, füleket, miként erősiti meg a lábakat, miként tisztítja meg a poklosokat, miként támasztja fel a halottakat? — Megmondottam: hogy ez, az értelmet megvilágositja, a szivet szent érzelmekre hevíti, a hitet tántorgásában erősiti, a bünöst erkölcstelenségéből megtisztitja, a halottat az örök élet reménységére emeli fel. Most mondjátok meg ti nekem K.! hogy ez annyira jótevő tudomány miért nem becsültetik kellőképen? miért vettetik meg saját hiveitől? — Talán azért, hogy világi hasznot s nyereséget nem hajt? talán azért, hogy ebből testi gyönyörüség öröme nem patakzik? — O K.! elmulik e világ és ennek ábrázatja, az Urnak beszéde pedig megmarad örökké! — A hivatal, becsület, hir név, elmulik, a gazdagság elrepül, a test megöregszik, elszárad, meghal, de a mi sz. hitünk fenma-

rad. — Mikor szemeink nem látnak többé, füleink nem hallanak, lábaink megmerevednek: felettünk fog állni ezen angyal a keresztény hit, — s a szerént fogja fel ügyünket, a milly hiven ragaszkodtunk hozzá.

Tegyünk hát mi ma fogadást keresztény lelkek! hogy mi sz. hitünket becsülni, azt szivünkben hordani és virágoztatni fogjuk — Ezért mit sem fogunk sajnálni, s gyarapitásáért örömünkből, javainkból fogunk áldozni; és mi ennek utmutatása szerént fogunk élni. — Isten! segélj minket szent feltételünk foganatositásában. Amen.

Advent harmadik vasárnapra.

Magunk megismerése alázatosságra vezet.

Nem vagyok méltó, hogy megoldjam saruja kötelét. Ján. 1, 28.

Keresztelő Jánosnak mai napon magáról tett alázatossággal párosult vallomása, ellentétben áll a világ szellemével; mellynek jelszava csak tündökleni, csak fényleni s feltünőnek lenni. — Pedig a főbünök elseje a kevélység, melly első szüleinket az ártatlanság köntöséből kivetkőztette, s a mennyei angyalokból sötétség fiait alkotott! Igen helyesen inte tehát bölcs Salamon már az ó törvényben, midőn a Példabeszédek könyvében igy szól: „A fő emberek helyére ne állj, mert jobb ha azt mondják neked jőj feljebb, mint sem megaláztatnod.“ [1]) Az uj törvényben pedig Üdvözitőnk maga mondja: „Tanuljatok tőlem, mert szelid vagyok és alázatos szivü.“ [2]) „Ki magát megalázza felmagasztaltatik.“ [3]) Mi is tette Józsefet Egyptom urává? nemde az alázatosság; — mi koronázta meg Dávidot pásztor gunyhójában? az alázatosság; — Jézus is „midőn az Isten formájában volna, szolgai alakot veve föl, megalázta magát, engedelmes lévén mind halálig, a kereszthalálig.“ [4]) — És az élet ezer villongási közt, midőn sziv sziv ellen lángol, s az emberi keblek egymás ellen törnek; mi felejteti el velünk a megbántást, mi képes bennünket megengesztelni, s bocsánatra birni? nem egyéb, mint a megalázódásból származott megvallása a meggondolatlan tettnek, s a bánat jelei-

[1]) Példabesz. 25. 6, 7. [2]) Máté 11, 29, [3]) Máté 23, 11. [4]) Filipp. 2, 8.

vel párosult bocsánatkérés. — Jézus legalább paradicsomot igért az alázatos tolvajnak a keresztfán; s az evangeliomi atya sirva borult örömében, tékozló fia nyakába, mert megalázódva vallotta meg méltatlanságát.

Az alázatosságra leginkább ösztönöz bennünket önmagunk tökéletes megismerése. Hogy pedig magunkat tökéletesen megismerhessük, és igazán alázatosak lehessünk, e három kérdést fogom fejtegetni mai beszédemben:

Mi voltál? mi vagy? és mi leszesz? — Kérem figyelmeteket.

A legfelségesebb s legérdekesb tudomány, mellyre minden embernek, de legfőkép a kereszténynek törekedni kell: az önismeret. — Kérdezzük hát magunktól: Te ki vagy? mi voltál? miből lettél? — Semmiből teremtette Isten az eget, földet, semmiből az embert; s ha Isten hatalmas karja fen nem tartana bennünket, teremtetésünk után azonnal a semmiségbe ismét vissza esnénk; — mert valamint a szó csak addig hangzik, mig az ajkak közt kibocsátatik: ugy mi is isteni oltalom nélkül azonnal semmivé leszünk.

Az egyház is minden évben emlékeztet ez alacsony származásunkra, midőn a nagyböjt első szerdáján hamvat hint fejünkre, s hatályos, komoly szavakban hangoztatja: „Emlékezzél meg ember, hogy por vagy és porrá leszesz. — Igen! földből van eredete testünknek, föld lakói vagyunk, és végre földdé válunk. — Ki büszkélkedhetik tehát semmiségében?

Másodszor, ha akarod tudni K. L! most mi vagy? nem felelhetek mást, mint: semmiből lett semmi. Sirással kezdted életedet, mászkálva mutogattad életerődet; szótalan kisdedségedet tétlenségben csak tested táplálásával töltötted, s jelenleg is semmivé leszesz, a mint Isten oltalmazó s fentartó kezét leveszi rólad. — És ki az közülünk, ki saját hatalmával csak egy másodperczet is adhatna életéhez? vagy a villámok hullását, az elemek dulását másfelé fordithatná? — Ki az közülünk, ki az egek csatornáit megnyithatná, vagy az emésztő lángok hatalmát lecsillapithatná? — Ugy-e bár, Keresztények! minden lépésünk, minden dolgunk Isten kezében van, kiben élünk, mozgunk és vagyunk. Ő az, ki minden cselekedetünket velünk együtt cselekszi; — s valamint

a fejsze emberi lendités nélkül mit sem metszhet, ugy a teremtmény teremtője hozzájárulása és segitsége nélkül mit sem mivelhet, semmit nem tehet, ha Isten mindenekben vele együtt nem munkálódik. — Ha azért valami jót cselekszünk, nem a mi dicsőségünk, hanem Istené, kinek erejével munkálódunk. A vett jókat tehát egyedül az Isten irgalmasságának köszönvén, a dicsőséget is neki tulajdonitsuk, Dáviddal mondván: „Nem nekünk Uram, nem nekünk, hanem a te nevednek adj dicsőséget.“ [1])

De törjünk be szivünk belsejébe, és vizsgáljuk meg azt, mit olvasunk ott? — Ember! Isten téged a keresztségben megmosogatott, fiává fogadott, lelki áldásokkal felékesitett, te pedig mint ama tékozló fiu, meg nem gondolván, hogy veszni kell annak, ki Istentől eltávozik, bünöd és gonoszságod által Istenedet elhagyván, tőle eltávoztál; a mennyei kincseket eltékozlottad, Istennek szentelő malasztját és barátságát elvesztetted, Istent ellenségeddé tetted, minden érdemidet eltapodtad ugy, hogy örökre veszned kellene ha Isten irgalma melletted nem állana.

Tekintsük meg testi állapotunkat is: van-e olly teremtménye Istennek, melly annyi gyarlóságok, fogyatkozások alá volna vetve; annyi nyavalyák, annyi veszedelmeknek kitétetve, mint az embernek teste? — Az ember születése napjától fogva halálaig nehéz igát visel, sok gonddal, ezer kellemetlenséggel, inséggel nyomorusággal küzd teljes életében; az indulatok féktelensége, az emberek irigysége, rosz akarata, keserü ürömmel vegyiti az életet; és olly nyugtalansággal tölti el a halandót, hogy még éjeli álom sem jő szemére, midőn az oktalan állatok a legédesebben nyugosznak. És te ember! mégis kevély, büszke vagy. — Megismervén tehát semmiségünket, valljuk meg sz. Pállal: „Az Isten kegyelméből vagyok, a mi vagyok.“ [2])

Harmadszor. Fontold meg K. L! hogy végre mivé leszesz? — Ha most értékes, gazdag állapotban vagy, bizonytalan, holtod napjáig mire juthatsz? számtalan nagy tekintélyü háznépek hunytak el, s számtalanok sülyedtek alá a jólét tetőpontjáról. — Hány boldogot juttattak legsiralma-

[1]) Zsolt. 113, 1. [2]) I. Kor. 15, 10.

sabb jövendőre, véletlen szerencsétlenség, rosz lelkü emberek irigysége és álnoksága, saját vigyázatlanságuk vagy kicsapongásuk! — Sok zöldellő mező most olly háznépnek sajátja, melly előbb annak mivelésében, mint napszámos izzadt. — Földi életünk hasonló a szélvészes tengerhez, mellynek hullámai csak akkor csillapodnak le, mikor evezésünk czéljához jutunk, hogy az örök nyugalom hajlékába lépjünk be, melly csak a tökéletes erénybarát előtt áll nyitva. — Tekintsd Saul király testét felfüggesztve a kőfalon; nézd a világbiró Sándor mint végzi méreggel életét, s mi máson megtörtént, szinte megtörténhetik rajtunk is, s habár égig emelkedő polczra jutunk is, utóbb csak azt fogják felőlünk kérdeni: — Hová lett?

K. L! Ha illy bizonytalan testi állapotunk, sokkal félelmesebb lelki dolgunk. — Most állunk, nem tudjuk, ha holnap el nem esünk-e? most Isten kedvében vagyunk, nem tudjuk, holnap nem leszünk-e harag fiai? — Mert Isten előtt ki tudja a mult, jelen és jövendő dolgokat, ki vizsgálja a szíveket és veséket, tudva vannak minden fogyatkozásaink, büneink; mire nézve sz. Pál nem kételkedik magáról e vallomást tenni: „Semmiben nem vádol lelkismeretem, de abból még nem következik megigazult állapotom; hanem az Ur az, a ki engemet itél;“ [1]) azért egész lelki állapotunk csak félelem és rettegés közt határozódik.

Végre elközelgetnek öreg napjaink, mellyek a második gyermekkort idézik elő; — elerőtlenedik testünk, mint a kisded gyermeké, ugy hogy botra görbedve kell segiteni erőtlenségünket. — Mint a learatott puszta tarló, olly érzéketlen a szegény öregnek fásult szive, mellyet nem ingerel többé az életnek semmi édessége. — Beborult neki még a legtisztább ég is, lankasztó a legfrisebb reggel is, komor a legvidámabb társaság is; csak egyedül az elmultak után sohajtozik; megkörnyezik minden oldalról a különbféle alaku nyavalyák, és elmondhatjuk a közmondást: öregség, betegség; s nyavalyog mindaddig, mig visszaszáll a földbe, mellyből teremtetett. Igy teljesedik be Teremtőnknek mondása, mellyet

[1]) 1. Kor. 4, 4.

Adámnak mondott a vétek után: „Por valál és porrá leszesz. [1])

Meghallád ember, te ki vagy? — mi voltál? — mi vagy? mivé leszesz. Megtanultad: hogy semmiből lettél és ismét azzá válsz. — Van-e tehát mindezekben kevélységre inditó ok? sőt nincs-e inkább elég okod magad megalázására? — Lám a gőgösséggel párosult tudomány is utálatos; s a gazdagságot is nem az alázatosság teszi-e becsessé? midőn a vagyonos, szelid emberséggel megszegi kenyerét a szegény szükölködőnek, befedi a ruhátalant, és nyájas emberséggel nyit ajtót a szállást kérő vándornak. — Mi teszi igazán nagyokká a világ nagyjait? kétségkivül az alázatosság, mellytől áthatva, lebocsátkoznak embertársaikhoz, kik habár alattvalók is, mégis emberek mint ők, Isten teremtményei mint ők, a közös atya által tartatnak fen mint ők.

Legyünk tehát K! alázatosak, ismerjük meg semmiségünket, ismerjük meg: hogy Isten által vagyunk a mik vagyunk; — s valamint mindenben, ugy jelesül az alázatosságban legyen a Megváltó példaképünk, ki születésének első perczétől a kereszt oltáráig szóval és példájával az alázatosságot tanitotta. — Istent pedig kérjük buzgó fohászok közt, hogy szent Lelke által világositsa meg értelmünket, nyissa meg lelki szemeinket, hogy magunkat megismerhessük, fogyatkozásinkat, tökéletlenségeinket átláthassuk, s „az ő hatalmas keze alatt magunkat megalázzuk, hogy felmagasztaljon bennünket a látogatás idején.“ [2]) Amen.

[1]) 1. Moz. 3, 19. [2]) I. Pét. 5, 6.

Advent negyedik vasárnapra.

Az igaz megtérés fő kellékeiről.

És jöve Jordánnak minden tartományiba, hirdetvén a megtérésnek keresztségét a bünnek bocsánatjára. Luk. 3, 3.

Még négy nap, és ülni fogjuk azon örömünnepet, melylyen a világ Megváltója emberi testben először megjelent. — Nagy nap ez minden emberre nézve, ki örök boldogságát szivén viseli; mert e napon veszi kezdetét üdvösségünk munkája, mellyet Jézus születésének első pillanatától fogva, dicsőséges mennybemeneteleig, szem elől soha nem téveszte.

Az ó világ állása, vég enyészetnek indult már; — polgári helyzetét belviszály szaggatta, vallási tere parlagon hevert; csak a műveltség, a tudományosság halvány fénye világíta még, mellynél fogva, ámbár az egész világ bünben uszott, mégis rimánkodva várt egy szabaditót, ki a végelmerüléstől megmentse; — mindnyájan nagy reményekkel néztek azon óhajtott nap elébe, mellyen a Messiás születendik.

E nap után sóvárogtak a régi sz. atyák ezrenkint, és meg nem láthaták azt; ime nekünk feltünt, s dicső emlékét évenkint előforduló ünnep által szenteljük. — De mit használ a nap megszentelése, bármilly külső szertartások, fényes ünneplések által, ha szivünkben az megszentségtelenittetik? szivünket kell tehát elkészíteni, szivünket tisztítani minden aljasságtól, ha Jézus születését illő ajtatossággal akarjuk megülni. — Erre serkent minket az egyház, midőn hozzánk a mai evangyelium szavaiban igy szól: „A kiáltónak szava a pusztában, készítsétek el az Ur utját;“ [1])

[1]) Luk 3. 4.

és méltán: „mert mi mindnyájan, mint a juhok, tévelyegtünk, kiki közülünk saját utjára tért.“ [1]) Igen! mi mindnyájan vétkeztünk és vétkezünk, bujkáljuk a földi javak tövises berkeit, fetrengünk a világi gyönyörök posványos rétjein; csúszunk mászunk a hiú dicsőségnek meredek hegyein, s kopár szikláin; — s méltán szólhatunk a bölcseség szavaival: „szinte elfáradtunk a hamisságnak és veszedelemnek útjain, és nehéz útakat jártunk, az Úrnak útját pedig nem tudtuk, s a jóságnak semmi jelét nem mutathatjuk.“ [2]) — Az Úr pedig nógat, hogy végvesztünkre ne törjünk; sőt édesget sz. Lukács szavaival: „Nagyobb öröm lészen mennyben egy megtérő bűnösön, mint kilenczvenkilencz igazakon, kiknek nincsen szükségök a megtérésre.“ [3]) — Siessünk tehát Édesim! igaz megtérésünk által méltóképen megszentelni Urunk születését!

Az igaz megtérés pedig abban áll: hogy belsőleg ujuljunk meg, szivünket változtassuk meg; mert a szivben székel minden jóság és gonoszság; e szivbeli megujulás nélkül, a megtérés munkája mitsem ér. — Fohászkodjék, verje mellét a bűnös, mind hasztalan, ha szive még a világé, a testé, az ördögé; ha pedig szivét megváltoztatja, Istennek szenteli egészen; a megtérés munkája igen könnyű; és ez beszédem foglalatja:

1-ör. A megtérés munkája mitsem ér, ha a bünös szive tökéletesen meg nem változik.

2-or. Minden könnyü a megtérés munkájában, ha a bünös szive megváltozik.

Ó Jézus! kinek születése emlékét kevés napok mulva ünnepelni fogjuk; im tiszteletdijul szivünket nyujtjuk, változtasd azt kegyelmeddel neked tetsző kedves áldozatul!

Mikor a bünös vétkezik, eltér Istenétől; — megszegvén annak szent törvényét, megtagadja neki a köteles engedelmességet, szétszaggatja azon édes viszonyt, melly őt Istenhez, ugy, mint fiút atyjához csatolja; becstelen, méltatlan tárgyakra forditja vágyait, az Isten képére alkotott lélek lea-

[1]) Iz. 53, 6. — [2]) Bölcs. 5, 7. 13. — [3]) Luk. 15, 7.

lázó cselekedetekkel foglalkozik; s teremtőjétől elfordulván, a teremtményeket keresi. — Ha tehát vissza akar térni Istenéhez, mind ezekben lényegesen meg kell változni a bünös szivének; — az Úr törvényét megszeretni, s szerinte élni; megbánván botlásait, újra engedelmességgel neki hódolni; szivét minden rút vágyak, minden méltatlan cselekedetek, minden illetlen szerelmek, törvénytelen foglalkozások rabláncaitól megmenteni, s azt erkölcsös érzeményekkel eltöltvén, egyedül Istennek szentelni. Illy változást kiván az Úr a bünöstől, mint nélkülözhetlen feltételt az igaz megtérésre; e nélkül a bünösnek minden tettei érdemetlenek előtte. — Im Mózes által csak úgy igér bocsánatot a hozzá folyamodó bünösnek, ha ugymond: „az ő utjain jársz, és neki szolgálsz, a te Istenednek, teljes szivedből és teljes lelkedből:“ [1]) Ezekielnél pedig igy szól: „Térjetek meg — vessétek el minden gonoszságaitokat — ujuljatok meg szivben és lélekben.“ [2]) Ugyan ezt parancsolja Joëlnél: „Térjetek meg hozzám teljes szivetekből — és szaggassátok meg sziveteket, nem pedig csak ruháitokat.“ [3]) — Nem is lehet annak igaz megtérése, ki ha bár teljesen megvallja is minden büneit a penitentzia szentségében, ha bár vallja töredelmes bánatát tettei fölött; fogadja bár készséggel lelki birájának itéletét; de szivében meg nem ujul, meg nem változik; — mert valamint az igaz jámborság, a tökéletes jóság, nem egy két külső eröltetett jócselekedettől, hanem a szív beljóvoltától függ; úgy a bünös is ha bár meggyónja egyig büneit, ha bár megjelenik az istenfélőkkel az Úr hazában, ha bár alázatosan járul a lelki biró elébe, bár veri mellét, hullatja könyeit, rebegi nyelve a bánatot; ha míveli is a penitentziának cselekedeteit, bár feloldoztatik büneitől; addig mindig bünös marad, s megtérése nem igaz; míg előbbi gondolatiról, vágyairól, feltételeiről, cselekedeteiről, mellyek vétkesek voltak, el nem áll, és a törvényszeréntiekkel nem foglalkozik; mert addig szivének benső vonzódása, akarata nem változott; e nélkül pedig minden tettei csak majmolása az igaz megtérésnek; — folytatván pedig régi veszedelmes ut-

[1]) Móz. 5. k. 10, 12. — [2]) Ezekiel 18, 30. 31. — [3]) Joël. 2, 12.

ját, hasonlő lesz a vándorhoz, ki mindinkább mélyebben ereszkedik meredekről meredekre, a bátorságos visszalépésről pedig nem gondolkozik. — Azért: ha a megtérni akaró bünös eddig kevély és büszke volt, legyen alázatos; — a fösvény, legyen adakozó; — a pazarló vagy dobzódó, legyen mértékletes; — a ki buja, legyen tiszta; — az igaztalan, legyen igaz; — a kegyetlen, legyen kegyes és szelid; — kezdjen visszatérni a szentségre, — változzék meg szivében, ezt kéri tőle az Úr Példabeszédek könyvében igy szólván: „Fiam! add nekem szivedet, és szemeid őrizzék meg útaimat.“ [1])

Pál apostol a kolosszai hivekkel az igaz megtérésről értekezvén, ennek lényegét egyedül a benső szivbeli változásban helyezi, intvén őket: hogy a keresztségben eltemettetvén a bünök, a bünnek többé ne éljenek; „hanem feltámadván a Krisztussal, az odafől valókat keressétek; — az odafől valókról elmélkedjetek, nem a földiekről.“ [2]) „A rendetlen kivánságok által megvesztegetett régi embert levessétek; ellenben pedig a ti elmétekben és lelketekben megújuljatok, és öltözzetek uj emberbe, ki Isten szerint teremtetett igazságban, és valóságos szentségben.“ [3]) Különben a megtérés munkáját semminek állitja.

Azonban ha megváltozik is a bünös szive; e változásnak Isten kedveért, és nem más mellékes tekintetekből kell történnie. — Megeshetik sokszor, hogy valamelly vétektőli természetes irtózás, a vétkes tárgynak megunása, a szégyen, a kárvallástóli félelem; szivünkben egy uj felébredett hajlandóság, vonzalom, sokszor valamelly új hivatal, csak most nyert fényes állás, emberi tekintet, az időnek haladása, a korosabb élet, s több e félék teszik a szivben a változást, lelohasztják kedélyünket, s elmetszik a feslett élet fonalát; de ez Édesim! nem igazi változás; mert nem mi hagytuk el a vétket, hanem a vétek hagyott el minket. — Nem! Isten szeretete eszközölje megtérésünket; az Istennek, az Isten akaratának szeretete, tekintete, becsülése legyen a rugó, melly bennünket késztessen vissza az igaz utra. — Ám Dávid ugy mint Saul megismerte, megbánta gonoszságát; de különböző

[1]) Példabesz. 23, 26. — [2]) Kol. 3, 1. — [3]) Ef. 4, 23.

okból, mert Dávid Istenért, Saul királyi székének elvesztéseért bánkódott: — s igy Dávid megtért, Saul nem. — Fogadást tett Antiochus, fogadást Ezechiás is, Izraël királyai; — de Antiochus a halál félelme miatt, Ezechiás pedig Isten szeretete által indittatott reá. — Sirt Esau, sirt Péter is; de Esau torkossága által elvesztett első szülöttségi jogát siratta, Péter pedig büneit; — Péter szive megvátozott, de Esaué nem. — A melly sziv Istenhez vonz, az megszünik vétkezni; s ez az, mit Isten az igazán megtérőtől kiván. „Mosdjatok meg, tisztuljatok ki, hordjátok el gonosz törekedéseiteket szemeim elől, szünjetek meg a bünös cselekedetektől;“ igy szól Izaiásnál az Úr. [1]) — E fölött az Istenhez tért sziv, uj életet kezdjen; megismervén eltéveledését, érezvén lelki kárait, kezdje háritgatni, mi Isten törvényétől őt eddig tartóztatta, s kezdje felhasználni azon eszközöket, mellyek szent életre segitik, hogy szent Pál szerint „megszabadulván a vétektől, az igazságnak legyen szolgája, — s a mint adta előbb tagjait a tisztátalanságnak szolgálatára, s a hamisságnak az elgonoszulásra: ugy adja most tagjait az igazságnak szolgálatára, a megszentelésnek okáért.“ [2]) — Illy érzésekkel teljék el a megtérőnek szive, s utálja meg előbbi gonoszságait; s minél inkább gyarapszik az Isten szeretetében, annál inkább fogja utálni, átkozni, kárhoztatni előbbi esztelenségeit, ugy nézendi azokat, mint boldogtalanságának szerencsétlen eszközeit, mellyek miatt az isteni kegyelmeket elhenyélte, s magát elaljasitván, jó Istenét megbántotta.

Most már ezek szerint ó bünösök! tegyük szivünkre kezünket, és vizsgáljuk meg, mikor eltökélettük magunkban, hogy az Urhoz visszatérünk, igy tértünk-e meg? megváltozott-e szivünk? megszünt-e lelkünk a vétkes fáradozástól? — Megtértünk? — de nem tértünk-e ismét vissza előbbi ocsmányságainkra? minő életet kezdtünk? — Azelőtt a testiek a mulandók foglaltak el, — napestig a fölött aggódtunk, s fáradozásunk fő czélja az volt: hogy gyönyörüségben, bőségben élhessünk itt; — hát most? forog-e előttünk gyak-

[1]) Izai. 1, 16. [2]) Róm. 6,18—19.

rabban az Isten, gondosabbak vagyunk-e szolgálatában? — Tudjuk mi távolita el bennünket Istentől; kerüljük-e hát azokat, kerüljük-e a helyet, a társakat, a mulatságokat, mellyekben olly sokszor megbukott ártatlanságunk? elhagytuk-e az életmódot, melly Istenneli viszonyunkkal meg nem egyez. — Tudjuk, ismerjük az üdvösség eszközeit; tehát használjuk-e azokat? — nem henyéljük-e el az isteni kegyelmeket? nem fojtjuk-e meg az isteni ihléseket? nem restelkedünk-e a jóra? — De e mellett utáljuk e szivből a rágalmazásokat, mellyekkel tán lealázánk ellenségeinket; — az igaztalanságokat, uzsorákat, hamis szerzeményeket, mellyek talán gazdagokká tettek; az alattomos czinkosságokat, melylyek által talán hivatalra vergődénk? — gyülöljük-e mindezeket? — és ha gyülöljük, készek vagyunk-e az okozott kárt megtériteni, gyalázni magunkat, hogy a becstelenitést, mellyet másnak okoztunk, kipótoljuk? készek vagyunk-e visszavonni szavunkat, hogy másnak, általunk elorzottjó hirét visszaadjuk? készek vagyunk-e elfutni a hasznos szolgálatból, elköltözni a házból, hol veszélyben forog lelkünk élete, kivetkőzni javainkból, hogy megtéritessék a gonoszul szerzett vagyon? O ha igazán megváltozott volna szivünk, mindezekre igennel felelhetnénk. — Változtassuk meg atyámfiai! szivünket, változtassuk meg Istenért, s meglátandjuk, hogy a megtérés munkájában mi sem nehéz.

A megtérést leginkább megnehezíti az elégtétel. — Tudjuk Édesim! mindnyájan, hogy azon kevés imádság, böjt, alamizsna, mellyet a lelkiatya a gyónásban hágy, nem elég azon végetlen megbántás eltörlésére, mellyet Istennek a vétek által okoztunk. A mi gyarlóságink tekintetéből lett csak kegyesebb az egyháznak penitenczia szabása; azonban a mi az igaz megtéréshez szükséges, azt elhagyni nem lehet. — Meghagyatik a bünösnek minden esetre, hogy téritse meg, mit mástól igaztalanul eltulajdonitott; pótolja ki jó példájával a botrányt, mellyet okozott, mozditsa elő Isten dicsőségét jámbor életével, mellyet lealacsonyitott gonoszságával; kerülje a bünre késztő alkalmakat, s a bünnel ellenkező jócselekedetekben s erkölcsökben gyakorolja magát; őrizze érzékeit a kicsapongástól, az Isten szolgálatára kész legyen, minden mulandó örömök, gyönyörüségek, javak feláldozásával. —

Igenis! ezek meghagyatnak a bünösnek, mert az igaz megtérést ez teszi bizonyossá, ez ismerteti meg; — s valjon nehezek-e mindezek? — Ó Édesim! ha a sziv megváltozik, ez mind könnyü, mert a sziv az Istenhez, és Isten a bünöshöz fordul.

Ugyanis: midőn a sziv elszakaszkodik a világtól, a testtől, s Istenéhez visszasohajt; s mélyen érezvén előbbi életének utálatos és kárhozatos voltát; átkozza büneit, ledönti szivében a hitvány bálványokat, mellyeket imádott, oltárt emelt Istenének, és fölemelt kezekkel irgalomért könyörög mennyei atyjának, jól tudván annak biztatását: „térj visszsza hozzám, és én visszafogadlak téged;“ [1]) sőt bizonyossá tétetvén,hogy ha veres volt és fekete a lelke,mint a hó megfehérül. – E fölött értvén: „hogy öröm lészen mennyben egy megtérő bünösön inkább, mint kilenczvenkilencz igazakon;“ — nem olvadozik-e szive? nem kivánkozik-e Istene, jó pásztora, atyja karjai közé lelke? — indul, s daczol üdvössége akadályaival, és édes érzeményekkel, lángoló szeretettel fel kap az Isten hegyére, s ott leborul; ott kiáltja: „milly kedvesek a te hajlékid erőknek Ura!“ [2]) — O bizony nem méltók az időnek szenvedései a te dicsőségedhez; igaz, hogy a te igád édes, és a te terhed könnyü; csak hozzá kell kezdeni édesim! és látni fogjuk: hogy a megtérés munkája nem olly nehéz, mint mi azt elgondolók: s csak a puszta képzelődés teszi azt nehézzé! Im! Ágoston, mig halogatta megtérését, félt, rettegett megválni a kedvelt gyönyöröktől, és hódolni a testtel ellenkező törvénynek; de szivében megváltozván, már édességet, kellemeket talált ott, hol keserüséget s nehézséget vélt rejleni. — Add oda keresztény lélek! szivedet Istennek, a világtól pedig vond el azt, s látni fogod, hogy minden, mit tenned kell lelked javára, lelked üdvösségére, könnyü, sőt gyönyörüséges lesz; mert ha neked, s gyarlóságodnak nehéz volna is, Istennel minden könnyü lesz, ki igy szól Zachariásnál: „Térjetek hozzám, és hozzátok térek.“ [3]) — Ő maga mondá: „Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik fáradoztok és terhelve vagytok, és én megnyug-

[1]) Jer. 3, 1. [2]) Zsolt. 83, 2. [3]) Zach. 1, 3.

tatlak titeket.“ [1]) Ugy van, ő a mi Istenünk, azon atya, a ki tárt karokkal fogadja tékozló fiait, ha hozzá térnek, s fölékesíti őket a kegyelem palástjával. Ő az a jó pásztor, ki feltalált juhocskáját vállára veszi. — Ő az a könyörületes Samaritanus, ki olajt és bort önt sebeire, és meggyógyitja, melegiti, erősiti a sebesültet; nyitva tárva áll malasztinak kincstára, az igazán megtérőnek számára; s kit Isten igy gyámolit, mi lehet annak nehéz?

Álljatok elő ti igazán megtért bünösök! bizonyitsátok meg ti, hogy a midőn szivetek teljesen megváltozott, volt-e valami nehéz a megtérés munkájában? — Magdolna czégéres bünös volt, és sokakat megbotránkoztata feslett élete által; és ő a gyülölködő farizeusok között megjelenik, sir, epe kedik, bocsánatot kér; — nehéz! de Magdolna könnyen meg tette, mert igazán megtért. Tanuljatok Magdolnától ti feslett életüek! csak sziveteket változtassátok meg, könnyü lesz sirni, könnyü Jézus lábaihoz borulni, esedezni, — könnyü elhagyni feslett társaitokat, könnyü jóra forditni vágyaitokat. — Máté vámos volt, igaztalan nyerekedéssel, gonosz uzsoráskodással csalta felebarátit: nehéz volt visszaadni mindent, lemondani hivataláról; de Máté megtért, s im egy szavára Jézusnak könnyü volt elhagyni pénzét, pénzváltó asztalát, halomra gyüjtött kincseit, mindenét. — Tanuljatok tőle ti, kik igaztalan keresménynyel, uzsorával gyarapultatok; kik olly mesterséget, olly hivatalt viseltek, mellyben kész veszedelemben forog lelketek; csak szivetek változzék meg, és könnyü lesz lemondani eddig viselt veszélyes hivataltokról, eddig üzött mesterségtekről, könnyü elhagyni, megválni az igazságtalanul szerzett vagyontól, és egy uj állapotba lépni, s abban az isteni gondviselésre bizni magatokat. — Zacheus igaztalansággal gyüjté vagyonát, mellynek lerovásaért jószágát fel kelle osztani, a szegényeknek adni egy részét, másikat azoknak, kiket megcsalt. — Nem töprenkedett ő magában, mint sok igaztalan ember: ha ezt lerovom, hát nekem mi marad? hogyan élek én házi népemmel? — de Zacheus igazán megtért, s Jézus egy látogatására könynyen megvált javaitól. — Tanuljatok igaztalan sáfárok, lo-

[1]) Máté 11, 28.

pók, csalók, nyerekedők! csak szivetek változzék meg, könnyü lesz megválni a földi javaktól, mellyekhez igaztalanul jutottatok, s mellyek birtoka mellett lelketek elvész. — Küzdjünk inkább Édesim! végnyomorral, koldulva keressük mindennapi táplálékunkat, mintsem máséval költözzünk el e világból.

Ugy van Édesim! ha vétkeink által elszakasztottuk szivünket Istentől, adjuk vissza azt neki — változzék meg szivünk, változzék gondolatunk, vágyásunk, akaratunk; igy megszünik a bün, uj élethez kezdünk, utálni fogjuk az előbbi kedvelt gonoszságot, s ekkép megváltozván szivünk, mi sem lesz nehéz a megtérés munkájában; könnyü lesz elháritani az üdvösség akadályait, könnyü lesz használni az üdvösség eszközeit; — s ha nehéz volna is valami, Isten hatalmas malasztjának hozzájárultával minden könnyü leszen.

Isten, benned bizók oltalma! ki nélkül semmi nem erős, semmi nem szent; gyarapitsd fölöttünk irgalmadat, hogy a te kormányod vezérlése alatt ugy menjünk át a mulandókon, hogy az örökkévalókat el ne henyéljük. Amen.

Karácson napra.

Békeség a földön a jóakaratu embereknek. Luk. 2, 14.

Milly szép remények vannak kötve egy most született kisded életéhez!! Két világ polgárává születik egy testben, két élet boldogságaihoz nyilik meg a tér előtte. Csodálkozhatunk-e tehát, ha egy anya megszülvén gyermekét, elfelejtkezik szülése fájdalmiról, mert, mint Üdvözitőnk mondá, ember született a világra; oh mit nem vár mindent egy anya csecsemőjétől! Életének minden reményeit ez által véli valósulni; látja előre, mint fog e kisded neki egykor vigasztalása lenni szomoruságaiban, segitsége munkáiban, gyámolója öregségében, — s bár e szép remények álomként többnyire meghiusulnak is, mégis tőlök az anyai sziv még akkor is nehezen válik meg, midőn a valóság olly világosan megczáfolja azokat. Csodálkozhatunk-e tehát, ha egy előkelő gazdag család is vigad, ha örököse születik százados hirének, nevének, hatalmának, gazdagságának; habár olly gyakran egy méltatlan utód képes is még az ősapák dicsőségét is a világgal elfelejtetni. Csodálkozhatunk-e, ha népek, nemzetek örömünnepet ülnek, midőn fejedelmöknek utóda születik; ezek azt vélik, hogy igy biztositva van örök időkre békeségök, virágzásuk, boldogságuk; habár gyakran a gondviselés könyvében jövendőjök máskép van is feljegyezve. — Igen, egy most született kisdednek bölcsője roppant reményeket ringat, mert két világ polgárát födi, két, e jelen — és egy jövendő élet, olly sok szép reményeivel.

Ki fog tehát csodálkozni, hogy e mai napon az egész világon olly sok milliók és milliók örömünnepet ülnek, mert

ugymond az anyaszentegyház: „kisded született nekünk, és fiu adatott nekünk. Iz. 9. Igen, kisded született ma nekünk, kinek születésével nem egyes szülőknek, nem föltünő családoknak, nem egyes népeknek, nemzeteknek, hanem az egész emberi nemnek évezredes reményei teljesültek, kinek születésével a valódi boldogság eddigi bizonytalansága megfejtetett. E gyermek mint sz. Pál tanitja: „az atya dicsőségének fényessége, s ábrázatja állatának, mindenható, ki most már a fölségnek jobbján ül a magosságban.“ Zsid.. 1, 3. E gyermek meghozta ma az emberi nemzetnek, mit olly régen ohajtott, a valódi békeséget. E békeség legyen tárgya mai elmélkedésünknek, s szóljunk e békeség tulajdonságiról és föltételeiről, vagyis lássuk először: miben áll e békeség; másodszor: kik részesülnek a békeségben.

A ki nem tapasztalt, ugymond az irás, az mit tudhat? azért a ki a háboruság dulásait, rombolásait nem látta, nem tapasztalta, az a békeség áldásait is teljes mértékben élvezni, s illőleg méltánylani nem képes. És mégis mi, bár ne tudtuk volna soha, mit tesz háboruságban élni, bár megmaradván Istenünk szeretetében, a háboruság nevét, s igy a békeség szükségét ne éreztük volna, se ne ismertük volna soha. — De mióta bünben fogantatunk s születünk, azóta sz. Pál tanitása szerint a test törvénye életre halálra küzd szüntelen az ész törvényével, s a harcz többnyire ugy végződik, hogy nem azt teszszük, a mit jónak látunk, hanem a mit rosznak látunk azt cselekeszszük. — Igen, mióta meghasonlottunk Istenünkkel, azóta háboruságban élünk önmagunkkal, és embertársainkkal is; de azóta érezzük a békesség szükségét is, azóta érthetjük, milly kimondhatlanul sokat jelentenek az angyalok örvendező szavai, midőn békeséget hirdettek Jézus születésével a jó akaratu embereknek; érthetjük, hogy dicsőbbet Izaias felőle sem jövendölhetett, mint midőn őtet béke fejedelmének, s Mikeás békeségnek nevezte.

A békeség e fejedelme Bethlehemben megszületett, később a békeség föltételeit kihirdette, és a valóságos kibékités nagy munkáját a keresztfán lepecsételte. És valljon mondhatjuk-e, hogy békeség uralkodik közöttünk? Nézzünk csak

körül egy kevessé, és a folytonos ellenségeskedés véres s siralmas nyomait látjuk mindenütt; emlékezzünk csak néhány évtizeddel vissza, s sokan közülünk is még eleven szinekkel találják vésve emlékezetökben a háboruk rémitő pusztitásait; sőt most is csak egy láthatatlan hatalom képes a mindenfelöl föl föl zúduló indulatokat s szenvedélyeket korlátok között tartani, nehogy nyilvános háborura kitörjenek. Ime igy áll a békeség most is a nagy világban a népek között. De hát hogyan áll az kisebb körökben? hogyan áll polgári, családi, házi viszonyainkban? hány fogja mondhatni e nemzetben, hol mindennek egységre irányozva, minden érdeknek közösnek kellene lenni, hány fogja mondhatni, hogy békeségben, teljes békeségben él polgártársaival? mellyik állapot, mellyik hivatás dicsekedhetik ezzel? Irigység, vetélkedés, üldözések az egy nemzet külön osztályai közt mindennapi jelenetek, és mit gyakran jót s szépet a külellenség maghagyott, azt a hon fiai maguk dulják föl. — És családi, házi köreinkben, baráti s egyéb viszonyainkban talán bővebb a békeség áldása? szóljatok házastársak, szóljatok szülők, gazdák; szóljatok atyafiak, jóbarátok, biztositva van-e a csendesség, egyetértés, tisztelet, engedelmesség köreitekben? a barátság, szeretet viszonyai biztositvák-e az árulás, ármánykodás, hitszegés, bosszuállás kitörései ellen? — O a békeség fejedelme megszületett, a békeség kihirdettetett, és nincs, nincs békeség a földön.

Hibáznánk, K. K. azt gondolván, hogy külső általános testi békeséget hirdettek ma az angyalok a földön az embereknek. Hiszen maga Üdvözitőnk mondja: hogy nem jött ő békeséget bocsátani a földre, hanem fegyvert, hogy elválasztani jött a fiut atyja ellen, a leányzót anyja ellen, és a menyet napa ellen. Ő mondotta maga: hogy az embernek ellensége tulajdon háza népe. Avagy nem üldözték-e már is őtet a békeség fejedelmét, alig hogy született? Ime, ő tanit, fáradozik, a békeség elfogadására és élvezésére készíti az embereket, és az emberek ellene háborut indítanak, s jutalmul megfeszitik őtet. — És tanitványainak nem jövendölte-e meg, hogy gyülöletesek lesznek minden nemzetek-

nél, hogy városról városra fogják őket üldözni az ő neve miatt. — És mind ekkoráig valljon nem kell-e szüntelen háborut, üldözést szenvedni, épen az ő legbuzgóbb tanitványinak? Valóban nem közvetlenül testi külső békeséget hozott ő nekünk, nem mulékony békeséget hozott, melly a kiáradt indulatok s szenvedélyek csak pillanatnyi kinyugvásán alapszik, — nem olly békeséget hagyott ő nekünk, millyent a világ kiván, melly gyakran az irás mondása szerint a legnagyobb roszakat is békeségnek nevezi Bölcs. 14, 22. Lelki állandó békeséget, az Istennek békeségét hozza ő el minekünk, mellyről sz. Pál azt mondja, hogy felül mul minden értelmet; azért maga mondá Üdvözitőnk: Békeséget hagyok nektek, az én békeségemet adom nektek, nem a millyent a világ ád, adok én nektek. — És valljon miben áll Jézus e békesége? Sz. Ágoston azt mondja róla: hogy a békeség az elme derültségében, a lélek nyugodalmában, a sziv egyszerüségében, a szeretet mindent összefüző erejében áll. Aug. de verbis Ap. c. 158.

S ki világositotta föl a legszükségesebb igazságok ismerete körül vakoskodó s tévelygő emberi elmét, ki szerzé meg neki az ohajtott derültséget? Nemde a mai nap született Jézus? ki békitette ki szenvedése és halála által Teremtőjével, s igy ki nyugtatá meg háborgó lelkünket? ki más, mint e mai nap született Jézus? ki vezérelte a testiség csavargó ösvényeiről az erény egyszerüségére sziveinket? és ki kötött össze a felebaráti szeretet kötelével mindnyájunkat; nemde a mai nap született Jézus? Valóban mint sz. Pál tanitja: Ő általa békültünk ki Istenünkkel, kinek előbb ellenségei voltunk, ő a mi békeségünk, kiegyenlitett szent vérével mindeneket, ő általa élhetünk békeségben önmagunkkal, ő általa embertársainkkal. Róm. 5, 10. Kol. 1, 20.

Valóban nagyobb áldás nem áradhatott az emberi nemre, mint midőn Jézus születésével a valódi békeség megjelent közepette; nagyobb örömet a világnak az angyalok nem is hirdethettek, mint midőn a békeség régen várt fejedelmének születését jelentették. Maga e ma született Jézus is, jól is-

mervén a békeség nagy fontosságát, igy szokta üdvözleni tanitványit: Békeség nektek. Sőt e köszöntésmódot parancsolá meg tanitványinak is mondván: Ha valamelly házba bementek először mondjátok: békeség e háznak. Ezen békeséget hirdeti ma az egész világon az anyaszentegyház is. Vajha elfoglalva tartaná elméinket, elfoglalva egész sziveinket! De minthogy körülnézvén most is csak sohajtozva azt mondhatjuk: meg, megjelent közöttünk, és nincs mégis közöttünk a valódi békesség. Lássuk másodszor, kik azok, kik e békeségben részesülnek.

A békeség, mellyet a mai napon született Jézus hozott nekünk, lelki békeség, mellynek erejénél fogva egységben, barátságban élhetünk ezentul Istnnünkkel, önmagunkkal is megelégedve, nyugodtan, közös egyetértésben, munkás szeretetben élhetünk folytonosan embertársainkkal. Hogy ő, a mennyei atyának egyszülött fia, e békeséget az emberi nemzetnek foganatossá tegye, mint nem fáradott, türt, szenvedett, és mi volt foganatja minden törekvésének, szeretetének? az, hogy most is évenkint hangoztatja anyaszentegyháza az angyalok szavait, és békeséget hirdet mindenfelé, és most sincs békesége lelkeinknek! Most is, mint hajdan, háborut visel az ember Istene ellen, most is mint hajdan megvetvén az ő kinyilatkoztatását tulajdon büszke eszét követi; most is kinevetvén religioja szent törvényeit, ön indulatinak s szenvedélyeinek hódol és tömjénez; most is, mint hajdan, a békeség utját megismerni nem akarván, elenyészünk sz. Pál szerint tulajdon gondolatainkban, meghomályosodott értelmünk, s szivünk után eredvén, bölcseknek mondjuk magunkat, midőn bolondságokat követünk el tudatlanságunkban. Róm. és Efez. De azért most is mint hajdan átenged az ur minket tulajdon szivünk tisztátalanságinak, tulajdon eszünk oktalanságinak, nyugtot hijában keresünk elménknek, hijában keresünk megelégedést, nyugodalmat, békeséget szivünknek, mert nem találjuk föl azt. Most is, mint hajdan, irigység, kevélység, harag, s az önző testiség egyéb indulati által fojtatván el a szeretet sziveinkben, szives leereszkedés helyett megvetésben, résztvevő segedelem

helyett orzás-, csalás-, rablásban; a méltányosság, kimélét; megbocsátás helyett, mások leszólásában, rágalmazásában, üldözésében, egy szóval közös szeretet helyett, közös szeretetlenségben keresünk uj éldeletet, foglalkozást lelkeinknek. Valóban most sincs mint hajdan békeség lelkeinkkel, nincs Istenünkkel, nincs önmagunkkal, nincs embertársainkkal.

O az Isten fia eljött, megszületett, sőt meghalt, hogy békeséget, lelki békeséget szerezzen az egész világnak, minden embernek, s mégis a békekötés dicső napja után milly kevesen részesülnek e békeségben! Azonban ennek oka régen irva van már. Hiszen az angyalok megmondák már, hogy a békeség megérkezett a földre, de a jó akaratu emberek számára; s valjon kik ezen jó akaratu emberek? Kik volnának egyebek, mint azok, ki a békeség föltételeit elfogadják, s hiven teljesitik: kiknek akaratjok megegyez a béke fejedelme a mai napon született Üdvözitő akaratával, vagyis mint a mai egyik evangeliomban sz. János mondja: a kik őt befogadják vagyis a kik az ő nevében hisznek, ezeknek ád ő hatalmat, hogy Isten fiaivá lehessenek. Ezek a jóakaratu emberek.

Régen irva van már, hogy a gonoszoknak nincs békeségök Izai. 48; régen mondotta Jób, a viszontagságok, háboruságok minden neme által megkisértett megpróbált Jób: hogy senki, ki ellentállt az Urnak, békeséggel nem dicsekedhetett. Más részről régen irva van az is, hogy a kik a törvényt szeretik, azok bővelkednek békeséggel. Zsolt. 118. Ezen törvény ismeretes mindnyájunk előtt, ez az evangeliom, e törvényben foglaltatnak Jézus békeségének föltételei. De hányan hódolunk a törvénynek, hányan teljesitjük azt? és midőn azt ohajtjuk, hogy a béke áldása száljon reánk, mi ennek föltételeivel mit se gondolunk! O igy mi a békeség hirdetői, házról házra járhatunk, s örvendve hirdethetjük az angyalokkal a leszállt békeséget, minden embert a békeség szavával üdvözölhetünk, mint mesterünk parancsolá; de hijába fogunk fáradni, mert sehol meg nem nyugszik a békeség, hanem csak azon, ki békeség fia. Igen szépen irja ezt le sz. Leo pápa mondván: Akkor van az embernek va-

lódi békesége, mikor mind a test a lélek által vezettetik, mind a lélek az Isten elnöksége alatt kormányoztatik; mert az az igaz békeség: az Isten akaratától soha el nem válni, s azokban találni gyönyörüséget, mik az Istennek tetszenek. Midőn t. i. az érzékiség semmiképen ellene nem mond az akaratnak, és az akarat egészen megegyez az észszel, ott van elmederültség, ott van Istennek országa.

Valóban ezen békeség, mellyet Jézus religiójának hiv követése támaszt lelkeinkben alapja és föltétele minden boldogságnak; alapja és föltétele különösen minden földi külső békeségnek is. Hol ezen lelki békeség uralkodik, ott nem lehet háboru egyesek, nem lehet népek között. Vesse csak kiki, fejedelem, alattvaló, házastárs, szülő és fiu, ur és szolga, érzékiségét, indulatit, vesse értelmét, vesse akaratát az örök bölcseség törvénye s akarata alá; tartsa meg csak mindenki mit a mai született béke fejedelme békeség föltételeül religiojában elébe szabott; adja meg mindenki, mivel Istene, önmaga s felebarátja iránt tartozik: és meg fog szünni a vetélkedés, irigység, háboruság: nem lesz majd senki, kivel háborusködjék, s láthatólag fog mindnyájunkon valósulni, hogy a mai született Jézus valódi békeséget hozott a földre a jó akaratu embereknek.

Valamint tehát fölötte örvendetes volt az emberi nemzetre az angyalok azon jelentése, hogy a régen várt Üdvözitő csakugyan megszületett; ugy évenkinti ünnepélyes ismételtetése ezen örömhangoknak az anyaszentegyház által igen üdvös, különösen mi reánk nézve; e szavak emlékeztetnek minket, hogy korántsem az a valódi békeség, mit a világ szokott annak nevezni, — az indulatok, szenvedélyek ideiglenes csendessége;— hanem mellyet a religiohozi hű ragaszkodás, az Isten akarata iránti fiui kész engedelmesség szerez meg lelkeinknek; és hogy hol ez gyökeret vert, ott az élet bármi viszontagságai, a test bármi erőszakos kisértései, a sátán bármi ravasz mesterségei, meg nem döntendik békeségünket soha. Mig a religio lelkünkben van, biztositva van ennek békesége is. És hol a religio él a szivben, ott bár-

mint háboruskodjanak velünk a gonosz akaratu emberek, bármint dulják is földi nyugalmunkat, külső békeségünket, kényszeritsenek bár fegyvert fogni, törvény utjához folyamodni elégtételért, segedelemért: lelkünk nyugottan fog állni a vész bármi csapásai között, mert megszületett a békeség fejedelme. Azért örömmel hirdetem én is ma: b é k e s é g a f ö l d ö n a j ó a k a r a t u e m b e r e k n e k Amen.

Karácson napra.

Az Istennek üdvözitő kegyelme megjelenék minden embereknek, arra oktatván minket, hogy megtagadván a vallástalanságot és a világi hiuságokat, józanon és tökéletesen és ájtatosan éljünk. stb. Tit. 2, 11—14.

E gyönyörü rövid oktatásban van foglalva mind az, mivel e nagy ünnepen szivünknek foglalkozni kell. Miért jött a világra az Üdvözitő? milly viszonyban vagyok én ez ünneppel? mit kiván tőlem az Ur? E kérdéseket megfejtik az apostol idézett szavai. Véghetetlen, meg nem érdemlett szeretetéből jött, és igy valódi kegyelem reánk nézve, hogy született, azért nevezi őt az irás Isten üdvözitő kegyelmének. Tanitani jött, hogy megtagadván a vallástalanságot és a világ hiuságait, jó, szent életet éljünk e világon, teljes reménységgel várván a jövő élet örömeit és Urunk második eljövetelét. Eljött, hogy föláldozná magát érettünk, eleget tenne a bünért, és hogy magának egy vétektől tiszta különös népet szerezne, melly a jóságos cselekedetek gyakorlásában buzgólkodnék. Ime ezért jött a földre az Üdvözitő, a mi urunk; Krisztusnak választott népe, ker. Hivek!

Azon éjszakát, mellyen Urunk született, szent éjszakának is nevezik, mert a szentek szentje, az ki az emberiséget megszentelte, jelent meg akkor. E nevezet szép, és eszünkbe juttatja azon kötelezettséget, miszerint Jézus Krisztus által meg kell szenteltetni sziveinknek, hogy választott népe legyünk. Szent éjszaka, — szent népe az urnak, — egymásnak megfelelő gondolatok.

Ezen komoly igazságokat jó előrebocsátanunk elmélkedésünkben, mert azon általános öröm közt, mellyel Urunk születése mindenkitől ünnepeltetik, ezekre kell sziveinknek irányozva lenni. Szép, ha általános az öröm ez ünnepen; de sokan megelégszenek ez örömmel, melly gyakran egészen világi, testi mulatságból és szórakozásból áll. A munka megszünik, minden ünnepies szint ölt magára, a készületeknek alig van vége, föltünik a várt nap, és alkonyával egy vidáman leélt nap vesz bucsut annyi keresztény család köréből, hol a szokásból kiosztott ajándékok mellett a nap vallási jelentőségére egy komoly gondolat nem történt. A szokás hatalma tartott itt ünnepet, és nem a Jézus születésén hálákban ömledező sziv. Az illy szokásos általános örömnél megállapodnunk nem szabad. Élénken kell foglalkozni szivünknek a fönebb érintett igazságokkal; szivünkre kell venni Istennek nagy szeretetét, hogy egyetlen fiát elküldé szabaditásunkra. Nézd ker. barátom, ő éretted alázta meg magát, hogy tanitód legyen, hogy szenvedésével rója le gonoszságodat, hogy egyháza által minden idők népei részesüljenek eljövetele áldásaiban; valljon,— fontold csak meg — valljon nem következik-e ebből természetesen, hogy eljövetelével részünkről a kegyelem nagyságának megfelelő kötelességek vagynak összekötve? Nem ok nélkül neveztetik uj-szövetségnek az ő tanitása, melly követői részéről, a nyujtott javakért, megfelelő kötelességeket kiván.

Azon általános örömnél tehát, mellyel a szokás üli meg a Karácson ünnepét, megállapodni, nem szabad. A minő az volt, kinek születését ünnepeljük, ollyan legyen a keresztény öröme e napon. Millyen az, a ki érettünk született? Nemde benne áldattak meg minden nemzedékek; ő hozá el Isten valódi ismeretét, szent vérével tett eleget a világ büneiért, hogy igy már e földön kezdődjék a menny a jóakaratu embereknek. Illynemü legyen a kereszténynek karácsonnapi öröme, szent, szellemi; lelki öröm és hálaadás.

Ha jó gyermekek szülőik születésnapját ülik meg, meg fognak emlékezni a tőlök vett jótéteményekről, jó intésekről és sziveik jó föltételekre buzdulnak. És ha valamelly tartomány nagy férfiainak születésnapját üli, ezek nagy tetteik- és erényeikre való emlékezet és háladatosság az, mi a szive-

ket elfoglalja. E nélkül minden illy ünnep hiu külsőséggé alacsonyul.

Igy vagyunk Üdvözitőnk születése ünnepével is. A ki nem kérdezi komolyan e mai nap: miért jött a Megváltó a világra? milly viszonyban vagyok én ezen mai ünneppel? mit kiván tőlem az Ur? — az Karácson napját nem ünnepelte. Lehet hogy egy vig napot élt,de nem ült ker. ünnepet, szive a kegyelemtől érintetlen maradt.

A föld visszaadja a belevetett magot, és pedig háladatosan, sokszorozva; és sok keresztény milly életet mutat föl! Parlagot, nyomorultat, mellyen az Ur jó magvának semmi nyoma. Oh hogyan üljem meg tehát üdvösségesen Uram születése ünnepét, mit tegyek annak méltó megülésére, szól bennünk a sziv; és a kegyelem szava fölülről igy fog felelni: gondolj mindazon jötéteményekre, mellyek az Ur születésével a földre szállottak. Nézz azon karácsoni ajándékokra, mellyeket neked a jó Jézus hoz, azután légy háladatos, és mutasd be neki viszont te ajándékidat. Más szavakkal, fontold meg a Jézus tanitásának áldásait, — és fogadd meg, hogy ahhoz mindig hűbb és hűbb leendesz.

Ez legyen elmélkedésünk, mellyre a kegyes Jézus adja áldását és kegyelmét.

1.

A hol veszély nincs, ott megmentő nem szükséges, a hol baj, veszteség, betegség nincs, ott nem kell szabaditó, megváltó, orvos. De a világon nagyban nehezedett mind ez, azért jött a kedves Jézus mint megmentő, szabaditó. megváltó, orvos, és a világ nyomorainak megfelelő áldásokat hozott magával. A bün által az értelem homálya, a léleknek jóra való gyöngesége, a szem- és testnek fönhéjjázása, kevélység, a lekiismeret aggodalma, Istenneli meghasonlás, kárhozat és végveszedelem jött a világra; és mindezen gonosz ellen hozott a kegyes Jézus ellenszert, szabaditást. Hozott magával mennyből mennyei bölcseséget, melly megvilágositsa a bün sötétségét, hozott a léleknek valódi életet, hogy ez azután törekedjék, a mi jó, igazságos, szent. Megváltott a sz. kereszten, és egyháza által hozott békeséget Istennel és az emberekkel,és örök életet.

Az első ajándék, mellyben születése által részesülénk, a mennyei bölcseség. Oh tudjuk k. barátim, hogy az emberi, földi bölcseség miben áll. A szem és test kevélységében eltér az ember a jó utról, magát nagynak, kitünőnek vélve megvet minden mást, még a jó tanitást is. Élvezeteiben el akarja hitetni magával és másokkal, hogy ezek az ember legfőbb javai. Csak pénzt, csak birtokot keres, bármilly uton, csak kitüntetést, csak nevet, hogy a többi szegény emberiség reá mutasson bámulatában; mentében mintegy kegyelemből érinti a földet, mig égre ugy tekint, mintha reá nem számolna. A vallási ájtatos szokások elmaradnak, az egyházzali megszakadás már teljes, a jó élet nehézsége gát a rosz szokás hatalma ellen.... Oh minek folytassam! Ez a földi bölcseség és gyümölcsei. Ennek ellenében mintegy menynyei világosságul szolgál Urunk tanitása, melly Istenhez vezet minden földiek előtt, és oktat, hogy mennyei atyánk szent és igazságos,jó és tökéletes, és hogy nekünk kozzá hasonlókká kell lennünk. Oktat és mondja, nézd gyermekem: a bün megrontja a lelket, fussad azt, és Isten gyermeke leszesz. Az elesett ember Istenhezi térésének utja a bünbánat szentsége. Minden ember megismerheti Isten akaratját, ha az általa alapitott egyházat hallgatja. Tanit és oktat: az Isten akaratja az, hogy ti szentek legyetek. Alázatosság és áhitat, tisztaság és igaz lélek az, mi előtte kedves. Az élet nem végződik be, csak változik a sirnál, — és a sirontuli életnek nem lesz vége; a jók örvendeni fognak az Urral, a gonoszok szenvedni gonoszok társaságában, mind végig. Mindenek előtt tegyétek azt a mit Isten akar. Ne menjetek a nagy sokasággal a bün széles utján.

Ime kedves ker. lelkek, hogy mi ezt mind tudjuk, tudhatjuk, ez karácsoni örömünk első oka. Őt a miérettünk született Jézust Isten fiának hinni, hinni tanitását és azt követni, a mennyeieket keresni mindenek előtt és igy a gyarló emberi testben mint angyalok élhetni, ez a mennyei bölcseség, mellyet nekünk Urunk születése hozott. Örülj tehát mind ennek, becsüld e nagy jótéteményt, szeressed azt mind halálig.

A második karácsoni ajándék részünkre a lélek valódi élete. Sok ember él, és holt, a bünben megholt lelket

hord magában. Ha a lélek a mennyei bölcseség által megismerte Isten akaratát, és azt követi, akkor cselekedeteiben istenfélő, méltányos, mértékletes, tiszta, igazságos, jótevő és nagylelkü lesz; ollyan lesz, minőnek az Ur kivánja, és ebben áll a lélek valódi élete. Csak azok, kik Krisztushoz tartoznak, élik az igazi életet, bennök nincs hamisság, és gonosz. Ez a második ajándék, mellyért hálás szivünknek az éghez emelkedni kell.

A harmadik karácsoni ajándék az, hogy Isten fiai lehetünk. „Mindazoknak ... valakik befogadák őtet, kik az ő nevében hisznek, hatalmat ada, hogy Isten fiaivá lennének... kik nem a testnek kivánsága által, hanem az Istentől születtek.“ Ján. 1, 12—13. Oh milly öröm, hogy Istennek nem csak teremtményei de fiai vagyunk! A fiu örökli atyja birtokát, mi örökleni fogjuk azt, mivel Jézus mennyekben bir, dicsőségét, a mennyet és ennek jutalmait. A gazdagok gyermekei örüljenek, ők pénzt örökölnek egykor, mi pedig százszorosan örülhetünk, mert nem mulandó és veszendő javakat, hanem örökké maradandót fogunk örökölni.

A negyedik ajándéka Urunk születésének a megváltás. Azért születik, hogy magára vállalja büneinket, és gonoszságainkat, és érettünk legyen megvetett, és szent vére érettünk folyjék a kereszten. Lehet-e tehát születésénél keresztjére egyszersmind nem emlékezni? lehet-e a kereszténynek hálásnak nem lenni mai napon a megváltás kegyelmeért?

Ötödik ajándéka Urunk születésének az egyház. Ez Jézus személyét viseli a földön, ez által tudatja ő a Szent Lelke által a benne mindig élő és tanitó Üdvözitő, minden kor és minden nemzedék embereivel az Isten akaratát; ez által részesiti a minden kor és minden nemzedék embereit a szentségek kegyelmeiben, hogy bennök eljövetele czélja létesitessék. Az egyházban hinni, és Jézus Krisztusban hinni, ugyanaz. Azt mondani, hogy hinni Jézusban, és anyaszentegyházához nem tartozni, lehet, üres hang, ellenmondás. Aki titeket megvet, mondá az Ur, engem vet meg. Az egyház nélkül a kereszténység egy megfoghatatlan valami. Általa van velünk a kegyes Jézus mint mennyei magvető, mint jó pásztor; általa szóll ma is törődött sziveinkhez „megbocsá-

tatnak a te büneid;" általa táplálja lelkeinket az örök életre az Oltári-szentségben. Lehet-e tehát, hogy Karácson ünnepén a keresztény szive öröm és hálában ne emelkedjék mindennek meggondolásán? Mennyi jótét, mekkora kegyelem! Igaz, hogy az egyház gyarló emberekből áll, mit a tanitó egyházról gyakran szoktak több oldalról emlegetni; igaz, de az egyháznál általán véve, mennél nagyobb a gyarlóság, annál több az ok a változhatlan tanitáshoz ragaszkodni; a tanitó egyház pedig emberekből áll, kik Isten szolgálatára különösen rendeltetvék, megszentelvék. Emberekből áll, kiknek föladata már e világon nem e világból valóknak lenni, és kiket az Ur sz. Lelke vezérel, Jézus szent igérete szerint. A hatalom, mellyel birnak, az Urtól átadott hatalom, mellyet félelem és szeretettel kell gyakorolniok, s melly nagy felelőséggel és önfeláldozással van összekötve a ker. szeretet szolgálatában.

Mindezekből következik az Isten és emberrel való b é k e, egy ujabb ajándéka Urunk születésének. A ki a mennyei bölcseségtől vezettetve, lelkileg Krisztus szerint él, és mint Isten fia, mint az örök kárhozattól megváltott, hű gyermeke az egyháznak; az lelkében máskép, mint nyugodt, nem lehet. Illyeneknél lehet látni, mennyire igaz Üdvözitőnk mondása: „Vegyétek magatokra igámat.. és békeséget fogtok szerezni lelketeknek." A hol ő betér boldogitó tanitásával, ott nincs lelki aggodalom, mert bün sincs; ott nincs harcz és háboru az embertárssal, — ő a béke fejedelme az irás szerint. Mint hajdan, ugy ma is ő a viharcsillapitó. És nem is lenne nyomor, sem ellenségeskedés az emberek között, és mint angyalok élnének ezek a földön, ha szerinte cselekednének.

És a kik igy élnek, mint előszámoltuk, azok örökösei a mennyországnak. Jertek, enyimek vagytok, szóland hozzájok az Ur, engem követtetek, nekem szolgáltatok, örüljetek velem mindvégig. Én juhaimnak örök életet adok; és: a ki hiszen én bennem, annak örök élete vagyon, mondá nemde az Ur? Azért a minek a keresztény e mai ünnepen örülhet, az az ö r ö k é l e t biztos reménye, annak egykori végetlen birtoka.

Mindezt ama szent éjszaka hozta nekünk, mellyen az Ur a világra született. Ezen ajándékokra, ezen kegyelmekre

kell gondolnunk e mai nap, és örülnünk. A ki igy üli Karácson napját, az azt keresztényileg ülte meg.

Oh de mennyien nem gondolkoznak igy, és urok, Üdvözitőjök születése napja, lelkökre minden jobb benyomás nélkül mulik el. Itt még a lelki állapot nagyon elhanyagolt; itt még János lélekrázó szavainak, — bánjátok meg büneiteket, — minden fa, melly gonosz gyümölcsöt hoz, ki fog vágatni és a tüzre vettetni, — kell egykor megtörni a sziv jegét. Azonban ezeket az Ur irgalmába ajánlva, kérdjük most: miképen mutathatom hálámat az Ur ennyi ajándékáért, mit adjak én ma az Urnak annyi kegyelmeiért?

2.

Mutasd be neki részedről a te karácsoni ajándékidat. Gerjeszsz magadban őszinte bünbánó érzelmeket, gyakorolj bünbánó cselekedeteket. Erre ugy is előkészületül szolgált az egész adventi idő. Készitsed el az Ur utait, le a gőg és önzés halmaival és hegyeivel, félre minden tekervényessel és hamissal, szóban, tettben. Oh milly szépen teljesiti ezt a keresztény, ki e napokban buzgón egyesül az Urral az Oltári szentségben! A bünbánat és az oltár szentségébeni buzgó részesülés legyen részedről az első mit tenni fogsz e szent időben. Engesztelődj ki mindenkivel. Ajánld, ajándékozd magadat egészen az Urnak, és fogadj hozzá uj hűséget. Légy jótevő különösen most az ügyefogyottak és szegények iránt. Gyakorolj irgalmasságot a hogy viszonyaid engedik, vigasztalás és szószólás, barátságos közeledés vagy szeretetteljes intés által. Eszközölj ártatlan, szent örömöt körödben, hogy minden érezze édességét annak, hogy Jézus érettünk született e világra.

3.

Végre az Urunk születésénél való körülményekre akarom buzgó ker. lelkek figyelmöket irányozni. — A hely mellyen, és az idő mellyben Jézus született, a próféták róla tett jövendöléseiknek igazságát bizoyitják. Szerény és csendes volt az Ur megjelenése, és a „harmatozzatok oh egek“ szerint, mint a csendesen leszálló harmat volt születése.

Szegénységben jön, hogy születésétől fogva kezdjen eleget tenni a világ büneiért. — Ne féljetek, szóltak az angyalok a pásztorokhoz; ime ő a gyermek kedves alakjában jelenik meg, hogy szeretet által vonjon magához bennünket. — Ime a pásztoroknak nyilatkoztatja magát legelőször, tehát egyszerü, alázatos népnek, és nem a tudósok és gazdagoknak ben a városban. Igen, becsesb előtte az alázatos jóakaratu sziv, mint a gőgös tudomány és aranyos dússág. A juhaikat őrző és az éjen át virasztó pásztoroknak nyilatkoztatja ki magát; igy mindig, a kötelességökön el nem aludt éber lelkeknek nyilatkozik vigasztalásaiban és kegyelmeiben. — A hideg jászol, mellybe tétetett, ezen kényelmetlen fekhely, fájdalmas keresztjére emlékeztet. „Az ember,... midőn tisztességben volna.., nem becsülé állapotát, azért ugy élt mint az oktalan barmok, és hozzájok hasonló lőn.“ Zsolt. 48, 13. Jászolba volt fektetve tehát az Üdvözitő születésekor, és a keresztre emelve halt meg. Ez szépen jelenti az embernek mélyen sülyedt állapotából való fölemeltetését, megváltását. Az angyalok megjelent nagy serege mutatja, hogy Jézus születése által a menny és föld össze vannak kötve. És valamint a pásztorok haladék nélkül Bethlehembe indultak a jelentés után, ugy mi haladék nélkül induljunk Jézushoz, és leborulva imádjuk őt.

4.

O kedves keresztények, mi szinte pásztorok vagyunk, pásztorai halhatatlan lelkünknek, és nekünk is hirdettetik, pedig évenkint az Ur születése fölötti öröm, bennünket is Bethlehembe szólit az Ur angyala, az anyaszentegyház; oh kövessük a bethlehemvidéki pásztorokat ájtatosságukban és készségökben. Engedjük oda magunkat a szent örömnek, a nyert ajándékok nagyságának boldogitó öntudatában. Mennyei bölcseség, a lélek valódi élete, hogy Isten fiai vagyunk, a megváltás, az anyaszentegyház, Isten és emberreli béke, és az örök élet, — ime ezek karácsoni ajándékaink. Örüljünk nekik a boldog sziv magasztos örömével. De részünkről se maradjunk hálátlanok, hanem mutassuk be az Urnak bünbánó sziveinket, szeretetünket, irántai hűségünk megujitását, irgalmas cselekedeteinket.

Illyen legyen reánk nézve a Karácson ünnepe, mert, mint kezdetben is hallottuk az apostol szavait, azért jelent meg az Üdvözitő, hogy: megtagadván a vallástalanságot és a világi hiuságokat, józanon és tökéletesen éljünk e jelen világon, hogy minden hamisságtól megváltva, vétektől tisztán, az ő különös népe legyünk. Az ő népe, az Ur népe! Mi hogy mindnyájunkon teljesedjék, adja az ur Jézus Krisztus végheteten kegyelme. Amen.

A Bold. Szűz szeplőtelen fogantatásáról. *)

Az Ur Isten birt engem az ő utjainak elején. Példab. 8, 22.

Keresztény hallgatóim előtt nem lesz ismeretlen, hogy a szentséges atya, a kath. anyaszentegyházat dicsőségesen kormányzó IX. Pius pápa, a kath. püspöki kart, legkitünőbb képviselőiben, maga köré gyüjteté: hogy gyülekezetökben a Bold. Szűz fogantatását illetőleg, a Szentlélek sugallatából hozandó határozatot ünnepélyesen kihirdetné. Ezzel kapcsolatban

Miután a népek jelenleg egy részről külháboruk, belviszályok, ragályos nyavalyák, földrengések, inség s egyéb sulyos bajoktól látogattatvák; más részről pedig a hitetlenség és vallási közönyösség következtében az erkölcsi feloszlás veszélyétől környeztetnek: ő szentsége f. évi aug. 1-éről kelt s a világegyház minden püspökeihez szétbocsátott főpásztori körlevele által, hiveihez azon utmutatást, illetőleg rendeletet intézni méltóztatott: miszerint valamennyen a közös ima, böjt és alamizsna által engesztelhető Isten büntető keze elől ezen lelki oltalmazó eszközökben keressenek menedéket; hozzátévén: hogy azon alkalommal, midőn az elősorolt bajok eltávolitásaért ég felé emelendik kezeiket, megemlékezzenek a szent atyáról is, kérvén az Istent: világositsa meg lelkét a Szentlélek világosságával, miszerint a Bold. Szűz fogantatása érdemében azon határozatot hozza, melly az Isten nagyobb dicsőségére és a mi közanyánk, a Bold. Szűz tiszteletének emelésére szolgálhatna.

Hogy pedig a hivek ama lelki eszközök buzgó felkarolására annál hathatósban serkentetnének: ő szentsége mind-

*) Mondatott 1854, dec. 8-án, a pesti belvárosi plebania templomban.

azoknak, kik három, a megyés püspökök által meghatározandó hónap lefolyása alatt büneiket alázatos és igazi megbánással meggyónandják; három meghatározandó templomot, vagy hol egynél több templom nem találtatik, azonegy templomot három izben meglátogatandnak; ott az anyaszentegyház és az apostoli szék felmagasztalásaért, a hitszakadások megszüntetéseért, a ker. fejedelmek és az egész ker. nép egyességeért imádkozandnak, e felett ezen idő alatt egyszer böjtölendnek és tehetségökhez képest a szegényeknek alamizsnát osztogatandnak: mindezeknek, mondám, ő szentsége jubilaeum alakjában teljes bucsut hirdetett és enged.

Bibornok és hg-primás, esztergomi érsek ő eminentiája, a ti Istentől rendelt közvetlen főpásztorotok, a szentséges atya kegyes akaratát foganatositván, határozni méltóztatott: hogy érseki megyéjében a három hónapnyi ájtatosság nov. hó elsején vegye kezdetét s jövő évi januar utolsó napján fejeztessék be. A három templom, mellyről a szent atya szól, s mellyben a hiveknek ájtatosságukat végezniek kell, Pest városára nézve kijelelve, akarta, hogy ezen plebánia-egyházban nevezett ájtatosság ma, azaz a Bold. Szűz fogantatásának ünnepén, a terézvárosi plebánia-templomban f. hó 10-én, vagyis Advent 2-ik vasárnapján, s végre a szentferenczieк belvárosi templomában f. hó 17-én, vagyis Advent 3-ik vasárnapján tartassék meg.

Midőn ennek folytán, az ő szentsége által engedélyezett bucsu elnyerésére érsekileg rendelt ezen első isteni szolgálat alkalmával, én hozzátok intézendő sz. beszéd végett e szószékre lépek: nem titkolhatom el, miszerint habozom, a kinálkozó alkalmas tárgyak közül, mellyikre irányozzam figyelmeteket. Szóljak-e a jubilaeumról, a vele összekötött bucsu természetéről, hasznáról és kellékeiről; vagy alkalmazzam magamat a naphoz, melly a Bold. Szűz fogantatása emlékének van szentelve.

Ugy hiszem, miszerint czélszerüen cselekszem, ha az utóbbit választom. Czélszerüen pedig nem csak azért, mert a jubilaeum áldásairól, csak ez évtizedben is kétszer lévén azok számunkra engedélyezve, már ismételve oktatást nyertetek: — hanem és főleg azért, mert e tárgyban pápa ő szentsége épen

mai napon, talán ez órában határozni fogván, kivánatos, hogy hiveink iránta eleve is tájékoztassanak.

Szólani fogok tehát a Bold. Szűz fogantatásáról; és pedig ugy, hogy 1-ör: kifejtsem a szeplőtelen fogantatás jelentőségét; 2-or pedig megmutassam, hogy Isten kegyelme a Bold. Szűzet e kitünő szabadalomban valósággal részesitette.

Igaz, a tárgy fejtegetése nem csekély nehézséggel jár: miután lehetetlen azt tárgyalni máskép, mint kapcsolatban sz. hitünk azon legmagasabb titkaival, mellyek az emberi észnek e földön mindvégig megfoghatatlanok fognak maradni. Azonban meg lévén győződve, hogy épületes és ájtatos oktatást hallgatni és nem szórakozni gyülekeztetek ezen szószék körül, Isten kegyelméből reméllem: hogy ő szent felsége a Bold. Szűz közbenjárására megvilágositandja a mi elméinket, miszerint szavaimat kellőleg felfogva és méltányolva, az előadandó igazságról tökéletesen meggyőződjetek.

Minthogy a ker. hit szójárása szerint, szeplőtelenül fogantatni annyit tesz, mint eredendő bün nélkül fogantatni: hogy a szeplőtelen fogantatás érdemét és jelentőségét kellően méltányolhassátok: szükséges, miszerint elmétekbe röviden visszaidézzem a kath. anyaszentegyház tanitását az eredendő bünről.

A kath. anyaszentegyház tanitása szerint, minden ember bünnel születik. Dávid király, elnézve prophetai méltóságától is, felvilágosodott és tanult férfiu volt. Ezt mutatják az ő zsoltár-énekei, mellyek gondolatfenségben, érzésgazdagságban, az emberi sziv legrejtettebb titkainak mély ismeretében, minden egyéb költeményeket messze maguk után hagynak. És az ember ég felé törő, de nagy természeti sulylyal a földhez szegezett vágyainak ezen utólérhetlen megéneklője, mégis nem habozott bünös volta érzetében természetének hason eredetére hivatkozni, kérvén az Istent: „Könyörülj rajtam Isten! a Te nagy irgalmasságod szerint; és irgalmasságid sokasága szerint törülld el az én gonoszságomat. Mert ime én a vétekben fogantattam, és a vétekben fogant engem az

én anyám!“ [1]). — Hasonlólag sz. Pál apostol is, ki mielőtt Jézus által csodálatosan szőllejébe meghivatott volna, Gamaliel iskolájában minden emberi, zsidó és görög tudományokban kioktattatott, nem kétkedett bizonyságot tenni: „Egy ember által jött be a világra a bün, és a bün által a halál, s igy a halál minden emberekre átszármazott, mert amaz egyben valamennyien vétkeztek“ [2]). Van tudniillik K. H! cselekedendő bün, melly csak az azt elkövetőnek számittatik be; és van eredendő bün, melly a természetet terheli, s vele elutasithatatlan átkaként terjesztetik tova; amaz a személy, ez a nemnek büne; amazt egyesek követik el, ezt nemi eredetünk hozza magával; amaz, hogy valakinek beszámittathassék, kifejlett észt és akaratot tesz fel; ez, hogy valamennyünkre elterjedjen, elég, ha a közös törzs, mellynek hajtásai vagyunk, a közforrás, mellyből valamennyien eredünk, kezdetben megszeplősittetett.

A kath. anyaszentegyház tanitása szerint továbbá, az első ember minden szenny nélkül, sőt ellenkezőleg az igazság, szentség és épség állapotában teremtetett; vagyis más szavakkal, értelme az igazságra, akarata a jóra, teste a halhatatlanságra természetfeletti módon felképesittetett. Ennek bővebb kifejtése helyén fogna ugyan lenni; miután azonban felvett tárgyamhoz sietek, szabadjon nekem azt, mint a hittanból ismeretes igazságot feltennem, egyedül csak azt jegyezve meg, hogy ezen állapotnak, mint aranykornak emlékezete a világ minden népei által fentartatott.

Az ember az eredeti igazság, szentség és épség állapotát elvesztette; s hogy elvesztette: ez az ő eredendő büne. Mi nem vagyunk többé sem az igazság, sem a szentség, sem az épség állapotában, — ezt mindenki érzi — és hogy nem vagyunk: ismételve mondom, ez a mi eredendő bününk. Isten tudniillik az igazság, szentség és épség szóban lévő állapotának fenmaradását az engedelmességhez kötötte: mert engedelmesség által áll fel a világ; alóla tehát az első ember, bármennyire szent és tökéletes, sem oldathatott fel. Az első ember elcsábitva a rossz szellem által, engedetlenné lett. Ádám eve a tiltott gyümölcsből: Isten pedig

[1]) Zsolt. 50, 1—7. — [2]) Róm. 5, 12.

végrehajtá a végzetet, megvonván az engedetlentől a reá természeti képességén tul bőségben pazarolt kegyelmet. Az ember elvesztve az eredeti igazság, szentség és épség isteni malasztját, testében lelkében rosszabbra változott; s ama kifosztás, és eme romlás róla mint törzsből a fa egyéb ágaira, minden utódjaira átszármazott. A végzet sorsa az: hogy a ki Istennek nem akar szolgálni, az szolgálni fogja az ördögöt: e kettő közül választani kell. Az Isten iránt ekként engedetlen ember Isten fiainak czimére méltatlanná lett. Istentől elpártolva, a pokol hatalmába került; s kizáratva az égből, a szent és tiszta lelkeknek ezen szeplőtelen lakhelyéből, a kárhozat tömegéhez csatoltatott.

„Ha ki nem vallja — rendeli a trienti zsinat, — hogy az első ember Ádám, miután a paradicsomban, az Isten parancsát megszegte, azonnal az igazságot és szentséget, mellyben teremtetett, elvesztette; Istent ezen áthágása által megbántván, az ő haragját és neheztelését magára vonta, s ez által a halálnak, mellyel őt Isten fenyegeté, s vele az ördögnek, mint ki aztán a halál felett uralkodott, foglyául esett, és az egész Ádám testében lelkében rosszabbá változott, — az átok legyen“ [1]), azaz: a hivők közösségéből zárattassék ki.

Ugy hiszem K.! ezek után már világos előttetek a szeplőtelen fogantatás jelentősége. A ki állitaná, hogy Mária nem szeplőtelenül, azaz nem eredendő bün nélkül fogantatott: annak egyszersmind állitania kellene: hogy tehát eredetileg ő is a kárhozat tömegéhez tartozott, az ördög rabja, a pokol zsákmánya, a harag és utálat leánya vala. Figyelmezzetek K. H.! Mária Jézus Krisztusnak, a mi megváltó Istenünknek anyja; az eredendő bün pedig minden rosszak legnagyobbika, sőt, helyesebben szólva, ezeknek kútfeje és egyeteme. Már képzeljétek magatoknak a felviharzott tengert; a dühöngő habtorlatokat, a czikázó villámokat, a sivitó orkánt; e tengeren egy hajót, mellyet az ár elboritással fenyeget; a hajón egy anyát, ki kulcsolva emeli kezeit az éghez; a parton az anya egyetlen gyermekét, ki anyjának veszedelmét látja: mit gondoltok? Nem fog-e a gyermek térdre

[1]) Sess. V. Decr. De Pecc. Orig. C. 1.

esni s keble legmélyebb megindulásával Istenhez, a szelek és habok urához, felkiáltani: Istenem, Teremtőm, mentsd meg anyámat! Ime K.! az egyetlen fiu, az Istenember Jézus, ki mielőtt Mária leve, már volt: ki a parton, az örökkévalóság révpartján állva látja a háborgó tengert, az emberi nem minden nemzetségein végig áradó eredeti bünözönt; szemléli a veszedelmet, a toluló hullámokat, hogy vétkes árjaikkal boritsák el azon szent életet, mellyből test szerint egykoron ő is leszármazni fogott; s ismét mit gondoltok: kevesebb fiui ájtatosságot, irgalmat, szeretetet fogott-e ez isteni fiu tanusitani ama közgyermeknél, ki térdre omlott s anyjának megmentéséért imádkozott? Nem fognátok-e ti is lelki közanyátok ezen veszedelme láttára ösztönöztetve érezni magatokat, hogy térdre borulva felkiáltsatok: Isten a te anyád, szabaditsd meg őtet?

K.! Istennél, és ezt jól kérem megjegyeztetni, a határozatok lettdolgok; mert, hogy Tertullian 2-ik századbeli ker. iró tanuságával éljek [1]), az örökkévalóság ama mozdulatlan egységében, mellyben Isten lakik, nincs sem mult sem jövő, sem előtt sem után, mindenek, a mellyek voltak, vannak és lesznek, mint jelenlevők nyiltak és mezitelenek az ő szeme előtt. Mária istenanyasága tehát Isten szemeiben lettdolog volt onnan öröktől fogva, a mint tudniillik Isten által elhatároztatott. Mária istenanya volt, ha nem is az emberi, minden esetre az isteni szó és valóság szerint, nem csak akkor, midőn az időben Istent Szentlélektől méhében fogadá, hanem levésének, fogantatásának első pillanatában is. S ha igy, ha ő Isten előtt mindig, ha kezdettől fogva Istenanya volt: o! ugy ne kételkedjetek, hogy az ő isteni fia is vele volt, vele volt mindig, vele a közhajótörés azon végzetteljes pillanatában is, melly az ellentétek bámulatos találkozásánál fogva épen akkor öl, midőn életet ád! S ha igy, ha az ő isteni fia vele volt mindig, vele e végzetteljes pillanatban is: hogyan nagy Isten! lehetséges volna-e, hogy a vétek árja elboritsa őt, kit a te véghetetlen szentséged fedezett? hogy

[1]) Lib. III. Adv. Marcionem. „Divinitati competit, quaecunque decreverit, ut perfecta reputare; quum non sit apud illam differentia temporis, apud quam uniformem statum temporum dirigit aeternitas ipsa.“

a pokol, habár csak perczre is, hatalmába ejtse a magzatot, kit te mint gyermek az ő édes anyját gyöngédeden ölelő karjaidban tartasz? Nem o nem! félre az aggodalommal, K. A.! Közanyátok mentve van! Annak karjain képeztetik ő, kinek kezeiből nincs hatalom, a melly kiragadja! Az ur Isten birta őt az ő utjainak elein; gyönyörködött benne naponkint, játszván előtte, s játszván a földön minden időben!

Ez okoskodás ellen, ugy hiszem, lehetetlen kifogást tenni. Mit tehát a bölcselkedő ker. ész ekként nem csak kivánatosnak, hanem erkölcsileg szükségesnek is lát: azt az irások és hagyományok mint lettdolgot, mint megtörtént valóságot adják elő. Van az ó-szövetségi sz. irás könyvei közt egy, melly énekek énekének czimeztetik. Tárgya két kedvesnek kölcsönös szeretetvallomásai, mellyek gyöngédségre, érzelemlángra, jelképes ábrázolatok fönsége- és gazdagságára nézve, kimeritenek mindent, mit halandó nyelv szeretet dolgában kirebegni képes. Mindazt, mi szépet, mi jót, mi bájolót, mi regényest nyujt és állit elönkbe a teremtés három országa: azt a két kedves mind felkeresi, és egymás kölcsönös dicsőitésére pazarolja. Az egyház atyái e könyvet mindig magasabb szellemi értelemben vették, miszerint az példázatos ábrázolatja lenne azon legfenségesb és megmagyarázhatatlan isteni szeretetnek, mellyel a Fiuisten majd a Bold. Szüz, majd az ő egyháza, és ezek viszont irányában viseltetnek. És ez énekben többi között igy szól választottjához a kedves, vagyis a titkos értelem szerint Krisztus a Bold. Szüzhöz: „Egészen szép vagy édesem! nincs rajtad sem szenny, sem redő; tiszta vagy és mocsoknélküli; kiválasztott mint a nap, és szép miként a hold.“

Mi igy e könyvben a Bold. Szüz tisztaságáról egészen átalánosan, érzéki képletekben előábrázolva találtatik, azt már határozottabban fejezi ki az uj szövetségben a köszöntő angyal, Máriát következőleg szólitván meg: „Üdvözlégy Mária, malaszttal teljes, Ur vagyon teveled, áldott vagy az asszonyok között!“ Tekintetbe véve, hogy az üdvözlő angyal Isten követe volt; tehát maga az Isten az, ki Máriát malaszttal teljesnek, áldottnak minden asszonyok közt — üdvözli általa: nemde világos, hogy e

malaszttelj Isten szájából, ki sem nem nagyit, sem nem hizelkedik, szoros értelemben veendő, azaz mindenbeni és mindenkori szentséges állapotát jelenti annak, a ki Isten által igy megdicsértetett? Innen van, hogy ez üdvözletet, különösen a kifejezést: áldott az asszonyok között" még Luther is egyik beszédében a szeplőtelen fogantatásról magyarázta.

Megengedem, K. H.! hogy még e szavak is, elszigetelten az ész követelményeitől és a hagyományoktól, átalánosabban hangzanak, semmint azokra a Bold. Szüz fogantatása körüli tanitásunkat kizárólag és teljes bizonyossággal fektetni lehetne. Mária tisztának, szépnek, mocsoktalannak neveztethetik, habár megszenteltetése nem is fogantatásakor, hanem utána, mint például ker. szent Jánosé történt. Azonban az irások hiteles magyarázói a szentatyák, az isteni hagyományok ezen közvetitői, és az egyház hitének az első századokban tanui az irások átalánosan hangzó tanuskodását már határozott, egyenesen a szeplőtelen fogantatást erősitő bizonyitványokkal támogatják és egészitik ki: melyek összevetéséből kitünik, hogy ezen ájtatos hiedelem a kath. egyházzal egykoru, s igy az csak Krisztus urunktól és az apostoloktól származhatott le. A szentatyák ugyanis, kik az eredeti bünben lévőket átalán tisztátalanoknak, a keresztség által megtisztitandóknak, a harag szülöttjeinek, a bün rabszolgáinak, a daemon által leigázottaknak — mondják és hirdetik: Máriát egyhangon magasztalják mint szeplőtelen juhot, ki egészen tökéletes, isteni, mennyei; ki tiszta mint Krisztus a szeplőtelen bárány; ki szeplőtelen tisztasága által különbözik Ádám többi ivadékaitól, kik mindnyájan a bün által bemocskolvák; ki szeplőtelen azért, mivel felül áll az emberek romlott természetén, felül a sátán cselszövényein. Ő liliom a tövisek között! Mi a liliom, ha nem a tisztaság, mi a tövis, ha nem a bünnek jelképe? Ő a második Éva, ki tisztán fogantatott, miként az első, de nem vétkezett miként az első. Valamint Éva a még tiszta és romlatlan emberből, ugy származott Krisztus a mindig tiszta és romlatlan szüztől. Frigyszekrény ő, kit maga a Szentlélek képezett és őrzött; templom ő, mellybe a sátán soha be nem hatott; élő sz. fa ő, melly romlásnak soha alávetve nem volt,

rothadást nem ismert; sz. növény ő, melly tetőtől talpig Isten által megáldatott; szövetség ládája ő, mellynek nyitja maga a Szentlélek által pecsételtetett le; a kigyó ura ő, mellynek fejét tapodja, maga sértetlen maradván; lángoló csipkebokor ő, mellyben Jehova megjelent; Jericho rózsája ő, melly a szelek szárnyain felkapva, a tengerpusztákba esik, és virit; hajnali csillag ő, mellynek fénye soha meg nem fogyatkozott; mennynek napja ő, melly nem ismert éjszakát!

Azt fogjátok talán ellenvetni: ezek szóvirágok, jelképes mondatok, mellyekben atyáink költői ájtatossága áradozott! Ámde vegyétek észre, hogy a költői kifejezések, jelképes mondatok nem szoktak üresek lenni, hogy inkább gondolatot fejeznek ki, mellyet az ájtatos költő kebelében táplált, s elragadtatásában illy magasztos jelvényekben festett; s hogy a gondolatnak, melly lelköket illy magasztos ömledezésekre ragadá, csak annál magasztosabbnak, csak annál fenségesebbnek, csak annál kiváltságosabb természetünek kellete lennie.

Hogy azonban e tekintetben is a hagyományok igaz értelme iránt minden kétségteket eloszlassam, idézek a sok közül néhány helyet, mellyek idevágó bizonysága félreismerhetlen. Alexandriai Dienes samosatai Pál ellen irott levelében Krisztust élő igének, Máriát élet leányának nevezi: [1]) bizonyára különbségül az emberi-nem többi leányaival szemközt, mint a kik az eredendő bün következtében a halál leányainak, valamint átalán az emberek halál fiainak neveztetnek. Az élet leánya tehát az, ki nem a halál leánya, és nem a halál leánya pedig az, ki nincs, nem volt az eredendő bünben. — Ugyanő Máriát szekrénynek nevezi, kit nem az emberek formáltak, hanem a Szentlélek szilárditott meg: [2]) a mi egyenesen azt jelenti, mit már fölebb kifejtettem, hogy Isten birta őt az ő utjainak elején, azaz fogantatásakor az Isten volt vele, s igy az ördög, a bün rajta erőt

[1]) Epist. s. Dionysii adv. Paulum samosat. Romae 1796. p. 212. „Virgo filia vitae genuit verbum vivens“ — [2]) Ibid. p. 240. „Neque tabernaculum ejus ab hominibus fabricatum, sed Spiritu S. firmatum est, et protegitur illud semper laudatissimum Dei tabernaculum Maria Deipara et Virgo.“

nem vehetett. — Origenes, vagy inkább némelly az ő neve alatt ismeretes homiliáknak ősrégi, tudós és ájtatos szerzője, világosan irja: hogy Mária szüz volt, ki sem a kigyó által meg nem csalatott, sem annak mérges lehelete által be nem szennyeztetett. [1]) — Sz. Ephrem syriabeli sz. atya legistenibb templomnak nevezi Máriát, ki mindig áldott volt. [2]) Ha mindig, tehát fogantatásakor is. — Szent Ágostonnak szemére vetette Julian, előbb püspök, később eretnek: te a te tanod által az eredendő bünről Máriát is születésénél fogva a pokol zsákmányává teszed: Nem! felelé Ágoston; és miért? mert Máriában a születés törvénye az ujjá-születés kegyelme által oldoztatott fel. [3]) — Sz. Proclus védelmezvén Krisztus urunkat az eretnekek ellen, kik azt állitották, hogy bünös testből vette eredetét, — azzal válaszolt: hogy az anyától, kit maga minden mocsok nélkül képezett, minden mocsok nélkül is származott. [4])

Ide tartoznak még az anyaszentegyház némelly szent énekei, szertartásos ünnepei, maga a mai ünnep, melly a ker. egyházban emlékezetet haladó idők óta ünnepeltetik, miután már az 5-ik és következő századbeli görög ker. irók róla, mint valami ősrégi intézetről szólnak. [5]) És az egyház, melly csak az isteni jóság kiárasztásának, soha sem pedig a pokoli diadalmak emlékének, szenteli ünnepnapjait, — az egyház, mondám, épen ez által, hogy ezen ünnepet életbe léptette, eléggé kitüntette, hogy a Bold. Szüz fogantatása emlékével magasztos és isteni kiváltságot kivánt összekötni: különben azt kellene állitanunk, hogy ő ezen ünnep által a pokolnak diadalát az Istenanya fölött, törekedett volna megdicsőiteni!

Ide tartoznak végre a legrégibb műemlékek, ugymint képek, szobrok, faragványok, mellyek Máriát például világ-

[1]) Non ex desiderio partum concipiens, quae neque persvasione serpentis decepta est, neque ejus afflatibus venenosis infecta.“ Oper. edit. Paris. 1573. hom. I. inter hom. ad diversos. — [2]) In Orat ad sanct. Dei Genitricem, interprete Gherardo Vossio, ed. Rom. 1598. t. III. „Templum divinissimum, Dominam semper benedictam, quae semper fuit tum corpore tum anima integra et immaculata,“ etc. — [3]) Oper. Imperf. contra Jul. l. IV. CXXII.—[4]) „Quam enim citra omnem sui labem formaverat, ex ea nulla contracta macula processit.“ In Bibl. P. Galandii t. IX. p. 615. n. 3. — [5]) Typicum s. Sabae ad IX. dec.; s. Andreas cretensis in Can. et triod. item Ode I. Bibl. Max. Patrum, t. X. p. 685.

golyón, kigyó fején állva ábrázolják. Máriának állása a világgolyó felett kiváltságát a világ közsorsa alól; mig a lábával lenyomott kigyó minden pokoli hatalmaknak alájai vettetését jelképezi. Más ábrázolatoknál 12 csillagot látunk feje körül, s lábai alatt a holdat. A hold a szüzesség, a csillagok az isteni malasztnak és mennyei tisztaságnak jelképei. „Kicsoda az, mond az énekek énekében a kedves, a ki előjő, szép mint a hold, választott mint a nap?“

Mindezek és számos egyebek, mellyeket e rövid óra alatt felsorolnom lehetetlen, eléggé tanuskodnak az egyház hitéről, melly szerint a Bold. Szüzet eredendő bün nélkül, tehát szeplőtelenül fogantatottnak tartották és hitték, s ezen hitet aztán sz. tanitásaik-, énekeik-, imádságaik- és emlényeikben kifejezték. IX. Pius pápa tehát, a Bold. Szüz szeplőtelen fogantatása körül határozva, — nem valami uj hitet, valami uj hitágazatot fog késziteni, hanem csak a régi kath. hitet, mellyet apáink mindenkor vallottak és hittek, s melly a Bold. Szüz istenanyai méltóságában mint szükséges erkölcsi járulék már benfoglaltatik, fogja ünnepélyesen kihirdetni: miszerint a mi eddig magánosak ájtatos hite és buzgósága volt, az jövendőre egyetemes és hivatalos közhitté és buzgósággá váljék.

És már igy, valónak bizonyitva be ezen szent hitet, már könnyen lehet megmagyarázni azon különös tulajdonságokat, mellyeket Máriában a hagyományok és egyház hite minden századokban magasztalt és csudált. Ő nem ismerte a bünt, nem a testi kivánságokat, mellyekkel küzdenek mindazok, kik az eredendő bünben fogantattak; ő ment volt, mint a trienti zsinat VI. ülésében tanusitja, még a bocsánandó bünöktől is, mellyekről még is azt tartjuk, hogy nincs szent, ki közös eredeti gyarlóság következtében ezekben nem hibázott volna. Szent lévén egész lényében, az enyészetnek nem vala hatalma fölötte. Holta után felvétetett mennybe, hogy ne látná a romlandóságot. Hol oh halál a te zsákmányod? hol Máriáról diadaljeleid? Az egyháznak nincsen ereklyéje Mária testéből, nem lévén mit kiragadnia a halál kezéből ott, hol az egészet Isten birtokába vette. A hagyomány olly bizton tartja ezt, hogy Mária sírját szinte elfeledné. És ime a különbség a mi megkereszteltetésünk ered-

ményei, és Máriának megszenteltetése között, levésének első perczében az anya méhében! Mi bünben születünk, testünk ennek hatása által megmérgeztetett; a keresztség tisztára mossa a lelket: de a test megtartja töredékenységét, romlottságát, melly lázadoz a léleknek törvényei ellen: mig végtére kimerülve összerogyik, a föld gyomrában, emésztetve a férgektől, s elvegyülve az ég és föld elementumai között, várván szabaditójára, ki őt ismét bőrrel körülvegye, és a senyvedő csontokat megelevenitse! Ellenben Mária nem ismerte soha a bünt; teste tiszta és szüzies volt, miként Ádám és Éváé a paradicsomban, kik eredetileg szinte épek és szentek valának, és örökre is marandandottak, a miként Mária, ha ugy, a miként ő, Isten szavának állhatatosan hittek és engedelmeskedni tanultak volna!

Azt fogják még netalán mondani némellyek: hogy mi ezen tanitásunk által Máriát eredetére nézve Krisztussal egyenlővé teszszük, s igy magasztalva az anyát, lealázzuk a fiut! Mentsen Isten! Némuljanak el örökre ajkaink, s minden beszédeink gyalázatosan törültessenek el, ha mi a mi Urunk és Megváltónk dicsőségéből, habár mennyei anyjának javára, habár legkevesebbet is levonni akarnánk! Nem K. A.! En is, ti is igen jól tudjátok: hogy Krisztus Isten lévén, s mint ember is a Szentlélektől természetfeletti módon, természetes atya közbejötte nélkül fogantatván, nem tartozott, nem tartozhatott az eredeti bün törvénye alá; ellenben Mária emberi szüléktől a természet rendje szerint származván, alája tartozott: Isten kegyelméből azonban alóla már fogantatásakor váltatott meg. Krisztus tehát szeplőtelen isten-emberi természete és eredete folytán szükségképen; Mária Isten kegyelméből kivételkép.

Hogy e kivételt mi módon intézte az Isten: az az ő szent Felségének titkaihoz tartozik; azt én szegény halandó meg nem mondhatom. Az isteni malaszt az a lélekre nézve, a mi a napsugár, melegség, eső, harmat a plántára nézve. A plánta sötétben, hidegben, szárazságban szenved: és a gondos kertész kiteszi azt a napnak, melegnek, esőnek, s a hervadó virág uj életre kél. — A mi itt a kertész a plántavirággal: ugyanezt teszi Krisztus, az isteni kertész a bünös lelkével. Visszaadja tudniillik neki a szentségek által az isteni

malasztnak napját, melegét és termékenyitő harmatját, mellyre büne következtében méltatlanná lett; s különösen visszaadja a léleknek a keresztség szentségében az igazságot és szentséget, mellyet Ádám a paradicsomban magának és utódjainak elvesztett. Ha tehát Mária Istenanyául volt öröktől fogva kiszemelve és előrendeltetve: mi természetesebb, mint hogy ő istenanyai méltóságához és Istennek fiui szeretetéhez egészen illőképen, ne megfosztva amaz eredeti igazságtól és szentségtől, hanem inkább azzal felékesitve, sőt tetézve egészen az angyalok és arkangyalok felett, tehát már eredetében mintegy megkeresztelve, s igy eredendő bün nélkül teremtessék a Teremtő által, ki öröktől fogva elhatározott rend szerint, időben Fiává lenni méltóztatott? A mint, hogy az valósággal igy történt: vitatja a bölcselkedő ker. ész, tanusitják az irások, erősitik a szent hagyományok: olly hármas rendű bizonyitvány, melly ellen, összevéve, ker. bölcselkedő embernek ker. szempontból, ugy hiszem, lehetetlen kifogást tennie.

És ennyiből áll az, mit én felvett tárgyamhoz képest nektek K. H.! a jelen órában mondani akartam. Lesz talán még alkalmam, ha nekem nem, bizonyára másnak — azon ünnepélykor, midőn IX. Pius pápa ő szentségének határozata világszerte kihirdettetik, ujra szólani e tárgyhoz, s megfejteni az ellene némellyek által gördittetni szokott nehézségeket: különösen pedig kiemelni azon gyakorlati hasznokat, mellyek ezen eddig ájtatos hiedelem dogmaticai meghatározásából a ker. világra, annak szellemi és anyagi jóllétére kiáradhatandnak. Addig is, mint szolgája és hive egyházamnak, minden szeretettel intelek és kérlek: legyetek bizalommal lelki anyátok a kath. egyház iránt. Tartsátok eszetekbe, hogy neki mondta az apostolok személyében Krisztus: Én veletek vagyok a világ végzeteig! Imádkozzatok IX. Pius pápa ő szentségeért, a ti atyátokért, hogy a mit ő a Bold. Szüz eredetét illetőleg határozand, az a ti mennyei anyátok, a Bold. Szüz nagyobb dicsőségére, és a mi mindnyájunk ideiglenes és örök javára szolgáljon!

Imádkozzatok a sz. atya szándoka szerint, hogy Isten az ő népének nyomorát megelégleni, a fejedelmek és népeik közötti egyességet a ker. igazság és törvény alapján vissza-

állitani, és az inséget, éhhalált, betegségeket, háboruságokat tőlünk távoztatni méltóztassék!

Imádkozzatok főpásztorotokért, bibornok és Magyarország hg-primásaért, hogy az apostolok sirjánál térdelőnek értetek ontandó könyeit kedves áldozatul fogadni, s minden főpásztori intézkedéseit megáldani kegyeskedjék!

Igyekezzetek ugy, mint ker. katholikusokhoz illik, kötelességteknek ezen sz. jubilaeumi idő alatt elegetenni, az előirt ájtatosságot, töredelmesen meggyónva, megáldozva, templomokat látogatva elvégezni, s a szegényeket és ügyefogyottakat tehetségtekhez képest alamizsnáitokkal megvigasztalni!

A Bold. Szüz, kinek nagyobb dicsőségét áhitozva s terjeszteni ohajtólag gyülekeztetek ma ezen szószék körül, virasszon felettetek és minden tieitek felett! Áldjon meg benneteket az ő határtalan irgalma és anyai kegyessége szerint, a miként én az Urnak méltatlan szolgája, tőle vett hatalmamnál fogva, egész lelkemből áldlak benneteket az Atyának, és Fiunak és Szentlélek nevében, Amen!

A Bold. Szüz szeplőtelen fogantatásáról.

„És bemenvén hozzá az angyal, mondá: üdvözlégy malasztal teljes, az Ur teveled, áldott az asszonyok között.“ Luk. 1, 28.

A keresztény katholikus világnak, általunk mai hálaadó ájtatossággal bevégzendő nagy ünnepélyéről elmélkedvén, s gondolván ez egyházi szószékre, mellyről Isten kegyelméből a szeplőtelen fogantatás ünnepén hozzátok K. K. szólni szerencsém van; megemlékezvén, hogy én Várad székes-templomában szólok: — a magyar kath. egyháznak századok előtt dicsőült egyik fényesillaga, a katholika hitnek nehéz idők közepette szerencsés apostola, a felséges királyi trónnak rendületlen hive, a magyar nemzet és haza nagy férfiának, a romai bibornok-koszoru egyik tündöklőbb gyöngye, Várad városának felejthetetlen történeti ékének, két század s több évek előtt. Magyarország primásának, a nagy Pázmánynak tünik fel nekem tiszteletteljes emlékezete! mint a makulanélküli fogantatás jeles védőjének emlékezete, — ki a szeplőtelen fogantatás ünnepén mondott egyházi beszédében illykép nyilatkozott: „noha nincs olly ékesen szóló nyelv, kinek dicsérését határ nélkül meg ne haladja a szeplőtelen Szüz érdeme — mindazáltal szem előtt viselvén, hogy abban az országban lakom, mellynek oltalmazó asszonyává rendelte sz. István király a Boldogasszonyt, s halála óráján testamentomban hagyta nemzetünknek, asszonyunk tiszteletét, — megemlékezvén arról is, hogy — ugymond a nagy emlékezetü Pázmány — Váradon lettem e világra, melly várost szüz Mária meghagyásából épitett s a Boldogasszony tiszteletére szentelt templommal ékesitett sz László király.“ *)

*) Pázmány Pét. pred. 1254. lap.

Nem méltán tünt fel nekem a váradi székes-egyházban Isten anyja szeplőtelen fogantatása kinyilatkoztatásának dicső ünnepén a boldogult főpapnak tiszteletteljes emlékezete? Oh mi öröm, minő hála emelkednék ma a nagy főpásztor ájtatos kebléből Isten zsámolyához, ha ma, miről ő két század s több évekkel előbb olly ékesen szónoklott vala, a szeplőtelen fogantatásról, az összes katholikus világ által, mint többé kérdés alá nem jöhető s Istentől kinyilatkoztatott hitágazatot ünnepélyesen vallani szemlélné! Oh miképen örvendezne, ha ma e székes egyházban, a szüz Mária tiszteletében olly annyira buzgólkodó főpásztorunkat, s a püspöki tanács koszoruját, a tisztelt főpásztor buzgólkodásában szivesen osztozó székes káptalant, az egyházi rend számos ájtatos tagjait, e megye reményvirágait, az itt jelenlevő minden rendü katholikus hiveket, a szüz Mária szeplőtlen fogantatásának tiszteletére összeseregelve látná! Mennyire örvendene, ezt mind Váradon láthatván! mert az ő korában a pogány török és a hitfelekezetek uralma miatt sem a püspök, sem a káptalan itt nem székelhetvén, szorongattatott volt a kevés katholikus hiveknek állapota! Mig a Boldogasszony pártfogása által, kinek oltalma alatt épült e város, meghallgatván az Ur a hivek esedezését, az apostoli uralkodó háznak ereje és buzgalma visszaállitá e város püspöki s káptalani székét. Melly időtől Istennek hála s dicsőség, növekedett a katholikus hivek s a boldogságos Szüz tisztelőinek száma.

Ime! K. K. ha az egész katholikus világ örvend, ma nekünk kétszeresen kell örvendenünk, mint sz. László király által szüz Máriának kölönös tisztelőivé felavatott váradi hiveknek. S azért ma inkább hangosan mondjuk mint egyébkor az Urnak angyalával: „Üdvözlégy malaszttal teljes, az Ur teveled, áldott vagy az asszonyok között.“

Ki lévén e szószékről ünnepélyesen hirdetve sz. Péter utódja, Jézus helytartója, IX-ik Pius szentséges atyánknak azon apostoli határozata, hogy a bold. szüz Mária fogantatásának első pillanatában a mindenható Istennek különös kegyelme és kiváltságából, a Krisztus Jézusnak érdemei tekintetéből az eredendő bünnek minden szeplőjétől megovatott és ment maradott, — már ma, miként ezer négyszáz és

több évek előtt a kalcedoni közönséges zsinatnak, a Szentlélektől sugallott atyái egy szóval vallották, hogy sz. Péter szóllott Leo pápa ajkairól — mi is igaz katholikus hivek hasonló hittel vallhatjuk: sz. Péter szóllott IX-ik Pius pápának ajkairól, midőn szüz Máriának szeplőtelen fogantatását mint Istentől kijelentett, s az egyház által mindenkor vallott és már többé kétségbe nem vonható hitágazatot maga és az összes katholika egyház nevében kijelentette!

Ebből származott örömünkben K. K. ne is ingadoztasson meg bennünket semmi, sem önmagunkban támadható kételyek, sem a hitetlenek gúnyai, vagy ellenvetései. De mivel tudom, hogy még előttetek is föltünő lehet ezen ünnepély, mivel ma először nyilvánittatott ki ünnepélyesen az egyházban mindenkor hitt szeplőtelen fogantatás, többé még vitatkozás alá sem jöhető hitágazatnak; és mivel meg vagyok győződve, hogy sok jámbor katholikus találkozott e napokban hithideg keblüekkel, kik ez ünnepély fölött kérdözősködtek, miként történhetett az meg, hogy ezen ünnepély ezer nyolcz száz s több évek után csak ma tartassék, s hogyan egyeztethető ez meg a katholika egyház elveivel? — mai beszédem tárgyául annak megmutatását választottam, hogy 1-ször mit kell egy igaz katholikusnak ez ünnepélyről érezni, s 2-szor miért kell ez ünnepélyen méltán örvendezni? A tárgyat, mellyet választottam: az értelem megnyugtatására, a hitbeni erősödésre és a boldogságos Szüz iránti ájtatos érzelmek buzditására irányzani ohajtanám. Ugy vélem méltó irányzat az ünnenepélynek czélja és természetével, és igy nem én, hanem a tárgy maga, t. i. a boldogságos szeplőtelen szüz Mária iránti tisztelet elegendő ok, hogy ájtatos figyelemmel kövessétek beszédemet.

* * *

Nagy megindulás lőn a katholika világban; mindenütt öröm és hálaünnepet hirdet az egyház; ünnepet, melly a boldogságos Szüz egyéb ünnepein kivül a szokottnál nagyobb buzgósággal ületik meg. — Ezt látván és hallván, ezt olvasván többen a katholika egyház hivei, főleg az olly, ki a kath. hit elveibe nincs elegendőkép beavatva, meglepeté

sének első perczeiben kétkedve fogja kérdezni talán önmagában: mit jelent ezen örömáradozás, miután más alapot senki sem vethet azon kivül, melly vettetett, melly a Krisztus Jézus? — Mert Üdvözitőnk e parancscsal küldötte apostolait a világba: „elmenvén tanitsatok minden népeket . . . tanitván őket, hogy megtartsák mind azokat, valamiket parancsoltam néktek“ — és igy az apostoloknak mindent, mit Jézus hinni parancsolt, tehát az általa mennyből az ő örökké való mennyei atyjának kebléből földre hozott hit-kincseinek egész tárházát át kellett adnia utódaiknak, mint az ő tanitásuk hű őreinek; következőleg a szeplőtelen fogantatásnak is már az apostolok idejében a Jézus által kinyilatkoztatott hitnek ágazataihoz kelle tartoznia. — Hogy van az, hogy 1855-ben nyilvánittatik hitágazatnak; hiszen a kath. hit ágazatainak nincs, nem lehet más költenapja, mint a melylyet sz. János, evangeliuma 1. részének 14-ik versében jegyzett fel: „És az ige testté lőn, és mi közöttünk lakozék, és láttuk az ő dicsőségét, mint az atyától egyetlen egy szülöttnek dicsőségét.“ — Igen, minden hitágazatink Jézus, az Isten fia kinyilatkoztatásából vévén szentséges eredetöket, nem mondhatni, hogy p. o. az oltári szentségbeni hit az első — a házasság szentsége a második századból származik, vagy hogy szüz Mária csak az ötödik században kezdetett Istenanyjának ismertetni; mert Péter apostollal csak egyedül Üdvözitőnkről valljuk azt: „hogy az örök élet igéi vagynak nála.“ — És igy minden hitágazat csak Jézustól veszi eredetét és költét. — Ez egyik megismertető jelvénye, elsajátithatatlan tulajdona Jézus egyedüli igaz anyaszentegyházának. Minden keresztény vallásfelekezetek későbbi költről vannak, mert hitök és egyházuk eredetét nem vihetik vissza János evangelioma 1-ső részének 14-ik verséhez, azaz nem vihetik vissza ahoz, ki kezdettől fogva Istennél volt, s ki testté lőn, t. i. az Atyának egyetlen egy szülöttjéhez, Jézus Krisztushoz! Minden vallásos felekezet támadásának idejét s keltét meg tudjuk mondani. Igy, hogy Arius a negyedik, Nestorius az ötödik századból valók; hogy az ágostai és helvét vallásuak származása a mohácsi veszedelem korába esik, történeti igazság; csak a katholika egyháznak nem tudják más forrását felmutatni, mint a nazareti Jézust, s az általa

küldött apostolokat. — Miképen történt tehát, hogy szüz Máriának szeplőtelen fogantatását csak most IX-dik Pius pápa hirdeti, s kihirdetésének ünnepét rendeli, s az egész világ püspökei, az apostoloknak utódai buzognak e kihirdetést még ünnepélyesebbé tenni? Igy elmélkednek sokan a fölszinen maradni szeretők közül. Hát még azok, kik egyházunk hajóján kivül állnak, mint fognak örvendeni és tapsolni, mivel ezt önmegnyugtatásokul fogják felhasználni? mintha t. i. a katholika egyház uj, eddig és igy ezer nyolczszáz s több évekig nem ismert, nem vallott tant hitágazatra emelt volna! S már mintegy füleimben cseng örömhangjok: tehát a kath. egyház maga alkotja hitágazatait, s igy nem mondhatja többé, hogy csak azt hiszi, a mit Krisztus urunktól kezdve, mindenkor, mindenütt s mind hittek! És azért még talán a katholika egyház jó akaratu hiveiben is támadhat ollyatén kérdés: valljon jó és helyes avagy szükséges volt-e az Istenanyja szeplőtelen fogantatásának illyetén kinyilatkoztatása? De ezen kétkedés csak az elmélkedés első pillanatában lehetne még megbocsájtható; mert mihelyest feleszmél arra, hogy ő a katholika egyháznak hive, igy gondolkodnia ma már nem szabad, s okszerüleg nem is lehet. Különben ő hasonló volna a test szerint gondolkodó emberhez, kiről sz. Pál szava: „hogy meg nem foghatja azokat, mellyek az Istennek lelkétől vagynak, mivel felölök lelkiképen kell itélni.“ Kor. I. 2, 14—16. Erre pedig csak azok képesek, kik a most emlitett apostol tanusága szerint, Krisztusnak értelmével birnak. A katholikusnak tizennyolcz századok tesznek tanuságot arról, hogy isteni Megváltónk, mint igérte, az egyházával volt, „és én veletek vagyok — ugymond a már feltámadása által megdicsőült Jézus — mindennap a világ végezetéig,“ — és igy mint eddig, ugy ma sem tévedhet az egyház, mert ekkor a pokolnak kapui győzedelmeskednének rajta, s ma már nem állana rendületlenül az igazság kőszirtjén, ha csak egy perczig is megingadoztathatnék a tévelygés szelétől. És igy, midőn az egész világon elterjedett tanitó egyháznak látható feje, Péternek utódja kimondja a hitet, melly a csalhatatlan katholika egyház összes hitét képezi, többé nem okszerű, nem lehet kétkedni azon, hogy a boldogságos Szüz fogantatásának első pillana-

tában, az eredendő bün szennyétől, Isten kiváló kegyelme által, Jézus Krisztusnak az ő szent Fiának érdemiért ment volt. Igen, nincs helye a kétségnek, mert Isten lelke őrzi a kath. egyházat minden tévelytől; s igy az ünnepélyesen kijelentett, de mindenkoron vallott hitágazatról többé kétkednünk már nem szabad, hacsak egészen el nem akarjuk tagadni a kath. egyház alapját, az egyháznak fenmaradását biztositó igéretét Jézusnak. — Im, ez egy igaz katholikusnak értelme, s illyetén érzelme a mai ünnep felett. Ő hiszi s hitéből megtanulta, hogy ez nem uj, hanem isteni kinyilatkoztatásból származott tanitás. Mihelyt a szentséges római pápa az egész kath. egyház összehangzó hitével kijelentette, hogy Istentől kinyilatkoztatott s az anyaszentegyházban mindenkor vallott hitigazság, hogy Isten anyja szeplőtelenül fogantatott, ő nem kutatja bünös kiváncsisággal, miért nem nyilvánittatott ez elébb, s miért épen ma? Mert ő hiszi, hogy a Szentlélek sugallata vezérli az egyházat, és igy az időnek telje bizonyosan a jelen idő. Mivel ő megemlékezik Jézusnak tanitványai kiváncsiságát megdorgáló feleletére, az apostolok cselekedetének 2-ik fejezetében: „nem tartozik hozzátok tudni az elrendelt időket, és alkalmatosságokat, mellyeket az atya önnön maga hatalma szerint megalapitott.“ A kath. egyház kormánya földi birodalmak kormányához nem hasonlitható, mert Jézus szava, hogy az ő országa nem e földről való, hanem Istennek országa; de mi annyira megszoktuk a földi dolgokat, hogy Istennek országát is azokhoz szoktuk mérni; és mivel az emberben az ellenmondás magva meg van az első ember bünének perczétől, igy az engedetlenség hajlama is. Valamint pedig a világi kormányzatok rendeleteit birálgatni s azoknak megjelenésök idejét helyesleni vagy roszallani mindennapi szokássá vált, ugy feledvén egyházunk isteni eredetét, szerkezetét, kérdezik igen sokan: valljon ideje volt-e az ugy is az egész kath. világ által tettleg vallott szeplőtelen fogantatást kinyilatkoztatni s az ellenkező állitás szabadságát egyházi büntetések alatt eltiltani? És mit fog majd erre a protestans egyház mondani? bizony csak jobb leendett volna ezzel most olly nagy ünnepélyes zajt nem ütni! — Első feltünésében ez okoskodás meglepi a jó hiszemü katholikust is,

s ugy tetszik, mintha csakugyan az eszélyesség, az idő s környülmények s a kornak szellemèhezi kiszámitott alkalmazás,— az Isten anyja szeplőtelen fogantatásának már többé kétségbe nem vonható hitágazatkinti kinyilatkoztatását, s igy magát az ünnepélyt korszerünek nem ismerhetné. — De csak első feltünésében támad ismét illy kétely, mert azonnal észre kell vennie az igaz katholikusnak, hogy a test szerint gondolkodó ember kételye ez, ki meg nem foghatja azokat, mellyek Isten lelkétől vannak. Igenis, mivel az Isten lelke szerint való ember tudja, hogy nem földi kormányzat eszélyessége, hanem Istennek csalhatatlan bölcsesége vezérli a katholika egyházat, és igy hit tárgyában a katholikusnak nem szabad azt kérdezni, most van-e ideje e vagy ama hitágazat kijelentésének? Mihelyest ezen kétségnek helyet adtunk, már nem állunk a kath. egyház rendületlen kősziklaján, hanem a gyarló értelem ingatag fövenyén. Pedig a hit dolgában, a mi Urunk Jézus Krisztus által hirdetett mennyei hit tárgyában a nagy apostolnak birjuk csalhatatlan tanuságát, hogy irva vagyon: „Megfogom a bölcseket az ő álnokságukban, mert az Ur tudja, hogy a bölcselkedőknek gondolatjaik hiábavalók.“ Kor. I. 3, 19. 20. — És azért az igaz katholikusnak, ki előtt a katholika egyház és hit isteni fenállásának tizennyolcz százados, semmi emberi bölcselkedéssel meg nem törhető tükre áll, az szives és önkéntes odaadással fogadja szent Péternek az ő utódjában, a romai egyházat jelenleg dicsően kormányzó szentséges pápának IX. Piusnak szavában, s általa s vele egyetemben a csalhatatlan egyháznak nyilván való csalhatatlan tanitását. És ki még ez ünnepélyes kihirdetéstől fogva kétkednék a bold. szüz Máriának, Isten anyjának szeplőtelen fogantatásán, az ollyannak sajnálattal nem válaszolhatok máskép, mint a nemzetek nagy apostolának szavaival: „Isten bizonyságunk; hogy ha mégis homályos a mi tanitásunk, azoknak homályos, a kik elvesznek; a melly hitetleneknek elméjöket ezen világnak fejedelme megvakitá, hogy a Krisztustól kijelentett dicsőséges evangeliomnak világossága nékiek ne fényeskedjék.“ Kor. II. 4, 3—4.

Nem uj esemény ez a keresztény hit és egyház történetében. A kath. egyház az ő mennyei kincsének Jézus tanitá-

sának birtokában, és a Szentlélek sugalma által annak értelmezésében csalhatatlan lévén, folytonosan megőrzötte azt és vallotta, a nélkül, hogy egy vagy más hitágazatot ünnepélyesen kijelentene. — Hogy Jézus valóságos Isten fia, már Péter Üdvözitőnknek magának vallomást tőn, és az apostolok idejétől mindenkoron ez volt hite a kath. egyháznak; s mégis csak Krisztus urunk születésétől 325-ik évben a niceai zsinatban jelentette ünnepélyesen ki Jézusnak istenségét, ugyan ekkor kárhoztatván Arius eretnek tanitását. S ki fogja azt kérdezni, miért nem előbb, s miért éppen akkor hirdette ki zsinatilag az egyház, hogy Jézus egy természetü méltóságú az atya Istennel öröktől fogva? — A Szentlélek istenségét bár mindenkor és mindenütt s mindenki hitte és vallotta, mégis csak a negyedik század végén nyilvánitotta ünnepélyesen az első konstantinápolyi zsinatban a katholika egyház. — Mindenki hitte és vallotta, hogy Szüz Mária Istennek anyja, és mégis csak midőn Nestorius, konstantinápolyi patriarcha tagadná, hogy a bold. Szüz Isten anyja, csak akkor hirdette ki ünnepélyességgel az efezusi zsinatban. És igy tovább; az egyháznak volt e Szentlélek nyujtotta bölcsesége, hogy Jézus összes tanitását mindenkor megőrizvén, és hiveinek hirdetvén, egyes hitágazatnak ünnepélyes hirdetését a szükség vagy hasznosság esetében jelentette ki, és határozta meg ünnepélyesen. És igy, hogy most és éppen most jelentette ki a minden időben hitt szeplőtelen fogantatását a katholika egyház feje Jézus helytartója, legyünk meggyőződve, hogy nem emberi hanem isteni sugallatnak kifolyása ez, melly bizonyára csak a hivőknek üdvösségére fog válni.

Nem uj, hiszen az első ember szomorú esésében tapasztalt dolog, hogy legkönnyebben megejtheti a gyarló embert a tévely és a bün kisértete, ha az, az igazság szép alakjában, s a bün az erkölcsnek kedves leplébe burkolva tünik fel. A kigyó is igy csalta meg Évát, s általa Ádámot. Igy homályosodott meg szivök a pogányoknak, és ezért elhivalkodának az ő képzelődésökben, mond sz. Pál. És a régi ellenség, a gonosz lélek, nem változtatta meg természetét, ma is az igazság szép szine alatt fakasztja sokak szivében a kétely veszélyes csiráját: mit fognak az egyháznak ellenségei szólni ez ünnepélyre? és mit gondol maga a katholikus nép, ha

hallja, hogy mit eddig hitt, és az egész anyaszentegyház vallott, és ünnepelt, ma olvassák nékie, hogy másképen érezni már nem szabad, és vélekedni sem, hogy t. i. Isten anyja szeplőtelen volt fogantatásának első pillanatában. — Ime mint burkolja be magát, az ájtatos érzet, a katholika egyháznak érdeke iránti buzgalom képében az álnok hitetlenség, hogy csábitó kételyeivel tőrbe ejtse az együgyűt, s a jó indulat örve alatt kényelmesen hajoljon abba a könnyen ingadozó! — De kiknek elmélkedésök sz. Dáviddal az Urnak bizonyságai, s kiknek tanácsa az Urnak igazsága, azok tudják, hogy hiúságokat beszélnek nékünk a hamisak, és nem az Ur törvényét. A nép, a hittel biró nép, tudja, hogy pásztorainak szavát követni Üdvözitőnk szent parancsa, s hogy a Szentlélek rendelte az ő hiveinek kormányzatára az egyháznak főpásztorait, s hogy a római szentséges pápa Krisztus helytartója. — Igen az igaz hittel ékeskedő katholikus nép, az nem támaszt kétséget önmagának; hiszen Üdvözitőnk tanitásának. Nem a nép, hanem a népet csábitó farizeusok gyanusitják és ostromolják az egyház tanitását, s csak a népre, mellytől megbizatva nincsenek, s melynek ők nem is képviselői, akarnák tolni magok vélekedésöket, hogy hitetlenségök s az egyházi tekintély elleni törekvésöket eltakarják. — Kik pedig kivül állanak, a más hit-felekezetüek, ezek megütközésével nem gondolhatunk, hiszen ha az ő véleményök leendne az anyaszentegyháznak mértéke, ugy nem csak a szeplőtelen fogantatást el nem fogadni, hanem az Isten anyjának ájtatos tiszteletéről is le kellenék mondani, el kellene tagadni mind azon Istentől kijelentett hitágazatokat, mellyeket ők nem hisznek. Nem, hittárgyában az egyház nem kérdezi, mit mond a világ, hanem mit jelentett ki az Isten, mi foglaltatik a sz. irás és szent hagyományban. Tessék bár vagy ne tessék a hitetlen világnak, az az egyházat nem zavarja meg. Hiszen igy tanitotta Jézus egyházát ön példájával, ki mit sem tekintve a nehéz felfogásu és az ő mélységes titku tanitásán, az ő szent teste és véréről előadott tanitásán megütköző hallgatóinak boszankodására, nem módositott semmit, bár kivévén az ő tanitványait, mind elhagynák őtet, mert nehéznek tetszett nékiek a tanitás. Sőt még tanitványait is készebb volt elbocsájtani, mint tanitásán csak legkevesebbet is változtatni.

Ime tehát Jézus példája szerint, az egyházat az ő hittanitásaiban a hitetlen világ itélete nem zavarhatja meg, se nem szabályozhatja. Igen, épen az imént emlitett álokoskodók az ő kicsinyszerüségökben azt vélik, mintha az örök városban, a tudományok és művészetek, de jelesen Jézus tudománya s bölcseségének fő székhelyében illyetén nézetek fel nem tüntek, és hogy az ő kicsinyszerű bölcseségök és eszélyök Rómában hiányzott, hogy a keresztény világ olly nagyszámu tudós püspöki és a romai egyház bibornoki koszorújában olly értetlenek s rövidlátók voltak, hogy nem jött csak egy is közülök azon gondolatra és kérdésre: de mit mond reá a világ, mit az egyházon kivül álló felekezetek ez ünnepélyes kijelentésre? Ime hova vezeti az embert a hiú okoskodás, kiben Krisztusnak értelme nincsen. — S higyjétek, csodálatos és mégis ugy van, hogy Rómában, a sz. Péter apostoli székén ülő pápa s az együtt lévő főpásztorok koszorújában meg sem érintetett azon kérdés. És ha megérintetett, és ha illyetén nézetek vezérelték volna az együtt lévő egyházfejedelmeket, úgy már nem Jézus egyházát, hanem emberi társaság eszélyeskedő, tanácskozó testületét képezték volna. Nem, illy nézetek szent Péter székéhez nem férhetnek, midőn a mennyből alászállott isteni tanitásnak értelméről, annak mi módoni kihirdetéséről ünnepélyesen nyilatkozik. Ő Isten mennyei országának e földöni látható feje; midőn az ő reá bizott lelkek üdvére őrködik, illy földi emberi nézetektől meg nem kisértethetik. — És épen ezen magasztos, és minden földi tekintettől ment, a Szentlélek isteni erejébeni bizodalomból kifolyó eljárása, ez tünteti ki a romai szék s a katholika egyház kormányzatának isteni eredetét, isteni fenállását. Ugyan valljuk meg, mi kicsiny, mi emberinek tünnék fel előttünk a romai pápa, és az egyház főpásztorai, ha a hit tárgyában tanácskozásaiknak az volna vezérfonala: valljon tanácsos leend-e illy elhatározás, valljon nem fognának-e némellyek a gyarló hivek közül megbotránkozni? — Mihelyt igy elmélkednének, mi magunk azt mondanók: emberi és emberileg gondolkodó, nem a Szentlélek Istentől sugallott egyházi gyülekezet ez, — igen, illyetén gyülekezet nem mondhatná: Tetszett nekünk és a Szentléleknek! — És azért magasztos, azért dicső Pius pápa ő szentségének pápai

levele, mellyben igy szól: „Segitségül hiván az egész mennyei sereg oltalmát, és sohajokkal a vigasztaló Lélekhez folyamodván: a mi urunk Krisztus Jézusnak, sz. Péter és Pál apostoloknak és magunk tekintélyével kinyilatkoztatjuk, kimondjuk és elhatározzuk.“ — Ime csak illyetén magasztos, isteni hivatásnak öntudatából eredhető kinyilatkoztatás illetheti azt, ki annak képviseli személyét, kinek mondá Jézus: „Te vagy Péter és neked adom a mennyek országának kulcsait, és ezen kőszirtre épitem egyházamat, mellyen a pokol kapui nem diadalmaskodnak.“

Izrael népének bölcseség és hatalomban legdicsőbb királya, hogy Isten neki engedte meg a templomot épiteni, hálaünnepet rendelt. Hálaénekében imigyen imádkozott: „Áldott Izraelnek ura Istene, megerősitette az Ur az ő beszédét, mellyet szóllott, és házat épitettem Izrael ura Istene nevében.“ Kir. III. 8, 15—20. — És szerzett Salamon az időben nagy ünnepet, és az egész Izrael vele tizennégy napig. — Méltó imádság istenfélő Királyhoz, illő öröm Isten házához. Dávid gondolatában óhajtott templomot épitni az Urnak, de e szent munkát Isten kegyelme Salamonnak s az ő népének tartotta fen, és azért méltán hálaünnepet ültek, és méltán zengedezhettek: „Az Urtól lett ez, és csodálatos a mi szemeink előtt. Ez a nap, mellyet az Ur szerzett; örvendezzünk s vigadjunk azon!“

Nagy, pompás és dicső volt, a Salamon királytól épittetett templom, nem csak azért, mert a legegyszerübb temploma is Istennek méltóságosabb a legfényesebb palotánál, hanem mert arany és ezüstben s drága kincseiben minden egyéb templomokat meghaladott. — Ám de mégis nem hasonlitható dicsősége annak a templomnak dicsőségéhez, nem hasonlitható szentsége annak a szentélynek szentségéhez, ékessége annak a szent hajléknak ékességéhez, melyben a föld és mennynek ura, a minden dicsőség királya, Isten valóságos fia, az ur Jézus valóságosan lakozott, tehát nem szüz Máriának dicsősége, szentsége s ékességéhez, kinek szent méhében Szentlélektől Isten fia lakozott! És azért, ha hálaünnepet ült Izrael ájtatos királyával, hogy bevégezhette Isten templomának minden épitését és ékességét: minél inkább kötelezetünk mi, hogy megengedte Isten nekünk megérni a napot,

mellyet ő szerzett, mellyben az ő templomának szüz anyja ékességének gyöngyei befejeztetnek, midőn a minden időben hitt s egyedül csak szűz Máriának engedett kiváltság, a szeplőtelen fogantatás ünnepélyes kihirdetését megérni engedte. Oh hány jámbor istenfélő szent atyák, és az Urnak buzgó szolgái, mennyi istenfélő katholikus fejedelmek ohajtották megérni e napot, mellyben Isten templomának, szüz anyjának koronája, szeplőtelen fogantatásának ünnepélyes kimondása által mintegy végső gyöngygyel az anyaszentegyház határtalan örömére felékesittessék! — De csak nekünk jutott Isten kegyelméből a szerencse. „Az Urtól lett ez, csudálatos a mi szemeink előtt. Ez a nap, mellyet az Ur szerzett, örvendezzünk s vigadjunk azon. —“

Szólljon helyettem sz. Péter utódja, Jézus helytartója, maga a szentséges pápa: „Azért — igy nyilatkozik apostoli levelében — régi időktől fogva az egyház főpapjai, egyházi férfiak, szerzetes rendek, sőt magok a császárok és királyok ezen apostoli széktől kérve kérték, hogy az Isten szent szülőjének szeplőtelen fogantatása, a katholika hit ágazatául határoztassék el.“ —

A mindennapi, a hitihletést nem ismerő földi ember parányi felfogásában, elhitványult gondolatában, csak esetet szokott látni az Ur országának kormányzatában, s hogy épen ma lőn a nap, melyben szüz Mária szeplőtelen fogantatása megünnepeltetett, abban semmi különöst nem sejdit, sőt talán más czélokat gyanit rejleni, mintha más valamelly, a keresztény világ szemei elől ez ünnepéllyel eltakart czélok elérése szándékoltatnék. Igy vélekedik a testi ember, ki nem érti, mi csodálatos, mi nagy, és dicsőséges az Ur ő műveiben. — De ki igaz katholikus, kinek keble az isteni félelemtől eltelt, ki hiszi, hogy Isten lelke az, mely eleveniti Jézus szent testét, az ő általa alapitott egyházat, ki hiszi, hogy Isten ugy szerette e világot, hogy egyszülöttét adná érette — az nem kétkedik, hogy mi Isten országában történik a földön, az mind az ő véghetetlen bölcseségének, és az egyház felett őrködő isteni gondviselésnek kifolyása. Hiszen különben üres hang s hiu igéret lenne annak szava, ki a halálnak bilincseit saját erejéből megtörte; — értem az ő feltámadásában megdicsőült Isten fiának igéretét: „És én veletek va-

gyok minden nap a világ végezeteig.“ — Igenis a hittől lelkesült, s az élő hit érzelmeitől buzditott katholikus, különös isteni kegyelemnek tekinti azt, hogy őt részesévé engedte lehetni ez olly sok szent férfiak, egyházi és világi fejedelmektől ohajtott ünnepnek! Hányszor szoktuk mondani, csak ez vagy amaz ünnepet láthatnám életemben, többet nem kivánnék. A világ-műkiállitást, az emberi elme nagyszerü találmányainak ezen ünnepét, az emberi méltóság és nagyság ezen örvendetes napjait, mint buzognak a föld szülöttei látni és bámulni! És mégis mi mind ez, azon ünnephez, mellyet ma megülünk. Mind ezeknek természete mulandóság, vége enyészet! Mik tehát a szüz Mária Isten anyjának ünnepéhez, kinek dicsősége maradandó, méltósága csodálandó, czélja és iránya nem enyészet, hanem az örök élet és üdvösség?! Nem méltó-e tehát, hogy mi, kiknek Isten e napot, mellyet ő szerzett hiveinek, midőn öröktől fogva a szüz anyát a szeplőtelen épséggel felékesitette — megérni engedte, — nehány napig örömünnepet üljünk, midőn Salamon száz ezer áldozatokkal az égész néppel tizennégy napig örvendezett és vigadozott az emberi kéz alkotta templomon? mondom, nem méltó-e örömünnepet ülni, az Isten mindenhatósága által alkotott szentséges templomnak, a Szentlélek választott hajlékának, az Isten anyjának tiszteletére? Oh keresztény hallgatóm! ha nem vagy szerencsés érezni e mondott igazság hatalmát, ha nem buzdul szived örömre az Isten anyja ünnepén, ugy csak sajnálkozom feletted, mert akkor a boldogitó hit ihletését nem érezted, nem — a hittel megtölt kebelnek örömélvezését; sajnálkozom elsülyedéseden, mert csak testi vagy, csak a porban keresed az élet kincseit, nem emelkedtél még fel a szellemi ember, a mennyekbe törekvő ájtatos kebel boldogitó érzelmeihez.

Mindenkor ugyan, hogy sz. Bernárddal szóljak, kivánatos a nap, mellyben a legnagyobb örömmel vigadozzon a föld szüz Máriának ünnepén, mert a mint ájtatos ihletésében kérdi sz. Ágoston, ki az, ki a boldogságos Szüznek méltó hálát és dicséreteket adhasson? S miképpen dicsőitheti az emberi nem gyarlósága azt, ki az elveszett világnak szabadulása lőn? mivel, ugymond aquinoi Tamás, a boldogságos Szüznek meghatározhatlan méltósága, a véghetetlen jónak t. i. az Is-

tennek kegyelméből származik. — És igy ki hűséges tisztelője az angyalok és mennyei karok dicsőségének, az Isten anyjának, annak mindenkor öröm, ha Máriának ünnepét ülheti. — Mégis ugy tetszik nekem, hogy főleg ma illő a boldogságos Szüz tisztelőihez örvendeni és ünnepelni, mert ma az egész katholikus világ egy nem közönséges, hanem a maga nemében első ünnepet ül, t. i. a szeplőtlen fogantatásnak mindenkor hitt, de ma ünnepélyesen vallott hitágazati nagy ünnepét. És nem ok nélkül. Elmélkedvén beszédem fonalán, és betekintvén a katholika egyház tizenkilencz százados élettükrébe, az egyház történetkönyvébe, s egybe hasonlitván az időt az idővel, az eseményeket az eseményekkel, az irányzatot az irányzattal, ismételve mondom, hogy szüz Mária tisztelőinek ma inkább van okuk örvendezni; s mintegy észrevehetetlenül sz. Cyrill püspöknek korába találtam magamat áthelyezve; min megijedtem, s azt hivém, hogy a szentséges atya ünnepélyes szózatának hatalma buzgóságomban, sötétebb gondolatra ragadott. De tovább elmélkedvén az idő és idő felett még is ugy győződtem meg, hogy szent Cyrill püspök korával nem ok nélkül találkoztam, ha azt egészen korunkhoz hasonlónak lenni nem is mondhatom. Krisztus születése után 428-ik év körül volt az akkor még keresztény katholikus keleti császár székvárosában, a ma török uralom alatt álló konstantinápolyi egyháznak püspöke s patriarchája Nestorius, ki eltérvén Krisztus értelmétől, az emberi gyarló ész s bölcseség kivánságaihoz inkább ragaszkodván, azt kezdé az egész katholika világ legnagyobb botránkozására hirdetni: hogy a boldogságos szüz Máriát nem lehet Isten anyjának hanem csak ember, csak Krisztus anyjának nevezni. Az egész katholikus világ megbotránkozva ez állitáson, a szüz anya méltóságának védelmére feltámadott, és a Szentlélek sugallatától ihletett közönséges calcedoni zsinat, Máriát Isten anyjának hirdette és vallotta, s nagy ünnepélylyel e hitágazatot ki is nyilatkoztatta. És az ezen ünnepélyes kinyilatkoztatásra megjelenteket igy üdvözlötte sz Cyrill püspök: „Vidor gyülekezetét látom mindazoknak, kik készséges lélekkel egybegyültek. Dicséret és dicsőség neked Szentháromság, ki ezen ünnepélyre minket összehittál.“ — Már most az időket az idővel összehasonlitván, nem örvendhetünk-e mi is sz. Cyrill püs-

pökkel ma? s nem mondhatjuk-e vigadozva: dicséret és dicsőség neked teljes Szentháromság, ki minket a szeplőtelen fogantatás szent hitének ünnepélyes kinyilatkoztatására egybehivni méltóztattál? Én azt állitom, hogy igen. Mert nem támadott ugyan napjainkban felekezet, melly követőivel együtt, Máriát Isten anyjának lenni tagadná egyenesen és közvetetlenül, de igen is támadott egy felekezet, a hitetlenek felekezete, melly magát az isteni kinyilatkoztatást tagadta, és igy magát a mi urunknak, Üdvözitőnknek szentségét, és igy a boldogságos szüz Máriának meltóságát is megtámadta. — A minden emberiség amaz ellenségei, kik a mult század végével a keresztény Europa minden ájtatos népei között vallástalanságot terjesztettek, a hitetlenség zászlóját feltüzve, a katholika egyházat, eme minden földi tekintélyek legnagyobb tekintélyét megdönteni törekedtek, még most is élnek elveikben, élnek követőikben, kik a hamis felvilágosodás szine alatt az isteni hit és egyházat sarkaiban, ha lehetne, felforgatni ohajtnák. Ezek czélja mindentől elvonni az ájtatos istenfélő katholikus népet, a mi őtet hitében megerősithetné. És ezek a magok beszédeikben és könyveikben nem szüntek, nem szünnek még ma is az Isten anyja, a szüz Mária iránti tiszteletet mindenkép meggyengiteni, igen jól tudván, hogy kik szüz Máriát Isten anyjának vallják és tisztelik, azok Jézust Isten fiának elismerik és imádják. Napjainkban sem szünik meg a hitetlenek felekezete majd nevetségessé tenni az ájtatos hiveknek az Isten anyjához hűséges ragaszkodást, majd ráfogásokkal elidegeniteni attól, és minket arról vádolni, mintha mi a boldogságos szüz Máriát jobban tisztelnők, mint Istent; sőt nem átalkodnak elleneink mondani, hogy mi őt imádjuk is; holott minden katholikus tudja, hogy mi a boldogságos Szüzet minden szentek és az ég minden angyalai felett tiszteljük, de csak Istenért tiszteljük, s benne magát az Istent dicsőitjük! Nem hiányzanak ma Nestorius követői sem, kik nem igy nevezik magokat, de elveik, tetteik, Nestorius elveihez és tetteihez hasonlók, kik midőn Jézus istenségét nem hiszik, Máriát is Isten anyjának lenni tagadják. A jóhiszemü világ nem mindjárt sejdithette, hová czéloznak a felvilágosodottnak nevezett hitetlenek, midőn ők a katholikus népeknek szüz Máriához nagy ragaszkodásuk

ellen még a kormányokat is figyelmeztetik. Ugy tetszett, mintha ők csak a tulságos tisztelet, és mint mondani szeretik, csak a vakoskodástól ohajtanák menteni az együgyüeket. Elébb tehát élénken emeltek szót az ájtatos népnek, a szüz Mária tiszteletére tartatni szokott menetek, a hivek processioi ellen, majd a szüz Mária csodatételeiről elhiresedett helyek tiszteletét nevetségessé tenni, s igy az ájtatos népben az Isten anyjához ragaszkodást megzsibbasztani iparkodtak. Majd ismét az Isten dicsőitésére, a szüz Máriának tiszteletére gyakorolni szokott és a legszentebb és méltóságosabb imádságokból szerkezett koszorut, a szent olvasót akarták az ájtatos hiveknél gunyaikkal nevetség tárgyává tenni. És ha egy miveltebb urnak, egy istenfélő és szüz Máriát hűn tisztelő katholikus urnak ujjain olvasót láttak, azt képmutatónak, bigotnak s Isten tudja még minek nem gunyolták. És fájdalom K. K. de igaz, miként a vallásos buzgóságot egész katholikus Európában ezen hitetlen törekvéseknek sikerült meggyengiteni. Ugy nem tagadhatjuk, hogy a szüz Mária iránti tiszteletnek buzgalma sokban megfogyatkozott, és ma már a szent olvasónak használását is ritkulni tapasztaljuk. Nem az szomoritó, hogy talán az ritkul, mert ez abból is következtethetik, hogy minél inkább képződnek a hivek, annál többen használják az ájtatos imakönyveket; hanem az a szomoritó, hogy az imakönyvek mellett, majd feledékenységből a szüz Mária iránt, majd pedig hiu szégyenkedésből az olvasót nem imádkozzuk, azt nem viseljük. Oh tagadhatatlan igazság, hogy a belső ájtatosság külső tényekben nyilvánul, és mióta a szüz Mária iránti külső tiszteletnek jelei eltüntek, maga az Isten anyja iránti tisztelet is meggyengült. — Igenis örvendeni, és dicsőiteni kell a teljes sz. Háromságot sz. Cyrill püspökkel, hagy szüz Mária nagy méltóságára és ez által tiszteletére a mai katholikus egész világ ujra felébresztetik és buzdittatik. — Hol van a jámbor katholikus szülők szokása, melly szerint az anya istenfélő gyermekeinek koszorujában, ha nem többször egy hétben, legalább szombat napján, vagy ha ekkor nem, Mária nagy ünnepein legalább az olvasót imádkozza! Nem mondom, hogy eltünt egészen, de hogy megritkult ez alázatos kegyelet, tagadhatatlan. Oh K. K. higyjétek, minden földi boldogság, minden biztosság

ez életben Isten- és valláshozi ragaszkodáson alapszik; e nélkül valódilag sem egyes ember, sem család, annál kevesbé egy nemzet boldog nem lehet, és azért minden, mi a vallásosságot előmozditja, az az emberi boldogságot is előmozditja. Nincs nagyobb ellensége az emberiségnek a vallástalanságnál.

És azért méltán áldhatjuk az Istent, hogy hithideg napjainkban a szentséges atyát, és az egész katholika egyházat az ő szent lelke által oda vezérelte, hogy a boldogságos Szüznek mindenkor hitt, szeplőtlen fogantatása illy ünnepélyesen kihirdettessék, és igy azon mennyei ékesség gyöngyére, mellyel az Isten anyja mindenkor birt, a katholikus világ ünnepélyesen figyelmeztetvén, egyszersmind megértse, minő méltósággal ékesitette fel Isten az ő egyszülöttének anyját, az angyalok királynéját, a mennynek Nagyasszonyát!

Csodálatos, miként hiusitja meg Isten az emberi felfuvalkodásnak elbizakodását. A most dicsően kormányzó szentséges atyát Rómából az örök városból, szent Péter székhelyéről a vallástalanok a minden isteni és emberi tekintély ellenségei elhagyni kénytelenittették, és a hitetlenek és feltámadók elől egy kis városkába vonult, siránkozván az ő jámbor hivein, az ő hűséges katholikus alattvalóin, hogy a csábitóknak estenek áldozatul. — A földi birodalmától és mindentől megfosztott, de a katholikus istenfélő fejedelmek és nép adakozásából ott is dús szent atya, elméjét csak az Istentől reá bizott hiveinek üdvével foglalkoztatván, midőn a hitetlenek a katholika hitegység alapkövét, a romai pápa székét felforgatva, általa magát a katholika egyházat megdönthetni vélték, ime a számkivetésben levő szent atya, bizván az Isten fiának csalhatatlan igéretébe, a katholika hitágazatnak ünnepélyes kinyilatkoztatását az Urban elhatározta. Igy dicsőité meg Isten az ő szolgáját, mert nagy dicsősége az a szentséges atyánknak, hogy midőn leginkább dúla a hitetlenség az ő szent városában, ő akkor a világon elterjedt hiveit legbiztosabban a hit szentséges titkainak vallására, a szeplőtlen fogantatás ünnepélyes kinyilatkoztatására buzditotta. Áll tehát ismét, előre bocsátott mondásom, hogy ma inkább van okunk örvendeni, és Istennek hálát adni ez ünnepélyen. Mert ez által a hivőknek meglankadt buzgósága a szüz Mária iránti tiszteletben ujra felelevenül, a hitet-

lenek törekvése meggyengül, az ájtatos tisztelők pedig ujabb buzgóságra bátorittatnak.

Ugy tetszik nekem, hogy már hosszas beszédem ki is fárasztotta figyelmeteket. De tulajdonitsátok ezt a tárgy azon magasztosságának, mellyről szónoki gyengeségemben rövidebben szólani képes nem vagyok. Most érzem a nagyhirü sz. Ágostonnak szavaiból feltünő igazságot, hogy nincs, ki méltóképen tudna szólani Mária dicsőséges ünnepén. Csak töredék az, mit illy ünnepélyen mondhatunk. Örömünknek okai beszédem vége felé még tömöttebben tünnek fel, mint kezdetén. Jobb tehát mélyen, többet érezni és elmélkedni, mint tovább szólani.

Csak egy okát örömünknek még el nem hallgathatom. A mai ünnep ujabban emlékeztet minket Istennek szüz Mária iránti kegyelmére, midőn valljuk, hogy Isten csak őt magát menté meg a bünnek szennyjétől,—olly kiváltság, — mellyel a születtek közől senki sem dicsekedhetik. Nagy, valóban, csodálatos mindenkor a szüz Mária! És igy minő vigasztalás nekünk, hogy kit az Isten ennyire megkedvelt, ennyi rendkivüli kegyelmekkel felékesitett, annak hathatós közbenjárása, s esedezése által biztos lehet reményünk mind annak elnyerésére, mit isteni Megváltónk szentséges nevében, áldott szüz anyjának pártfogása által, Istentől kérendünk szent nevének dicsőségére s lelkünk üdvösségére. A mai ünnepély tehát reánk nézve örömünnep azért, mivel általa a jövendő boldog élet reményében annál inkább megerősittetünk.

Ime ennyi, s ennél sokkal több okunk van örvendeni mai napon, s az irgalmasság Istenének forró hálákat mondani, hogy a mai rendkivüli ünnepélynek részesei lehettünk. Ne engedjük magunkat akár önkétkedés, akár közömbösség, akár a vallástalanok gunyai által a szüz Mária szeplőtelen fogantatásának hitében megingadoztatni. Mondjuk inkább határtalan örömünkben sz. Cyrill püspökkel: áldás és dicsőség neked sz. Háromság egy Isten, melly ez ünneppel minket megörvendeztettél. S kérjük alázódott szivvel, és erős bizalommal, erősitsen meg a szüz Máriához ragaszkodásunk és tiszteletünkben, hogy mindenek felett tisztelvén a szüz anyát, abban az ő szent fiához hitre emelkedjünk, erősödjünk. —

S végre forduljunk a boldogságos szent Szüzhöz: dicsőség királynéja, légy nekünk irgalmasság asszonya; mennyei karoknak fényes koronája, tekints alá hű tisztelőidre, az öszves katholikus világra! — Légy szószólónk szükségünkben, vigasztalásunk szomoruságunkban, istápunk a veszedelemben, reménysugárunk a csüggedésben. Ne vond meg irgalmasságodat a neked ajánlt magyar néptől. Áldd meg urunkat királyunkat, áldj meg jelesen minket, neked a szent királytól ajánlott tisztelőidet, áldj meg irgalmasság anyja mindnyájunkat, most és halálunk óráján. Amen.

A Boldogságos Szüz szeplőtelen fogantatásáról.*)

„Mint a liliom a tövisek között, ugy az én barátném a leányok között.“ Ének. Éneke. 2, 2.

A mai ünnepély jelentésének kifejezésére eme vezérmondat szolgálhat, mellyet Jézus az őt szerető lélekhez intéz: „mint a liliom a tövisek között, ugy az én barátném a leányok között.“ A tövis, az Istentől Ádámra kimondott büntetésnek eszköze, minden nemes veteménynek ellensége, és igy a bünösségnek jelképe; a liliom, a meg nem sértett ártatlanság, a nem illetett szeplőtlenség, tisztaságnak jelképző virága. Az emberiségnek minden fiai, minden leányai az eredendő bünben születnek; ezek között egyedül egy a boldogságos szüz Mária az eredendő bünnek szeplője nélkül, egészen ártatlan, egészen tiszta, egészen sértetlen. Méltán mondja róla a Szentlélek Isten, kinek ő jegyese volt: „mint a liliom a tövisek között, ugy az én barátném a leányok között.“ Ezt hitte Máriáról az egyház, ezt tanitották a sz. atyák, ezt érteményezték a világhirü tudósok, ezt vallották a hivek, minden helyen, minden századokon keresztül; ezt mint az egyháznak hitét, öntudatát, érzelmét, az egész világból Romába sereglett püspökök, érsekek és bibornokok gyülekezetében mondta ki mult évi dec. 8-án Krisztus urunk helytartója, az egyháznak látható feje, a dicsően uralkodó IX. Pius pápa.

Fő feladatunk mai nap, világosan és határozottan megérteni: a) mit mondott ki az egyház Pius pápa által Máriáról mult év dec. 8-án? b) mi oknál fogva mondta ki azt Máriáról, a mit kimondott? Az egyház Krisztus urunk tanitásában,

*) Mondatott Kassán, a pápai bulla kihirdetése alkalmával, május 6-án 1855.

a keresztény katholika hitnek előadásábani csalhatatlan tulajdonánál fogva az egész világ előtt, az ő hiveinek mint katholikus hitczikkelyt ünnepélyesen kimondta, hogy a boldogságos szüz Mária a Szentlélek malasztja által, Krisztus urunk érdemeire nézve, az eredendő büntől, fogantatásának még első pillanatában megmentetett, ugy hogy ő eredendő bünben soha egy pillanatig sem volt. Nekünk tehát mai értekezésünkben, röviden, mennyire az idő engedi, tanulmányozni kell:

a) mi az értelme a legujabban kimondott hitczikkelynek? vagyis, mit jelent az, hogy Mária az eredendő büntől megóvatott? b) milly okok erősitnek minden katholikus keresztényt ebbeli hitében.

Nagy feladat A. H. a mai szent elmélkedésünkből, a hitczikkelyről világos értelmet, és erre nézve szilárd hitet nyerni; forduljunk azért a Szentlélekhez szükséges malasztért. Megszentelő Szentlélek Isten, ki a boldogságos szüz Máriára az ő fogantatásában, az apostolokra a pünkösd ünnepén, és a szent keresztségben reánk is isteni szent malasztaidnak bőségét árasztottad, deritsd fel elméinknek homályait, hogy e hitczikkelynek helyes értelmét és okait felfogva, abban nem csak szilárdan maradjunk, hanem azt üdvösségünkre is forditani megtanuljuk!

Mária eredendő vétek nélkül fogantatott. Mária nem volt soha eredendő bünben. Máriában soha eredendő bün nem volt. Ez a hitczikkely. De mit jelent az: eredendő bünben nem lenni? Hogy ezt megtudjuk, szükséges tisztába jönnünk a felől: mi az eredendő bün?

A kis katekizmusban tanultuk már, hogy az eredendő bün Ádám és Évától származik mi reánk. Ádám és Éva a bün előtt Isten kegyelmében voltak, a bün által Isten kegyelméből kiestek. Ha tehát megtudjuk, mi az a kegyelmi állapot, mellyben Ádám és Éva a bün előtt volt, és ismét mi az a kegyelem-vesztett állapot, mellybe Ádám és Éva a bün után jutott, és a mellyben mi is nem csak fogantatunk, de születünk is; fogjuk érteni mi az eredendő bün. Azután könnyü lesz megérteni Máriáról, mit tesz az eredendő bünben soha nem lenni.

Mellőzvén minden theologiai mély fejtegetéseket, mellyeknek itt sem helye sem ideje nincs, halljuk az egyházat, mellynek Ádám bün előtti és bün utáni állapotjáról történeti, s azért igen egyszerü s világos tanitása van.

Az első emberpár az Istentől szentségben és igazságban helyheztetve volt. Lelkökben s testökben szentek s igazak voltak, — az az: az Istennel a legjobb viszonyban; ismerték Istenöket, mint urokat, erejök szerint neki önkényt hódoltak, az Isten felé keblök sugallatából, szivök benső vonzalmából huzódtak, sőt az Istentől az Istenhez vonzattak; emez állapotban, az Istennel eme viszonyban szerencsések, boldogok voltak; mert szeretni az Istent boldogság, szerettetni az Istentől boldogság, s tudni pedig, hogy mi szeretjük az Istent, és hogy minket szeret az Isten, ez az égi boldogság, mert ebből áll a szenteknek boldogsága ez égben. Ezt tesz: szentségben és igazságban, vagy is kegyelem állapotban helyeztetve lenni, az az, ezt tesz az Isten kegyelmében lenni. Illy állapotban Ádám és Éva, testökben bünös ingert nem éreztek, a haláltól nem félhettek, a test a lélekkel békében, a lélek az Istennel szeretetben; ők az Istennel, az Isten szent lelke velök volt. E helyzet természetfeletti adomány volt az Istentől; ők erre érdemet nem tehettek, teremtetvén pedig, magukat illy szeretetviszonyban az Istennel, a malasztok teljében találták.

Ádám és Éva, tehetsége szerint, önkényt, szive vonzódásából szolgált az Istennek, hanem ezt nem csak benső vonzalomból, ezt elszánt, elhatározott akarattal is kellett tenniök. Ádám és Éva minden érdem nélkül magukban boldogok, és ez örök boldogságra rendelve valának. Hanem van az emberben egy erő, egy hatalom, és ez az akarat szabadsága, melynek jó használásával az ember a boldogságot megérdemleni képes, és arra is van adva az Istentől, hogy magunknak az örök életre érdemet szerezzünk. Az ember, szabad akarata által ember, szabad akarat következtében erkölcsi személy, szabad akarata által minden más élő állatok feletti méltóságban van, szabad akaratában, ennek szabad elhatározásában hordja a kulcsokat magánál az Istenhez az egekbe, vagy az ördöghöz a pokolba; az örök boldogságba, vagy az örök kárhozatra. Az Isten akarta, hogy

Ádám és Éva neki szolgáljon és igy boldog legyen, ez volt az Istennek terve; hanem nekik kellett elhatározni, akarnake ők is az Istennek szolgálni, és ezuton boldogok lenni?— Nem kisértés volt az tehát az Isten részéről, midőn Ádámnak a paradicsom egyik fájából az evés megtiltatott, mert mint sz. Jakab ap. mondja: az Isten nem kisért senkit; hanem szükséges életpont az első szülék életében, mellyhez jutva szabad akaratjoknál fogva számukra az örök élet vagy az örök halál felöl határoztak. Elég tulságos jóság volt az Isten részéről, hogy mielőtt emez eldöntő életponthoz jutottak, bőséges kegyelem- és malaszttal az Istentől a jóra elláttattak, az Isten törvényét hiven megtarthatták.

Tudjuk mi történt: ők a tilalmat áthágták, engedetlenek voltak, vétkeztek, bünt, merényt követtek el; szabad akaratjokat az Isten ellen forditották, ez merény volt; az Istent, mint urokat, tettleg megtagadták, ez bün, ez vétek volt; minden vétekben megvan az istentagadás, és ez az, mi miatt a bünös tény Istennek megsértése; e vétek által azt tanusitották, hogy nekik magukról nem az a szándékuk van, melly az Istennek rólok, hogy ők másképp akarnak sorsukról rendelkezni, semmint az Isten akarta, vagy akarná; hogy ők nem az Istennek, hanem maguknak akarnak élni, nem az Isten, hanem maguk akaratját hallgatni, teljesiteni, az Isten szolgálatjából kibontakozni, az Istennek tartozott hódolattal semmit vagy keveset gondolni, az előbbi szoros gyengéd gyermeki szeretetviszonyt az Istennel semmibe sem venni, az Isten előtt nem mint teremtmény szolga teremtő urok előtt, hanem mint testvér vagy polgártárs előtt hasonló rangban lenni: lesztek — ugy mond nekik az ördög — mint az Isten.

E vétket, e bünt, e merényt, e felfuvalkodott lázadást, emez istentagadó engedetlenséget, nézhette-e az Isten hidegen, érdektelenül? Jóváhagyhatta-e az Isten saját felségének megtagadását, saját szentségének háladatlan megsértését, lábbal tapodását? Nézhette-e az Isten nyugodtan saját szent terveinek, mellyeket előre meghatározott, illy megsemmisitését? És ime itt látjuk mi a bün, és mi az első bünnek rögtöni és első büntetése! Az ember elfordult, elszakadott Istenétől; az Isten is elfordult, elszakadott az embertől. Milly viszonyba

lépett tehát Ádám és Éva az Istennel? Elvesztették a Szentlelket, evvel az eredeti szentséget és igazságot, a természetfeletti isteni malasztokat és kegyelmeket, álltak az Isten előtt, mint a kalmár a hajótörés után a parton, minden kincset elveszitve; az első gazdagság koldus szegénységgé, az első szeretetviszony ellenséges visszonnyá változott. Fellázadtak az Isten ellen, fellázadt ellenök az Isten, fellázadt ellenök a külső természet, a vad állat széttépést, a fű mérget, a viz elsülyedést készitett számokra. Ellenség felettök, ellenség körülöttük, sőt ellenség ők magukban maguknak; mert a test bünös ingereivel föltámadt a lélek ellen, rosz indulatainak köteleivel bilincselte az akaratot, innen van, hogy az ember olly rest a jóra, olly hajlékony a gonoszra. Gonosz kivánságainak fellegeivel elhomályositotta az elmét; innen van, hogy az ember olly sokszor téved, olly nehezen tanul, olly könnyen felejt; az égi dolgokban, az üdvösség eszközeiben olly tudatlan, olly gyámoltalan; a test végre a nyavalyáknak, a halálnak, a lélek az ördögnek, a pokolnak martalékul esett. A mint Krisztus urunk mondja: ki bünt követ el, szolgája lesz a bünnek. — Ez az egyháznak rövid és világos tanitása Ádámról a bün előtt és a bün után. Elvesztettek ősszülőink mindent, mi természetfelett, ráadott isteni adomány volt, és lőnek lélekben és testben megromolva, mert megbomolva, az égből kizárva, az ördög rabságában, tehetetlenek magukkal az örök életet elnyerni; mert mig a bün kiengesztelve nincs, mindig az Isten haragjának, bosszujának tárgyai, az Istennel mindig elidegenedett ellenséges viszonyban maradtak. Nem vesztették el kezöket, lábukat, nem eszöket, nem akaratjoknak szabadságát, mint ezt 16-ik századi eretnekek hamisan tanitották, hanem mindezeket meggyengitették, magukat az örök élet elnyerésére, teremtetésök czéljának elérésére képtelenné tették; mint egy óra, mellynek gépezete megbomlik, össze vissza jár, össze vissza ver.

Illy állapotban születtek az ő gyermekeik, és mi mindnyájan; azért neveztetik ez ellenséges viszony az Istennel, mellyben születünk, *örökösödési* bünnek; a testi eredetünkkel szüleinktől a bün és ennek büntetése reánk ered; azért neveztetik *eredendő* bünnek. A melly vétek Ádámra nézve személyes vétek volt, reánk nézve eredendő örökösödési

vétek; Ádámra a bünnel jött a bünnek büntetése; reánk a bünnek büntetésével jön maga a bün is; természettől a haragnak fiai vagyunk, mond sz. Pál. Efez. Ha az apa mindent elprédál, ő maga és gyermeke is koldusbotra jut: ugy mi is. „Egy ember által jött a bün a világra, a bün által a halál, és igy a halál minden emberre átment.“ Sz. Pál. Róm. 5, 12.

Mit tesz tehát az eredendő bünben születni? Nem mást, mint az Istennel ellenséges viszonyban születni; az égből előre kizárottnak, az ördög hatalma alatt, az örök üdvösségre magától tehetetlennek születni; a testi halál után, a lelki, örök halált, vagy is a kárhozatot, mint bizonyost, várni. Mit tesz tehát eredendő bün nélkül lenni? Illy ellenséges viszonyba az Istennel fogantatásától kezdve soha nem jutni. Ha az eredendő bünről van szó, azt nem mint egyes bünös tényt kell felfognunk, hanem, mint bünös helyzetet, mint az Istennel megszakadt szeretetlen, ellenséges viszonyt, az utódokra nézve szerencsétlen állapotot kell az eredendő bünt értenünk. Midőn a kisded fogantatik és születik, nem követi ő el Ádám vétkét, hanem fogantatik és születik azon átok alá esett helyzetben és viszonyban, mint a mellybe esett Ádám a bün után.

Ezen kárhozat helyzetből csak a Megváltó Krisztus szabadit ki. Szabadulunk pedig a szent keresztségben: ugy, hogy a mennyi átok születésünknél fogva Ádámtól reánk jött, több kegyelem, több áldás jön reánk Krisztus Jézustól. „Valamint egy embernek engedetlensége által bünösek lettek sokan, mond sz. Pál, ugy egy embernek engedelmessége által igazak lesznek sokan.“ Róm. 5, 19. „Valamint Ádámban mindnyájan meghalnak, ugy Krisztusban mindnyájan föltámadnak.“ I. Kor. 15, 22. Ádám, atyánk lett a halálra, Krisztus urunk, atyánk lett az életre; Ádámtól örököljük a testet, a testtel az örök halált is a lélekre; Krisztustól örököljük a lelket, a megszentelő malasztot, a halhatlanságot a testre is. A hol bővelkedett a bün, jobban bővelkedett a malaszt. Krisztus Urunk sz. Pál szerint, második Ádám.

Mit jelent tehát az, midőn mondjuk, hogy a boldogsá-

gos Szüz Mária eredendő vétek nélkül fogantatott? annyit jelent, mint azt tagadni Máriáról, a mi Ádám volt a bün után, és azt állitani, hogy ollyan volt, mint Ádám a bün előtt. Mária azon pillanattól, midőn lelke a testtel egyesült, a Szentlélek különös és rendkivüli megelőző malasztja által az ördög rabszolgaságától megmentetett, mellybe különben ő is, mint mi, bele esendett volna, mert ő is Ádám és Éva ivadéka volt; igy Mária az Istentől életének legelső perczenetében az örökösödési átalános büntől megmentetve, ártatlan liliom sérületlenül maradt, ő az Isteni haragnak tárgya nem lett, mint mi; mert minket bünben, az az már mint bünösöket, Ádám vétkét és ennek átkát magunkon hordozva, fogamzott anyánk; igy éltünk kezdetén az Isten haragjának, nemtetszésének tárgyai lettünk. Mária valóban liliom a tövisek között, ártatlan a bünösök között, soha az isteni szeretetből kizárva, soha az örök életből számkivetve nem sinlett: a személyes bünöktől is egészen ment, szent volt lelke, szent volt teste, bünös ingert, melly minket a bünre csábit, ő testében nem érzett. Röviden, milly malasztteljes állapotban volt Ádám és Éva a bün előtt; milly szeretet viszonyban az Istennel, milly gazdag az Isten malasztjaiban, és természetfeletti adományaiban; ép azon állapotban volt Mária is fogantatásának első pillanatától fogva, vagyis azon percztől, midőn lelke a testtel egyesült: a Szentlélek minden malasztjaival bőven elárasztva, az isteni szeretetnek örök tárgya, az Istentől vonatva, az Istenhez önként, szive s lelke vonzalmával húzódva, az isteni szeretettől lángolva, minden erényekkel ékeskedve uj teremtmény Isten uj országában, mellyet Krisztus Jézus felállitott, — fehér liliom kellemes illatával az Isten szine előtt e földön.

Ez a jelentése, ez az értelme a hitczikkelynek, e hittitoknak: Mária eredendő vétek nélkül fogantatott. Megőriztetett pedig Mária az Isten különös malasztja által, a születendő Jézus Krisztusnak leendő érdemei miatt. Igy ő Krisztus Urunk megváltó érdemei miatt őriztetett, megelőzőleg megváltatott az eredendő büntől. Krisztus urunk Máriára nézve is Megváltó; de magasztosabb módon mint reánk nézve. Mi megmenekszünk az eredendő büntől születésünk után a szent keresztvizben, tehát utólagosan, Mária megmenekült az ere-

dendő büntől születése előtt, már első fogantatásában, tehát megelőzőleg: ugy, hogy mi bele esünk, azután kiragadtatunk; Mária a bele esés pillanatában fentartatott, s igy ama bünbe bukástól megmentetett. — Krisztus urunk érdemei Máriában megelőzőleg munkáltak, mert őt az eredendő büntől megóvták. Mi az Isten haragjából az Isten szeretetébe visszahelyeztetünk a keresztségben; Mária soha nem volt az Isten haragjának alávetve; azon pillanattól, midőn a lélek a testtel egyesül, és igy ember lesz, az Isten szeretetében volt, és igy soha az eredendő bünben, hanem szüntelen a megszentelő malasztban. Nem sértett liliom a tövisek között.

Oh titokteljes, szeplőtelen és egészen ártatlan szent Szüz Mária! Te vagy, ki az Isten haragjában soha nem voltál; légy mi védelmünk az Istennek büneinkkel érdemlett haragja elől! ki fogantatásod első pillanatától az Isten szeretetében és malasztjában voltál; — nyerd meg nekünk az Isten szeretetét és malasztját! Oh ez a mi rendeltetésünk e földön, hogy megszentelődjünk, és azon ártatlanságra vissza törekedjünk, mellyben Ádám és Éva a bün előtt valának. Légy oltalmunk, légy segitségünk!

Meghatározván az eredendő bün nélküli fogantatásnak értelmét, taglaljuk az okokat, mellyekből indulva az egyház, e tant mint hitczikkelyt ünnepélyesen kimondta. Nem mintha az egyházat igazolni, védelmezni szándékoznánk, nem — — az egyház sokkal magasabb, semmint a kétkedők vagy hitetlenek birói padja előtt ülne, és tetteiről számolna; ő igazolva van, mert tekintélye isteni, mert tanitásában nem tévedhet. Első ok tehát: Az egyház csalhatlan tekintélye. Mondá egykoron Jézus Péterhez: „Simon, Simon! a sátán kivánt rostálni téged mint a buzát; de én imádkoztam értted az Atyámhoz, hogy meg ne fogyjon a te hited, és te egykoron erősitsd meg testvéreidet.“ Szólt Jézus Péterhez e szavakkal, szólt az ő minden utódaihoz; imádkozott Péter hiteért, imádkozott minden római pápa hiteért: Jézus imájának eredvénye, a pápák hitének meg nem fogyatkozhatása. A többi apostolok utódai az igaz hitben megfogytak,

az egész keleti része az egyháznak eretnekségbe sülyedett; csak Róma az, hová Cyprian mondása szerint, az eretnekség be nem juthatott. Róma, az igazságnak oszlopa, a nemzetek tanitója, az egyház alapköve; Róma, azaz, Rómának püspöke, az egyház látható feje, Krisztus Jézusnak helytartója szólt a bold. Szüz Mária szeplőtelen fogantatásáról, és hogy sz. Ágoston szavaival éljek: az ügy végkép eldöntetett. Dec. 8-tól e hitczikkely olly kétségkivüli igazság, mint egy Isten az égben; ez előtt még le hetett volna kissé kétkedni a hitczikkely tartalmáról, de már most minden kétség eloszlott, mert erről már csalhatlan tekintély szólt. Midőn tehát a bold. Szüz Mária szeplőtlen fogantatásáról meggyőző okokat fejtegetjük, nem az egyház, de mi, egyes emberek, igazoljuk hitünket, mellynek tehát legelső igazolása: az egyház csalhatlan tanitói tekintélye. Második ok: A tanágazat ős régisége.

Kimondta az egyház Szüz Mária fényes kiváltságát, az eredendő büntőli mentességét, örök szeplőtelenségét, mint volt Ádám és Éva a vétek előtt; kimondta evvel minden századokon keresztül vonuló hitét és érzelmét e tárgyról; nem mást mondott, csak a mit mindig hitt, mindig tanitott: valamint az egyes ember kimondja, mit érzett, mit gondolt, mit érez, mit gondol. Nem uj tehát e tanágazat, ős régi ez, olly régi, mint maga az egyház; ünnepélyes kimondása, hivatalos hirdetése uj, de nem a hit; a tanágazat tartalma régi, külső alakja uj, mint más hitágazatoknak, a szavak ujak, de a tárgy kétezredéves; a fogalmazás, a kimondás emberi, a tárgy isteni, mint más hitágazatok tárgya. Mi a sz. atyák, mi az egyes tanitók ajkairól hangzott a templomokban a szószékről, az hangzott legujabban sz. Péternek soha nem hibázó székéről. — Örök hite volt az egyháznak, miszerint Mária minden legkisebb büntől, a bünnek árnyától is ment és szabad; a katholikus érzelem irtózott a gondolattól is, Szüz Máriában, az Istenfiának anyjában vétket állitani. Őt lelkében és testében szentnek, tisztának, egészen ártatlannak hitték; a Szüznek jeles és különös diadalát, a vétek felett, kitünő ártatlanságát, a bünnek minden szeplőjétől menten maradt épségét; benne minden mennyei kegyelmek, erények, kiváltságok kimondhatatlan bőségét és nagyságát látták.

csudálták, hirdették. A kotholikus kebel megrezzen a gondolatra, mintha a boldogságos szüz Mária csak egy pillanatig is az Isten nemtetszésének, haragjának tárgya lett volna, mint volt Ádám és Éva a vétek után, és mi a sz. keresztség előtt. Volt alapjok ezen hitüknek, az Isten angyalának ama monmondásában: „malaszttal teljes.“ E kifejezés első és általános kimondása szüz Mária minden magasztosságának, evvel ki van mondva minden, mit Máriáról dicsőt lehetett mondani. A sz. atyák, és más jeles szent irók tüzetesen, részletesen maghatározták, miben tehát malaszttal teljes Mária? Ugy kimondta az egyház legujabban, malaszttal teljes Mária az ő fogantatásában. Az isteni malaszt nem más, mint az Istenneli szeretetviszony. Az Isten szeretete csak oda hajlik, hol bün nincs; tehát Mária mindenkor, életének minden pillanatában, fogantatásának első pillanatában az isteni szeretetnek tárgya, malaszttal teljes; fogantatása szent volt, bünös nem volt. További okot lelünk: a szent atyákban.

A legujabban hivatalosan fogalmazott tanágazat, csak részletes meghatározása annnak, mit az angyal ama szavakba foglalt: „malaszttal teljes.“ — E kifejezés szolgált alapul a sz. atyáknak is Mária erényeinek, s kiváltságainak részletes és tüzetes kifejtésére. — Ő mindig áldott az asszonyok között szól sz. Ephrem, tiszta, legtisztább, szeplőtlen, legszeplőtlenebb; nem lehetne Máriát mindig áldottnak mondani, hacsak egy pillanatig is lett volna a bün átkának alávetve. Ő róla tanitották, hogy ő az, a ki a csábitó kigyónak fejét összetiporja; nem ő tehát a kigyó hatalma alatt, nem ő az eredendő bünnek átka alatt, hanem a kigyó, az eredendő bünnek jelképe sz. Mária lábai alatt összetiporva, összezúzva, az az: a szent Szüz az eredendő bün békóiból előre kiemelve, fentartva, mi előtt beléjek esett volna. Az ő fogantatásában az eredendő bün először törültetett el, mert ez hozzá nem juthatott. Szüz Mária, mond damasci sz. János, azon paradicsom, hova a csábitó kigyó be nem csuszhatott. Uj teremtmény ő, mond sz. Proclus, az uj megváltott világban; uj föld, mellyből az uj Ádámnak, Krisztus Jézusnak teste alakult. Valamint az első Ádám, még bün alá nem esett, tiszta, ártatlan

földből kapta a testet: ugy Jézus is a bün alá nem esett Máriától fogantatott és született. Ez volt az egyháznak örök hite, állandó tanitása. Mi az első századokban, mint a mag a földben, rejlett; a mi később mint a gyenge csemete nőtt, fejlődött: az a most kimondott hitczikkelyben mint elő fa eléállittatott. Lassan, fokonkint halad az emberi elme a kinyilatkoztatott tanuk és e tan részleteinek fölfogásában és megértésében. Nem a hittan fejlődik, nem a hittan tökéletesedik, hanem az emberi elme a hit egyes tanaiban tökéletesedik, midőn azokat fokonkint világosabban látja, határozottabban érti. A hittan is tudomány, az emberi elme ezt is fokonkint, időhaladtával jobban-jobban érti. Ha valaki előtt szüz Mária szeplőtlen fogantatása uj, eddig nem hallott dolog, az egyház ennek nem oka, hanem az ember; ne volnának csak a szentbeszédek a templomokban olly sokaktól oda hagyva, olly gyéren, s olly kevesektől látogatva, egy hitágazat se volna uj a katholikus előtt.

Tanitja az egyház, az egész emberiségnek a bün alá esését, és e miatt az Isten országábóli kizárottságát; de Máriát soha nem értette emez egyetemes csapás alatt. Senki nem tanitotta a sz. atyák közül erősebben az eredendő bünnek egyetemes elömlését az embereken, semmint sz. Ágoston; de épen sz. Ágoston volt az, ki határozottan kimondta: midőn a bünről van szó, szüz Máriát kiveszem, mert az Urnak tisztelete miatt több malaszt adatott neki, hogy a bünt minden oldalról legyőzze.“ (De nat. et grat. C. 36. n. 42.) — Igen is, az Urnak, Krisztus Jézusnak tisztelete volt az, melly miatt Mária az eredendő büntől megmentetett; e hitczikkely is azon okot állitja, hogy Krisztus Jézus miatt óvatott meg Mária az eredendő büntől, hogy illő hajlékot adhasson az Isten fiának, a világ Megváltójának. Smint Isten anyjának lelke soha nem lehetett a büntől szennyezve, teste nem lehetett a bünnek teste; hanem a szent Isten fia szent testének szent magva. Szükséges volt, igy szóltak 1600 év előtt az Achaja görög városnak papjai az asiai kereszténvekhez irott levelökben: szükséges volt, hogy mivel szeplőtlen földből teremtetett az első ember, szeplőtlen Szüztől szülessék az Isten fia is.“ (Perrone de immac. Conc. p. 51.)

„Ép alkalmas hajlék Mária Krisztus Jézusra, nem testére, hanem az erdeti malasztra (büntőli mentességre) nézve.“ (i. h. 60. l.) Vétek nélkül ala kitotta e hajlékot az Isten, mond egy más atya, vétek nélkül lépett ki belőle.“ (i. h. 61. l.) Igy kezdődött a megváltás a bünnek igája alól, a megváltás hatása szüz Máriában tünt fel először, midőn Krisztus érdemei miatt az eredendő büntől fentartatott, megőriztetett. Igy a szent atyák nem csak nyiltan tanitják eme hitágazatot, hanem okát is adják, a mi őket e hitre birta, e hitben megerősitette. Az a tanágazat a kinyilatkoztatásból ered, a melly mindenütt és mindenkor az egyházban előadatott. Épen ollyan e tanágazat is.

Midőn szent Ágostonnak vitatársa, az eretnek Julián hallotta volna, annak szavait a bün egyetemességéről, zavarba hitte hozhatni sz. Ágostont e kérdéssel: „tehát te Máriát születési állapotjára nézve az ördögnek irod át? Szüz Máriának mindenképpeni szeplőtelenségéről renditlenül meg lévén győződve sz. Ágoston nyugodtan ezt felelé: „Nem irjuk mi át Máriát születése állapotjára nézve az ördögnek, mert ennek születési állapota az ujra születés kegyelmétől feloldoztatik.“ (Perrone, i. h. 59. l.) Olly általános volt tehát akkor a szüz Máriának minden büntőli megvédett állapotáról való hit, hogy az eretnek is erre hivatkozott.

Továbbá a trienti zsinatban mint hitágazat mondatott ki az eredendő bünnek egyetemessége, de ép eme trienti sz. zsinat volt, melly mondá: hogy az alatt Máriát nem akarja érteni. (Sess. 5.)

A katholikus kebelnek elég e tanágazat ős régiségét az egyháznak e felől egyetemes hiedelmét annyi egyes iratokban, a tiszteletre méltó régiségnek annyi jeles emlékeiben kifejezve, és annyi sz. atyától minden századon át tanitva hirdetve látni, hogy örömérzetben, a szivbeli meggyőződés egész erejével fölkiáltson: isteni tanitás, isteni kinyilatkoztatás, az egyház hite, a katholikus atyák és hivek élő érzete és vallása volt, hogy a boldogságos szüz anya szent Fiától, kit szült, a Szentlélektől, ki által anya lett, az Atyától, kinek természetes fia, szüz Máriának is természetes fia volt, a bünnek szennyétől fogantatásában meg-

mentetett. A katholika egyház szüz Máriát a Szentháromsággal olly viszonyban, és olly benső összeköttetésben lenni tudja; miszerint véteknek, istentelen vakmerőségnek tekintené, e szent szüz anyában csak legkisebb vétekszennyfoltot is állitani. Botrány volt az egyházban, midőn egy némelly szüz Máriának az eredendő bünbe esését merte állitani; ez okból IV. Sixtus megtiltotta ezt nyilván tanitani vagy vitatni. A mint a párisi egyetemi tanárok, még a 14-ik században, azoknak véleményét, kik Máriát eredendő vétekben fogantatottnak állitották, eretnek és istentelen véleménynek bélyegezték.

Mária egy a teremtmények között, minden teremtmények fölött, minden egek, cherubok és szerafok fölött, Isten után az első, kinek szentségét, magasztosságát, tökéletességét emberi elme föl nem foghatja, emberi szó ki nem fejezheti, emberi ajak hi nem ejtheti; kit emberi lélek eléggé nem tisztelhet, eléggé nem dicsérhet, nem magasztalhat, kinek szentségét, mint aquinoi sz. Tamás mondja, csak az Isten foghatja fel.

Szüz Mária második Éva, mint Krisztus második Ádám. Éva szeplőtelen ártatlanságban jött ki az Isten kezéből; ugy kellett, ugy illett kijönni a második Évának is, Máriának. Éva a halál anyja, Mária az élet anyja; Éva a kárhozat első szülöttje, Mária a megváltás malasztjának első személye. Igy egyensulyoztatik Évának büne, igy törültetett el Évának különös átka az asszonyi nemről, igy jött vissza a nőnemnek tekintélye, tisztelete, méltósága. A keresztény katholikus házasságban a nő fölbomolhatlanul egyenjogu a férfival; a pogányok között rabszolgaságban, jogtalan és alacsony megvettetésben van, mint a házi barom. A nőnem Máriának köszön mindent, a mivel bir, mert az eredendő bün, mellyből az asszonyi nemen sulyosodott átok eredett, először is a nőnemnek leányán, Márián töretett meg. Volt az emberiségben egy asszony, ki által a bün először elkövettetett; volt az emberiségben egy asszony, kiben a megváltás először megkezdetett, volt egy nő ki a bünből, mielőtt bele esett volna, dicsőségben kiemeltetett. Éva rábeszélte Ádámot a bünre, az uj Ádám Krisztus Jézus, bevezette az uj Évát Máriát az Isten malasztjába. Ádám teste anyagot adott Évának, Mária testet

adott Jézusnak! Éva bünt nyujtott Ádámnak, Krisztus Jézus szeplőtelen életszentséget adott Máriának; a szeplőtelen életszentségü Mária Isten-ember Megváltót hozott a bünös világnak, ki magára vette a világ büneit. Illy szép és illy viszonyosan összhangzó renddel ment végbe a világ megváltása. — A katholikus sziv e hitczikkelyről meggyőződik, ha csak Máriának a Szentháromsággali szoros viszonyát, és a megváltásbani jelentékenységét veszi szemügyre.

Nem csak hitték, hanem ünneppel is tisztelték Máriának az eredendő büntőli kiváltságát a keresztények; szüz Mária fogantatásának ünnepe már az 5-dik században tünik fel, az egyház pedig csak a szentekről tart ünnepet, tehát ez ünneppel is eléggé megmutatta, hogy Mária fogantatását szentnek, bünnélkülinek hiszi. Ha ezt valaha valaki kétségbe vonta, ez csak arra szolgált, hogy Máriának örök szeplőtelensége annál erősebben állitassék. Országok, királyok, városok, egyetemek, szerzetes rendek s társulatok szüz Mária szeplőtelen fogantatásának tiszteletére, védelmére szent fogadással és esküvel ön szabad akaratukból kötelezték le magukat ezt hinni; ezt utolsó lehelletig vallani, ezt hirdetni, ezen hitükért vérüket is ontani késznek nyilatkoztak.

Ez katholikus sziv lángbuzgalma és lelkesedése a szüz szent anya iránt, kit annyira tisztel, annyira csodál, kit nem imád ugyan, mert Mária nem Isten, de kiért annyira hevül, annyira lángol, annyira lelkesül, mert mint teremtményt az Istenség sugáraival látja elárasztva, elömlesztve.

Mit tett tehát az egyház, mit tett Pius pápa mást, minthogy ünnepélyesen kimondta, miszerint az egyháznak állandó hite szüz Mária szeplőtelen fogantatása. Máskor az egyház hitczikkelyt mondott ki, ha az eretnekség konoksága az egyház hitét ostromolta; e tanágazatot kimondta pedig az egyház, mert az egész keresztény világ azt már 400 év óta a legforróbban kivánta, sürgető kérelemmel szorgalmazta. E hitczikkely ünnepélyes bevallását, kimondását az egyháznak, a püspökök, a hiveknek szüz Mária iránti gyermekded tisztelete, hódolata szülte.

Mit tegyünk mi tehát K. H! ez alkalommal? Ismerjük el bünösségünket, mert szüz Márián kivül az emberek fiai

között nincs ártatlan, még az egy napos gyermek sem. Ismerjük el, mennyivel tartozunk Jézusnak, kinek érdemei e bünösségtől minket a szent keresztségben megmentettek, az Isten szeretetének vissza adtak. Ismerjük el, mennyivel tartozunk az egyháznak, mellynek, mivel a szent keresztség által tagjai vagyunk. Krisztus tagjaivá, testvéreivé, az örök életnek örököseivé lettünk. Ismerjük el, hogy Krisztus Jézus érdemeiben csak az egyház által részesülünk, és igy az egyházon kivül nincs reánk üdvösség. Ragaszkodjunk hozzá szivvel, lélekkel, meggyőződéssel, buzgósággal, hűséggel; valljuk hitét, tanulmányozzuk és értsük hitünk ágazatait, védjük, gyakoroljuk kath. egyházunk szokásait, szertartásait. — Szüz Máriát pedig, kinek szeplőtelen fogantatását mai nap az Isten oltára előtt bevalljuk, és örökre, holtunkig ég és föld előtt hinni vallani igérjük, — tiszteljük gyermeki hódolattal. Ezen dogma fejti meg nekünk az egész keresztény hitnek ágazatait; szeplőtelen volt, mindig szent volt, igy lehetett az egy Isten fiának anyja, igy lehetet örök szüz, igy lehetett az egész emberiségnek uj anyja, igy lehetett az angyalok és egek királynéja, mert az Isten teremtő hatalmának legnagyobb csodája. Igy fogjuk fel az ő nagy irgalmasságát, esedezéseinek nagy hatalmát. Igy tisztelhetjük őt buzogva, igy szerethetjük őt lángolva, igy hivhatjuk őt segitségül, benne erősen bizva. Ádám és Éva bün nélkül teremtve, Krisztus és Mária bün nélkül fogantatva és születve; Krisztus urunk isteni természeténél fogva, Mária pedig istenanyai rendeltetése miatt az Isten túláradó malasztjánál fogva.

Áldott legyen Jézus, áldott szeplőtelen szüz anyja Mária!

Adventi első tanitás.

Az advent szónak értelme; az adventi sz. időnek eredete s üdvös rendeltetése, mellyet az anyaszentegyház intézményeinek tiszteletben tartásával üdvössé tehetni.

Az egész római keresztény anyaszentegyházban ma kezdődik az advent. Ezt minden éber keresztény tudja, mert e nevezetesb időpontot a naptárak, ugy a lelkipásztorok jó előre kijelentették, s a sajátságos hajnali harangszó fönnen hirdeté. — Azonban hiveink között többen találkoznak, kik az advent mivoltát és ennek sz. rendeltetését nem igen ismerik; azért midőn, keresztény atyámfiai, e gyönyörüséges szép hajnalban Krisztusban üdvözölnélek, az első tanitásomban előtökbe akarom terjeszteni: mit jelent az advent szó? mi az adventi sz. időnek eredete és rendeltetése? és mint lehet e drága időszakot legüdvösebben átélni?

Advent (adventus Domini) latin szó, magyarul annyit tesz mint eljövetel (Urunk eljövetele), melly tulajdonkép akkor volt, mikor Jézus Krisztus szüz Máriától e világra született. Krisztus Urunknak ezen eljövetelét vagy is születését az anyaszentegyház esztendőnkint megüli és pedig Nagy Karácsony napján, melly december 25-kére esik. De hogy Urunk dicső eljövetének napját méltóképp megüljük, és az Ige megtestesülésének gyümölcsében bővebben részesülhessünk, azt ohajtja anyaszentegyházunk, hogy egyelőre magunkba szálljunk; megtérjünk, a bünbánat gyümölcseit termeszszük, azaz büneinkből kivetkezzünk, magunkat az imádságban, böjtölésben s egyéb jóságos cselekedetekben

gyakoroljuk, s igy mintegy megujulva külömb emberekké váljunk. — Ezekből látszik, hogy az advent név alatt azon időszakot kell érteni, melly Krisztus urunk eljövetele az az Karácson ünnepe előtt vagyon, és ez azért rendeltetett, hogy ez idő alatt megtérjünk, miszerint Krisztus Urunk születését méltókép megülve, szent kegyelmére és országára érdemesekké legyünk.

Vannak, kik azt tartják, hogy az adventet már sz. Péter rendelte légyen, s arra három hetet határozott;[1]) de ezt nem tudjuk egész hitelességgel bebizonyitani. Ám az kétségen túl vagyon, hogy Krisztus Urunk születése utáni 5-dik században már volt advent, mivel erről sz. Maximus turini, és sz. Caesarius arelati püspökök nem csak említést tesznek, hanem adventi időre tanitásokat is irtak. Sz. Jeromos korában az advent öt hétig tartott, miként sz. Ambrus egyházában maig is ugyan öt hétig terjed; [2]) a görög egyház pedig az adventet régtől fogva sz, Márton napján kezdi. Római kath. anyaszentegyházunkban Nagy sz. Gergely pápa rendeletéből az advent addiglan tart, a mennyi idő vagyon karácson előtti négy vasárnap között, részint ama 4 ezer évet példázólag, mellynek folytán a világ az igért Messiás után sohajtozott; részint azért, hogy ezen idő a jó készületre elégségesnek találtatott; részint pedig Krisztus urunk négyféle eljövetelének emlékezetére. Első eljövetele t. i. vala, mikor emberré lett; [3]) a 2-dik eljövetel az, mikor Jézus a Szentlélek malasztjával szivünkbe száll, mellyről Krisztus urunk maga is mondja: „Ha ki engemet szeret, atyám is szereti őtet, és hozzá menünk, és lakóhelyet szerzünk nála“; [4]) a 3-dik eljövet az, mikor Krisztus halálunk óráján eljövend; [5]) végre Jézus 4-dik eljövetele az leend; midőn az itélet napján eljövend megitélni az eleveneket és holtakat. [6])

Advent első vasárnapjával egyszersmind az egyházi ujév kezdődik, vagyis: anyaszentegyházunk a sz. hit titkait és ágazatait ujra kezdi emlékezetünk-

[1]) Durandus libr. VI, c. 2. [2]) Némellyek p. Weininger szerint sz. Ambrus 6, sz. Gergely pedig 5 hetet szabott adventra. [3]) Ján. 1, 14. Tit. 2, 11. [4]) Ján. 14, 23. [5]) Zsid. 9, 27. [6]) Máté 25, 31—46.

be hozni. Régente husvétkor, vagy gyümölcsoltó Boldogasszonykor, néha karácsonkor kezdődött az egyházi esztendő; de mint mondám czélszerübbnek találtatott ezt akkor kezdeni, mikor Jézus megtestesülése által üdvösségünk hajnallott.

Lássuk most e sz. időnek üdvös rendeltetését. Röviden már fölemlitém, miként az adventi sz. időnek az rendeltetése, hogy ennek folyta alatt Krisztus urunk születése emlékünnepének a Nagykarácsonnak méltó megüléséhez készüljünk. Ha egy jeles vendéget jól fogadni akarunk, a készületet illőnek tartjuk, s erre sem az időt, sem a fáradságot, sem az áldozatokat nem sajnáljuk: mennyivel illőbb és méltányosabb, hogy azon vendégnek, kinél nagyobbat és kitünőbbet a világ eddiglen nem látott, hogy mondom azon vendégnek, kit a próféták előre megjövendöltek, s az ó szövetségi szentatyák 4000 éviglen ohajtottak, ki maga az Atyaistennek egyszülött fia, a mi urunk, tanitómesterünk, megváltónk Jézus Krisztus, ki az égnek dicsőséget, a jóakaratu embereknek békeséget, s az egész kárhozott emberi nemnek üdvösséget hozott; mennyivel illőbb és méltóbb, hogy e legnagyobb vendég eljövetelének csak emlékét is szentül megünnepelni igyekezzünk!

Ám lássuk anyaszentegyházunknak erre vonatkozó intézményeit és épületes szándokát.

1. Anyaszentegyházunk advent első vasárnapjától vizkeresztig a menyegzőt és lármás mulatságokat tiltja, mert az elmeszélesztő mulatságok a penitenczia lelkével össze nem férnek. Illy szórakozások helyett jó anyánk inkább a böjtöt ajánlja, miszerint indulatainkat mérsékelni, testi vágyainkat lehangolni, magunkat megtagadni, az oda fen levöket ohajtani, s igy a mérséklet arany utján a boldogitó égi erényekre szert tenni képesek legyünk. — Régente a jámbor keresztények egész adventben böjtöltek, valamint a görög szertartásuak még most is Karácson előtt negyven napig böjtölnek, s ezt Márton-böjtének nevezik; de minket római szertartásuakat XIV-dik Kelemen pápa (1772-ben) ettől fölmentett, a böjtölés kötelessége csak szerda-, péntek- és szombatra maradván fen. Mi anyaszentegyházunk illy engedékenységét buzgóságunk emelésére használjuk fel, szem előtt tartván mulandóságunkat. Ugy ugy kedves atyámfiai!

ma-holnap életünk, a földi hiú élvezetektől lassan szokjunk el, mert minden, — mindentől meg kell válnunk, csak a jóságos cselekedetek érdemei, csak erényeink követendnek minket a tulvilágra, s boldog, ki ott sáfárságáról számot birand adni.

2. Advent minden vasárnapjára rendeltetett leczkék és evangeliumi szakaszok ollyanok, mellyek minket a bünbánatra intenek, p. o. az első vasárnapi levélben igy buzdit sz. Pál: „Az éj (a feslettségnek éjele) elmult, a (a jobb, erkölcsi) nap elközelgetett. Vessük el azért a setétségnek cselekedeteit, és öltözzünk a világosság fegyverébe“ (a jó erkölcsökbe)! [1]) Ugy a három utolsó vasárnapi evangeliom keresztelő sz. Jánossal foglalkozik, ki az embereket inti: hogy penitenczíát tartsanak, mert elközelget mennyeknek országa; hogy termeszszék a penitenczíának méltó gyümölcseit; hogy készitsék el az Ur utját [2]) Ezekkel egyházunk nem csak int, sarkal a penitencziatartásra, hanem a penitenczia lelkeért az adventi miséhez tartozó imádságokban könyörög is.

3. Továbbá egyházunk egyébb szertartásaival is elő kivánja mozditani a penitencziát, ugy: midőn adventi időre vonatkozó sz. mise mondatik, a papok szabályszerüleg kék vagy violaszinü öltözettel élnek, mert szerintünk ezen szin magunk megalázását és sanyargatását jelenti, miként ellenben a vörös szin örömünk képviselője. — Ugyan adventi misében nem engedtetik meg amaz örömének: Gloria in excelsis Deo (dicsőség Istennek a magasságban), mivel az örömhang a penitencziával össze nem fér; melly penitencziában ha előmenetelt tettünk, a Gloria örömeneket karácsonkor annál lelkesebben zenghetjük. Mise végén sem mondatik „Ite missa est“ (távozzatok, a misének vége), hanem „Benedicamus Domino“ azaz áldjuk az Istent; van is mért áldnunk az Urat, „ki annyira szerette a világot, hogy érette egyetlen szülött fiát adná“ [3]) — Ezeken kivül a papi ájtatosságoknál a szenteknek emlékezete is megszünik, hogy minden figyelmünk és áhitatunk

[1]) Róm. 13, 12. [2]) Luk. 3. Ján. 1. [3]) Ján. 3, 16.

csak Krisztus urunkra és szüz anyjára Máriára igazitassék.— Igy szokott cselekedni az édes anya, hogy szerető magzatját jó uton vezesse, őrszemmel kiséri, s annak minden szavára, léptére, ruhájára, minden körülményeire felügyel, miszerint minden befolyás által jóra hangoltassék: igy cselekszik a mi édesanyánk az egyház is, midőn hiveit épületes szertartásokkal kereszténvhez illő életre az üdvösség utjaira ohajtja terelni, miszerint Jézusban mindannyian üdvözöljünk.

4. Hogy anyaszentegyházunk az Isten fiának megtestesülését főleg adventben emlékezetünkben tartsa, s minket imádására, szeretetére, követésére buzditson, minthogy ő általa derült fel üdvösségünknek hajnala, azért minden hétköznapra hajnali misét rendelt, mellyet Roratenak nevezünk az oknál fogva, mert ezen hajnali-mise e latin szavakkal kezdődik: „Rorate coeli desuper“, [1]) mi annyit tesz: „Egek harmatozzatok onnan felülről“; mi által a keresztények ama buzgó kivánságát jelentjük, hogy a mint az ős atyák, patriarchák és próféták Krisztusnak születését ohajtották, mi is azonkép kivánjuk, hogy Isten sz, malasztja által szivünkben is lelkikép születtessék Jézus. [2]) Mi hogy valóban megtörténjék

5. a trienti sz. zsinatban összegyült anyaszentegyház a lelkipásztoroknak meghagyta, hogy ha csak lehetséges, a népet az advent minden napján oktassák, [3]) hasonlólag megparancsolván, hogy a keresztények az Isten igéjének hallgatására a mikor lehetséges mindég tartoznak megjelenni. [4])

A katholika anyaszentegyház tehát mintegy gondos édesanya mindent megtett, hogy fiait Krisztus urunk eljövetelének méltó megünnepléséhez előkészitse. Az üdvösségünkről olly kegyesen gondoskodó anyának legyünk készséges

---

[1]) Iz. 45, 8.

[2]) Rippel után Szent-Ilonay József anyaszentegyház ceremoniáiban 41. l.

[3]) Sessione 24, cap. 4. „Episcoporum praecipuum est — — ut per Parochos sive iis impeditis, per alios ab Episcopo — — deputandos, — saltem omnibus Dominicis et solemnibus diebus festis; tempore autem Jejuniorum, Quadragesimae et Adventus Domini quotidie, vel saltem tribus in hebdomada diebus, si ita oportere duxerint, sacras scripturas, divinamque legem annuntient.“ —

[4]) Ugyanott: „Moneatque Episcopus populum diligenter, teneri unumquemque parochiae suae interesse, ubi comode id fieri potest, ad audiendum verbum Dei.“

fiai: ha ő eltiltja a szórakoztató és könnyen tévutra csábító zajos mulatságokat, azoktól tartozkodjunk; ha ő böjtöt rendel, böjtöljünk; ha ő penitenciát hirdet, büneink bánatára gerjedjünk; ha jótéteményeket tanácsol, ügyekezzünk imádság, alamizsna s egyébb jó cselekedetekkel ékeskedni. Lám a hajnali mise is azért rendeltetett, mert szivünk hajnalban áhitatos, a jónak befogadására és gyakorlására hajlandóbb. Jertek tehát keresztény lelkek, jertek minden hajnalban az Istent dicsérni! jertek minden nap az Isten igéjét, a boldogságnak ezen arany magvát befogadni!

Hála, örök hála neked legjobb mennyei atyánk, mivelhogy minket az élet zajában e csendesen boldogitó napokhoz juttattál. Ha te örök Isten nem gondolsz mi ránk, akkor minket az élet forgó szele bizonnyal tétova ragad vala. Sok embert nagyravágyása elsodor; mások büneik iszapjában elmerülnek; ismét mások a világ hiu örömeiben kárhozatra buknak; mennyivel boldogabbak vagyunk mi, hogy e szent időt elértük, s ezt üdvösségünkre fordithatjuk! Hála neked nagy irgalmu Isten! Engedd háladatos szolgáidnak, hogy az üdvösség utját megszeressük; engedd, hogy eme adventi sz. időt valóban javunkra felhasználhassuk. Talán ez már utolsó kegyelmed, talán ez már utolsó utunk az örökség felé, mert ki bizonyos arról, hogy még több adventet is fog élni? — Valóban int az idő minket, hogy magunkba szálljunk, hogy éltünk czéljáról és az örökkévalóságról komolyan gondolkozzunk. Oh Istenünk, szeretetnek Istene, engedd, hogy e sz. napokban a bünt megutálva, a keresztény erényeket megszeretve, szent Pálként Jézus Krisztusnak uj teremtményeivé lehessünk, miszerint születésének bensőleg örvendve, utolsó eljövetelét is az itélet napján nyugodtan várhassuk.

Én az egyház hű szolgája, az üdvözitő hitigazságokat a hajnali mise alatt naponkint értelmezni fogom; ki szorgalmasan eljő, és ájtatos lélekkel meghallgat, abban a hit felujul, szivében a keresztény szeretet felfrisül, az bünös hajlamaitól megtisztitva, a földi hiuságoktól megszabaditva, a mennyeiek szeretetére felgyulasztva, boldog öntudatában áldani fogja azon hajnali tanitásokat, mellyek szivében a boldogság hajnalát földeritették.

Oh Istenem! adj szivemnek buzgó szeretetet, adj értelmemnek tudományt, adj akaratomnak erőt, hogy szent kötelességemet hiven és üdvösen teljesithessem! Adj Uram buzgóságot, értelmet keresztény hiveidnek is, hogy sz. igédet szorgalmasan keressék, meghalgassák, szivökben legnagyobb kincs gyanánt őrizzék, miszerint az élő hitképen, jóságos cselekedetekben százszorosan gyümölcsözzék az örök életre. Amen.

Adventi utolsó tanitás.

Az adventi időt üdvösen töltöttük-e? Karácson bőjtje, éjje és ünnepe körüli szertartások szokások és teendők.

Mikor a keresztények az adventi sz. időt bünbánatra és jóságos cselekedetek gyakorlatára forditották, akkor a nagy napnak Krisztus urunk születése emléknapjának méltó ünnepléséhez helyesen elkészültek; akkor ők is angyali örömmel énekelhetnek Istennek dicsőséget, és az Urat áldhatják, mivel jó akaratjokat a béke malasztjával megáldotta.

De kérdés: valljon mi jól készültünk-e? Nagy lelki vigasztalással láttam ugyan, miként hajnali misére és tanitásra rendszerint számosan egybegyültetek; de illy eljárástok üdvösségtekre vált-e? buzgón imádkoztatok-e? a tanitást alázatos szivvel fogadtátok-e? az Isten igéjét megőriztétek, s haszonra forditottátok-e, s élteteket intéseimre megjobbitva Krisztusnak uj teremtményeivé lettetek-e? — Kedveseim! Remegő szivem e kétes kérdéseket nem ok nélkül intézi. Tudjuk ám, miként nehányan e szent gyülekezetbe csak szokásból jártak-el; tudjuk, hogy nehányan csak azért jöttek e szent falak közé, miszerint másoknál hanyagabbaknak, roszabb keresztényeknek ne tartassanak; vagy talán hogy a ház öregeitől ne fegyelmeztessenek. Mindazok a hajnali ájtatosságnak czélját eltévesztették; mindannyian eme üdvösségökre szánt hajnalokkal boldogságuk napját föl nem deritették; mindazok e sz. napok lejártával szánalommal tekintsenek vissza, mert a fölötte drága időt elvesztegetve, mint az Urnak rosz szolgái, a javokra engedett kincscsel roszul gazdálkodtak, s illy becses idő és alkalom mulasztásáért nehéz lesz számot adniok.

Ha lelkem mélyébe bocsátkozom, s átvizsgálom: valljon szavaimat mért intéztem naponkint hozzátok? ugy látom, hogy irántatok nagy szeretetből szóllottam legyen, miszerint mind együtt a jámbor kereszténység utjain valódi boldogságunkhoz juthassunk. S ha rendre vizsgálom tanitásaimat, valljon mire tanitottalak benneteket? ugy találom, hogy napról-napra az egyedül üdvözitő hitigazságokat, a keresztény kötelességeket, az erény boldogitó utjait hirdettem, és pedig nyiltan, hogy velök mindnyájunknak a mennyországot megnyissam; melegen, hogy azokkal Isten és törvényének szeretetére gyullaszszalak; erélylyel, miszerint az odafenlévők keresésére erőszakoljalak, és az örök kárhozatra vezető hithidegségtől és bünös élettől elrettentselek, mert irva vagyon, hogy: „mennyeknek országa erőszakot szenved, s csak az erőszak tevők nyerik el azt.“ — Ma tehát hajnali-tanitásaimat nyugodt szivvel fejezem be. Ha az ajkaimból szakadt sok jó mag bojtorján vagy tüske közé hullott, annak nem vagyok oka; ha a szent ige magja sziklakemény szivre hullott, ha intő szavaim gyümölcstelenül elhangzottak, mind annak sem vagyok oka, mert az igazságokat értelmesen és szivrehatólag ügyekeztem előadni, és meg nem szüntem könyörögni, hogy a Szentlélek minden szavamat lelketek üdvösségére irányozza. Csak hogy a közremunkálásban nem minden hivő egyaránt őszinte és buzgó. Egyébként épülve láttam, hogy a keresztény hivek a penitenciatartás szentségéhez nagy számmal járultak; de valljon erős fogadásuk szerint meg-e jobbultak? engedje a jó Isten, hogy ugy legyen! — Láttam, miként Krisztus sz. testét az Oltáriszentségben példásan magatokhoz vettétek; de méltókép őrzitek-e ezen mennyei eledelt? adja a jó Isten, hogy ugy legyen! — S minthogy a hitéletnek illy szép jelenségeivel találkoztam, szabad-e kétségbe vonnom, hogy a szomorúakat vigasztaltátok, a tudatlanokat kivált a cselédséget tanitottátok, a rendetleneket jóra intettétek, a kihágókat fenyitettétek, ellenségteknek megbocsájtottatok? szabad-e kétségbe vonnom, hogy az éhezőknek ételt, a meziteleneknek ruhát, a betegeknek ápolást, a szegény özvegyek- és árváknak menedéket, az üldözötteknek oltalmat nyujtottatok? Ti bizonynyal Krisztus hű követői szerettek

lenni, kiket pedig a szeretet és irgalmasság illy gyümölcseiről lehet megismerni. S ha igy töltöttétek az adventet, oh kedves atyámfiai, akkor azt bizonnyal méltókép és helyesen éltétek túl; ugy anyaszentegyházunknak hű gyermekei vagytok; ugy Jézus Krisztus születése emléknapját valo örömmel ünnepelhetitek, mert e nap jó hajlamu sziveteknek békeséget, házatoknak becsületet, áldást, s a boldog jövőre biztos kilátást hozand; igy a gyönyörüséges szép hajnalok alatt számotokra az egek malasztja alá harmatozott, hogy kebletekben az örök élet reménysége fölviruljon.

Áldassál illy kegyelmedért irgalmasságnak mennyei atyja! dicsértessél te és mennyei közbenjárónk a szeplőtelen szüz Mária!

Minekelőtte szóló helyemről lelépnék, hajnali tanitásaimhoz zárszó gyanánt a már-már ránk virradt Nagy-Karácson mivoltát, s azon többféle szertartásokat akarom nektek megmagyarázni, mellyek ezen ünnepléssel összekötvék; megmutatom egyuttal, mint keljen e nagy ünnepet és szent szokásokat javunkra felhasználni.

Karácson már igen régi ünnep, s bizonyos, hogy Urunk születése után 140-ik évben már tartatott, mivel Telesforus pápa a karácsont előző éjszakára az éji isteni szolgálatot és az angyali üdvözletet megszabta. — Diocletian idejéről is bizonyságot tesz a nicomediai gyász történet, t. i. ama kegyetlen római császár azon templomot, mellyben nagyszámu kereszténység az Urnak születését ülte, bezáratta, rájok gyujtotta, s a templommal együtt mindnyájokat megégette [1]). — A üldözések korát alig lehet keserüség nélkül felidézni; ám de azok még is alkalmasak bennünket sokakban fölvilágositani és sz. hitünkben megszilárditani, s igy a gondviselésnek azon bölcs intézményei gyanánt hálálandók, mellyekkel a hatalmasok megszégyenitettek, hogy a milliónyi szegény keresztény nép üdvözittessék. — A régiek a Karácsont nem ünnepelték mindig ugyan egy napon, hanem a rómaiak december 25-kén, a görögök Vizkereszttel együtt

[1]) Nicephorus Libr. 8. c. 6.

januarius 6-kán, néhányan pedig alexandriai Kelemen szerint [2]) május 16-kán ülték, és 376-ik év óta az egész anyaszentegyház december 25-kén tartja.

Karácson előtti napon, Ádám és Éva első szüléink szerencsétlen hanyatlásáról, s az eredendő bűn gyászos következéseiről emlékezünk, hogy igy a megváltás nagy kegyelmétől áthatva, Istenünk buzgóbb szeretetére gerjedjünk. E napra egyházunk böjtöt rendel, mintegy engesztelő áldozatul a megbántott legjobb mennyei atyának. E böjt minden időben szorosan megtartatott, s vele szenteltetett a karácsonyi nagy nap. Vajha mi is szentül megtartanók ezt! Helytelenül böjtölnek azok, kik magukat az ételtől ugyan megtartóztatják, de vágyaikat nem igen fékezik; alig várják az estebédet, a mikor mohon és mértéktelenül étkeznek, s igy a böjtnek álarczája alatt a szent napot mértéktelen torkossággal fertőztetik. Ki az egyház szellemében kiván böjtölni, az vagy régi atyáink jó szokása szerint naphosszat mit se egyék, s alkonyattal mérsékelt evéssel fejezze be a napot; vagy, mit az egyház már megenged, délben mértékes ebédet, este pedig valami keveset (collatiót) vegyen magához, igy testét sem terheli meg, lelkét sem fogja elszélleszteni, sőt a böjt sz. rendeltetéseként indulatjait, vágyait zabolázni, és ájtatos óhajtásokra és jámbor tettekre fog buzdulni.

Karácson éjjel szinte minden keresztény család virraszt, miszerint a Jézus éjjel történt születése által feltünt megváltás örömeiben az egész keresztény világgal együtt részesüljenek. Ám örvendjünk csak az Urban! de az éjjek legszentebbikét világi zajongó élvezetté ne alacsonyitsuk le, azoknak módjára, kik Karácson éjjen elcsavarognak, haszontalan és dévaj mesebeszédekkel hivalkodnak, vagy tán illetlen tréfák, dalok és játékokkal időznek. Atyámfiai! ez éj szent, azért szentül töltendő! Ha többen vagytok együtt, tudjátok meg, hogy Krisztus is köztetek van, azért ártatlanul, igaz keresztény szeretettel, épületesen örvendezzetek; fölötte ajánlatos, hogy a családkör egyik tagja Jézus születésének történetét, s az erre vonatkozó jövedöléseket és áldásokat előolvassa; lehet más épületes történetet is olvasni;

[2]) Stromatum Libr. 1.

azután mind együtt énekszóval a karácsoni szép énekeket zengedezzék, ájtatos imákat mondjanak, s a krisztusfa vagy betlehemi jászol körül örvendező ifjusággal vigadozzunk, a mikor, kivált a vagyonosbaknak fölötte ajánltatik, hogy miként az égi angyalok a szegény betlehemi pásztorokat jelenésökkel megörvendeztették, azon szerint mi is elhagyatott szegényeket, árvákat, szomoruakat körünkbe vonni, és azokat szeretettel örömre hangolni iparkodjunk, ugy fogván legbizonyosabban igazolni hogy Jézus hü tanitványai és követői vagyunk, ha szeretet lesz köztünk. Ha a nagy éjben a szentegyház ünnepi harangja megszóllal, minden háznak ép tagjai az éjféli-misére siessenek. Mintha csak Betlehemben volnátok siessetek az éjfélkor született világmegváltót a jászolban imádni, és hálás szivetek fönnen énekeljen dicsőséget Istennek, hogy minket, szeretete bőségéből az eredeti bün igája alól a küldött Messiás által felszabaditani, hogy elménket Jézus sz. hitigazságaival felvilágositani, hogy szivünket mennyei békével megáldani, s hogy hü szolgáit az üdvösségről bizonyosokká tenni méltóztatott. — S mig a hivek sokasága a templom falai között az éjféli ájtatosságot végzi, addig ti házőrző atyák vagy anyák ébren legyetek, és csendes hajléktokban elmétek egyrészt a templom szolgáival áhitatban egyesüljön, másrészt gondosságtok az egész háznépre kiterjedjen, nehogy a sötétségben ármánykodó és kicsapongó gonosz lelkűek és rakonczátlan fiatalok lelkökre vészt, rátok pedig szégyenfoltot hozzanak. Mondom nektek ébren legyetek, és lelkismeretesen őrködjetek, mert az apostol szerint: „Ki övéire kivált háznépére gondot nem visel, a hitet megtagadta, s pogánynál alábbvaló“ [1]). Illy hanyagságért nehéz lesz számot adni Isten itélőszéke előtt.

Egy undok visszaélésről említést kell tennem, mellyel a karácsoni sz. éjt nem kevesen becsteleniteni szokták, s ez a tudatlanok közt divatozó babonáskodás. Szomoru szivvel legyen mondva: egynémelyeknek, még napjainkban és előkerülő babonás kihágásait tréfának venném, nevetségnek, megvetésre méltó meggondolatlanságnak tekin-

[1]) Tim. I. 5, 8.

teném, ha ez szegény keresztény társainkat annyira le nem alacsonyitaná, ha soknak elméjét a mennyeiektől el nem vonná, ha másokat testi és lelki veszedelembe nem sodorna; de ezen gyászos következmények komoly szembeszállást parancsolnak. Keresztények! gondoljátok meg, hogy a leghatalmasabb Isten a világnak ura, mellyet ő kormányoz végtelen bölcseségével, nála nélkül mi sem történik. Ebből látni, milly balgatagul tesznek azok, kik az ördögtől, boszorkányoktól, vagy ámitó banyáktól kivánnak valamit elnyerni, például megakarják tudni haláluk óráját; vagy hol van kincs elrejtve; ki lopta-el ezt vagy amazt a jószágot; ki leend életpárjok, s más efféléket. Hogy ezen bünnek istentelenségét átlássátok, arra figyelmeztetlek, hogy egyedül az Isten mindenható, egyedül ő mindentudó; midőn tehát némi teremtménytől akarjuk a jövendő titkait megtudni, neki isteni erőt tulajdonitunk, ez pedig nagy tiszteletlenség sőt káromlás az Istenség ellen. De lássunk nevezet szerint a sok közül némelly előitéletet és balhitet, mellyek Karácson éjjel előfordulnak. Némelly oktalanok éjféli harangozáskor söpörgetnek, nehogy álmokban elfojtassanak; milly bizalmatlanság ez a gondviselő mennyei atya iránt, kinek tudta nélkül egy hajunkszála sem esik le! Oh kedves atyámfiai! jobb söpörd ki lelkedből a hitetlenség, bizalmatlanság, a vastag tudatlanság, és minden bün szemetjét, hogy örökre el ne nyomattassál. — Mások holmi hulladékkal, füstölgetéssel, vagy értetlen mormogással különféle bajokat akarnak barmaiktól, házuktól elháritani; milly nevetséges oktalanság ez ismét! mit egy eszes ember nem képes eltávolitani, hogy lehet azt holmi füst és haszontalan fogástól várni?! Ember, hol az Istenbeni hit és bizalom, hol a józan ész?! — Barátim! nem hogy hasznot hajtana az eféle alávalóság, inkább gyakran kárt, tüzet, nyavalyatörő ijedséget, félelmet, s más szerencsétlenséget és bajt okoz; s a mellett Istenünk ellen is nagyon vétkezünk — Ezen oktalan hiábavalóságokat adjátok vissza a setétség fiainak a pogányoknak; okosabb lesz, ha szivetekben Istennek áhitattal tömjéneztek, ha a legbölcsebb atyához fordultok, hogy Krisztus eljövetele által minket minden rosztól megszabaditson. — Vannak olly gyávák is, kik azt hiszik, hogy mások őket Karácson éjjel megigézhe-

tik, csömörrel üthetik, megvarázsolhatják, vagy megbüvölik; igen ám a mértéktelen eszem-iszom igézi meg a telhetetlenek gyomrát. — Csak azt gondolnátok meg, hogy a karácsonéj a világ fő örömének szent éjjele, hogyan engedhetné tehát az Isten, hogy midőn Üdvözitőt ad, akkor az ördög is hatalmaskodjék? hisz ez angyali éj, ennek minden pillanatja áldásteli. — Vannak olly buták, kik az Ur felmutatásakor lidérczet, vagy más hasonló rosz szellemet akarnak látni. Oh te istentelen, ki szemeiddel inkább ördögöt keressz, mint sem Uradat Istenedet! mikép képzelheted, hogy a legfölségesebb Ur testének szine alatt a pokolra taszitott gonosz sátán lappangjon?! Lássátok kedvesim hogy az illy előitéletek, babonás vélemények, boszorkányos historiák merő oktalanságok, nevetséges kábaságok, sőt veszedelmes elfogultságok, és valóságos istentelenségek. Azért intlek benneteket, a vakoskodóktól ne hagyjátok magatokat elámitani; de sőt az illy alávalóságokról embertársaitokat beszéljétek le; főkép ti szülők és korosabbak, illy fertelmekkel soha se ijeszszétek a gyermekeket, ne ámitsátok a fitalságot, a tudatlanokat világositsátok fel és tartsátok vissza; tartsátok szüntelen szemetek előtt, hogy a jó Isten mindenütt jelen van, s ha ezen hitetek erős leend, sziveteket semmiféle ördöngös és babonás félelem sem fogja zavarni. Tudjátok meg, hogy Isten Mózes hü szolgája által kijelentette, hogy ha valaki a bübájosok és várázsoló jövendölőkhez, fordul, haragos szemmel tekint reá, és népétől elüzi [1]); tudjátok meg, miután Ochoziás király betegségében Belzebub hamis istenhez fordult, neki az Ur Illés proféta által halált jelentetett [2]); és sz. Pál apostol igazságos buzgalmában a bübájos Elimast vaksággal verte meg [3]). Ezen szent vonatkozások mindazoknak például és óvásul szolgáljanak, kik a vétkes babonaságra hajlandók. — Soha se féljünk mi titkos erők befolyásától; soha se higyjünk boszorkányokban, mert azok nincsenek; soha se higyjük, hogy az ördög holmi kuruzslók bőre alatt lappangva működik, mert az ő titkos ereje a világ megváltója Jézus Krisztus által megtöretett. Ördögök ugyan léteznek, de titkon senkinek sem árthatnak, mert sz. Péter kijelentése-

[1]) Móz. III 20, 6. — [2]) Kir. IV. 1, 3—3. — [3]) Ap. csel. 13, 9—11.

ként mint az orditó oroszlányok járnak körül keresvén kit elnyeljenek [1]), kiknek ellene állhatunk erősek lévén a hitben.

Azonban térjünk a karácsoni szertertásokhoz. Az Ur szolgáinak sajátságos kiváltsága, hogy karacson napján Jézus háromféle születésének emlékére, t. i. született öröktől fogva az Atyától, Betlehemben sz. Máriától, s az igaz szivében a hit által, ennek emlékére és a sz. Háromság tiszteletére három sz. misét szolgálhatnak, és pedig jó idő óta. Nagy Gergely idejében a pápa szokott volt karácsonkor három sz. misét mondani; e szokást Franciaországban Nagy Károly divatoztatta, a spanyolok a 14-ik században, a milanoiak a 15-dikben vették be e szép szokást. — Az első sz. mise éjjel tartatik, mivel Krisztus urunk is éjjel született sz. Máriától. Az éjféli misének evangelioma előadja Urunk születésének történetét, mikép zengedeztek az angyalok Istennek dicsőséget a magosságban, s békeséget a földön levő jó embereknek: azért Advent után a papnak most kell először gloriát énekelni. Kedves atyámfiai! akkor egyetemben ti is dicsérjétek az Urat, dicsérjétek őtet, ki a kevély angyalokat örökre elvetette, és az emberi nem váltságáért egyetlen sz. Fiát mennyekből kegyelmesen leküldötte; dicsérjétek, szeressétek őtet teljes szivetekből, teljes erőtökből, miszerint kegyelmével velünk maradni méltóztassék.

E különösen nagy napon egyházunkban több más szertartás is előfordul, mellyek közül csak a főbbeket emlitem.

Legyen bár péntek- vagy szombaton a Karácson, hus étellel szabad élni, mivel ez nagy örömnap, a mikor a sanyargatásnak nincs helye.

Sok templomban Krisztus urunk születését ábrázoló képek, vagy is ugy nevezett Betlehemek, jászolok és a családokban ezeken kivül krisztusfák szoktak emeltetni, és jámbor fiatalok által házról házra egész nyolczadban énekszóval mintegy diadallal vitetni. Ennek kezdője Assisi sz. Ferencz, ki ezt a tudatlanok tanitására, s a hidegek fölmelegitésére hozta be. A jó szokások a kegyeletet terjesztik, pedig a kegyeletek terjesztését helyeselnünk és elősegitenünk

[1]) Péter I. 5, 8.

kell, mert ezek a szeretetet fentartják, az ártatlan örömeket nevelik, s igy a kereszténység áldásait elősegitik.

Karácson másod napján sz. István első vértanu emlékét üljük, ki még élt, Jézus hü bajnoka, az erényes élet példányképe vala, ki Istene és katholikus hite iránti ragaszkodását nem csak a zsidó birák és a világ előtt tántorithatlanul bevallotta; de sőt még akkor is, mikor hiteért üldöztetett, igazságtalanul agyonköveztetett, isteni mestere Jézus példája ként lelkét Istennek ajánlván, ellenségeiért buzgón imádkozott; s igy a keresztény hitvallást egész fönségében a világnak bemutatván és vele megkedveltetvén, elnyerte a hervadhatatlan mennyei koronát, s példája mindnyájunkat évezredek mulva is arra int, hogy hitvallásunkhoz tántorithatlanul ragaszkodjunk, jól tudván, hogy Isten országába csak az juthat, ki hitét mind végig megtartotta.

Karácson harmad vagy is Evangelista sz. János napján egyházunk bort szentel annak emlékére, hogy sz. János apostol és evangelista Aristodemus pogánypapot Krisztus hitére téritendő, a méreggel telt poharat ártalom nélkül megitta. Ezért a bort szentelő pap az Istent kéri, hogy sz. János közbenjárása által engedje, hogy soha semminemü ital ártalmunkra ne váljék, hanem kinek-kinek testi és lelki egészségére, vidulására szolgáljon. Keresztények, ebből érthetitek, mit tesz a magyaroknál is divatozó szokás, hogy sz. János poharát iszszák, s hogy ivás kőzt sz. János áldását emlegetik. Dicséretes szokás ez, csak hogy mikor ezeket mondjuk, akkor a mértéktelen italtól tartozkodjunk is, nehogy az ártalmunkra váljék; mert János áldásában csak azok részesülnek, kik az italt is Isten dicsőségére, s lelki-testi jóvoltukra veszik magunkhoz.

Elvégre negyed napra az apró szentek emlékét üljük, kiket a királyi székét féltő Heródes Betlehemben megöletett, s kik Jézusért megölettetvén az ő sz. országának részeseivé lőnek, s nekünk épületes például szolgálnak, hogy a bár ártatlanul ránk mért csapásokat, kellemetlenségeket Jézusért békével türjük, miszerint az ő diadalmukban osztoszva, érdemeink jutalmát az örök üdvösséget egykoron velök együtt menynyeknek országában élvezhessük.

Hallottátok immár kedves keresztény atyámfiai azon szertartások magyarázatát, mellyek karácsonkor előfordulnak; ezek mind oda czéloznak, hogy mindnyájunkat jámbor örömre lelkesitsenek. Minekutána tehát a hitben, reménységben, szeretetben megujultatok, és jóságos cselekedetekkel Istenhez közelitettetek, nincs egyéb hátra, hanem hogy a karácsoni sz. napokat valódi örömmel, békével, jó feltételek által felmagasztalt benső és áhitatos örömmel ünnepeljétek, s igy a szeretetnek Istene, Jézus Krisztusnak szelleme veletek legyen és áldása veletek maradjon mind örökkön örökké!

Záradékul magyar anyaszentegyházunk egyik legbuzgóbb főpapjával Pázmány atyánkkal szivünket a magasba emelvén, ájtatosan mondjuk:

„Dicsőség Istennek a magasságban; békeség e földön a jó akaratu embereknek! oh örvendetes hir, vigasságos ujság az emberi nemzetnek, hogy megbékültünk az Ur Krisztus által a mi Istenünkkel. — Dicsérünk azért téged Uram, áldunk, dicsőitünk, véghetetlen hálát adunk, hogy sz. Fiad által az örök haragból minket kivettél és kedvedbe fogadtál. — Adjad, hogy békeségben, egy szivvel lélekkel szolgáljunk a te sz. fölségednek. Ugyanazon sz. Fiad drága érdemei által.“ — Amen.

Nagyböjti első beszéd. *)

Ime most a kellemetes idő, most az üdvösségnek napja.
Kor. II. 6, 2.

E rövid élet kevés örömeit sem élvezhetjük-e tetszésünk szerint? — A természet-kivánta földeritő vigalmaknak is hatalom szavával gátot tehet, és határt tüzhet ki az egyház, s épen csak a katholika egyház? Kényszeritheti-e felvilágosodott korunkat is sanyargató böjtre s néma csendre? — Nem, ez mivelt századunknak elviselhetetlen járom! — Ez nem Jézustól származott tanitás. Mert hiszen ő mondá, hogy az evangelium igája gyönyörüséges és terhe könnyü. Mát. 11, 30. — A katholika egyháznak mai sanyargató követelései későbbi sötét időknek szüleménye, nem Jézus eredeti s tiszta tanitásának kifolyása!

Igy szokták K. H! a katholika egyház ellenei, azon ájtatos szokást és egyházi törvényt megróni, melly a hiveket husvét előtti negyven napi böjtre, s mind annak kerülésére buzditja, inti s kötelezi, mi ezen nagy böjtnek czélja és szentségével meg nem egyez, u. m. zajos mulatkozás, tánczvigalom, ünnepélyes menyegző s. a. t. — Sőt, fájdalom! találtatnak magában a kath. egyháznak kebelében is, kik a negyvennapi böjtnek fegyelme ellen zugólodnak, s az anyaszentegyház törvényét nem csak áthágják, hanem botrányos viseletökkel, csábitó elménczkedéseikkel az istenfélő katholikus hivőket ájtatos buzgóságukban zsibbasztani törekednek! — Ők a földi mulatságokban elmerülvék, nem akar-

*) Mondatott, valamint a következő öt beszéd, Nagyváradon, 1855-ben.

ják hallani az apostol intését: „ime most a kellemetes idő, most az üdvösségnek napja.“

Azonban hála és dicsőség az Urnak a mennyben! a kath. egyház ellenségeinek, a föld örömeihez tapadt világ fiainak minden kifakadásai, minden megtámadása, minden törekvéseiknek ellenére, az összes katholikus kereszténység, az egész világon elterjedett, de csak egy egész testet képező katholikus hivek nagy közönsége, szives készséggel hajol az egyház felhivó szavára, s mainapiglan megüli, megtiszteli a negyven napi böjtnek szentségét. Mert minden igaz hive Jézusnak, minden engedelmes fia a kath. egyháznak tudja, hogy minként sz. Leo pápa mondja, „most mindnyájunk elméjének nagyobb igyekezettel kell törekedni, nagyobb bizodalommal lelkesülni, midőn megváltásunk nagy napjának ünnepéhez, t. i. a husvéti ünnephez készülünk; hogy az Úr Jézus szenvedésének szentségét megtisztult test- és lélekkel ünnepeljük.“ Leo papa, serm. 4. de quadr.

Mind ezeknek okáért, bár méltán fölteszem, sőt hiszem, hogy ti K. H! kik ma e szent hajlékban Isten igéjének hallására egybegyültetek, — nem osztjátok a kath. egyház elleneinek s a világ fiainak véleményét; — mivel azonban az ájtatos buzgóságot mint árnyék az embert, ugy kiséri a hitetlenek csábitó ingerkedése s a hithideg keblüek rosz példája, s igy sz. Pál apostol szerint igen vigyázni szükséges annak, ki áll, hogy el ne essék Kor. I. 10, 12; részint hogy buzgóságtokban még inkább megerősödjetek — mert kötelesség, ugy mond sz. János apostol; hogy a szent életű nagyobb szentségre törekedjék. Jel. 22, 11; részint, mivel ti K. H! gyakran találkoztok a kath. egyház elleneivel, vagy eltévedett s meghült katholikusokkal, hogy ezeket az igazságról meggyőzhessétek, s megmutathassátok, hogy a nagyböjti ájtatosság nem a sötét századok szüleménye, hanem Jézus egyházának minden időbeni tanitása és gyakorlata volt; — de végre, hogy kitünjék, miképen az egyház a nagyböjtnek megülését sürgetvén, saját hiveinek lelki üdvét hathatósan munkálja: — mai beszédemnek tárgya leend a negyvennapi böjti ájtatosság feletti elmélkedés, még pedig ollyatén elmélkedés, hogy abból megérthessük, miért köteleztetünk a husvét előtti böjt ájtatos meg-

ülésére? s miképen köteleztetünk annak megtartására?

Akként ohajtnék pedig hozzátok szólni, hogy ne csak értelmeteket foglaljam el, hanem sziveiteket is ájtatos érzelmekre buzditsam! De mint remélhetem én ezt gyenge erőmtől, holott csak Isten adhat növekedést. Azért alázatosan esdek előtted, kegyelmes Isten! adj értelmemnek világosságot, szivemnek lángoló buzgalmat, hogy hallgatóimat megváltásunk nagy ünnepéhez, Jézus kinszenvedésének szentséges emlékezete által előkészíthessem.

* * *

Különös és mégis igaz, hogy a felfuvalkodot elme; a tévely és hitetlenség utai ezer évek előtt is ugyanazok voltak, mellyek ma. — A kath. egyháznak egyik fénycsillaga, nem csak szent erkölcseivel, de kitünő tudományával is jeleskedő nagy doktora, szent Ágoston, elébb hitetlen és eretnek, harmincz éves koráig habozott az igazság és tévely között, és a hamis tudományok szelétől hányattatva, kereste a pogány bölcsek, az eretnek tanitók könyveiben elméjének felvilágositását, szivének nyugalmát. Mint később vallomásainak könyveiben fájdalmasan elismeri, mindenhol kereste az igazságot, csak épen ott nem, hol egyedül feltalálhatta volna, t. i. Jézus igaz egyházában, a keresztény kath. egyházban. Szigorúnak tetszett neki a kath. egyház fegyelme, az önmegtagadás; miglen Isten kegyelme által sz. Ambrus püspök őt a keresztény hitnek igazságára megtanitotta, megkeresztelte, s igy csak hamar az egyház és kath. hit buzgó s nagy tudományu bajnoka lett, mintegy ezer négyszáz s nehány évvel ez előtt.

Ma is az elfogultságnak, a felfuvalkodott emberi észnek ugyan azok utai. Ők is, mint egykor megtérése előtt a tévedező Ágoston, akármelly hamis tudományok tanitóihoz inkább folyamodnak, mint Jézus csalhatatlan egyházához; a hitetlenek könyveiben, a tévelygők irataiban inkább hisznek, mint Jézus evangeliomában. — És innét származik a hitbeni ingadozásuk, innét az anyaszentegyház törvényei és szertartásai ellen való balitéletök. És fájdalom! napjainkban

is innét származik a hithidegség, s könnyelmü elfelejtése a jámbor keresztény kötelességeknek. Innét következik napjainkban ama szomorú tapasztalás, hogy a szent böjtnek napjaiban is ugy élnek sokan közülünk, mintha ők nem is tudnák, hogy Jézus szent vérével váltattak meg, és igy mintha Üdvözitőnk szenvedésének és megváltásunk szent ünnepéhez készülniök nem is kellene. Az illyeneknek nem kedves a nagyböjtnek ájtatos csendessége, a hivek buzgó viszszavonulása! ők nem fogják fel azt, miért kellessék épen a kath. egyház hiveinek, negyven napig, minden zajos vigalmakat és az önmegtagadással össze nem férhető mulatozást kerülniök? miért köteleztetnek az ételbeni mértékletesebb visszatartóztatásra?

És én, ha már ezeknek meg kell fejtenem, miért rendeli, miért parancsolja a kath. egyház a negyven napi böjtnek ájtatos megtartását, bevallom, hogy kérdésökre sem a világ fiainak, sem a tévelygőknek, sem a kath. egyház ellenségeinek könyveiből nem tudok megfelelni; igen, az illyen hideg és elfogult kereszténveknek, hogy sz. Pál apostollal szóljak az ő kivánságuk szerint, viszketeg füleiknek kellemetes tanitója nem tudok lenni! Tim. II. 4, 3.

De ha ők olly őszinte akarattal, olly szives készséggel, és olly alázatos szivvel kivánják megtanulni az igazságot, minővel nem csak kereste, feltalálta, de el is fogadta szent Ágoston az anyaszentegyháznak tanitását: ugy megfelelek nekik, megtanitom őket azon könyvekből, mellyekben az élet igéi foglalvák, mellyekben a mik irva vannak — ugy mond sz. Pál apostol, Róm. 15, 4; mind a mi tanulságunkra irattak. Megfelelek, miért most, és miért épen negyven napig tartó böjtöt parancsol az egyház? t. i. a szent evangeliomok könyveiből.

Ugyanis ha akarjátok tudni a negyven napi böjtnek eredetét, ugy szükség, hogy lélekben kövessetek engem egy Jeruzsalemtől nem messze fekvő sivatag pusztába, hol a testté lett ige, valóságos Isten és ember, Jézus Krisztus, negyven napi böjt, imádság és elvonulásban készült ama magasztos isteni munkára: az emberi nemnek megváltására, a bün birodalmának megrontására, mennyei országának megalapitására. „És vala a pusztában — igy ir az evangelista—

negyven nap, és negyven éjjel.“ Márk. 1, 13. — Ime tehát K. H! a negyven napi szent böjtnek ott találjuk fel eredetét, hol Jézus megváltásunk munkáját megkezdette, s végződik a szent keresztfán szenvedett halálának emlékezete s feltámadásának napján. — Tehát Jézus szent példájából, ki az üdvösségre vezető ut, igazság és élet, Ján. 14, 6, származott a negyven napi böjtnek ájtatossága!

Ha semmi egyéb ok nem lenne a negyven napi böjtnek megtartására, nem elengendő-e maga Jézusnak szentséges példája, ki, hogy a megbántott Isten igazságának eleget tegyen, önmagát mutatta be áldozatul mennyei Atyjának a keresztfán? Nem érdemel-e meg tőlünk az Isten fia annyi hálatiszteletet sem, hogy évenkint negyven napi ájtatos visszavonulás, étektőli megtartás, bővebb jótétemények, és bünbánattal készüljünk a husvétnak nagy ünnepére; holott ő szentséges vérével, kinos szenvedések közt a szent keresztre fölfeszitve, lemosta az egész emberi nemzetről az eredendő bünnek kárhozatát! — Oh K. H! kinek keblében a Jézusbani hitnek szikrája él, kinek keblében az Üdvözitőhez leggyengébb hálaérzelem van, az tudván és megemlékezvén arról, miket épen most mondottam, nem fogja kérdezni, miért parancsolja a katholika egyház megváltásunk nagy ünnepének előtte a negyven napi böjtnek ájtatosságát. Kit Jézus, az Isten fiának szentséges példája meg nem indit, a felett csak sajnálkozom, mert azt az emberi ékesszólás minden hatalma sem foghatja ájtatos érzelmekre buzditani! És azért K. H. a keresztények minden időben Jézus példáját mint hallgatag parancsát tisztelték. Tanusitja ezt sz. Gergely pápa. „A mi Urunk és Üdvözitőnk, néha minket beszédeiben, néha cselekvéseiben int, mert az ő tettei az ő parancsai; mivel abból, mit ő hallgatag cselekedett, mit kellessék tennünk, megérthetjük.“ Greg. Papa hom. 17. in Evang. — De nem csak sz. Gergely pápa, hanem nálánál sokkal előbb élő sz. atyák: sz. Irén, sz. Jeromos, Nagy Leo pápa, és mások tanusitják, hogy Jézus példájából és az apostolok parancsolatjából veszi a negyven napi böjt kezdetét.

De ha ismét visszatérünk a szent könyvekre, azokban a husvét előtti böjtre való világos hivatkozást találunk. Ugyanis midőn keresztelő János tanitványai kérdeznék Üd-

vözitőnket: hogy van, hogy mi, t. i. keresztelő János tanitványai s a farizeusok gyakorta böjtölünk, az apostolok pedig, a te taniványaid nem böjtölnek? Felele nekik Jézus: valljon kesereghet-e a vőlegény násznépe, mig velök vagyon a vőlegény? eljönnek pedig a napok, mikor elvétetik tőlök a vőlegény, akkor majdan fognak böjtölni.“ Mát. 9, 14—16. — Jézusnak ezen szavait a szent atyák az ő szent halálára értelmezték, midőn t. i. Jézus keresztre feszittetvén, az apostolokra a szomoruság és böjtölés napjai bekövetkeztek. Tanusitja ezt Tertulian a második századból, ki szerint a keresztények a husvét előtti böjtnek kötelességét, Üdvözitőnk fenemlitett szavaiból származtatták.

Már magatok K. H. itéljétek el, nem rágalom-e az, midőn azok, kik csak a testnek és az ő kivánatainak szolgálnak; midőn azok, kik a kath. egyházon kivül állanak, avval váldolják a mai kath. egyházat, mintha a sötét századokban, magától rendelte volna el a negyven napi böjtöt, — mintha a husvét előtti böjt nem minden időben tartatott volna meg? Hiszen önmagatok meggyőződtetek, meg kell győződnetek Jézus szentséges példájából, az ő szavaiból, a szent atyáknak tanuságaiból, hogy mindenhol és minden időben Jézusnak hivei, a negyven napi böjtöt ájtatosan megtartották.

Azonban, ha sem Megváltónk szentséges példája, sem parancsolatja nem buzditna is a husvéti böjtnek ájtatosságára, valljon nem kellene-e a keresztény egyháznak önmagától is hiveit arra ösztönözni, sőt kötelezni? — Minden igaz keresztény meg van győződve, hogy Jézus az Istennek öröktől való Fia, valóságos Isten, a Szentháromság második személye; hogy ő az emberi nem iránti szeretetből alászállott mennyből a földre, s a szent keresztfán ontotta ki vérét a mi üdvösségünkre, hogy üdvözitené nem csak az akkor élőket, hanem üdvözitené a világot egész az ő végezeteig! — Már e hittől áthatva, ha mondom erre Jézus példája által nem ösztönöztetnék is az egyház — illő sőt hivatása leendett hiveit megelőző ájtatossággal megváltásunk nagy napjainak hálaünnepére előkésziteni!

Különös valóban a világ itélete: ha valamelly nagy világi ünnepre hetekig készülnek a halandók, s arra kiki

diszes öltözetben megjelenni iparkodik, azon meg nem ütközik senki, sőt dicsértetik azok buzgósága, kik az illyen ünnepek megülésében kitüntetik buzgalmokat. — És mik szoktak ezen földi ünnepek lenni? egy nagy csata megnyerésének ünnepe, vagy egy földi ország alapitásának emlékezete, vagy valamelly nagy csapástóli megszabadulás hálaünnepélye; szóval ünnep, mellynek oka és czélja jó s dicséretes is lehet, de határa az élet korlátain tul nem terjed, mert földi és emberi dolgokat illet. És igy még csak nem is hasonlitható a husvét nagy és nevezetes ünnepéhez, melly azon isteni kegyelemnek emlékére ünnepeltetik, melly által a rosszak legnagyobbikától az eredendő büntől nem egy nemzet, hanem az egész világ megmentetett, s melly által nem mulandó örömeket s javakat, hanem az örökkévalóságot nyerheti meg az egész emberiség!

De továbbá ki az, ki nem érzette annak igazságát, mit a Teremtés könyvében olvasunk, hogy t. i. az emberi szivnek érzékenységei és gondolatja gonoszra hajlandók ifjuságától fogva. És igy miután Jézus, anyaszentegyházat a végből alapitotta, hogy ne csak hiveinek értelmét szent igéjének hirdetésével felvilágositsa, de szivét is szent erkölcsökre buzditsa, hogy „szentek legyenek a keresztények“ mint Pál apostol inti az efezusi hiveket: ugyan nincs-e hivatva mindenkor ugyan, de jelesen épen akkor hiveit az üdvösség munkájára felserkenteni, midőn a világi öröm zajai közt a földiekhez tapadó ember a mennyeiekről olly könynyen megfelejtkezik? — És ha az apostolok igen gyakran inték hiveiket, hogy ébredjenek és vigyázzanak, nem helyén van-e, ha az anyaszentegyház is hangosabban hivja fel a kereszténeket, emlékeztetvén őket, hogy most az ideje az álomból való felébredésnek? nem kötelessége-e az egyháznak, hogy előkészitse hiveit a megváltás nagy napjához, figyelmeztetvén őket, hogy most az üdvösségnek napja, itt a kellemetes idő? — s azért, sz. Pállal szólván mindnyájunkhoz „vessük el a sötétségnek cselekedeteit, s öltözzük magunkra az Úr Jézus Krisztusnak viseletjét, és a testet ne tápláljuk ugy, hogy vétkes kivánságokra gerjedjen.“ Róm. 13, 11—14. — És azért ájtatos hálával ismeri el a jámbor keresztény a negyven napi böjtnek üdvös voltát, mert mint

sz. Leo pápa mondja, „a negyven napi gyakorlatot mind elménknek tisztitására mind az előbbi idők vétségeinek ájtatos cselekedetek és böjtölés általi letörlésére, isteni rendeletből parancsolja az egyház.“

Hát még K. H. ha napjainkra gondolunk, s a korra, mellyben élünk, mit mondjak? Feleljetek önmagatok, de kérlek, elfogulatlanul, hiszen Isten házában vagyunk, ki előtt nem rejtek a sziv érzelme, nem titok a gondolat, — feleljetek, nem a felejtkezés szomorú korát éljük-e? értem a mennyeiekről való felejtkezés korát! — Mindenfelé a földi, az anyagiak utáni tulfeszitett törekvés mutatkozik. Az értelem kifejlésének, a sok találmányoknak csak örvendeni lehet, mert hiszen mindez Isten dicsőségét hirdeti; Isten adománya az ész, mellynek bővebbi kifejlése mutatja, mi véghetetlen a teremtőnek bölcsesége, ha bennünk e kisded szikra, mellyet Isten lehelt az első emberbe, illy sokra képes! — Az értelem bámulatos kifejlése tehát épen nem szomoritja meg a jámbor kereszténytyet; hanem az, hogy a gyarló ember a helyett, hogy hálás szemeit az égre emelné, önelbizakodásában megfelejtkezik Istenről, mintha nem felülről adatott volna neki a találékony ész. Hogy korunk az anyagi jobblét után törekszik, a két girán négyet akar nyerni, ez nem szomorit; hanem szomoritó látvány az, hogy ugy és aként indúl a világ e földi jobblét után, mintha e rövid élet határain túl egy örökké való létről mit sem tudna. Az már szomoritó, hogy a földiek utáni esengés felejteti el a keresztény ember könnyü kötelességeit, midőn nem csak a hét napjain, de ünnep és vasárnapokon is csak a földiekkel foglalkozva, ez egy napot, sőt annak egy kevés részét sem szentelik üdvösségöknek! szomoritó a naponta mindinkább terjedező közönbösség. Korunk még csak beszélni sem kiván a lelkiekről, avval pedig foglalkozni egy átaljában nem szeret. Fájdalom, de korunkra illenek Jeremiás próféta szavai: „elhagytuk a mi Urunkat Istenünket, nincs félelme mi nálunk!“

Áldás tehát és hála az egyháznak, melly e szent napok megülését tizennyolcz században át fentartva, alkalmat nyujt felélesztésére a földiekben elmerülteknek, hogy ébredjenek

fel az álomból, mert „most a kellemetes idő, most az üdvösségnek napja!“

* * *

Megerősödve meggyőződésünkben a negyven napi böjt ájtatosságának kötelességéről, önként támad bennünk a tudni vágyás, miként kell tehát ájtatosan készülni megváltásunk ünnepéhez; mit kell tennünk főleg most, hogy test és lélekben megtisztuljunk sz. Leo pápa intéseként? E dicséretes tudakozódásra ismét az evangeliomban emlitett sivatag pusztának képét tüntetem előttetek fel. Ott látjuk lélekben negyven napig elvonultságban azt, kiről kevéssel elébb a Jordán partján mennybéli szózat mondá: „Te vagy az én szeretett fiam, te benned telik kedvem!“ Luk. 3, 22.

Mint kellessék tehát e napokat üdvösen tölteni, im szól helyettem Üdvözitőnk most emlitett példája. Vonuljunk el azért K. H. nem mondom a pusztába negyven napra — noha igen nagy azon szent férfiak és asszonyoknak száma, kik egész életökben a világtól elvonulva, mint remeték, mint kolostorok lakói, ájtatos elmélkedésben töltötték életöket. De azt igen is megtehetitek, hogy el vonuljatok a világ zajos örömeitől, és saját házatokban is mindent mellőzzetek, mi elméteket és sziveteket hiúságba merithetné. Vonuljatok legalább kevés időre önmagatokba, elmélkedjetek a lelkiekről; nézzetek részrehajlatlanúl belsőtökbe, vizsgáljátok, mellyik kebletekben az uralkodó indulat vagy szenvedély, melly legytöbbször bünre ingerel; mellyek az alkalmak, mellyekben legkönnyebben elsikamlotok a bün tág ösvényére. Ezt megteheti minden keresztény. Lám már a pogány bölcsek legnagyobb bölcseségnek tartották az önismeretet. Hát mi keresztények nem inkább köteleztetünk-e önmagunkba szállani, midőn a mi hitünk az Ur Jézusban bizonyos, és reménynünk a jövő élet dicsőségére, Jézus feltámadásának igazságán alapul? — Nem mondom, hogy vonuljatok a sivatag pusztába; de igen elmehetünk legalább néhányszor Jézus kinszenvedésének szent helyére, a kálváriának hegyére. Ha nem tölthetünk negyven napot folytonos imádságban, de zengedezhetünk szent énekeket legalább hetenkint az Isten

házában, vagy a kálvária keresztjénél. Alig van, ki egyszer vagy másszor ezt nem teljesithetné. S ha nem mindenkor, de legalább az ájtatosság ezen napjaiban emlékezzünk meg a nemzetek apostolának buzditásáról „zsoltárokkal, lelki énekekkel énekelvén a mi szivünkből az Urnak," Kol. 3, 16. Lássátok K. H. hajdan a keresztényeknek nem engedvén a pogányok nappal egybegyülekezni, a szent martyrok sirjához éjjelenkint gyülekeztek és imádkoztak. Istennek hála és dicsőség, mi e szent napokban szabadon járulhatunk Golgota hegyére. Milly szivemelő tünemény az, midőn a bugó hivek önkényt sereglenek össze a szent kereszt alatt, midőn az atya vagy anya ájtatosan vezeti fel a kálváriának hegyére magzatait, ott romlatlan gyermekeinek ártatlan szivébe ülteti az üdvözitő Jézus iránti hálaszeretetet; felébreszti a Krisztus kinszenvedésének szent emlékezetét, s ott a szent kereszt alatt mintegy felavatja a keresztény hit erős és halálra kész bajnokaivá; mert midőn a szülők illy fogékony keblekbe plántálják be a vallásos kegyelet üdvös magvait, ez továbbra tápláltatván, megfogja később időben is termeni a hitbuzgóság és a keresztény erkölcs örök életre nyiló virágait! — Milly szivemelő látvány, midőn nem várva parancsot a nevelő, növendékeinek koszorújában, siet e szent napokban, nem a mulatság nem a vigadozás helyeire, hanem a kálváriának hegyére! midőn igy a jövendő nemzedék csemetéi, a gyengéd ifjúság, az ő tanitójának és mestereinek vezetése mellett Jézus kinszenvedésein kesereg! — Mi épületes, és Isten előtt mi kedves lenne, midőn ur és szolga, tudós és tudatlan, gazdag és szegény, önmagoktól, Jézus iránti szent buzgalomból indittatva, egybe seregelve mondának Jezaiás profétával: „jertek el, és menjünk fel az urnak hegyére, és a Jákob Istene házához, és megtanit minket az ő utjaira, és az ő ösvényén járunk, mert Sionból megyen ki a törvény, és az ur igéje Jeruzsalemből." Iz. 2, 3. Oh ájtatos idők hova tüntetek el! oh keresztény buzgalom, miért lankadtál el! Voltak idők, midőn messze vidékekről a halál küzdelmei közt csak nem az egész keresztény Europa megindult, és százezeren siettek a szent kereszt zászlója alatt Jeruzsalembe, hogy életökben csak egyszer csókolhassák a földet, hol Üdvözitőnk szentséges vére kiontatott! Sem a

nagy utnak nehézségei, sem a vészes nyavalyáktól való félelem, sem a pogányok fegyvere, el nem rettenthette őket, szent buzgalmukat nem akadályoztatta! — És mi közülünk hányan vannak, kik a kellemetes utat a kis kálváriának hegyére fáradságosnak tartják, és sem maguk, sem övéik, ezen kevés, de ha ájtatos szivből jön, Isten előtt mégis kedves hálatiszteletet nem teljesitik! Emlékezzünk csak lemult éveinkre, s fájdalom! a hivek közül találkozhatunk ollyanokkal is, kik a farsangi vigalmaknak talán egy estéjét sem mulasztották el, sőt több mérföldekről is, a zordon idő kellemetlenségeinek közepette, tánczvigalomra siettek ugyan; de a megváltó Isten kinos szenvedésének n thelyére, negyven napok alatt, egyetlen egyszer sem mentek fel, vagy talán nem is emlékeztek arra, hogy egyszer legalább e szent helyet is meg kellene látogatni! — És midőn igy meghült a keresztény buzgalom, feltünő-e, hogy megfogyatkoztunk szent erkölcsben, de megfogyatkoztunk Isten áldásában is!!

Szent Lukács evangelistánál olvassuk, hogy Jézus viteték a lélektől a pusztába, s ott negyven napig lévén, semmit nem evett azokban a napokban. Luk. 4, 1. 2. Ime Jézus példájából tanuljuk meg az önmegtagadásnak ez üdvös nemét, a bizonyos ételtőli megtartoztatást, mint azt az anyaszentegyház parancsolja. Sokaknak igen nehéz és elviselhetetlen törvénynek tetszik ez, s még többen gúnynyal viseltetnek e miatt az anyaszentegyház iránt. Fájdalom! oda jutottunk, hogy a nagyböjtben is már a katholikust, a nem katholikustól ételében meg sem különböztethetjük! Pedig mit parancsol az egyház, mi elviselhetetlen lenne? csak azt, mire sz. Pál inté a római hiveket: „hogy öltözzük magunkra az ur Jézus Krisztus viseletjét, és a testet ne tápláljuk ugy, hogy vétkes kivánságra gerjedjen;“ tehát bizonyos étkektőli megtartóztatást kiván, hogy annál könnyebben a bünös indulatoktól is magunkat megtartóztathassuk. És még ezen törvényben is mint fiait szerető s ápoló anya, engedékenységet gyakorol, midőn a böjtölés kötelességétől, ha ezt betegség, nagy szükség vagy más okok miatt teljesiteni nem lehetne, hiveit kegyesen felmenti, megelégedvén azzal, ha más ájtatos cselekedetekkel pótolják a böjtöt, és az ettől való felmentést és engedelmet magától az egyháztól nyerik ki. —

S ezt sem teszik többen! Teher nekik csak annyi vallásos kegyeletet is mutatni, hogy a szükséges felmentésért s engedelmért lelki pásztoraikhoz járuljanak. Felfuvalkodott halandó! nem tudod-e, hogy midőn az egyház szolgáját megveted, az Istent veted meg? és a tisztelet, mellyel lelki pásztorod iránt tartozol, Istenedet illeti? elfelejtetted-e, hogy a ki anyaszentegyházát a megkötő és feloldó hatalommal felruházta, egyszersmind tisztán kimondotta, hogy ki az anyaszentegyházat nem hallgatja, legyen annak ugy mint a pogánynak?!

Végre ha más időben is, és mindig, ugy bizonyosan e negyven napi böjtben is, — melly által Megváltónk szeretetének emlékére készülünk — illő, hogy jóságos cselekedeteket is gyakoroljunk, mert nem az én, hanem az irás szava „jó a böjt, imádság, s alamisnával.“ Tób. 12, 8. És azért az ájtatos keresztények az irgalmasság cselekedeteiben főleg e szent napokban buzgólkodtak.

* * *

Remélem, eddigi előadásomból ájtatos hallgatóim meggyőzödtek, hogy bár nincs idő, mellyben az üdvösséget munkálni nem kellene, de mégis jelesen a negyven napi böjt főleg az arra szolgáló kellemetes idő, és hogy most vannak az üdvösség napjai. És azért most inkább mint egyébkor buzgólkodnunk kelletik, és megtisztult elmével és szivvel készülnünk Jézus kinszenvedésének szentséges emlékezetére. — Magának a mi értünk feláldozott Istenfiának szentséges példájából, az ős időknek ájtatos gyakorlatából meggyőződtünk, hogy mindenkor és minden időben kitünő buzgalommal, a testnek sanyargatásával készültek Jézus igaz hivei megváltásunk ünnepének méltó megülésére. És csak akkor fogyatkozott meg e buzgalom, midőn megfogyatkozott a hit is! Oh keresztény hallgatóim! ébredjünk fel ájtatos buzgóságra, mert itt az ébredés órája, használjuk a kellemetes időt, az üdvösség napjait. Kettőztessük meg buzgóságunkat, s ne csak tartóztassuk meg magunkat mindentől, mi ezen negyven napi ájtatosság szentségével meg nem egyez, hanem nagyobb szorgalommal dicsérjük az Istent az ő szent lakában.

Buzditsuk azokat, kiket Isten vezetésünkre bizott, hogy menjenek fel a Sionnak hegyére, az ur Jézus szenvedésének helyére, a kálváriának hegyére; zengedezzünk ott hálaénekeket, s keseregjünk a szent asszonyokkal Jézus szent keresztje alatt. — És ha zivataros idő vagy betegség által, vagy másképen gátoltatnánk a kálváriának hegyére feljuthatni, menjünk a székes egyházba, buzgó főpásztorunk ájtatos vezérlete alatt a szent kereszt utját legalább egyszer egy hétben az urnak napján megtenni. Ébreszszétek, ismételve kérlek ájtatos hallgatók azokat is, kik itt nincsenek, és kik az egyház szavára nem indultak; mert a mit én szóltam ma hozzátok, azt minden keresztény megmondhatja felebarátjának: t. i. „hogy most az üdvösség napja.“ — Mindenki kis körében lehet hirnöke az igazságnak, a mennyiben a hivek, a hallottakat szeretettel azoknak elmondják, kik az Isten szolgáját hallani nem szokták. Milly szent és üdvös lenne K. H. ha mindenki közületek buzditná azokat, kikkel találkoznia kell, vagy kikkel a rokonság, barátság köteléke által viszonyban áll! Dicséretes és kedves Isten előtt az ő templomának tisztelete, az ő törvényeinek megtartása, ünnepeinek megszentelése; s azért kedves a ti megjelenéstek is, kedves a negyven napi böjtnek ájtatos megtartása; — de kétszeresen dicséretes, kétszeresen kedves Isten előtt, ha másokat, s jelesen azokat, kik kerülik az Ur szavát, az igazság igéjének hallását, buzditjátok az ájtatos gyakorlatokra. Igy mindenki közületek a maga kis körében mintegy papjává avatja fel magát az Urnak, és szolgájának az igazság Istenének, és remélheti a jutalmat, mellyet igért az Ur az ő hű szolgáinak. Ez volt a buzgó keresztények jelleme, mert sz. Justin tanusitja, hogy a kereszténység első századaiban minden buzgó keresztény apostola lön az evangeliomnak. Justin. dial. c. Triph. c. 8. — Ha a családfő elmondja családja körében ama hallottakat, a nő férjének, a barát barátjának; ha ti, kik itt jelen vagytok, mindnyájokat, kikkel találkoztok, a böjti ájtatosságra, Jézus kinszenvedésének szentséges emlékezetére figyelmeztetni fogjátok: ugy én általatok az itt nem lévőkhöz is szóltam. Pediglen ha felélesztení akarjuk a katholikus buzgalmat, csak illy egyesült erővel tehetjük azt.

De mivel magunktól Isten kegyelme nélkül illy üdvös hatást nem gyakorolhatunk, kérjük azért őt mondván: Irgalmas Isten! ki még az érzéketlen kövekből is képes vagy Ábrahám fiait támasztani, szent malasztod tüzével gerjeszszed fel bennünk a te szent Fiad kinszenvedéseinek eleven emlékezetét. Gyulaszd szivünket hálaérzelemre szentséges kinszenvedésének emlékezete által, hogy e negyven napi böjtöt az értelem és sziv megtisztitására forditván, megváltásunk nagy ünnepéhez méltóképen elkészülhessünk. Amen.

Nagyböjti második beszéd.

S ime nagy indulás lőn a tengeren, ugy hogy a hajócska elborittatnék a haboktól. Sz. Máté 8, 24.

Az Istentől elpártolt bünös emberiséget a vizözönnek árja elboritván, nem maradt még a legnagyobb hegyek felett is élő, sem ember sem állatban! Csak egy hajó lebegett a nagy vizözönnek habjain, mellybe minden élet az ég alatt zárva volt, t. i. az istenfélő Noénak bárkája. Ő kisded családjával mint atya és pap képezte az Istenben hivő jámborok egyházát, és igy ekkor a szabadulás réve felé a hivők öszves serege e hajóban evezett! — Noé mentő bárkájában öszpontosult tehát minden élet és remény; mi e bárkán kivül volt, elveszett, mert a szabadulásra Isten egyedül e bárkát rendelte.

A vizözöntől Isten irgalmassága megmenté a földet, de az emberiség az élet tengerén, Üdvözitőnknek mennyből alászálltakor, ismét a bálványozás, tévely s bünnek hullámitól hányatva, a lelki kárhozatban való elmerüléshez sietett. Mindenfelé a hitetlenség, az erkölcstelenség árja emelkedett, — és a jámborok és Istenben hivők esengve várták az időt, mellyben Isten megvilágositsa azokat, kik a sötétségben s halál árnyékában ülnek. Luk. 1, 79.

A várt Üdvözitő Jézus megszületett. De bár az egész Izrael népe láttára történt csudái, a próféták betölt jövendölései, az ő megmagyarázhatlan bölcsesége, szent tanitása és dicső halála eléggé hirdették, hogy ő az, ki az emberi nem megváltására megigértetett s megjelent: kevesen voltak mégis, kik az igaz istenfélő Simeonnal elismerték, hogy Jézus

rendeltetett minden népek elejbe, világosságul a pogányoknak, és dicsőségül Izraelnek. Luk. 2, 31—32.

Jézus, hogy a hitetleneket hitre ébresztené, és Izrael népének s általa az egész emberiségnek megmutatná, miképen az ő benne hivőknek s vele hitben egyesülteknek nincs mitől félniök, — a tengerre szált tanitványaival egy hajócskában; „és ime, nagy indulás lőn a tengeren úgy, hogy a hajócska elborittatnék a haboktól; ő pedig alszik vala. A megrettent tanitványok felkölték őt mondván: Uram! szabadíts meg minket, elveszünk; akkor parancsola a szeleknek és haboknak, és csendesség lőn. A jelenlévők pedig álmélkodának mondván: kicsoda ez? mert még a szelek és a tenger is engedelmeskednek neki?“ Mát. 8, 22—27.

Ime, az ó világ szent könyveiben Noé bárkáját rendelte Isten a benne hivők és az őt félők megmentésére, s ebben megmentetett Noé és fiai a haláltól s a vizözönnek árjaitól! — Ezer és ezer s több évek folytak le, és a szent könyvek lapjain más hasonló hajóval nem találkozunk. Miglen az uj testamentomban — mellynek élő képe és ábrázatja az ó testamentom — ismét egy hajót olvasunk hányattatni a hullámoktól. — Már a szent atyák szerint — kik hűséges őrei a szent irás igaz értelmének — Noé bárkája ábrázolta Jézusnak egyházát, és igy Üdvözitőnk a hajóra szállván, csodában nyujtott a világnak és hiveinek vigasztaló tanusitást arról, miszerint az ő szentegyházának hajójában az ő benne hivők biztosan eljutnak az üdvősség révéhez, s hogy minden hullámok erejétől sincs mit félni, mert az ő mindenható keze vezérli annak vitorláit. S hogy Jézusnak ezen hajója nem mást képezett, hanem egyedül a keresztény kath. egyházat, kitünik az ezen egyháznak eredete-, terjedése- s fenállásából. Igenis, mert egyedül csak a kath. egyház majd két ezer éves történetéből világlik ki, hogy isteni eredete, isteni terjedelme, isteni fentartása. — És ez leend mai elmélkedésünk tárgya. —

Nagy és az egész emberiség üdvével öszvefüggő tárgyat választottam, K. H., mert czélom titeket a keresztény kath. hitben megerősiteni, s e hit által az üdvösség utjára vezetni. De tovább terjed ohajtásom: azokhoz is ohajtanék általatok szólani, kik nincsenek szentegyházunkban. Oh vajha a min-

denható Isten az ő szent malasztjának fuvalmain erőtlen hangomat egészen azoknak szivéig elhangoztatná, kik szent hajónkon kivül állanak, hogy ők is mondanák: Uram! szabadíts meg minket, elveszünk!

* *
* *

Az erőtlenségből megtörhetetlen erő, a tudatlanságból csodálatos tudomány, az együgyüségből világhóditó bölcseség még nem támadott. — És ha ezt megfontolom, meg azt, hogy kiket választott Üdvözitőnk, kiknek mondotta: „elmenvén az egész világra, hirdessétek az evangeliumot minden embernek“ Mát. 28, 19, meglepetésemben föl kell kiáltanom Dáviddal „milly csodálatos vagy Uram a te müveidben!“ Zsol. 76, 15. 138, 14. Jószivü, de tudatlan, együgyü halászokból öszvegyüjtött kis seregeddel akarod, oh Üdvözitő, lerontani a világ balitéleteit? megrenditeni a pogány bölcseség tudományát? Szegény sorsu apostolaiddal akarod a gyalázatos keresztnek imádására inditani Róma hatalmas császárait? a müvészet és tudomány, a pogány vallás s ezer isteneknek székhelyét, a nagy hirü Rómát és Athént, az együgyü halászokkal szent és megfoghatatlan tudományod ismeretére vezetni? Nem, ez nem lehet! hiszen nincsen semmi arány az ok és okozat között, t. i. az előzmény és eredmény között! Ha részrehajlatlanul itélünk, igy kell itélnünk az apostolok felett; eként vélekedtek Jeruzsalemben a nép vénei, az irástudók s a nép fejedelmei. — És ha megfontoljuk, hogy bár Jézus tanitványai, három évig vele társalkodván, az ő tanitása s tetteiből megtudhatták, ki legyen Jézus, és saját állitásának igazságáról, hogy valósággal Isten fia lenne, meggyőződhettek; — mégis, midőn kimenne az olajfák hegyére a Gethsemane kertbe, noha előre figyelmeztette tanitványait a kisértet veszélyére, beteljesedett jövendölése: „Ti mindnyájan megbotránkoztok én bennem ez éjjel, mert irva vagyon: megverem a pásztort és eloszlanak a nyájnak juhai.“ Márk 14, 43—46. Mert a mint Judás, az áruló tanitvány, megjelent, és vele sok sereg kardokkal . . . s Üdvözitőnk szentséges testére emelték bünös karjaikat, hogy elhurczolnák a főpap elébe; — akkoron minden tanitványai szent Máté tanusága

szerint, odahagyván őt, elfutának; ugyanazon tanitványok kiket kicsinyhitüségökért megfeddett a hajóban, ugyanazok őt ellenségeinek kezében hagyva, elfutottak, elszéledtek! —

Mindezeket megfontolva, nem tör-e ki önként kebelünkből a kérdés: Ur Isten, szent fiadnak mennyei országát ezeknek kelletett-e terjeszteni? evangeliomát a fejedelmek előtt és a synagogákban megvédeni?! Nem, illy félénk, illy kicsinyhitü sereg soha még, sem országot nem alapitott, sem világot nem hóditott meg!

Tomboltak vakságukban az irástudók és farizeusok, midőn gyülölségök tárgyát, a názareti Jézust, a nép által előbb áldottnak kikiáltottat, a szent keresztfán két lator közt függeni és meghalni látták. Ők azt hivék, hogy meghalván a felfeszitett mester, félénk s tudatlan kis serege is eloszlott, annyival is inkább, mert napok multak napok után, sőt hetek is, s Jézus tanitványai nem léptek fel Jeruzsalemben, nem sehol egész Judeában. Igenis általános vala Jézus ellenségeinek azon véleménye, hogy Jézus halálával eltünt hiveinek is minden életjelensége! — Ennek igy kelle megtörténni, hogy annál dicsőbben tünjék ki a keresztény hit- és egyháznak isteni eredete! A pünkösdi nagy ünnepek alkalmával ime váratlanul megjelent a félénk Péter a többi megfutamlott tanitványokkal a nagy sokaság közepett, s az egész népség bámulatára a názáreti, a felfeszittetett Jézust olly bátran, olly hatályosan hirdette, hogy első szónoklatára három ezeren kereszteltetnének meg. Ap. csel. 2, 7. A félénk tudatlan tanitványokból rendületlen bátorságu bajnokai váltak Jézus tanitásának; irástudók, birák s fejedelmek székei előtt fennen hirdették, hogy Istennek kell inkább engedelmeskedni mint embereknek. Ap. csel. 5, 29. A világ bölcsei elnémultak az egyszerre bölcsecsé lett tanitványok előtt; a bálványok templomai megrendültek alapjaikban; a világ minden részeiben az üdvösség napja felderült!

Ki az a bölcs, ki meg tudja fejteni e rejtélyt? miként volt lehetséges, hogy kicsiny hitü, félénk, együgyü halászok, egyszerre bátor, ékesszólló, sok nyelveket beszélő és bölcs apostolokká válnának? miként téríthették ezek meg a pogány világot? miként törhették meg a zsidó nép makacs hitetlenségét? . . . Nem volt, nincs, s nem is lesz bölcs, ki ezt

meg tudná fejteni! Ezt csak az irás fejti meg, hogy t. i. a Szentlélek szállott az apostolokra, s hogy nem ők, hanem az Isten lelke szóllott általok. Ap. csel. 2, 1—5. Csak a Szentlélek ereje eszközölhette az apostoloknak szembetünő átváltozását, csak annak kegyelme által sikerülhetett ezeknek a megátalkodott Izrael népét, és a vak pogányságot megtériteni. — Milly felségesen hirdetik mindezek a kath. anyaszentegyháznak isteni eredetét!

De még inkább kiviláglik a kath. anyaszentegyháznak isteni eredete, annak további terjedéséből, s az üldözéseken kivivott dicsőséges diadalából. — Az üldözés viharjai veszélyel fenyegették Jézus egyházának hajóját; a keresztény vér minden felé özönlött ugy, hogy nem egyszer kiáltnának fel az üldözött hivek Istenhez: Uram szabadits meg, elveszünk! Három századig küzdött a pogány dühösség a kereszt ellen; a római császárok biborától le a legszegényebb gunyhó lakójáig minden pogány hatalom egyesült az evangeliomi mag kiirtásán; és volt idő, midőn Diokletian császár a tömérdek meggyilkoltatott martyrok halmain örvendve, hitte a keresztény hit megtörtént kiirtását; s örök emlékeül annak, hogy ő kiirtá a keresztény hitet, pénzt is veretett. Lact. de mort. pers. — Euseb. de mart. Palaest.

De midőn legközelebb látszott elenyésztéhez sietni Jézus egyháza, akkor állott legközelebb diadalához; mert alig tiz éve mult el, s Nagy-Konstantin római császár megtérvén, a császári trónon vallotta a felfeszittetett Jézus istenségét. Illy győzelmet a három századig üldözött egyház önerejéből nem vivhatott, annyi csodálatos állhatatosságot hiveinek csak Isten kölcsönözhetett, hogy — mint sz. Ágoston mondja — az érzéketlen törvény is megszégyenlené magát a szent martyrok megtörhetlen állhatatosságán. — Igen, ha elgondoljuk, miképen a martyrok vérceppjei a kereszténység termékeny magvává váltak; ha meggondoljuk a kiállott szenvedések és üldözések összes lánczolatát, be kell vallani, hogy a melly anya-szentegyház annyi veszélyek között dicsően felül emelkedett, azt csak Isten alapithatta; — és hogy az, ki megigérte, hogy világ végeig egyházával marad, ezen üldözéseket csak azért engedte meg, hogy annál inkább kitünjék, miszerint kőszirtre épült egyházán a pokol kapui sem

fognak győzelmeskedni. „Te vagy Péter — ugymond Üdvözitőnk — és ezen kőszirtre épitem egyházamat, és a pokol kapui sem fognak diadalmaskodni rajta.“

Helyesen mondja tehát sz. Ágoston: hogy minden csodáknak az lenne legnagyobb csodája: ha Isten ereje, ha csodatételek nélkül terjedt volna el Krisztus egyháza az üldözések közepette. Jézus egyházának hajója az, melly sz. Ambrus püspökként a világi háborgások hullámitól hányattatik ugyan, de meg nem rontatik, ő menten és bizton nézi mások hajótörését.

Sz. Máté 14. részében olvassuk, hogy midőn Jézus öt kenyér és két hallal betöltötte volna a sokaságot, tanitványait hajón a tengerre szállitván, maga kint maradott. — E szerint másodszor találkozunk az evangeliomban ismét a tenger közepén haboktól hányatott hajóval „mert ellenkező szél fúj vala.“ — Ez ujabbi zivatar által Üdvözitőnk azon ismételt zivatarokat akarta jelenteni, mellyek a mi egyházunknak hajóját háborgatni fogják, ha majd ő mennybe menvén, láthatatlanul fogna felette őrködni.

És valóban, alig ünnepelte hálával Nagy Konstantin alatt a három százados üldözésektőli megszabadulás békeünnepét; magának a kath. egyháznak kebelében támadt az azt benső lételemeiben feloszlatással fenyegető zivatar. — Alexandria városában Arius nevü eretnek eltagadta Jézus istenségét, és ő az igaz hithez visszatérni nem akarván, a niceai zsinatban mint eretnek követőivel együtt átok alá esett és kizáratott. Naponta szaporodott követőinek száma holta után is. Több mint négy századig csapkodták üldözései és hamis tanitásainak hullámai a kath. egyház hajóját: s volt idő, hogy a római császár s egész nemzetek elhagyván a kath. egyházat, Arius zászlójához szegődvén, kárhozatos tévelyök terjesztésében, végső enyészettel fenyegetnék Krisztus egyházát. De kimondá Üdvözitőnk „lészen egy akol és egy pásztor,“ s bár közel ötszáz évekig dúlt a keresztény egységen Arius felekezete, ime eltüntek ők mégis, a kath. egyház pedig az időtől fogva, több századok lefolyta után is áll az ő változatlan állandóságában, mert Isten volt, és van vele! Oh K. H. ha mind el akarnám számlálni s beszélni csak rövid vázlatban azon sok eretnek felekezeteket, mellyek a kath. egy-

ház kebeléből kiválván, a kőszirtre épült egyházat feldulni törekedtek, úgy órák, még pedig sok órák kivántatnának; mert hiszen majd minden században ujabb és ujabb szakadások támadtak, mellyek mint a kath. egyháznak mind meg annyi ellenségei, annak bukását jövendölték. S ha már azt kérdem tőletek, mind ezek hová lettek? hová tünt el Macedonius, Nestorius, Eutiches, a képrontók felekezete, s más számtalanok? Istennek hála, kevesen fogtok reá felelhetni; feledékenységbe mentek, s egykori emléköket a történet lapjai csak tanulságunkra tartják fen! Eltünésök eléggé tanusitja, miszerint egy felekezet sem számithat tartós állandóságra, mert Isten csak azon egyháznak igérte a világ végezetéig fenmaradását, mellyet a kőszirtre épitett, s mellynek látható fejeivé Péter utódjait akarta, ezekre is kiterjesztvén egykor Péterhez intézett szavait „Te vagy Péter, és e kőszálon fogom épiteni egyházamat, és a pokol kapui erőt nem vesznek rajta.“ Mát. 16, 18.

Megváltónk mondása szerint: „minden magában meghasonlott ország felbomlik“ legveszélyesebb minden társaságra a belviszály. — A kath. egyház, ezer nyolcz száz s több éves életének ezen veszélyek próbatüzét is ki kellett állania, hogy napjainkban annál érthetőbben meggyőződhessünk, miszerint csakugyan Isten keze tartja azt fen. Bár érzékenyek valának a kath. egyház szenvedései, most a reá nehezedett üldözések, most a hitfelekezetek pusztitásai miatt, legélesebb fájdalmára szolgált azonban mégis önfiainak hitetlensége! A mult században egy uj veszély fenyegette egyházunkat. Ugyanis saját keblében támadtak, kik a minden hitnek egyedüli alapját megrenditni akarván, magát hitünk istenségét megtámadták, és az isteni kinyilatkoztatás lehetőségét is kétségbe hozták, azt állitván, hogy a nagykoruvá lett emberi értelem elégséges önmagának, s a hit bilincseit, kifejlődött eszméinek alapossága mellett, gondolkodása szabad röptében tovább nem türheti. Ezek az emberi hiuságnak hizelgő felvilágosodást tüzék zászlójokra, és e zászló alatt dúltak bent a kath. egyház keblében. Ők sokban igen sokban meggyengitették a hitet, sikerült istentelen merényöknek többeket a hitben közönyössé tenni, mert hiszen szerintök mindegy vala, bár miképen tiszteltessék is az Isten; az igazság és tévely közti különbség ná-

lok nem létezett!.. De ime! a keresztény hitnek igazságát ezek sem ingathatták meg! okoskodásaik megszégyenültek, s az egész világon elterjedt kath. egyház hitben, reményben s szeretetben csak továbbá is egy maradt.

A hitetlenek, látva törekvésök kevés eredményét, azon gondolatra jöttek, hogy elébb a hitnek tekintélyét kell lerontani; s e végre a kath. egyház kormányát, az önmegtagadás és magasabb keresztény erények képviselőjét a szerzetes rendet csipős gunyaikkal illették; s leginkább olly könyvecskékben, mellyek inkább forognak a nagy közönség kezén, törekedtek elmés ráfogásokkal, koholt rágalmakkal nem csak az egyházi rendet, annak fő pásztorait s a szentséges romai pápákat, hanem más buzgóbb világi katholikusok ájtatosságát is nevetségessé tenni! És valóban annyira elterjedett e hit elleni törekvés, hogy a hitetlenek könyvei vagy ehez hasonló eszmeszülemények a keresztény katholikusok asztalain is kedves olvasmányokként láthatók lennének. Ezer és ezer példányokban terjesztetett a hitetlenség szellemi mérge; a bünt mentegetvén, vagy regényes alakban arra még ingerelvén is, az ifju keblek erénypaizsát, a szemérmet, megtörvén, s a kicsapongásoknak tág mezőt nyitván! —

Továbbá a hitetlenség mesterei, hogy a kath. religio és egyház tekintélyének lerontására törekvő czéljokat annál biztosabban szilárdithassák s könnyebben kivihessék, nem átallották fenszóval hirdetni: miszerint addig a hitben felvilágosodás és szabadság nem remélhető, mig az egyház befolyását gyakorolja a törvényteremekben, mig a nyilvános nevelésnek ők leendenek kezelői; nem addig, mig dús leend kincsekben, még arany és biborban ékeskedik. — Tehát ezek szerint a hitbeni szabadság vagyis helyesebben a hitetlenség gátja: az egyháznak fényes állása, jogai s vagyonossága! — Ime a mult század iszonyatos felforgató történetének első kezdete az volt, hogy az egyházat megfosztották jogaitól, megfosztották vagyonától, azt hivén, hogy az egyház ereje nem Istenben, nem lelki kincseiben, hanem földiekben alapszik; s mert az egyház jogállása és vagyonossága sok jótéteményekre, és a vallásosság gyarapitására alkalmas eszközül szolgálnak; magát a hitet vélték meggyengithetni, ha jogállását rontanák le!

És mi történt? alig foszták meg az egyházat az őt igazságosan illető tulajdonaitól, csak hamar magát az isteni hitet is megtagadták! — és miként a zsidók Üdvözitőnket ruháitól megfosztván, azonnal fel is feszitették: aként eme istentelenek is alig fosztották meg az egyházat, sz. Pál szerint Jézusnak szent testét, vagyona- s jogaitól, — csak hamar magát a kath. hitet is kiirtani s az Isten országát feldulni iparkodtak, az emberi észnek egy kicsapongó nő személyében oltárt emelvén!

És mi történt K. H.? a hitetlenek, kik igy támadtak fel Jézus egyháza ellen, rég elhunytak, s az igazságos Isten itélete őket elérte; a kath. egyház pedig ma is áll dicsően, isteni fényben győzedelmeskedvén minden üldözések és megtámadásokon. A világ ma már igen megkezdi tanulni: miszerint azon mult századi hitetlenek iskoláiból csak zavar, nyomoruság származott; és ma már egy igazán mivelt ember pirul azoknak könyveire hivatkozni, mellyeket egykor a megszédült sokaság disznek tartott! —

Ma sem ment Jézus vitézkedő egyháza a megtámadásoktól; vannak katholikus országok, hol a mult század hitetleneinek példájára az egyház ős intézményeit, a keresztény önmegtagadás és tökéletesség szülte és ápolta kolostorokat erőszakosan eltörleni, s az egyházat minden jogai- s ékeitől megfosztani, s a jámbor hiveket költött rágalmakkal az Isten egyházát kormányzó pásztoroktól elidegeniteni törekednek! Az egykor legbuzgóbb katholikus országokban történnek ezek, természetesen, mint ők önző zászlójokra irni szokták, a nép nevében! de a melly nép nem osztja hitetlenségöket, nem osztja istentelen merényöket. Ám de ne kétkedjünk, Isten jóra fogja forditni az egyház viszontagságait, és diadala bizonyos; hiszen Isten, ki mindenható, nyujtott biztositást, hogy nem fognak a pokolnak kapui rajta győzedelmeskedni!

Mindezekből remélem, kitünt, hogy csak Isten mindenható bölcsesége alapithatta, terjeszthette és tarthatta fen, enynyi kül és bel megtámadások, illy százados küzdelmek közepett a katholika egyházat, s hogy azért csak ez egyedül, és nem más Isten igaz anyaszentegyháza!

Áldott tehát az Ur, hogy kegyelme által e szent, e diadalmas országnak, az ő egyházának mi is tagjai lehetünk

Ragaszkodjunk hüséggel hozzá, s ha viharokat támadni látunk, bizzunk, Isten egyháza hajóját elmerülni nem engedi, bár hányattassék ellenkező haboktól. Imádkozzunk azon háborgatott katholikus egyházakért, mellyekben a hitetlenség zivatarokat támasztott, hogy Isten erősitse azokat, az istentelen törekvéseknek ellentállhatni. — Oh dicsőitsd Uram a te szentegyházadat, és engedd, hogy erős hittel valljuk, hogy csak a kath. egyház az, mellyet a te mindenható kezed alapitott, terjesztett, fentartott, s fentartand mind végig. Amen.

Nagyböjti harmadik beszéd.

Szent atyám! tartsd meg a te nevedben őket, a kiket nekem adál, hogy egyek legyenek, mint mi. János 17, 11.

Minél inkább közeledünk az evangeliomnak olvasásában Jézus kinszenvedésének történetéhez, annál több és szivrehatóbb tanuságaira találunk tanitványai és az egész emberiség iránti szeretetének. — Maga az örök igének megtestesülése, az isteni szeretetnek csodálatos jelképe, s Jézus egész története, kezdve betlehemi születésétől a keresztre feszittetése és szent haláláig, — nem egyéb az emberi nemzet iránti szeretetből származott folytonos feláldozásnál. — Azonban mégis minél inkább közeledett a megváltás ideje, s igy ideje e földről elköltözésének mennyei atyjához, annál világosabb és szivrehatóbb az ő szeretetének nyilvánitása nem csak tanitványai, de az általa alapitandó egyház s a benne hivők iránt! — Meggyőződhetik kiki arról, ki szent János evangeliomának tizenhetedik részét olvassa. Már-már átmenendő volt isteni Megváltónk Kedron patakján az olajfák hegyére, hogy szenvedéseinek keserü poharát neki a hűtelen tanitvány Judás áruló csókjában átnyujtaná. — Mielőtt azonban átkelne a patakon, még egyszer búcsuzó szózatot intézett tanitványaihoz. Soha haldokló atya szerette magzatihoz, soha ország alapitó neje és örököseihez olly érzékenyen, és a jövendőnek olly határozott és világos belátásával, olly magasztosan még nem szólott, — miképen búcsuzó imádságát emelte mennyei szent atyjához a már-már nem sokára tanitványaitól testiképen

eltávozandó Megváltónk. — Tudni illik, az égre emelvén Jézus szemeit mondá: „Atyám eljött az óra, a munkát elvégezni, mellyet reám biztál, hogy cselekedjem. Én már tovább nem maradok e világon. De ezek, — érté tanitványait — e világon maradnak, én pedig te hozzád megyek. Szent atyám, — tartds meg a te nevedben őket, a kiket nekem adál, hogy egyek legyenek mint mi.“ És ismét arra kérte mennyei atyját, hogy ne csak tanitványai az apostolok, hanem minden benne hivők is egyek legyenek. „Nem csak érettök, (t. i. az apostolokért) könyörgök, hanem azokért is, a kik az ő tanitásuk által énbennem hinni fognak, hogy mindnyájan egyek legyenek.“ — Ezen buzgó imádság, és e szent imában foglalt búcsu intés, és mintegy a halálra készülő atyának áldása után, kiméne Jézus tanitványaival a Kedron patakon túl lévő kertbe, hol is, Judástól csókkal elárultatott!

Bizonyára nagy, és az ő szent czéljával, az emberi nem üdvösségével szoros kapcsolatban kellett lennie annak, hogy elfogattatásának előtte, mintegy végső óráiban mellyeket halála előtt töltött tanitványaival, olly forrón esdett mennyei szent atyjához; annak, mit testamentomúl hagyott apostolainak, s apostolai személyében a világ végezeteig élő hiveinek. És mi volt az K. H.? — Egység Jézusban, és az ő mennyei szent atyjában, egység végre ön magunkban! mert igy könyörgött Jézus: „Könyörgök azokért is, kik hinni fognak az ő igéjök által én bennem, hogy mindnyájan egygyé legyenek, a mint te atyám én bennem, és én te benned, hogy ők is mi bennünk egygyé legyenek.“

K. H! mi e negyven napi böjtben Krisztus Urunk kinszenvedésének emlékezetéhez mindinkább közeledünk, és azért ugy vélem, az üdvösség ezen napjaiban igen helyén van arról elmélkedni, miért imádkozott Jézus épen elfogatásának előtte olly buzgón? Ez által magához a kinszenvedésnek szentséges emlékezetéhez ájtatos érzéssel készülünk, midőn arról elmélkedünk, miért Jézus maga könyörgött mennyei atyjának.

Midőn mai elmélkedésünk tárgyává a keresztény kath. egységet választom, azon egységet, mellyből megismeri a

világ, hogy mi Istentől vagyunk, és hogy csak a mi katholika egyházunk az, mellyben egyek lehetünk Jézussal.

A keresztény katholikus egységről fogok tehát szólani, még pedig beszédem első részében előadom: miben áll főleg a keresztény egység; a másodikban pedig, mire kötelez minket a kér. kath. egység?

* * *

Az Isten fiának földöni megjelenése mulékony tünemény s az általa hirdetett örök igazság igéje, elhangzó szózat nem lehetett; mert a megtestesülés titkának méltósága maradandó eredményeket feltételez. Ezt maga Jézus hirdette, midőn kijelentette, hogy azért szállott alá mennyből, hogy a világ végeig üdvözitse az emberi nemzetet, és midőn kijelentette, hogy az ég és föld elmulnak, de az ő szavai el nem mulnak. — És azért alapitotta az ő szentegyházát, melly az egész világon kiterjedne, és a világ végeig tartana; és ezen egyháznak alapjául a hitbeni egységet tette. És ez az, miért olly buzgón imádkozott Üdvözitőnk mennyei szent atyjához.

Első kelléke tehát a keresztény egységnek az, hogy Jézus egyházához, a katholika egyházhoz tartozzunk, mert ki nincs egyházunk szent hajójában, az kiesett a keresztény egység kapcsából. — Ha tovább elmélkedünk e keresztény egységről, és tudni kivánjuk, miben áll még ezen, Üdvözitőnk által mennyei atyjától kért egysége a benne hivőknek? — biztos kalauzunk ebben sz. Pál apostol, ki érthetőleg megtanit, miben álljon ezen keresztény egység. Az efezusiakhoz rti levelének 4-dik részében ezt olvassuk: „egy az ur, egy a hit, egy a keresztség, egy az Isten, ki mindennek az atyja.“ — Áll tehát a keresztény egység, az egész nagy világban elterjedt keresztény kath. egyháznak azon összhangzásában, melly szerint mindenkor, minden időben, a világ minden részeiben, a kath. egyház, Jézusnak ugyanazon egy tanitását vallja, ugyanazon szentségei vannak, ugyanazon ünnepei és szertartásai, azaz, mint az apostol mondja: egy hit egy keresztség. — Már a 4-dik században igen szépen jellemzi Lirinei Vincze a kath. egyháznak egységét, védelmezvén azt az eretnekek ellen. „Az — ugymond

— igazán a katholikus hit, mit mindig, mindenhol, és mindenek hittek.“ — És azért K. H. mit mi itt hiszünk, itt vallunk, azt hiszik és vallják Ázsia, azt Amerika, szóval az egész világnak katholikusai; és ki mást, vagy másképen hisz, mintsem az összes keresztény katholika egység: az nem tagja Jézus egyházának. És ez oka, hogy ha a hitben tévedezők az egyház felszólitására, felhivására, tévelygésökről lemondani nem akartak, hanem makacsul az ő hibás véleményökhöz ragaszkodtak — az anyaszentegyház kebeléből, mint megátalkodott eretnekek, a keresztény katholikus egységből kizárattak.

Mi szivemelő öntudat az K. H, midőn minden egyes hive Jézusnak tudja, hogy mit ő hisz, és vall, azt milliók és milliók hiszik és vallják a világ összes részein, s hogy azt ezernyolczszáz s több esztendőkön át mai napig minden időben hitték és hiszik; és igy egyes katholikus hite, az összes hivek hitéhez csatolva, azokban feltalálja erejét és biztosságát. Minekünk tehát egyek szentségeink, egyek ünnepeink, egyek szertartásaink; mint katholikusok ugyanazon módon áldozunk Istenünknek, és Jézusnak ugyanazon szent testével és vérével tápláltatunk itt, mint a száz meg száz mérföldeken túl lakó katholikus hivek! A katholikus sehol sem idegen, ő mindenütt rokonokra, és Jézusban testvérekre talál, mint mondja sz. Pál: „egy test és egy lélek vagytok, mert egy reménységre is hivattatok.“ — Még világosabban szól erről Kor. I. 12, 12: „mert miképen a test egy egész, mellynek sok tagjai vannak ... azonképen van a Krisztussal való egybeköttetés is! mivelhogy mi mindnyájan egy lélek által egy testté kereszteltettünk, akár zsidók, akár pogányok, akár szolgák, akár szabadosok.“

A keresztény katholikus egység áll még azon egyesülésben, melly szerint az egymástól messzire elkülönzött összes hivek is a világ minden népeiből, nyelv, törvény, szokás, természet s éghajlat tömérdek különbsége mellett is, egy hit remény és szeretet, szellemkötelékeivel szorosan egybefüggő egészet alkotnak; mellynek központja és feje, Jézus helytartója, sz. Péter utódja, az egész keresztény világ által illyennek tisztelt és elismert római püspök, a szentséges római pápa. — Ezen ragaszkodás Jézus földi helytartó-

jához, a római pápához volt minden időben a keresztény egység alapja, a katholikus hivek erőssége; mert Jézus helytartója azon kapocs, mellyben mint központban az egész világon elterjedt kereszténység egymással összecsatoltatván, ez által a hivek egy megtörhetetlen egész testet képeznek Jézusban.

A kereszténység első zsengéjében, nem sokára, sz. Péter apostolnak Rómában történt keresztre feszittetése után, az egész kereszténység Róma püspökeit sz. Péter utódainak elismerte, és az ő szavát mint Jézus helytartójának szózatát tisztelte, s annak engedelmeskedett. — Még bibor nem környezte a pogány császárok üldözése korában Róma szentséges püspökeit; sem földi fény sem nagyság nem övedzte a római apostoli széket; szegény volt sorsa, és foszlány öltözete az üldözések elől barlangokba vagy a martyrok sirjainál elrejtezett római pápáknak; — de azért a leghűbb engedelmességgel ragaszkodott hozzájok a katholika egyház! Ázsiában, a korinthusi egyházban, a hit kérdései felett villongás támadott, és messze, a tengeren túl székelő Róma püspökeinél kerestek itéletet, t. i. I. Kelemen pápánál. — Majd később a második században egy tisztes szent életű püspököt olvasunk Rómába sietni; és ez Anicet püspök volt; hogy a napkeleti egyházakban a husvét megtartásának módja és idejéről a római pápától itéletet és rendelést nyerjen. — Az egykor virágzott afrikai nagy buzgóságú katholika egyházak, s azoknak püspökeik is mind Rómához folyamodtak. Ha valaki üldöztetett, a római szent széknél keresett s talált menedéket, mint egykor sz. Athanáz alexandriai patriarka Rómában talált pártfogást és védelmet. Ha a római pápák a hit dolgában szavukat hallatták, szives készséggel hajlott az egész keresztény katholikus világ annak elfogadására.

A keresztény katholikus egység áll tehát a hitnek és a szentségeknek egységében, és azon szellemi kapcsolatban, melly által az egész világon elterjedt katholikusok, a római pápában mint Jézus földi helytartójában, szent Péternek, az apostolok fejedelmének utódában, mint a katholikus egység központjában, egyesülnek, s vele mint az anyaszentegyház látható fejével, Krisztusban egy testet képeznek, mellyet

ugyanazon egy hit egygyé forraszt, ugyanazon egy remény éleszt, ugyanazon egy szeretet lelkesit az Ur Jézus Krisztus által. Ebben áll tehát a keresztény egység, mellyért Üdvözitőnk epedve kérte mennyei atyját. — Lássuk már most mire kötelez minket ezen keresztény egység?

Ki az, ki sz. Pál apostollal nem mondhatná: az Isten kegyelme által vagyok, a mi vagyok? Ki az, ki vele nem köteles mondani: az Istennek pedig hála legyen, ki nekünk győzedelmet adott, a mi Urunk Jézus Krisztusnak általa? mert sz. Jeromos igen jól jegyzi meg, hogy Isten kegyelme által teremtettünk, s irgalmassága által vagyunk és élünk. — Igenis, ha egy szál haj nem hull le fejünkről Isten akarata nélkül, bizonyára Istennek nagy kegyelme, hogy mi a keresztény katholika egyházban születtünk, avagy jelenleg tagjainak lenni szerencsések vagyunk! Oh ég! hány millió és millió van, kik még a lelki halálnak és sötét éjnek árnyékában ülnek, midőn mi a te szent országodban te szentséges tested és véred által az örök életre tápláltatunk! Tehát mindenek előtt az Istennek legbuzgóbb hálával tartozunk, hogy mi a keresztény katholikus egységben, az ő szent testének, t. i. az anyaszentegyháznak tagjai vagyunk. „Mindnyájan — ugymond az apostol — Krisztust öltöttétek magatokra, mindnyájan Krisztus testének tagjai vagytok.“ Gal. 3, 27. — Ezen hálánál fogva szent kötelességünk a keresztény kath. egységhez minden időben hűn ragaszkodni, és sem a csábitók kisértései sem az üldözés veszélyei által ezen hűségben meg nem ingattatni. Mert az csak igaz hive Jézusnak, ki mindent megvetni kész, csak hogy Krisztusnak kegyét megtarthassa, „mindent — ugy mond a nemzetek apostola — megvetek, csak hogy Krisztust megnyerjem.“ — És azért kerüljétek K. H. azoknak társaságát, kik titeket akár a kath. egységtől elvonni, akár ragaszkodástokat meggyengiteni szeretnék; vagy kik azt állitják, hogy mindegy Istennek, bármelly egyházban dicsértessék. Mintha Isten fia azért szállott volna alá mennyekből, hogy mindenki saját tetszése, nem pedig az ő tanitása és parancsolatja szerint állithatna oltárokat az ő szent nevében; mintha szent vérét azért ontotta volna ki a kereszten, hogy mindenki maga tüzze ki az utat és eszközöket, mellyen és mellyekkel

Istent dicsérje, és bemehessen mennyeknek országába, mellynek kapuit Jézus az ő halála és feltámadása által nyitotta meg az ő benne hivőknek; mintha nem Üdvözitőnk parancsolatja lenne, hogy mindenek megtartassanak, miket parancsolt. „Tanitván őket — igy szól az apostolokhoz, mindenre, a miket mondottam nektek.“ — Oh kerüljétek ezeket, mert ezek a Krisztus keresztjének ellenségei. És azért K. H. ha kiket a katholika egyház kizár kebeléből, és egyházi átok alá vet, ti is azokat ollyanoknak tekintsétek. Már sz. Pál a korinthusi egyházban a megátalkodott bünöst kizárta a hivek egységéből. Ezt minden időben tette az egyház Krisztus Urunktól nyert hatalmánál fogva; és azért a megátalkodott tévelygőket, vagy kik a katholika egyháznak törvényeit a hivek botránkoztatására megvetették, azokat előbb ugyan kérte, atyai szelidséggel és szeretettel a jobbulásra birni törekedett; de ha meghiúsultak törekvései, és a megátalkodott az egyháznak Istentől adott hatalma előtt meg nem alázódott, fájdalmas szivvel ugyan, de teljes bizalommal az Urban, átok alá vetette, és a keresztény egységből kizárta, minden rang és rend különbsége nélkül. Nestoriust a hires konstantinápoli patriarkát — mivel makacsúl állitá, hogy Mária nem Istennek anyja, a római egyház kizárta a keresztény egységből, s átok alá vetette. A nagy Theodosius római császárt, mert ő egykor elragadtatván indulatában vétkezett, sz. Ambrus püspök kizárta a templomból, és az istenfélő nagy császár, noha sz. Ambrus az ő alattvalója volt, és hatalmában állott megvetni a főpapot — meghajolva szent Ambrusnak Szentlélektől nyert hatalma előtt, siránkozva penitentziát tartott; mit látván hűséges alattvalói, dicsérék az Urat: hogy illy kegyelmet adott a magábaszállásra a hatalmas nagy császárnak.

Mivel azonban K. H. ott, hol különböző keresztény vallásuak vannak a kath. egyház mellett, a velök való találkozást vagy társalgást mellőzni nem lehet; hol illyen állapotja a katholikusnak, ott főleg még nagyobb kötelességünk a felebaráti szeretet sérelme nélkül a keresztény egységhez hűségesebben ragaszkodnunk. — A gyermekben már korán fel kell ébreszteni a keresztény katholikus egység öntudatát, hogy tanuljon ugyan még azok iránt is felebaráti szeretettel

viseltetni, kik a mi egyházunkon kivül vannak, de egyszersmind hitéhez is hűn maradni. Ébreszszétek benne a katholika egyház iránti szent buzgalmat, mellytől lelkesitve szemök előtt tartsák éltök minden viszonyaiban, „hogy egy az ur, egy a hit, egy a keresztség!“ Valóban Isten előtt nem kevés felelet terhe nyomja lelkismeretöket azon szülők és nevelőknek, kik a helyett, hogy a minden jóra fogékony gyengéd kebelekben, a keresztény katholikus egységhezi buzgalomnak tüzét felélesztenék, abba a vallásos érzelmet fagyasztó hitbeni egykedvüséget oltják; kik kész akarva nem buzgó katholikusnak, hanem vallástalannak nevelik őket. Oh a hitetlenek illyetén tanaitól megvesztegetett, eltévedett szülők késő bánatban fognak részesülni, vagy ha itt nem, de Isten előtt nehéz feleletre fognak vonatni. Oh ezeket kérem, emlékezzenek meg Jézus búcsuzó imádságára, emlékezzenek azon fontos szavakra „szent atyám, tartsd meg őket a te nevedben, hogy egyek legyenek, mint mi!“

Más főkötelességünk, hogy az anyaszentegyház látható fejéhez, Jézus helytartójához, szent Péter utódjához, a szentséges római pápához engedelmességgel viseltessünk; őt ugy mint a keresztény katholikusok közös atyját, a hitnek főőrjét, az egység összetartó központját tiszteljük. Mert a mint sz. Jeromos, Damasus pápához ir: „én — ugymond — Péter székéhez csatlakozom, az az a kőszirten épült egyházhoz, s ki ezen egyházon, t. i. mellynek sarkköve szent Péter utódja, kivül eszi a husvéti bárányt, az idegen, az nincs a Noé bárkájában, az elvész a vizözön uralma alatt.“

Ez volt és lesz egyik megismertető jele az igaz katholikusnak, Jézus igaz hivének, ha a szentséges római püspökben Péter utódját ismeri és tiszteli; és ez a világ végezeteig igy leend, mert Üdvözitőnk mondá: „Te vagy Péter, és ezen a kőszirten épitem egyházamat, mellyen a pokol kapui sem fognak győzedelmeskedhetni!“ És azért mindenkor különös kegyelettel viseltettek a hivek a római szent székhez. Már szent Cyprián Afrikának hajdan bölcs és szent életü primása figyelmeztet, hogy az ne higye magát Jézus egyházában, ki a római széket, mellyre az egyház alapittatott, elhagyja. A 16-dik század ujitói azt fogták reánk, mintha ezen kegyelet csak a későbbi időknek szüleménye lenne, pe-

dig az egykoru a katholikus hittel; — és azért ők minket „pápistáknak“ nevezgetnek. Mi elfogadjuk e nevezetet, mi örvendünk ez elnevezésben, ha t i. azért gunyoltatunk e nevezettel, mert mi a római pápákban Jézus helytartóját és sz. Péter utódját tiszteljük, és azt valljuk, hogy ki a római pápától elszakad, az Jézus testétől szakad el, mert ő az egyháznak feje!

Ha hitben kétely támadt, a legmesszebb tartományokból a hivek és pásztoraik Rómától kértek határozatot. Ha valamelly üdvös intézetet állitottak, Rómából kértek áldást s megerősitést arra. Népek és fejedelmek versengettek minden időben a római püspök iránti hűségöket, fiui ragaszkodásukat bebizonyitani. Ha Róma püspökei szenvedtek, szenvedett az egész keresztény katholikus világ, s érette Istenhez ájtatos esedezések történtek. Sz. Péter apostolt Heródes tömlöczbe vettette, és az anyaszentegyház szüntelen könyörög vala Istennek érette. Ezen kegyelete és ájtatos részvéte a legelső keresztény hiveknek, átszállott mintegy örökségként Jézus hiveire. — És ez azon hatalom K. H., melly a viharok és vallási villongások közepette közel kétezer évig már, rendületlenül áll. És azért ne csodáljátok, hogy épen ezen hatalmat megdönteni, és a római székhez való hűséges ragaszkodást, a hitetlenek, s azok, kik minden állandó s Istentől származott hatalomnak ellenségei, megingatni törekednek. Oh K. H. igazságos felindulás nélkül vissza nem emlékezhetni arra, miszerint nem csak a 16-dik század ujitói, hanem a mult század hitetlenei is nem csak mindent összeirtak a római szék ellen, hanem ellene a népeket és fejedelmeket is felizgatták! Alig van guny, mellyel az ős apostoli széket nem illették volna, alig rágalom, mellyel a hiveknek irántai tiszteletét meggyengiteni nem törekedtek. Volt idő, hogy már sülyedését hirdetnék! De Isten ezen csapásokat a római székre azért engedé jönni, hogy annál inkább kitünjék isteni eredete. A keresztény világ, a hű katholikusok, daczára a hitetlenek rágalmazásának, Jézus helytartója iránt engedelmesség és szeretetben soha meg nem fogyatkozott. A mult század hitetlenei és azok, kik azt állitják, hogy nincs hatalom az Istentől, hanem csak az emberek akaratjából — azt hivék, hogy ha a római pápától elveszik

koronáját, elosztják magok közt a római sz. szék kincseit, ha ismét szegény szükölködő halásznak veszi fel ábrázatát: el fog tünni a hiveknek hozzá való ragaszkodása, el a római pápák hatalmának tekintélye. Igy ők, elfelejtve a szent történeteket, elfelejtve Jézus igéretét! — Majd nem sokára a keresztény világ érzékeny sajnálatára s bámulatára, az apostolok fejedelmének utódját, VI-dik Pius pápát megfosztották minden birtokától, őt magát is a szentséges ősz atyát erőszakos fogságba hurczoltatván el. — De azért az egész keresztény világ Piust Jézus helytartójának üdvözlette, és milliók imádsága emelkedett Piusért Istenhez. Fogságban ült a szentséges atya, de azért nem forgathatta fel a pokolnak kapuja, mit Isten keze tőn alapjául egyházának! Pius szinte olly hatalommal kormányozta egyházunk hajóját fogságában is, mint minden elődei! És midőn egy hóditó hatalmas császár, mivel a jámbor ősz, igazságtalan akaratának ellenszegült, őt a szentséges atyát Francziaországba fogságba hurczoltatja, 1809-ben, s a római szent szék ellenségei a pápának megaláztatásán tapsolnak; ime VII-dik Pius pápát, az egész keresztény katholikus világ örvendezésére, Rómába dicsőségesen visszavezeti a gondviselés 1814-ben, és a ki vakmerő vala, az Urnak felkentje ellen, szentségtelen kezeit emelni, vesztve császári koronáját, a tengerek közepette fogságban mult ki!

Megemlitsem-e a közelebbi időket? A minden tekintély ellen feltámadók, ama Isten kegyelméből egyházunkat kormányozó szent atyát 9-dik Pius pápát a keresztény világ székvárosát odahagyni kényszeriték. S ő egy városkába vonultan élt minden őt illető fény nélkül, — de a keresztény katholikus hivek annál inkább buzgólkodtak iránta tiszteletüket, ragaszkodásukat mély fájdalmok kijelentésével és bőséges adakozással tanusitni. Szomorkodott a szomorkodó atyával az egész keresztény katholikus világ, de ragaszkodásában csak erősödött. — És ime Isten őt visszavezette székhelyére és megdicsőitette minden igaz hivők legnagyobb örömére!

Mindezek K. H. fennen hirdetik, hogy Jézus hivei a keresztény egységhez hitben, remény- és szeretetben mindenkor s minden időben rendületlenül ragaszkodtak, s hogy

ezen egység fentartó központjául a római szent széket tisztelték, midőn az azon ülő szentséges pápákat mint Jézus földöni helytartóit, Péter apostol utódjait vallották, és mint illyenekhez a leghűségesebben ragaszkodtak. És mindenkit, ki ez egységhez nem maradt hű, az egyház kebeléből kizárottnak tekintették.

Azért K. H. megemlékezve Üdvözitőnk szavaira, ki végóráiban igy kérte mennyei atyját: „szent Atyám! tartsd meg a te nevedben őket, a kiket nekem adtál, hogy legyenek egyek mint mi," hitünk összes ágazatait hűségesen valljuk és védjük, s ne engedjük, hogy e hitben bármi emberi vélemények által megingattassunk, — higyjük és valljuk azt, mit az Isten lelkétől sugallott csalhatlan keresztény katholika egyház hinnünk előnkbe ád. Ne szégyeneljük hitünket mint sok kicsiny hitüek, a legünnepélyesebben bevallani, s a hitetlenek gúnyai erős hitünkről vissza fognak hullani. Ragaszkodjunk hűn a római pápához, mint Krisztus helytartója és sz. Péter utódjához! Ő az egység alapja, az összes keresztény katholikus világot összetartó erkölcsi kapocs. Igenis, ragaszkodjunk hozzá, imádkozzunk értte, s az ő szavára hallgassunk; mert benne és általa sz. Péter szól mi hozzánk. Legyünk egyek az igaz felebaráti szeretet által. Mivel pedig mind ezt csak Isten kegyelméből remélhetjük, kérünk oh mennyei Atyánk, add nekünk erőtlen hiveidnek malasztodat, hogy miként a mi Üdvözitőnk ohajtotta, legyünk egyek hit- reménység- és szeretetben! Amen.

Nagyböjti negyedik beszéd.

„Mindnyájunknak meg kelletik jelennünk a Krisztusnak ítélőszéke előtt.“ Kor. II. 5, 10.

Ki az isteni megváltás szent hitétől áthatva van, s megemlékezik sz. Péter apostolnak szavairól: „hogy nem romlandó aranyon vagy ezüstön váltattunk meg, hanem a Krisztusnak mint szeplőtelen báránynak legbecsesebb vérével“; annak örömtől telik el keble, és e vigasztaló hit érzetében, örömmel zengedezteti ő is az anyaszentegyháznak énekét: „oh szerencsés vétség, melly illyen és illy nagy megváltót érdemlett.“

És valóban megnyugtató öntudat, és vigasztaló hit, hogy Jézus az ő vére- és halálával kiengesztelte a megsértett isteni felséget, letörlötte az eredendő bünt, és minket Isten fiaivá tett. Vigasztaló hit, midőn Jézusnak szentséges nevében mondhatjuk: „miatyánk, ki vagy a mennyekben!“ — vigasztaló hit, melly megtanit, hogy Üdvözitőnk a keresztfán bemutatott áldozat által nem csak mennyei atyánkat engesztelte ki, hanem a benne hivőknek a mennynek kapuit is felnyitotta!

Illy örömre lelkesit a megváltásnak nagy titka, s azt hiszi az ember örömében, hogy már a mennyország kapuihoz ért, mert eltörlötte Jézus szent vérével az eredendö bünt, el a kárhozatot, el az igazságos Isten haragját. Tudva, hogy Isten ugy szerette a világot, hogy saját egyszülött fiát adná érette, az Isten véghetetlen szeretetének érzete eltüntet keblünkből minden aggodalmat, és nem gondolunk másra, mint az Isten véghetetlen jóságára. — És e felől még inkább meggyőződhetünk, midőn sz. János evangelistánál igy szól Üd-

vözitőnk: „ki ujonan nem születik vizből és Szentlélekből, be nem mehet Istennek országába.“ — De Isten kegyelméből mindnyájan, kik keresztények vagyunk, ujonan születtünk a szent keresztségben, és igy méltán hisszük, hogy bemegyünk az Istennek országába. — És ha továbbá megfontoljuk, mit Márk evangelistánál olvasunk: „a ki hiszen és megkeresztelkedik, üdvözül,“ még jobban örvendez szivünk a megváltás felett, mert mi nem csak szerencsések voltunk megkereszteltetni, de hiszünk is az urnak szavában. Tehát igy reményünk biztos az üdvösségre. Igenis, Jézus szent vére által megtisztulunk a büntől, és a keresztség vizében ujjászületünk a Szentlélekből; — s mégis kérdezzétek meg csak önmagatok lelkiismeretét, hogy hitből tudván azt, hogy Jézus minket megváltott, és Isten fiaivá tett, hogy mennyek országának kapuit szent halálával felnyitotta, — valljon nem telik-e el félelemmel kebletek, ha az örökkévalóságról gondolkodtok? valljon nem rettent-e bennünket sz. Pál apostol intése: „mindnyájunknak megkelletik jelennünk a Krisztusnak itélő széke előtt?“ — Én bevallom, hogy félek és rettegek, sőt az ur Jézus megváltása után még jobban rettegnünk kell a mennyországnak elvesztésétől, ha Isten véghetetlen irgalmassága nem nyujtott volna eszközt és módot, a keresztség után elvesztett igazságot visszanyerhetni, és a cselekvő bünnek kárhozatát magunkról elháritani; — mert erre tanit természeti gyarlóságunk a megváltás után is. De azért ne essünk kétségbe, mert Isten véghetetlen irgalmassága megnyugtat a felől, hogy a keresztség után is nyujthat eszközt lelki aggodalmaink megszüntetésére, s büneinkből való kitisztulásra.

* * *

Az első keresztény századokban, de még később is, a pogányok, kik a keresztény hitre megtértek, midőn már kellőleg oktattattak a hitben, rendesen a hivek nagyobb épülésére, husvétkor kereszteltettek meg, és a szent keresztségre egészen tiszta fehér öltözetben jelentek meg, és azt husvét utáni vasárnapig viselték annak emlékezetére, hogy a keresztségben tisztultak meg a büntől, és valamint öltözetökben nem volt szenny, ugy nem maradt semmi bünszenny lelkü-

kön a szent keresztség után. Ezen fehér öltözetet letenni megengedte ugyan az egyház, de olly intéssel — mond sz. Ágoston — hogy a szivben állandóan megtartassék a szeplőtelen fényesség. — Ha a keresztények olly szerencsések lehetnek, hogy a keresztségben nyert ártatlanságot megtarthatják, s azt a cselekvő bünök be nem szennyezték, ugy igen bizton nézhetnek a mennyek kapujának elébe. — De ha meggondoljuk sz. János apostolnak mondását: Tit. Jelen. 21, 27, „hogy Istennek dicsőségébe be nem megyen semmi megfertőztetett, hanem csak az, kinek neve az ártatlan bárány életkönyvében irva vagyon," s megemlékezünk, hányszor szennyesedett be szivünk fehérsége a bünnek mocskától? akkor megértjük sz. Pál intését: „hogy félelemmel és rettegéssel munkálkodjunk, hogy üdvösségünket elnyerjük." — Ime mit mondjunk mi K. H., mivel vigasztaljuk magunkat a mennyei dicsőség, a Jézus vére és halálával megnyitott mennyországnak reményére? ha a nemzetek nagy apostola, ki a korinthusiakhoz irt levelében illy nyilvános tanuságot tesz maga felül: „a zsidóktól ötször, egy hiján negyven csapást szenvedtem, háromszor verettem meg vesszővel, egyszer megköveztettem, háromszor állottam ki hajótörést, éjet és napot a mély tengerben töltvén, mennyi veszedelmeken mentem keresztül, gyilkosok között, magam nemzete között, a pogányok között, a városokban, a pusztában, az álnok atyafiaknak miatta;" Kor. II, 11, 24—31, ha mondom a nagy apostol, ki minden idejét Isten dicsőségére szentelte, ki érdemei és igazságának öntudatában felkiáltott, elősorolván Krisztusért kiállott szenvedéseit: „az Isten, és a mi Urunk Jézus Krisztus atyja, ki mindörökké áldott, tudja hogy nem hazudok;" igenis, ha sz. Pál illy megnyugtató lelkiismeret mellett, mellynél fogva ő biztosan remélhette Isten irgalmából a mennyei jutalmat, mégis ugyanazon levelében határozottan mondja: „mert bátor semmiben nem vádol lelkiismeretem, de abból még nem következik megigazult állapotom, az Ur pedig az, a ki megitél engem." Oh K. H. ha már ezen szent férfiu nyilatkozik igy, ki Isten kegyelméből egész a harmadik égbe elragadtatott, hogy bár lelkiismérete semmiben nem vádolja, mégis azért nem következik megigazulása, mit mondjunk mi bünösök?!

Mert habár különböző az Isten ajándéka, és egyik tökéletesebb a másiknál közöttünk; de mégis egy alázatos szivü keresztény sincs, ki Isten előtt mondhatná ez evangeliomban dicsekvő farizeussal: „Isten, hálákat adok néked, hogy nem vagyok ollyan mint egyéb emberek, ragadozók, hamisak, házasságtörők, avagy minémü itt e publikanus is;“ hanem inkább az alázatos és büneit elismerő publikánussal kénytelen, mellét vervén, felkiáltani: „Isten, légy irgalmas nékem bünösnek!“ főleg miután a példabeszédek könyve szzerint: „az igaz is hétszer eshetik el napjában;“ — szent János apostol szerint pedig: „magunkat csaljuk meg, ha azzal kérkedünk, hogy nincsen vétkünk.“ — Érezték ennek igazságát a sz. életü férfiak, s azért folytonos sanyargatással iparkodtak magukat a mennyei dicsőségre érdemesiteni. — Tehát K. H. az alázatos publikánussal kell nekünk is mondani, mellünket vervén: „Isten légy irgalmas, nekem bünösnek!“ mert Üdvözitőnk szava: „hogy sokan vannak a hivatalosak, de kevesen a választottak.“ Még inkább megkelletik a bünösnek rettenni azon, mire az apostol figyelmeztet: „mindnyájunknak megkellctik jelennünk a Krisztusnak itélő széke előtt, hogy kiki elvegye annak, a mi jót vagy gonoszt cselekedett, jutalmát vagy büntetését.“ — És annál inkább retteghet a keresztény bünös öntudatában, minél nagyobb hálátlanság a bün akkor, midőn hiszszük, miszerint Jézus Krisztus vérével megváltattunk az örök dicsőségre; szent tanitását megismertük; a szent keresztségben a Szentlélek által megszenteltettünk, és mégis bünt követni el nem irtóztunk. — „Mert azért halt meg Krisztus — ugymond sz. Pál — hogy a kik élnek, nem magoknak éljenek, hanem annak, a ki az ő hasznokra meghalt és feltámadott, t. i. Jézus Krisztusnak.“

Ime K. H. a lelkének üdve felül gondoskodó keresztény illy félelemmel tekint az ég felé; egy felől öröm és hálára emelkedik kebele, megemlékezvén az Isten véghetetlen szeretetére, mellyet szent fiának a keresztfán lett feláldozásában imád, — más felöl megemlékezve gyarlósága mély büneire, félelem és rettegés közt tekint a megváltásnak boldog eredményére, mellyre magát önvétke által annyira érdemetlenité! Nem hitetheti el magával — bár e hiedelem igen kedvez gyarlóságunknak, hogy ő neki elég Jézusban hinni, habár

Jézusnak nem tartja is parancsolatjait. Ő nem hiheti, hogy a keresztény, ki Jézus sz. vérével megváltatott, e megváltás által az istenes életre nem inkább köteleztetik, mint a pogányok, kik az Isten fiának kilétét nem ismerték. Igenis, Jézus szent halálát, intésül veszi a bünnek utálatára; mert ő érzi szent Ágostonnal vallásunk igazságát; hogy Isten, ki minket nálunk nélkül teremtett, bennünket nálunk nélkül, azaz a mi közremunkálásunk nélkül, nem fog üdvöziteni. Mert K. H. van egy könyv, mellyben még azok is tudnak olvasni, kik még a betüt sem ismerik, mellynek megértésére nem szükség a bölcsek iskoláiban tanulni; és ez a lelkiismeretnek könyve. Ebből kiki olvassa azon meggyőződést, hogy a bün a keresztség után is elválaszt Istentől. Igy a bünös méltán retteg, sőt annál jobban retteghet Isten itéletétől, minél több oka van egy kereszténynek a Jézus szeretete és igérete által a büntől magát megtartóztatni. Csoda-e azután, ha a bünnek öntudatában nem mer reményre buzdulni, mert hiszen semmi megfertőztetett nem megyen a mennyeknek országába.

És higyjétek, bár mi könnyelmünek látszassék is a bünös avagy a hitetlen, a lelkiismeret szorongatásától ő nem ment. Hogy elaltassa mardosó lelkiismeretét a bünös, keres mentséget, vagy pedig a világbani elmerülésben akarja elfelejteni azt, mitől fél, mire gondolni nem mer. Ámde jönnek perczek, midőn akaratlanul is felriad a gondolatra, hogy mi egykor mindnyájan megjelenünk a Krisztusnak itélő széke előtt. És ha máskor nem, midőn a világtóli elválás, a halál veszedelme környezi, oh higyjétek K. H. bizonyára felébred benne az örökkévalóságnak rettentő képe. Igen, akkor gyötri a hitetlent, és a bünöst a kárhozat félelme és a boldogság elvesztésén való aggodalom.

De ha visszavezetjük elmélkedésünk fonalát a mondottakra, a jámbor és igaz hittel lelkesült keresztény kénytelen bevallani: hogy, ha Isten nem nyujtott valamelly eszközt és módot megváltásunk és a szent keresztség után is büneinktől megtisztulhatni, ugy a Jézus szent halálával szerzett lelki örömökben részesülhetési reményünk alaptalan. Mert bár igaz, hogy az eredendő büntől való megváltás után is megmaradt bennünk a gyarlóság, és az akaratnak a roszra való hajlékonysága; ha igaz is, hogy kisértetünk a test, a világ és az

ördög által, s igy némileg mentséget keresünk és találhatunk gyarlóságunkban; — mégis nem tagadhatjuk, hogy Isten sz. Ágoston szerint nem parancsol lehetetlenséget, hanem intve parancsolja azt tenni, a mit lehet, és kérni, a mit nem lehet. — Oh! épen az Isten nem vonja tőlünk meg malasztját; mert bár sokszor megenged is bennünket kisértetni, mégis a kisértés idejében ád növekedést.

Tehát K. H. az eddig mondottakból e két igazság világlik ki: 1) hogy bár Jézus szent vérével megváltattunk, büneink miatt az Isten dicsőségébe nem juthatunk, de 2) az is, hogy most, miután illy nagy áldozattal váltattunk meg, minő az Isten ártatlan bárányának feláldozása, sokkal inkább vétkesebbek vagyunk, ha bünt cselekszünk, s igy inkább kell rettegnünk az urnak itéletétől; mert miként arany száju sz. János mondja: „ha éltünk hitünkhöz méltó nem leend, a legnagyobb büntetést fogjuk szenvedni.“ Hom. 64 in Matth. Midőn t. i. eljövend az embernek fia az ő dicsőségében, és ülni fog az ő felségének fejedelmi székében, akkor fogja a bal felől állóknak mondani: „Távozzatok el tőlem átkozottak, az örök tüzbe, melly készittetett az ördögnek, és az ő angyalainak.“ Mát. 25, 41.

* * *

Abban különbözik a kath. egyház tanitása minden más keresztény felekezetek tanitásától: hogy a kath. egyház soha nem kérdezheti meg előbb akár önmagát, akár hiveit: valljon tetszik-e, vagy fog-e az emberi gyengeségnek vagy értelemnek tetszeni a tanitás, mellyet nyujt? — hanem csak azt kérdi, mit tanitott az Isten fia? és annak tanitásától semmi nyereség, semmi kilátás reménye alatt el nem állhat. Ő tudja, hogy nem engedhet a legkisebben is; mi kinyilatkoztatott, emberi vágyak miatt; mert nem a csalhatatlan igazságnak az emberek ingadozó véleményéhez, hanem ennek kell az örök igazság igéjéhez simulni, és az életnek szerinte alakulni.

És azért bár félelmes reánk nézve annak öntudata, hogy a megváltás után is a bünös ember nem jöhet a mennynek dicsőségébe, és hogy a Jézusbani hit nem elég az üdvösségre; mégis hitünk ezen igazságát hirdetnem kell nektek, a

lelkiismeretes orvosnak követvén példáját, ki nem azt nézi, mennyire izlik, hanem mennyire hasznos a gyógyszer, bár keserü is az elkényeztetett izlésnek; — meg kellett mondanom, hogy mindnyájunknak meg kell jelennünk Krisztusnak itélő széke előtt, hogy kiki elvegye annak, a mi gonoszt vagy jót a testben cselekedett, jutalmát vagy büntetését.

Azonban K. H., ha tovább fejtegetjük Üdvözitőnk tanitását, bár mennyire félelmes is a bünösnek, mégis csak egyedül ezen tanitás adhat vigasztalást az igaz hivőknek, mert Isten irgalmábani bizalomra ébreszt. Az ó testamentomban már igy szól Isten Ezekiel proféta által: „valljon akarom-e az istentelennek halálát, ugy mond az Ur Isten, és nem inkább hogy megtérjen az ő utairól és éljen?“ Ezek. 18, 23. Ha már az ó testamentom illy reményt nyujt a bünösnek az Isten irgalmasságára, mennyivel inkább bizhatunk mi, kik hitből megtanultuk, hogy Isten ugy szerette e világot, hogy egyetlen szülöttét adná érte? — Mennyivel inkább kelletik bizni Megváltónk szeretetében és irgalmasságában, hogy nem hagyott el minket remény és orvoslás nélkül, miután ő hirdette, miszerint mennyei attyjának akaratja, hogy ki benne hiszen, örök élete legyen, és el ne veszszen.

Az evangeliom története bizonyossá teszi az ájtatos keresztényt, hogy Isten nyujtott eszközt a bün bocsánatjának elnyerésére. — Sz. Máté 9. részében egy inaszakadtat hoztak Jézus elébe, és mondá Jézus: „bizzál fiam, megbocsáttatnak büneid“ — és midőn az irástudók ezen megháborodtak, mondá Jézus: „hogy pedig tudjátok, hogy az ember fiának vagyon hatalma a földön a vétkek megbocsátására, szóla az inaszakadtnak: kelj fel — és felkele és haza méne;“ Ime K. H. milly megnyugtató példa ez, midőn Üdvözitőnk a bünöket megbocsátá, és ezen isteni hatalomnak gyakorlatában erősiti a bünbocsánat azon hatalmát, melly e földről eltávozta után is anyaszentegyházánál lenne maradandó. — Sz. Lukács 7-dik részében olvassuk: „Bemenvén Jézus Simon házába, s egy városi bünös asszony alabastrom edényben kenetet hoza oda, és kezdé könyhullatásival Jézus lábait áztatni, s hajával törülgeté és csókolgatá, és kenettel öntözgeté azokat. Ezt látván Jézus, mondá az asszonynak: megbocsáttattak büneid, a te hited megszabaditott téged, menj el

békével!“ — Sz. Lukács 15. részében ismét ujabb jelét találjuk abbeli erős meggyőződésünknek, hogy Isten az uj szövetségben is módot nyujt a bünösnek, a vele való kiengesztelődésre. Érzékenyül hat minden ájtatos elmélkedőre az, mit Üdvözitőnk mond az elveszett és megtalált juhon való nagy öröméről a jó pásztornak: „mondom néked — igy szól Jézus — hasonlóképen nagyobb öröm lészen mennyben egy megtérő bünösön, mint kilenczven kilencz igazon, kiknek nincs szükségök a megtérésre,“ — a megtalált tizedik ezüst pénzről pedig igy szól: „hasonlóképen mondom néktek, öröm lészen az Istennek angyalai között minden megtérő bünösön.“ Mindezeknél még szivrehatóbb példával ábrázolja Jézus mennyei atyánk irgalmasságát, mellyel a megtérő bünöst fogadja, a tékozló fiunak érzékeny példájában. „Magába szállván pedig a tékozló fiu, elméne attyjához mondván: atyám, vétkeztem az ég ellen és te ellened, már többé nem vagyok méltó, hogy fiadnak hivattassam. S ime az atya őt, a megtérő fiut örömmel fogadja, s örömében nagy vendégséget és vigasságot rendelt, „mert ime az én fiam — ugymond — meghalt vala és megelevenedék, elveszett vala és megtaláltaték.“ — Oh kegyes Jézus, milly vigasztaló és bizodalmat ébresztő isteni tanitásod, midőn egy felől a rettentő birónak képében tünteted fel a megsértett Isten igazságát, és az itélő széken ülő Isten fiában csak félelem és csüggedéssel telik el a bünös; más részről azonban az elpártolt rosz fiát is szerető, a visszatérőt szives és atyai szeretettel visszafogadó atya irgalmasságában, a bünös lélekben büneinek bocsánatjára az Isten irgalmassága iránti bizalmat gerjeszted fel, és az angyalok örömével édesgeted a megtérésre! Tehát e példabeszédből méltán következtethetjük, hogy Jézus bizonyára rendelt, kellett rendelnie valamelly eszközt és módot, mellyel a tékozló képében ábrázolt bünös mennyei atyjához járulhasson, s mondhassa a nyerendő megbocsájtás biztos reményével: Atyám, vétkeztem az ég ellen és te ellened!

Mindezeket egybevetvén, az Istenhez térő, s irgalmasságában bizó kereszténynek igy kell magában elmélkednie: Jézus, még e földön élt, sokaknak megbocsátá vétkeit, lehetséges-e az, hogy mivel mi, mint Magdolna, nem áztathatjuk bánatos könyeinkkel Jézus szentséges lábait, nem csókolhat-

juk azokat, mert mennyei dicsőségében, az Atya-Istennek jobbján ül, — büneinknek bocsánatját ne remélhessük? miért nyujtott volna Isten irgalmasságára reményt a megtérő tékozló fiát elfogadó atyának szeretetében? s ha Üdvözitőnk megbocsájta Péternek, mert látta könyeit, nem leszen-e irántunk is az Atya-Isten jobbján ülő Megváltónk szinte kegyes és irgalmas, ha könyhullatásainkkal bánjuk vétkeinket? Jézus a kereszten függő latornak, mert megtért, bocsánatot és paradicsomot igért, s csak nekünk nem nyujtott volna módot és eszközt a büneink által elvesztett paradicsomot ismét visszanyerhetni? Nem! ezt sem az Isten fiának szeretetével, ki önmagát feláldozta a szent keresztfán, sem az Isten végtelen irgalmasságával, ki egyetlen szülöttét adta érettünk, meg nem lehet egyeztetni! Igenis nincs kétség benne, hogy Jézus rendelt eszközt és módot a bünösnek, büneinek bocsánatját megnyerhetni, különben Jézus drága szent vére hasztalan ontatott volna ki a világ váltságáért! . . . És ezen reményre gerjesztő, s vigaszt hozó igazságon csak egy perczig sem kétkedik a katholikus egyház hive, mert meggyőződve van arról, mit a Szentlélek által sugallott csalhatatlan kath. egyház a trienti zsinatban tanit: „Ha a keresztség által ujra születettekben az Isten iránt azon háladatosság lenne, hogy a keresztségben az Isten kegyelme által nyert igazulást állandóan megőrizhetnék, nem lenne a keresztségen kivül a bünnek bocsánatjára más szentségre szükség! De mivel Isten gazdag irgalmasságban, megismervén a mi alkotásunkat, a bünösöknek is, a kik t. i. a bünnek szolgálatába adták magokat, az életre orvoslatot adott, t. i. a penitenczia tartás szentségét. — Ime K. H. a penitenczia tartás szentségében rendelt a jó Isten a bünök bocsánatjára módot és eszközt. Tehát már nincs oka elcsüggedni a bünösnek, mert a kath. egyház tanitása, hogy a mi mennyei atyánktól eltávozott tékozló fiúk a penitenczia tartás szentsége által ismét bünbocsánat reményével járulhatnak Istenhez, felkiáltván: Atyám vétkeztem az ég ellen és te ellened! — Mert Jézus sz. Jánosnál igy szólt apostolaihoz: „Békeség nektek, miképen küldött engem az atya, azonképen én is küldlek titeket. Vegyétek a Szentlelket, a kiknek megbocsájtjátok büneiket, megbocsájtatnak nekik, és a kiknek megtartjátok, megtartatnak.“ Milly vigasztalás ez

a bünösre, milly öszhangzó tanitás ez az Istennek méltóságával, midőn ő, ki egyedül bocsájthatja meg a bünt, ő rendeli a penitentzia szentségét, mellyben bocsánatot igér nékünk!

A mondottakból megérthettük már, hogy mi Jézus szent vére- és halálával megváltott keresztények méltán retteghetünk az Istennek itélő széke előtt, ha büneinkből meg nem tisztulunk; mert a mennyországnak dicsőségébe semmi megfertőztetett be nem mehet, hanem az örök kárhozatra taszittatik a megátalkodott bünös; ezt kivánván a megsértett Isten igazsága, erre figyelmeztetvén bennünket sz. Pálnak intése: „mindnyájunknak meg kell jelennünk a Krisztusnak itélő széke előtt, hogy kiki elvegye, a mint jót vagy gonoszt cselekedett, jutalmát vagy büntetését.“ — De a bünöst bizodalomra is ébreszti az Isten irgalma, mellyel a megtérő bünösnek a penitenciatartás szentségben bünbocsánatot igér. Igy tündöklik egyfelől az Isten igazsága, és más felől véghetetlen irgalmassága.

Zárjuk be már most elmélkedésünket ez ájtatos könyörgéssel: mennyei atyánk! ki nem akarod a bünösnek halálát, hanem hogy megtérjen, és az örök jutalomra éljen; ki a megtért tékozló fiunak atyjáról előnkbe adott példabeszédben a megtérő bünösök iránti atyai irgalmasságodnak fényes példáját adtad, oh kérünk! ébreszd fel bennünk a bünnek utálatát. Kérünk, a mi Urunk Jézus Krisztusnak szent halálára, ne engedd, hogy a bünben elmerüljünk, s bünbocsánat nélkül jelenjünk meg Krisztus itélőszéke előtt. És ha vétkeztünk, költsd fel bennünk a bánat érzelmét, hogy mi is a szent kereszthez borulva, bünbánatos könyeinkkel áztassnk szentséges lábaidat; — a tékozló fiúval megvallván mi is: vétkeztünk ellened, és az ég ellen! De légy irgalmas és kegyelmes, mint volt a tékozló fiúnak atyja, hogy legyen öröm mennyben az angyalok között megtérésünkön, hogy mi is hallhassuk egykor isteni szavaidat: „jöjjetek én atyámnak áldottai, birjátok a világ kezdetétől fogva néktek készittetett országot.“ Amen.

Nagyböjti ötödik beszéd.

„Atyám! ha akarod, vedd el e poharat én tőlem, mindazonáltal nem az én akaratom, hanem a tiéd legyen.“
Luk. 22, 42.

A véghetetlen jó Isten tökéletesnek teremté az embert. Ártatlan volt ez szivében, boldog az Édennek kertjében. „Plántálta vala pedig az Ur Isten — igy ir Mózes a Teremtés könyvében — a gyönyörüségnek paradicsomát, mellyben helyhezteté az embert.“ — Nem ismervén a bünt, nem érezvén annak szomorú következményeit, az első pár ember elmondhatta, hogy a paradicsomban töltött élet volt az emberiség aranykorszaka! — Azonban fájdalom, ugyanazon kertben, mellyben boldogságra és bün nélkül, de szabadnak teremtetett, megszegvén a véghetetlen jó Isten egyedüli törvényét, bünbe esett; elveszté szive ártatlanságát, akaratának a jóra való erősségét, elszakadt a véghetetlenül szent Isten akaratától, saját bünös hajlamát követve; s nem csak önmaga az első ember, hanem általa az egész emberiség az eredendő bünbe esvén, elesett az Istennek szentségétől. És igy a kigyó által elcsábitott Ádám és Éva kiüzetvén a paradicsomnak kertjéből, azonnal szomoruan tapasztalta a bünnek büntetését, a megsértett isteni felségnek haragját; s nem csak ő, hanem általa az egész emberiség a harag a kárhozatnak fia lőn! — Oh, titokteljes bün! oh rettentő itélet! midőn egy ember büneért az egész emberiség bünhödik! mikép érthetjük meg e büntetést? miképen magyarázhatja azt emberi értelmünk?

Bús érzelem lepi meg az eredendő bün, és ennek bünte-

tése felett elmélkedőt, s ha ezen elmélkedésünkben, az ó-testamentom történetében, az Istennek az emberi nem üdvösségére czélzó munkálkodásának tükrében, négyezer éveken elhaladván, az uj-testamentomhoz eljutunk — Mát. 26, és Luk. 22-dik részében, egy más, emberi értelem által szinte megfejthetlen történet vonja magára figyelmünket, melly mélységesebb titoknak ismeretére juttat; t. i. a Gethsemáni kertben, az olajfáknak árnyékában egy szivrázkodtató jelenet tünik előnkbe, és az evangeliom szövétnekénél szent borzalommal közeledik az ájtatos elmélkedő, mert ott lát egy szent alakot arczra borulva imádkozni, és hallja esdeni: „Atyám ha lehet, muljék el tőlem e pohár!“ — Ott látja azt a halál félelmével küzdeni, és veritékét vérnek csepjeiben lefolyni. És ki ez? — Az, kinek születésekor az angyalok és mennyei karok örömeneket zengedeztek, ki felett az egek megnyiltak, ez, az Istennek fia, Jézus Krisztus!

Ime, csodálatos öszhangzás: az első kertben kezdődött a kárhozat, a másodikban az üdvösség. Jézus az emberi nem megváltásaért szenvedendő halálának első fájdalmait itt érezte, itt e kertben történt elfogatása, s ebből következett keresztre feszitése. Megfoghatatlan titok, miként lehetséges az, hogy Isten a mi büneinkért feláldoztassék? Olly mélységes ezen a keresztény hit alapágazatának szentséges titka, és mégis az elmét és szivet csak az isteni megváltásbani hit nyugtathatja meg!

Oh szentséges Jézus! tehát a mi büneinkért kellett neked a halál keserü poharát kiinni? igen, hozzánk viseltető végheteltlen szeretetből kellett neked a bünös emberiségért feláldoztatni! Mert az eredendő bünnek kárhozatát Jézus az ő szent vérével mosta le, és mert csak Istennek végheteltlen irgalmassága szabadithatott meg az eredendő bünnek kárhozatától, s ez első; s csak Istennek irgalmassága menthet meg minket megváltásunk után is, a bünnek kárhozatától, ez leend második része beszédemnek. Csak kérlek, ájtatosan figyelmezzetek.

* * *

Mielőtt az igaz világosság, melly megvilágosit minden embert, e világra jött volna, sötétség födte az emberi értel-

met, s megmagyarázhatlan rejtélyek s megfejthetlen kérdések sulya nyomta a pogány világ leghiresebb bölcseinek is az Istenhez való emelkedéseit. Azt, hogy az ember a jó Istentől, első alkotásában, sokkal tökéletesebb sokkal boldogabbnak teremtetett, azt habár nyiltan nem is vallották, de érezték, és vallásaikban ezen hitnek bizonyos nyomaira találunk. — Miként egyeztethető meg az Istennek véghetetlen szentségével, hogy eredetileg az általa teremtett ember olly igen hajlandó a roszra, ifjuságától kezdve egész a sirig? miért olly késedelmes, és hamar hanyatló az erkölcs és jónak megértésében és követésében? honnan van az, hogy a véghetetlen jó Isten olly sok földi bajok és testi nyomornak vetette alája a teremtés ékességét, koronáját, az embert, az olly rövid életüt az ő büne nélkül? Miként van az, miről már Jób 14, 1—2 érzékenyen panaszkodik „az ember rövid ideig élvén, sok nyavalyákkal eltelik, ki mint a virág kinyilik és elnyomatik, és elfut mint az árnyék, és soha azon állapotban meg nem marad?“ — Ezen kérdésekre a régi pogány világ bölcsesége, kellő világositást önmagától soha sem adhatott. E megfejthetetlen titkoknak különféle sejtelmeit olvassuk csak a pogány vallás és bölcsek könyveiben. Sokan azt vélték: hogy e földi életet egy más jobb élet előzött meg, mellyben az ember lelke vétkezvén, büntetésül jutott neki e földi bajos és nyomorú élet, és hogy a test mintegy börtöne lenne lelkünknek; mások arany korszakról regéltek, mellyben egészen boldog és gyönyörüséges volt az ember élete. — De mind ezen vélemények csak a tévelygés, csak a mesék és költemények közé tartoznak, és legfölebb annyit sejtetnek, hogy az isteni kinyilatkoztatásnak minden szikrája a pogány setétségben egészen el nem tünt!

Azonban az emberi értelemnek ezen mindenkor megmagyarázhatatlan titkot, az első embernek büne, s általa az egész emberi nemre átment eredendő bün a legérthetőbben megfejti. Tudniillik a véghetetlen jó Isten az embert a gyönyörüségnek paradicsomában, boldognak, testiképen is halhatatlannak alkotta, még pedig az ő hasonlatosságára. Ime itt kitünik a véghetetlen jóság. Törvényt adott neki, hogy az engedelmesség, a tökéletesség és szentségnek folytonos gyakorlata által a véghetetlenül szent Istennek akaratát bé-

teljesitvén, az Isten kegyelmére annál érdemesebb legyen. Im itt ismét a véghetetlen szentség tündököl. — De az ember megszegte Isten törvényét, és a rá mondott büntetés elérte; eredeti ártatlanságát, boldogságát, és a paradicsom kertjét elveszté, el halhatatlanságát! Ime az Istennek szent igazsága. — És ezek folytán ma Jézus iskolájában arra, mire a világ legbölcsebbjei ezer és ezer évek alatt meg nem tudtak felelni, a kisded gyermek is biztosan megfelel szent Dáviddal az 50-dik zsoltárban: „Mert ime hamisságban fogantattam, s bünökben fogant engem anyám.“ — De még jobban s világosabban tudunk felelni sz. Pál apostolnak a rómaiakhozi levelében, 5, 12, tett nyilatkozata szerint: „valamint egy ember által jött be a világra a bün, és a bün által a halál, kiben mindnyájan vétkeztünk, mert egy embernek engedetlensége által sokan bünösökké lettenek.“ Ime e véghetetlenül igaz Istennek itéletében ismét tanuljuk a bünnek nagyságát és a bekövetkezett büntetésnek bizonyosságát. De a véghetetlenül jó Isten az itélet keménysége mellett, azonnal véghetetlen irgalmasságának is tanuságát adta akkor, mikor első szüleink felett kimondván az itéletet, egy, az időnek teljében eljövendő szabaditó Üdvözitőről igéretet tőn, ki a kigyónak azaz a gonosz léleknek, a sátánnak megrontja fejét, az az megrontja a bünnek birodalmát. Ime már nem olly megmagyarázhatatlan az itélet és büntetés, mellynek megváltása az ember estétől mindjárt megigértetett. Az isteni megváltásnak is szüksége csak az eredendő bünből magyarázható meg. — A megsértett törvény szentségét, ki adhatta vissza? a bünt, ki törülhette el? az ember soha nem volt olly tökéletes, hogy az elkövetett bünt szentségével letörülhette volna; sem a bünben szülemlett ember az Istent ki nem engesztelhette vala a bünös emberiséggel. Hogy a bünös emberiséget Istennel csak egy szentebb lény, a mennyből alászállott tökéletesebb küldött engesztelheti ki, átalánosan a világban elterjedt volt, sőt a pogány vallásban ennek sok nyomaira akadni, mint már ezt a sz. atyák észre vették. Igenis érezték ezt minden népek minden időben, még a pogány vallás követői is, és azért isteneiknek áldozattal kedveskedtek, ez által hitték azoknak megengesztelhetését; mig egyik nemzedék a másik után a bünbe, a tévelygésbe a bál-

ványozás sötétségébe mélyebben sülyedett. Igazán elmondhatjuk a szent irással, hogy az egész test megvesztegette utjait. — Ha egyenkint megvizsgáljuk a pogány vallás tévtanait, a bölcsek könyveit, mint erről a szent atyák tanuságot tesznek, valamelly átalános reménynek, bár csak sejtelemnek mondhatjuk, gyenge szálaira akadunk. Plutarchus hires pogány iró bizonysága szerint Urunk Üdvözitőnk születése előtt a legrégibb és átalánosan elterjedt vélemény volt, miszerint jőni fog egy közbenjáró, Isten és emberek között; és e vélemény nem csak hagyományilag, hanem a pogány vallás titkai és áldazataiban is a barbarok és görögök közt el vala tedjedve. — De minél messzebb távozott az emberiség az isteni kinyilatkoztatástól, annál inkább elhalaványult annak fénye, mig kivévén az Urnak választott népét, csak nem egészen eltünt. És igy annak megmagyarázását: miért szorongott szive Jézusnak a Gethsemani kertben, miért veritékezett Isten arczája vércsöppeket, miért kelle neki látni lélekben kinszenvedésének keserü poharát? csak az Isten lelkétől ihletett szent könyvekből fejthetjük meg. Sz. Jeromos azt irja Izaiás profétáról, hogy ő olly világosan jövendölte meg Jézusnak szenvedését, hogy inkább evangelistának kellene mondani mint profétának; az az olly világosan jövendöl, mintha megtörtént dolgokat irna le. Ugyanis 53-dik részében a jövendő messiásról, az emberi nem megváltójáról igy szól: „a mi betegségeinket ő viselte, és fájdalmainkat ő hordozta, — megsebesittetett a mi hamisságunkért, az ő kékségével gyógyultunk meg, megaláztatott, mert ő akarta, mint a bárány viteték a halálra.“ — És ezen ártatlan báránya Istennek, az olajfák hegyén arczájára borultan imádkozó Jézus, a kertben árultatott el! — „mivel illett — ugy mond sz. Ambrus püspök, hogy az váltana meg bennünket, a ki teremtett.“ Libr. 3. de Fide. Sz. János evangelista igy üdvözlötte Jézust midőn meglátná a Jordánnak partjain: „Ime az Isten báránya, a ki elveszi a világ büneit.“ — Ezt vallotta maga isteni megváltónk: „ugy szerette Isten e világot, hogy az ő egyetlen egy szülött fiát adná.“ — Sz. Máténál pedig világosan állitja: „Ime az ember fia el fog árultatni, és halálra kárhoztatják őt, és a pogányok kezébe adják őt, hogy megcsufoltassék, megostoroztassék, és felfeszitessék; de har-

madnapon feltámad! és az ember fia lelkét adja sokakért váltságul!“ — Az utolsó vacsorán pedig igy szól Jézus: „Ez az én vérem, az uj szövetségé, melly sokakért kiontatik a bünöknek bocsánatjára.“ — Ezt vallják közösen az apostolok is. Sz. Pál a korinthusiakhoz vallja: „hogy mindnyájunkért halt meg Krisztus, és hogy mi értünk feszittetett fel.“ Sz. Péter pedig I. 3, 18. mondja: „mert Krisztus is szenvedett egyszer a mi vétkeinkért mint ártatlan a bünösökért, hogy bennünket Istennek bemutatna.“ És sz. János tanusága szerint: „Jézus Krisztusnak vére megtisztit bennünket minden vétektől.“ I. l. 1, 7. — Tehát Jézus az ő vérével és szent halálával megmentett bennünket a kárhozattól, midőn ő, kiben bün nem volt, magára vette az egész emberiség bünét, „a ki a mi büneinket maga hordozá az ő testében a keresztfán“ — „kinek sebei által gyógyultatok meg,“ Pét. I. 2, 24.; „mert Üdvözitőnk önnön magát feláldozá mi érettünk, hogy minket megváltana minden hamisságtól, és vétektől.“ Tit. 2, 14. Tehát a bünnek eredetét és annak megváltását az isteni kinyilatkoztatásból megtanulhatjuk.

Nagyok és megfoghatatlanok titkai az isteni kinyilatkoztatásnak, mellyek egyenkint tekintve az emberi értelmet kétkedés örvényébe sodorják, ha az igazság oszlopától, a csalhatatlan Isten szavától eltávozik. De ha az emberi nem felett munkálkodó isteni gondviselésnek intézkedéseit hitünk világánál vizsgáljuk, akkor gyenge értelmünk is átlátja, hogy minden öszhangzásban áll az Isten véghetetlen tökéletességeivel. Ime magát a világnak semmiből teremtését ki fogná megmagyarázhatni, és mégis a mindenható Isten hatalmának csak a semmiből teremtése a világnak egyedül megfelelő, mert a meglevő dolgokból alkotni az emberi kéz is tud. Az eredendő bün büntetésének nagyságától megretten az ember a mindenható Isten büntető hatalmának érzetében, midőn első atyánknak büne és büntetésében az egész emberi nemet részesülni és bünhödni akarta Isten igazsága. Az eredendő bün büntetésére gondolva, fel kell kiáltanunk Dáviddal: „melly rettenetesek a te cselekedetid Uram!“ — Igen vele kell mondanom: „lássátok az Isten cselekedeteit, rettenetes az ő tanácsiban az emberek fiain! Zsolt. 65, 3. De, ha az igazságos Isten rettentő itéletét egybehasonlitom avval, mit

isteni Megváltónk mond János evangelioma 3-dik részében: „ugy szerette Isten e világot, hogy az ő egyetlen szülött fiát adná, hogy minden, valaki ő benne hiszen, örök életet vegyen," — „mert nem küldötte Isten az ő fiát e világra, hogy itélje e világot, hanem hogy üdvözüljön a világ általa," — és a mint ugyanazon evangelista 15. részében olvassuk: „senki nem adhatja szeretetének nagyobb bizonyságát annál, hogy ha életét feláldozza barátiért!" — ekkor fel kell ismét ugyanazon profétával kiáltanom: Zsolt. 107, 5—7, „hálákat adok néked Uram, mert nagy az egek felett a te irgalmasságod, és a felhőkig a te igaz mondásod!" — Igenis megemlékezvén az eredendő bünnek rettenetes büntetéséről, és egybehasonlitván ama véghetetlen szeretettel, melly irántunk csodálatosan kitünik az Istennek a Szentháromság második személyének megtestesülése- és keresztre feszitésében; meghajolva a mélységes titok előtt, e megmagyarázhatatlan isteni szeretet előtt, mit mondhatok egyebet, mint hogy az istenfélő Tóbiással imádkozzam mondván: „Igaz vagy Uram, és minden itéletid igazak, és minden utaid irgalmassággal, hivséggel, igazsággal teljesek." Tób. 3, 2.

A megváltás tehát megerősit a hitben, meg az isteni hit- és az isteni kinyilatkoztatásnak igazságában, midőn a legmélységesebb titkoknak olly tökéletes öszhangzásáról meggyőződünk; de megerősit az isteni megváltás reményében is, midőn látjuk, hogy Isten az emberi nemet magas rendeltetése felé, az Istenhezi jutásához megfoghatatlan utakon, de biztosan vezérli; mert egyfelől az itélet, másfelől az irgalom, egyfelől az igazság, másfelől a szeretet; egyfelől a kárhozat, másfelől az üdvösség, a véghetetlen Istennek szentséges tervében egymással találkoznak. Mert a mint sz. Leo észre veszi: „ha az ige testté nem lett volna, soha nem térendett vissza a halandóság az örökkévalóságra." Leo Serm. 70. alias 68. de passione Dom. Sz. Ágoston szerint pedig: „a nagy betegnek, a bünben sinlődő emberiségnek csak illy orvosa, minő az Isten fia, lehetett;" — mert — a mint megjegyzé sz. Ambrus: — illő volt, hogy az váltana meg bennünket, a ki teremtett!" — És azért tudván sz. Péter apostol levele szerint, hogy „nem romlandó aranyon vagy ezüstön váltattatok meg, hanem Krisztusnak, mint szeplőtelen báránynak, legbe-

csesebb vérével," — méltán énekli a kath. egyház az eredendő bünről: „oh szerencsés vétség, melly illyen és illy nagy Megváltót érdemlett!" —

Az isteni második személy által történt megváltás, az Isten és Üdvözitőnknek az emberiséghez viseltetett legnagyobb szeretetének záloga, és igy minket is az Isten iránti legnagyobb szeretetre kötelez. S ha Mózes törvény tábláira vésve volt az Isten szeretetének törvénye, annál inkább kell, hogy sziveinkben vésve tartsuk a véghetetlen Isten iránti szeretetet, kik szerencsések vagyunk hitben meggyőződni arról, hogy ugy szerette Isten e világot, hogy egyetlen szülött fiát adná érette. És e szeretetnek nem merő érzelgésnek, hanem tettekben nyilvánuló szeretetnek kell lenni, mellyel őt imádni, az ő szent nevét dicsőiteni, és szent akaratját teljesiteni iparkodjunk. Igy egy igaz keresztény édes és legkedvesebb kötelességének tartandja, mit Jézus Máté 22. részében parancsol: „Szeressed a te Uradat Istenedet teljes szivedből és teljes lelkedből, és teljes elmédből." — De tovább a megváltás szent hite jelesen megtanit minket az Üdvözitő Jézusnak hála szeretetére, ki az örök dicsőségből földre leszállt, hogy minket érdemetleneket a legnagyobb szenvedések és kinos halál által megváltana, hogy önmagát mennyei atyjának áldozatul bemutatná. Oh bizonyára senki nem adhatja szeretetének nagyobb bizonyságát annál, hogy ha életét feláldozza barátiért. És azért sz. Pál apostol megemlitvén, hogy Krisztus megalázá önmagát, és engedelmes lőn a halálig, hálaérzelemtől eltelve, felhijja a világot: hogy „Jézusnak nevére minden térd meghajoljon mennyben, földön, és a föld alatt, és minden nyelv vallást tegyen a felől, hogy Jézus Krisztus legyen az Ur, az Atya Istennek dicsőségében," Filipp. 2, 10; — mert sz. Péter apostol bizonysága szerint: „nem adatott az emberek között az ég alatt más név, melly által kellene nekünk üdvözülni." Ap. csel. 4, 12.

Minden jó és igaz keresztény hálaoltárt emel szivében Jézusnak, és őt mindenek felett szereti. Ki ne indulna meg csak annak emlékére is, mit az olajfák hegyén mondott Üdvözitőnk: „Szomoru, ugy mond, az én lelkem mind halálig." „Atyám! muljék el tőlem, ha lehetséges e pohár, mindazonáltal nem a mint én akarom, hanem a mint Te!" — Az apos-

tolok eltelve hálaérzettel, Jézus szent nevében szóliták hiveiket, avval üdvözlötték, avval zárták be leveleiket. „Az úr Jézus Krisztusnak kegyelme legyen veletek mindnyájatokkal," igy szokta sz. Pál apostol rendesen bezárni leveleit, — igy a többi apostolok. — Ők látták szenvedni az Isten fiát, de csak ők is lehettek annyira áthatva az iránta való szeretettől, hálaimádástól. Átszállott az apostoloktól Üdvözitőnkhöz viseltetett nagy szeretet és imádó kegyelet a hivekre is. Tudva volt ez még a pogányok előtt is. Tudjuk Plinius helytartó leveleiből, hogy a keresztények Jézus tiszteletére szent énekeket zengedeztek. Innét a Jézus Krisztus nevébeni köszöntés olly régi, hogy egészen az apostoli időkre megy vissza. Sz Ágoston igen sokszor beszédjeit igy kezdé meg: „dicséret Krisztusnak" vagy pedig „dicsértessék az Ur Isten." Átment e szent és dicséretes kegyelet a későbbi időkbe is, ugy hogy minden üdvözletek felett az ájtatos hivek inkább becsülnék ezen köszöntést: „dicsértessék a Jézus neve!" A mint azután a buzgó vallásosság külsőképeni nyilvánitása megfogyatkozott, az álmiveltség pedig tovább terjedett, meggyérült Jézus nevének is dicsérete olly annyira, hogy csak nem elfelejtettük már azt, hogy egymást Üdvözitőnk nevében köszönteni keresztény szokás. Sőt valljuk meg, már szégyennek tartjuk mondani; dicsértessék a Jézus neve! Álszemérem tiltja ajkainkat e dicséretes köszöntésnek elmondásától; nagyobb úri és miveltebb asszonyi körben pedig megbántásnak vennék, ha az Ur szent nevének dicséretével köszönnénk be. Igenis, ezt téve talán miveletlen vak buzgólkodóknak is tartatnánk. — Nem czélom kárhoztatni kellő korlátok közt a miveltség nyelvét, vagy a mivelt üdvözleteket; de kárhoztatnom kell azon feledkezést Jézus nevéről, mellynél fogva az csak nem egészen eltünt a magasabb körökből! Kárhoztatnom kell azon bünös szemérmet és félénkséget, hogy már keresztény keresztényt Jézus nevében üdvözleni szégyennek tart! — Az Isten fia mennyből szállott alá, véres veritéket izzadott, a halál poharát kiüritette, hogy minket üdvözitene; és mi elfelejtjük, mi szégyeljük szent nevét dicsérni, a „dicsértessék a Jézus"-sal egymást köszönteni. Oh valóban hálátlan felejtkezés!

Ha Isten kegyelmére méltók akarunk lenni, ha igaz

hálával kivánjuk imádni Üdvözitő Jézusunk véghetetlen szeretetét, fel kell ismét vennünk jelszavul Jézus dicséretét, és a nélkül, hogy megsértsük vagy megvessük az illedelmet, minden rang és miveltség különbsége nélkül köszöntsük egymást Jézus nevével, ha nem is mindig, legalább gyakorta. Ha kivánjuk sz. Pállal, hogy az Ur Jézus Krisztus kegyelme legyen velünk; legyen gondunk, hogy a kisded gyermeknek első köszöntése, mellyre rebegő ajka felnyilik, az ur Jézus dicsérete legyen. Gyermekeiteket tanitsátok meg a kereszténység jelüdvözletére „dicsértessék a Jézus neve!“ — Családfő, köszönts te is ugy: „dicsértessék a Jézus,“ s hidd el, kegyelme lészen veled. Igenis léptessük életbe ujra ismét, ezen, az apostolok idejéből származott, ájtatos szokást, ezen keresztényi köszöntést nemcsak iskoláinkban, nemcsak a szegények házában, nemcsak a paplakok és zárdákban, hanem minden rendü és rangu és miveltségü keresztények közt, mindenütt, és mindenkor ez legyen jelszavunk: „dicsértessék a Jézus!“ — mert Jézus nemcsak a szegényekért, hanem a nagyok és gazdagokért is ontá ki szentséges vérét, s igy minden emberhez irányoztatott a nagy apostolnak ama mondása: „a Jézus nevében minden térd meghajoljon!“ — Különben is komoly figyelmünkre méltó Urunknak szava: „valaki vallást teend rólam az emberek előtt, azt én is magaménak vallom az én atyám előtt, valaki pedig megtagadand engem az emberek előtt, én is megtagadom őt az én atyám előtt, ki mennyekben vagyon.“

Az eredendő bünnek — értelmünkre nézve — megfoghatatlan titka, az isteni megváltásban mint láttuk, tökéletesen meg van oldva. Az Isten véghetetlen igazsága, véghetetlen szentsége, az ő véghetetlen szeretete s irgalmasságával csodálatosan öszhangzik! Hitünk szerint meggyőződvén arról, miszerint nem romlandó aranyon vagy ezüstön, hanem Jézus sz. vérével váltattunk meg, biztos már reményünk az üdvösségre, s leborulva imádjuk Isten szeretetét, midőn egyetlen fiát adta a világért. A legmélyebb hálaimával teljék el keblünk, midőn az olajfák hegyén az Istennek egyszülöttét a valóságos Istent, Üdvözitőnket vért izzadni, a halál félelmével küzdeni látjuk, és imádságában mondani: „Atyám! ha lehetséges, muljék el e pohár!“

Oh irgalmas, oh véghetetlenül kegyelmes mennyei Atyánk! éleszd fel keblünkben az irántad való legbuzgóbb szeretetet, hogy ne félelemből, hanem irántad való szeretetből kerüljük a bünt, mellynek megváltására sz. Fiadnak áldozata kivántatott. Oh gerjeszsz hálaérzelmekre szent Fiad szenvedése iránt, hogy megemlékezvén a keserü halál poharáról, mellyet ő olly szivesen ivott megváltásunkért, szent Pállal mindent megvetni készek legyünk, hogy Krisztust megnyerhessük. Tedd dicsővé szent nevedet, hogy az egész világon minden térd meghajoljon előtte, és az egész világon azok is, kik eddig nem ismerték megváltásod szent malasztját, győződjenek meg a felől, miszerint az emberek közt nem adatott más név, mellyben üdvözülni lehessen, mint a mi Urunk Jézus Krisztusnak szent neve. Amen.

Nagyböjti hatodik beszéd.

„*Kicsoda ez, a ki még a bünöket is megbocsájtja?*“
Luk. 7, 49.

A hütlen tanitványtól elárult Üdvözitő, Pilátus itélőszéke előtt, ártatlanságának érzetében, midőn a sok hamis tanuk ellene felhozattak, megostoroztatott, tövissel megkoronáztatott, szent hallgatással türte bántalmaikat, és az őt faggató Pilátusnak kérdéseire nem felelt. Pilátus ezért mondá Jézusnak: „nekem nem felelsz-e? nem tudod-e, hogy hatalmam vagyon megfeszitésedre, és hatalmam vagyon elbocsájtásodra?“ Felele Jézus: „nem volna semmi hatalmad ellenem, ha néked onnan felülről nem engedtetett volna.“

Nagy volt Pilátus hatalma, valamint nagy a világ fejedelmeinek Istentől nyert hatalmok, midőn kegyelemszavok felnyitja a börtönök ajtait, leoldja a bilincseket, és az eként megkegyelmezettek hálával emlékeznek a fejedelem kegyelemszózatára. De a megszabadult bünös, bár megkönnyitve érzi magát, és leoldvák a testi bilincsek, s igy bár nagy jótétemény a neki adott kegyelem; de a mardosó lelkiismeret bilincseit, mellyek őt, az elkövetett bünnek öntudatával szorongatják, nincs földi hatalom, melly feloldhatná. És igy bár szabad testiképen a megkegyelmezett bünös, de lelkiképen kötve van a bünnek kinzó érzetétől. És ki oldja fel attól?... Hogy ember az Isten törvénye ellen elkövetett bünt meg nem bocsájthat, olly tisztán belátja az emberi értelem, hogy már ezer nyolcz száz s több évek előtt, midőn Jézus a büneit sirató Magdolnának mondaná: „megbocsájtatnak büneid,“ a

jelenlévők megütközvén, magokban kezdték mondani: „kicsoda ez, a ki még a bünöket is megbocsájtja?“

Illyetén kérdéssel nem egyszer találkozhatni napjainkban is: „ki az az ember, ki büneinket is megbocsájthatja?“ Azt, hogy a bünnek elhagyása, a bünnek bánása, a bocsánatra szükséges, azt igen el szokta ismerni a világ; de annak szükségét, hogy büneinket az Ur szolgájának megkelletik gyónni, és hogy ezt Isten rendelte a penitenciatartás szentségében, ezt nehezen szokta bevallani. — Nem egyszer találkozhatni az életben katholikusokkal is, kik főleg más vallásuak előtt a gyónásról szólni is szégyenlenek. Mások ismét azt mondják, hogy ők jó katholikusok, ők megismerik, hogy minden egyházak között a katholika egyház Jézus igaz egyháza, ők szivesen járnak templomba, és hisznek az anyaszentegyház tanitásában; de azt, hogy a bünnek bocsánatjára a gyónás szükséges, magokkal el nem hitethetik; ők megvallják, hogy ők nem gyónnak. — Sokan azt állitják, hogy a gyónás, a fülbeli gyónás az, mi igen sokakat elrettent a katholika egyházbai visszatéréstől.

Mind a mellett, bár igen is ohajtja a kath. egyház hiveinek lelki üdvét, de a kivül állóknak is mieléhbi megtérését, és ámbár imádkozik is a tévelygőknek, a hitetleneknek, meg a pogányoknak is megtéréséért, és nincs kedvesebb ohajtása, mintsem hogy mielőbb lenne egy akol és egy pásztor; mégis az Istentől kinyilatkoztatott igazság árán nem fogadhat el illy nyereséget, a hivek számát nem kivánhatja nevelni bár minemü hitágazat odaengedésével. És azért, bár mi kényes, eltürhetetlennek látszassék is a gyónás, a kath. egyház attól soha el nem tér, és hiveit meg nem szünhetik inteni és buzditani, hogy gyónják meg büneiket, és a pap által nyerjék meg büneik feloldozását. Mert Isten rendelte a hivek üdvösségére a szent gyónást, melly által a bünös bünétől feloldoztatik. S azért mai beszédem tárgya leend annak megmutatása, hogy Isten rendelte a szent gyónást a penitenciatartás szentségében, és ez *első*; és azért minden igaz katholikus az anyaszentegyház parancsolatja szerint tartozik büneit meggyónni, s csak ez által nyerheti vissza lelkiismeretének tisztaságát s nyugodalmát, ez *második* része beszédemnek. K. f. —

* * *

Ha az isteni bölcseségnek Jézus tanitásábani kinyilatkoztatását értelmünkkel mérlegeljük, és nem az alázatos hitnek szent érzelmeitől, hanem inkább a kétségeskedés és parányi értelmünkkeli elbizakodástól indittatva, majd egy majd másik titkát vizsgálgatjuk a keresztény hitnek; ugy bizonyára mi is azt fogjuk mondani többször, mit sz. Jánosnál a kafarnaumi hallgatók, kik midőn értelmökkel meg nem foghatnák, miként adhatja Jézus az ő szent testét eledelül, mondának: „kemény beszéd ez, kicsoda hallgathatja ezt?“ — Igy van a szent gyónással is. Ha emberileg fejtegetjük, miként lehetséges az, hogy ember, egy bünös ember, a felszentelt pap, az Isten ellen elkövetett bünöket megbocsájthassa? hogy ő megoldhassa nem csak a földön, de a mennyre nézve is a lélek bünkötelékeit? Ha ezt a kétkedő értelem homályos szövétnekénél, és nem az isteni hit által felderült ész világánál vizsgálgatjuk, mi is azt fogjuk mondani, mit Jézusnak hallgatói: „nehéz beszéd ez,“ és mit a meglepetett kétkedők: „kicsoda ez, ki még a bünöket is megbocsájtja?“ Mert értelmünk nem találja fel a felszentelt pap hatalma, és a bünök bocsánatja közötti egybefüggést. Hogyan lehessen az, hogy midőn a pap e szavakat kimondja: „én téged feloldlak minden büneidtől az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek nevében, amen,“ lehulljanak a bün bilincsei, feloldódjanak a lélek kötelékei, és a porból lett ember szava az egekig felhasson, és az általa feloldott bünös Isten előtt mint már megigazult, ugy álljon? Igaz, ezt gyarló értelmünk magától át nem láthatja. De ha az kitünik, hogy maga a bün által megsértett isteni felség, az ő sz. Fiának Jézus Krisztusnak szent vére és halála által szerzett véghetetlen érdemeiért ruházta fel az ő szolgáját ezen hatalommal, — akkor igen is van már egybefüggés a felszentelt pap szavai, és a bünbocsájtás közt; akkor nem kisebb az ok az okozatnál, azaz akkor nem a porból lett bünös ember, hanem Isten bocsájtja meg a bünt a mi üdvösségünkre, ember által; és igy a mindenható Isten az, ki a földön a pap által feloldozza a bünöst.

Hogy pedig ezen hatalmat adta Isten az apostolok személyében az egyháznak, a világ végezetéig fenmaradandó

egyháznak, kiviláglik a következőkből: — Feltámadása után az együtt lévő apostolok- és tanitványoknak Üdvözitőnk láthatóképen jelent meg, és őket tanitván, miképen kellessék az ő mennybemenetele után az egyház ügyeit intézni, igy szólt hozzájok: „Miképen engem küldött az Atya, azonképen küldlek én is titeket," és rájok lehelt mondván: „vegyétek a Szentlelket, a kiknek megbocsájtjátok büneiket, megbocsájtatnak nekik, és a kiknek megtartjátok, megtartatnak." — Tehát az, kinek a mennyei Atyától minden hatalom adatott a földön és mennyben, és igy maga az isteni Megváltó, a valóságos Isten és ember, adta a hatalmat a bünnek nem csak feloldozására, hanem megtartására is. De ezen hatalomnak gyakorlására tudnia kell a gyóntató atyának a kereszténynek büneit; miképen tudhatja pedig, midőn rendszerint kiki büneit rejtekben szokta elkövetni, miképen tudhatja ezt a pap, ha csak önmagunk fel nem fedezzük a bünt? Mert Isten adhatott, a mint adott is hatalmat a bevallott bünöknek megbocsájtására, de az ő mindentudását, a sziv és vesék tudományát, nem adta papjainak; miként fogja tehát megitélhetni a pap, valljon ollyan-e a bünös bánata, olly erős-e jobbulási szándoka, hogy kimondhassa felette eme az Isten kegyelméből hathatós szavakat: „én téged feloldozlak az Atyának és Fiunak és Szentlélek Istennek nevében!" — E felett szükséges a felszentelt papnak a bünös lelki állapotát is ismerni, mert ugy tekintsétek sz. Pál apostol szerint az Ur szolgáit, mint számadókat, kik számolni kötelesek arról, miként vigyáztak fel a hivek lelkére. És azért, ámbár Jézus egyházának hatalmat adott feloldani a bünöktől, mondván sz. Máténál 18, 18: „valamiket feloldoztok a földön, fel lesznek oldva a mennyben is;" mégis előre bocsájtá azt, hogy „valamiket megkötöztök a földön, megkötve lesznek a mennyben is." És igy nem szabad Jézus parancsa szerint nékünk a mi tetszésünk szerint feloldani a bünöst, hanem az ő saját vallomásából; lelke feltárt állapotjából előbb meg kell itélnünk, valljon érdemes-e a bünös a bün feloldozására, vagy nem. — Ez volt minden időben a keleti ugy mint a nyugoti egyháznak összehangzó hitérzelme, hogy t. i. a bünös a gyónásban büneit elmondani, meggyónni köteles, hogy azután a felszentelt pap

Isten rendelete szerint a feloldozás vagy megkötés hatalmát gyakorolhassa.

Találtattak ugyan, söt vannak ma is, kik azt állitják: hogy a gyónás csak a későbbi idők szüleménye, hogy a fülbe való gyónás csak papi koholmány legyen, és sem Istentől sem magától Üdvözitőnktől nem vette származását. — De ezen állitást eddig még be nem bizonyitotta senki. Hiszen, ha a gyónást nem Üdvözitőnk rendelte, ugy nincs értelme Jézus nagy jelentőségü szavainak, nincs értelme ama szentséges, méltóságteljes tettének, hogy reájok lehelvén, mondá: „vegyétek a Szentlelket, a kiknek megbocsájtjátok büneiket, megbocsájtatnak, a kiknek megtartjátok, megtartatnak.“ — Különben is, ha ezektől kérdezzük, ki hozta tehát be a gyónást, melly időben hozatott az be? felelni nem tudnak; mert tizennyolcz század lefolyása alatt, minden időben annak nyomára akadunk, s az apostoli időkkel egy koru. — Sz. Pál Efezusban predikálván, és több csodákat tévén, annyira meghatotta az ő beszédje a már hivőket, hogy sokan a hivek közül megjelennének s megvallanák, és elbeszélnék hibás cselekedeteiket. Ap. csel. 19, 18. Sz. Irén a második században inti a hiveket, hogy megbánván büneiket, azokat gyónnák meg. Afrikának nagy tudományu és szentségü püspöke sz. Cyprián, ki az apostolok idejéhez igen közel élt, dicséri azokat, kik vétkes gondolatjokat az Istennek papja előtt bánattal bevallották és meggyónták. Kéri és inti hiveit, hogy mig élnek, addig gyónjanak meg az ur szolgáinak a feloldozás kieszközlésére. S. Cyprian. de lapsis. — Sz. Ambrus püspökhöz tódultak a gyónók. „Senki meg nem igazul, ugy mond sz. Ambrus, a bünből, ha csak elébb meg nem gyónja vétkét.“ Libr. de parad. És igy mentül tovább vizsgálgatunk a következő századokon keresztül, mindinkább meggyőződhetünk arról, miszerint a szent gyónásnak isteni eredetét, a bün bocsánatjának elnyerésére való szükségét mindenkor és mindenütt, s mindnyájan hitték a keresztény kath. egyházban. Már a második században a montanisták, később az albigaiak, és Viclef követői többek közt az egyház átkát azért vonták magokra, mert a kath. egyháznak a papi feloldozás hatalmáról tanitásával homlokegyenest ellenkeztek. „Senki se hitesse el magával, — igy szól sz. Ágoston — mondván,

rejtekben, Isten előtt tartok penitenciát; Isten, ki nekem megbocsásson, tudja, mit teszek én szivemben. Hát ok nélkül mondatott Üdvözitőnk által: a mit feloldoztok a földön, fel lesz oldozva a mennyben is? a hatalom kulcsai ok nélkül adattak Isten egyházának?" Hom. 49. iuxta alios 50 de poenit. De ki is hihetné azt el, hogy ha nem Jézustól és az apostolok idejétől származnék a gyónás eredete, hogy annak a keresztény világ alája vetette volna magát? s hogy a hivek rang és rendkülönbség nélkül letérdeltek volna büneik meggyónására az ur szolgája előtt, ha a gyónás csak emberi koholmány, nem pedig isteni intézet lenne? — Nincs tehát kétség, hogy mint ennek előtte ezer négy száz esztendővel sz. Jeromos megjegyzé, hogy az eredendő bün igájától megszabadult ember, midőn a cselekedendő bünnek szirtjénél hajótörést szenvedett, csak a szent gyónásban talált, mint egy elveszett, szabaditó táblát.

Különösen feltünő, hogy a kath. egyház hittitkai közül alig van, melly ellen több megtámadás intéztetett volna, melly gyakrabban ostromoltatnék, mint a szent gyónásróli tanitás, épen azon tanitás, melly Isten hatalmát, az emberi nem iránti irgalmát leginkább kitünteti, s mellyet Isten kinyilatkoztatott azért, hogy általa a bün miatt elveszett lelki nyugalmat visszaszerezhessük. — Azonban ez nem ingadoztatja meg a csalhatatlan egyház szilárdságát, ő a világ minden lármájának ellenére azt tanitja, hogy a bünösnek gyónásban van üdv. Ő ugy tesz, mint a beteggel a lelkiismeretes orvos, nem azt tekinti, mi izlik, hanem mi hasznos a betegnek. — De ha ájtatos figyelemmel vizsgáljuk a szent gyónást, abban semmit fel nem fedezhetünk, mi akár Istennek felségével, akár az emberi észszel meg nem egyeztethető volna. A bünös vétkezik engedetlenség által, s megsértvén Isten akaratját, ez ellen büszkén felemelkedik; de midőn a gyónásban megjelenik és a csak Isten előtt tudva lévő vétkeit is bevallja, az engedetlenség büne, engedelmessége által mintegy eltörültetik, és az Isten akaratja ellen vétkező maga vallván meg vétkeit, elismeri az Istennek szentségét, el hatalmát; és midőn megjelenik egy szintén gyarló ember előtt, a hitnek ájtatos elismeréseül vallja, hogy Isten, ki egyedül bocsájthatja meg a bünt, épen a bünösnek megalázására a-

dott hatalmat a bün kötelékeit feloldani, még pedig olly eredménynyel, hogy azok mennyekben is feloldassanak. — Mert miután Jézus szent vérét ontá érettünk a keresztfán, lehetetlen feltenni azt, hogy az ő vére és halálával megváltott, de azután is gyarló hiveit nem áldotta volna meg olly szentséggel, mellyben a büntől megszabadulhasson. —

Hogy emberi értelmünknek nehéz ezt belátni, igaz, — de hiszen a véghetetlenül bölcs Istennek kinyilatkoztatása szükségképen csak ollyasmit tartalmazhat, mit emberi értelem magától fel nem foghat; különben szükség sem lett volna Istennek mennyből alászállani, és kinyilatkoztatni a hittitkokat, mellyeket fül nem hallott, sem ember nem látott; ha mi saját elménkből feltalálhattunk volna mindent, mit Krisztus hirdetett, hitünk ekkor nem isteni, hanem csak emberi lenne. S most már, miután tudjuk, hogy Jézus apostolainak a bünbocsátás és megtartás hatalmát adta, a szent gyónást is, bár mi különösnek tessék is az elménczkedő emberi észnek, mint Isten kegyelméből nyert áldást hálás szivvel illik fogadnunk. — Kitünik épen a gyónásból az Istennek felsége, midőn ő, ki a rejtekben is látja az elkövetett bünt, azt kivánja, hogy a bünös megalázva, vallja meg, és igy eleget tegyen azon vétkességért, mellyel ő titokban vétkezvén, mintegy azt látszott vélni, hogy Isten mindentudó szemei a rejtekbe nem hathatnának. — Kitetszik a gyónásból az Istennek felsége, midőn hisszük és valljuk, hogy a bün bilincseit már itt e földön megoldhatni, — az ő szent nevében, — és hogy ez egyedül csak az ő hatalmának müve. Megfelel Isten véghetetlen irgalmasságának, midőn Jézus a megváltott emberiséget nem hagyta vigasztaló szentség nélkül, melly őt a szent keresztségben nyert, de cselekvő büne által elvesztett ártatlanságába visszahelyheztesse; néki a penitenciatartás szentségében az ur szolgájának Istentől nyert hatalmánál fogva a boldog örökkévalóság reményét visszaszerezze. — Az Isten fia kiengesztelte a megsértett isteni felséget a megváltott emberiséggel, és ő ne adott volna módot és eszközt a megváltott de bünbe esett embernek az Isten megengesztelésére? Isten véghetetlen szeretetének legcsodálatosabb zálogát, szent fiának megtestesülésében feltaláljuk, s mégis illy nagy szeretet után a megváltott, de ismét bünbe esett hiveit, Üdvözitőnk, menny-

bemenetele után, a bünbocsánat megnyerhetésének minden reménye nélkül hagyta volna el, hogy az egyszer bünbe esett keresztény a kétségbeesésig küzdjön a bün öntudatával, Isten itéletének rettentő félelmei közt?!... Ezt a véghetetlen irgalmas Istenről, a hit által felvilágosodott keresztény értelme fel nem teheti, hanem igen is ájtatos szivvel áldja az ur kegyelmét, mellyel felruházta az ő szolgáit, és a mennynek kulcsait a feloldás hatalmában átadta felszentelt papjainak.

És ha kissé figyelmesen elmélkedünk a sz. gyónás felett, anak egész szerkezetéből kitünik, hogy nem hasonlit a földnek itélő székéhez; s érezzük, hogy valamelly magasztos mennyei származás lengi át az egészet. — Ime itt a vétkes nem erővel hurczoltatik a biró elébe; az egyház csak a szeretet hangján hijja őt nem hogy kárhoztassa, hanem hogy üdvözitse; eseng mint hiveit szerető atya, hogy térjenek meg, és gyónják meg büneiket; s azért a vétkes önmagát jelenti a biró előtt s vádolja, bizonyos lévén előre, hogy ha kellőleg járul az ur szolgájához, elkövetett bünének bocsánatját megnyeri. Nem fél a vétkes, hogy bár minő nagy legyen büne, annak igazi bánat és elégtétel után, meg ne nyerhesse bocsánatját. Ő vádolja magát, és a biró, az egyházi férfiu, hisz a bünös vallomásának, minden tanu minden egyéb vizsgálatok nélkül, mert sehol ugy nem bünhödik a bünös hamis vallástételeért, mint épen a szent gyónásban, mert a felső biró, kinek csak helyettese e földön a felszentelt pap, olly hatalmas, hogy ő a szivnek is tudja legtitkosabb rejtekeit, és igy a bünös, kárhozatját önmaga készitné magának. — Ez a biró, csak azt kivánja tudni, valljon van-e igazi bünbánatja, igazi jobbulási szándoka a bünösnek? kész-e eleget tenni az elkövetett vétkekért? s a mint erről meggyőződik, Istentől nyert hatalmával feloldja őt a bünnek bilincseitől, és ismét megnyitja neki a mennynek kapuját. — Ez itélő szék elől senki sincs kivéve! ugy alázza meg magát e szék előtt a biborban fénylő császár mint a szegény Lázár. Isten itélő széke előtt, mellynek helytartója a gyóntató szék, nincs személyválogatás. Sőt maga a felszentelt pap is, ki Istentől nyert hatalmát a bünösök felett e székből gyakorolja, saját lelkének bünös állapotjában, ez itélő szék előtt teszi büneinek vallomását, itt kiván ő is azoktól feloldatni.

Valóban ez itélő szék azon hely, hol mindnyájan legillőbben, vétkeink öntudatában felkiálthatunk: „Én vétkem, én vétkem, én igen nagy vétkem!“ — Itt szereztetik elégtétel Isten szent igazságának, midőn a bünösnek el kell ismerni büneit, s bevallani, hogy ő megsértette a véghetetlen Istent. Tehát elismeri Istennek véghetetlen szentségét, mellyet megsértett; elismeri Istennek mindentudását, midőn a rejtekben elkövetett vétkekről vádolja magát, és igy magasztalja Istennek mindentudó dicsőségét. Kárhozatra méltónak vallja magát, s igy elismeri a büntető Isten sz. igazságát; szánja büneit, Jézus érdemei által Istentől bocsánatot kér, és e kérésben az Istennek véghetetlen irgalmasságát vallja be, mert csak a véghetetlen irgalmas Isten adhat bünbocsánatot. — Az által, hogy Istennek ugyan, de mégis egy, erre bár Istententől felhatalmazott, de mégis embertársának kell bevallani büneit, itt meg van a bünös megaláztatása. — Végre az elégtételre is kész, és itt ismét kitünik az elkövetett rosznak jóvátétele, legalább az ő következéseiben. Igen, ha a szent gyónáshoz elfogulatlanul, s a vallás szivmeleg érzelmével járulunk, el kell ismernünk, hogy benne minden megfelel az Isten méltóságának, s hogy nincs, nem is lehet a földön ehez hasonlitható itélet, s hogy egész szerkezetén átömlik mennyei származásának magasztos jelleme.

Az egyház hitczikkei közül alig van egy, melly naponta annyi megtámadásnak annyi félreértésnek volna kitéve, mint a szent gyónás; alig van keresztény kötelesség, melly olly sokszor elmulasztatnék vagy nem voltaképen használtatnék, mint a szent gyónás; és azért engedjétek meg, hogy még tovább fejtegessem a szent gyónásnak hasznait; hiszen K. H. üdvösségtek van azzal összekapcsolva, s mi az urnak szolgái, ismervén annak szükségét, mulhatatlan kötelességünknek tartjuk, ezen Istentől vett feloldási hatalommal a hivek lelki üdvére munkálni, s annál inkább buzditani, minél inkább látjuk meghülni a buzgalmat, vagy nevekedni a csábitó törekvéseket.

Eddig vizsgáltuk a gyóntató széket, mint Isten itélő székét; de több rejlik még a gyóntató székben. Igen is az egyházi férfiu nem csak itélő birája a bünösnek, hanem egyszersmind atyja a bünösnek, felebarátja, lelki orvosa. „Gyó-

nom a mindenható Istennek — és neked lelki atyámnak.“— illy bizalmas s vigasztalásteljes szavakkal kezdi a bünös Isten szolgája előtt büneinek vallomását. — Mint a tékozló fiut kitárt karokkal, mint szerető atya fogadja ott az Isten szolgája a bünbánót. Mennyi ösztön már csak ez is, hogy egész fiui bizodalommal járuljunk a gyóntató atyához. — Neki, mint jó atyának, csak azon kell törekedni, hogy a bünösnek meggyógyitsa lelki sebeit, s megmentse őt a lelki haláltól; ő bánkódik a bánóval, örvend a megtérővel. Istenem! ha azok, kik a gyónástól álszemérem vagy félelem által visszatartják magukat, — ha azok betekinthetnének az ur szolgájának lelkébe, és láthatnák mi édes, mi angyali öröm ömleng annak szivében egy igazán megtérő bünös felett: oh akkor elvetnének minden félelmet, s bizalommal sietnének a gyóntató székbe, s a megtérő fiuval szivesen rebegnék e szókat: „Atyám vétkeztem az ég ellen, és te ellened!“ — De egyszersmind a legbiztosabb orvosa is a lelki betegnek a gyóntató atya, midőn felfedezi a bünnek forrását, és figyelmezteti a kisértés ideje és helyeire, s igy a lelki betegségnek, a bünnek elkerülésére módot és utasitást ad. Azért mondja sz. Ágoston, hogy „a szent gyónásban a titkos betegség a megbocsátás reménye által felfedeztetik.“ Mennyi nagy bün terhe nyomná soknak keblét, csüggesztené a jövő életre reményét, mennyi lelkiismeret mardosása dulná sok vétkes, de már vétkeit megbánó bünösnek szive nyugalmát, ha a gyónásbani föloldozás áldásával nem birnánk! Látja Isten, s tudják a hivek maguk, kik e jótéteményben részesültek. — Hány eset van, hol lelki bajaiban nem tud tanácsot adni magának az ember, és mégis aggodalmait és gyötrelmeit másnak fel nem fedezheti, nem fedezné fel mindenért! De az, ki a Jézus által üdvösségünkre rendelt sz. gyónást ismeri, az bizalommal szól a gyóntató atyához, tudván, hogy annak ajkait az örök hallgatás megtörhetlen pecsétje zárja el. Ő tudja, hogy a világ hatalma az ur szolgájának teste felett ugyan nagy, és mint egykor nep. sz. Jánost, a kiváncsi fejedelem Moldva vizében eltemetheti, de azért a papnak ajkait a gyónás szentséges titkának megsértésére nem erőszakolhatja. Igenis, a legnehezebb és legveszélyesebb körülményekben is, teljes bizalom és hittel járulhattok ez

Istentől e földön rendelt itélő székbez, mert itt nincs félelem az elárulástól, nincs félelem a felfedezéstől. — Oh K. H. ha tudná a világ, értem azon világot, melly ezen a bünös emberi nem üdvözitésére Isten irgalmából nyert mennyei ajándékot, a szent gyónást nem csak kerüli, de még gúnyolja is, — ha mondom tanui lehetnének — mennyi lelki háboruság csillapul meg a gyóntató székben, hányan tartatnak vissza a kétségbeesés örvényétől? mennyi uj élet támad a bün álmába elmerült szerencsétlenek felett, midőn az Isten irgalmasságából meritett vigasztaló remény balzsamát csepegteti a gyóntató atya a bünei felett aggódó keresztény szivébe? mennyi gyülölség engesztelődik? hány irtózatos bosszu fojtatik el legborzasztóbb dühében? mennyi elrabolt jó hir és név, igazságtalanul eltulajdonitott vagyon adatik vissza az által, midőn az ur itéló székében azt mondja a pap a gyónónak, hogy nem bocsátatik meg a bün, mig vissza nem adatik, a mi elvétetett? Oh! mondom, ha azt igy éreznék, mint érezzük mi; ugy tudnák, mint tudja az ur szolgája: akkor nem emelnék lelketlen szavokat a gyónás ellen fel, hanem velünk és a jobb keresztény világgal mondanák: hála és dicsőség az urnak, millyen jó az Isten az őt szeretőkhöz!

Hát ha még K. H. megemlékezünk arra, mit sz. Pál mond: „hogy el van végezve, hogy minden ember meghaljon, és az után megitéltessék!“ — És eljön az óra, midőn egyfelől a mulandóság, másrészről az örökkévalóság áll az élet határához eljutott halandónak szemei előtt; midőn tehát egyfelől a bizonyos halál, másfelől a bizonyos itélet félelme rettegteti a bünös halandót, midőn elhalaványul az emberi bölcseség minden fénye, s midőn a bünös embernek az annyira kedvelt földi örömöknek csak tövises emléke marad fen a mardosó lelkiismeretben; oh! igen ekkor, ekkor érzi a hittől lelkesült haldokló keresztény az Isten irgalmát, melly a papnak adott feloldozó hatalmában előtte ekkor legdicsőbben tündöklik, midőn hiszi, hogy a büneit megbánó s meggyónó kereszténynek, a büne által előtte bezárt mennynek kapuit a felszentelt pap Istentől nyert hatalmánál fogva felnyitja! — Keresztény! ki kerülöd a gyontató széket, ki nem ismered e mennyei adománynak üdvös erejét, menj egyszer egy hitében lelkesült haldokló kereszténynek ágyá-

hoz, s ott meg fogsz győződni, hogy a szent gyónás s a felszentelt papnak feloldozási hatalma Istentől nyert ajándék, és a keresztség után vétkei miatt szenvedő bünös léleknek egyedüli mentő eszköze.

* * *

K. H., már-már közeledünk Jézus szentséges kinszenvedése, halála, és feltámadása ünnepeihez. Isten kegyelméből nyolczad nap alatt megváltásunk ünnepét fogjuk ülni. És azért mielőtt beszédemet bezárnám, engedjétek meg, hogy sz. Leo pápával intselek és felkérjelek, hogy minél inkább közeledünk, s annál inkább készüljünk a nagy ünnep méltó megülésére és tiszteletére. Álljon pedig készületünk a szivnek tisztaságában, a bünnek szennyéből a sz. gyónás általi megtisztulásban. Ha valamikor, most igazán jőnek az üdvösségre alkalmas, kellemes napok; itt az óra felébredni s elvetni a sötétség munkáját, és felölteni az üdvösség paizsát. Emlékezzetek meg arról, miszerint minden jámbor és igaz hive Jézusnak, és igaz hive a kath. egyháznak, ha nem többször, legalább egyszer, husvét táján büneit töredelmesen meggyónja, és az oltári szentséget magához veszi. Ki tudja, megengedi-e Istenünk, hogy a jövő év husvét ünnepeit is megérhessük, ha most az anyaszentegyház parancsolatját nem teljesitjük? — De miért is vonakodnánk mi egy olly parancsolatnak teljesitésétől, mellyet az utolsó vacsorának nagy napján, a világ hatalmas fejedelmei is saját ájtatos példájokkal mindenkinek ajánlani buzgón vetekednek? midőn őket is az ő alattvalójoknak, de mégis gyóntató atyjuknak zsámolyához töredelmes szivvel járulni lelki örömmel szemléljük. Minő lelkiismerettel fogunk közeledhetni Jézus koporsójához, ha azon bünök terhelik lelkünket, mellyeknek megváltásáért életét feláldozta? — Vessük el a kárhozatos szégyenkedést, becsüljük többre Jézus vérével megváltott lelkünket — a hitetlenek a vallástalanok álokoskodásainál. Nevelje buzgóságunkat az első keresztény századok dicső példája, midőn a hivek lelki örömmel s kitartó buzgósággal, épületes ájtatossággal járulának a szent gyónáshoz és az Oltári-szentséghez. Kövessük ezeket. Csak illyen szülők fognak

örvendeni ájtatos s erkölcsös gyermekeknek. Illyetén nevelők és tanitók fognak hálát arathatni, egykor a földön vallásos növendékektől, s mennyben Istentől jutalmat remélhetni; illy urak fognak egykor hűséges szolgákkal dicsekedni; illy vallásos tisztviselők, előljárok fognak istenfélő, erkölcsös engedelmes polgárokat képezni; szóval csak igy fog a kath. egyház virágzani, és igy Jézus szentséges érdemei által itt áldást, és mennyben üdvöt találni.

Emeljük fel ugyanazért az egek urához alázatos szivünket, és mondjuk:

Kegyelmes Megváltó! kinek szentséges tekintete sirásra fakasztotta a téged megtagadó, de bünét megbánó Péter apostolt, ébreszd bennünk is kinszenvedésednek emléke által a bánatnak érzelmét. Támaszsz szivünkben olly erős jobbulási szándékot, hogy félretévén szégyenkedést, kétkedést, siessünk az általad rendelt lelki atyához, és minden tartózkodás nélkül, miként előtted vétkeztünk, ugy vétkeinket be is valljuk. Oh támogasd lankadó akaratunkat szent malasztoddal, hogy megtisztulva a büntől a szent gyónásban, és megerősödve szent testednek vételével, megtisztult szivvel kesereghessünk kinszenvedésed felett.

Könyörülj rajtam, Istenem! a te nagy irgalmasságod szerint, és a te könyörületességed sokasága szerint törülld el hamisságomat. Moss meg inkább engem, és bünömből tisztits meg engem, mert ismerem hamisságomat, és a bünöm előttem van mindenkor. Vétkeztem, és gonoszt cselekedtem előtted. Forditsd el arczádat büneimről, és minden hamisságomat törülld el. Teremts bennem tiszta szivet, és az igaz lelket ujitsd meg belső részeimben. Add meg nékem a te üdvözitésed vigasságát: a töredelmes és alázatos szivet meg ne vesd! Amen.

Nagyböjt első péntekén.

— A szent kereszt győzelmi jele hitünknek. —

A zsidók ugyan csodajeleket kívánnak, a görögök pedig bölcseséget keresnek; — mi pedig hirdetjük a megfeszitett Krisztust, kiben a zsidók ugyan botránkoznak, a pogányok pedig bolondságot látnak Kor. I. 1, 22—23.

Bús komolyságot, és feszült figyelmet veszek észre tisztelt hallgatóim; s látván mindegyik arczvonásain a benső megilletődést, önként azon ájtatos hiedelem ébred fel bennem, hogy e szent időnek, mellynek mint üdvösség napjainak megszentelésére szeretettel hí fel mindnyájunkat az egyház, magasztossága, és fontossága illette meg a sziveket; — mert hogy sz. Pállal szóljak: „most az üdvösség napja,“ [1]) mellyet minden komoly gondolkozásu kereszténynek, lelki üdve tekintetéből felhasználni szent kötelessége; ha csak időt, drága időt veszteni nem akar, mellyet kipótolni, vagy viszszaidézni soha, de soha nem lehet.

Az oltáron pedig, az egyszerü keresztet, mint megváltásunk jelképét látom lebegni. — És miért e kereszt? — Minden kereszténynek, mig az marad, kereszt a jelszava; mivel mindene, miben dicsekedhetik, a keresztről árad reá; — magát a keresztény nevet is, a kereszt adta neki. — Mert mi a keresztény? keresztviselő, keresztkövető, kereszten függőnek tanitványa, Jézusnak keresztjel alatt vivó bajnoka.— Kereszten győzte meg Jézus a halált, e jelben kell a keresz-

[1]) Kor. II. 6, 2.

ténynek is győzedelmeskedni. — Már akkor, mikor születése első perczében, Jézus lobogója alá beállott. a kereszt bélyege üttetett reá; minthogy a keretztviz, melly az élet kapuja, hármas keresztvonalban öntetett fejére, az Atyának, Fiunak, Szentléleknek nevében. Tehát a keresztényt mind neve, mind keresztsége, mind a kereszttől vett véghetetlen javai kötelezik, hogy a kereszthez fiuilag ragaszkodjék, ágai alatt éljen, benne gyönyörködjék, s attól, ki rajta függött, tanuljon keresztet viselni, vagy is minden kellemetlen eseteket, mellyek az életet sürűn környezik, békével, nagylelkűen, s örömmel türni mind addig, mig az örök végzet szerint, bevégezvén pályafutásunkat, visszatérünk ismét a földbe, a honnét vétettünk; s akkor sirhalmunkon ismét a kereszt ékeskedik, mellynek árnyéka alatt csendesen kipihenjük földi fáradalminkat.

Visít a harczi sip, s riadóra késztet; a vitéz figyel, felugrik fekhelyéből, s a merre lobogni látja a zászlót, melly alá esküdött, arra tör, s elszántan küzd alatta; lobogjon az a hegytetőkön, vagy az ellenséges vár falain, a golyók zápora közt ezer halállal is szembe száll, s vakmerő rohammal mászsza meg utána és érette a sziklameredeket; mert lobogóját elveszitni, vagy elhagyni gyávaságnak, gyalázatnak tartja; dicsőségnek pedig azt hiven megvédeni. — Ha pedig a harcz ezer viszályai között elrongyollott már a zászló, milly dicsőség abból csak egy darabkát is nyerhetni! mellyet szent ereklye gyanánt hiven rejteget keblében a harczfi.

K. H., a mi harczi jelünk is feltüzetett az oltárra, a szent kereszt; s az egyház erélyes szavakkal késztet a küzdésre, a minket a bünök rabságába ejteni törekvő ingerek ellen; és lehet-e keresztény, ki késedelmeskednék e harczban részt venni, vagy a mi még roszabb, tán utálattal fordulna el a kereszt jelétől, melly örök üdvösségének eszköze volt; s a mellyen egyedül zöldellett ki minden reményünk? — Pedig fájdalom, sokan vannak a kereszt fiai között is, kiknek undor és botrány a kereszt, mint hajdan a zsidóknak, vagy hogy sz. Pál szavaival szóljak: „kik Krisztus keresztjének ellenségei.“ [1])

[1]) Filipp. 3, 18.

De tőlünk távol legyen másban dicsekedni, mint a mi urunk Jézus Krisztus keresztjében; mert mi abban 1-ször hitünk győzelmi jelét látjuk az élet viszontagsági közt, 2-szor reménységünk éltetőjét; 3-szor az isteni és emberi szeretetnek zálogát; 4-er az önmegtagadásnak ösztönét, 5-ör a földi hiuság jelképét; 6-or az erősséget halálos küzdelmeinkben; 7-er földi küzdéseink után sirhalmunknak ékességét, mellynek árnyéka alatt az elporhadt keresztény, biztosan pihen meg a feltámadás napjáig. — Ezek lesznek a szent keresztről vett tárgyai böjti elmélkedéseinknek. És pedig mai napon lássuk a sz. keresztet, mint hitünk győzelmi jelét.

Boruljunk tehát a sz. kereszt tövéhez, és szent megilletődéssel hallgassuk a kitüzött elmélkedési tárgyakat; hogy azokat életünkre alkalmazván, midőn majd a sz. kereszt egykor az égen feltünik, s a végitéletre hivand bennünket, ne legyen jele vesztünknek, hanem jele örök üdvünknek. — Legyen bár a zsidók előtt botrány, a pogányok előtt kábaság, nekünk a sz. kereszt hitünk győzelmi jele lészen. Figyeljetek.

* * *

Hajdan a zsidó nemzet a népek sorában fényes polczon állott; de valamint e földön semmi, ugy e nemzet dicsősége sem volt állandó. — Pompejus győzelmes sassai előtt meghajolni kényteték Judea; s elvesztvén ősi törvényeit, szokásait, önállóságát, a nemzetek sorából kitörültetett. — Izrael, közösen megvetett, s főkép egy római polgár szemében, igen csekély becsü nép, a tiszttartók önkénye által kormányoztatott, kiknek szeszélyessége az elkeseredettség tetőpontját idézé elő. — Személy s vagyonbátorság számukra nem létezett, sőt szolgaságuk bélyegéül keresztre feszitéssel büntettettek. — A keresztre feszités a legaljasabb, s leggyalázatosabb büntetés neme volt; nem csoda tehát, ha sz. Pál szavai szerint a kereszt a zsidók előtt botrány vala.

Ennyire megtöretve és megsemmisitve e hajdan dicső nemzet, szivszakadva sovárgott az igért Megváltó után, ki őt e nyomasztóság alól felszabaditván, régi dicsőségébe visszahelyezze. — E remény érzetében, ők egy hatalmas, és

dicsőségben fénylő szabaditót vártak, ki megingassa a földi trónokat, a hatalmasokat semmivé tegye, és széttörje rabbilincseiket. Azonban az illy képzetek s előitéletekkel eltelt nép közt, Jézus a világ megváltója megjelent; a hatalompálcza helyett nádat tartván kezében, s a királyi trón helyett a gyalázatos kereszt oltárán függve, imigyen kiálta az uralkodni s fényleni vágyó nemzethez: a ki közületek első akar lenni, legyen az utolsó. — A diadalmi pompa, és fényben várt Megváltó, a kereszt oltárán lemeztelenitve, ezer sebekből vért folyatva, megcsufoltatva hala meg, lehajtván összszemarczangolt fejét; — lehetett-e előre csak gyanitani is, hogy az illy gyalázat fájáról hirdettetett tudomány, a zsidók között viszhangra találand?

De mégis ugy lett. — A megváltás munkájában az Isten keze működött; mert alig rebegé a haldokló Istenember a megváltás munkájának teljesültét, mondván győzedelmi hangon: „bételjesedett;“ [1]) a föld belsejében megháborodék, s Golgotának ezeréves sziklái megrepedeztek; — a halottak mohos sirjaikat elhagyván, a dühöngő nép közt elsurranva, borzadalmasan tarták elébe az épen elkövetett iszonyu bün vádját; — a nap megtagadá világitó fényét, a templom kárpitja szétrepede, s a jelenlevő nép e rendkivüli tünemények által vétkes mámorából felriadván magába szálla, s mellét veré. — Éltében a Megváltó számtalan csodákat mivelt, s a tolongó sokaság megindulás nélkül tudta szemlélni azokat, és némán távozék azok látásától; s im a Golgotáról, megtörődött szivvel tértek visssa. — Az élő Megváltónak szavai hatás nélkül hangzának el; — és a kereszten függőnek hallgatása, megrendité az istengyilkolókat. — Ki nem látja mind ezekből a sz. kereszt győzelmét, a lankadó Megváltónak erősségét, a haldokló Istenember hatalmát? De ez csak kezdete volt Judeában a kereszt győzelmének, melly csak hamar elterjedett minden népek között.

Ugyanis pünkösd napjának ünneplésére ősi szokás szerint, az ismert világ minden részeiből, temérdek nép gyülekezett össze Jeruzsálembe; — Péter apostol ez alkalommal, fellépe, s lelkesedéssel hirdeté az üdvösség igéit, a nazareti

[1]) János 19, 30.

Jézust, ama férfiut, ki meghitelesittetett Istentől erők, csodák és jelek által, ki keresztfára függesztetvén megöletett; s im a megilletődött különböző nemzet és ajku hallgatók közül, azon egy napon háromezeren keresztelkedének meg, a megfeszitettnek nevében; — kik házaikba visszatérvén, s a történteket elbeszélvén, ők is terjeszték a kereszt hitét. — Igy növekedék a kereszt tanitványainak száma; s a kereszt, ez a gyalázat fája, a hitnek jelévé lőn.

Nem volt kisebb a kereszt győzelme a pogányok között is. — A rómaiak isteneiket fényes trónokon ülve, hatalmas villámokat szórva, fényes magasztosságban képzelték: mint a szépség példányait, a vitézség bajnokit; — lehetett-e tőlök várni, hogy azon Jézust, ki saját nemzetsége által megvettetett, megcsufoltatott, s mint hitvány féreg széttiportatott; — ki hatalom jeléül, kezében ingadozó nádat, tündöklő diszjelek helyett fején tövis koronát viselt; — lehetett-e mondom a büszke római néptől várni, hogy ezen összekinzott Jézusnak hódoljon, őt Istennek imádja, s keresztjét tisztelje? — Azonban mégis ugy lett; mert alig ment végbe Golgotán a véres áldozat, a százados elragadtatván a történtek által, őrségével együtt nyiltan teszi a vallomást: „ez bizonyára Isten fia volt“ [1]) — Kételkedjék tehát bárki Jézus istensége felől, kételkedjék a kereszten végbevitt megváltásról, s ha nem látta Jézust a szelek és haboknak parancsolni, ha nem látta őt az ég, föld, s halottakon uralkodni, hallja csak a pogány századosnak őrségével együtti vallomását, és érteni fogja: hogy az emberi nemért meghalt Jézus, bizonyára Isten fia volt; — s e percztől fogva a kereszt a pogányoknál többé botrány nem volt, hanem ezerenkint tódultak tiszteletére. — Krisztus, az élő Istennek fia, az ő keresztje váltott meg minket, ez jele hitünknek; — e szavak hangzottak a birodalom minden részeiben, és magában a fővárosban is.

Egy egyszerü szegény halász, pénz s tekintet nélkül, a megsemmisült Zsidóhonból vándorla a világ fővárosába; s ez Péter volt. — Ki ügyelt volna e szegény palestinai vándorra, midőn az utfélen fáradtan lépdelt? — Ki látta akkor Péter-

[1]) Márk 15, 39.

ben, hogy ő leend Rómának második alapitója; és ugy lett. A világhirü Rómában, a szegény Péter halász megveté hálóját, s többé nem volt oka panaszkodni: Uram egész éjszaka munkálódván semmit nem fogtunk; mert gazdag halászata volt, egy egész közönség lett tartalma, a malaszt hálójának. És a kereszt, ha bár azonnal Róma halmai, s templomai fölé nem tüzetett is, de mélyen vésetett az uj hivők sziveikbe; mert Péter, ki kezében tartá a mennyeknek kulcsait, birta ez által a föld lakói sziveiknek kulcsát is.

Igy a római császárok tündöklő trónja mellett, felállitták az apostoli főnökök a kereszt trónusát, és Róma, mellynek hatalma a tengerek határin túl terjede; Róma, melly királyok és népeknek törvényeket osztott, Róma hatalma Péter által és utódaiban a menny és poklokig terjede; Róma, melly előbb népeket és nemzeteket vasbilincsekbe vert, Péter megjelenése, s az evangeliomi szabadságnak hirdetése által, a királyokat és népeket a kereszt szelid járma alá hóditá; s a föld kereksége, e várossali szent kötelékben, törhetlen leve a sötétség hatalma ellen.

Jézus keresztje ugyan felállittatott, de keresztény vértenger önté azt el mind Rómában, mind a világ egyéb részeiben. — A határtalan hatalmu római birodalomnak egyesült ereje vivott mindenütt, a védtelen egyház első csemetéi ellen. Az apostolok, s velök százan, utánok milliók hulltak el a kereszt hiteért; de ez, meg nem akadályoztathatá a keresztkitnek terjedését, sőt naponkint ezerek s ezerek veték magukat a kereszt zsámolyához, véröket s vagyonukat áldozván. A pogányok kezei elfásultak a vértanuk kinzásában, de ezek szent hitökhezi ragaszkodásukban meg nem rendittettek. Sőt nem egyszer a kinzók látván a keresztények szerény szilárdságát, az Istenbeni törhetlen bizalmát, csodálatos ájtatosságát, szent hitünk isteni erejéről meggyőződve, Jézus hivei, s egyszersmind megtérésök áldozatai lőnek. — Tömérdek volt a kivégzett keresztények száma, s a halál, és még ennél is kegyetlenebb szenvedések látása, a keresztények számát nem csak nem csökkentette, hanem napról napra szaporitotta, ugy hogy historiai igazsággá válnék hamar bölcs Tertullián mondása: a hittanuk vére, a kereszténység magva. — Szomoruan emlékezünk ugyan vissza az első hivek szenvedésire;

de ebből leginkább kitünik az egyház felett őrködő isteni gondviselés, mert azt a még csak keletkeztében lévőt egyszerre olly nagy erővel támadta meg a világ, hogy az, isteni fentartás nélkül bizonyára elhaland. — Igy győzedelmeskedett a kereszt hite az üldözések, a kinzások fölött, de diadalmaskodott az érzékiség fölött is.

A pogány vallás hizelgett az ember érzékiségének; — főképen a gazdagok szerették a pogány vallást, mert ez, még a bünt is erényképen tüntetvén fel, vágyaiknak, érzelmeiknek szabadon, még vallásos gyakorlatból is áldozhattak; mégis ezrenkint megvetvén a földiek hiuságát, sietének az érzékiség fertőjéből, az ujjászületés fördőjébe, a keresztények vérfördőjébe. — Igy győzedelmeskedett a kereszt, a tévtanok fölött is: — a tévtanok elmultak, s a kereszt hite szeplőtelen tisztaságában tündöklik mai napiglan is. — Melly fényes győzelmét a kereszt hitének látván a fejedelmek, látván minden hatalmas törekvéseiket meghiusulva; elismerni kezdék a kereszt hite mellett küzdő titkos felsőbb hatalmat, s előtte meghajolván, nem csak pártfogásukba vevék azt, sőt dicsőségnek tarták tagjai közé számittathatni. — Igy a kereszt hite felemelkedvén a trónokra, a fejedelmek tekintélyök által is elősegitvén az ige apostolainak müködését, felderült a kereszténység hajnala, s ütött a bálványimádás végórája. — A bálvány templomok keresztény templomokká alakulván, fölöttök mint a hitnek jele tündökle a szent kereszt; — az evangeliom magasztos világossága által a nép szeme felnyilván, átkezdé látni, hogy ama bálványképek, mel lyekben ő istenséget hitt rejleni, csak üres emberi kéz alkotta faragványok voltak; — látta, mint omlottak össze imádott bálványai a nélkül, hogy felvillant volna bennök az isteni erőnek legkisebb szikrája; csoportosan fordultak el e hideg kőomladványoktól, s helyettök a halmok s hegytetőkön, az utfélen s házaikban, csak egy jel tündöklött, melly mindenkinek mindene volt, a szent kereszt. — Igen azon keresztet, mellyet előbb csak gonosztevők vállai hurczoltak, Heraclius császár diadalmenet közt saját vállain vitte a Golgotára visszsza. — A kereszt, mellyen hajdan csak gonosztevők függöttek, most már a császárok s királyok kebleit ékesité, s kitüntetési jelül szolgál az érdemekkel tündöklő polgároknak.

— Igy lett a sz. kereszt tizennyolcz százados jele a hitnek, és tántorithatlan szilárdsággal imádjuk annak istenségét, ki rajta megváltásunkért függött, és meghalt.

Nem kevesbé győzedelmeskedett a sz. kereszt az ujabb időben is. Ugyanis, az üldözések fergetege elmulván, a világ minden ismert részeiben terjedt a keresztény hit, s terjesztésében nem ritkán királyok, s tekintélyes fő emberek is részt vettek. — Az evangeliom hirdetői éjszaktól délig, kelettől nyugotig elszéledvén, az éjszak dermesztő jegesein ugy mint Afrika sivatag pusztáin; Brasilia járatlan erdeiben ugy mint China megmászhatlan hegyein hangoztatván a keresztény tudományt, győzedelmeskedett a megváltás jele a sz. kereszt.

Azonban ujra beborult a kereszténység napja, mert támadtak emberek, kik magukat világ bölcseinek hirdetvén, egyedüli törekvésök volt Jézus keresztjét ismét botrány és utálat tárgyává tenni; kik nem ritkán az egyház kebelében szakadásokat idéztek elő, mellyek a kereszténység zsenge korában keletkezvén, annak kifejlése, s további terjedésének gátjai lőnek; sőt nem ritkán végenyészettel fenyegették az épen csak akkor keletkező egyházat; magát a kereszténység éltető nedvét támadván meg, t. i. a hitnek szentségét. Pedig a hittel elvesztettük szivünk nyugalmát, elvesztettük utolsó óránkon egyedüli vigasztalónkat; — hit nélkül keserü az élet, mint a méltatlan fájdalom, és örömtelen mint a sir kebele. A hit ugy mond aranyszáju szent János: az, mi tengeri uton a hajó, kik ebből kiesnek, szükségkép elmerülnek. Hitre van szükség, a minden jó anyjára, a lélek üdvgyógyszerére, melly nélkül nagyobb dolgok ismeretébe senki be nem hat; hanem hasonló lesz azokhoz, kik hajó nélkül akarván átuszni a tengert, s alig haladnak parányit, kezeik s lábaik ellankadnak, s hullámok boritják el őket; ugy nem különben azok, kik öneszükben bizakodnak, az igazság megismerése előtt hajótörést szenvednek.

De hála a fölöttünk őrködő gondviselésnek, hogy mind ezek fölött győzött a szent kereszt, a tudományok a vallással karöltve világitanak az emberiség előtt, az örök czél felé, s az egyház szolgái szabadon hirdethetik a kereszt boldogitó tudományát. Hozzátok fordulok itt keresztény szülők, kiknek kezeikbe tette le a természet a gyenge kisded boldog

jövendőjét; — el ne feledjétek ama felséges eszmét, melly szerint az ember nem csak e jelen, de a túlvilágnak is polgára; ügyeljetek azért, hogy a kisded csemetéből, ne csak világra termett ember, tudományos férfiu, müvelt társalgó, gyakorlott müvész váljék, hanem őt a religió karján is vezetve, erkölcsös férfiuvá, gyengéd érzésü emberbaráttá neveljétek. — A századok története s a tapasztalás számtalan adatokkal igazolja, miszerint csak ott örvendhetni valódi köz jólétnek, hol a szivekben a vallásosság minden jóra képesitő érzete meg nem hült, ki nem halt.

A szent kereszt tehát győzelmi jele lévén hitünknek; tekintsünk fel reá vallásos érzettel, s ne szégyeneljük azt homlokunkon viselni, ne szégyeneljük uton utfélen ájtatos érzelmünket a kereszt lábánál kiönteni, jól tudván, hogy a kereszt előtt térdelni és imádkozni nem egyéb, mint a Megváltót, ki a kereszten függött és meghalt, imádni. — Keresztények vagyunk! a keresztfa drága gyümölcséből részesültünk, mert ezen ment végbe megváltásunk nagy munkája. — Ne szégyeneljük e jellel kezdeni imádságunkat, ne szégyeneljük az Atya, Fiu, Szentlélek nevében munkáinkat végezni; mert irva van: a ki engem szégyenel az emberek előtt megvallani, én is szégyenleni fogom őt az Atyám előtt. — Im az egyház is feltüzte az oltárra, mint hitünk győzelmi jelét a szent keresztet, tettel hiván fel bennünket, hogy nekünk csak e jelben kell dicsekednünk. — S e böjti szent napokban, hol lehet kedvesebb, s magasztosabb időtöltésünk, mint a kereszt utja, a kálvária, mellynek minden egyes kápolnája képes vallásos szent érzetekkel eltölteni szivünket. — Legyen bár a kereszt sokaknak botrány, törjön ellene a világ, mi hozzá ragaszkodunk; mert e jelben győzünk ez élet minden viszontagságaiban, s halálunk óráján. Amen.

Nagyböjt második péntekén.

— A szent kereszt reménységünk támasza az élet bajai között. —

Megalázá önön magát, és engedelmes lőn halálig, még pedig a keresztfának haláláig. Annakokáért az Isten is felmagasztalá őtet, és olly nevet ajándékoza neki: melly minden névnek felette vagyon. Filipp. 2, 8—9.

Előbbi beszédemnek végszavai ezek valának: „törjön bár ellene a világ, mi biztosan ragaszkodunk a sz. keresztthez; mert e jelben győzünk az élet minden viszontagságaiban, s halálunk óráján;" — és e szerint a sz. kereszt mi egyéb, mint jele a reménynek, az életben és halálban? — Istenem! ki birná elősorolni azon lelkeket, mellyek tizennyolcz század alatt reményöket s vigasztalásukat csak a keresztben találák. Ki számlálhatja fel a milliónyi keresztbajnokokat, kik e földi élet tövises pályáján a kereszt terhét bizalomteljesen hordozták. — „Bot nélkül lépjetek ki a nagyvilágba," [1]) ezt mondá urunk tanitványinak; — e mondat nekünk is szól K. H., s e siralomvölgyi utazásunkban a kereszt kezünkben lévén, egyéb támaszra szükségünk nincs. — A kereszt ha mindjárt terhes is, mégis könnyü pálcza, egyetlen s törhetlen pálcza, mellyre támaszkodva, biztosan hágjuk át a földi szenvedések meredekeit. — A kereszt igája édes, s ki ez igát huzza, azt az Ur magához vonzza. Ne panaszkodjunk tehát, ha Üdvözitőnk után kell ollykor a keresztet vinnünk; im a lankadó, s ereiben megfogyatkozott

[1]) Luk. 9, 3.

Megváltó után a cyrenei Simon segitette a nehéz keresztet vinni, s ezzel részvétét mutatá azon Jézus iránt, kinek szorongatott lelke szomoru vala mind halálig. — Igen, a Megváltó után a cyrenei Simon egyedül vitte a keresztet; és mi nem akarjuk utána vinni, holott mi azt nem egyedül viszszük; mert az angyalinak megparancsolá felőlünk, hogy segitsenek nekünk azt utánna vinni, nehogy kőbe üssük lábainkat.

Jézus vivé az ő keresztjét; — nem is saját, hanem a mi keresztünket vivé ő, mellyet vállainkról emelt le. — Ő magára vette az emberiségnek minden bünét; s e nehéz keresztnek sulyja mi helyettünk őtet terité a földre, hogy mi felemeltessünk. — A kereszt Üdvözitőnket az itélő székhez vivé, minket Isten trónusa elébe; a kereszt Üdvözitőnket szenvedésre, minket örömre; a kereszt Üdvözitőnket halálra, minket életre vive. — Legyen azért mai elmélkedésünk tárgya a sz. kereszt, mint reménység éltetője; és tanitson minket keresztünket békével, s nagylelküleg viselni.

Jézus! ki a nehéz kereszt sulyja alatt összeroskadtál, s mégis példátlan lélekkel vitted azt fel a Golgotára; gyámolitsd e nagylelküséged érdemeért erőtlenségünket, hogy keresztünket csendes lélekkel utánad vihessük. Figyeljetek.

* * *

Ezen olly igen édes emberi élet, e földi lét, mellytől megválni olly igen kinos és nehéz; tele ezer bajokkal tele ezer viszontagságokkal. — Hasonló földi létünk a kietlen kerthez, mellyben sokkal több tövis, mint rózsa terem számunkra; — hasonló a tengerhez, mellyen alig evezhetünk egy kevéssé nyugalommal s gyönyörködéssel, már szélvészek és hullámok emelkednek ellenünk; — alig izleljük csak valamennyire is az élet élveit, midőn már annak mérgeivel árasztatunk el. — Igen igen vékonyan hintetett számunkra a földi örömök magva, de annál bővebb a keserü üröm forrása. De ki győzné részletesen, s egyenkint előszámlálni az élet kinjait, mellyeket sokszor csak egyedül magának az Istennek panaszolhatunk meg; s a mellyek sokkal sulyosabban nyomják vállainkat, mint akármelly fakereszt. — De

Édesim! ez igy volt mindig, és igy is lesz, életünk végeig. A viszontagságok tengere szüntelen hullámzik, és medréből majd erre, majd amarra csap ki; és élt-e e világon valaki, kinek e hullámokkal folytonosan küzdeni nem kellett?

Azért a világ fia, a világ bölcse, ki e jelennél egyéb életet, egyéb örömöt s gyönyört nem ismer, végig tekintvén hideg vérrel az élet unalmai, keservei fölött, s látván saját tapasztalásából, hogy azoktól menekülni nem lehet; — megvetőleg kiált fel: tehát ebből áll e hitvány élet, s meggyilkolja magát. — A világfi, a világbölcs erre azt mondja: ez erős lelkü ember volt; de én Jézus iskolájából és a józan ész szerint azt mondom: hogy ő gyáva volt, kislelkü volt; — mert gyáva ember az, ki nem mer küzdeni az élettel; gyáva és pulya lelkü az, ki a balsors zivatarjai közt mindjárt elcsügged; gyáva és pulya lelkü az, ki egy két baleset által azonnal végkép leverettetni engedi magát. — Harcz és küzdés a földi élet; hát mielőtt csak egy kevéssé is harczolnál, már meggyőzni hagyod magadat? — Nézz másokra is, ne csak a magad keblébe mindég. Akár üveg, akár arany pohárból igyanak az emberek, mindegyiknek jut annyi mennyi üröm, tiszta édességet itt senki nem iszik: akár szalma fedél alatt, akár palotában lakjanak, egykor máskor betér a bú és fájdalom mindegyikhez. Szenvednek tehát mások is, s te még tán sokkal boldogabb vagy mint ők. — Nem szégyen-e tehát az inség alatt összeroskadnod vigasztalhatlanul, midőn mások erős lélekkel haladnak a zordonabb pályán is. — Jusson eszedbe a hajdankor, és látni fogod, hogy nem csak most szenvednek az emberek, hanem az előtt is szenvedtek, ugy hogy alig van már ollyan hely a földön, hol valamelly boldogtalan nem sohajtozott, nem kesergett, nem könyezett volna: alig van hely, hol egykori szenvedő, porrá vált sziveken ne taposnánk. Ugy van; ha szólni tudna az a göröngyös pálya, mellyen te elcsüggedve ballagsz, majd megmondaná, hogy azon már sok mások is ballagtak előtted, és pedig ollyanok, kik noha náladnál sokkal sulyosabb keresztet viseltek, még sem csüggedtek el. Lelkesedjél tehát te is, és erős türelemmel kövesd őket; s a kereszt lábához omolva, mellynek tetején zöldel a

remény koszoru, mond a rajta függő Üdvözitővel: „Atyám! légyen meg a te akaratod.“ [1]).

Oh ti mindnyájan, kik a földi kereszt sulya alatt békételenül sóhajtoztok, ti kik az élet terheit hordozzátok, s vigasztalás után sóvárogtok, jőjetek és lépjetek fel velem a gyászos szinhelyre, mellyre fellépett az Ur, s tanuljatok a szenvedő Megváltótól kitartást, béketürést, tanuljatok magatok megtagadásával Isten akaratján megnyugodni. Pilátus a római tiszttartó a marczangoltatott Jézust az elfásult zsidó nép elébe állitá, s elérzékenyült hangon mondá: „Ime az ember.“ [2]) — Ő szikla szivekhez szólott, én pedig ugy hiszem érzékeny keresztény szivekhez szólok, midőn a szenvedő Jézust lelki szemeik elébe állitom, és mondom: nézzétek, ime az ember, a fájdalmak embere! — Igen fájdalmak embere, millyen nem volt még senki, nem is lesz! — Az ő léte a bölcsőtől fogva a sirig egy fájdalom vala. A bölcsőnél kezdődék az ő fájdalom utja, s végződék a kinos kereszten. — Mint ártatlan csecsemő, már szüz anyja kebelén izlelé a keserüség poharát, mellyet a kereszt oltárán csordultig kiürite. — Pedig ő tiszta volt, angyal tiszta, maga az ártatlanság. — A gonosz áruló maga vallá: „vétkeztem, elárulván az igaz vért! Pilátus pedig igy szóla: én semmi hibát nem találok benne. — És a kereszten a vele függő latrok egyike szint illyszerü vallomást tőn: mi tetteinkért méltán bünhödünk, de ez semmi gonoszt nem müvelt. — És ő mégis szenvedett, érettünk lett engesztelő áldozat; a mi gonoszságinkért sebesittetett meg, a mi büneinkért marczangoltatott össze; és mi saját büneinkért nem akarunk szenvedni; holott földi szenvedéseink által büneinkért teszünk eleget, s eloltjuk ama tisztitó tüzet, melly gyarlóságinkért, az elengedett bün, s örök büntetés után még reánk várakoznék.

Igaz! Jézus érettünk az engesztelő áldozatot véghezvitte a kereszten, ő magát áldozá érettünk; és most bizalommal járulhatunk az Atyához, s teljesen remélhetjük büneink bocsánatát, remélhetjük a boldog örökkévalóságot; — a szent kereszt tehát reménységünk éltetője. — De azért nem kell,

[1]) Máté 26, 42.
[2]) János 19, 5.

nem szabad tétlenül nézni az örökkévalóság elébe, hanem részünkről is el kell követnünk mindent, hogy aljas tetteinket helyre hozzuk; mindent meg kell tennünk, hogy nemtelen, becstelen életmódunk következtében reánk háramló kötelességeinket, tartozásinkat lerójuk; — mert Jézus szenvedéseinek érdeme által csak gyarlóságink gyámolittattak, fogyatkozásink pótoltattak ki, hogy t. i. mit saját erőnk által véghez vinni, s a megbúsitott isteni igazságnak megtenni képesek soha nem lehettünk volna, e hiányok az ő végetlen érdeme által kipótoltassanak. — Lám ő maga mondja: „ha penitenciát nem tartandtok, mindnyájan elvesztek;“ [1]) — és sz. Ágoston: a bünnek vagy a bünös, vagy az Isten által kell büntettetnie. — Milly jó tehát az Ur, ki a földi szenvedésekben alkalmat nyujt az elégtételre; ki itt szenvedtet, hogy ott szenvednünk ne kelljen; s nem kiván egyebet, csak béketürést; és mi ez egyet nem tudjuk megtenni. — Pedig K. H!

Szegények vagyunk? — e szegénységnek nem vagyunk-e önmagunk az okai? midőn jó napjaink által elragadtatva, kevésre becsültük, megvetettük a szegényt, vagy Isten adományával visszaéltünk. — Nem éreztük mi akkor, milly terhesen nyom a szegénység, a szükség; különben olly érzéketlenek nem lettünk volna, s a szükölködő szegényben Jézust magát tekintettük volna, ki ég és föld Ura lévén nem volt annyi helye, hová fejét lehajtaná. — Megraboltatunk becsületünktől, hirünk, nevünk kissebbittetik? Oh talán mi másokkal hasonlókép, vagy tán még kiméletlenebben bántunk, s nem tudtuk felfogni azt, milly fájdalmas, milly kinos az embernek hallani, mint marczangolják utczaszerte hirét, nevét, becsületét a rágalmazók kétélű nyelvei! — mint tépik le csupa irigységből gunymosoly közt fejéről az ártatlanság koszoruját, mellyet olly gondosan őrizett. — Bár meggondolná minden irigy lélek, és becsületgyilkos, hogy az erkölcsi kötelességek legterhesbike a viszszatérités, melly nélkül nincs, nem is lehet bünbocsánat; és hogy könnyebb egy embernek minden elorzott kincsét viszszatériteni, mint egyszer elrablott becsületét helyrehozni.

[1]) Luk. 13, 5.

— Vagy tán a kinos nyavalya ágyba döntött? Oh tedd szivedre kezedet, és kérdd meg önmagadtól: nem magad vetetted-e meg e beteg ágyat kicsapongásaid által, mellyeknek csak természetes következménye mostani kinos nyavalyád. És igy ezer meg ezer esetekben lehetünk önmagunk okai szenvedéseinknek; ne mondjuk tehát kárhozatos panaszszal, hogy Isten méltatlanul bánik velünk; hanem bánatos érzelemmel teljék el szivünk, és csókoljuk azon atyai kezeket, mellyek vétkes álmainkból illy módon serkentenek bennünket; és e közben tekintsünk fel a keresztre, mellyen az Ur meghalt, és meg kell némulni minden panaszinknak, meg kell szünni minden földi kereszt nehézségének; mert a mi földi keresztjeink, Jézus keresztje irányában semmivé válnak.

De legyen! hogy te szegény, valódi szegény vagy minden hibád nélkül; de hát a gazdag elég gazdag-e? és legyen hogy ugy van, de meddig tartand ez? — mától holnapig, legfölebb a sirig, és ott veled egyenlő! Vagy nem tudod-e, hogy minél vagyonosabb valaki, annál több lelki küzdelmeket kell vivnia; s hogy Jézus szavai szerint csak a lelki szegények boldogok; és tekints fel a keresztre, a szegények atyjára, ki mindenétől lefosztatva, ég és föld között függ, és nem lesz okod panaszkodni. — Legyen! hogy igen is fájdalmasan rágalmaztatol, üldöztetel; oh ne zugolódjál, inkább mondd a koronás prófétával: Uram, jó hogy megaláztál engem. És tekints a kereszten függőre, ki a népek csufjává tétetett; ő boldognak mondja azokat, kik üldözést szenvednek az igazságért; — boldogok, valóban boldogok! és bár mi is mindnyájan azt mondhatnánk: hazugságot szólottak felőlünk az emberek, midőn rágalmaztak bennünket; mert akkor valóban miénk a mennyeknek országa! — Legyen: hogy jótéteményeidet hálátlanokra vesztegetted, kik csak addig ismertek, addig ragaszkodtak hozzád, mig javaidat, pártfogásodat felhasználhatták; most pedig azt mondják: nem ismerem ez embert, nem tudom kicsoda? vagy tán még el is árulnak csupa háladatosságból; — elhiszem, kétélű tőr ez a balsorstól amugy is meglepett jótévő szivében! Vagy ha még volnának is barátid, szeretteid, kik legalább egy irgalmas pillanatot vetnének reád; azokat a kérlelhetlen sors messze távolitá, vagy a halál elszakasztá tőled; és akkor

emlékezzél meg: hogy tán te e földet, szeretteidet többre becsülted a mennynél; tán túlságosan ragaszkodtál hozzájuk; miattuk az örökkévalóságot feláldoztad! — vagy hát az Üdvözítőt mind ezeknél nem nyomta-e nagyobb sulya a keseredettségnek? Csak tekints fel hozzá a keresztre; ő egyik tanitványától elárultatott, másiktól megtagadtatott, a többitől elhagyatott; elhagyatott ő mindazoktól kiknek ő atyjuk, sőt még több mint atyjuk vala; minekokáért az Isten felmagasztalá őtet, és olly nevet adott neki, melly minden névnek fölötte vagyon, hogy a Jézus nevében minden térd meghajoljon; mennyben, földön és földalatt. — Szünjék meg tehát a te panaszod is, hogy Isten neked is hasonló tisztes nevet adjon. — Legyen: hogy harczolnod, vivnod kell e földi zarándokságban, harczolnod a csábitó szellem, s ügynökével a világgal, annak édesgetéseivel; harczolnod önmagaddal, rendetlen vágyaid, kivánatid, gerjedelmeid ellen; — oh légy kitartó s ne csüggedezz, bár milly elszánt legyen is a harcz; mert mennyei harczot vívsz; és várhatsz-e te ott győzelmi babért, ha itt nem győzedelmeskedtél? Ime a keresztről az Ur gyönyörködve nézi harczodat, s nem hágy segedelem nélkül, csak remélj! Ő is megengedé magát kisértetni a gonosz szellem által, pedig ő bünt nem ismert; ő is sohajtozott a keserű pohár mellett, és küzdött a vérveritékig, és halála által dicsőségesen diadalmaskodott a halál fölött. — És ha végre a fájdalmas ágyon fekszel, s az élet erei szakadoznak, a halál előtted áll; — meg ne fogyatkozzék hited, ne reményed; mert ha minden földi remény elhágy, s az utolsó reménycsillag is elhomályosult; tekints az örökké fénylő csillagra, Jézusra, ki előtted ment kimondhatlan szenvedések közt a kereszt halálára, és békével hajtsd le fejedet az örök nyugalomra. — Lám ő azt mondá: „a ki utánam akar jőni, vegye fel keresztjét, és kövessen engem“; [1]) pedig ki Jézust követni akarja mennyekbe, annak követni kell az ő földi pályáját is, Urunk földi pályája pedig siralmas vala.

K. H., számtalanon soha, soha sem tértek volna meg a bün utjáról, soha a valódi utra, az Ur utjára vissza nem tér-

[1]) Máté 16, 24.

tek volna, ha az Ur őket fel nem keresi, és szenvedések által meg nem látogatja. És mi, oh tegyük bünös szivünkre kezeinket és nyuljunk lelkünk belsejébe, az öntudat által zaklatott lelkünkbe; mit mond szivünk dobbanása, mit mond lelkünk szorongása? bünt, bünt, és semmit egyebet mint bünt, s hogy az Ur igazsága bennünket még semmivé nem tett, egyedül az ő kegyességének müve. Most is csupa szeretetből fenyit, próbál mint aranyat a tüzben, elválasztván a földi salakot a tiszta aranytól, hogy ezt mennyei tárházába letehesse. Miért ne szenvednénk tehát mi itt, hogy ott örvendhessünk; miért ne fáradnánk mi itt, hogy ott megnyughassunk? — Hisz hol a bölcs, hol a hatalmas, hol a földnek embere, ki magától e földi bajokat elhárithatta, elmellőzhette volna? és ha igy, mi természetesebb, mint azokat békével hordozni, erős lélekkel türni? — Emlékezzünk meg az ős vértanuk, és hitvallók példájára, kik erős lélekkel, keresztényi béketüréssel viselték a legnagyobb üldözéseket. — Mások előttünk oroszlán veremben, lángok özönében, tömlöczben, és a vérpadokon szenvedtek; s mi talán kényelmes szobában, lengő kárpitok alatt puha vánkosra dülve kesergünk, és nem tudunk türni. — Jób patriarcha minden javait, gyermekeit s azokkal teste épségét is elvesztette; mi ellenben egy csekély kár, egy kis rövidség, parányi nyomoruság miatt busongunk. — Avagy nincsenek-e most is jámborok, kiknek erős lelkét, béketürését, állhatatosságát az élet bajai közt csodálva, mondjuk: bizony ezen ember sokat szenved! — Ha tehát elbirhatták az élet bajait mások, miért ne birhatnánk el mi; — ha ők erős lélekkel küzdöttek, és türték a kinokat; miért lennénk mi gyengék és gyávák; holott Isten kegyelme a mi béketürésünket is gyámolitja.

Mire nézve keresztények! szenvedtek, sokat szenvedtek őseink, és békével szenvedtek, elszántan léptek nyomába a szenvedő Üdvözitőnek, ki minden szenvedők között a legnagyobb vala. — Ő a végtelen szentség, végnélkülieket szenvedett; szenvedett az Isten báránya moczczanás nélkül, száját sem nyitván fel panaszra; mire nézve őt felmagasztalá az Ur, s olly nevet adott neki, melly minden névnek fölötte vagyon. — Azért te is földnek gyermeke, bünök fia! kövesd az Isten fiát és ne panaszkodjál többé, és téged is felmagaszta-

land az Ur, s olly nevet adand neked, melly sok nevek fölött lészen. — Nyomjon bár a kereszt sulya még olly nagyon, tekints fel a keresztre, s ott a megfeszitettre, ki a kereszt terhét sulyosabban érezte mint te; és türj az ő példája szerint, türj egy jobb életért; hisz azért helyezett minket az Ur a szenvedések közepére, hogy e földi rövid viszontagságok után örökké nyughassunk, s örvendhessünk.

Az Ur minket sokszor, és érzékenyen megpróbált, nagy és nehéz viszontagságokkal látogatott meg, de erőnkön túl mit sem rakott vállainkra. — Az ő büntető atyai keze most is rajtunk vagyon, s boszuló angyala fölöttünk villogtatja fegyverét, hogy semmivé tegyen bennünket, a nyomoruság napjai reánk nehezültek; de mi mindezeket vigyük áldozatkép szent oltárára, a kereszt lábához, sok és temérdek büneinkért; és habár még annyit mérne is reánk az Ur, türjük mind békével, hogy üdvösségünkre váljék; — hisz a keresztény, a kereszt utján, mit várhat egyebet keresztnél? — Kiáltsunk hozzá az Üdvözitővel: „Atyám muljék el tőlünk e pohár!“ [1]) Engedd, hogy az utánunk jövőkkel együtt szebb, boldogabb napokat élhessünk; de ha neked ugy tetszik, kiüritendjük a poharat, s legyen meg a te akaratod. — Mondjuk Jóbbal, „áldott legyen a te szent neved.“ [2]) — Mondjuk sz. Ágostonnal: Uram itt büntess, itt égess, csak az örökkévalóságban kegyelmezz; mert mi szeretünk téged Istenem! szeretünk, és éretted szeretendjük embertársinkat is. Amen.

---

[1]) Máté 26, 39.
[2]) Jób 1, 21.

Nagyböjt harmadik péntekén.

— A sz. kereszt, az isteni és emberi szeretetnek záloga. —

Meghatározám magamban, hogy közöttetek semmiről egyébről ne tudnék szólani; hanem csak a Jézus Krisztusról, és pedig a megfeszitettről. Kor. I. 2, 2.

Ha az ember elfogulatlan elmével saját lénye fölött elmélkedik, s eredetét, végét, sajátságait fontolgatja: önként ezen ötlet villanik fel elméjében; hogy ő minden érdeme és hozzájárulása nélkül, egy örökkévaló lénynek, az Istennek teremtménye, ki őt a semmiségből létre hozta, s az élet ezer viszályain keresztül vezetvén, megszámlált napjai után, egy más, e földnél jobb hazába helyezi.

Tehát Isten kezének müvei vagyunk! kinek létét, felségét és hatalmát hirdeti menny és föld! — Igen! Isten müvei vagyunk! kinek hatalmas szava, százszoroson hangzik el a rengeteg erdők bérczein; midőn elmennydörgik magukat a villámokat sziporkázó felhők, s rettegéssel töltik el az élő lény kebelét; — de a gyenge harmat hullásával, kellemesen nedvesiti a szomjas földet. Isten! ki a dermesztő tél fagya által kiolt minden életet a földről; s a hópehely hullásával betakarja, mint egy puha takaróval a nyugvó természetet; de tavaszszal ismét mindent uj életre kelt fel, s a leggyönyörűbb szőnyeggel teriti be a mezőket. — Azon Isten müvei vagyunk, ki megszaggatja a hegyek ormait, tüzet vizet hányat velök, megzavarja a tenger gyomrát, s csillapitja hullámait. — Minden, minden e nagy természetben, a föld gyomrában létező holt kő, ugy mint az annak

felületén diszelgő emlékkő, őt hirdeti alkotójának; őt dicsőiti, a Mindenhatót. — A nap sugaraival szemközt repkedő sas, s a levegőben kerengő pacsirta, az erdők királya az oroszlán, s a tenger fenekén vergődő halacska, az Ur dicsőségét hirdeti; csak az istentelen mondja: hogy nincs Isten! de az ő szive mégis azt sugja: hogy van; mert épen az Istentőli félelmében tagadja annak lételét.

De mi Jézus hivei! a kereszt lábánál, az onnan alá-hangzó szózat után hiszszük és valljuk; hogy van Isten, egy atya, mindnyájunknak atyja mennyben, ki minket saját hasonlatosságára alkotott, s felruházván bennünket halhatatlan lélekkel, értelemmel, okossággal és szabad akarattal, egy boldog örökkévalóságra alkotott; mellynek hogy részesi lehessünk, sz. fia által megváltott, s megszentelt a Szentlélek hétszeres mennyei ajándéki által. — És ezen, lényegében ugyan egy, de személyében háromságos Istent, ki nekünk mindenünk, lehetne-e hálátlanság bélyege nélkül mindenek felett nem szeretni; lehetne-e nem szeretni ő érette embertársunkat is, melly utóbbi kötelesség, a kereszten függőnek szájából, szintugy szivünkre köttetett, mint az első.

Ugyanis ama nagyestén, mellyen szenvedéseinek előérzetében, a szeretet asztalánál bucsúzik vala Jézus édes övéitől, felkele az asztaltól, s minekutána felövedzette magát, tanitványainak lábait megmosta, igy oktatván őket: „Uj parancsot adok nektek, hogy ugy szeressétek egymást, mint én szerettelek titeket.“ [1]) — Igy csak egy Istenember szólhatott, kinek élete, a szeretet tetteinek egy összefüzött lánczolatja volt. — Szóljon mindenek fölött a sz. kereszt, hová őt a szeretet függeszté, hogy ez életfának árnyéka alatt megpihenhessen a halandó. — Ott, ott tanuljuk meg tőle az isteni és emberi szeretetet; mert a szent kereszt az isteni és emberi szeretetnek záloga; és ez mai beszédem tárgya.

Isten! ki előbb szerettél minket, mint mi szeretheténk téged, hevitsd fel szivünket szent kegyelmed által, hogy téged mindenek felett, felebarátunkat pedig te éretted, mint önmagunkat szeressük. Figyeljetek.

* * *

[1]) János, 13, 34.

Milly gyönyörüen hangzik a kisded ártatlan szájában e régi de velős keresztény mondat, midőn alvásnak hajtván gyenge fejét, imára nyitja ajakit, s az előtte imádkozó szülővel együtt szól az Urhoz, s mondja: ha élek, neked élek; ha halok, neked halok meg. Valóban boldog imádkozó ki igy szólhat, mert él vagy hal, ő mindig az uré lészen.

„Szeressétek az Urat, a ti Istenteket, igy van ez megirva az ó törvényben, járjatok az ő utján, tartsátok meg parancsait, ragaszkodjatok hozzá, neki szolgáljatok, egyedül neki teljes szivetek és lelketekből,“ [1]) igy lészen áldás rajtatok. — Az uj törvényben pedig igy szól a kereszten függő: — „A ki engem szeret, parancsimat megtartja.“ [2]) — Tehát Isten iránti szeretetünket, parancsainak megtartása által mutatjuk meg. — Ugyanis: a józan ész sugalma szerint szereti-e azon gyermek atyját, a szolga tiszteli-e urát, az alattvaló hódol-e fölebbvalójának, ha parancsainak nem engedelmeskedik, akaratjának meg nem hajol, sőt ellentétbe teszi vele magát? Nem kivánjuk-e meg minden hozzánk tartozóktól, kiknek szeretetéről meggyőződve akarunk lenni, hogy akaratunk, s kivánatunk szerint járjanak, ahoz szabják tetteiket; s ha ez tőlünk minden józan ok nélkül megtagadtatik, nem tarthatjuk-e a szeretetnek minden egyéb bizonyitványait csupa képmutatásnak? — Igen! a szeretetnek tettlegesnek kell lenni; — s igy nem szeretheti az Istenét, ki annak mind a józan ész, mind saját kinyilatkoztatásai által kijelentett legszentebb akaratját megveti, parancsait áthágja. — Azért te bünös lélek! ki vétket vétekre halmozasz, hiába táplálod kebledben a hiedelmet, hasztalan hirdeted magasztos szavakban, hogy te szereted az Istent, mert erkölcstelen tetteid, meghazudtolják szavadat. — Jól tudod: hogy a bün által Isten parancsát szeged meg, mi által lázongó ellensége lészesz; de te vétkezvén, irtózás nélkül tudsz ellensége lenni; és te mégis azt vallod, hogy szereted az Istent. — Jól tudod hogy a bün által Istentől örökre megválsz, és méltatlanná lészesz őt valaha szinről szinre láthatni, az örökkévalóságban

[1]) Mózes, V. 6, 5. vö. 10, 12.
[2]) János, 14, 15.

birhatni; de te e veszteséget közönyösen vévén vétkezel, s tőle örökre megtudsz válni; és mégis azt vallod, hogy te szereted az Istent! — pedig ki Istent őszintén szereti, az őt megsérteni, megbántani, rajta méltatlankodni nem képes.

Nézz fel a keresztre, a megfeszitett Istenemberre, ő tettlegesen bizonyitá be mennyei atyja iránti szeretetét, pontosan bételjesitvén annak akaratját, s engedelmes lett mind halálig, és pedig a kereszt haláláig. — Imádkozék ugyan: Atyám ha lehet muljék el tőlem e pohár, de azért legyen a te akaratod, s átengedé magát teljesen az örök végzetnek; — békével türvén a legnagyobb méltatlanságokat, mellyeket reá mért az emberek féktelen dühe: mi pedig egy csekély megvettetést, egy gunymosolyt Istenért eltürni nem tudunk. Sőt alig ébred fel bennünk egy szenvedély, alig izgat a testi vágy, azonnal gyarlók vagyunk; Istenért magunkon erőszakot tenni nem tudunk, az isteni parancsnak, melly vágyaink fékezését kötelességünkké teszi, meghajolni nem tudunk. — A nagyravágyás szelleme elkap bennünket, milly könnyü volna e vágyról lemondani, meggondolván semmiségünket; de jelszavunk tündökleni s fényleni, azért az Ur szavát semmibe sem veszszük, hogy ő a kevélyeknek ellent áll, s csak az alázatosaknak nyujtja kegyelmét; semmibe sem veszszük a józan ész sugallatát, hogy könnyebb az alacson sorsban vergődni, mint a magas polczon állandóan fényleni; mert a szélvész épen a magas tölgyeket ragadja meg, s tövöstül kiforgatja, midőn az alattok tenyésző bokrocskák sértetlenül virulnak; s hogy épen a magas dombok s halmok porát kapja el a forgó szél, s hordja szét, a körülfekvő völgyekre. — A földi javak fénye káprázatja szemeinket; milly könnyü volna ezekről lemondani, megfontolván: milly mulékonyak és kinzók e kincsek, de mi dúsak akarunk lenni, azért háttérbe szoritjuk az Ur szavát: boldogok a lelki szegények! — Az irigység férge rágja lelkünket, a boszu dagasztja keblünket; milly könnyü volna e szenvedélyeket Istenért fékezni, tudván és érezvén amugy is a pokoli kinokat, mellyeket ez aljas szenvedélyek belsőnkben okoznak; de hasztalan, édes a boszu, s képesek vagyunk érette Istenünket, barátunkat, jótevőnket áruba bocsátani; — képesek vagyunk álnokul hamis vádakkal ellene fellépni, bitó-

fára hurczoltatni, mint Judás Jézust, és akkor kárörömmel megállunk előtte, és tombolva a zsidósereggel, kárhozatos győzelmünkben, gunymosoly közt mondjuk: milly édes a boszu! — elfelejtvén az Ur szavát: „Szeressed felebarátodat, mint önmagadat;“ [1]) s „a millyen mértékkel mérünk mi, ugyan azon mértékkel méretik vissza.“ [2]) — A testi gyönyörök, kéjélvezetekbe el vagyunk merülve; milly könnyü volna e percznyi gyönyörökről lemondani! mellyek már olly sok könyeket sajtoltak ki szemeinkből, s szivünket éles fájdalmakkal töltik el; de jelszavunk élvezni, azért megfelejtkezünk az Ur szaváról: „hogy csak a tiszta szivüek látandják őt.“ [3]) — Igy inkább legjobb atyánkat bántjuk meg, lábainkkal tapodjuk legszentebb parancsait, sem hogy szenvedélyeinket elnyomnánk, vágyainkat fékeznénk, indulatinkat korlátolnánk; pedig mi különbség van akkor köztünk, és az oktalan állatok között, mellyek gerjedelmeik, s vak, ellenállhatlan ösztöneik által vezettetnek? — De mi a kereszten függő Istenember példája által indittatva, Istenünket, kinek egyedül köszönhetünk mindent, mit a természet rendje, folyása szerint, s a kegyelem által birunk, mindenek fölött akarjuk szeretni, parancsait mindenben pontosan teljesitni, és mindent elkerülni, mi által szent akaratját megsértenénk; — hisz ő mindnyájunkat örökké boldogitni akar.

De szeretni akarjuk embertársunkat is; mert Isten szeretete, embertársunk szeretetével olly szoros összefüggésben van, hogy sz. János mondásaként: „a ki embertársát, kit lát nem szereti, mint szeretheti az Istent, kit nem lát.“ [4]) — Itt jut eszembe Jézus példabeszéde az irgalmas szamaritánusról. Egy ember u. m. Üdvözitőnk Jerikóból Jeruzsalembe utazott; utjában a rablók által megtámadtatván mindenétől megfosztatott, sőt verésekkel is illettetvén, egész testében összemarczangoltatván, félholtan az utfélen hagyatott. — Ki irhatja le e nyomorultnak kinos helyzetét! Alig szabadula meg gyilkosai kezéből, és most magára hagyatva az utfélen kénytetik elveszni gyámolatlanul! — Szegény utas, ki fog

[1]) Máté 19, 19.
[2]) Márk, 4, 24.
[3]) Máté, 5, 8.
[4]) János I. 4, 20.

rajtad szánakodni, kinos helyzetedből ki fog kimenteni? — Szivszakadva várta a szerencsétlen a résztvevő szivet, remegve nyujtá ki kezét a segély után; esengve néze körül, jő-e valaki, ki rajta őrangyalként könyörülne; de akár merre tekinte, nem látott egyebet a kietlen pusztaságnál. — Azonban jövének, jövének ketten is, de megindulás nélkül haladtak el mellette, s vérében hagyák fetregni tovább is. — De Isten, habár sokszor végveszély fenyeget bennünket, habár néha tőlünk eltávozni látszik is, fölöttünk lebegteti őrködő angyalát, ki bennünket kézen fogva ragad ki a veszély torkából. — Távol látszott lenni az Ur, midőn Józsefet testvérei elemészteni akarák; de mégis közel vala atyai segedelmével; mert az öregebb testvérnek sugallá a tanácsot, hogy a száraz kútba eresztessék, honnét az izmaelita kereskedőknek eladatván, általa egész Egyptom az éhhalástól szabadula meg. — Távol látszott lenni az Ur, midőn Mózes a Nilus vizén kitétetve lebegett; és mégis közel vala segedelmével; mert a király leányának séta lépteit feléje irányzá, s szivét részvétre hevité. — Negyven évig tévelygett Izrael népe a pusztában, egyptombóli kiszabadulása után, ezer viszontagságok közt; s már többen elcsüggedve, kétkedének láthatni az igéret földjét; s az Ur tüzes oszlop alapjában, oltalmazólag lebegett fölöttök. — Szunnyadozott, sőt édesen aludt az Üdvözitő, a galileai tengeren a habok által megrohant hajócskában; s a tanitványok, az elmerülés veszélyétől meghatva, kétségbe esetten kiáltának: Uram! nem gondolsz-e véle, hogy im elveszünk; és ime mindenható szavával elháritá a veszélyt. — Az Ur, ki illy csodálatosan szokott működni szorongatott gyermekei megmentésében, meg nem felejtkezett az emlitett szerencsétlen utasról is; mert a midőn már ketten részvét nélkül haladtak el mellette, jöve egy harmadik is, és ez egy szamariabeli ember vala; ki látván e szerencsétlennek elhagyatottságát, könyörületre indula, e nyomorultnak szánandó sorsát szivére vévén, megmosá sebeit, olajt önte azokba, s barmára tévén, a legközelebbi szálló helyre vitte, további ápolgatás és gondoskodás végett. Oh, K. találkoznék-e közülünk is hasonló irgalmas szamaritánus?

Az emberszeretet, részvét, irgalom, magasztosabb sza-

vakban soha nem hirdettetett, mint épen napjainkban; — minden ajakról hangzik az emberszeretet, mint egyedüli eszköze az emberi társaság boldogitásának; — minden nyelv kárhoztatja az érzéketlenséget, keményszivüséget, mint az emberiséget az oktalan állatok alá helyező bünt; jaj de ezek csak szép szavak, mellyek üresebben soha sem hangzottak el, mint épen érzés- és szeretetteljesnek hirdetett napjainkban; mert valljuk meg igazán: volt-e a szegénynek valaha kevesebb barátja, mint épen most? — Mennyi nyomoruság szülte könyek folynak a nélkül, hogy egy irgalmas kéz azokat letörlené? kinos fohászok, inséges kiáltások hangzanak minden felől; és nincs ki azokat meghallgatná! Kopogtat a szegény a tobzódva tékozló dúsnak ajtaján, s szegény Lázárként, még az asztal hulladékai is megtagadtatnak tőle. — Hol van itt az a fennen magasztalt és hirdetett emberi szeretet? — A becsület legdrágább, legbecsesebb, és kipótolhatlan kincse az embernek; pedig mikor marczangoltatott, tépetett és tapodtatott kiméletlenebben az emberi becsület, hir, név, mint épen a becsületérzést olly igen hirdető napjainkban, mellyekben nem lehet egy barátságos összejövetel, nem lehet beszédtárgy, mellyel ne szaggatnánk embertársunk hirét, nevét, becsületét, annak jövendője lerontásával is; és találkozik-e egy résztvevő sziv, melly embertársa becsületének védelmére felszólalna? — Hol van itt az a fennenmagasztalt emberi szeretet? — Milly keserü panaszok hallatnak a mesterkélt cselszövények, az alattomos behálózások ellen, mellyekkel a barát barátot, testvér testvért, önhaszonból körül fon; és a boszunak ezer szerencsétlen áldozati, nem elég bizonyitványai-e napjaink szeretetlenségének? — — Hát a mézes szavakban terjesztett bün, előitélet, ferde fogalmak és képzetek, a vallásosság, és erkölcsiség rovására; mellyek által a gyengébb lelkeket az erény ösvényéről, a romlás utjára tántoritják a lélek gyilkosok; nem mindennapi tünemény-e? — és mégis a szeretet, minden ajkakon a szeretet hangzik. — Megvakittatott világ! még meddig ámittatol szép, de hiu szavak által? — Tartsd te magadnak a szép szavakba öntött szeretetet; mi a kereszthez megyünk, és ott akarjuk a tényleges szeretetet tanulni; ott

látjuk mi az emberi szeretet példányát, kinek szive érzéssel van tele.

Rendre, egész terjedelmökben el kellene mondanom az evangeliumokat; ha mind azon tetteket elő akarnám sorolni, melyekkel Jézus Isten és emberek iránti szeretetét ténylegesen bebizonyitá. Az örök végzet szerint megjelent ő mint közbenjáró Isten és ember között; az embert mennyei örökségébe, mellyet büne által elkoczkázott viszahelyezendő, s a bünért, a megbúsitott örök igazságnak eleget teendő; elhagyá mennyei dicsőségét, s isteni természetével az emberit összekapcsolván, velünk együtt érzé a földi élet minden fogyatkozásait; inség, nyomasztóság között neveltetett fel; — férfi korra jutván fellép a világ előtt: és volt-e szorongatott, ki nála vigasztalást, beteg, ki gyógyulást, tudatlan, ki kétkedéseiben tanácsot, bünös, kinek törődött szive nála és általa bocsánatot nem nyert volna? — Ő isteni természetét csak arra használta fel, hogy az emberek iránti határtalan szeretetét jótétemények által megmutassa. — Hogy pedig lelkeinket megmentse, s örökké boldogitsa, mint engesztelő áldozat a kereszt oltárán, vérével, s életével áldozott. És ki bizonyithatja be, ki mutathatja meg tettlegesebben szeretetét, mint ki életét adja övéiért!

Mire nézve, ha keresztények, Jézus tanitványi, és követői akarunk lenni; szeressük egymást. Ime ő mondja: „arról ismernek meg benneteket, hogy tanitványim vagytok, ha szeretni fogjátok egymást,“ [1]) s ez egymás iránti szeretetünket ne kürtöljük magasztos szavakban, hanem nyilvánitsuk tettekben; erre elég alkalmunk van, mert Jézus mondásaként szegények mindig lesznek körülöttünk; s e mondás napjainkban igenis valósult. — Nyissuk fel tehát jótévő kezünket, és oszszuk meg velök Isten áldását, mellyet ő nekünk azért adott, hogy oszszuk meg másokkal is; ne utaljuk őket Isten segedelmére, hanem segitsünk rajtuk mi, kik Isten áldását elvettük; avagy nem tudjuk-e, hogy a szükölködőnek az Ur nevében nyujtott egy ital viz sem veszti el jutalmát? Ott áll a bün örvényében egy keresztény, az erkölcsi romlottságba napról napra inkább sodortatik, tán egy

[1]) János 13, 35.

barátságos figyelmeztetés kiragadná őt végromlásából; — ne tagadjuk meg tőle e csekélységet, ez által Istennek egy lelket nyerhetünk. — Felebarátunknak hirét nevét halljuk a rosz nyelvek által romboltatni, legyünk irgalmas szamaritánusok, és szólaljunk fel ártatlansága mellett, hibáit pedig a szeretet palástjával fedezzük be. — Látjuk az ellenségeskedés mételyét rombolni, embert ember ellen oroszlánként dühöngni; — lépjünk közükbe mint béke angyalai, csillapitsuk le a felingerlett kedélyeket, oszlassuk el a félreértéseket, s üzzük el az egyenetlenség gonosz szellemét.

De Üdvözitőnk azt is mondá: „Szeressétek ellenségeiteket, áldjátok azokat, kik titeket szidalmaznak és gyaláznak, jót tegyetek azokkal, kik titeket gyülölnek, és imádkozzatok azokért, kik titeket üldöznek, hogy méltó fiai legyetek a ti mennyei Atyátoknak, kik az ő napját felkölti a jók és roszak fölött, s esőt hullat az igazak és gonoszok fölött.“ [1]) — Ő e nyomon haladva szelid nyájassággal barátjának szólitja Judást, a gonosz árulót, ama vakmerő s minden emberi érzelemből kivetközött tanitványt, ki mesterét, jótevőjét, alávaló áron elárulta, felhasználván a barátság, a szeretet legszentebb jelét a csókot. — A főpap pitvarában egy szeretetteljes pillanatot vetvén Péterre, ki őt esküvéssel is szabadkozván háromszor megtagadta, bünének megismerésére és megsiratására inditá. — Szálljon tehát a béke angyala sziveinkbe, és fogadjuk örömmel ellenséges indulatjából kivetközött s kibékülni kivánó felebarátunkat karjainkba; mert ekkor állunk legközelebb Üdvözitőnk ama mennyei szelidségéhez, mellyel fájdalminak közepette kinzóiért könyörögve felsóhatjott: atyám! bocsáss meg nekik; igy leszünk Jézus követői, igy leszünk csak méltó fiai mennyei Atyánknak. — Lám az emberi gyarlóság közös mindnyájunkkal; azért: „a ki áll, vigyázzon hogy el ne essék.“ [2]) Ma előtted bocsánatért esd embertársod, de biztositva vagy-e, hogy holnap nem te fogsz, és tán épen ő előtte esdekelni; milly könnyen támaszthat ellenségeskedést egy meggondolatlan szó, egy elhamarkodott tett, és akkor a visszautasitás, a megvettetés, nem fog-e téged bántani? kivánnád-e

[1]) Máté 5, 44—45.
[2]) Kor. I. 10, 12.

akkor, hogy ellenséged rajtad boszut álljon, hogy a megbántást visszatorolja, hogy téged elnyomjon, utánad áskálodván semmivé tegyen? Igen azt fogod inkább kivánni, hogy ő keresztényi szeretettel, nagylelküleg felejtse el a megbántódást. Tégy tehát te is hasonlóan.

És most itt a kereszt oltáránál, mellyen a megtestesült szeretet kiterjesztett karokkal, nyitott szivvel vár bennünket, hogy magához szoritson; tegyünk ünnepélyes fogadást, hogy példájaként, mint valódi tanitványai Istent mint legfőbb jót egyedül magáért, embertársunkat pedig Istenért szeretni fogjuk, Istenért mindent örömest mivelünk, a mit ő nekünk parancsol. — A szeretet országában, nem lehet része annak, ki akár Istenét, akár embertársát nem szereti. — Azért tehát szeretet Istene! ki szeretetből alkottál minket, és felhivál a szeretet kettős parancsának teljesitésére; add erősitő kegyelmedet, hogy ez édes kötelességet, akaratod és szent törvényid hű betöltése által utolsó lélekzetünkig teljesitvén, méltók legyünk örök boldogitó szeretetedre. Minthogy pedig e kötelességet az önmegtagadás nélkül nem teljesithetjük, erről jövő beszédemben. Amen.

Nagyböjt negyedik péntekén.

A szent kereszt, az önmegtagadás ösztöne.

Távol legyen pedig én tőlem másban dicsekedni, mint a mi Urunk Jézus Krisztusnak keresztjében; ki által nekem a világ megfeszittetett, és én is a világnak. Gal. 6, 14.

Szent Pál apostol a kereszt elmélkedésében elmélyedve, s annak felségétől elragadtatván felkiálta: „távol legyen pedig én tőlem másban dicsekedni, mint a mi Urunk Jézus Krisztus keresztjében.“ — És valóban! van-e felségesebb jel az égen és földön, mint a kereszt, mellyen függött a minden erények kútfeje, az élet és halál ura; ki átluggatott kezeivel kimutatja a csillagok utjait, s megsebzett lábai alatt a földnek sziklái megrepedeznek? — A szent kereszt ama büvös erejü kulcs, melly bezárván a pokol kapuját, a számkivetett, s megátkozott emberiségnek megnyitá a mennynek ajtaját; — milly méltán mondhatta tehát sz. Pál: „távol légyen pedig én tőlem másban dicsekedni, mint a mi Urunk Jézus Krisztus keresztjében.“ — Ha pedig mi is Jézus keresztjében dicsekedni akarunk, tagadjuk meg magunkat, mert az önmegtagadásban áll Krisztus keresztjének követése, saját szavai szerint: „ha ki utánam akar jöni, tagadja meg magát, vegye fel keresztjét, és kövessen engem.“ [1])

A hatalmaskodó érzékiség, és szellemi nagyravágyás, ezek ama veszélyes szirtek, mellyek az emberi ártatlanságnak első hajótörését okozták; ezek ama métélyes nyavalyák,

[1]) Luk. 9, 23.

mellyekben az első bün óta általában az egész emberiség sinlődik. — Az indulatok féktelensége, vágyaink határtalansága, a testiség rendetlensége, az elpuhultság lettek korcs kinövései megmérgezett természetünknek, és olly hatalmas akadályul szolgálnak erkölcsi haladásunkban, hogy ha az önmegtagadás fegyverét meg nem ragadjuk, a bünösség sárjába tapadunk. — Innét van az, hogy az erkölcsi ténynek végbezvitele, mindenkor szellemi erőködésbe kerül, s minden törekvéseink mellett, még is többször elgyarlódunk. — Le kell tehát győzni az önmegtagadás által kicsapongó természetünket, hogy akadály nélkül működhessünk erkölcsi törekvéseinkben. — Erre serkent bennünket Üdvözitőnk fenemlitett szavaiban: „ki utánam akar jőni, tagadja meg magát, vegye fel keresztjét, és kövessen engem;“ — erre int bennünket a szent kereszt, mellyen Üdvözitőnk az érzékiséget, a szellemi nagyravágyást legyőzte, s igy a szent kereszt élő jele az önmegtagadásnak. — Legyen tehát mai beszédem tárgya: hogy az önmegtagadás szükséges, elhanyagolása pedig kárhozatos.

Jézus! ki magad mondád: ha ki utánam akar jőni: tagadja meg magát; gyámolits bennünket szent kegyelmeddel, hogy e parancsod szerint magunkon uralkodhassunk. Figyeljetek.

* * *

A keresztény religio, erkölcsi tanainál fogva az önmegtagadás iskolája; mert a testnek, s kivánságainak fékezését parancsolja Üdvözitőnk, midőn önmegtagadásra int, s midőn tanit, hogy az erénynek, s Isten dicsőitésének minden vágyainkat alárendeljük. — És ebben gyökerezik a megváltás lényege is; mert Isten a teremtéskor a jó indulatok, s érzések magvát az emberi ártatlanság tiszta földébe elvetette; melly magvak az égi kegyelem éltető harmatjától öntözve, erénynyel illatozó növényekké válhatának, s belőlük felséges, az Isten képmását előtüntető, s ép lelki tulajdonok fejlődhettek volna ki, mellyek az embert teremtése czéljára alkalmassá, örökre boldoggá varázsolhaták. De fájdalom! a szép jó reményü magokból az eredeti bün által lélek s testölő mérges

növények fejlődtek ki. Ama felséges lelki tulajdonok, u. m. az ész zavartalan épsége, a gondolatok szenytelen tisztasága, a szabad akaratnak önkéntes vonzódása a jóra, s a rosznak hathatós utálata, Istennek lélekben és igazságbani imádása, mellyek által az ember az örök homálytalan ártatlanságot elérhette volna; szennyes és halált hozó indulatokra, gerjedelmekre fajultak; mellyek a katekismusainkban elsorolt hét fő, vagy halálos bünök által jeleltetnek; — mikép már ezt az őskor hagyományaiban is találjuk, s a pogányok a hétfejü sárkány által jelzették, mellyekből egy levágott főt, azonnal egy uj vált fel, s e jelzet teljesedését indulatainkon csakugyan tapasztalhatjuk is, — s igy szent Pál szavaiként: „látunk tagjainkban más törvényt, ellenkezőt elménk törvényével, s a bün törvénye rabságában tartatunk.“ [1])— Mire nézve, hogy a jó magvak csirája, melly a teremtés által bennünk létezik, eredeti rendeltetése szerint fejlődhessék ki; feladata minden kereszténynek, Üdvözitőnk szent tanitása s utmutatása szerint, azon aljas gerjedelmeket, s szennyes indulatokat, mellyek bennünket fogva tartanak ellenkező erkölcsök gyakorlása által, magában elfojtani, azaz: magát megtagadni. —

Ha azért a kevélység, az önzés, emberfeleink megvetése, s nemünket gyalázó uralkodási vágy dagasztja keblünket, — fékezze dölyfös gőgünket az alázatosság; — hisz bármilly magas polczra emelkedjünk is, sőt tündököljünk az emberek közt, mint nap az égi testek között; csak gyarló emberek vagyunk mint a többi; azért az emberiség szent jogait s méltóságát a legalsóbb osztályú emberben is tiszteljük; mert Isten a kevélyeknek ellent áll, s csak az alázatosoknak nyujtja kegyelmét. — Ha a kincsek szomja a fösvénység epeszti lelkünket; legyünk adakozók, hisz Isten e föld javait nem azért adta, hogy azokat egy két fukar maga körébe eldugdossa, a nélkül hogy azokból magát vagy másokat részeltetne; hanem azokat mindnyájunk számára alkotta. Lám Jézus a kereszten minden ruháitól megfosztva, fején tövis koronát viselvén, nincs hová fejét lehajtsa; s mint utolsó beszédemben bővebben kifejtettem, Jézus személyében a szü-

[1]) Róm. 7, 23.

kölködők számot tartanak bőkezüségünkre. — A testiség, a kéjélvezet, a fajtalan bujaság ostromol bennünket? őrizzük tisztán szivünket az állati gerjedelmektől, akár nőtleni szüzesség, vagy házassági tisztaság által; mert Jézus azt tanitá: boldogok a tiszta szivüek, mert ők látják az Istent. — Az irigységet, melly ha másokban szépet, jót, és nemest látunk, mardosó nyugtalansággal gyötri szivünket, a szeretet váltsa fel; melly szeretetből Üdvözitőnk a kereszten életét áldozá jólétünkért, és örüljünk embertársunk jóléte fölött; hisz földi örömink csak akkor lesznek teljesek, ha másokkal együtt örülünk. — A mértékletlen tobzódás, és életveszélyező telhetetlenségi vágyat józan mértékletesség váltsa fel; lám Jézus a kereszten eczettel és epével itattatott; ne légy rabja szájad izének. — A bőszült harag, s másokat rontani vágyó boszu, angyali szelidségbe olvadjon át, melly szerint Jézus a kereszten imádkozott ellenségeiért. — A roszra vonzó hajlandóságot, a jótól elforditó érzést, az Isten imádásában s parancsainak teljesitésébeni restséget, a rosznak hathatós utálata, a jóra való igyekezet, Istenhez lélekben s igazságban mindinkább hasonlitani vágyó törekvés váltsa fel; Üdvözitőnk ama mondása szerint: „keressétek először az Isten országát és az ő igazságát, s a többi mind megadatik néktek.“ [1]) — Igy fékezvén Jézus utmutatása szerint aljas gerjedelmeinket, vonzalmainkat, indulatjainkat, juthatunk vissza azon eredeti ártatlanságba, mellyben a teremtő kezéből kijövénk, igy juthatunk be az örök boldogságba, mellyre alkotva valánk. Ezt eszközölni, s Istennek a megbántásért eleget tenni, vala czélja a megváltás nagy munkájának.

Az önmegtagadásnak összes eszméjét Jézus e rövid parancsban foglalá össze: „ha ki utánam akar jőni, tagadja meg magát, vegye fel keresztjét, és kövessen engem.“ — Hogy pedig e parancs előttünk lehetlennek ne tessék, maga példával ment előre, hisz miért is böjtölt volna ő negyven nap és éjjel a pusztában; a hegyek magányiban miért emelte buzgó imákra mindenható kezeit mennyei atyjához; miért ment olly sok törődéseken keresztül, ha nem azért, hogy tettlegesen vezessen bennünket az önmegtagadásra? — Tá-

[1]) Máté 6, 33.

madtak is már a kereszténység keletkezésében szent életü hivek, kik az evangeliumi tanácsok követésére magukat Isten kegyelme által hivatva érezvén, az önmegtagadást, a testnek sanyargatását kötelességül szabván ki maguknak, a nehezebb erkölcs ösvényein ritkább s magasabb tökéletesség gyakorlatát, szent czélul tüzték ki; — s igy találunk minden időben az önmegtagadásnak utánzásra méltó példáira, a fényes palotákban, ugy mint az alacsony gunyhókban, a királyi trónon ülőknél ugy mint a szegény jobbágyok közt; a világ zaja közt élőkben ugy, mint a puszták sivatagjaiba vonultaknál. —

Saul király, álnok árulkodás következtében, mintha koronája után vágyódnék, engesztelhetlen boszuval üldözte Dávidot. — Lőn, hogy Dávid néhány hü követőivel futott az őtet nyomon üldöző Saul előtt, futott az Engaddi pusztába, s ott egy barlangba rejté magát. — Saul is elfáradván a nyomozásban, semmi veszélyt sem sejtve, ugyan azon barlangba, mellyben Dávid észrevétlenül lappanga, betére egyedül, s a fáradalom miatt mély álomba merült. — Oh ki irhatná le a lelki küzdelmet, mellyet Dávid érze, midőn hatalmas ellenét kezében látá! csak egy csapás, és Saul megsemmisülve lett volna; — követői biztaták, sőt egy közülök vont fegyverrel rohana Saul királyra, azt bizonyosan megölendő, ha Dávid őt vissza nem rántja; de ő a harag. s boszu indulatját szelidséggel fékezé, maga megtagadásával legyőzte önmagát, és ezzel legyőzte ellenfelét is; mert a király köntösének darabját levágván Dávid, midőn Saul felserkent s a barlangból kitért volna, nyilt hangon utána kiált Dávid, s a királyi köntösből levágott darabot felmutatván, lábaihoz borult. A király átlátván Dávid ártatlanságát, könyekre fakada, s megáldá Dávidot nagylelküségéért. — Dávid később a királyi székbe jutván, maga megtagadásával olly hiven szolgált az Istennek, hogy a szent irás őt Isten szive szerinti férfiunak nevezi. — A későbbi történelem számos fejedelmet tüntet elénkbe, kik sz. Pállal a kereszt elmélkedésében elmerülve, nem dicsekedtek másban, mint a mi Urunk Jézus Krisztus keresztjében; s az önmegtagadás által az erényesség magas polczára emelkedvén, magukkal együtt alattvalóikat is boldogiták, kik midőn milliókon uralkodtak, uralkodni tudtak

önmagukon is; kiket azért a világ mint valódi uralkodókat, az egyház pedig mint valódi szenteket ismer.

S hogy ne forgassuk a külföld naplóit, mellyben számtalan példát találunk, pillantsunk édes hazánk történeti könyvébe; s látni fogjuk abban Jézus keresztjének győzelmét, az önmegtagadás példáit. — Szent István, ki egy részről midőn polgári alkotmányt adott országának, más részről a szükkeblü rideg pogány vallás örvényébe elmerült nemzetet a keresztény hit szelid járma alá hóditá, — ő a biborban tündöklő apostol, az ige hirdetőivel önfeláldozásával körüljárván, személyes jelenlétével azok tekintélyét emelte, s ő maga lön egyik főtényezője a magyar katholika egyháznak. — Erős lélekkel győzte ő le az akadályokat, mellyek üdvösséges intézkedései ellen keletkeztek; ellenségeinek, orgyilkosinak merényét, a kereszten függőnekpéldájaként keresztényi szeretettel viszonozván, az önmegtagadásnak halhatatlan példáját hagyta a kereszt hiveinek. — Atyja nyomdokit hiven követvén nem kevésbé dicső fia Imre herczeg, az udvari élet zaja közt éjjeleket tölte Isten dicséretében, s feddhetlen tiszta életet élvén, minden gyönyörét a mennyei örömök élvezetében találta. — Milly boldog volt Magyarhon sz. László vallásos kormányzása alatt, ki népének boldogitásában ugy mint az egyház terjesztésében és ápolásában egyaránt buzgólkodott; miért a vallásos keresztény mainapiglan is tiszteletteljesen térdel e dicső szent király nevét viselő oltár elébe. az ott rejtező ereklyét vallásos áhitattal tisztelendő.[1]) — Mind ezekből történetileg láthattuk K.! hogy az önmegtagadás nem csak a zárdákban, a puszták s erdők magányiban gyakorolható, mint némellyek szeretik állitani; hanem a világ zaja közt, a kábitó kényelem, a földi fény közt is lehet magasabb erkölcsi tökéletességre emelkedni. Illy jeles példák után ragadjuk meg az önmegtagadás eszközét, hogy magunkban a testiséget megöldökölvén, a szellemiség szabadabban szárnyalhasson a tökéletesülés felsőbb fokára; különben erkölcsi romlottságunkban elveszünk.

Azonban mennyire eltávoztunk dicső őseink példájától!

[1]) E beszédek Győrött tartattak, hol a székestemplom egyik főoltára sz. István első vértanu tiszteletére van állitva, s szekrényében sz. László király koponyája, ezüstbe foglalva tartatik, és tiszteltetik.

Tudnánk-e olly nagylelküek lenni ellenségünk irányában, mint Dávid Saul király irányában volt? tudunk-e Jézus egyházának olly hű fiai lenni, mint sz. István, sz. László királyink voltak? — Tudunk-e olly tiszta szivüek, Istennek olly buzgó imádói lenni, mint Imre herczeg? — Oh messze, messze eltávoztunk mi e dicső férfiak nyomdokitól, az önmegtagadásnak még nyomára sem akadunk! — Szenvedni nem tudunk, valamit magunktól megtagadni, nélkülözni nem tudunk; tűrni nem tudunk, vágyainkat zabolázni nem tudjuk, erőszakot tenni magunkon nem tudunk, s milly nehezen esik engedelmeskedni! és igy szolgái lévén féktelenséginknek, uszunk a vétkekben, mellyeket csak emlitni is tilt az illedelem. — Pedig irtózás tölti el keblünket, midőn az egyházi szónok a vétek undokságát szomoru következményeivel együtt élénken leirja, s önként szent feltételek ébrednek fel elménkben, de fájdalom, csak egyszerü feltételek, mellyek valósággá soha nem válnak! — Ne kövessük K.! az oktalan állatokat, mellyek vak ösztöneik által vezettetnek; nekik ezen fölülemelkedni nem adatott; de az értelemmel s okossággal felruházott ember belátással bir, mellyel az állatiságon túlemelkedni szent kötelessége; — szivünkben a hit szava, a lelkismeret furdalása azon iránytü, melly után indulva fékezhetjük rendetlen természetünket. — A keresztségben a szent olajjal kétszer kenettünk fel Isten bajnokivá, melly által előlegesen figyelmeztettünk ama folytonos harczra, mellyet szüntelen küzdenünk kell a testiség ellen; — a szentelt vizzel megmosattunk, jelképeül ama lelki tisztaságnak, mellyre a kereszténynek törekedni kell; és mi milly sokszor megfeledkezünk e felséges hivatásunkról, magunkat a féktelenségnek adván át? — Az Úr asztalánál hányszor fogadtuk szivünkbe az ártatlan bárányt, Jézus szent testét és vérét magunkhoz vévén, s annak istensége és embersége velünk egyesülve lőn; ő sóvárog utánunk, és mi őt megvetjük, a kicsapongók társaságát, Jézus társaságánál többre becsüljük; Jézus teritett asztalát a szent oltárt, hol szent testét és vérét adja nekünk ételül és italul, a tobzódók asztalával cseréljük fel; — azért az Ur asztala, ámbár számunkra mindég teritve áll, mégis kevesen járulnak ahoz, mert a féktelenség miatt nincs idő, az emberi tekintet miatt nincs bátorság oda járul-

ni; — pedig ő szivszakadva sóvárog utánunk és igy szól: jőjetek hozzám, és én megenyhitelek titeket. — A keresztség és bérmálás szentségében az Ur malasztja által megszenteltetvén, a Szentlélek templomává avattattunk fel; és mi szivünk ocsmánysága által azt hányszor megfertőztetjük? — K. H., drága áron váltattunk meg; a mi megváltásunk ára Krisztus vérébe került; és mi féktelenségünk által Jézusnak szenvedését megujithatnánk? — Tekintsünk könyörületes tekintettel a keresztre, és ha a részvéti érzésnek csak egy szikrája van is szivünkben, kicsapongásaink által ne ujitsuk meg kinjait a kereszten függő ártatlanságnak; mert tudjuk meg azt, hogy azon könnyelmü perczben, mellyben a kéjélvezeteknek adjuk magunkat, a kereszten szenvedőnek kinjait ujitjuk meg; és Isten azon perczben elkérheti lelkünket, és mentségünkre mit fogunk felhozni itélő széke előtt?

Ti pedig csábitó lelkek, kik akár példa, akár ösztönzések által másokat bünre vezettetek; tudjátok meg, hogy ekép idegen bünnek részesi lévén, kipótolhatlan kárt okoztatok a bünrészesnek, melly soha, soha vissza nem térithető. — A rabló belopódzván egy csendes jámbor házába, elorozza annak keserves keresményét, mellyet az több évek óta, arcza veritékével gyüjtögetett; kárhozatos egy merény, melly boszuért kiált a mindenek Urához; — de mennyivel kárhozatosabb a csábitónak tette, ki meglopja magát a mennyet, bünre vezetvén az ártatlan lelket. Ti vagytok ama lélekgyilkosok, kik a menny örökösét megfosztjátok az örök élettől, és vélitek-e, hogy midőn ekép Jézus szenvedéseinek megujitói vagytok, részesültök az örök boldogságban, a midőn még gőzölg kezeiteken az ártatlan vér?

De ha felébredt bennetek az öntudat, melly kinozza csüggedező lelkeiteket; jól van, e fájdalom hadd járja ált lelkeiteket! — És jertek a kálvária hegyre! vessetek egy pillanatot Jézus keresztjére, — alatta egy megtért bünös áll. Magdolna a neve, ki szivéből a világ örömeit s gyönyöreit kiüzvén, egyedül Jézus keresztjében gyönyörködik, s minden vágya, minden óhajtása Istennek élni, Istent szeretni, miért is elengedtettek bünei. Jertek ti is Jézus keresztje alá, és fussatok karjai közé a tékozlóval; az elfajult fiúk kedvesek előtte, ha törődött szivvel kiáltanak: Atyám! vétkeztem az ég és te

ellened! — Jertek ti törődött szivüek! hisz Jézus nem az igazakért, hanem a bünösökért jött; — ha nagyok, ha sokak a ti büneitek, im nagyobb az Ur irgalma! Jézus szenvedése végetlen érdemü, s csak egy csepp vére is elegendő lett volna, a világ büntengerét eloszlatni. — Azért bátorság K. H., vetközzetek ki a régi emberből, és öltözzetek uj emberbe, melly Isten szerint teremtetett; s ha követtétek Dávidot és Magdolnát a vétkezésben, kövessétek az önmegtagadásban, a megtérésben is; és valljátok meg velök együtt üdvös pirulással büneiteket; — vessetek el mindent, mi Istenhez nem vezet; — áldozzátok egész magatokat az ártatlan báránynak, ki szinte érettetek áldozza magát; s hallani fogjátok Magdolnával: sok büneitek elengedtetnek.

Istennek ártatlan báránya! tekints a te kereszted előtt porba borult tékozló fiaid s leányaidra, kik mind ideigleni, mind örök vagyoninkat elpazarlottuk! hallgasd meg őket! im lelkök mélyéből, szivszakadva kiáltanak: Atyám, megfeszitett Jézus, mi vétkeztünk az ég és te ellened! — Legyetek nyugodtak törődött szivü bünösök! az Ur lát benneteket hozzá közeledni, és ő kiterjesztett karokkal, bocsánatteljesen jő előtökbe, hogy az örök üdvösség gyürüjével ékesitse ujjaitokat, s a halhatatlanság köntösébe öltöztessen benneteket. — Im az Isten báránya eledelül fog nektek adatni, s a mennyei karok öröm zengedezéssel ülendik meg megtéréstek ünnepét.

Midőn Üdvözitőnk a hegyen a nyolcz boldogságokról szólana, boldogoknak mondá a tiszta szivüeket, mert ők látják az Istent. K. H., Jézus egy komoly pillanatot vetett Magdolnára, melly annak szivét s lelkét általjárta, s e tekintet őt bánatos könyekre inditá. — A főpap pitvarából kihurczoltatván Jézus, egy irgalmas pillanatot vete az őt tagadó Péterre, s e pillanat Péter szemeit könyekbe boritá. Édesim! az én gyarló szemeim illy lélekrázó hatással nem birnak, de igen, van akaratom, szavaimmal megujitni az Isten igéjének dörgését mondván: miért üldözitek az érettetek annyira üldöztetett Istenfiát? s ha szavaim megrázkódtattak benneteket, ugy hála! mert ugy amaz elhatározó vég napon Jézusnak szelid szavait fogjátok hallani: boldogok ti, kik tiszta szivvel birtok, mert ti örökké látandjátok az Istent!

K. H.! Láttuk az önmegtagadás nélkülözhetlenségét,

siessünk azért a szent kereszthez, mert nincs semmiben másban üdvösség! — Keserü ugyan, s nem igen kecsegtető az önmegtagadás kezdete; de ha egyszer megtörtük magunkat, igája édes, s terhe könnyü; és ha győzedelmeskedhettek magukon mások, miért nem mi? — Azért — távol légyen másban dicsekednünk, mint a mi Urunk, Jézus Krisztusnak keresztjében! — Üdvözlégy szent kereszt! téged akarunk mi vállainkra venni, s Jézust követni; te vezetsz legbiztosabban az életben és halálban, te vezetsz legbiztosabban az Istenhez, az Atya, Fiu, Szentlélek Istenhez. Azért távol légyen tőlünk másban dicsekedni, mint a mi Urunk Jézus Krisztusnak keresztjében. Minthogy pedig az önmegtagadás magába zárja a földiek megvetését, azért lássuk jövő beszédemben a földiek mulandóságát. Amen.

Nagyböjt ötödik péntekén.

— A szent kereszt a földiek hiuságát hirdeti. —

Példát adtam nektek, hogy ti is ugy cselekedjetek, mint én cselekedtem. Ján 13, 15.

Ha a vadon sivatag pusztákról, zajos, népes helyekre vetjük figyelmes szemeinket; ezreket látunk, kik természeti rendeltetésöknek megfelelve, fáradságos munkával foglalkoznak: — megfelelvén a Teremtő ama mondásának: „arczod veritékével egyed kenyeredet!“ [1]) mindenki feszült szorgalommal, s kinos izzadással serénykedik betölteni a helyet, mellyet neki az Ur kimutatott, mindenki igyekszik megfelelni a hivatásnak, mellyre őt az Ur hivta. — És igen jól! mert földi rendeltetésünk, hogy hordozzuk a nap terhét és hevét életünk hajnalától, a késő alkonyatig.

A mezei munkás megfeszíti életerejét, s mély barázdákban szántja a földet; a mesterember mühelyében fáradozik, hogy az élet ezer szükségeit, müvészete által fedezhesse; — a kereskedő, nem kimél gondot, fáradságot, hogy üzérkedését emelhesse; — a hivatalnok irományai, a tudós könyvei közt buvárkodik, a biró az itélőszékben, az orvos a beteg ágyánál a lelkész, a haldokló mellett működik; — szóval: a legalsóbb osztálytól, fel oda, kik a kormányrudját tartják egyaránt dolgoznak, munkálódnak, fáradnak; és jó ha az örökkévalóság tekintetéből fáradnak; boldogok, mindnyájan boldogok! ha munkáiknak végczélja az Ur dicsősége; boldogtalanok ellenben, felette boldogtalanok, ha fáradalmaik czélja a föld, e jelen, földi kitüntetés, földi kincsek; mert ezekkel, s ezek közt, még e jelenben sem lehetnek boldogok, annál

*) Móz. I. 3, 19.

kevésbé az örökkévalóságban. — Csalékony, és tünékeny boldogság mind ez, levegőből kapkodott ábránd. — A földnek minden javai mulékonyak mint a füst, tünékenyek mint a szappan buborék, mellyet a gyermek szalmaszálon jókedvében tova fuj, s a levegőben szét pattan; — elenyésznek mint az árnyék, s mint sebes folyam, a semmiség tengerébe rohannak, minekelőtte élvezhettük volna azokat; és ha élveztük is? élveztük bár mily hosszu időkig, megfoszt tőlök minden bizonnyal a bizonytalan halál, és eltemeti a sir mélységébe; és az ábrándos boldogság? nincs többé! minden földi dicsőségünkből, minden birtokunkból mi marad egyéb vissza, mint négy deszka szál közt, egy maroknyi por és hamu. És ti balgák! a mit gyüjtöttek kié leszen?

Igaz! igaz! hogy mi földi lények, földi javak nélkül nem élhetünk, földi szükségeink csak földi javak által fedezhetők. A közjót földi javak által eszközölhetjük s mozdithatjuk elő; — és a keresztény vallás is helyben hagyja, sőt méltányolja a takarékos gazdálkodást, mert földi javak nélkül az irgalmasság cselekedeteit nem is gyakorolhatnánk, mit pedig Urunk különösen megkivánt tőlünk, sőt példájával is ösztönzött azok gyakorlására, maga ötezer embert a pusztában öt árpa kenyérrel és két hallal kielégitvén. Hogyan táplálhatnánk mi az éhezőt, hogyan itathatnánk a szomjuhozót, hogyan fogadhatnánk be az idegent, hogyan ruházhatnánk a meztelent, hogyan szolgálhatnánk a betegnek, hogy szerezhetnénk enyhülést a foglyoknak, hogyan gondoskodhatnánk a holtak eltakarittatása fölött, mi magunk is szükséget szenvedvén? — pedig mind ezekre Jézus azt mondá; hogy e cselekedeteket gyakorolván embertársunkon, ő rajta gyakoroltuk. — A földi javak tehát magukban nem kártékonyak, hanem azoknak czélszerütlen ferde felhasználása kárhozatos, kárhozatos az azokkali visszaélés, az azokhoz való szerfeletti ragazkodás.

Álljunk mai elmélkedésünkben ismét a szent kereszt lábához, s ott a földi javakban soha nem bővelkedett, sőt a kereszten még ruháitól is megfosztatott Megváltótól tanuljuk a földi javak hiuságát megismerni, azokhoz nem ragaszkodni, vegczélunkat azokba nem helyezni, hanem azokat csak eszköz gyanánt használni a boldog örökkévalóság elnyerésére. Figyeljetek.

* * *

Volt egy világbölcs, minden halandók legbölcsebikke, s mint az irás nyomán gyanithatni, a legboldogabb is. Neve hasonértelmü; bölcseségét s boldogságát egyaránt kifejező; Salamonnak hivatott; — királya volt az egykoron dicsőség s hatalommal fénylő zsidó népnek. — És volt-e valóban boldog? Mindenekkel bővelkedett; mindeneket élvezett, mit csak ember birhat s élvezhet; s e dicső boldog helyzetében, még is nagy elkeseredettséggel igy szóla: „hiuság! és minden az ég alatt hiuság!“ [1]) — Ó igazságok igazsága! soha eléggé nem hirdethető, s szivünkbe soha elég mélyen nem véshető igazság: minden hiuság! az örökkévalóságon kivül, minden egyebek semmik! — És szent Pál: „e világnak állapota mulandó.“ [2]) De habár Salamon soha igy nem szólott, ha sz. Pál ez örök változhatlan igazságot soha nem hirdette volna; maga a tapasztalás eléggé meggyőzhet mindnyájunkat arról: milly hiuság e földön minden, s milly rövid ideig tartó. — Izrael népe Egyptomban egyik uralkodó alatt jólétnek örvendett; a másik alatt nyomasztó szolgaságának súlya alatt vala kénytelen nyögni. — Nabukodonozor a hatalmas, elragadtatva fényes uralmának szelétől, földi istennek képzelé magát; — s hatalmas parancsánál fogva ezerektől imádtatott; de nem sokára eszétől megfosztatván, a mezőn az oktalan állatokkal legelészett. — Ámán hatalmas országnagy volt a persa király udvarában, maga a király tisztelettel hajolt meg előtte; és csakhamar saját gőgjének áldozatja lön, s a bitófán gyalázatosan végzé nagyravágyó életét.

Igy megyen ez K. a világon kicsinyben ugy mint nagyban; — a világ sajátsága, jelleme mindenkor ugyanaz s változhatlan, t. i. inség, nyomoruság, mulandóság, hiuság! — Nemzetségek támadnak s elmulnak; népek tünnek fel, s letünnek; trónok omlanak s emelkednek, hogy ismét összeomoljanak; — ezerek halnak meg, ezerek születnek, hogy meghaljanak. — Egyik világrész a másik után ujra alakitja magát, alakitja magát, hogy ismét ujra alakuljon, míg végre össze nem omlik, s vele együtt minden; romjai fölött pedig

[1]) Prédik. 1, 2,
[2]) Kor. I. 7, 31.

egy közös sirkő álland, mellyre letörülhetlen betükkel eme szavak vésetnek: „Volt egykor egy világ, mellynek neve mulandóság.“ — K! volt e valaha kor, melly tapasztalásaiban gazdagabb lett volna, mint a mi korunk? egyik nap a másik után ujabb események tanuja lön; s mi lett a végkövetkezmény? a mulandóság! — Olvassuk át az elővilág történetét, mit olvasunk abból? mulandóságot. — Olvassuk a közép kort, abban is csak mulandóságot olvasunk. — És mit fog az utókor hirdetni? — ismét mulandóságot.

De mit kutatjuk mi a mulandóság földi példáit? Im itt az oltáron a szent kereszt! tekintsünk fel reá, és ott mennyei, isteni példát fogunk látni, példáját a világi és földi semmiségnek. — Üdvözitőnk a legnagyobb örömzaj közt ezer meg ezer nyelvek által dicsőittetett; — diadal ünnepéllyel kisértetett Jeruzsalembe az örömittas nép által, hemzsegett az örömérzettől elragadott nép az utczákon fel s alá; s im kevés napok után ugyanazon nép, ugyanazon fővárosban, vérszomjasan halálra kivánja őt, s vérpadra hurczolván megfeszité; s valamint előbb örömrivalgással ujjongá: üdv Dávid fiának! áldott ki az Ur nevében jő! — most tombolva kiáltja: feszitsd meg őt, az ő vére mirajtunk s gyermekeinken! — De illyen a világ! azért neve mulandóság! s az embernek neve változékonyság, javainak pedig hiuság! Milly jól jellemezte tehát Üdvözitőnk a földnek javait mondván: „hogy azokat a tolvajok ellopják, a rozsda megemészti, s a molyok összerágják.“ [1]) — Hát ez élet? — rövid ideig tartó! ez órában még élünk, a jövőben tán már nem leszünk; s minden javainkat elnyeli a felénk szüntelen tátongó sir! — Ott a temetőben, a sirhalmok közt, ott van az ember valódi helyén; — ott tanulhatja meg, ott láthatja szemeivel a mulandóságot! ott látja a koronát s királypálczát széttörve, az érdemjeleket szétzuzva, a czimeket széttépve, a kincseket s mindeneket megsemmisülve, eltemetve; — ott látja a világ hatalmas nagyjait, a tehetetlen koldus mellett feküdni; a terjedt birtoku gazdagot, a szegény nyomorult mellett; a virágzó ifjat, a dicső szüzet, az erőteljes férfit, a kedves nőt, ott látja elhervadva; mindnyájan ott feküsznek szám és különbség nélkül, tökéletes egyenlőségben;

[1]) Máté. 6, 19.

mert ott mindnyájuknak része ugyan az: por és hamu. — Valóban a temető, mellyről nagypénteki beszédemben bővebben, az embernek legjobb iskolája, ott szemeivel látván és tapasztalhatván, mint enyészik el a földön minden.

És még is, milly kába a világ itélete! közmondása a világnak: pénz emberség, ruha tisztesség! s ezen elv szerint, minél terjedtebb birtoku valaki, a méltóságnak minél magasabb polczán ül, minél több kényelmét élvezheti ez életnek, annál nagyobb dicsőségben részesül, annál boldogabbnak tartatik; sőt kancsal szemmel nézzük őket, és szivszakadva vágyunk őket elérni; a szegénységben sinlődőket pedig mint silány teremtményeket megvetjük; pedig már számtalan nagytekintetü háznépek hunytak el szegénységben, és számtalanok sülyedtek alá a jólét tetőpontjáról. Hányan nyögnek most, pajkos gunytól kisértetve, közmegutáltatás terhe alatt, kik hajdan mindenektől tiszteltettek, s nagy tekintettel birtak! A szerencsének hány előbbi kedveltje liheg jelenleg koldusboton, kik boldog állapotjukban megvetéssel néztek embertársaikra. — Sok fényes házat oly emberek laknak most, kiknek elődei és szülei egykor félénken közeledtek azoknak hajdani birtokosaihoz, alamizsnát kérni. Sok zöldelő mező most olly háznépnek sajátja, melly előbb annak mivelésében mint napszámos izzadott. — Éji lopók egyszeri betörése, megfosztja a boldog tulajdonost sok év alatt szerzett fáradságos keresményétől. Mennykő s jégeső, nem ritkán semmisitik a legáldottabb esztendő szép reményeit. Mindent nyomban uj tanusá gát látjuk, hogy e földön minden változás és mulandóság alá van vetve; — szüntelen forog a világi szerencse kereke; a ki ma fenn ül, néhány nap mulva aláfordul; és mégis csak a földi szerencse fiait, a vagyonos osztályt magasztaljuk, az alacsony sorsut megvetjük, — pedig az emberi méltósághoz a szegény nyomoréknak szintolly joga van, mint a vagyonosnak, s a kopott öltöny alatt sokszor a legnemesebb szív dobog, és épen az a valódi gazdag s tiszteletre méltó, kinek szive teljes nemes érzelmekkel. A tiszta lelkiismeret a legbecsesebb kincs; az egyetlen czim, mellyre büszkék lehetünk, a becsületes embernek czime; ez a legszebb emlékkő, midőn sirhalmunknál egyik halandó a másik után megállván igy szól: itt nyug-

szik egy becsületes ember, kár hogy megholt, nyugodjék békeségben. — Mire nézve KK!

Tekintsünk Jézusra a mi mesterünkre! Fényt, pompát, dicsőséget, gazdagságot, kényelmet, mikben a világ boldognak hiszi magát, ő megvetni tanitá; — futott, midőn a jótéteményei által elhalmozott nép, őt királynak akará választani, erősitvén, hogy országa nem e világból való; — hogy ő nem jött uralkodni, hanem szolgálni, minek csalhatlan jeléül tanitványinak lábait megmosta. Oh! milly igen megszégyeniti e felséges példa a kincsszomjas kereszténytyt, kinek minden törekvése a kincsek gyüjtése, bár milly uton, ha mindjárt ezerek romlásával is, kiknek felhasznált kinos veritékök, kisajtolt keserü könyeik, Isten igazságához kiáltanak boszuért. — Oh K. az Isten fia nem illy uton járt, ő neki nem volt fejét hová hajtani; azért a te kincsszomjas boldogságod nem lehet valódi boldogság; —egy véletlen eset kiforgathat kincseidből, érzékiségedet megtompitja maga az idő, és vége az élvezetnek; napjaid megszámláltatnak, megnyilik előtted az örökkévalóság, hova kincseid nem kisérendnek, s akkor, lelked egyedül áll ott szomoruan, mert számára mitsem gyüjtöttél. — Milly igen megszégyeniti Jézus példája ama kereszténytyt, ki csak kitüntetés, méltóság, magas polcz után törekszik; uralkodik ő ezerek fölött, ezerek szolgálnak, bókolnak neki, ezer ajak dicsőiti, boldognak hirdeti őt; lám Üdvözitőnk nem jött uralkodni, hanem szolgálni; azért a te nagyravágyás szülte boldogságod nem lehet valódi boldogság. — Gondolj a mulandóságra! milly könnyen támadhat egy hirszomjas vetélytárs, ki kancsal szemmel nézvén emelkedésedet, aláássa szerencsédet és te lebuktál; meghallgatván Isten azok kiáltását, kiknek igaztalan megdöntésén épült a te felemelkedésed, s kiket megrontottál, magas állásoddal méltatlanul visszaélvén. — Ne keressük azért e földiekben végczélunkat, ezeket csak eszközül használjuk a valódi, örök boldogság elnyerésére! Lám lelkünk vágya e földön tul szárnyal; — azért nincs is szerencsétlenebb ember, mint ki e földieket bálványozza, mert ő rabja kincseinek; pedig minden rabság senyvesztő; de legaljasabb a kincsrab.

Van azonban a földön is egy boldogság, de csak egy, mellyre mindnyájunknak törekednünk és azt hiven őriznünk kell; melly a szegényt s gazdagot egyaránt boldoggá teszi, s

ez: a sziv nyugalma, a becsületeség, a tiszta lelkiismeret, a tiszta öntudat. Ez az, mi a szegényt szegénysége mellett is boldoggá, s ha hiányzik, a gazdagot minden kincse, minden birtoka mellett is boldogtalanná teszi. — Ezüstön aranyon lehet vásárolni kényelmet, lehet szerezni hódolókat, imádókat; de belnyugalmat, mellynek érzetében édes álmokat alhatol, s bátran nézhetsz a zsarnok szemébe, mint első keresztény vértanuink, csak keresztényi erkölcsös élet által lehet szerezni. — Ennek gyakorlása a mi hivatásunk, és nem a kincsek szerzése, hajhászása. — Igen helyesen, és igazán mondá bölcs Solon: „Halála előtt senki sem boldog.“ Igen! senki sem boldog, a ki halála után nem boldog! mit ér a földi bőség, ha az örökkévalóságban szükölködünk? — Ama nagy napon, mellyen földi létünkről számolandunk, nem az fog megnyugtatni bennünket, hogy mennyi földi javakat gyüjtöttünk; hanem azon öntudat, hogy azokat végczélunk elérésére miképen használtuk fel?

Milly igen eltér tehát azon felséges czéltól, mellyre Isten e földnek javait adta ama kincsvadász, ki csak gyüjt, szünetelen gyüjt; — kinek érczszive előtt hasztalan rimánkodik a nyomorék, mert ha könyörül is, csak önérdekből könyörül; könyörül, mert nyereséget lát, és könyörtelen könyörületességével még jobban megrontja a szegény szükölködőt. — Hol van itt a czél, mellyre Isten a földnek javait adta? Nem kárhozatos-e ama dús, ki Isten áldását aljas kicsapongásokra fecsérli; kinek földi öröme, boldogsága a rendetlen fényüzés, s a szegény Lázárt pedig asztalának hulladékiból sem részelteti; hol van itt a czél, mellyre Isten áldásait nyujtá? — Avagy nem kárhozatos-e ama nagyravágyó, ki magas polczon, méltóságon állván ezereket boldogithatna, s épen ezerek elnyomásával, ujra emelkedni törekszik? hol van itt a czél, mellyre Isten ez élet javait adá? Minő öntudattal jelenhetnek ők meg az itélő biró előtt, s mit várhatnak egyebet, mint e visszautasitó szavakat: „menjetek! elvettétek jutalmatokat?“

Azért a Jézus szive szerinti keresztény, midőn ajtaján kopogtat az éhező, nem zárja be azt előtte, tudván: hogy boldogabb adni, mint kérni; s részelteti asztalának hulladékiból a szegény Lázárt; italt nyujt a szomjuhozónak; ruhát a mezitelennek; gyámolítja az ügyefogyottat; tudván, hogy mit

Isten szükségeinken fölül adott, az nem a mienk, hanem a szegények része. — Hány derék emberek, jeles hazafiak, az államnak hatalmas támaszi váltak sok szegény gyermekből, kik mások bőkezűsége, alamizsnája által képezték ki lelki tehetségeiket; s nem lett volna-e örökös kár a fillért, melly rájuk költetett, ládába zárni? A jótékony intézetek, mellyekben a tudományok virágoznak, a müvészetek terjesztetnek, testi, s lelki tehetségeink a közjó érdekében kifejtetnek; ezer ügyefogyottak ápoltatnak, ezer nyomorgók könyei letörültetnek; keletkeztek volna-e valaha, ha kincseiket ládába zárván mint sok fukar, rajtok aludtak volna, vagy haszontalan fényüzésre pazarlották volna a nagylelkü alapitók. — Midőn a keresztény élete fentartásáért táplálkozik, nem bálványozza szája izét, sem nem töltözik mértékletlenül, a fényüzésig; hanem hogy erejét fentsartsa munkáit Isten akaratja szerint végezhetni. — Midőn magas polczra emeltetik, fényes kitüntetésekben részesül, tekintélyes állást nyer, nem él vissza hivatásával, nem használja azt nagyravágyó hiuságának kielégitésére; hanem embertársai hasznára, a tévelygők megtérítésére, a szerencsétlenek oltalmazására, a gonoszság megzabolázására, Isten dicsőségének előmozditására.

Igy használva, és nem aljas czélokra pazarolva a földnek javai, bár mulandók is ön magukban, örök, mennyei kincsekké válnak. Milly édes mennyei érzést gerjeszt szivünkben azon öntudat: hogy mi Jóbként védői, oltalmazói voltunk a szenvedő emberiségnek; hogy mi baráti, testvéri voltunk különbség nélkül a szegénynek! E magasztos érzetben már előre élvezzük ama végnélküli jutalmat, melly számunkra a síron tul várakozik. — Oh milly édesen szunnyadhat el az Urban azon keresztény, ki haldokló ágyán visszapillantván élete lefolyt napjaira, a szenvedők és nyomorgók seregét látja előtte, kiknek fájdalmait enyhitette, könyeit letörlötte! Azoknak imádsága és áldása kiséri őt a sirba, azoknak hálás könyei öntözik sírhalmát; s ki illy kincsekkel terhelten lép az itélő biró elébe, boldog; mert az előtt fog állani ki mondá: hogy a legcsekélyebb adomány, mellyet az ő nevében nyujtunk, el nem veszti jutalmát. Hogy pedig illy boldog halállal léphessünk ki e világból, azért jövő beszédemben a halálról. Amen.

Nagyböjt hatodik péntekén.

A szent kereszt halálos küzdelmeinkben erősségünk.

Elvégezve van: hogy az emberek egyszer meghaljanak. Zsid. 9, 27.

Az életnek, s az élet minden javainak, az élet boldogságának, mint utolsó beszédemben említém, bár milly huzamos ideig tartson is az, bizonyos véget vet a halál. — Az asszonytól született ember rövid ideig él, s elenyészik mint az árnyék, s a halál kapuján át bémegyen az örökkévalóság házába. — A halál minden élők fölött uralkodik; hatalmas karja kiterjed egyik világrésztől a másikig, s a trónon ülő király, ki világrészeket megrázkódtatott, ugy mint az ajtóban ülő koldus; az Ur, mint a szolga; a szegény, mint a gazdag; a bölcs, mint a tudatlan, egyaránt hajolnak meg előtte. — Alig ragadja ki áldozatját a szegény földmüves gunyhójából, már kopogtat a fényes paloták ajtaján. — Kérlelhetlenül ragadja ki az atyát, anyát, siró gyermekei köréből, a gyermeket vigasztalhatlan szülei karjaiból; a szerető hitvest, a hű testvért, a lelki barátokat, az egymáson csüggő szíveket elszakasztja egymástól; nem is volt még senki, ki hideg kezei közűl kisikamlott volna. — Talán nekünk is lehetnek szeretteink, kikre érzékenyen emlékezünk, s kiknek sirjánál könyezve állunk, s keserü fohászok közt öntjük ki fájdalminkat a kora elválás miatt; de elvégezve van, hogy az emberek egyszer meghaljanak. Az embernek egész itteni léte: élni, és meghalni.

K. H.! A mi nyughelyünk is készen van elhunyt atyánk-

fiai mellett, és nem sokára, sőt tán még elébb mint gondolnók, hamvaink atyáink hamvai mellett fognak nyugodni; s majd rólunk is egykor el fog mondatni: nincs többé, — meghalt, nézzétek a helyet a hová tették őt; -- ott ama sirhalom födi földi maradványait. És ki tudja? megérjük-e még egyszer e szent időt; talán mire Jézus halálának emlékünnepére e szent helyre összegyülünk, már némelly közülünk a sirban nyugszik! A milly bizonytalan, olly elmellőzhetlen a halál órája. Sokan, kik ma élnek, a holnapi hajnalt már nem látják; sokan vig kedéllyel hajtják estve fejeiket nyugvó ágyukra, és regvel nem kelnek fel többé, aluszszák a mély álmot, azon hosszu álmot, mellyből az angyalok riadót harsogtató tárogatója ébreszt csak fel.

Azonban, legyen az Ur akaratja! Életünk vége az ő kezében, a legjobb atyának kezében van! — történjék halálunk bár mikor és hogyan, csak csendes, és üdvös legyen! Történjék honn vagy vidéken, a kemény földön vagy puha párnák közt; életünk virágában vagy hanyatló megtörődött korunkban; hirtelen, vagy hosszas betegség után, csak az Urban történjék! — Hisz jól tudjuk, hogy egyszer meg kell halnunk! — Egyszer! nagy szó ez K.! mert ha ez egyszer roszúl történt halálunk, örökre meghaltunk, azt máskor helyre nem hozhatjuk. — Azon legyünk tehát, hogy halálunk csendes, jámbor, és ne gonosz legyen. — Lássuk azért mai beszédemben a jámbor ember halálát; s a gonosznak boldogtalan elköltözését.

A millyen az élet, ollyan a halál; azért mai elmélkedésünk legyen ösztön a jámbor életre, hogy halálunk nyugodt legyen; s e föltételünkben erősitsen bennünket a szent kereszt, mellyen a testben s lélekben megkinzott Üdvözitőnk három egész óráig tusakodván, a halálnak lehajtá szent fejét. — Dicsőséges volt e halál, melly az emberi nemzetnek életet adott; üdvösséges, mert üdvöt hozott nekünk. — Ő örömmel, elhatározottan halt meg, megtörte az utat, mellyen haladnunk kell; adja Isten, hogy a mi halálunk is olly dicsőséges legyen, mint az övé volt! Figyeljetek.

* * *

Mi K. K.! mint Jézus hivei, a józan okosság, és az isteni kinyilatkoztatás által erősen meg lévén győződve arról, hogy a midőn porból vétetett testünk ismét porrá váland, halhatatlan lelkünk, Isten képmása élni fog, érezni és gondolkozni fog. Mi kik a jámbor Jóbbal bizton várjuk, hogy az utolsó napon feltámadunk, s testben látni fogjuk az Istent; — mi kik tudjuk, hogy nincs itt maradandó városunk, hanem a mi hazánk ott az örökkévalóságban van; — mi kik habár bünösök, gyarló teremtmények vagyunk is, de mint az Isten fia halála által megváltott bünösök, az örökkévaló örömök és dicsőség országában, hová Jézus az ő halála által eljutott, s hol mi is az Istent szinről szinre látandjuk, eljuthatni teljes bizalommal reméljük; mi nem félünk a haláltól, hanem feltekintvén a keresztre, ezen életfára, mellyen a haldokló Jézus függött; s az ő példáját követvén, örömmel megyünk a halállal szemközt, melly nekünk keresztényeknek hitünk s meggyőződésünk szerint az életnek kapuja.

Lépjünk egy kevessé lélekben, egy jámbornak haldokló ágyához. Ime roskadt gunyhóban, szegénységtől környezve kemény nyoszolyán nyugszik; kedves övéin kivül, az Ur szolgája bizonyosan ott áll ágya mellett, és bátoritja végküzdésében. Ime ő válik a világtól, de ott van szivében az Ur békéje, lelkében a mennyei örömök érzete; s azért nyugodtan hajtja le fejét az örök nyugalomra, könnyen hágy itt mindent, hisz őt e világhoz ugy sem köti semmi. Bölcsen tudá ő, hogy e föld nem egyéb, mint siralom völgye, tövisek országa, melly sokkal több szenvedést nyujt, mint örömöt; mellynek javai soha ki nem elégitők s édességei keserüségekkel vegyitvék. Miért is ragaszkodnék a jámbor keresztény vég órájában is e lenge világhoz, mellynek alakja tünékeny mint az árnyék, melly gyermekségünktől fogva koporsónkig nem adhat egyebet, mint hiuságot, és lelki gyötrelmet; — miért ne hagyná itt nyugodtan e hálátlan világot, melly az erényt, az érdemet lábával tiporja, s a gonoszságot felemeli. — A jámbor keresztény, testileg a földön élvén, lelkileg mennyekben honol, az ő valódi hazája a menny, az örökkévalóság; itt pedig csak vándornak ismeri magát; — pedig, hol az a vándor, ki messze tájakon ezer viszás esetekkel küzdvén, nem igyekeznék örömmel vissza édes

hazájába? — hol az a tengerész, ki a szélvész s hullámok által, ide s tova hányattatván, nem vágyódnék biztos révparthoz? — hol a fogságban évekig epedő, ki örömmel ne várná szabadulásának óráját? — És napjainkban, hol az idő viszontagságai özönnel tódulnak reánk, midőn az élet kellemeit, kényelmeit, édességeit, nevéről is alig ismerjük, lehete csodálni, ha a jámbor keresztény nem csak várva várja, sőt kívánja a perczet, mellyben könyes szemeit örökre behunyhatná?

És mit veszt a keresztény a világ által? — pénzt, vagyont? hisz ő ezekben ugy sem helyezte boldogságát, ő ezeket nem hajhászta, ő jobb kincseket keresett. — Az ő javai a szegények javai voltak: ezeket a halál által el nem veszti; mert a szegénynek hálás köszönete szerint Isten azokat megfizeti, ezerannyit ád helyette; s a mit itt hagyott nem volt más, mint csillogó semmi. — Minden méltóság, czim, feleletteherrel lévén összekötve, a jámbor keresztény örömmel rakja le vállairól e terheket; s a czim? nem vágyódott ő más czimre, mint hogy jó ember, becsületes ember, jámbor kereszténynek neveztethessék; és ez olly czim, mellyet magával elvisz, és csak egyedül ezen czim érvényes az örökkévalóságban. — Igaz ugyan, hogy a jámbor kereszténynek is itt kell hagyni rokonit, barátit, ismerősit, szeretteit, kikkel tán egy testté, egy lélekké olvadott; el kell tőlök válni hosszú, hosszú időre! — Kinos ugyan a jámbor kereszténynek a megválás; — s midőn haldokló ágyánál egy hű nő, kedves gyermekek, drága barát, könyes szemekkel virasztanak; az ő halvány arczán is könyek peregnek alá, s akkor össze fonja kezeit, az egekre emelvén bágyadt szemeit, tört szivvel imádkozik: Uram! ha lehet, muljék el tőlem e pohár, de azért legyen a te akaratod; jól tudom a hit szava után, hogy én csak előre költözöm, s nem sok idő mulva az örökkévalóságban ismét látandjuk egymást, addig is Isten veletek! Isten veletek! Az égben ismét látandjuk egymást. Szolgáljatok hiven az Urnak, tartsátok meg parancsolatit, — legyetek jók, jámborok, — az ő szentséges arcza látásánál látandjuk egymást egykor. — Isten veletek!

A halál a bünnek zsoldja lévén, erőszakosan kell ez élettől megválnunk; a halálveriték, melly halvány homlokun-

kon nagy cseppekben ül, idegeink feszültsége eléggé tanusitja a természet nagy küzdelmét; — de Üdvözitőnk is megküzdött a keserü halállal; megküzd tehát a jámbor keresztény is, fájdalmai, kinai, távol sem lévén hasonlithatók ama nyugalomhoz, melly a siron tul várakozik reá. — Képzelje bár a gonosz irtózatos alakban a halált, mint ijesztő csontvázat, kivájt szemekkel, kaszával felfegyverkezve; — képzelje magának a bölcs, mint kedves ifjat, elaludt életfáklyával kezében; de a jámbor keresztény ugy fogja tekinteni, mint mennyei követet, ki őt hazájába hivja.

Illy érzések közt mulik ki a jó keresztény e világból, mellyel mit sem veszt, és örömmel tekint a boldog örökkévalóság elébe, hova ugy is egész életében törekedett. — Örökkévalóság! — milly rövid, de magában sokat jelentő szó. — A holtak országa fölött egy titokteljes fátyol terül el, melly alá tekinthetni, még halandónak nem adatott. — Senki nem tekinthetett még be a halottak borzalomteljes hideg országába; s a tulvilágból még senki sem térhetett vissza hirt mondandó a sirontuli létről; de annyi bizonyos, hogy földi létünkről az Ur előtt számolnunk kell; — számolnunk kell a kérlelhetlen biró előtt, ki előtt szivünk rejteki tárvák, ki változhatlan itélettel határozand, örökké boldog, vagy boldogtalan sorsunk fölött. — És ki az, ki rettegve ne lépne bizonytalan sorsa elébe; nem tudhatván, ha szeretetre, vagy gyülöletre legyen-e méltó? senki nincs biztositva az üdvösséges halál felül, ez egyedül Isten kegyelmétől függvén; azért sz. Pál szavai szerint: „félelemmel és rettegéssel kell munkálni üdvösségünket.“ [1]) — De a jámbor keresztényt, jóllehet ő is bünös, gyarlóságok alá vettetett gyenge ember; — de a hit szava, melly szivében él, azon édes reménnyel biztatja, hogy a megtörődött sziv az Ur előtt irgalomra talál; hogy a bünök fölötti bánatos érzelemből hullatott könyek lemossák ama mocskot, melly lelkünket szennyezi; hogy a bünök érzete miatt elkeseredett lelkünk fohásza, az egeket hatja meg; — felkiált tehát törődött szivvel, bizalomteljesen: Uram! légy irgalmas nekem szegény bünösnek, ne vesd meg forró könyeimet, mellyeket büneim fölött hullatok; s az Ur, ki a té-

[1]) Filipp. 2, 12.

kozló fiút is a megtérés óráján kiterjesztett karokkal keblére szoritja, gyarló szolgáját sem fogja magától eltaszitani, hanem elküldvén a vigasztalás angyalát, bátoritja a latorral: „ma velem lészesz a paradicsomban.“ [1]) —

Milly belső megilletődéssel, milly lelki örömmel lép az Ur szolgája az illy jámbor keresztény beteg ágyához, előre biztositva lévén fáradozásának üdvös sikeréről. — Nem kell a jámbor kereszténynek előre készitgetni, nem kell őt mézes szavakkal hitegetni, az Ur szolgájának eljövetele miatt; nem kell őt magasztos szavak által rábirni a szentségek felvételére, sőt ő maga kéri, maga sürgeti a szentségek kiszolgáltatását; önként kéri az Ur nevében kimondott feloldozást; önként kiván a szent kenet által, mint Jézus bajnoka, végküzdésében felkenetni; önként vágyik az Ur teste és vére után, mellyet midőn nyújt neki az egyház szolgája, milly törődött és megalázódott szivvel mondja az evangeliumi századossal: Uram nem vagyok méltó, hogy bünös hajlékomba jőj, de mondd csak egy szóval, és meggyógyul az én szegény lelkem! — Felsohajt az apostolokkal: „maradj velem Uram, mert béestvéledik;“ [2]) ne hagyj el utólsó órámban! S ezzel forrón szoritván szivéhez a Megváltó keresztjét, s lankadt kezében tartván az égő szentelt gyertyát, mint az élő hitnek jelképét, s bár töredezett hangon, mondja a kereszten függő Jézussal: „Atyám! kezeidbe ajánlom lelkemet;“ [3]) — az Ur szolgája pedig biztatólag felel: Költözzél el keresztény lélek, az Atyának, ki téged teremtett; a Fiunak, ki megváltott; a Szentléleknek, ki megszentelt, nevében; s elköltözött lelkét mind azoknak ezer áldása követi, kiket éltében táplált, vigasztalt, ruházott; kiknek könyeit olly sokszor letörlötte, kik egy szivvel, egy lélekkel egekre emelt kezekkel imádkoznak érette: Uram! légy kegyelmes elhunyt szolgádnak; nyugodjék békeségben. — Az egyház szolgája megszentelvén hült tetemeit, s a körülállók, mélyen meghatva távoznak el tőle; mindnyájan hasonló kimulást óhajtván.

Igy mulik ki a jámbor keresztény az életből; s ha egyebet nem nyert is, legalább emberhez illőleg mult ki e világ-

[1]) Luk. 23, 43.
[2]) Luk. 24, 29.
[3]) Luk. 23, 46.

ból; — mert az ember, nemesebb lény lévén a többi teremtményeknél; — ne legyen hozzájok hasonló, vagy talán még alábbvaló, halála óráján. Lám az oktalan állat végvonaglásában hálásan, s mintegy köszönetet mondva pillant fel az emberre, ki gondviselője volt; s az ember, ki jobban érti a természet szavát, érti szive sugalmát, ne emelkedjék-e fel lelkileg a mindenek alkotójához; ne légyen-e vele végórájában; sőt még azt higyje: hogy neki ez élet után hasonló sorsa lesz azon teremtményekkel, mellyek életének fentartására csak vak eszközül szolgáltanak? — Nem K. H., ezt csak a gonosz ember hiheti, ki gőgös felfuvalkodottságában minden embereknél különb akar lenni, s annak tartja magát; haldokló ágyán pedig az oktalan állatokkal akar egyenlő lenni. — És valóban! gonosz ember az, ki még halála óráján sem érzékenyül el, ki még akkor sem ragaszkodik a valláshoz, az őt egyedül megnyugtató valláshoz, midőn számára semmi földi remény nem csillámlik többé.

A halál ama véghatár, melly valamint minden földi szenvedéseknek, ugy a földi boldogságnak is véget vet. E határon túl megszünik minden nagyság, méltóság, hatalom, dicsőség; vége minden örömink, minden gyönyöreinknek; s ugy eltünnek minden földi élvezeteink, mint egy rövid álom. — A halálnak eme fogalma után csak az agyafurt esztelen, a magában elbizott gőgös az, ki a józan ész sugalmát, az emberiség belérzelmét, az istenség szavát kigunyolva, azon kába hitben él; hogy az ember léte csak egyedül e romlandó testre, e jelenre szoritkozik, mellynek elmultával elenyészik nemesebb része is, a lélek.— Illy hiedelem mellett, elhiszem hogy az önhitű rettegve nézhet a halállal szembe; iszonyu lehet a halálnak csak emléke is, mert hite szerint ezzel végződik minden boldogsága; a halállal vége minden örömineк, minden javainak, mindennek mi előtte becses és kedves lehete; jobb örömöt, tartósabb javakat soha nem remélvén. — Iszonyu az illy embernek az elválás percze; mert hite szerint örökre válik hitvese, gyermekei, barátitól, szeretteitől, viszonlátási remény nélkül.

Lépjünk csak az illyen haldokló ágya mellé, ki ha fényes palotában, puha nyoszolyán fekszik is, számos udvarlóktól környeztetve, mégis kietlenebb az ő kebele a sivatag pusz-

táknál; mint a felzúdult tenger egymást csapkodó hullámai, ugy lepik meg a rémképek. Eltünve látja a halállal nagyságát, méltóságát, kincseit, s felsóhajt Agag királylyal; „igy választ el a keserü halál!“ [1]) — Oh valóban keserü a halál azon embernek, ki csak a jelennek élt, kinek a földön túl nem terjedt reménye. — Hát a midőn akaratja ellen eszébe jut az örökkévalóság, az itélet, mellyet éltében olly sokszor megtagadott, mondván: nincs Isten! hol a jövendő? az örökkévalóság? ki volt ott valamikor, vagy ki jött onnét vissza? — Jaj, de az elválás perczében egy titkos érzet, egy titkos szózat azt sugja: hát ha mégis; mert a sir szélén, midőn a halál hideg ujja érinti az embert, sokkal világosabban lát, s tehetségeink feszültebbek mint egyébkor; — hátha mégis! talán mégis van Isten! talán mégis van egy jövendő, egy örök lét! és e talán, párosulva a vétkes öntudattal, kétségbeejtő érzelmeket idéz elő a hitetlen szerencsétlenben.

Azonban a körülállók látván szomoru helyzetét, maguk megnyugtatására, akaratja ellen is elhivatják az Ur szolgáját, ki kettőztetett léptekkel, s megfeszitett igyekezettel törekszik lelkét megnyerni, törekszik öt bátoritani, vigasztalni; előhordja neki az Ur végtelen irgalmát, Jézus végtelen érdemeit, ki vérét mindnyájunkért ontotta; felhordja a religiónak minden vigasztalását; de mi foganatja mind ezeknek olly embernél, ki egészséges korában mind ezekre mit sem adott? — Legfölebb hogy a lelki atya unszolásaitól megmenekedjék, a bánatnak némi erőtetett jeleit adja, és ez az egész, mit ő végórájában lelkiért tenni képes. — A körülállók mély szomoruságba esnek fölötte, s őt a vallás minden eszközeivel szabaditani kivánván, meghuzatják a lélekharangot, s a hiveket résztvevő imádságra hivják fel; — imádkozik is sok jó lelkü keresztény, s fölötte a körülállókkal együtt az Ur szolgája is; s az Ur irgalmába ajánlják őt. — Igy mulik ki az önhitü, mindenét vesztve, vigasztalás, remény nélkül.

K. H! Láttuk mai beszédemben a jámbor kereszténynek reményteljes halálát; láttuk a gonosznak boldogtalan elköltözését; oh ki volna közülünk, ki a jámborral ne kivánna

[1]) Kir. I. 15, 32.

kimulni? s e jámbor, boldog kimulásért naponkint ne könyörögne? — De ha boldog kimulást ohajtunk, ne halasszuk javulásunkat halálunk órájára, melly nincs hatalmunkban; — tegyük jóvá, mit jóvá tennünk kell, hozzuk helyre, mit helyrehoznunk kell, annak idejében, hogy késő ne legyen.

A millyen az élet, ollyan a halál; millyen a ledöntött fának esése, ollyan fekvése! — Éljünk tehát jámborul, keresztényileg, ha jámborul, keresztényileg akarunk meghalni.

És most jertek K. H! térdeljünk az Üdvözitő keresztjéhez, és imádkozzunk hozzá: fölfeszitett kedves Jézus, légy irgalmas halálos ágyunknál! Hirtelen és véletlen haláltól ments meg Uram minket! Ne engedd, hogy végóránk akkor találjon bennünket, midőn tőled legtávolabb járunk; hanem a végszentségekben részesülvén, és szolgádnak vigasztaló szavai által bátorittatván, rettegés nélkül nézhessünk a halál elébe. Amen.

Nagy-pénteken.

— A szent kereszt sírhalmunknak disze. —

Por valál és porrá leszesz. Móz. I. 3, 19.

Utolsó elmélkedésünkben a haldokló ember ágyánál állottunk, s láttuk annak halálát; meghalt, nyugodjék békeségben. A holt test a föld fölött nem maradhat; — az örök végzés, s az élet körülményei ugy kivánják, hogy eltakarittassék; — a földbe tétessék, mert porból vétetett, és ismét porrá kell válnia. — Ott fekszik ő, a földnek királya, mozdulatlanul a gyászravatalon, halotti köntösben; melly bár milly pazar módon legyen is elkészitve, csak halotti köntös biz az; szemfedéllel leteritve. — A vétkes öntudatnak jeléül szemei behunyva, kezei, mint az Ur irgalmáért imádkozónak összefonva, s az Üdvözitőnek feszületje fekszik dobbanás nélküli kebelén. — Sokan, oh igen sokan megjelennek körülötte, többnyire kiváncsiságból, bámulandók a holt testet elözönlő pompát, némellyek tán érettük imádkozandók, s ezek örök nyugalmat kivánnak neki. — E közben megszólamlanak a gyász harangok, tompa morajjal zugván a síri hangokat. — A holt test elzáratik a jelenlévők elől, az egyház szolgája végezvén imádságát, megindul a gyászmenet, mellynek élén Üdvözitőnk keresztje tündöklik, számosan kisérvén a menetet. — Talán egy hű nő, vagy férj, siránkozó gyermekek, szomorkodó barát, lankadozó léptekkel követik őt, fájdalmas hangokkal töltvén el a levegőt; de semmi jajkiáltás, semmi tépelődés fel nem riaszthatja a halottat.

K. H., kövessük mi is lélekben a gyászmenetet; köves-

sük, de ne közönyös érzettel, ne kiváncsiságból, vagy puszta időtöltésből, beszélgetés kedveért, mint közönségesen szokás; mert eféle aljas czélok, illy komoly jelenetnél valóban kárhozatosak; hanem szent megilletődéssel, magunkba szállva, imádkozzunk a megholtnak lelkeért; imádkozzunk boldog kimulásért. — Elérvén a temetőt, e közös nyugvóhelyet, hol az egyház szolgája még egyszer beszenteli a hült tetemet, még egyszer imádkozik érette, és minden megholtakért, hogy az örökkévaló világosság fényeskedjék nekik; mire a koporsó tompa, s borzadalmas moraj közt legördül a sirba; s betemettetvén földdel, elfedetik az élők szemei elől; — szerettei még siránkoznak fölötte, még egy forró sohajt, s buzgó imát bocsátanak az örökkévalóságba utána; mert ha soha nem, ezen perczben mindenki tud imádkozni; s azon édes vigasztalás, azon mennyei reménynyel távoznak, hogy őt egykor megdicsőülve ismét látni fogják.

De mi ne távozzunk, hanem maradjunk szent elmélkedésünkkel még egy kissé a temető kertben. Ne siessünk könnyelmüen elhunyt atyánkfiai sirhalmai közül, kiket előbb utóbb bizonyosan mi is követni fogunk, s tán még elébb, mint gondolnók. — K. feleim! üdvösebben sehol nem időzhetünk, mint a temetőben a sirhalmok között; mert e hely szent érzelmeket gerjeszt bennünk; azért szent megilletődés nélkül soha el nem hagyhatjuk e helyet. — Igaz, a sirhalmok komor sötétsége, a halál borzadalma, visszariasztja érzékiségünket, de lelkünknek oh be üdvösséges! — Olly fájdalmasan édes, olly szomoru szép, olly tanulságteljes a holtak közt időzni, hogy komolyabb perczeinkben alig tudunk e helytől megválni, s mindenkor meghatva távozunk onnét. — Mire nézve, a mai naphoz alkalmazólag, mellyen Üdvözitőnk sirjánál állunk, s az egyház, mély gyászba borulva kesergi Jézus halálát, miről szólhatok czélszerübben és üdvösebben, mint a temetőről, melly a holtaknak nyughelye; az élőknek pedig tanulságos iskolája?

Tanuljunk tehát a sirhalmok között jámborul élni, hogy valaha a sirhalmok alatt csendesen nyughassunk. Jézust pedig, ki sírja zárait győzelmesen feltörte, s dicsőségesen támadott fel sírjából, ki a mi sírunkat is egykor megnyitandja, s bennünket az örök életre felébresztend; a kereszt

tövénél mély alázattal s buzgó könyörgések közt kérjük: hogy engedjen mindnyájunknak sírunkban csendes s békés nyugalmat, az itéletre pedig dicső feltámadást, hogy az örökkévalóság boldog hazájába vele bemehessünk.

* * *

Mit irtózik a puha ember a siroktól? ne tekintse azok egyedüli árnyékoldalát, hanem tekintse fényoldalát is, tekintsen a síroknál, túl a sírokon is! — Bár első tekintettel a sír olly sötét, hideg, szomoru s borzadalmas legyen is, de komolyabb pillanattal tekintve, csendes nyughelye a holtaknak. — Lépjünk azért, minden irtózás nélkül, lelki elmélkedésünkkel a néma hallgatag temetőhelyre, a mi egykori lakhelyünkre. — Először is az Üdvözitő keresztje, elhunyt gyermekei között magasan emelkedve tünik szemünkbe. — Oh nézzétek, milly irgalmas s szeliden néz alá a körülötte fekvő sírhalmokra, s azon elhunytakra, kik azokban alszanak. — Ő mindegyikért meghalt a kereszten; ő hivta mindegyiket a sírba; ő fogja onnét elő is hivni mindegyiket az itéletre; oh Uram, legyen irgalmas a te itéleted! Mire nézve boruljunk le egy kevessé a kereszt tövéhez, s ájtatos imádsággal kérjünk az elhunytaknak örök nyugodalmat, magunknak pedig boldog kimulást. — Ezen ájtatos és buzgó szivből származott ima után keljünk fel a kereszt elől, s vizsgálódjunk tovább a sírok között; mit látunk? — Ott emelkedik egy gazdagnak sirja, roppant emlékkővel, mellyre mélyen vésett arany betük hirdetik az elhunytnak egykori dicsőségét; amott egy alacsony halmocska minden felirás nélkül takarja egy szegénynek tetemeit, legfölebb egyszerü fakereszt jelenti, hogy ő is a kereszten váltatott meg, ha csak ezt is az idő, vagy némelly pajzánkodóknak kárhozatos merénye ki nem tördelte; és e szegény olly csendesen nyugszik egyszerü sírhalma, mint a gazdag pompás sírköve alatt. — Látjuk apáink bemohosodott nyughelyét, látunk uj sírokat is; mindenütt csak sirhalmot látunk; egyiket a másik után; de azért mégis elég hely van a mi számunkra is. — Ezen látvány, s a sírhalmok közt lengedező szellő, a halotti csend, melly ott uralkodik, meghatja szivünket, s akaratlanul is

imádságra nyilnak ajkaink; és mondjuk: nyugodjanak békeségben! — minden, minden mi körülvesz bennünket, azt hirdeti, hogy a halottak csendesen nyugosznak sirjaikban.

Igenis, csendesen nyugosznak a halottak sirjaikban, kiszenvedték ők a magukét; nem küzdenek többé földi szenvedésekkel. — Ugyanis, a mint ők a halál által beléptek a sír kapuján, ezzel vége lőn minden földi küzdéseiknek, viszontagságaiknak. Ott a megszentelt anya földben, a szük s hideg sírüregben, a csendes koporsóban, a gyász szemfedél alatt alusznak ők, mint gyermek édes anyja karjain, megnyugodva földi munkájuk után. Itt, itt találja fel az ember, a földi zarándok, fáradságos vándorlása, sok küzdése és türése után nyugalmát; mellyet a földön hasztalan keresett. — Sokáig hányattatott ő az élet vészes tengerén, s a sirban megtalálta a biztos kikötőt. — „Az asszonytól született ember rövid ideig élvén, sok nyomorusággal telik el“ ugymond Jób, [1]) és e mondat igen is való; mert Ádám fiainak vállán egy nehéz iga fekszik, mellyet születésöknek első perczétől a sirig kell hordani; — könyek közt pillantja meg az ember e világot, és e könyek csak a sirban szünnek meg. Ki tudná részenkint előszámlálni mind azon viszontagságokat, mellyekkel az elhunytak az élet tövises pályáján küzdöttek? A királyi trónon ülő, s biborral fénylő halandó még kevesbé ment az élet fáradalmaitól, mint a szegény koldus szalmával fedett gunyhójában. — Hordozá az ember a nap terhét és hevét, arczának veritékével ette kenyerét, reggel korán kelt fel, este későn ment nyugalomra, egész nap törte magát, és im a sirban nem fárad, nem munkálódik többé. — Hányszor küzdött szegénységgel, szükséggel, alig nyerhette a hulladékot a dúsak asztaláról; alig vala mivel mezitelenségét befödhetné, alig annyi helye, hová fejét lehajthatná; és most, az élet szükségeit legkevesbé sem érzi, fekvésének keménységét nem érzi a sirban. — Hányszor megcsalatott a kétszinü hamis barátok által, keseredett ellenségei által üldöztetett, irigység által meggyaláztatott, a mérges nyelvek által rágalmaztatott, az alattomos álnokság által behálóztatott, a nyilt gonoszság által elnyomatott,

[1]) Jób 14, 1.

jótéteményiért hálátlansággal viszonoztatott; és most a sirban, nem háboritja nyugalmát semmi; — csalás vagy gyűlölet, irigység vagy álnokság be nem hathat a sir gyomrába. — Sokszor egy rabló kéz elragadta veritékes fáradságának gyümölcsét; a sirban tőle semmit el nem rabolhatnak, mert semmije sincs. — Hányszor küzdött kinos nyavalyákkal, s alig volt egy csekély enyhülése fájdalmas ágyán; és most ott fekszik a sirban, fájdalom nélkül, kibontakozva a test kötelékéből. — Sokszor fájdalmasan panaszkodott ő elhunyt baráti, rokoni, szerettei fölött, kiket a kora halál elragadott, s velük együtt kivánt alászálni a sirba; és most velük együtt nyugszik. — Sokszor az élet kegyetlen keze mély sebeket ejtett vérző szivén, és most a sirban mind begyógyultak, behegedtek. — Igen még az elemek dulása, romboló hatalma sem háborgathatja; a mennyköveket szóró villámok, mellyek éltében sokszor rettegéssel tölték el keblét, megtörnek sirjánál. — Ott nyugszik ő, menten az ellenségeskedés dühétől, melly ezer alakban állitja a testvért testvér ellen, barátot barát ellen, háboritlanul, szeliden szunnyadva, mig az Ur fel nem ébresztendi a végitéletre.

De K. H., a világfia örökíteni igyekszik emlékét, örökitse tehát a keresztény is az ő emlékét jótetteivel; árassza áldását mindenfelé; hogy a midőn letétetik a sirba, ezer áldások, ezer könyek, ezer imák kisérjék őt oda. — Oh milly áldottak azon szülők hamvai, kiknek sirját, forró imák közt látogatják gyermekeik, és méltán mondhatják felőlük: itt nyugszik az én kedves atyám, az én jó anyám, az én elfelejthetlen szülőim, nyugodjanak békeségben. — Milly áldottak azon gyermek hamvai, kinek sirjánál megjelenő szülői mondhatják: ez egy fedhetetlen gyermek vala, nyugodjék békeségben! — Milly áldottak lesznek azon házaspárok hamvai, kiknek sirjánál mondathatik: itt egy becsületes házaspár nyugszik. — Milly áldott emléke a méltóságban lévőnek, kinek sirjánál az utóhír hangoztatja: ez alattvalóinak atyja volt. — Milly áldott emléke ama birónak, azon orvosnak, lelkipásztornak, katonának, kézmüvesnek, kinek sirjánál az elmenők igy szólhatnak: ez, az igazság védője, az emberiség barátja, jó pásztor, jó honfi s elszánt vitéz, jóravaló polgár volt, ki ez életben hiven betöltötte állását.

Igy lesz áldott mindegyikünk emléke, midőn sirhalmunknál, a szegény árva, özvegy, ügyefogyott azt mondhatja: itt fekszik a mi jótévőnk, a mi oltalmunk, vigasztalónk, megmentőnk, segitőnk; — Isten fizesse meg neki! — Isten vigasztalja őt, nyugodjék békével! — és e buzgó imák üresen nem fognak elhangzani, mert a Mindenható hallja azokat.

A szeretet, mellyel a dicsőült szentek már e földön elárasztva voltak, melly annyi szép tetteket müveltetett velök, melly annyi nemes érzést gerjesztett bennök; e szeretet mennyben sem gyengülhet meg, sőt inkább növekszik, s mintegy ösztönzi a dicsőülteket, hogy érettünk, e földi zarándokságban viaskodó testvéreikért, Istennek zsámolyánál könyörögjenek; és mi hiszszük, s bizton reméljük, hogy Isten a dicsőültek érettünki esedezéseit meghallgatja. Ugyan ezen szeretetnél fogva, tartozunk mi élők is Istenben elszenderült atyánkfiaiért imádkozni; meg lévén győződve arról, hogy könyörgésünk nem lészen hasztalan; mert szent és üdvösséges gondolat a holtakért imádkozni, hogy büneiktől megszabaduljanak. És ebben áll a szentek egysége, mellyet a katholika egyház, a hiszek egy Istennek 9-dik ágazatában tanit és hisz; igy tehát mi élők, a szeretet láncza, s a hit által a megholtakkal összefüzve lévén, imádkozzunk eleven hittel minden megholt emberfeleink sirjánál, különösen pedig azoknál, kik velünk ez életben szorosabb kapcsolatban voltak a mi szülőink, gyermekeink, rokonink, barátinkért; igen az idegenekért, de még ellenségeinkért, és mindenkiért imádkozzunk, kik az Urban elhunytak, meg lévén győződve arról, hogy az irgalmas Isten, ő érettük felajánlott imádságainkat és jótetteinket rájok fogja alkalmazni; s igy csekély hozzájárulásunk által örök nyugalmukat eszközölhetjük.

De a sir, nem csak csendes nyughelye a halottaknak, hanem egyszersmind tanulságos iskolája az élőknek. Oh milly sok szent érzeményeket, üdvös gondolatokat s elmélkedéseket ébresztett már bennünk a temető, milly sok szép tanitás hangzott már fel a sirok üregéből! — Mit használ, igy szólnak a holtak sirjaikból, ha az ember az egész világot megnyeri is, lelkének pedig kárát vallja! — Igenis K. H., hangosan hirdetik a sirhalmok a földiek hiuságát! Ott ama hatalmas uralkodó, kinek intésére milliók hajoltak meg,

úgy fekszik a sirban, mint legcsekélyebb alattvalója; országokon hatalmaskodott egykor, és most, az enyészetnek nem tud parancsolni. — Itt egy hires hadvezér, kinek szavára ezerek öldöklő fegyvere villant meg, kinek diadalmas lépteit elől rettegés, utána inség, nyomoruság követte, ki országokat hóditott, városokat pusztitott, népeket semmivé tett; s im a halál őt legyőzte! Tekintsétek ama érdemjelekkel, tisztelettel, kitüntetésekkel tündöklő földi nagyot; a magas méltóságból mint esett le a sir mélységébe. — Nézzétek ama szerencse fiát, ő a bőség ölében a szükséget nevéről sem ismerte, és most a sir ölében nem kecsegtetik szája ízét a nagy válogatással kikeresett csemegék, a hizelgők nyájas szavait nem hallja többé. — Amaz egykori gazdag, ki vagyonnal bővelkedett, a sir ölében olly szegény, mint ama koldus, ki egy fillér fölött sem rendelkezhetett életében. — Ama virágzó ifjú, ama virgoncz szüz, ki élénk vidámsággal szökelt éltében; amaz izmos férfiu, ki erőteljesen munkálódott; ama kedves nő, ki olly szépen rendezé házát, most a sirban elhervadva, merevedetten nyugszanak. — Az uralkodók hatalma, a bajnoknak bátorsága, a szerencse fiának szerencséje, a nagyok méltósága, érdemei, a gazdagok kincsei, az ifjunak virgonczsága, a férfinak ereje, a nőnek kedvessége? mind eltüntek a sirban. Ott fekszenek a koronák, s király pálczák, az érdemjelek, csillagok s keresztek széttörve, a czimek széttépve, a kincsek megsemmisülve, mind eltemetve a sirba, ezen néhány szóval jellemezve: itt fekszik, ime a hely, a hová tették őtet. — Meztelen jött e világra, meztelenül tért vissza a földbe, a honnét vétetett. Semmit nem hozott magával e világra, nem is vihet el magával semmit; a világ nem adhat neki egyebet az egyszerü sirnál.

K. H., nyissunk fel egy sirt, és minden irtózás nélkül tekintsünk belé; — oh e tekintet igen tanulságos! s mit látunk? Egy maroknyi földet és hamvat, és ez lészen vége minden emberi nagyságnak. Oh milly igaz azon mondás, mellyet az egyház e böjti napok kezdetén homlokunkra irt: „emlékezzél meg ember, mert por vagy, és porrá lészesz! Látsz ott tán emlékkövet, fényes koporsót, vagy drága mohosodott halottas ruhát, mellyel sokszor kárhozatos pazarlás-

sal, csupa hiuságból, az emberek előtti fitogtatásból födetik be a gazdag halott. — Megmondhatjátok-e ott, mellyik a gazdag, vagy szegény; öreg vagy ifju, hamvaikból ők meg nem különböztethetők; mindnyájan egyenlők, por és hamu. — És ezért fáradoztak ők ez életben, ezért gyüjtöttek kincseket, tiszteletet vadásztak, hogy végre elenyészszenek? Mit használt nagyravágyásuk, mit gazdaságuk? mint árnyék eltüntenek!

Ime ezt látjuk a sirokban! Mit használ tehát, ha az ember az egész világot megnyeri, lelkének pedig kárát vallja; valjon adhat-e valamelly váltságot lelkéért? — Mindene, mit ez életben birt elmulik, de halhatatlan lelke el nem mulik. — Ne is mondja senki: hogy ez élettel lelkünknek is vége; ez csak a büszkeségtől kábultaknak állitása; — mert az ember lelke értelemmel okossággal lévén felruházva, s megkülönböztetve, felemelve az oktalan állatok fölé, természetes a következmény: hogy ha az ember, ez életben különb minden tekintetben a többi teremtményeknél; különb legyen a siron túl halála után is; mert máskép az ember fölemeltetése a többi teremtmények fölé, s a többi teremtményeknek az emberi hatalom alá való rendeltetése megmagyarázhatlan képtelenség volna.

De ez Édesim, Isten müve, ki az embert saját hasonlatosságára alkotta, felruházván őt értelemmel, okossággal, halhatatlan lélekkel. — Testünk visszatér a földbe, a honnét vétetett, és elrothad, de lényegünk, mi valóságosan az embert teszi, a mi lelkünk el nem enyészik, hanem szinte visszsza megy Istenhez, a honnét származott; azon tetteitől kisértetve, mellyeket ez életben jól, vagy roszul cselekedett; azért lelkünket, mint legbecsesebb részét valónknak hiven őrizni, s ennek boldog jövendőjét, azaz üdvünket biztositni, egyedüli feladata légyen földi létünknek. — El ne felejtsétek azért a szózatot, melly a sirokból jő: mit használ, ha az ember az egész világot megnyeri, lelkének pedig kárát vallja? s ma ha az Ur szavát halljátok, meg ne keményitsétek sziveteket; hanem félre minden gonoszszal, kevélységgel, hiú vágyakkal; félre minden nyugtalanitó gerjedelmekkel, silány élvezetekkel, vétkes kivánságokkal, a telhetetlen

nagyravágyással, a kielégithetlen kapzsisággal; — ezeknek a sirban helyük nincs.

Azért ma, a nehány percz után megnyitandó Üdvözitő sirjánál tegyünk ünnepélyes fogadást, hogy mi lelkünknek, egyetlen lelkünknek gondját fogjuk viselni, nem fogjuk követni azokat, kik mindenről gondoskodnak, csak a legszükségesbről nem; mindent megnyerni akarnak, csak egyet nem; mindent keresnek, csak üdvüket nem. De mi nem a földön, hanem mennyben akarunk fényleni; ne keressük azért az ide lent valókat; hanem az oda fenn valókat; ne keressünk mulandó, henem örök kincseket; keressük az Isten országát és az ő igazságát. — Gyakoroljuk az irgalmasság mind testi mind lelki cselekedeteit, mellyek bennünket követni fognak a sirba is; — legyünk a vaknak vezetői, a bénának gyámolai, a süketnek istápjai, segitői, vigasztalói, szabaditói, őrangyalai embertársainknak; mert mit egynek emberfeleink közül cselekedtünk, ugy mond Üdvözitőnk, az vele cselekedtük. Vetkőzzünk ki a régi vétkes emberből és öltözzünk uj emberbe, melly Isten szerint teremtetett erényben és igazságban. — Most az üdvösség napja, most van az idő vétkes álmunkból fölébredni; mert közel van az Ur, s tán közelebb mint gondolnók; ki tudja, ha most Üdvözitőnk sirjánál megállván s annak keserves halálát mai napon kereszténylleg megsiratván részt vehetünk-e feltámadásának ünnepében is? — és akkor mit használ, ha az egész világot megnyertük is, lelkünknek pegig kárát vallottuk?

Illy szózatok hangzanak fel hozzánk a sirok mélységéből; ne hangozzanak el üresen e szózatok füleink mellett, hanem hassanak be lelkünk mélyébe, s rázzanak fel vétkes álmunkból. — Megállván elhunyt atyánkfiainak sirjánál, emlékezzünk saját sirunkra, és el ne felejtsük, hogy a mi hült tetemeink is nem sokára, legfölebb néhány rövid év után, ugyan ott fognak soká, igen soká nyugodni, egy pázsitos dombocska alatt; és ki tudja? fogja-e valaki hamvainkat áldani, fogja-e valaki könyeivel sirunkat áztatni, fog-e valaki érettünk imádkozni és szivből nyugalmunkat kivánni? — Illy gondolatok közt omolj térdre keresztény és imádkozzál mint jó embertárs elhunyt feleid sirjánál, hogy az élők

rólad is egykor megemlékezzenek; mondj nekik örök nyugodalmat, hogy te is egykor csendesen nyughassál sirodban!

A temető csendes nyughelye lévén a földi vándornak, főkép a jámbornak; ne irtózzál K! a sirba szállani, hisz ott megválva e földnek hiu mulékony javaitól, nyomasztó terheitől a jövő feltámadásra érlelődünk. Irtózatos ugyan, hogy nem tudjuk miszerint az egykori nagy nap itélete boldog, vagy boldogtalan sorsot mond-e reánk? — Azért e gondolat ösztönözzön bennünket jámborul, keresztényileg élni, hogy jámborul meghalván a sirban csendesen nyughassunk, s örömmel szállhassunk ki onnét, a dicsőültek sorába állandók. — Vegyük szivünkre, és forditsuk életünk jobbitására e mai elmélkedést, mellyel böjti beszédimet bezárom. — Egyedüli vigasztalásom az leend, ha megtanultatok keresztényileg élni, s jámborul meghalni; mert ugy bizton remélhetitek, hogy dicsőülten fogtok feltámadni.

Oh kegyes a mai napon érettünk kiszenvedett és meghalt Jézus! — ki egykor a holtak fölött másithatlan itéletet fogsz mondani; im leborulva szent kereszted tövénél, gyermeki könyhullatások közt esdek; a te keserves szenvedésed és halálod, a te drága szent véred érdemiért, mellyet mindnyájunkért folyattál, irgalmazz az én lelkemnek, irgalmazz mindnyájunknak. Amen.

Nagyböjt első vasárnapjára.

Hogy a mai evangeliumot jól megérthessük, vissza kell gondolnunk a paradicsom történetére. Ádám — az első ember volt fájdalom! az első bünös is; ő volt ősatyja az egész bünös emberinemzetnek. Minden maradékai vétkeztek, valamint ő. Krisztus lön arra kiválasztva, hogy megujítsa a bünös embert, hogy ő legyen elseje a jobb embereknek. Valamint Ádám — az első bünös olly képet mutat, mellyben meglátjuk mindnyájan, millyenek vagyunk: ugy Jézus, az egészen megujult, a büntől megtisztult ember mintája, olly képet mutat, mellyből kinézhetjük, millyeknek kell lennünk.

Jézus nem csak igazi Isten, hanem igazi ember is egyszersmind. Az ember erkölcsét csak kisértetek próbálják, szilárdítják meg, és tökélyesitik. Ugyanazért valamint Ádám megkisértetett bünre a paradicsomban: szintugy Jézusnak is mint embernek meg kellett kisértetnie földi életében, és különösen most kellett megkisértetnie a pusztában. Első szüleink kisértet-történetében látjuk, mint csábítatik bünre az ember; Jézus kisértet-története pedig arra tanít meg, mikép jut erkölcsre az ember.

Miután Jézus megkereszteltetett és fölszenteltetett magas hivatására, elmene ő, tulajdon jó lelkétől ösztönöztetve, a legmélyebb pusztaságba, melly igen kietlen volt és borzasztó. Durva kövek s kopasz hegyek vevék őt körül mindenfelől. Egy ember sem jára ott, csak vadállatok barangoltak. E puszta magányban tölte Jézus negyven napot s negyven éjet; imádkozott, elmélkedett s bőjtölt, hogy elkészüljön fontos hivatalára. — Keressük fel mi is a magányt olykorolykor; mert csak itt tud az ember önmaga s jövő sorsa felől szabadon gondolkozni; itt tud erőt szerezni magának minden jóra; itt beszélhet, szivből szivhez szólva, az Istennel. A magányban tisztább szemmel látunk mindent; mert a magány a lélek tükre. Mit e példa jobban felvilágosít. Három testvér föltette magában, hogy kedvesekké teendik magokat

Istennél. Az első testvér minden erővel iparkodott a perlekedő feleket kiegyeztetni s megbékíteni; a második testvér a betegeket ápolta s látta el minden szükségesekkel; a harmadik testvér magányt választa lakhelyül. Lássuk már most, mikép folynak dolgaik. Az első testvér kénytelen volt, reményvesztve felhagyni a békítgetéssel; a második súlyosnak találta a betegek ápolását: miért is elmentek mindketten a harmadik testvérhez, megpanaszlák neki mostoha sorsukat s megkérdék tőle: mennyire haladt ő az erkölcs pályáján. Felelet helyett zavaros vizet önte a remete egy edénybe, s miután az megtisztult, igy szóla testvéreinek: „Lássátok, milly szépen megtisztult ez a viz; olly tiszta most, hogy benne mintegy tükörben megláthatjátok magatokat. Igy az, ki emberek közt van, nyugtalanságban él és nem látja vétkeit. De ha lecsendesedett, különösen a magányban, ekkor aztán tisztán látja minden botlásait.“ A magány a lélek tükre, ugymond Dámián Péter.

Miután már negyven nap s negyven éjjel böjtölt Jézus, hozzá ment ekkor a sátán a pusztába. Ez a gonosz lélek, a világ teremtésekor, bünbe s nyomorba taszítá az első embereket: most pedig mindent végbevitt, hogy az emberek meg ne szabadítassanak a büntől s nyomortól. Az első embereket kigyóalakban csábította el: most, valószinüen, emberi alakot veve fel, és békés remetének, vagy eltévedt vándornak adta ki magát. Nem volt semmi a pusztában, a mi bünre ingerelhetett. Nem vakítá ott, mint a paradicsomban, a szemet szép gyümölcseivel a tiltott fa. Hanem a sátán a földön fekvő köveket használta fel kisértőeszközül. Képmutató tisztelettel lépe Jézushoz, és tettetett szánakozással szóla hozzá: „Ha Isten fia vagy, mondd, hogy e kövek kenyerekké változzanak.“ Jóllehet édes Üdvözítőnk könnyen kenyerekké tudta volna változtatni a köveket, a mint később kétszer sok ezeret jóltartott kevés kenyérrel: most azonban nem akart csudát tenni az ördög kedveért. Jézus azért mene a pusztába, mivel mennyei Atyja akarta. Csudatevő hatalmát egyedül arra kivánta fordítani, hogy az emberi nyomort megszüntesse s mennyei Atyját megdicsőítse. Hitte ő, hogy az Isten kenyér nélkül is megtarthatja életét a pusztában; valamint Mózses és Illés életét negyven nap s negyven éjjel fentartá minden eledel nélkül. Miért is a szentirásra hivatkozott s mondá: „Irva van: nem egyedül kenyérrel él az ember, hanem minden igével, melly az Isten szájából származik.“ Édeseim! szépen figyelmeztet Jézus e szavakkal: hogy nem annyira testünk-, hanem leginkább lelkünkről gondoskodjunk. Tápláljuk tehát lelkünket az Isten igéjével, ajtatos

imádkozással, istenes elmélkedéssel, szent erkölcsökkel: biztosak lehetünk akkor lelkünk örök életéről.

Ha az ellenség be akar venni valamely várost, és első ostroma nem sikerül, másodizben is megtámadja azt. Igy tett az ördög is. Megtudván azt, hogy Jézusnak erős bizalma van Istenben, és tántorítlanul ragaszkodik a szentirás szavaihoz: ugyanazért angyal-alakot ölte fel a sátán, s elvivé Jézust Jeruzsálembe a templom tetejére; honnan a borzasztó mélységben fekvő roppant városra lehete lenézni; és ott igy szólítá meg őt: „Ha Isten fia vagy: bocsásd le magadat; mert irva vagyon: hogy angyalainak megparancsolja felőled, s kezeiken hordoznak téged, ne talán lábadat kőbe üssed.“ Illy ravaszul akarta rábeszélni Jézust: hogy most a legpompásabban mutathatja meg, hogy ő az Isten fia s a mennyből alájött királya Izraelnek; ha t. i. az angyaloktól vitetve, mintegy a felhőkből lebeg le az ország fővárosába. Ezt szintc könnyen megtehette volna Jézus, valamint megtette akkor, midőn tulajdon erejével ment fel mennybe. Azonban Jézus nem jött olly csodákat tenni, mellyek csupán mulattatják s bámulatra ragadják a kiváncsi népet: mindazon csodák, mellyeket később végbevitt, az emberek testi s lelki javára voltak irányozva. Ő megveté e vétkes biztatást, és mondá: „Ismét irva van: Ne kisértsd Uradat, Istenedet.“ Csak olly veszélyekben, mellyekbe tulajdon hibánk nélkül kerültünk, vagy mellyeknek keresztény kötelességeinknél fogva kell kitennünk magunkat, csak illy veszélyekben reménlhetjük az Isten s angyalainak oltalmát. A ki tehát szándékosan, minden szükség nélkül veszélybe ejti magát, s ebben Isten segítségét kivánja: az vakmerően kisérti az Istent; mert azt követeli Istentől, hogy csodát tegyen az ő kedveért.

Jézusnak ezen intő szavait különösen a pajkos fiúk vegyék szivökre, és irtózzanak az Istent megkisérteni. Megkisértik Istent a fiúk ollyankor, midőn mély folyókba mennek fördeni, vagy a jégen csuszkálni, isznak fölhevült állapotban, és koczkára teszik életöket, egészségöket; vagy pedig roszakkal barátkoznak, és koczkára teszik erkölcsüket, üdvösségöket. Oh de sok ártatlant rontottak el s tettek szerencsétlenekké azok a rosz társak! Számtalan eset közül csak egyet hozok fel. Német-Alföldön élt két jámbor és gazdag ifju; egyik a rosz társak közt annyira megromlott, hogy esztelen könnyelmüséggel mindenét elpazarlá; és miután nem tudott máskép magán segíteni, rablóbandához csapott fel; hanem elfogatott s halálra itéltetett. Hoztak most a szegény bünösnek egy papot, ki elkészítse őt a halálra. Alig pillantá meg a gonosztevő a hozzá belépő papot, azonnal szörnyen megborzada an-

nak látásán. De miután rendbeszedé magát, megvallá bánatosan: hogy tanítványa volt ő az iskolákban, és rosz társaság vitte őt e szomorú és borzasztó állapotra. Hanem különös! még egy találkozást kelle a szerencsétlennek megélnie, melly őt egészen leverte. A mint t. i. a vesztőhelyen álla s a hóhér feléje közelített, borzalom járta át minden tagjait; mert a hóhérban jámbor és gazdag barátját ismerte föl azon időből, midőn még mindketten az erkölcs és jámborság ösvényén haladának. E barátja t. i. lassankint gonosz barátkozás által olly inség s nyomorba jutott, hogy nagy szerencsének tekinté a hóhérhivatal megnyerését. Elgondolhatjuk, mit éreztek lelkökben e váratlan találkozás alkalmával. Ugyanazért kerüljétek a rosz társakat, mint mérges kigyókat; és irjátok mélyen szivetekbe, mit a Szentlélek mond: „Fiam! ha hitegetnek tégedet a bünösök, ne ügyelj reájok. Ha mondják: jöszte velünk, — ne járj utjokon, vond vissza ösvényöktől lábaidat; mert lábaik gonosz után futnak.“ Péld. 1.

De még most sem nyugodott meg a sátán; a harmadik kisértetben összeszedte mindazt, mi az embereket el tudja vakítani és csábítani. Első rangu angyallá változtatá magát; kitárta Jézus előtt a világnak minden dicsőségét, minden gazdagságait, méltóságait s gyönyörűségeit; felvitte őt egy igen magas hegyre, honnan el lehetett látni végtelen messze több királyságokba; ezen országok őrangyalának adta ki magát a sátán s igy szóla Jézushoz: „Ezeket mind neked adom;“ mert az én kezemben van mindez, s annak adhatom, a kinek akarom. Tied legyen mindez, ha meghódolsz előttem, „ha leborulva imádandasz engem.“ E szavak pokoli lelket árultak el. Jézus komolyan és szent haraggal mondá: „Távozzál sátán, mert irva vagyon: Uradat, Istenedet imádjad és egyedül neki szolgálj.“ E szavak mennykőcsapásul szolgáltak a sátánnak. Eltünt nagy rémülettel.

Kedvesim! ez a történet olly tanulságokat foglal magában, mellyek vezércsillagul szolgálhatnak nektek földi pályátokon, és minden veszélyek közül, mellyekben hajótörést szenvedhet az ember erkölcse, biztos révpartra vezetnek azok bennünket.

Látjuk t. i. Jézus példájában: ha üdvözülni akarunk, kisértetéket kell legyőznünk. Jézus is megkisértetett. Nem kell tehát szomorkodnunk, ha mi szinte megkisértetünk. Minden embernek meg kell kisértetnie; ez az Isten akaratja; mert küzdés nélkül nincs diadal, kisértet nélkül nincs erkölcs, erkölcs nélkül nincs üdvösség. — Egy Athanáz nevű apát ezt beszéli: A mint egyszer mélyen gondolkozám arról, mi történendik azokkal, kik harczolnak itt s üdvökért fáradoznak;

aztán meg mi történendik azokkal, kik azt elmulasztják: elragadtatám lélekben s láték egy embert közelítni hozzám, s inte hogy kövessem. Utána menék, s nemsokára egy téren állánk, melly nagy fénytől sugárzott; előttünk volt egy ajtó, mellynek fényét s szépségét nem lehet leirni, benn pedig számtalan hangok énekkel dicsőíték az Istent. Kopogtatánk az ajtón, és ujra kopogtatánk, és senki sem nyitá fel azt; végre kérdé benn egy hang: mit akartok? Kalauzom felelé: szeretnénk bemenni. A hang viszonzá: Ide nem jut be az ollyan, a ki hanyagságban tölti napjait; ha be akartok jutni, menjetek, munkálkodjatok és harczoljatok, és vessétek meg a világ hiúságait. — Tehát harczoljunk a bün ellen, akkor nyerünk örök jutalmat.

Jézus akkor kisértetett meg, miután kevéssel előbb a nyilt egekbe tekinte. Ha vannak is hébekorba mennyei pillanataink, ha örömünket találjuk Istenben és a jóban: mind a mellett talpon kell állanunk a kisértetek ellen. Sohasem szabad azt hinnünk: miszerint annyira elé haladánk már a jóban, hogy többé semmi sem kisérthet meg bennünket.

Látjuk tovább Jézus példájában azt is: minő kisérteteket kell különösen legyőznünk. Sokan vakmerően bizakodnak Istenben. Önmagok rohannak kisértetbe, nem kerülik a bünre vivő alkalmakat, remélve, hogy nem hagyja őket elveszni az Isten; vagy pedig nyugton élnek a bünökben és még is üdvet remélnek. Ezek szintolly esztelenül cselekszenek, mint az az ember, ki tátongó örvénybe ugrott, s azt remélé, hogy az Isten megmenti őt angyalai által.

Látjuk végre Jézus példájában azt is: mikép győzhetjük le legkönnyebben a kisértetet. A legfontosb ügynek — az erkölcs gyakorlásának bizonyos időt kell szentelnünk, valamint szentele Jézus. Ő negyven nap s negyven éjjel egyedül az Istennel társalgott. Gyüjtsünk mi is erőt magányban ima között; hogy e világ tengerén a romlás áradata el ne sodorjon bennünket. Valljon sok-e, ha napközben legalább kétszer vagy háromszor, reggel, délben és estve egy magános negyedórát az Istennek is szentelünk? Szent Zita szolgáló leány volt, és még is ezt szokta mondani: „Kezünk a munkán, szivünk az Istennél legyen.“ A melly napon nem imádkozunk, elveszett az egészen; nem éltünk akkor az Istennek s lelkünknek, nincs az illy napon semmi áldás.

Jézus nem csupán az eledeltől, hanem minden földi gyönyörtől megvoná magát a pusztában. Ne vonjunk-e meg mi is magunktól itt-ott valamelly mulatságot a végett, hogy tiltott örömek után sovárgó szivünknek annál könnyebben parancsolhassunk?

Mihelyt eltávozék Jézustól a sátán, azonnal eljövének az angyalok és szolgálának neki. Tudtára adák az Isten tetszését s a mennyország részvétét. Kijelenték tiszteletöket s örömüket, és vigadának győzedelmén. Megenyhíték őt eledellel, talán, mint némelly szép képeken láthatni, gyümölcsökkel. Oh minő boldogságot érezhetett most Jézus, miután a kisérteteket legyőzte; mennyire különbözött ő akkor Ádámtól, kit elejte a kisértet! A bün pokollá tevé Ádámnak a paradicsomot; a kisértés legyőzése mennyországgá tevé Jézusnak a pusztaságot.

Édeseim! ti most még ártatlanok vagytok, még most az erkölcs és a bün között lebegtek. De benneteket is körülvesz majd a kisértet. Oh gondoljatok akkor vissza e történetre! A kisértet percze eldöntő pillanat. Ez az erkölcs és bűn, menny és pokol, Isten és a sátán közti fontos választás pillanata. Ki a bűnt választja, elpártol az Istentől, s mintegy térdet hajt a sátánnak. Az illyennek keblében pokol lángol fel — a rosz lelkismeret. A ki pedig hű marad az erkölcshöz, azon örvendenek az angyalok. Tisztelettel vannak iránta, ha nem is jőnek láthatóan szolgálatára. Angyali örömmel telik el az illy embernek lelke Már előre érzi a mennyei boldogságot. Ki akarná fölcserélni mindezen boldogságot egy pillanatnyi gyönyörrel? Ama diadalok, mellyeket lelkünk ellenein nyerünk, szaporítják érdemeinket, mindig szorosabban kötnek bennünket az Istenhez, és olly édes vigasztalást öntenek szivünkbe, mint a minő édes azon eledel, mellyel az angyalok lelkünket táplálják. „A kinek füle vagyon, hallgassa meg, mit izen a Szentlélek a gyülekezeteknek: annak, a ki győzedelmeskedni fog, az életnek fájáról, melly Isten paradicsomának közepében vagyon, ennie adok.“ Titk. Jel. 2, 7. Amen.

Nagyböjt második vasárnapjára.

Mult vasárnapon a kopár pusztában láttuk Jézust, hol a pokolbeli sátán ólálkodott körötte; ma pedig mennyei fényben tündökölve látjuk őt egy kies hegyen, hol két jámbor áll mellette, t. i. Mózes és Illés. A pusztában halvány volt arcza a böjtöléstől, ma pedig fényes lett mint a nap, ruhája fehér lett mint a hó. Ott a sátán beszélt vele, ma mennyei Atyja szól le hozzá az ég felhőiből: „Ez az én szerelmes fiam, kiben teljes kedvemet leltem, őtet hallgassátok.“ De halljuk e szép történetet körülményesen.

Hat napra reá, midőn Péter ünnepélyesen Istennek vallá Jézust, hogy e vallomás még ünnepélyesebben megbizonyítassék, elvivé Jézus három leghittebb tanítványát Pétert, Jakabot s Jánost egy magas hegyre, t. i. Tábor hegyére, melly két órányi távolságban fekszik Názarettől. Ez a hegy egészen el van különözve a többi hegyektől; épen ugy néz ki, mint egy fölül megcsonkított golyó; a Tábor tetejére keskeny ut vezet fel. Tetejét most tölgyek és pisztáczok ékesítik; e pisztáczokon fehér virágok és igen jóizü mondolák teremnek. Magassága ezer lábnyi, területe majdnem félmérföldnyi. Sokszor felhők borítják e hegyet, és a reggeli ködök ugy lógnak tetején, mint valami korona pehelyből. De ha a szél vagy nap szétkergeti e felhőket s ködöket, a legszebb kilátást élvezi ekkor az ember a hegy ormán. Még most is ezer meg ezer keresztények sereglenek ott össze ünnepélyes misére.

Ezen a hegyen változott el szinében az ur Jézus. Valamint hajdan Mózesen, ki az Istennel beszélt a Sinai hegy tetején, midőn lejöve a hegyről, mennyei fény sugárzott; és a nép, megvakulás-veszély nélkül nem nézhete arczára, miért is Mózesnek be kelle födnie fejét: szintugy Jézusra is, csak hogy sokkal nagyobb mértékben, ömlött le az isteni fény mennyből; miért is arcza fényes lett mint a nap, öltözete fehér lett mint a hó; tehát mennyei fénysugár vette körül egész testét. E szerint az ur Jézuson látjuk, mennyire megdicsőülhet az ember teste,

ha lelkét az istenesség szállta meg egészen. Ezért olvassuk sok szentről, kik Istennek s lelkök üdvének szentelék minden idejöket: hogy imádkozásuk közben mennyei fény áradt reájok. — Aztán, ki nem tapasztalta már, hogy az ajtatos istenfélő embernek egész külsején olly kellem és szelidség, olly szivjóság és magasztosság tündököl, mellynek a legdurvább ember is meghódolni kénytelen. A régi keresztény időben, Róma körüli vidéken egy kitünő férfiu lakott, — Equitius; kiről kortársa nagy szent Gergely több nevezeteset jegyzett föl. Ezen Equitiushoz küldetett egyszer egy Julianus nevü büszke ember azon megbizatással, hogy azt minden késedelem nélkül vezesse Rómába. Julianus odaérvén, legnagyobb boszuságára nem találá otthon Equitiust: ugyanazért készakarva legmakacsabb szolgáját küldé ki a rétre, hol Equitius füvet kaszála tanítványaival, hogy azt mihamarább hija haza. De mennyire csodálkozott Julianus az akaratos szolgán, kit ő is csak alig tudott rendben tartani, midőn látá, hogy az egy teher füvel jön haza. Minő tréfa ez? kiálta reá; hisz Equitiust kellett volna meghoznod és nem füvet. A szolga mondá: Uram! ő azt parancsolá, hogy hozzak takarmányt lovainak, majd utánam jő mindjárt. Csakugyan közelge nem sokára egy egyszerü öltözetü férfiu, ki kaszát hoza hátán; ez Equitius vala. Julianus megvető s parancsoló hangon akará őt megtámadni; de alig tekinte szemébe, nagy félelem fogta el, ugy hogy alig tudott nehány szavat dadogni. Ime! ennek a szentnek külseje mennyire meghatá mind a kevély Julianust, mind pedig az ő akaratos szolgáját.

Mivel Jézus megdicsőült, biztosít ez minket arról, hogy mi is meg fogunk dicsőülni; mert kik az Urral szenvednek, vele meg is dicsőülnek egykor.

„És ime Mózes és Illés megjelentek neki, beszélgetvén vele“ halálról. Mózes és Illés már régen meghaltak; de lelkök élt Isten országában. Egyébkint nem csak ezek, minden boldog lelkek élnek ott, és összeköttetésben vannak mivelünk, részt vesznek jó s balsorsunkban; a mi elhunytaink nem szakadtak el tőlünk örökre, viszonlátjuk őket majd egyszer. Ugy van. Ha jámborul élünk, látni fogjuk mennyben ama sok jó lelket, kik e földön éltek, kiket elragadott tőlünk a halál. Magát Jézust is szinről szinre látni fogjuk az ő dicsőségében. A jámborok tündökleni fognak mint a csillagok, és közepettök lesz Jézus mint a fényes nap. Öregség s betegség nem rutítja el mennyei szépségöket. S mindez örökké fog tartani. Ott csak öröm lesz, béke és boldogság. Ott nem lesz köny és sohajtás, nem lesz elválás és halál.

Péter s a két apostol olly nagy örömet érze most, hogy Péter

nem titkolhatja el kivánatát, és illy szókra fakad: „Uram! jó nekünk itt lennünk, ha akarod, készitsünk itt három hajlékot, neked egyet, Mózesnek egyet, és Illésnek egyet.“ Ime! minő kész volt Péter a szolgálatra. Vajha illy készséget mutatna minden gyermek az ő szülője, minden tanuló az ő tanítója iránt; azzal meghálálhatnák egy kevéssé ezek gondoskodását s fáradozását.

Péter csak egy kevessé kóstolá meg a mennyei örömet, és már egészen magán kivül vala, és a hegyen akara maradni. Ugyan miben találhatá olly nagy örömét? Jordán, szent Domonkosrendü hires pap, megkérde egy ördöngös embert: milly kinokat lenne kész elfogadni, ha ezek után az Istent szinről szinre megláthatná. Melly kérdésre a láthatlan ellenség igy felele: „Ha képes lennék szenvedő társaim minden kinjait és szenvedéseit elviselni, örömest magamra venném én azokat és szivesen eltürném a végső napig, ha megláthatnám ekkor az Istent.“ Jordán megrettenvén e válaszon, ezt kérdé tovább: „Mondd meg, minő szépséghez tudnád hasonlítani az Isten szépségét?“ Mire a gonosz lélek viszonzá: „Esztelen ez a te kérdésed. De minthogy olly igen szeretnéd tudni, halljad hát: ha minden virágok, drága kövek, érczek, csillagok és emberek szépsége összeolvadna, valljon ki tudná annak értékét megmondani, ki tudná azt méltóan leirni? Mind e mellett ki kell neked jelentenem: miszerint ez az Isten szépségétől olly végtelenül különbözik, hogy az ehhez képest épen ollyan, mint a legsötétebb éj a legfényesebb naphoz.“ Ha illy dicső az Isten szépsége, ugy nem csudálhatjuk: hogy Péter egy kis szikrát látván Jézuson abból a szépségből, egészen magán kivül ragadtatott s feledni látszott mindent. Illy bájoló az Isten szépsége. Nem kivánjátok-e azt látni? De csak a jámborok és ártatlanok fogják azt meglátni; mert „boldogok a tisztaszivüek, mert ők látják az Istent.“ Ha tehát látni akarjátok az Istent, őrizzétek meg szivetek tisztaságát. Az ártatlanság összeköti az embert az Istennel s megteszi, hogy már itt e földön látják az ártatlanok az Istent. Igy a jámbor hit következőt beszél boldogult Hermann Józsefről. Angyali ártatlanságban élt ez az ifju és ohajtá megtanulni az üdvösség igazságait: ugyanazért örömmel siete naponkint az iskolába. Hanem elment előbb mindenkor a templomba s gyermeki buzgalommal térdele a Jézuskisded és szüz Mária képe elébe. Imádkozva néze fel az isteni anyához, és sok mindent monda a Jézuskisdednek; virágokat hinte elébe s koszorúkat köte számára. Nyájas szemekkel néze le szüz Mária és isteni fia az angyaltiszta gyermekre s megörvendezteték s boldogíták mennyei tekintetökkel. Egyszer még

vidámabban siete József ismét a templomba. Kezében egy almát tartva letérdele és a kedves Jézuskisdednek nyujtá azt, komolyan s gyermekileg kérve őt: fogadja kedvesen tőle ezen ajándékot. És ime! szeretetteljesen nyúl a mennyei gyermek a szives ajándékért, nyájasan mosolyog s megköszöni szivesen. S mostantól fogva Mária és isteni fia különös oltalmukba vevék az angyaltiszta ifjut; nagy kegyelmeket nyere, s ártatlanságáért már itt e földön elvevé ama nagy jutalmat, melly megigértetett minden tiszta szivüeknek.

Még beszéle Péter, midőn egy fényes felhő támada, melly azonban Jézus dicsőségéhez képest nagyon homályosnak látszott, s ez a felhő elrejté Jézust. Mózes és Illés eltüntek a felhőben, honnan e szózat hallatszott: „Ez az én szerelmes fiam, kiben teljes kedvemet leltem, őtet hallgassátok.“ A mennyei szózat fiának nevezi Jézust, kiben a mennyei Atya teljes kedvét lelte; kiben mint legtisztább tükörben tökélyességének képét örömmel találja fel. Méltán utasíthatja tehát a tanítványokat s bennünket is Jézushoz: „Őtet hallgassátok.“ S nem kell-e hallgatnunk Jézust és az ő tanításait? Találunk-e nálánál igazabbb tanitót, hivebb vezért, hatalmasb segítőt?

Ez a mennyei jelenet sokkal jobban meghatá a tanítványokat, mint Jézusnak minden előbbi csodái; olly nagy tisztelettel tölté az el őket, hogy „arczukra borultak,“ és magokon kivül valának.

Azonban Jézus az ő tanítványait, mint a jó atya gyermekeit, nem hagyá soká félelemben; hanem hozzájok ment, fölkelté, bátorítá s vigasztalá őket. S most már nem is kellett félniök; mert a mint fölkeltek, nem láttak többé semmi borzasztót, Jézus maga álla előttök szokott alakjában.

Jézus nem akará, hogy e látványnak hire elterjedjen az emberek között; megparancsolá tehát a három apostolnak, hogy senkinek se szóljanak e jelenésről, mig csak ő fel nem támad halottaiból. Nem is szóltak ők senkinek arról, a mit láttak. Miből azt kell tanulnunk, hogy a hasztalan fecsegést gondosan kerüljük.

Hogy a mai színváltozást mikép tehetjük meg mi is bizonyos értelemben, könnyen megtanulhatjuk ezt a következő történetből.

Szent Antal egyik tanítványa — Pál nevü — felől az van megírva: hogy ő megismerte mindannak szivét s lelkét, a kinek arczát megtekinté. Egyszer csendesen ült egy templom ajtajában s nézegette a bemenő embereket; s egyszerre csak elkezdé verni mellét, könyei pedig megeredtek. Kérdék, mit sirat; de választ nem lehetett tőle kapni. Kérték, jöjön be a templomba; de ő künn maradt és sirt folyvást. Az

isteni szolgálatnak vége lett és az összejött hivek szétmentek; Pál ismét sorban nézegeté embereit. Egyszerre mosolygani kezde; könyei örömkönyekké változának; kis gyermekként ugra fel és szóla: „Oh végtelen irgalmu Isten! Jőjetek és nézzétek dicső müveit, nézzétek, mint akar ő mindenkit üdvözíteni.“ S megállíta egy embert, s nem ereszté el mindaddig, mig ez el nem mondá, mit láta. Különösen igy szólítá fel: „Midőn beléptél, igen szomorú s levert valál; kebled setét és puszta volt; most pedig mennyei öröm ragyog arczodon. Mondd meg okát itt az egész nép előtt, és el ne titkold azt.“ Az idegen nem is vonakodott nyilván megvallani a történt dolgot. Igy szóla: „Én igen nagy bűnös vagyok s minden bánat nélkül jövék ide; hallám itt a próféta szavait: „Mosdjatok meg, tisztuljatok ki, hordjátok el gonosz törekvéseiteket szemeim elől, szünjetek meg a bünös cselekedetektől, tanuljatok jót müvelni; ha büneitek olly veresek is mint a karmazsin, fehérek lesznek mint a hó, és ha olly pirosak is mint a bibor, fehérek lesznek mint a gyapju.“ Isaiás I. 16—18. E szavakra megindult lelkem; bizni kezdék Jézusomban; megvallám s megvallom most is, hogy ellenmondok minden bünnek; és ezen érzelemmel léptem ki a templomból; azért illy sugárzó a szemem, azért illy dicsőült az arczom.“ Illy dicsőülést, illy megváltozást kiván az egyház is mitőlünk e szent bőjti időben; ezért olvastatja a mai evangeliumot. Menjünk fel tehát a bünbánat s erkölcs hegyére; vigyük el magunkkal a hű kalauzokat, a hitet, reményt és szeretetet; legyen szivünk tiszta mint a hó. És ha igy megváltozunk életünkben, megdicsőülünk egykor a mennyei öröm a boldogság honában. Amen.

Nagyböjt harmadik vasárnapjára.

Minő szerencsétlen volna azon ember, ki gonosz ellenével egy házban volna kénytelen lakni! De még szerencsétlenebb volna, ki azt tulajdon testében hordozná. És pedig voltak már olly szerencsétlen emberek, kiknek testeikben, mivel az Isten ezt megengedé vagy bünteté azzal őket, az ördög lakott, és ez mindegyre kinozá s háborgatá őket Az ördöngösök valóban sokat szenvedtek; mert a sátán annyira hatalmába kerité őket, hogy azok erejét saját czéljaira használá fel, testi s lelki állapotukat megzavará, s testökben lakva ritka tüneményeket hoza bennök létre. Ezen ördöngösöket világosan megkülönbözteti a szentirás egyéb betegektől; világosan megemlíti azt, mit a gonosz lelkek az ördöngösökben s ezek által végbevisznek; azt is megemlíti, hogy ezek ismerék Jézust, beszéltek vele s panaszkodtak ellene, hogy ártalmokra jött. Illy ördöngösök mindenütt találtatnak a pogányságban, régi s a mai időben is. Legtöbb fordul elé Krisztus és az apostolok idejében. Mert ekkor az emberek a gonosz lélektől ide s tova hurczoltattak, és kimondhatlan gyötrelemtől érzék magokat kinoztatva. Épen ugy volt ekkor, mintha a pokol még egyszer össze akarná szedni minden erejét, hogy a hálójába jutott emberek ki ne szabadulhassanak. Azonban szembeszállott Jézus e hatalommal, kiüzte az ördögöt mindenható szavával, és visszaadá az ördöngösöket az emberiségnek s az Isten országának; és ollyannak nyilvánítá ki magát, ki a sátán birodalmát jött elpusztítani. A mint ezt mindjárt meglátjuk a mai evangeliumból.

Jézus a mai evangelium szerint néma ördögöt üze ki, vagy is ez némává tette azon embert, kibe költözött. A mint kiüzte belőle s eltávolítá az ördögöt, az ember ismét megszólamlott. A jólelkü nép csudálkozott ezen s mondá: „A ki illy nagy dolgokat tud végbevinni, nem Messiás-e az?“ A köznép tehát ez alkalommal jól gondolkozott; de a farizeusok el akarták őket vonni Krisztustól; miért is mondák: „Ti

könnyenhivők! ugyan nyissátok fel szemeiteket. Ne higyetek e szemfényvesztő csudatevőnek; az ördögök vezérének segítségével üzi ki az ördögöt; szövetségben áll a pokollal, nem lehet az Isten fia, nem lehet a Messiás; benne is ördög lakik s pedig az ördögök vezére.“ Ime! mire nem kész a gonoszság, az irigység; még az Istent is gyanusítja, rágalmazza. Pedig, valamint Jézust, ugy másokat is minden igaz ok nélkül gyanusítnak sokszor az emberek. Lássunk egy példát. Bizonyos aranymüves egy előkelő asszonynak pompás ékszert készíte, mellyhez több drágaköveket kapott attól. Róbert nevü inasa e mindenszinü fényes kövekben nagy örömét találá, és igen sokszor megnézegeté azokat. Egyszerre észreveszi az aranymüves, hogy két legszebb drágakő hiányzik. Az inasra gyanakodott azonnal és mindent felkutatott annak alvószobájában. S megtalálá a drágaköveket egy fal-lyukban egy rozzant szekrény fölött. Róbert erősíté ugyan, hogy ő nem vitte el a drágaköveket; de az aranymüves keményen megbünteté, azt mondá neki, hogy akasztófát érdemel ezért, és elkergeté őtet. — Másnap ismét hiányzott egy kő, és az aranyműves ugyanazon lyukban találta meg. Most kileste szorgalmasan, ki rejti el a drágaköveket. S egyszer csak egy szarka, mellyet az inas fölnevelt és megszelidíte, odaröpült az asztalra, szájába fog egy drágakövet és elviszi a fal-lyukba. Most szivből megbáná az aranymüves, hogy olly méltatlanul bánt az ártatlan fiúval, visszavevé magához és gazdagon megjutalmazá őt. — Kerüljük tehát a gyanakodást mint a mérget, mert ártatlant ér az számtalanszor.

Mások pedig nem elégedtek meg a tett csudával; hanem azt kivánták tőle: hogy támasszon valamelly jelet az égen, p. o. állítsa meg a napot mint Jozue, kérjen tüzet az égből, mint Illés; majd akkor hisznek. S valljon jó szándékból kivánták-e azt? Koránsem; mert hisz tett már Jézus elég csudát, mellyekből megismerhették volna: hogy ő Isten, hogy ő mindenható. De ők nem néztek arra, a mi előttük volt, hanem mindig másfelé hordozák szemeiket. Igy vannak még most is sokan, kik soha sem elégszenek meg azzal, a mit kapnak az Istentől; mindig mást meg mást kivánnak, egyik ezt, másik amazt, ugy hogy az Isten sem tud nekik eleget tenni, mint az egyszeri parasztoknak a kántor.

Egy gazdag faluban megüresült a kántori állomás. Többek közt egy férfi is, kinek felesége s több gyermekei voltak, folyamodott az állomásért. Hogy pedig azt annál könnyebben elnyerhesse, rendre járta a falu lakosait, és azt állítá: hogy ő szép vagy borult időt, esőt vagy napfényt tud csinálni. Az okos atyafiak nevettek szavain, de a babonás

hitüek nagyon is elhitték azokat, és ezek többségben voltak. Leszavazták az okosabbakat, és e hatalmas férfit kivánták kántornak. Az állomás betöltése a plebánostól függött, és ez természetesen mást választott. De a babonás atyafiak nem szüntek meg kérni és alkalmatlankodni, mig nem a plebános, a béke iránti szeretetből, akaratjok szerint cselekedett, átlátván előre a büntetést, melly a babonás hitüeket sujtani fogja. Az időcsináló lett tehát a falu kántora. — Mi történt? A mint jó darab idő multával a kántor nem tudott más időt csinálni, mint minőt a jó Isten adott, az atyafiak összeütötték fejeiket, tanácskoztak, és nagy haragosan betoppantak az iskolaházba és elővették kántor uramat, szidalmazván őt, hogy megcsalta őket és nem tartja meg szavát. A kántor megijedett; de furfangos ember levén, csak hamar tudott magán segíteni. „Jó emberek!“ mondá barátságosan, „már ez egyszer nem tehetek róla; mert lássátok, ekkoráig még egy sem jött közületek hozzám megmondani, minő időt kiván; s azért nem is avatkoztam az időbe és hagytam azt ugy a mint jött. Azonban most tanácskozzatok és egyezzetek meg, minő időt kivántok, s én majd gondoskodni fogok, hogy akaratotok szerinti idő legyen.“ Az atyafiak meg voltak elégedve a felelettel, összehítták az egész községet, s tanácskozást tartottak a fölött, minő időt csináljon a kántor. De épen itt volt bökkenő, e pontra nézve sehogy sem tudtak megegyezni; mert az egyik, kinek szántóföldjei dombon feküdtek, tehát száraz helyen, minden áron esőt kivánt, másik meg, mert gabnája lapályos, nedves helyen volt bevetve, száraz meleg időre szavazott. Egyik igy, a másik másképp. A két párt csak hamar tüzbe jött, vitatkozni kezdett és pedig annyira, hogy öklözésre is került a dolog. A jelen volt kántor csak figyelt, míg a szép tanácskozmánynak vége lesz. De midőn látta, hogy az egyik rész sem akar engedni a másiknak, ekképen szólt a veszekedő felekhez: „Ime jó emberek! miután ti nem tudtok megegyezni, tehát én sem tudok egy időben egynek illyen, a másiknak meg másféle időt csinálni; legyetek azért béketüréssel s megelégedve ollyan idővel, minőt Isten ad.“ — Milly okosan s keresztény szellemben szólt a kántor! Tanuljuk meg tőle és az egész történetből: hogy az Isten sem tud nekünk embereknek mindent ugy elrendezni, hogy azzal mindenki meg lenne elégedve. Jövőre tehát soha se zúgolódjunk Istennek bölcs rendelései ellen.

Tudta jól Jézus, mert belátott szivökbe, hogy miért kivánnak tőle jelet: ugyanazért védeni kezdé magát s mondá: „Mit gondoltok, ha valamelly országban háboruság volna a király s alattvalói között, meddig maradhatna meg az olly ország? bizony nem soká, mert csak

hamar elfogyasztanák egymást. Ugyanez történnék az ördögök vezére s társai között, ha ők egyet nem értenének. És ti jól tudjátok, hogy az ördög azon iparkodik, hogy hatalmában tarthassa az embereket. Mikép gondolhatjátok tehát azt, hogy én a kisebb ördögöket az ő vezérök nevében kergetem ki az emberből? Hisz én egészen ellenkezem az ördöggel; és ha Belzebub még segítene is kiverni, akkor maga magát gyengitené s zendülés lenne táborában. Ha gondoljátok, hogy Belzebub erejével üzöm ki az ördögöket: miért nem teszitek e szemrehányást másoknak is, kik a ti nemzetségtekből származnak; miért vádoltok csupán engemet? Csak kérdezzétek meg őket, kinek erejével üzik ki ők az ördögöket; kérdezzétek, meg tudják-e ezt tenni a Belzebub erejével; vagy nincsenek-e meggyőződve arról, hogy csak Isten erejével lehet kikergetni az ördögöt? Ha pedig Isten erejével, vagy is tulajdon erőmmel üzöm ki az ördögöket, akkor láthatjátok ebből világosan: hogy én igaz megváltó és Isten vagyok, ki az ördög hatalmától megmenteni jöttem az embereket."

Jóllehet mindezzel Jézus tökélyetesen igazolá magát az irigy s rágalmazó zsidók előtt: mindazonáltal még egy példabeszédet hoz fel. Ennek könnyebb megértésére jegyezzük meg: hogy erős fegyveres szokott lenni a régieknél a kapus; még a pénz és kincstár őrizete is rábizatott. Itt a fegyveres alatt a sátánt kell érteni, ki a világot tulajdonaul tekinti, és azt megőrizni törekszik. A példabeszéd értelme tehát következő: Mig hatalmas gonosz lélek őrzi a világot, bizton van a mit bir; de Jézus a hatalmasabb eljött, közölte velünk kegyelmét s érdemeit a szentségek által, és igy elfoglalta sziveinket. Legyőzte a sátánt; minden fegyverét — ámitást, csalást elszedi; és az ördög zsákmányát — az Isten kegyelmét, a megszentelő malasztot, mennyországot szétosztja közöttünk.

Int tovább Jézus, hogy vigyázzunk; mert ez a nyugtalan lélek nem szokott kétségbeesni diadala felől, nem veszti el soha reményét; különösen őrizkedjünk a bünbe való visszaeséstől. „Midőn a tisztátalan lélek kimegy az emberből, bejárja a vizetlen helyeket, nyughelyet keresvén" stb. E kopár vidékek, hol nyughelyet keres az ördög, azon emberek, kiknek lelkét az ajtatosság harmata s a kegyelem esője nem öntözi; miért is lelkök mezején semmi erkölcskalász, annál több büntövis tenyészik. Ezekhez fordul most a gonosz lélek; és miután csak a bünfertőben érzi jól magát, itt keres ő nyugalmat. Minthogy nem nyugszik meg mindaddig, mig csak van egy igaz ártatlan lélek; azért nem elégszik meg azon temérdek sok bünössel, kikről bizonyosnak lát-

szik lenni: nagyobb bánatot érez egyetlenegy igazon, kiben Krisztus lakik, semmint örömet kilenczvenkilencz bünösön, kik már körmei közt vannak. Mivel nem talál nyughelyet, visszamegy az általa elhagyott házba, s most már hét gonoszabb lélekkel akar ott letelepedni. A seprővel megtisztított s fölékesített ház a bünbánat által megtisztult s a kegyelem által megszentelt ember, ki mindent elkövet, hogy lelke kellemes lakhelye legyen az Istennek. Épen illy embereket szeret az ördög leginkább: valamint a darázs is a legjobb gyümölcsöt választja magának. De ha beveheti magát oda az ördög, azon ember utóbbi állapotja roszabbá válik az előbbinél. Gyermekek! vissza ne essetek a bünbe; mert nincs nagyobb gonoszság a bünbe visszaesésnél.

Ugyanis a bünös megsiratta, megbánta, megátkozta vétkeit, és a mennyei orvos — az Isten, végtelen szereteténél fogva, megszánta a bünöst s megorvosolta lelki sebeit. De mit tesz a bünös, ki visszaesik a bünbe? Nem szaggatja-e fel ujra a begyógyított sebeket, és nem üz-e csúfot ezzel mennyei orvosának, Istenének szeretete s gondoskodásából? Egy őskoru nemes király tartott udvarában egy tisztet, kit tudománya s ügyessége végett nagyon kedvelt. Ez a királyi szolga egyszer fölhevült állapotában szörnyen arczulcsapta urát és parancsnokát. Természetesen megfogák őt az udvari szolgák azonnal és börtönbe hurczolák, hogy lakoljon ott vakmerőségeért. Csakugyan megismerte súlyos vétkét a szerencsétlen nem sokára, és megsiratá azt keservesen. Meghallván a király annyira szeretett szolgájának bánatát s jobbulását, nem csak büntetését szünteté meg és szivből megbocsáta neki azonnal, hanem még királyian meg is ajándékozá s átölelé őtet. De fájdalom! a helyett hogy a legjobb királynak méltó köszönetet mondana és lábaihoz borulna, az elvetemült szolga fölemeli gonosz kezét, és ujra keményen arczulcsapja királyát s jótevőjét. Irtózat s utálattal nézék ezt az udvarnokok és kikapák az istentelent a nagylelkü király karjaiból, hogy vétke szerint megbüntessék. A király is ez egyszer mélyen megszomorodva veté le szemeit; mert ez a második arczulcsapás nemes, jámbor szivét megrepeszté. — És ki ez a szolga? Ama bünös ember, ki bünbocsánat után vétkezik ismét. Valamint ez a szolga királyát, ugy a bünös arczulcsapja Istenét. Minő borzasztó gonoszság ez! Térjünk meg tehát, és soha többé meg ne bántsuk Istenünket.

Szép oktatást adott ma Jézus a zsidóknak, s még is a sok ember közül csak egy asszony jelenté ki tetszését, mondván: „Oh minő boldog vagy te s minő boldog a te anyád, ki illy bölcs fiat szült.“ Mire Jézus ezt felelé: „Te boldognak tartod az én anyámat, és magadnak kivánsz

illy boldogságot; ő valóban boldog; mivel boldogok mindazok, kik hallgatják és megtartják az Isten igéjét. Ebben tüntette ki magát az én anyám; és ha boldog, mivel az én anyám, leginkább azért boldog, mivel a hit által szivébe fogadott engem; leginkább azért boldog, hogy az Isten akaratjához, mellyet szent igéiből ismert meg, mindig hiven ragaszkodott.“ Fiúk! sokszor halljátok ti is az Isten igéjét; ha tehát boldogok kivántok lenni, teljesítsétek is azt. — A mint egy vasárnap templomban volt szent Cyriacus, figyelmesen hallgatá a predikációt, mellyben eléfordultak Jézusnak e szavai: Ha ki utánam akar jőni, tagadja meg ön magát, és vegye fel az ő keresztjét és kövessen engem.“ Máté 16, 24. A mint ezt hallá, elmene a tengerparthoz, találá ott egy hajót, bele szálla s elmene Eutimius remetéhez, ki a hit s erkölcs igazságaival jobban megismerteté s keresztény tökélyetességre vezette őtet. Cyriacus remete lett szinte. — Ezt azonban én csak azért hoztam fel: hogy nem elég az Isten igéjét hallgatni, hanem, a mennyire hivatásunk s állásunk engedi, azt teljesíteni is tartozunk. „Mert azok, a kik csak hallgatják a törvényt, még nem igazak Isten előtt; hanem, a kik a törvényt teljesítik, azok igazulnak meg.“ Róm. 2, 13. Amen.

Nagyböjt negyedik vasárnapjára.

Jézus Jeruzsálemből jöve vissza, hol meggyógyítván a 38 éves beteget a Bethesda tavánál, a farizeusokat és irástudókat maga ellen lázítá, mivel t. i. szombaton gyógyíta. Miután hasztalan törekedett őket jobb utra téríteni, sőt nagyobb haragra gyulasztá őket, midőn kijelenté nekik: hogy ő fia az Istennek, ő az igért Megváltó, — most ott hagyá őket.

Jézus megkereszteltetése után a harmadik husvétünnep már közelge, a Jeruzsálembe vezető utakon számos zarándokok ballagának; kik közül Jézust igen sokan megkeresték. A szétküldött 12 tanitvány szinte visszajött. Minthogy annyi volt körötte a jövőmenő ember, hogy sem ő, sem tanítványai még enni sem értek reá: ugyanazért felszólitá tanítványait: „Jertek keressünk valamelly magános helyet a pusztában, és nyugodjátok ki ott magatokat.“ Egy hajóba szálla velök, s a Genezareth-tengernek keleti részén elment Tiberiás város mellett, melly a tengernek nyugati részén feküdt, és a várostól tiberiási tengernek is neveztetett. Jézus idejében épitteté azt Heródes pompásan, Galileának fővárosává tevé, és Tiberius császár tiszteletére Tiberiásnak neveztetett. A királynak állatképekkel ékesített pompás palotáján nagyon megbotránkoztak a zsidók, valamint azon is, hogy a város alapjának letevésekor sok sírok ásattak fel. A zsidók már keletkeztekor tisztátalannak tarták Tiberiás városát, és nem is laktak benne. A városépitő Heródes tehát kénytelen volt idegen s pogány lakosokat telepíteni oda és segíteni azokat. Jézus nem volt Tiberiás városában, legalább nem tesznek arról említést az evangelisták. A kegyetlen és istentelen király udvarában, ki keresztelő szent Jánost meggyilkoltatá, a szeretet és ártatlanság evangeliuma nem talált részvevőre. De térjünk vissza Jézushoz.

A nép látta őt hajóba szállani s tudta, hová akar menni tanítványaival. Miért is gyalog siettek utána; mindenfelől a városokból sok

ember szegődött hozzájok; ezek már jól ismerék Jézust a betegekkel tett csudáiról; kivánták hallani tanítását s látni még több csudáit is; némellyek pedig azért mentek, hogy segítsen rajtok.

Ez a nép, melly olly buzgón hallgatá Jézust, szép, követésre méltó példát mutat minden kereszténynek. E jó emberek nem sokalták a fáradságot, sem az utat, sem az időt az Isten igéjének hallgatására. Illik-e sokalnunk a templomba vivő rövid utat; sokalhatunk-e fél vagy egy órát templomban tölteni? Nem a templomból hoz-e áldást az ember minden dolgaira, minden jó igyekezetére; nem segíti-e meg az Isten sokszor szemlátomást a templomnak buzgó látogatóját?

Teréz, egy szegény özvegy, igy szólítá meg egy reggel öt neveletlen gyermekét: „Edes gyermekeim! én mitsem adhatok nektek ma reggel enni; nincs kenyerem, nincs lisztem, nincs egyetlenegy tojásom is a házban. Annyi bajom van veletek mindig, hogy alig szerezhetek valamit. Kérjétek tehát a jó Istent, hogy segitsen rajtunk; mert ő gazdag és hatalmas, és ő maga mondja: Kiáltsatok hozzám a szükségben, és megszabadítlak benneteket.“ — A kis Keresztély, ki alig volt hat éves, éhgyomorral és igen szomorkodva indult az iskola felé. A templom nyilt ajtaja előtt kelle elmennie, és ő oda betérve az oltár előtt letérdelt. Minthogy senkit sem látott a templomban, tehát hangosan imádkozék: „Szerelmes mennyei Atyánk! nekünk gyermekeknek már semmi ennivalónk sincs. Anyánknak nincs kenyere, nincs lisztje, de még egy tojása sincs. Oh adj valamit ennünk, különben éhen halunk édes anyánkkal együtt. Oh igen, segits rajtunk; hisz te gazdag és hatalmas vagy, és könnyen segithetsz rajtunk; hisz te megigérted ezt nekünk, tehát tartsd is meg szavaidat.“ — Igy imádkozék Keresztély az ő gyermeki együgyüségében, és azután elballagott az iskolába. Midőn haza jött, az asztalon egy nagy kenyér, egy tál liszt és egy tele kosárka tojás tünt szemébe. „Hála Istennek!“ kiálta fel örömmel, „az Isten meghallgatta imádságomat. Anyám! egy angyal hozta-e mindezt nekünk az ablakon keresztül?“ — „Nem,“ monda az anya; „de az Isten még is meghallgatta imádságodat. Midőn te az oltárnál imádkozál, a tiszttartóné ott ült imaszékében. Te nem láthattad őt, de ő látott téged, és hallotta is imádságodat. Azért küldötte ő mindezt nekünk; ő volt az angyal, a ki által segített rajtunk az Isten. Legyetek tehát gyermekek! hű s istenfélő látogatói a templomnak, és megsegít az Isten benneteket e földön, üdvözít sirontul.“

Fölkeresték tehát az emberek Jézust a pusztában is, itt sem hagyák őt s tanítványait megnyugodni. Jézus szeretetteljesen s barátsá-

gosan fogadá őket; hogy minden ember láthassa őt, felálla egy halomra, leült ott tanítványaival; sok szépet mondott a népnek az Isten országáról, aztán az odahozott betegeket meggyógyitá, és segített mindazon, a kinek segitségre volt szüksége.

Akközben a nap már nyugodni készüle; odament a 12 tanitvány Jézushoz s mondák neki: „Kietlen hely ez, s már későre jár az idő. Ereszd szét a népet, hadd menjenek a közellevő helységek s falukba, hogy szállást keressenek és eledelt vegyenek ott magoknak; mert hisz semmi eledelt sem kapnak itt a pusztában.“

Erre Jézus igy szóla: „Épen nem szükséges, hogy ennivalót menjenek vásárolni; ti adjatok nekik enni.“ Hanem lehetetlennek gondolák ezt a tanítványok; csudálkozva mondák: „Hogyan tudnánk mi kenyeret venni ennyi embernek?“ Jézus fölveté szemeit, végig tekinte a népsokaságon s kérdé Fülöpöt: „Honnan veszünk kenyeret, hogy ezek egyenek?“ Jól tudta Jézus, honnan vesz kenyeret; hanem azért kérdé, hogy kipróbálja: valljon megtanult-e Jézustól várni segitséget; azért kérdé, hogy meggyőzze Fülöpöt arról: miszerint csak az Isten, vagy a mi mindegy, ő — az Isten képmása tud itt segíteni. Fülöp felelé: „Kétszáz tizes áru kenyér nem elég nekik, hogy kinekkinek valami kevés jusson.“ Jézus ismét kérdé: „Ugyan hány kenyeretek vagyon? Menjetek s nézzétek meg.“ Miután megtevék a vizsgálatot, visszajött András, és mondá: „Van itt egy gyermek, kinek öt árpakenyere, és két hala van, de mi ez annyinak?“ Jézus monda: „Hozzátok ide nekem.“ Aztán parancsolá, hogy ültessék le sorban az embereket a fűben. Mert szép nagy rét volt ott. A tanítványok ugy tevének, és az emberek azonnal leültek mind hosszú sorban, százankint vagy ötvenenkint egymás mellé. Most könnyen meglehetett őket olvasni. Körülbelül 5000 férfi volt; az asszonyok s gyermekek nem is számítattak közébök.

Jézus vevé az öt kenyeret s a két halat, feltekinte az égbe, hálát mondott s megáldá azokat. Aztán megtörte a kenyereket s odaadá a tanítványoknak, és a tanítványok szétoszták a népsereg között. Szintugy a halakat is kiosztá közöttök, a mennyit kiki megtudott enni. Mind az ötezer evett s jóllaktak mindnyájan.

Ime! jóllehet egészen elfáradt már Jézus a sok munkában, most mégis oktatá a népet, sőt eledellel is megerősíté azt. Adott mindnyájának, a kenyér mellé még halat is adott. Mindnyájának testén s lelkén segíte. Bizzatok tehát benne — a hatalmas, szeretetteljes jótevőben. Kövessétek példáját, legyetek jók, szeretet s irgalomteljesek, fáradhatlanok, valamint ő, a jótevésben. — A jó sziv a kevésből is kész s

tud segíteni. — Párizsban bizonyos szülék, mivel nagy inségben éltek s magoknak sem voltak képesek élelmet keresni, munkára még gyenge fioknak megparancsolák: hogy menjen s kolduljon kenyeret magának. Már két egész nap siker nélkül kért az elmenő emberektől alamizsnát, mellyen éhségét lecsillapítaná. Végre az éhség által egészen elgyengítetve, leült egy szegletkőre, és sírni kezdett keservesen. Egy épen arra menő szegény fiu szánakozva kérdé az előbbit: miért síránkozik olly fájdalmasan. És az éhes fiu zokogva felelé: „Oh szörnyen éhezem; már két nap óta egy falatot sem ettem.“ Most az odajött fiu igy szóla: „Én is éhes vagyok ugyan s nincs több kenyerem e darabnál; de mivel te sokkal éhesebb vagy nálamnál, örömest megosztom veled kenyeremet, neked adom a nagyobb darabot, én megelégszem a kisebbikkel.“ Igy segíte az egyik szegény a másikon. A jó szív a kevésből is kész s tud segíteni.

Hálát adott Jézus mennyei Atyjának a kenyérért, mielőtt azt megtörte. Ne feledkezzünk hálát adni mi szinte még a legcsekélyebb adományért is; ha nem volna egyebünk száraz kenyérnél, köszönjük meg ezt is az Istennek, valamint megköszönte Jézus. Meg kell ezt tennünk, mert mindenki köteles mindennapi kenyérért imádkozni.

Ezer 810-ben, Schweizban egy gazdag földmivelő harmadik lakodalmát tartotta. A lakoma nagyon pazar volt, s a vendégek fölötte vidámak. Helytelen dalok énekeltettek, a poharak csengtek, üres üvegek törettek össze, s az utczára az összecsődült gyermekek közé sok étel dobatott ki, melly a kapkodásnál összevegyült a sárral. Egy utas, ki e tivornyázást közelről nézte, az ittas vőlegény által a lakomára meghivatott. Az ismeretlen szabadkozott, mire a földmivelő nagy lárma közt mondá, miszerint megfogja bánni, hogy meghivásának nem engedett; és midőn az utas nyugalommal de komolyan válaszolá, hogy ő maga majd egykor e mai napot megsiratni fogja, a vőlegény elbizottan felkiáltott: „Mit, megsiratni? Nem, uram! a földmivelőknek szinte módjokban van, mint az uraknak, magoknak jó napokat csinálni;“ és tallérokkal telt zsebére ütvén, ezen vétkes szavakat tevé hozzá: „nekem nincs szükségem mindennapi kenyérért imádkozni.“

Hét esztendővel később az 1817-iki éhség következett be. A fenemlitett utas némelly ügyeit elintézendő, Z. városba jött. Épen vásár volt, és a koldusok száma nagy. Egyszerre egy helyre sok ember tódult össze. Egy öreg ember halállal tusakodva hirtelen a földre rogyott. Két rongyokba takart férfi iparkodott őt fölemelni. Midőn az utas kérdezősködék, mi baja van ama férfinak, a válasz volt: éhhalál. Az

emberszerető ismeretlen a legközelebbi vendéglőből meleg huslevest hozatott, mellyet midőn a szegény megizlelt, magához kezdett térni. Három napja már hogy nem evett, s azért jött a városba, hogy kenyeret kolduljon. Midőn az öreg annyira felüdült, hogy a levessel telt csészét maga emelheté szájához, levette sapkáját, és halk de mégis érthető hangon a „Mi atyánk"-ot imádkozá. E szavakat: „Mindennapi kenyerünket adjad nekünk ma," többször ismételte. Az utas azután a vendéglőbe viteté, és más ételeket is rakatott elébe. Ez alkalomkor kikérdezé az öreget, és megtudá, hogy felesége és gyermeke már meghaltak, és hogy ő egykor jól birta magát. Midőn élettörténetét beszélte, könyekre fakadt és szólt: „Igen, én gazdag valék. De nem sirok elpazarlott gazdagságom fölött. Megérdemlettem sorsomat. Kérkedém gazdagságaimmal, és hittem, miszerint nincs szükségem Istenre. Nevettem, midőn egykor egy városi fiatal ur figyelmeztetett, hogy egykor megsiratom pazarlásomat, és imádkozom mindennapi kenyérért. Oh milly nagyon igaza volt!" — Az utas, kitől e történetet hallottuk, ez öreg ember halálát is megtudá. Töredelmesen megbánva fiatalkori életét halt meg. Még halálos ágyán is könyek közt intette a körülállókat, miszerint a szerencse közepette se feledkezzenek e szavakat imádkozni: „Mindennapi kenyerünket adjad nekünk ma."

Miután mindnyájan jóllaktak, felszólitá Jézus az ő tanítványait: „Szedjétek össze a hulladékot, melly fönmaradt, hogy el ne veszszen." Ha a legbővebben is megáld az Isten bennünket, azért egy morzsalékot se hagyjunk kárbaveszni. A mit mi meg nem eszünk, azt más szegény talán örömmel fogadja. Az igazi józan takarékosság abban áll, hogy mindazt, a mi vagy magunk vagy embertársaink hasznára fordítható, mindazt meg kell becsülni, s még a legcsekélyebbet is az ember javára kell fordítani. Legyünk takarékosak nem a szegények irányában, hanem a szegények javára. Az első keresztények igen lelkismeretesen bántak az Isten adományaival; ők, ha egy darab vagy csak morzsakenyér is a földre esett, teljes tisztelettel vették azt fel azonnal. Tertullián ezt irja: „Ha kenyerünkből leesik valami a földre, megijedünk és rettegünk." Boldogult atyámról tudom, ha nem takarékosan bántunk a kenyérrel, jól megfeddett bennünket érette; és ha földre ejtettünk valamit belőle, tüstént föl kellett azt vennünk s megcsókolnunk. A ki megbecsüli az Isten adományait, még többel áldatik meg az egek Urától.

A tanítványok hozzáfogtak a szedéshez azonnal, és azon hulla-

dékkal, mellyet a sok ezer férfi, asszony s gyermek az öt árpakenyérből s a két halból meghagyott, tizenkét kosarat töltöttek meg.

A mint látták az emberek ezt a csudát, igy szólának: „Ez valóban a próféta, ki e világra vala jövendő.“ Sőt föltevék magokban, hogy megfogják Jézust erővel, magokkal viszik Jeruzsalembe s királyukká teszik őt. Nem is csuda, hogy igy gondolkoztak ezek az emberek; mert látták ők, hogy a tanítványok mindig törnek a kenyérből, és az mégsem kevesbedik; a kezökbe kapott darabból egyre ettek s az mégsem fogyott; mikor már jóllaktak, misem hiányzott a kenyérből. Nem csuda, hogy szerették volna királyuknak tenni Jézust, ki oly csodálatosan tud kenyeret teremteni. Jézus azonban, jól tudván gondolataikat, észrevétlenül eltávozott, s maga egyedül mene a hegyre, hogy ott imádkozzék.

Szép volt ezen emberekben, hogy azonnal ki akarák jelenteni hálájokat Jézusnak. A gyermekek is legyenek háladatosak szüleik iránt, kiktől sok jót vesznek naponkint. Jézus azonban nem jött királyi méltóságot keresni, hanem embereket üdvözíteni; ezzel arra akart bennünket figyelmeztetni, hogy mi se kivánjuk a hiu dicsőséget vagy mulandó gyönyörűséget, melly nem képes boldogítani az embert, hanem inkább iparkodjunk magunkat s másokat üdvözíteni. Amen.

Nagyböjt ötödik vasárnapjára.

Alig hinné az ember, ha maga az evangelium nem mondaná, hogy Krisztus urunknak majd jól, majd ismét roszul folytak dolgai a zsidók között. Egykét nap előtt királylyá akarák őt tenni, ma pedig — ma már agyon akarják őt kövezni.

Jézus a sátoros ünnepre titkon ment Jeruzsalembe, hol el kezde tanítani a templomban. Barátjai, hanem ellenségei is napról napra szaporodtak, kik csupa gyülölségből gonosztevő s bünösnek kiálták ki őtet. Noha minden szavait, minden tetteit őrszemmel kisérék, mindazáltal, meg levén ő győződve ártatlanságáról, bátran szólitá fel ellenségeit: „Kicsoda vádolhat közűletek engem bünről?“ Vagy talán azzal vétettem, hogy olly sok igazságot hirdettem nektek? „Ha igazságot szólok nektek, miért nem hisztek nekem?“ — És ugyan miért nem hitték az igazságot? Azért, mert nem voltak az Istentől, vagy is nem voltak jámborok, erkölcsösök, nem szerették az Istent; nem csoda tehát, hogy az Isten igéjét nem akarták hallani. Valamint Jézus megmondá: „A ki Istentől van, Isten igéit hallgatja. Ti azért nem hallgatjátok, mert nem vagytok Istentől.“ Jól megjegyezzétek e szavakat gyermekek! Mert most is a ki nem hallgatja örömest a keresztény tanitást, vagy elmaradoz arról, az ollyanról méltán elmondhatjuk, hogy nem szereti az Istent. Különben is nagyon üdvös, az Isten igéjét hallgatni; mit meglátunk e történetből.

Short Lukács, gazdag haszonbérlő Amerikában, életének századik esztendejét érte el. Hanem több évek óta nem sokat törődött az Istennel és az örök élettel; vétkes életét legvégső vénkoráig ugy folytatta, a mint megszokta azt ifjuságában. Leült egyszer öregnapjaiban mezején, melly sok gabonát hoza már s most ismét gazdag aratással kecsegteté, és visszagondolt eltöltött hosszu életére. S ime! egyszerre csak eszébe jut valami, a mi nyolczvanöt évek előtt történt vele, de a mire soha sem gondolt azóta. T. i. tizenöt éves korában, midőn még

Európában lakott, halla egy predikációt szent Pálnak e szavairól: „A ki nem szereti az ur Jézust, verje meg azt Isten legsúlyosabb átkával.“ Ez a predikáczió ugy meghatott akkor egy nemesembert, hogy ájulva rogyott ez le a földre. A tizenöt éves Short szinte megindult mélyen; de megindulása nem tarta sokáig; egykét hetek mulva hajóra szállott s elment Amerikába, és ugy élt, mintha csak teste volna s e földön tul nem lenne hazája, mintha nem is volna lelke, mintha nem volna sem itélet, sem pokol, sem mennyország. S ugy élt még most is, midőn mint száz esztendős bünös ült mezején, és a nyolczvan évek előtt hallott predikáczióra gondola vissza. Jóllehet megvénült a könnyelmüségben, most mindazáltal kényszerítve érzi magát arra, hogy egy kevessé gondolkozzék e szavakon: „A ki nem szereti az ur Jézust, verje meg azt Isten legsúlyosabb átkával.“ Nemsokára illy gondolatok támadtak eszében: „Igen, ama sok ezerféle kegyelem-, hosszú várakozás és jóságtól, mellyet Isten száz évek óta velem éreztetett, még soha sem hagytam magamat Isten szeretetére indítatni; mindeddig mitsem tettem Megváltóm kedveért. Minthogy az Istennek illy számtalan jótéteményei mellett sem szerettem Jézust, ugyanazért nagyon méltán megérdemlem ama borzasztó átkot.“ Most eszébe jutott a nemesember is, ki a predikáczió alatt félholtan rogyott össze; aztán jéghideg borzalom futotta át tagjait s fontolóra vevé: „Illy öregkorra jutván, én is halva rogyok össze nem sokára, és üldözni fog az Isten átka mindörökké.“ Azt hitte most, hogy össze kell roskadnia; hanem az isteni béketürésnek hosszú, erős kötelébe kapaszkodék. Megtért s mindent elkövetett, hogy hátralevő tizenhat éveiben Krisztust szivből szerethesse és az Isten átkát kikerülhesse. — Ime! minő üdvös, az Isten igéjét hallgatni. Ha az Isten igéje illy nagy bünösben, olly hosszú idő mulva, olly jó gyümölcsöket hoza létre: mennyivel nagyobb üdvöt hozand az Isten igéje a mi lelkünknek, ha azt rendesen és illő figyelemmel hallgatjuk!

Mivel a zsidók nem támadhaták meg Jézusnak sem személyét, sem tanitását, ugyanazért a legaljasabb csúfszavakkal illették őtet. „Nem jól mondjuk-e mi, hogy te szamaritán,“ hibáshitü, „vagy és ördögöd van,“ ördög lakik benned. Ime! ez a köszönet az üdvös intésekért. Igy szoktak tenni a gonosz, hitetlen emberek; kicsúfolják a jámbor lelkeket, a betegápoló, Istennek szolgáló embereket; sokszor épen a mi jó és szent dolog, azt csúfolják s káromolják. Istentelenség ez, többet nem mondok; illy aljasságokat föl se vegyünk; valamint Jézus ama szemrehányásra, hogy szamaritán, egy szót sem felele; csak arra válaszola, hogy nincs ördöge: „mitsem teszek én az ördög erejével,

sem hiu dicsekvésből: hanem az Isten dicsőségeért teszek mindent. Ő megvédi becsületemet az emberek között, és a ki megbánt, boszút áll ő azon. Az Isten boldogítni akar benneteket hitem által; a ki elfogadja hitemet, az nem hal meg örökre; a ki pedig megveti azt, nem kerüli el az örök halált."

Az indulatos ember minden szavat elforgat. Jézus a lélek élete s halála felől tesz említést, ellenségei nem értik azt; ők csak földi életet s testi halált ismernek: miért is elforgatják Jézus szavait s diadalmasan kiáltják: „Hisz épen azért mondjuk, hogy ördögöd vagyon. Azt mondod, a ki szavadat hallgatja, az soha sem hal meg; tehát olly emberré teszed magadat, a kinek nem kell meghalnia s ki mindazokat is halhatatlanokká teheti, a kik szavaidat hallgatják: mi volna akkor Ábrahám és az ő hite, mi volnának a próféták s tanitásaik? A hit nem védte meg Ábrahámot, a tanitások nem védték meg a prófétákat a haláltól, meghaltak mind egytől egyig: tehát mitsem ér Ábrahám hite és a próféták tanitásai, mivel meghaltak azok, kik arra oktattak bennünket?" — A gyülölség annyira megvakitá a zsidókat, hogy meg nem foghatták: mikép élhetne valaki lélek szerint örökké, miután test szerint minden embernek meg kell egyszer halnia. Illyen az ember; a mit nem ért csúfot űz abból s gyalázza. Épen ugy tettek ezek a zsidók, mint egy történet beszéli a lappföldi emberekről.

Egy franczia tudóst a jeges Lappföldre külde kormánya, hogy vizsgálgassa ott a csillagok járását. Odaérvén a kietlen tartományba, az ott lakó törpe embereket sötét téli szállásaikon, földalatti kormos kunyhóikban találá, hol sürű gőz és füst között ültek tüzök mellett. Kiváncsian tódultak nem sokára a vidék lakosai az idegenhez; nézegették rajzolatait és eszközeit, majd ezt majd azt vették figyelmökbe fejöket rázogatva; mindent megmagyaráztattak magoknak, mitsem értettek a magyarázatból, és végre hangos nevetésre fakadtak. Közülök a legkitünőbb igy szólalt fel: „Valóban, mind magad, mind királyod s egész nemzeted eszét vesztette, hogy illy bolondságokkal vesződik." A csillagvizsgálót megboszontá e gúnyolás. Miért is mondá: „Épen nem csudálkozom, hogy mitsem fogtok fel ti, kik mint a vakandokok földalatti setét kamarákban laktok, és mitsem láttok egyebet mint havat, ködöt és jeget; mikép lehetne fogalmatok magasabb tárgyakról? De legalább kellene hinnetek azoknak, kik értelmesbek nálatoknál." Hallván a lappföldiek e szavakat, vadúl kezdének ordítani és megrohanák a csillagvizsgálót, ki csak ügygyel bajjal tudott menekülni kezeikből. — Ez a történet; mellyből megtanulhatjuk: hogy esztelen-

ség másnak szavait roszra magyarázni, vagy mást hazugságról vádolni, ha mi nem értjük szavait világosan.

A zsidók nem értvén Jézus szavait, azt gondolák, hogy Jézus tulajdon dicsőségét keresi; mert ő meg tudja menteni a haláltól mindazokat, kik szavait megtartják. Ugyanazért igy folytatá védszavait: „Ti nagyravágyónak tartotok engem. Ha én mint ember önmagamat dicsőitném, ez nem lenne igaz dicsőség; mert ezt soha sem adhatja az ember önmagának, hanem csak azoktól várhatja, kik megitélik tetteit. Én tehát nem dicsőítem magamat, hadd dicsőítsen Atyám, kit ti Istennek ismertek. Ez dicsőíthet engem legjobban, mert ismer és tudja, ki vagyok. Én ismerem jól őtet, mert tőle jövök, és jobban ismerem őt, mint ti. Ti mondjátok ugyan, hogy ismeritek; de ez csak puszta szó, mert nem tartjátok meg parancsait.“

Milly szépen oktat Jézus, hogy senki se dicsérje magát; mert épen az illyen nem nyer aztán dicséretet; és ugy jár, a mint egy mesében meg van irva.

A kakuk maga érdemeit számlálgatá az erdő madarai előtt. „Én hozom nektek a tavaszt, ugymond, mert kakukszó nyitja meg azt az erdőben. Fiaim az egész madárhazáái, minthogy más madarak nevelik fel azokat helyettem. S ugy hiszem, e fölmentetést meg is érdemlem, ki az ártalmas férgeknek olly szorgalmas pusztítója vagyok.“ — „Mind igaz, mond a holló; s én magam is tartanék rólad, kakuk szomszéd, valamit: ha minduntalan csak magad neve nem hangzanék ajkadról; de igy, megbocsáss, érdemetlen dicsekvőnek nézlek.“ — Jegyezzék meg ezt a dicsekvők magoknak.

Jézusnak főnebbi szavaiból azt is tanulhatjuk: hogy nem elég az Istent csak ismernünk, hanem meg is kell tennünk az ő szent akaratját. Hiven megtette azt Jézus, a mint élettörténete eléggé bizonyitja. Híven eljárt ő gyermekkorában szüleivel a jeruzsalemi templomba évenkint; ajtatosan viselte ott magát, épültek példáján minden jelenlevők. Engedelmeskedett szüleinek legnagyobb készséggel, jóllehet Isten fia volt, és szüleinek ura s teremtője. Szorgalmas volt otthon, segité nevelőatyját ácsmesterségében; egyetlenegy órát sem szalasztott el használatlanul, hanem szüleinek javára fordítá azt s könnyebbített rajtok minden erejével. Ti is ugy gondolkozzatok, mint Jézus; ti is ugy cselekedjetek, mint Jézus: akkor megteenditek az Isten akaratját; akkor fogjátok igazán szeretni az Istent, a ki csupa szeretet.

Mivel Jézus Ábrahámhoz hasonlítá magát, azt gondolák a zsidók, hogy Jézus hibázott. Ő jól tudta gondolatjaikat, azért igy folytatá

beszédét: „Ábrahámnak még életében megigéré az Isten, hogy nemzetségéből fog származni a Megváltó. Ő hitte ezt, tehát már látta lelki szemeivel Megváltóját. Halála után várvavárta a Megváltót a pokol tornáczában, és nem várt hiába. Megtudta, hogy már születtem, és örvendezett. Ábrahám, kit ti atyátoknak neveztek, örvendezett; ti pedig, kik fiai akartok lenni, engem megölni törekedtek."

Nem dobog-e hangosabban e szavakra szivünk tanuló ifjak? Nem valljuk-e mi is magunkat Krisztus fiainak, és nem tagadjuk, nem öljük-e meg őt számtalanszor vétkeinkkel? Nem viseljük-e magunkat Jézus irányában épen ugy, a mint egy római ifju viselte magát apja iránt? S ugyan mit tett ez? Halljuk, s irtózzunk illy háladatlanok lenni Jézus iránt.

Egy római nemesnek volt egyetlenegy fia, kit ő legforróbb szeretettel nevelt fel, és minden tudományokban tanitatott, mellyeket egy nemes ifjunak tudnia illett. A jó atya nem csak vagyonát, hanem még életét is örömest feláldozta volna fiáért; mert azt remélte, hogy fia gyámola fog lenni öregkorában s diszére fog válni egykor családjának. — Azonban a fiu kicsapongás és tobzódással piszkolta be születési nemességét; sőt azon ocsmány szándékot tette fel magában: hogy elveszi apjának életét, kitől életet kapott ő egykor. — Elment Tiberius császárhoz és bevádolta atyját azon alávaló hazugsággal: mintha az a császár élete ellen esküdött volna. Az öreg apa, kihallgatás végett, törvényszék elébe idéztetett; és ő megjelent őszbeborult hajakkal, mintegy rabszolga lánczokkal megbilincselve, siránkozó szemekkel, és a gonosztevők gyászköntösében. Fia pedig szemtelen arczczal lépett föl ellene, tarka ruhában mint vádoló; és a római császár s birák előtt még egyszer kijelenté azon alávaló hazugságot: hogy atyja a császár élete ellen esküdött. — Szerenus, ez volt neve az atyának, Szerenus odafordult fiához, megrázta lánczait, és a gyülekezet előtt hangosan kiáltá: „Oh fiu! e kezek ringattak téged bölcsődben; e kezek atyai szeretettel hordoztak téged: és te vaslánczokat verettél most azokra. E hajakat, mellyek ifjukorod s boldogságod felőli gondok, sok keservek közt megőszültek, e hajakat iszonyu gyalázattal borítád el, és végső lélekzetemkor kétségbe ejtesz engemet. A te nyelved, melly nyájas enyelgés közt tanulta tőlem a legelső emberi hangokat, a te nyelved most átkos hazugságot hord fel ellenem, melly szégyennel fekteti ősz fejemet a hideg sirba. Ime! ez a jutalom könyeim s gondjaimért, ez a köszönet véres veritékemért. Hanem te igazságos Isten! állits válaszfalat köztem és e természetellenes gyermek között; szaggasd szét ama

köteléket, melly az apát fiához fűzi, és rejtsd el őtet szemeim elől örökre. De nem, nem . . . Fiú! megjelenek még előtted véginségedben; megzörgetem akkor e lánczokat rémitően, hogy zörgése járja át füleidet és sujtsa le gyötrelmes lelkedet.“

E látványon még maga Tiberius császár is megrémült; a nép pedig köveket kapott fel, hogy az istentelen fiut kivégezze hálátlanságaért.

Meghatott és elborzasztott benneteket e háladatlan ifju? Oh vajha ugy meghatna s elborzasztana mindnyájunkat, hogy soha se lennénk többé háladatlanok Jézus iránt, ki mint a legjobb atya mindent megtett üdvösségünkért! Oh ne áruljuk, ne feszítsük meg őt soha többé vétkeinkkel!

Végre, miután bármilly világosan fejtegeté, mégsem értették vagy nem akarák érteni Jézust, világosan kimondá, hogy ő Isten; mert igy szóla: „Mielőtt Ábrahám lenne, én vagyok.“ Mivel Jézus az Atyaisten örök fiának nevezte magát, ezt istenkáromlásnak tartották a zsidók, melly vétek agyonkövezéssel büntettetett. De ő csudálatosan menekült meg a zsidók kezéből; vagy t. i. láthatlanná tette magát, vagy pedig a kövek nem érték őtet; a zsidók pedig belső sugallat által viszszatartóztattak, hogy meg ne fognák őtet.

Illy háladatlanok voltak a zsidók Jézus iránt, kitől olly sok jót hallottak. Ne kövessétek őket, fogadjátok ti mindenkitől jó szivvel a a jó szivből eredt intést, tanitást. Mert a ki nem hallgatja az üdvös intést, tanitást: ugy jár, mint a zsidók, ugy jár, mint a lancasteri ifju.

Ez a kicsapongó ifju, miután hasztalan inték őt jobb barátjai, atyját látá egyszer álomközben maga előtt állani; ki megdicsőült de komoly arczczal parancsolá neki, hogy hagyjon fel gonosz életével: hanem Jézus mondása szerint: „Ha Mózest és a prófétákat nem hallgatják, annak sem fognának hinni, a ki a holtak közül feltámadna,“ Luk. 16, 31. — a gonosz ifju föl sem vette az álmot s megmaradt előbbi vétkes ösvényén. Kevés idő mulva másodszor is ugyanazt látá s még e szavakat is hallá: ha meg nem javuland, szent Márton napja lesz halál s itéletnapja. Az ifju elbeszélé ezen álmát magához hasonló barátjainak, és vig tréfát üzött az egészből. Sőt szent Márton napján nagy lakomát adott czimboráinak, és az egész napot s éjet dőzsölésben tölté el. A mint másnap jókésőn fölébrede mámorából, s hahotával s gúnyolva emlité: milly pompásan mult el a vésztjósló nap, egyszerre csak elakad nyelve és ő elhalaványul; szél ütötte meg a dőzsöléstől elbágyadt ifjut, s még az nap kiráutá őt a halál gonosz társainak sorá-

ból. S ha még jókor a falon levő naptárra tekint, látta volna ott, hogy ez is Mártonnap vala; mert szent Márton püspök napja után mindjárt szent Márton pápa s mártyr napja következik.

Keresztény ifjak! nem sokára ismét meglátjuk lelki szemeinkkel a lándzsát, a vasszegeket, a töviskoronát, a véres keresztfát: ezeket mindannyi üdvös intőkül tekintsük; és térjünk Jézushoz, szeressük Jézust, ki annyira szeretett bennünket, hogy utolsó csepp vérét is értünk kiontotta. Amen.

Virágvasárnapra.

Jézus másnap reggel ama barátságos vacsora után, mellyet Mária s Mártha készitének neki, elmene tanítványaival Jeruzsalembe. Odaért Betfage faluhoz, melly az olajfák hegyével volt határos. Innen akara ő legünnepélyesebben bevonulni Jeruzsalemba. Többször akará már a nép egész lelkesedéssel királynak kiáltani ki Jézust; de még nem érkezett el ideje, s illy megtiszteléstől ő mindeddig idegenkedett. De most már el jött ideje, be akará most magát mutatni királyi méltóságában, népének tisztelgéseit elfogadni, a szent várost mintegy birtokába venni kész vala most. Azonban bevonulása által is meg akará mutatni, minő király ő s minő tulajdonságu az ő országa. A föld királyai pompás harczméneken vonulnak be: más állatot választ az Isten országának királya. Látszik, hogy nem hiu büszkeségből mene ünnepélyesen Jeruzsalembe; nem azért, mintha azt tartaná, hogy külső fény s tiszteletben áll az igaz boldogság: épen nem, ő teljes alázat és szelidséggel akara bevonulni, hogy híveit — bennünket alázatra tanítson. Ő mondá: „A ki megalázza magát, felmagasztaltatik," ez jutalma az alázatnak. — Egy vizcsepp aláesett a felhőből, és szégyenelte magát, midőn végig néze a végtelen tengeren. „Hol vagyok?" szóla magában, „mi a tenger s mi vagyok én? Bizonyos-e az, hogy én itt vagyok?" Miközben illy megvetéssel néze magára, felfogta egy gyöngycsiga s ölébe zárta őtet. A sors pedig ugy hozta magával, hogy ez a csekély vizcsepp a királyok legdrágább ékessége lett. Mivel megalázta magát, felmagasztaltatott. Legyünk alázatosak, minket is felmagasztal az Isten a mennyei koronára.

Jézus ez alkalommal is megmutatá tanitványinak, hogy mindent tud, tehát Isten; mert elküldé két tanitványát ezen utasítással: „Menjetek az előttetek fekvő faluba. A mint beértek, találtok egy megkötött nőstényszamarat fiával együtt; oldjátok el s vezessétek ide." A tanítványok elmentek azonnal, s ugy találtak mindent, a mint nekik mon-

datott. Nem késlekedtek ők semmit, nem gondolkoztak sokáig; hanem gyorsan teljesíték Jézus parancsát. Illy gyorsan engedelmeskedjenek a gyermekek is, különösen szüleiknek. Miért? azért, mert Isten után ők táplálnak és ruháznak, iskolába küldenek benneteket; betegségben ápolnak, minden veszélytől megoltalmaznak, őrködnek reátok, fáradoznak éjjel nappal érettetek. Nem kell-e mindezt megköszönni? S hogyan tudnátok megköszönni egyébbel, mint szeretet, tisztelet s engedelmességgel? Az engedelmes gyermekek átalában kedvesek az ő szüleik s minden emberek előtt; örvendenek rajtok az angyalok, kik gyönyörrel néznek le reájok; az engedelmes gyermekek kedvesek az Isten előtt, ki nagy áldást igért azon gyermekeknek, kik szüleiket tisztelik, szeretik s engedelmeskednek azoknak. — Az engedetlen gyermek ellenben búbánatára van szüleinek, utálják őt előljárói s mindazok a kik tudják engedetlenségét. Az engedetlen gyermektől elfordulnak az Isten angyalai, és az Isten már e földön megbünteti azt számtalanszor.

Szent Bernardin a következő történetet beszéli: A mi napjainkban Sui városban, melly nem messze fekszik Valenciától Spanyolhonban, élt egy ifju, ki szülei iránti engedetlenségével annyira vitte, hogy tizennyolcz éves korában rablásai s nyilvános büntettei végett börtönbe záratott s akasztófára itéltetett. Még egészen szakáltalan volt, de a mint az akasztófán függött, a megholtnak egyszerre szakála nőtt, és a körülálló temérdek nép előtt hajszálai megőszülvén, szakála mindegyre hosszabbodván, ugy nézett ki mint egy kilenczven éves öreg ember. Hallván a püspök e csudálatos történetet, kiment a vesztőhelyre, az egész papság s lakosság kisietett, térdre estek mindnyájan s várták, hogy megmutatja Isten, mit jelent ez a csuda. És ime! a püspök felálla egy halomra és igy szóla a néphez: „Az Isten meg akará mutatni, mennyit vesz el azok életéből, a kik engedetlenek szüleiknek. Ez az ifju olly öregkorra jutandott, mellyet most hajszálai mutatnak, ha a hetven évet el nem koczkázta volna szülei iránti engedetlenségével.“ — E borzasztó büntetés rettentsen el benneteket ifjak! minden engedetlenségtől.

Elhozák a tanítványok a szamarat fiával együtt. Zsidóországban még királyok s fejedelmek is, kivált békeidőben, szamarakon szoktak járni; a királyok, ha először vonultak ünnepiesen valamelly városba, nagyon szerettek olly állatokat választani, mellyeken még senki sem nyargalt. Illyet választa Jézus is. A tanítványok ráteríték a szamárfira köpönyegöket s ráülteték Jézust; ki igy kezd bevonulni az olajfák hegyén keresztül. S hogyan viselte magát a nép? Ime! számtalan

sok ember, kik az ünnepre jövének s láták egykor, hogy Jézus feltámasztá Lázárt, meghallván Jézus közeledését, legott pálmaágakat vettek kezökbe s elébe siettek; mindig többen s többen lettek, ugy hogy benn a városban temérdek ember lepte el az utczát, mellyen Jézus közelge.

A kik épen Jézus előtt mentek, pálmaágakat s leveleket szórtak az utra, mások ruháikat teríték az utra, szőnyegek helyett, mellyekkel a közelgő fejedelem előtt szokták az utat fölékesíteni. Szóval, ugy fogadák Jézust, a mint csak lehet egy kedves, szeretett királyt fogadni. Hogy pedig Jézusnak mint királyuknak, mint Dávid jeles utódjának hódolának, ezt kijelenték folytonos örömrivalgásukkal: „Hozsanna Dávid fiának," üdv a Messiásnak, „áldott, ki az Ur nevében jö" áldassék Istentől az üdvünkre megigért s elküldött nagy szabadító!

Szép volt e népben, hogy ennyire megtisztelé Üdvözítőjét. Kövessétek e szép példát s dicsérjétek az Istent nyilvános könyörgések és szent menetek alkalmával is. Istenem! minő szép, minő megható az, midőn egy nagy csapat hivő nép, éneket zengedezve vagy szent olvasót imádkozva kilép a templomból, és ajtatos énekeivel, imáival betölti a város, falu, mező, erdők s rétek minden téreit. Én valahányszor illy ajtatos sereget látok, élénken képzelem magamnak mindannyiszor a tágas mennyországot, hol az angyalok és szentek szinte énekkel dicsőitik az Istent; és örömemben megerednek könyeim s boldognak érzem magamat, hogy én is mint katholikus imádkozhatom velök, énekelhetek velök; és nem csak a templom szük falai közt, hanem a természet roppant templomában is áldhatom s dicsőíthetem mindenható Istenemet. Hitünknek illy nyilvános megvallásában édeseim! olly erő fekszik, melly mind magunk mind mások életén nagyszerü változást tehet és tesz is; miről meggyőzhet bennünket a következő történet.

Háromszáz év előtt, egykét esztendő hiával, élt Páris városában egy fiatal ember, ki katona volt, de puskát nem horda, mert több volt közlegény s őrmesternél. Ő igen jámborul neveltetett, s jámborságát nem veszté el a harczmezőn sem, mellyre igen korán lépe fel: a mint a harczélet némelly embert elvadít ugyan; de a halottak és sebesültek látása, a háborúval együtt járó nyomor, és a halálnak folytonos közelléte többekben komoly gondolatokat ébreszt. Hanem egészen másképen volt, midőn Párisban állomásozott ifju katonatisztünk. Nem minden katonatiszt választja magának példaképül szent Móriczot, legalább nem tevék ezt az akkoriak Párisban. Az illyenekkel sokszor kelle társalognia állásánál fogva a mi fiatal katonatisztünknek; a gonosz példák pe-

dig elrontják a jó erkölcsöket. Igy tehát jánborsága naponkint hanyatlott; az imádkozástól mindinkább elkedvetlenedett: ellenben naponkint több s több öröme telt abban, ha büszke lovával vakmerő ugrásokat tehetett, mint előtánczos magára vonhatta mindenkinek figyelmét s kártyát keverhetett a kávéházban, nők után nagy nyakkendőt hordhatott. Azonban mégsem olly könnyü dolog, a vallásból egészen kivetkőzni, ha egyszer azt komolyan s örömest gyakoroltuk; a lelkismeret tépdeli a szivet, és a régi szokás visszakivánja sokszor előbbi jogát. Valamint Nicodemus, a farizeusoktóli félelemből, éjjel ment Jézushoz: a mi párisi katonatisztünk is elment koronkint titkon egy öreg paphoz, ennek meggyónni vétkeit s magához venni az oltári szentséget. A mint egyszer ismét hozzá mene, keservesen panaszlá el neki: hogy ő már legkisebb vigaszt sem talál az imában, és majdnem irtózik az istenes gondolkozástól. A pap épen egy beteghez készüle menni, feladandó annak a haldoklók szentségeit. Egy darabig gondolkozék a pap, s aztán egyszerre igy szóla: „Én tudok egy orvosságot, melly az imádkozásbani restségedet s kedvetlenségedet meggyógyitja; fogd ezt a gyertyát és vidd előttem egy beteghez.“ A katonatiszt ezt még is sokalta s egy kis ideig vonakodott; de nem sokára meggondolá magát, elvevé a gyertyát és ment a pap előtt szépen. Épen egy nagy téren kellett átmenniök, hol katonai szemle tartatott ugyanakkor. Az ezredes, ki vezényle, s a többi tisztek egytől egyig ismerősei voltak a mi hősünknek. A mint ezt, kezében gyertyát tartva, láták a pap előtt haladni, eleinte tulajdon szemöknek sem hitték, hogy ez csakugyan az ő tiszttársok; miután pedig meggyőződtek a valóságról, iszonyú hahotára fakadtak. A mi hősünk nem hagyá magát elijesztetni, hanem ment bátran a maga utján; és ime! igaza volt az öreg papnak: mostantól fogva mind kedve visszajött az imához, mind vigaszt is talált abban; sőt a fáklyavivő a keresztény hitnek fénytárasztó fáklyájává lett. Kilépett t i. a katonaság közül s papi pályát választa magának; és tapasztalván, minő tudatlanul nőnek fel némellyek a hitben, egész életét a gyermekek s tudatlanok hitbeli oktatására szentelé; igen, egy különös társulatot is alakíta, melly csupán hitoktatással foglalkozott s foglalkozik még most is Francziahonban. S jóllehet ő 49 éves korában elveszté szeme világát, mégsem hagyolt fel ezen foglalkozásával. Most szentnek tisztelik őt, neve Bus Caesar. — Adja a jó Isten, hogy ti mindnyájan illy szépen valljátok meg az Istent, a hitet minden emberek előtt: ez mind magatok mind másoknak sok üdvöt fog hozni bizonyára.

Már most halljuk az okát, miért ment ma Jézus Jeruzsalembe?

Azért, hogy megmutassa a háladatlan népnek, hogy ő nem fél ellenségeitől. Az ő órája, halála pillanata elérkezett, mellyben elkell vérzenie az emberek üdveért a kereszten; és ő életének e szomorú órája elébe mintegy diadallal megy; nem fél a haláltól, mivel tudja, hogy ez az Isten akaratja, és halála életet hoz az embereknek — az ő testvéreinek.

Tanuljunk meg ma Jézustól, vigan menni halálunk elébe; hisz a halál üdvözítő Jézusunkhoz vezet el bennünket; a halál a mi mennyei jó Atyánkhoz vezet minket, kitől mind az életet mind a halált, mind az örömet mind a szenvedést szivesen kell fogadnunk. Ha tehát bekopogtatna nem sokára hozzánk is a halál, eljőnének hozzánk a halál póstái — a betegség, kin s fájdalom: ugy viseljük magunkat ekkor, a mint viselte magát egy beteg asszony. — Ez már egészen elerőtlenült, szava gyenge volt és akadozó, lelkét pedig a kinok s hideg forróság iszonyúan gyötörték. Végre bekövetkezett életének végső délutánja, másnap meghalálozott. A tavaszi nap melegen s nyájasan süte be szobájába és az ő fekhelyére. Ekkor sokkal erősebbnek érzé magát a beteg; fölemelkedett, kikelt ágyából s letérdepelt a földre. S most elkezde hangosan és örömteljesen imádkozni: „Adj hálát lelkem Istennek, és ne felejtsd el sok jótéteményeit; ki megbocsátja minden büneidet, meggyógyitja minden nyavalyáidat.“ Zsolt. 102, 2. Hálát adott Istennek minden gondoskodásaért, minden öröm s jóért, a mivel megáldá őtet; de legmeghatóbban adott hálát a szenvedések s fájdalmakért, mellyek által Krisztushoz vezeti őt mennyei szent Atyja. S miután minden barátjai s ellenségeiért imádkozott, egész sorsát az Isten akaratjába helyezte. Igy imádkozott: „A fájdalmak s belső gyötrelmek, mellyeket szenvedek, iszonyúak ugyan; de ha akarod legjobb mennyei Atyám! örömest eltüröm azokat még egy esztendeig, még sokkal tovább is, a meddig neked tetszik; csak magaménak mondhassalak mindenkor.“ Aztán fölkelt a földről, visszament ágyába, és az Isten kiszólitá őt másnap reggel e világból. — Igy gondolkozik, imádkozik s hal meg az olly ember, ki hisz a mennyei Atyában, kihez és az ő szent fiához vezet el bennünket a halál.

Jézusnak ezen ünnepies bevonulását eszünkbe hozza a katholika egyház az által, hogy ma pálmát szentel a pap, és pálmaágakkal kezeikben körmenetet tartanak a hivek. Láthatni e napon, hogy többen pálmaágakat visznek haza kezökben.

De hát mit csináljunk otthon e pálmákkal? Mit csináljunk? Tegyük olly helyre, hol gyakran szemünkbe ötlenek. Valahányszor látjuk azokat, gondoljuk magunkban: „Pálmát tartva kezökben vonultak

be a zsidók egykor Jeruzsalembe, hoszannát kiáltottak Jézusnak; de ötödnapra megfeszíték őtet. Illy változékony s istentelen nem akarok én lenni Jézus iránt; nem csupán ajakkal, hanem szivvel is tisztelem őt, jámborság s isteni félelemmel mutatom meg, hogy én igaz híve vagyok Jézusnak.“ A pálmák tehát a hűtelen zsidókat hozzák eszünkbe s egyszersmind arról győznek meg: hogy az embernek legjobb szándoka is könnyen füstbe megy; és arra intenek, hogy hűk legyünk Jézushoz mindhalálig.

Legyünk is hívek Jézushoz mindhalálig; ne örvendeztessük meg ma jótettel, holnap már vétekkel szomoritván meg őt: ekkor épen ollyanok lennénk mint a zsidók, kik ma hoszannát kiáltanak, ötödnapra pedig „feszitsd meg“-et ordítanak. Mi legyünk hivek az erkölcshöz mindhalálig, mert csak ez tesz boldoggá földön és sirontul. Amen.

Lelki szent gyakorlatok,

a négy utolsó dolgokról.

I. A halálról.

El van határozva, hogy minden embernek meg kell egyszer halni. Zsid. 9, 27.

Krisztusban összegyült ájtatos ifjak!

Istennek, ki az ég és föld Ura, legremekebb teremtménye e földön az ember, ki Isten képére és hasonlatosságára teremtetett. Az embernek nemesb része, a halhatatlan lélek élni fog akkor is, ha porhüvelye rothadásnak indul. Az embernek tehát első s vég czéljával egyező főkötelme gondoskodni lelke üdvéről, Üdvözítőnk mondása szerint: „Mit használ az embernek, ha az egész világot birja, lelkének pedig kárát vallja.“ Máté 16, 26. Helytelenül, czéltévesztve, s kárhozatos könnyelmüségben élnek tehát azok, kik erejöket, tehetségök s idejöket mulandó világi javak hajhászása s megszerzésére fordítják, lelkük üdvéről pedig nem gondoskodnak. Az illyenek vakon rohannak a veszélyes örvény felé, melly őket a bizonyos kárhozat mélyébe sülyesztendi, ha csak jobb irányt nem vesznek.

Ime, ajtatos ifjak! itt rejlik annak oka, hogy mi e napokban ide e terembe, mint szentmagányba összejövünk s félrevonulunk, az atyáskodó felsőbb rendelet következtében, az anyaszentegyház szellemében; az iskolai teremekben nem azért szünnek meg e napokban a rendes tanelőadások, hogy vig kedvtöltéseket hajhászszunk, hanem hogy elfordulva a világi dolgoktól, Istennel társalogjunk, lelkünk üdvéről gondoskodjunk, magunkat méltóképen elkészítve a husvéti szent gyónásra. „Most van a kellemes idő, ugymond sz. Pál, most van az üdvösségnek

napja.“ Kor. II. 6, 2. — Hogy az ugynevezett lelki gyakorlatok, mellyeket mint lelki vezér veletek e napokban tartok, szükségesek, az kitünik salezi sz. Ferencz eme mondatából: „Az órának sem elég, hogy csak fölhuzzák, hanem szét kell azt néhaněha bontani, por és rozsdából ki kell tisztogatni; sőt az elkopott részecskéket ujakkal szükséges pótolni.“ Nemde mi gyarló emberek lévén naponkint vétkezünk, ugy, hogy ha azt mondanók: nincs bününk, magunkat csalnók meg. Ha tehát szeretjük s ohajtjuk lelkünk üdvét, töltsük az időt eme napokban templom látogatással, többet imádkozva, épületes könyvek olvasgatásával, szent elmélkedések között. A mint sz. Pál mondja: „Kivetkőzve az ó emberből az ő cselekedetivel, öltözzünk azon ujba, ki megujítatik annak ábrázatja szerinti ismeretére, ki azt teremté.“ Efez. 4, 24.

Eme lelkigyakorlatokra kitüzött napokban legyenek elmélkedésünk tárgyai: a négy utolsó dolgok; hisz irva van: „Emlékezzél meg végső dolgaidról, és soha nem fogsz vétkezni.“ Sir. 7, 40. Jelenleg elmélkedjünk a halálról. Oh élet s halál ura Istene! lágyitsd meg sziveinket üdvös megindulásra.

Tagadhatlan, hogy valamint egy ember által jött e világra a bün: ugy egynek büne miatt uralkodik a halál, melly a bünnek zsoldja. Sz. Pál a zsidókhoz irt levelében nyiltan kimondá: „El van határozva, hogy egyszer minden embernek meg kell halni.“ Ez olly fontos igazság, miszerint kétkedésre épen nincs okunk; a szentirásnak eme csalhatlan állitását a mindennapi tapasztalás déli fénynél világosabban igazolja. Hisz minden, a mi bennünket környez, halálra emlékeztet, s az enyészet prédája. „Benne van a halandóság az életnek magvában, benne van a mulandóság a föld minden porában! Szolga vagy nagy ur légy, dús avagy szegény; légy korod hanyadtán, vagy pedig delén; még ma föld takarhat, a halál terajtad egy csapást tevén.“ — Hol vannak a világhódító császárok s királyok? A történet bámulatos dolgokat említ; a hegycsucsokon álló várromok erős, edzett nemzedékekről szólanak; gyüjteményekben bámuljuk vasöltönyeiket, fegyvereiket: hol vannak mind azok? Hol azon elbizakodottak, kik előtt rettegtek az emberek, különféle korok és világrészekben? Nemde ők is por és hamuvá lettek épen ugy, mint a botra támaszkodó koldus.

S valljon ez életet mihez hasonlíthatnók helyesebben, mint a gőzhöz, melly alig keletkezve ismét eloszlik! vagy a gyenge virághoz, melly ma kifejlik, s holnap már elhervad! vagy a lenge falevélhez, mellyet minden vihar magával tova ragad! vagy a patakhoz, melly alig elhagyva forrását ismét a föld alatt elenyészik! Az élet lobog, igen lo-

bog, mint a meggyujtott gyertya, s ha idő előtt nem is jő vihar, melly lángját eloltja, fölemészti az önmagát. Látjuk, ha megérett a gyümölcs, önként leesik fájáról. Nazianzi sz. Gergely megjegyzi: „A halál kivánatos szétválása a sár börtönének, lerázása a földi bilincseknek, átmenet Istenhez, s az igazi élet kezdete.“ — Oh ifjak! ne feledjétek, hogy a milly bizonyos halálunk, olly bizonytalan halálunk órája; az már holnap, sőt még ma is üthet. Ki számithat biztosan arra, hogy, ha bár ép erővel távozott el hazulról, egészségesen térend vissza? hisz leeshetik a háztetőről egy cserép, mentedben fejedre hull, s te élet nélkül földre terülsz! Hányszor hallottátok beszélni: ez kard által esett el, ez vizbe fuladt; az magasról leesve nyakát szegte, ez evés közben megmerevedett; amaz játék közben végezte életét. Egyiket tüz, másikat fegyver, a harmadikat döghalál, a negyediket pedig gyilkosság végezte ki. Az ószövetségi szentirás azt mondja: „Nem tudja az ember az ő végét, hanem mint a halak horoggal, s mint a madarak tőrrel fogattatnak: ugy fogattatnak meg az emberek a gonosz időben, midőn az hirtelen reájok jő.“ Préd. 9, 12.

Minthogy bizonyos halálunknak sem idejét, sem óráját, sem módját nem tudjuk, boldog ember az, ki magára vigyáz s el van készülve. Ezt az ur Jézus értésünkre adá a tiz szüzről péld abeszédben. Ugyanis olly divat volt az izraelitáknál szokásban, hogy lakodalom alkalmával az eljegyzett arának házához késő estve szokott a vőlegény megérkezni, kinek elébe ki szoktak menni az ara társnéi égő lámpával. Jézus, ki minden alkalmat a legbölcsebben föl tudott használni, illy példabeszédet monda a vőlegényre várakozó tiz szüzről: „A tiz közül öt, okos létükre, megtölté olajjal a magukkal vitt lámpát; a másik öt pedig elég meggondolatlanul ollyan lámpát vitt magával, mellyben az olaj, ugyszólván, fogytán volt. Mivel a vőlegény sokáig késett, a szüzek elálmosodván a huzamosb várakozásban, elaludtak. Éjfélkor lárma lőn, s az álombaszenderedettek föleszméltek e szóra: „A vőlegény jő, menjetek elébe.“ Az olajnélküli lámpák birtokosnéi megkérék amazokat, öntenének lámpáikba olajt; de az okos szüzek bölcs előlátásból nem kölcsönzének, nehogy idő előtt a magukéból is kifogyjon. S mig azok olajért az árulókhoz távozának, azalatt megérkezett a vőlegény, és bemenvén a jelenlevőkkel a lakodalmas helyre, az ajtót bezárták. Elérkeztek ugyan később az olajt vevők is, de bekopogtatásuk után a vőlegénytől elutasittattak e szavakkal: „Bizony mondom, nem ismerlek titeket.“ — Oh ifjak! vonjátok ebből ama tanulságot, hogy a halálra mindenkor készen legyetek, mert: „nem tudjátok, melly órában jön el

a ti Uratok.“ Most, még időtök van, gyüjtsetek magatoknak halhatatlan kincseket, a bölcs szerint: „Valamit kezed mivelhet, el ne mulaszd végbevinni: mert a holtak országában, a hová sietsz, sem cselekvésnek, sem okosság és bölcseségnek nincs többé helye.“ Préd. 9, 10. Oh vajha ne felednétek, hogy a mint halálunk óráján találtatunk, a szerint fogunk megitéltetni! Milly boldog és okos az, ki ollyan igyekszik lenni életében, millyennek találtatni kiván halálakor!

A mi a halálraválást illeti, a mondáskint: „millyen az élet, ollyan a halál.“ Ha fölötte szerencsétlen a gonoszok halála: bizonyára boldog a jámboroké. Ezt a királyi látnok igy fejezi ki: „A bünösök halála igen gonosz;“ ellenben „drágalátos az Ur szine előtt az ő szenteinek halála.“ Zsolt. 33, 22. 115, 15. Az érzéki élvek tengerébe elsülyedők, ama hitetlenek és bünösök, kik sokszor elnémitották a belső biró vádjait, kik büneiket különféle ürügyek alatt mentegették, ál-okokkal helyreütni, a világ zajaiban s gyönyör-élvekben elszenderítni, a lelkismeret furdalásit elfojtani igyekeztek, halálos ágyukon a rég elkövetett, de helyre nem hozott büneiket meglátandják valódi alakjaikban, föltünnek büneik egész undorító gonoszságukban. Pokoli kin mardossa e borzadályos körülményben a bünösnek kedélyét, félelem s aggály pusztít keblében, nagy remegés fogja el egész valóját, mintha villanyos borzongatások járnák át minden idegzetét; retteg a haláltól, visszaborzad elkövetett vétkeinek rém alakjaitól, mellyek őt rettentően vádolva, fejére átkot és kárhozatot kiáltanak. Oh a bünösök halála igen gonosz! — Ellenben a jámborok s istenfélők, kik e rövid élet utain lélekben Istennél ugy jártak, hogy az élet sara, a bünnek fekélye be nem szennyezé őket, áthatva a halhatatlanság magasztos eszméje által, örültek s örvendeztek a bizonyos halál közeledtekor, hogy tudnillik az ur Jézussal, ki a halálban is önpéldájával járt előttünk, egyesülhetnek. Illy vágyakozó szeretettől hevülve mondá sz. Pál: „Ohajtok föloszlani és Krisztussal lenni.“ — „Krisztus az életem, halál a nyereségem.“ Sz. Benedek apát megtekinté halála előtt sirját, mellyet előlegesen megásatott, s arczán olly öröm tükröződék, minőt egy zsugori fösvényén, ki elásott kincsre akad, hiába keresnénk. Sz. Ambrus püspök haldokolva eme szavakat mondá: „Jó Atya, fogadj föl karjaidba.“ Mint a gyermek, ki nyugalmasan hajtja fejét anyja keblére azon édes tudattal, hogy ismét fölébred: ugy nyugszik el az igaz keresztény a föltámadás biztos reményével, a szentirásnak eme vigaszteljes szavait rebegve: „Atyámhoz megyek.“

Ajtatos iſjak! a mit ime most a halálróli elmélkedés alatt hallottatok, véssétek mélyen szivetekbe; használjátok föl okosan az üdvösség

napját, s éljetek jámborul, hisz a milly bizonyos halálunk, olly bizonytalan annak órája; nem tudja az ember az ő végét. Most pedig imádkozzunk, hogy jó kimulást nyerhessünk, mondván:

Örök mindenható Istenünk! engedd, hogy a reánk váró bizonyos halálról soha meg ne feledkezzünk; oh engedd, hogy a világ csábjaitól magunkat soha se engedjük elámítatni, hanem szemeinket a világ zajától a csendes sirhantokra fordítva, mindenkor készen tartsuk magunkat a halálra, nehogy a késő bánat tövései sértegessék valónkat. — Urunk Jézus Krisztus! ama nagy szomorúságra, melly szivedet az olajfák hegyén ugy elárasztá, hogy mind halálig szomorkodál, kérünk téged mélyen imádó tisztelettel, méltóztassál életünk vég pillanatán, midőn szivünket a félelem s rettegés szorongatásai körülfogják, rajtunk könyörülni, s angyalid által nyavalgó lelkünket megerősítni a mennyei vigasztalások balzsamával. — Oh Mária! Jézus anyja, esedezzél érettünk, az örök hazába segítsd be lelkünk. Amen.

II. Az itéletről.

Mindnyájunknak meg kell jelenni Krisztus itélőszéke előtt, hogy elvegye kiki a test tulajdonit, a mint cselekedett, jót vagy roszat. II. Kor. 5, 10.

Minden emberre halála után két itélet vár; az egyik személyes, vagyis „különös itélet," mellyen az embernek halhatlan lelke elválván porhadó testétől, azonnal a mindentudó s örök igazságu biró elé állitatik, hogy számot adjon a testben töltött életéről. „El van határozva, ugy mond sz. Pál, hogy az ember egyszer meghaljon, azután pedig megitéltessék. Zsid. 9, 27. De eme halálunk után rögtön tartandó itéleten kivül hátra van még egy, a világ végén a testnek föltámadásakor, minden ember fölött hozandó „közönséges itélet." Betelvén ugyanis az emberi-nem terjedésére, s e földöni vizsgáltatására az Istentől meghatározott idő, beköszönt a végső nap, a közönséges itélet napja, melly egyszersmind az Istenember Jézus Krisztusnak, az elevenek és holtak itélőbirája eljövetelének napja leend. — Ezen eljöveteléről többször szólott Jézus, de legvilágosabban rajzolá következő szavakkal: „Az Emberfia eljövend Atyjának dicsőségében az ő angyalaival, s akkor megfizet kinekkinek az ő cselekedetei szerint." Máté 16, 27. És ugyan sz. Máténál ismét igy szól: „Mikor eljövend az Emberfia az ő dicsőségében, s minden angyalok vele: akkor ülni fog fölségének fejedelmi székében, s elébe gyülnek minden nemzetek; akkor az előtte összegyülekezett népeket elkülönzendi egymástól, mikint a pásztor elkülönzi a juhokat a kecskéktől; a juhokat az ő jobbjára, a kecskéket pedig baljára állitván. Akkor szól a király azoknak, kik jobbja felől lesznek: Jöjjetek Atyámnak áldottai, birjátok a világ kezdetétől fogva nektek készített országot! Akkor szól azoknak is, kik balja felől lesznek: Távozzatok tőlem átkozottak az örök tüzre, melly készítetett az ördögnek, s az ő angyalainak." 25, 31. — Ezen közönséges itéletet szükségli az isteni igazságosság kiszolgáltatása is. — Ugyanis ki merné

kétségbe vonni, hogy az erkölcsi jóság dicsőséget, a gonoszság gyalázatot érdemel? azt pedig a mindennapi tapasztalás bizonyítja, miszerint e világon számtalan jámborok alacsonságban s megvettetésben, csufoltatás-gúny és nyomornak kitéve, élnek; mig az istentelenek becsületben tartatnak, mindennel bővelkednek, tiszteltetnek és magasztaltatnak! Ki kell tehát és ki is fog nyilatkoztattatni a közönséges itélet napján, hogy itt e földön minden az Isten bölcsesége s igazsága által vala kormányozva, s az egész világ előtt meg fogja hallani az igaz a legfényesebb elismerést, az istentelen pedig az örök büntetés itéletét. Oh vajha mindig szemünk előtt lebegne az itélet napja! midőn az irott könyv majd kinyilik, melly szerint azt megitélik, ég s pokol hogy kikre illik!

Való és bizonyos az, hogy az apostol szavai szerint: „Mindnyájunknak meg kell jelenni Krisztus itélőszéke előtt, hogy elvegye kiki annak, mit a testben jót vagy roszat cselekedett, jutalmát avagy büntetését.“ Jézus eljövetelét az itéletre, megrázó jelenetek kisérendik: „El fog mulni e világnak alakja; az egek erei megindulnak, a nap meghomályosodik, a hold fényleni megszünik, és a csillagok lehullanak az égből. Akkor föltetszik az Emberfiának jele az égen, és zokogni fognak a földnek minden nemzetségei, s látni fogják eljőni az Ember fiát az égnek felhőiben nagy hatalommal és fölséggel.“ Haszontalanság volna a drága időt annak feszegetésével tölteni, hogy tulajdonképen mikor lesz vége a világnak? Eme kandiságra maga Jézus megfelelt, mondván: „Nem tartozik hozzátok tudni az elrendelt időket s alkalmakat, mellyeket az Atya önhatalma szerint megállapított.“ Ap. csel. 1, 7. Tartson bár a világ másokra nézve akármeddig, ha én ma meghalok, rám nézve vége van a világnak! De hogyan is kivánhatja az ember a közönséges itélet napját megtudni, midőn ama szempillanatot sem tudhatja, midőn lelke a testétől elvál, s megjelenik Jézus itélőszéke előtt, hogy elvegye érdemlett jutalmát vagy büntetését. Fölemlíthetném itt sz. Ágoston ebbeli észrevételét: „Az utolsó nap el van rejtve előttünk, hogy vétek nélkül tartassék minden nap.“ A közönséges itélet napját s óráját, Jézus szavai szerint „senki nem tudja, még a mennyei angyalok sem, hanem egyedül az Atya.“ Máté 24, 36. Azért int bennünket az Üdvözítő, hogy vigyázzunk és készen legyünk, mert a melly órában nem vélitek, megjelenik az Emberfia.“ Máté 24, 44.

Oh ifjak! bármily távol lenni gondoljuk is a világ végét, azon itéletet, mellyet Jézus az összes emberinem fölött tartand a világ végén; de annyi bizonyos, hogy közülünk kiki sokkal hamarább éri vé-

gét a világnak, hogysem könnyelmüségéhez képest vélhetné. A mint örök álomra behunytuk szemünket, nem világít nekünk többé a ragyogó nap az egeknek magas tiszta kékjében; mitsem használ a sok ügygyel bajjal összegyüjtött kincshalmaz! Legott a mint szemünket benyomá a kemény halálnak sápadt angyala, eljutunk azon igaz birónak kezébe, ki minden személyválogatás, szószóló s furfangos ügyvéd nélkül megitél bennünket a legszigorubb igazságosság szerint, szent törvénye s evangeliuma értelmében; az igazságos itélet pedig ugyanazon pillanatban végre is hajtatván, vagy a választottaknak vagy az elkárhozottaknak sorába tétetünk mindvégig s örökre. Ide vonatkozólag megjegyzi sz. Ágoston: „Minden joggal s üdvösen hisszük, hogy a lelkek megitéltetnek, mihelyt a testből kiköltöznek, mielőtt még amaz itéletre jőnének, mellyen ismét visszanyert testök szerint meg kell itéltetniök.“ — A mi sorsunkon mitsem változtat az utolsó itélet napja; a különbség csak az lesz e között, s a halálunkkor hozandó itélet között, hogy a közönséges itéletben a világ végén nyilvánosságra hozatnak minden büneink az egész világ előtt, és föltámadván tulajdon átváltozott testünkben, az ujolag fölöttünk kimondott itélet szerint testünk is, — mint lelkünknek ez életbeni bün avagy erénytársa — vagy az örökké tartandó kinokban részesülend, vagy a végnélküli örömökben.

Ezek kétségbe nem vonható bizonyossággal kijelentett igazságok, mellyek a régi keresztényeknek szivébe olly mélyen behatottak, hogy lemondván e csalárd világ fénypompája s gyönyöreiről, sanyaru penitenciatartásban tölték napjaikat. Ámde a mai világ ezen igazságokat, ugyszólván, feledni látszik, s épen azért sokaknál még nyoma is alig mutatkozik a keresztény jó erkölcsöknek, s az evangelium szerinti életnek se hire, se hamva! Oh borzasztó érzéktelenség! Avagy nem épen ez szüli-e a mindinkább elharapódzó gonoszságokat, az isteni s emberi törvényeknek galád és vakmerő áthágását s megszegését? Vagy talán azt gondolják a gonoszok, hogy: jó az Isten, megbocsátja büneiket. Oh az való, hogy az Isten irgalmas, de igazságos is. Az ő szeretete minden törvényszegést mint hűtlenséget tekint, mellyet igazsága büntetlen nem hagyand, hanem megbünteti azt, mind itt ez életben, mind amott az örökkévalóságban. A Fölséges hosszan tür, de adós nem marad. — Oh bünös lélek! nyujt ugyan az Isten irgalma ez életben ösztönt és malasztot a te gonosz utaidnak megismerésére, föl fölszólit az igazulásra; de ha ezen isteni irgalomnak intő szózatára bedugod füleidet élted napjaiban, akkor magadat büntető igazságára érdemesíted. Vajmi nagy különbség van ám a között, a millyen ma hozzánk Jézus,

és a millyen lesz majd az utolsó napon! Ma hitünk szemeivel csak tükörben látjuk őt, akkor meglátandjuk szinről szinre, a mint van; ma mint irgalmas, akkor mint igazságos Urunkat s Istenünket; ma mint kegyes Megváltót, akkor mint engesztelhetlen itélőbirót, mint a jóknak megjutalmazóját, és a gonoszoknak büntetőjét látandjuk eljőni az égnek felhőiben, nagy hatalom és dicsőséggel. — Oh bünös lélek! avval se hitegesd magadat, mintha akár a halálodat követő személyes itéletkor, akár az utolsó napon reád váró közönséges itéletben, helye lenne valami mentségnek, mert az örök igazság kimondá: „Ég és föld elmulnak, de nem az én igéim," azaz, törvényeim soha elnem mulnak. Ezek szerint fog kiki közülünk ama rettenetes napon megitéltetni. S a milly örvendetes leend eme nagy nap az Istenfiának jobbjára állított igazaknak, midőn hallani fogják az örök birónak eme vigaszteljes és jutalomosztó szavait: „Jertek Atyámnak áldottai, birjátok a világ kezdetétől fogva nektek készített országot:" olly rettenetes és kétségbeejtő leszen a bal felől állított gonoszoknak, midőn füleikbe dördülend a már irgalmat többé nem ismerő, kérlelhetlen itéletnek eme lesujtó hangja: „Távozzatok tőlem átkozottak az örök tüzre, melly készítetett az ördögnek és az ő angyalainak."

Ajtatos ifjak! ha sziveteken fekszik üdvösségtek, ha nem akarjátok szivetek ajtaját egészen elzárni a megtérésre intő isteni sugallat előtt, tartsátok szüntelen szemetek előtt hű rajzát nem csak az utolsó itéletnek; hanem annak is, melly, a mint lelkünk testi hüvelyéből kiköltözik, azonnal bekövetkezik. Vajha ti mindnyájan, kik most nagy bátorsággal jártok az örök veszély ösvényén, meggondolnátok, minő szembekelés leszen ez reátok nézve! Gondoljatok ama jelenetre, midőn az ur Jézus ülni fog dicsősége trónjában, s előtte összegyülekeznek minden népek, hogyan fog majd akkor pirulni az ollyan, ki szégyenlé őt e földön megvallani, ki őt káromolni, és megtagadni merészlette! hogyan fog az illyen majd akkor jajveszékelve kiáltozni: „Oh hegyek! essetek reám; oh halmok! temessetek el engem. — Oh bár e gondolat mindnyájatokat eltöltene szent borzadálylyal és rémüléssel; bár e pillanattól fogva mindenitek az ő dolgaiban és cselekedetiben a kimenet s eredményre tekintene! — Nem, nem lehet tagadni, hogy valaha, s talán nem sokára meg kell jelennünk ama rettenetes itélőszék előtt, hol tudvák büneink, sőt még szivünk legtitkosabb indulatai is; bizonyos, hogy olly biróval kell szembeszállanunk, ki föl tudja födözni a most ügyesen rejtegetett bünmerényeinket is, ki előtt semmi sincsen elrejtve, ki ajándékokkal meg nem engesztelhető, sem a mentegetődzést el

nem fogadja, hanem igazság szerint a törvény értelmében itélend. Vajha e gondolat hathatósan fölindítna mindnyájatokat a megjobbulásra, és a jámbor életnek folytatására! Mi hogy annál könnyebben megtörténjék, fohászkodjunk föl:

Oh szerelmes Jézus! eleveneknek és holtaknak itélő birája, ki most még hathatós közbenjárónk vagy, de rögtön halálunk után, s a föltámadás nagy napján szigoru és igaz biránk leszesz, oltsd véghetetlen irgalmad által sziveinkbe a te itéletidnek félelmét, hogy szent malasztod segélyével szivünkben megtörődvén, az elszaporodott vétkes példáknak, ocsmány szokásoknak, rendetlen indulatoknak és tiltott gyönyöröknek örökre ellentmondjunk. Ah segíts meg minket édes Jézusunk! hogy példád szerint mi is holtig jóban foglalkozzunk, a te sz. törvényed legyen sinórmértéke egész életünknek. Oh Jézus és Mária! irgalmazzatok nekünk, könyörüljetek rajtunk majdan halálunk gyötrelmeiben; hogy mindegyikünk ama kegyes szavakat hallhassa: „Még ma velem leszesz a paradicsomban.“ Amen.

III. A pokolról.

Távozzatok tőlem átkozottak az örök tüzre, melly készítetett az ördögnek és az ő angyalainak. Máté 25, 41.

Maga a józan ész átlátván, hogy a bünösnek sorsa nem lehet egyenlő a jámboréval, kezeskedik, miszerint a jó jutalmat érdemel, a gonosz pedig büntetést. Ámde tapasztaljuk, hogy e földi állapotunk épen nincs mindenkor az érdemhez szabva, mert a jámbornak gyakran vérzik szive s küszködik bajokkal: míg a gonosz kényekedve szerint töltheti vidám napjait. Ez méltán ellenkeznék az isteni igazsággal, ha életünk végkép megszünnék a halállal. Ezt az emberek mélyen érzették mindenkor, s azért nem is volt, és nincs is olly, csak valamennyire művelt nemzet, melly nem sejtette, vagy legalább ne ohajtotta volna a lélek halhatatlanságát, s a jövő élet valóságát; de mit ezek jobban csak ohajtottak, mintsem teljesen meggyőződve hittek, azt Jézus teljes bizonyossággal tanitá intvén övéit, hogy: „Ne féljenek azoktól, kik a testet megölik, de a lelket meg nem ölhetik; hanem inkább féljetek attól, a ki mind a lelket, mind a testet a gehennára vetheti.“ Máté 10, 28. Inté továbbá az isteni mester az ő tanitványit, hogy: „maguknak ne ollyan kincseket iparkodjanak gyüjteni, miket a rozsda és moly megemészt, a tolvajok kiásnak és ellopnak; hanem gyüjtsenek kincseket az égben, hol azt a rozsda és moly meg nem emészti, a tolvajok el nem viszik.“ — Ebből nyilván kitünik, hogy a bünösök sorsa ez élet után épenséggel nem egyenlő a jámborokéval, hanem az állapotok méltányos kiosztásával szembetünővé kell lennie az isteni igazságosságnak. A megtörtént isteni igaz itéletet tehát rögtön követi végrehajtása az örök biró határozatának, ki valamint a választottakat e jutalomosztó szavakkal fogja megörvendeztetni: „Jöjjetek Atyámnak áldottai, birjátok a világ kezdetétől fogva nektek készítetett országot“: ugyszinte istenségének fölséges tekintélyével változhatlanul mondandja a megrögzött gonoszoknak: „Távozzatok tőlem átkozottak az örök tüzre.“

Az elkárhozottak mondhatlan s örök kinjainak helye s állapota, közönségesen pokolnak neveztetik. Oh e szó: pokol, maga is képes élettelen röggé fagyasztani az emberi szivet! Elmélkedjünk tehát a pokolról. Vajha ebbeli foglalkozásunk idején az örök hatalmu Istennek szent ihlete fölgerjesztené szivünket üdvös félelemre!

Hogy azokra, kik az Isten törvényét megvetették, s magukat e földi pályán az isteni gondviselés iránya szerint neveltetni nem engedték, szomoru és boldogtalan sors vár ez élet után, nyiltan kimondá Üdvözítőnk az átalános itélet föstésében. Értésünkre adá tudnillik, hogy az itélet napján elválasztván a jókat a roszaktól, ezekhez igy szóland: „Távozzatok tőlem átkozottak az örök tüzre: mert éheztem s nem adtatok ennem; szomjuhoztam s nem adtatok innom; jövevény valék, s nem fogadtatok engem be szállásra; mezitelen valék s be nem födöztetek; beteg valék s a fogságban, és nem látogattatok meg engem. Akkor ezek is fogják neki mondani: Uram! mikor láttunk téged éhezni vagy szomjuhozni, vagy hogy jövevény, mezítelen, beteg avagy fogságban lettél volna, és nem segitettünk? Akkor megfelel nekik mondván: Bizony mondom nektek, valamit egynek a legkisebbek közül nem cselekedtetek, azt nekem is megtagadtátok. S elmennek ezek az örök kinzásba.“ Máté 25, 41. Hogy az istentelenek csakugyan pokolra jutnak, ezt Üdvözítőnk értésünkre adá még a dúsgazdag és szegény Lázárról vett példabeszédben, mit sz. Lukács igy ad elő: „Vala egy gazdag ember, ki bársony és biborba öltözék, s naponkint fényesen vendégeskedék; vala pedig egy Lázár nevü koldus is, ki amannak ajtaja előtt feküvék telve fekélyekkel, megelégítetni kivánván a gazdag asztaláról lehullott morzsákból, de senki sem ada neki. Lőn pedig, meghala a koldus és elviteték az angyaloktól Ábrahám kebelébe; meghala pedig a gazdag is s eltemetteték. Ez a pokolban, midőn kinokat szenvede, fölemelvén szemeit látá Ábrahámot távol és Lázárt kebelében. S fölkiáltván mondá: Atyám Ábrahám! könyörülj rajtam, s küld el Lázárt, hogy csak ujjának hegyét is vizbe mártva hüvesítse meg nyelvemet, mert gyötörtetem e lángban. Ábrahám pedig felele: Fiu! jusson eszedbe, hogy életedben elvetted javaidat, mint Lázár is türé viszontagságait; most ez vigasztaltatik, te pedig gyötörtetel.“ 16, 19. — Oh ifjak! ha már azokat, kik a felebaráti szeretet sugallotta irgalmasságot elmulasztották gyakorolni, illy bal sors, akkora boldogtalanság érendi; ugyan mit várhatnak azok, kik ezenfölül még igazságtalanok is, engedetlenek, csalók, rablók, rágalmazók, az ártatlanság elcsábitói, istentelen káromkodók, botránkoz-

tatók, vagy épen teljes megvetői Jézus religiojának! Oh nincs nyugalma a bünös öntudatnak! nincs derültebb kilátás a gonoszok részére, a bünt megbüntető Istennek itélete következtében a boldogtalanság kin-örvényébe taszítatnak! „A ki az Isten templomát megfertőzteti, elveszti azt az Isten.“ Kor. I. 3, 17.

Nincs kétség benne, hogy a pokol, a boldogok hajlékától megmérhetlen köz által elválasztott, utálatos és rémítő hely, hol egyedül az ördögök s követőik az istentelen gonoszok gyülekeznek össze. Egyébiránt hogy minők lesznek a pokoli kinok, azt közelebbről nem jelentette ki az Isten, valószinüleg azért, mivel természetökre nézve az e földön látott és tapasztaltaktól annyira különböznek, hogy képzeletünket is sokkal fölülmulják. Annyit azonban bizonyosnak tarthatni, hogy a pokoli kinok fölötte érzékenyek leendenek, minthogy a szentirásban e kinok ábrázolására használt képek együlegyig a legnagyobb nyomoruságra, legérzékenyebb fájdalomra mutatnak. Ugyanis mi okoz az emberi testnek érzékenyebb fájdalmat, mint az égető tüz? Már pedig az ur Jézus, mint itélőbiró azt mondandja a gonoszoknak: „Távozzatok tőlem az örök tüzre!“ Mi utálatosabb s undokabb, mint egy rothadásnak indult s férgek prédájává lett hullát látni? S ime a szentirás igy szól a gonoszokról: „Az ő férgök meg nem szünik.“ Mi rettentőbb az emberre nézve, mint sötét börtönbe záratni, s ott minden segély és vigasztalástól megfosztatva egyedül magára hagyatni, s a fájdalmaknak közepette a kétségbeesés martalékává lenni? Már pedig a szentirás az elkárhozottak nyomorteljes helyzetének föstésében eme képpel él: „kivettetnek a külső sötétségre, hol lészen sirás és fogak csikorgatása!“ — Oh ifjak! mindehhez még az is járul, hogy az elkárhozottakat egy soha meg nem haló féregként, szüntelen mardossa a furdaló lelkismeret, eléjek tartva elkövetett büneiknek számát s utálatosságát, éreztetvén velök, minő nagy kárt vallottak az által, hogy földi pályájukon olly kevéset hajtottak Isten parancsaira; miért most az Istent, mint minden jóság és boldogság legtisztább kutfejét, soha többé nem láthatják! Ugyvan, a gonoszoknak saját öntudatuk teszen örökös szemrehányást, hogy véghetetlen szerencsétlenségöknek egyedül maguk az okai; koránsem vádolhatják kegyetlenségről a jó Istent, ki valamint szent törvényei beteljesítőinek eleve kihirdette az örök jutalmat: ugy azok vakmerő megszegőire s lábbal taposóira kiszabta az örök büntetést.

Az elkárhozottakra nyomasztólag hat az is, hogy kénytelenítetnek örökön örökké megmaradni az ördögnek, és magukhoz hasonló gonoszoknak nyughatatlan körében, boldogtalan társaságában. Az al-

világ szurkos tömkelegébe nem, nem hat le a részvét fohásza, nem a kegy bocsánat-szava! Jaj be kinos helyzet örökre eltemettetni, minden kilátás nélkül az enyhülésre! Továbbá ingereltetni fognak itt e földön megszokott, és soha eléggé meg nem zabolázott kívánságaiktól is, és ezeket kielégíthetni soha, de soha nem leszen alkalmuk. Azonfölül gyötrendi őket a rájok kiszabott, az emésztő tűz okozta fájdalmakhoz hasonló, legérzékenyebb büntetés; minden fájdalom reájok rohan. „Megbüntettetnek, ugymond sz. Pál, örök veszedelemmel.“ Tesszal. II. 1, 9. Nagy sz. Gergely, a pokoli örök büntetések viszonya fölött az isteni igazsághoz következőleg nyilatkozik: „A biró igazságának fogalma hozza magával, hogy a büntetés soha meg ne szünjék azokra nézve, kik az életben a büntől soha szabadok lenni nem akarnak. Mert az istentelenek, ha lehető vala, ohajtottak volna kétségkivül végnélkül élni e földön, hogy végnélkül vétkezhessenek. Mert azok, kik az életben soha megnem szünnek vétkezni, mutatják, hogy mindig a bünben akarnak élni.“ Innen az istentelennek örökre való megkeményedése a bünben, szükségkép örökkévaló pokoli büntetést von maga után.

Ajtatos ifjak! jóllehet nem épen illő, hogy a keresztény egyedül a büntetésektőli félelem miatt kerülje a roszat, s cselekedje a jót, mert kit csak ez javít, az még igen távol van a keresztény tökélyetességtől; mindazáltal mivel nem egyedül szellemi, hanem érzéki természettel is birunk: tagadhatlan, hogy a bünösökre várandó büntetéseknek elgondolásából eredett borzalom is üdvös hatást gyakorol, s mintegy elkészíti a megtérésre az érzékiekbe merültet. Bizonyára az isteni jóság és bölcseségnek is nem más egyébért tetszett illy világos képekben elénk ábrázolni a más világoni büntetéseket, hanem hogy sz. Ágoston intése szerint: „Gondolatunkkal addig is, mig e földön tartózkodunk s hatalmunkban áll, szálljunk le s tekintsünk lelki szemeinkkel a pokolba, s üdvösen visszaborzadván azoktól, miket ott megpillantunk, törekedjünk attól megmenekülni, nehogy holtunk után oda jussunk.“ Azokért az isteni kinyilatkoztatásra épített élőhit gerjeszszen mibennünk üdvös félelmet, melly a büntől visszatartóztatva hathatósan ösztönözzön bennünket a jónak állandó követésére. Vajha naponkint fontolóra vennők ama nagy veszteséget, mellyet az egyedüli rosz, a bün okoz, tudnillik az Isten látása, barátsága s kegyelmétől, és a dicsőült szentek társaságától örökkétartandó megfosztatást és kizáratást! Vajha folyton folyvást szemünk előtt villogtatnók égő betükben eme kétségbeejtő szavait az igaz birónak: „Távozzatok tőlem az örök tüzre!.“ — Oh ifjak! főleg tehát e lelkigyakorlatok idején iparkodjatok lelketeket a bünnek

rutságitól s mocskaitól megtisztítni az igaz bánat söprüje által; igyekezzetek megtisztult lelketekben a penitenciatartás méltó gyümölcsét tenyészteni s megérlelni, nehogy mint haszontalan szolgák kidobattassatok a külső sötétségre hol lészen sirás és fogak csikorgatása! Oh türjetek most, szenvedjetek örömest ez életben, csak hogy megvigasztaltassatok a más világon. Lám a mi itt gyönyörködtet, mulékony s csak perczig tartó: de örökké tart az, mi ott kinzani és gyötörni fog! Lebegjen szüntelen szemetek előtt a pokoli kin, s ha kecsegtetve kinálkozik a bün-alkalom, sohajtsatok föl a bün ostromában az egyiptomi Józseffel: „Hogyan kövessem el e bünt az én Istenem előtt!“ — Most pedig legyenek elmélkedésünk zárszavai ezek:

Oh Jézus, lelkünk buzgó szeretője, esdekelve kérünk, vond el szivünket az álnok világ kecsegtető hiuságától, melly valamint a vétkes indulatok ápolója: ugy számtalan lelkeket juttat örök kárhozatra. Erősíts meg minket a küzdelemben, ha a rosz világ ingerel példája által, ha kiveti hálóját a csábítás, nehogy erőt vegyen rajtunk a kisértet. Oh jókat jutalmazó és gonoszokat megbüntető, igaz biró Jézus! éleszd föl szivünkben a te szigoru büntetésedtőli félelmet, hogy annak üdvös hatása által magunkba szállva s okúlva, megjobbítani siessünk magunkat. Oh legkegyesebb Jézus! a te fájdalmas szűz Anyádnak könyei által esdekelve kérünk, engedd, hogy törödelmes szivvel minden büneinket az isteni irgalom örvényébe temethessük, s e földi létünk napjait ezentul feddhetetlenül tölthessük. Ámen.

IV. A mennyországról.

Az igazak elmennek az örök életre. Máté 25, 46.

Taglalva fontolgattuk eddigi elmélkedéseinkben, hogy bizonytalan lévén az e rövid földi életünknek bizonyosan véget vető halál órája, mi is megtcendjük, s talán nem sokára, az elválasztó lépést, s megjelenendünk Isten itélőszéke előtt, hogy meghalljuk az örök igazságnak megmásíthatlan szózatát, s akkor oda, hová eme szózat idézend, megyünk jobbra vagy balra. A balra idézettek s fölállítottaknak boldogtalanságáról már szólottunk; hátra van, hogy emlékezzünk azokról is, kik e földi pályán az ur Jézust szivvel, szájjal és cselekedettel megismervén s megvallván, általa is mint hű szolgák meg fognak ismertetni, jobbjára állítatni, s ezen áldásteli szavak hallására: „Jöjjetek Atyámnak áldottai, birjátok a világ kezdetétől fogva nektek készítetett országot," elmennek az örök életre; elérnek oda, hová nemesb természetünknél fogva mindnyájan vágyakodunk, a háboríthatlan boldogságnak örök honába.

Oh keresztény ifjak! vajha sokszor eszünkbe jutna mennyeknek országa, bár gyakran elmélkednénk az oda eljuthatásnak bizonyos módjáról! Vajha soha ne felednők, hogy nincs itt e földön maradandó városunk, hanem mást kell keresnünk az égben! Ugy de nem mondhatni-e nekünk is a mi megdorgálásunkra, mit az Üdvözítő mennybemenetelén elbámult apostoloknak mondott a hófejérben megjelent angyal: „Mit álltok itt az égbe nézve?" mért álltok vesztegelve? miért nem gondoskodtok valódi hazátok a mennyországról? miért nem indultok annak keresésére? — Fönséges ama jutalom, mellyet Jézus az ő állhatatos követőinek igért vala. Hogy tehát mi is, kik még e zarándok pályán tévelygünk, e siralom völgyében nyavalgunk, annál bizonyosabban siessünk magunkat, Isten törvénye szerinti élet által, érdemesíteni az örök jutalom elnyerhetésére, elmélkedjünk jelenleg a mennyor-

szágról. Oh szivek lágyító Istene! gyulaszd föl keblünket, hogy üdvös hatással elmélkedhessünk ama boldogító révpartról, hol mindnyájan maradandólag kikötni ohajtva ohajtunk.

Nincs, a ki boldog lenni nem akarna; a boldogság kivánata kiírthatlanul van szivünkbe gyökerezve. A boldogság, melly után mindenki vágyakodik, olly állapot, mellyben föllelhető mindaz, mit az ember kiván s ohajt. Illyen igazi boldogságot itt e földön hiába keresünk: mert azon kivül, hogy a jó e földön roszszal van vegyítve, és nincs tavasz tél nélkül, nincsen rózsa tövis nélkül, nincsen méz fulánk nélkül; nem uralg-e itteni örömeinken a szerencse, idő s halál? mellyek ugy átmennek rajtunk, mint sik mezőn a nap árnyéka. Az örömök és gyönyörök, mellyek az élet hideg földében teremnek, nem hervadnak-e el, mielőtt kifejthetnék leveleiket? De a bőségben, a földi kincsekben sem található föl a kivánt boldogság; mert nem árnyék-e az, mit szerencse gyanánt ölel a kincsgyüjtő? Ugyan mi biztosithatja a kincsek maradandóságát? Nemde irva van: „Esztelen! ez éjjel számon fog kéretni lelked, s a miket szereztél, kié lesznek?“ Luk. 12, 20. Ugy-e hogy ez arra mutat, miszerint e föld, hol vágyaink ki nem elégíthetők, nem lehet hazánk? A mi valódi hazánk az ég, a földi pálya csak ut, mellyen oda eljuthatunk; azokért még itt létünkkor szükséges gondolataink és kivánságainkkal föl az égbe emelkednünk, az odafön valókról gondoskodnunk, mert: kinek mire kedve, ott akad meg szive. — Oh ifjak! habár testileg vonzanak s el is ragadnak az érzékeinknek kedvező gyönyörüségek; de a testünkben levő okos szellem tartsa mindenkor szem előtt, miszerint e mulandóságok után hivatalosak vagyunk a kifogyhatlan örömre. Nemde megáldott az Isten bennünket józan észszel és szabad akarattal? mellyeknél fogva már ez életben is magasabbra emelkedhetünk, az állatokkal is közös testi kedvtöltéseknél; szert tehetünk ama tiszta örömre, melly föllelhető csak az igazság megismerésében, az erény-gyakorlatban, s az ezt követő benső megelégedésben, és a helybenhagyó lelkismeret nyugalmában.

A gyarló embernek korlátolt esze maga is gyanitja, hogy valami nagy és kitünőnek kell a mennyei boldogságnak lenni. Sz. Ágoston igy okoskodik: „Ha Isten jót tesz ama bünösökkel, kik őt ez életben számtalanszor megbántják büneikkel: hát minő jótéteményben részesíti majd azon jámborokat, kik őhozzá folytonfolyvást és hiven ragaszkodnak.“ A szentirás is figyelmetesekké tesz minket a mennyei örömök nagyságára, a mennyország elneveztetik igazi honunknak, az élő Isten városának, mennyei Jeruzsalemnek, Isten hajlékának, mellyben sok lakások

vannak. Sz. Dávid igy szólal föl: „Igazsággal jelenek meg, Uram! szined előtt, s beelégszem, mikor dicsőséged megjelenik. Mert mit akartam te kivüled e földön? Boldog, a kit hozzád fogadtál, és pitvaridban lakik.“ Zsolt. 64, 5. A Bölcseség könyvében (3, 7.) többi közt ez áll: „Az igazak fényleni fognak;“ „Oh! milly szép a szeplőtlen nemzedék a tiszta erények fényében; halhatatlan az ő emlékezete; mivel ismeretes mind Istennél, mind az embereknél... Győzelemmel koszorúzva diadalmaskodik örökké, s a szeplőtlen tisztaság viadalainak jutalmát elnyerendi;“ 4, 1—2. „Az igazak örökké élnek, az Urnál jutalmuk, s gondolatjuk a Fölségesnél.“ 5, 16. Izaiás látnok megjegyzi: „Ime! a mi Istenünk ez, mi vártunk reá, s megszabadításán örülünk és örvendezünk;“ 25, 9. „Énektek lesz, mint a szent ünnep éjszakája, szivetek öröme lesz, mint a ki sippal jár, hogy bemegy az Ur hegyébe, Izrael erősséhez;“ 30, 29. „Nem éheznek, nem szomjuhoznak, nem éri őket a nap heve, mert a rajtok könyörülő igazgatja őket, s a vizek forrásinál itatja őket;“ 49. 10. A világ kezdetétől fogva nem hallották, sem fülökbe nem vették, nem látta a szem te kivüled, oh Isten! azt, mit készítettél a tégedet várakozóknak számára. — Az uj szövetségi szentirásban olvasom sz. Máténál 5, 12. „Akkor az igazak fénylenek mint a nap, az ő Atyjok országában. Örüljetek s örvendezzetek, mert bőséges a ti jutalmatok mennyekben“ Sz. János titkos jel. 21, 4, azt állítja: „Eltörül Isten minden könyhullatást az ő szemükről, nem lészen többé sem jajgatás, sem kiáltás, sem fájdalom, sem halál nem lészen többé.“ És 14, 13: „Boldogok, kik az Urban halnak meg, mert megnyugosznak fáradalmaiktól.“ Sz. Péter pedig I. 1, 3—4. ezt mondja: „Áldott az Isten, a mi Urunk Jézus Krisztus atyja, ki az ő nagy irgalma szerint ujonnan szült minket élő reménységre, a Jézus Krisztusnak halottaiból föltámadása által; a meg nem romolható, s megnem fertőztethető, és el nem hervadható örökségre, melly mennyekben a ti számatokra tartatik.“

Keresztény ifjak! a milly igazán, olly szépen mondja sz. Ágoston, hippói püspök: „E földön egyik várost sem lehet összehasonlítani a mennyei Jeruzsalemmel, mert ott győzelem, igazság, méltóság, szentség, béke és boldogság, élet vagyon; mindez pedig örökké tart. Ott ételünk lesz az igazság, italunk a bölcseség, ruházatunk a halhatatlanság, s örök jutalmunk a boldogság. Hittel föl nem foghatni, reménynyel föl nem érhetni, szeretettel át nem láthatni, ohajtással fölül nem mulhatni azt, mit Isten készített azoknak számára, a kik őt szeretik.“ — Fölemlíthetném még azt is, midőn az ur Jézus szinében elváltozott

a Táborhegyen, nemde Péter, mintegy magán kivül elragadtatva, az öröm-mámor okozta kábultságban illy szókra fakadt: „Uram! jó itt nekünk!“ Az agyarkodó pogányok között hátrahagyott apostoloknak, a sziv dobogásai miatt feszült keblü tanitványoknak, kimondhatlanul nehezökre esett elválni szeretett isteni-mesteröktől, reszketve s bámulva néztek a mennybe felmenő Jézus után, míg csak egy könnyü felhőnek kétes homálya el nem födé szemeik elől; de sz. Lukács följegyzé, hogy meglátván az apostolok ama nagy dicsőséget, mellyel Jézus fölméne mennyekbe, fölvidulának azonnal, s örömdagasztotta kebellel tértek vissza Jeruzsalembe. Oh! ha a mennyei örömöknek csak pillanatnyi szemlélhetése illy kéjt, ennyi gyönyört okoz, elgondolhatni minő áldott azoknak állapotja, kik a szent szeretet által örökre egyesülvék Jézussal, a bold. szüz Máriával, a dicsőült szentekkel, kik az Istent szinről szinre látják, a mint van; vagyis, tökéletesen megismerik az Istent, annak lényegét, tulajdonait, tanácsait, csodálandó eljárási módját és cselekedeteit. Nekünk, kik e földön tartózkodunk, korlátolt az eszünk, tökéletlen tudományunk, „mi itt tükör által, ugymond sz. Pál, csak homályban látunk, akkor pedig szinről szinre.“ Oh be nagy ezen szó: örökkévalóság! Nemde ha ez életben egy kissé kedvezőbb, jobb napokra virradunk, legott ama gondolat nyugtalanit, hogy: a jó itt hamar mulandó! az öröm mellé bú szeret állni közel. Nem ugy van ez a más világon. Az igazak elmennek az örök életbe, örökségökben semmi sem háborgatja őket, koszorújok nem hervad el, dicsőségök örökké tart.

Ismételve figyelmeztetlek, oh ifjak! benneteket, hogy az ég a mi valódi hazánk, e föld csak ut ama boldog honba. Az utazónak nem csak azt kell tudnia, hogy mellyik a jobb, rövidebb és biztosabb ut; hanem, ha kitüzött czélját meg akarja közelítni, utra is kell indulnia, és legyőznie az utját hátráltatható gátokat. Nekünk, midőn mennyei hazánkba utazunk, szolgáljon utivezérül az Isten törvénye; a szentirás boldogoknak nevezi azokat, kik félik az ur Istent, s annak utain, vagyis parancsai szerint járnak. „Boldog vagy, ki félve Istent, utjain hűn tiszteled.“ Zsolt. 127. Azért vegye mindenitek szivére sz. Pál eme mondatát: „Küzdj oh Isten embere! a jó hit küzdelmével, ragaszkodjál az örök élethez, mellyre hivattattál.“ Iparkodjatok a hit paizsával, az igazság vértjével magatokat fölfegyverezni, és résen állani éber figyelemmel, hogy a sötétség fiainak álnokságai ellenében szilárdul megállhassatok. Ha az Isten fiai közé ohajtunk számláltatni, kiknek öröksége a szentek között vagyon, ki kell a bün fekélyiből tisztulnunk, mert semmi

tisztátlan be nem mehet mennyeknek országába. „Járjatok, míg világosságtok van, ugymond az Üdvözítő, nehogy a sötétség ellepjen titeket.“ Rakjátok le a büszkeség-, kevélység, s elbizottságnak dagályát, az engedetlenségnek fattyu kinövéseit, a mértékletlenség bokros ágait, a bujaság bilincseit; törvényes korlátok közé szorítva a szenvedélyeket, haladjatok az életre vezető uton, mert sz. Máté szerint: 11, 12: „A mennyország erőszakot szenved, és csak az erőszakosak ragadják el azt.“ Nemcsak míg fiatal korotok boldog csillaga tündököl, de egész éltetek napjaiban járjatok az isteni parancsok nyomán, mert: „A ki megmarad mindvégig állhatatosan a jóban, az üdvözül.“ Ne feledjétek sz. Ágoston eme mondatát: „A ki teremtett téged te nélküled, nem üdvözít téged te nélküled.“ Ne feledjétek sz. János szavait: „A világ és gyönyörélvei elmulnak; de az, ki Isten akaratjának teljesítésével foglalkozik, élni fog örökké.“ — Most pedig esedezőleg imádkozzunk:

Oh legkegyesebb Jézus! engedd meg nekünk, hogy e földi pályánkoni zarándokságunkban gondolatink és kivánságainkkal oda emelkedjünk, hol érdemeid által számunkra helyet készítettél. Engedd oh Jézus! hogy semmit se tegyünk meggondolás nélkül, s megne tántorodjunk a mennybe vezető erény utján; hanem az odafön valókról elmélkedve elmondhassuk egykor sz. Pállal: Jó harczot harczoltunk, a hitet megtartottuk, a pályát befutottuk. Téged oh Jézus alázatosan kérünk, hogy halálunk óráján tőled, mint itélőbirónktól e vigasztaló szavakat: Jöjjetek Atyámnak áldottai, hallhassuk, s elnyerhessük az igazság koronáját, mellyet igért Isten az őt szeretőknek. Amen.

V. A megtérésről.

Járuljunk bizalommal a kegyelemnek fejedelmi székéhez, hogy irgalmat nyerjünk, s alkalmas időben szükséges segitségre kegyelmet találjunk. Zsid. 4, 16.

Midőn a zsidónép husvétünnepre Jeruzsalembe tódula, és Jézus is élte utolsó szakában oda beméne ünnepélyesen szamáron ülve; az összegyült népsokaság, melly csodatetteinek s különösen Lázár föltámadásának tanúja volt, annyira elfogódott a tisztelettől, hogy szinte királyi fénypompával kisérte be a városba. Olaj s pálmafa zöld ágaival ékesiték föl előtte az utakat, drága szőnyegek hiányában ruháikat terítgeték le lábai alá, s ezen öröm-riadás között „Hosanna a magasságban, áldott ki az Ur nevében jő," mint egy nagy királyt, szabadítót kisérték őt. Ez mind rendén volt, helyes és szép; de vajha ezen örömrivalgók lelküket is kitisztogatni törekedtek volna a gonosz vágyak ágbogaiból! bárcsak megrögzött rosz szokásaikból kivetkőzni halogatás nélkül igyekeztek volna! Ugy bizonyára ők is részesülnek ama kegyelem s irgalmasságban, mellyet Jézus a világ megváltásaért Jeruzsalemben végbeviendő vala. Azonban, mivel, a mint tudjuk, csak kivánesiságból vizsgálták tetteit, versenygéssel fogadták feddéseit, s aluszékonysággal hallgatták tanításait, mi történt? Ugyanazok, kik csak kevéssel előbb királyi fénypompával kisérték őt, Hosanna kiáltással tisztelve: néhány nap mulva a fejére esküdt ellenеivel nekibőszülve lármázták: „Feszítsd meg őt!."

Ker. ifjak! mi hozzánk is eljövend Jézus a mi királyunk, holnap az Oltáriszentségben, tehát készüljünk minden halogatás nélkül, induljunk méltó elfogadására; vagdaljuk le régi rosz erkölcseinket, vessük el a sötétség cselekedetit a penitenczia zsámolyánál, s kivetkőzvén a bünös emberből az ő cselekedetivel együtt, öltözzünk megjavult ujba. Ezen erkölcsi javulásunk és megjobbulásunk legyen ama kedves olajág.

ama tiszta palást, mellyet utjára terítünk méltó elfogadása végett. Jézus a husvéti bárány, ki elveszi a világ büneit, jövend hozzánk, siessünk bizalommal járulni kegyelmének fejedelmi székéhez, hogy irgalmat nyerjünk s alkalmas időben szükséges segitségre kegyelmet találjunk.“ Ime maga az Isten báránya édesget bennünket mondván: „Jertek hozzám, kik bünökkel vagytok terhelve, s én megnyugtatlak benneteket;“ végezzük a lehető legjobban husvéti gyónásunkat, mert jaj nekünk, ha elhanyagoljuk az üdv napjait. — Mint lelkivezértek szivetek megjobbulását eszközlendő, már szólottam a négy utolsó dolgokról, most ezen elmélkedésünkkor szót emelek a megtérésről. Oh ur Isten! ki ismered gyarlóságainkat, és roszrai hajlaminkat, add a te szent malasztodat, hogy magunkba szálljunk és megjavuljunk.

Isten az embert boldognak teremté; nemcsak az emberlét szükséges kellékeivel: észszel és szabad akarattal ruházta föl, hanem természet fölötti adományokat is adott, miknek legfőbbike: a szentség és igazság. Az első emberpár kinyujtván kezét a rosz után, megrontá önmagát s az egész emberinemet; Isten barátjából annak ellenségévé, az ördög rabszolgájává lőn! „A kitől valaki meggyőzetik, annak rabszolgaságába esik,“ ugymond sz. Péter II. 2, 19. A test és lélek közti egyensuly fölbomolván, a test lázas forrongásban tör ki a lélek ellen, mert ezek egymással ellenkeznek. S miután a testi érzékek fölülemelkednek a lélek erején, s miután a bünök terjedelmesb részt és tért foglalnak el az egész emberben, mint az erkölcsök a belsőben, nem csoda, ha a tusában a test győztes a lélek ellen, s ez megdől és vétkezik; annyival inkább, minthogy a bünnek csábító fejedelme, kit az Üdvözítő sátánnak vagyis ellenkezőnek neveze, kedvezőbben s vakmerőbben tudja hirdetni és ajánlani vészteli édességeit, mint az erkölcsiség szende angyala szigoru követeléseit. — Fájdalom! nincs az élők sorában ollyan, a ki gondolattal, kivánsággal, szóval vagy cselekedettel meg nem bántaná a jó Istent! Sz. János megjegyzi: „Ha azt mondjuk, hogy nincs bününk, önmagunkat ámítjuk el, és nincs igazság mibennünk.“ I. Ján. 1, 8. Mit tegyünk tehát? Éljünk az idővel lelkihasznunkra. Az üdvösség elnyerésére legjobb mód, ha minél előbb kitisztulunk büneinkből. Minden igazak, kik élet-tökélyre szert tenni iparkodtak, azzal kezdették javulásukat, hogy átlátták erkölcsi hiányaikat és fogyatkozásaikat, s azokat kipótolva helyreütéki. Nektek is, oh ifjak! azt javaslom mindenek előtt; szálljatok szivetekbe. A Szentlelket segitségül hiva vizsgáljátok meg gondolataitokat, kivánságaitokat, szavaitokat és cselekedeteiteket; sőt még arra is figyeljetek, ha mi jót tettetek, valljon

Istennek tetsző szándokból vittétek-e véghez, vagy talán hiuság, büszkeség és dicsvágyból? Valljon nem tettetek-e valamit azt boszuvágyból, emberek iránti harag s irigykedésből? Ha például azt tapasztalandjátok, hogy kevélyek és nagyravágyók voltatok, iparkodjatok legott megalázni magatokat, mert: „Isten a kevélyeknek ellentáll, az alázatosaknak pedig malasztot ád.“ Ha haragosak voltatok, törekedjetek szelidek lenni, lám isteni mesterünk sürgeti: „Tanuljatok tőlem, mert szelid vagyok és alázatos szivü.“ Ha valakinek jó hirében, s becsületében gázoltatok rágalmazás által; ha valakit megkárositottatok jószágában s értékében, jusson eszetekbe sz. Ágoston ebbeli fontos állítása: „A bün meg nem bocsátatik, mig az elvétetett vissza nem térítetik.“

A lelkismeretnek szoros és részrehajlatlan megvizsgálása által, vétkes cselekedeteiteket s bünös állapototokat megismervén, mossátok le büneiteket a bánat és töredelmesség facsarta könyűkkel, a mint sz. Ambrus majlandi püspök lelkére köté Theodosius császárnak mondván: „Ha követted Dávidot a vétkezőt, kövesd a bünbánót is.“ Ne feledjétek, hogy ezt az Ur Isten is értésünkre adá, Joel proféta által igy szólva: 2, 12—13: „Térjetek hozzám teljes szivetekből, böjttel, sirással és jajgatással; szaggassátok meg sziveiteket és nem ruháitokat.“ Jelöljétek meg jól, mit mond sz. Ágoston: „Az veri igazán mellét, a ki egyszersmind a gonoszat is kiírtja.“ — Oh ifjak! gondoljátok meg, milly borzasztó nagy átváltozást okoz a bün! A Szentlélek templomiból, az Isten örökösiből, a Jézus Krisztus örökös társiból, lealjasít az ördögnek rabszolgájává! „Valaki bünt cselekszik, rabja a bünnek,“ ugymond sz János. 8, 34. Sz. Pál pedig megjegyzi: „A bünösök belekerülnek az ördögnek tőrébe, s általa mint rabok fogva tartatnak.“ Tegyétek föl azért magatokban, hogy készebbek lesztek akármilly nyomoruságot elszenvedni, s kinokat kiállani, mintsem az Istent nagy bün által megbántani, sz. Jakab eme szavaira megemlékezve: „Nem tudjátok-e, hogy a világgali szövetkezés, az Istennel való ellenségeskedés?“ Emlékezzetek a vértanúkra, kik készebbek voltak eltürni a keserves kinokat, megválni földi jólétöktől, sőt még életöktől is, hogysem a hitet megtagadni, nagy bünt elkövetni. „Ugy illik, ugymond sz. Cyprián püspök, a Krisztus bajnokaihoz, hogy hitök szilárdságát a hizelgés meg ne szédítse, a fenyegetés meg ne rettentse, a kin és fájdalom meg ne törje.“

Ha az ur Jézus, mig e földön működék, csak azoknak bocsátotta meg büneit, kik igazi törödelmet mutattak, a bünbánat nélküli farizeusokat pedig nem oldozá föl büneiktől: bizonyára az apostolok s azoknak utódai is csak azokat oldozzák föl, kik igazi bünbánat s törö-

delemmel igyekeznek büneik bocsánatját megnyerni. Ne késsetek azért, oh ifjak! töredelmes bánat, őszinte, alázatos és teljes gyónás, erkölcsi javulás által Istenhez térni, a mint sz. Ambrus mondja: „Ha megigazulni kívánsz, valld meg büneidet; büneidnek alázatos meggyónása által meg fognak töretni a gonoszság bilincsei.“ Magdolna mihelyt megérté, hogy letelepedett Jézus a farizeusnak házában, tüstint oda ment, lábainál siratá büneit, lábainál lerázta szivéről a feslett élet szennyét, s megjobbítá élete módját. Fölemlíthetném azt is, mi napjainkban egy vallástalan fiatal emberrel történt. — Egy diszesen öltözött fiatal ember, ki már több év óta mitsem akart hallani a penitenciatartásról, s már régtől fogva nem gyónt; kinek a szive azért olly kemény is volt, mint a kő, olly száraz mint a fa, olly hideg mint a jég ugy annyira, hogy Istenről, hitről s az örökkévalóságról már csak egy árva gondolat, egy szikra érzelem sem látszék többé lelkéhez férni; egykor mindazáltal, nem tudni mi okból, megint őrangyalának sugallatára hallgatva elment a templomba. Boszus unalmában szemlére vevé az Isten házának székeit, oszlopait, midőn egyszerre szemei egy ujdonosuj barátságos képre esnek; az ifju közelebb járul hozzá, hogy jobban lássa, és mit látott? Dávidot a jámbor bünbánót térdreborultan látja leföstve szivefájdalmában, a bünbánat könyűit látja szeméből leperegni, s mellette egy angyalt állani, ki kezében egy aranycsészét tart, hogy ama drága könyeket, mellyek a jámbor bünbánónak arczáról gyöngyözve leperegtek, fölfogja és a Fölséges ur Isten szine elé vigye. A kép alsó részén sz. Ágoston eme szavai irvák s olvashatók: „Dávid egyszer vétkezett, s mindig sirt; te mindig vétkezel, és soha nem sirsz.“ A könnyelmü ifjú látta a képet, látta a tisztán csillogó könyeket a bünbánónak szeméből lepatakzani, látta hogy a könyűket aranycsészével fölfogni siet az Isten angyala arczán vidám mosolylyal; az ifju megolvasta az említett hathatós szavakat a kép alatt; s egyszerre szent borzadály hatotta meg egész valóját, meg nem tarthatván magát, hogy le ne térdeljen, s megérzékenyedett szivébe bánalmasan bepillantva igy szóla magához: Ime ennyi szükséges a valódi bünbánathoz, s te olly száraz vagy, hogy csak egy szikra bánatot sem érzesz! Dávid nem szégyenlett király létére bánatkönyűket hullatni, s te nyomorult még szemedet sem nedvesíted! Az illy gondolatokba elmerült bünös ifjunak szemére, nemsokára drága gyöngy szivárgott föl előbb olly kemény s hideg szivéből. — Nektek is, oh ifjak! törje meg bünös sziveteket a töredelmes bánat, s legyetek rajta, hogy őrangyalotoknak olly édes öröme teljék a bánatcseppek fölfogásában, s Isten elébei fölvivésben.

Bánattól és bocsánat utáni ohajtól áthatva, lépjetek egész alázattal a lelkiatyához, ott a gyóntatószékben, elmondván fiui bizalom hangján az evangeliumi tékozló fiuval: „Atyám! vétkeztem az ég ellen.“ Ti igen is jól tudhatjátok, hogy a bünbánat szentsége által ujra megelevenült, s föltámadott bünös fölötti örömét a mennybéli Atya az evangelium eme szavaiban nyilvánítja: „Ime ez az én fiam meghalt s megelevenedék, elveszett és megtaláltaték.“ Luk. 15, 24.

Cicero a pogány bölcs mondá már: „A barbárok a jelennek élnek, a mi gondolatinknak pedig örök időkre kell számítva lenniek.“ S ki akar roszabb lenni a pogány bölcsnél? Tudjuk, hogy a rózsabokorból kinőtt ágakon, hasonló szép rózsák szoktak teremni és díszleni; nincs kétség benne, hogy az oroszlánok kölykei hasonlókép oroszlánbátorsággal birnak: ti is, oh ifjak! kik a szent keresztségben Jézus egyházának tagjaivá lettetek, s a vallásos nevelés dús áldásiban részesítettek, tartoztok mint Isten fiai és a mennyország örökösi tökéletesek lenni, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes; tartoztok az odafön valokról gondoskodva, tiszta lélekkel szent áhitattal az Oltáriszentségben méltán részesülni, legmélyebb alázattal elmondván a kafarnaumi századossal: „Uram! nem vagyok méltó, hogy bejöjj hajlékomba, hanem csak egy szóval mondjad, és msggyógyul az én lelkem.“ S példás buzgalommal magatokhoz vevén az élő kenyeret, ki mennyből szállott alá, Jézus sz. testét és vérét, gondoskodjatok azokról, a mik igazak, szentek, igazság szerintiek, és jóhirüek: megemlékezve Jézusnak eme szavairól: „Mit használ az embernek, habár az egész világot megnyeri is, de lelkét elveszti?“ — Most pedig eme jelen évi lelkigyakorlatok bevégeztével imádkozzunk:

Oh kegyelmek bő forrása Krisztus Jézus! állj mellettünk hathatós segélyeddel, hogy a tiszta erényes életnek ténymezején keresztény bajnok módjára hősileg harczoljunk és győzzünk. Valamint egykor Izrael rabfiai Babilon folyó mellett, az örömdal lantját a szomorufűz ágaira függesztve siránkozának: ugy mi is föl-föltekintve boldog honunk felé, bús sohajok közt epedezünk, mert távol vagyunk tőled Istenünk! kit a legboldogabb szent helyeden örökké dicsőíteni vágyunk. Oh legszentebb Istenszülő szüz anya Mária! bünösök menedéke, szomoruak vigasztalója, esedezzél érettünk, hogy a hit, remény- szeretetben mindhalálig állhatatosak lehessünk, és a keresztény hűségnek jutalmul rendelt mennyei dicsőségben részesülhessünk. Amen.

Nagypéntekre.

„Szivünk öröme elfogyott, örömdalunk gyász-énekké változott; fejünk koronája elesett, jaj nekünk, mert vétkeztünk; azért szomoru lett a mi lelkünk, el homályosul a szemünk. Sionnak hegye elpusztult, rókák tanyáznak most ott. Te pedig Uram! fönmaradsz örökké, a te trónusod állani fog nemzetségről nemzetségre. Elfelejthetsz-e minket örökké? Elhagyhatsz-e bennünket a napok sokaságán? Térits hozzád minket, Uram! és megtérünk; ujítsd meg napjainkat, miként kezdetben.“ — Igy kesergett és siránkozott hajdanában Jeremiás próféta, Jer. Siral. 5, 16—21., és a prófétának eme szavai tökéletes összhangzatban vannak a nagypénteki fájdalmas titokkal, a sziv mélyében jelenkező komoly gondolatokkal.

Ma nagypéntek van. E szónak említésével a jó kereszténynek szive mintegy szorulni kezd, hideg borzadás futja át egész valóját; nem akarva is elkomorodik az ember, és gondolatban a kalváriahegyen van. Mert ezelőtt több mint 18 száz évvel, a Jeruzsálem melletti hegyen engesztelő áldozat mutattatott be a megbántott Uristennek, a rendeltetésétől elüttetett bünös emberinemért. Oh keresztények! nagy nap a nagypéntek, mellyen a megváltás véghetetlen érdemü munkája megtörtént; a legmélyebb gyásznak napja ez, mert ezen az Istenfia, Krisztus Jézus meghalt érettünk a keresztfán! — Az események közt, mellyek valaha történtek, ez érdemli meg leginkább szomorú, de hálás emlékezetünket. Azért az anyaszentegyház szent szertartásaival akarja különösen figyelmünket vigyázatra, és szivünket szomorú ájtatosságra fölgerjeszteni. A pap csak imint fekete miseruhában, égő gyertya és füstölő nélkül, járult az oltárhoz, ott kisérőivel együtt arczra borult, imádkozott, azután fölolvasá a szentirásnak különféle, de Urunk szenvedésére vonatkozó részeit. És a sz. János megirta, mi Urunk Jézus Krisztus kinszenvedésének csak imint történt fölolvasásából ti magatok is K. H. megérthettétek, hányan léptek föl mint hiteles tanúbizonyságok a szenvedő Megváltónak ártatlansága mellett. Illy bizonyság volt Judás az áruló, ki megbánván gonosz tettét, visz-

szavivé a zsidóknak a 30 ezüst pénzt mondván: „Vétkeztem, elárultam az igaz vért.“ Illyen bizonyság volt Pilátus a biró, ki a zsidók panaszait, sérelmeit s vádjait kihallgatá, ki magát Jézust is szóra vonta, és micsoda itéletet hozott? „Semmi okot nem találok, ugymond, ezen emberben, azok közűl, mikről őt vádoljátok. De Herodes sem, mert ime hozzája küldöttelek vala titeket, és rajta semmi halálra méltó nem esett. Ártatlan vagyok én ezen igaznak vérétől.“ Illy bizonyság volt Pilátus felesége, ki még az itélőszékben ülő férjéhez külde, azt izenve: „Semmi közöd neked avval az igazzal: mert sokat szenvedtem ma éjjel álmomban ő miatta.“ Illy bizonyság a római őrsereg kapitánya is, ki az Emberfiát a kereszten halálraváini látván fölkiáltott: „Bizony ez igaz és Istenfia volt!“

Ma azt a napot üljük, mellyen a bünös emberi-nemen megváltása az örök kárhozattól megtörtént. S a megváltás nagy munkáját ki vitte végbe? Az Isten bárányа, az ártatlan. fájdalmas, engedelmes Jézus, ki önnönmagát mutatta be engesztelő áldozatul a keresztfán; elvette a világ büneit és bőséges malasztot szerze az emberiség számára. Szerelmes Megváltónk fájdalomteli halálának szomoru, de hálás emlékezetét jobban meg nem ülhetjük, mint hogyha szemünk előtt hordozzuk az ő utolsó szavait. Azért K. H. fiui jó emlékezetetekbe hozni, lelki épüléstekre fölemliteni szándokom: az Ur Jézus hét szavait, mellyeket a keresztfán mondott.

Az emberek, kiket az Üdvözitő soha, de semmivel meg nem bántott, addig kisebbítették, rágalmazták és üldözték őtet, mig végtére is mint a féle gonosztevőt kihurczolták a vesztőhelyre. Fájdalom! megvalósult rajta e mondás: „Jó tett helyébe, jót ne várj.“ Az ártatlanul kiömlött sok vér boritotta testéhez tapadt ruháit erőszakosan lehuzván, anyaszült meztelen a gyalázatfára, keresztre feszítették, kezein lábain vasszegeket vertek át kalapácsokkal; a fölemelt keresztfát a gödörbe irgalmatlanul lezökkentvén, ott függöt az ég és a föld között, karjai kifeszítve, minden izma összetépve, arczája összepökdösve, borzasztó tövisek sértik áldott szent fejét. Az igy eltorzított, éktelenitettnek látásán a legpogányabb szivnek is meg kellett volna lágyulnia, mert az énekként: „Nincsen abban irgalom, hozzád buzgó fájdalom, a ki téged meg nem szán, oh Jézus a keresztfán!“ Azonban a keresztfa alatt álló nagy népsokaság között többen találkoznak, kik fejökkel integetének mondván: „Másokat megszabadított, szabadítsa meg most magát. Ha Istenfia vagy, szállj le a keresztről!“ mások pedig gunyolódva mondák: „Istenben bizott, szabadítsa meg most

ötet!“ S a kinokban elmerült Megváltó az ő kiméletlen gunyolódói, szemtelen rágalmazói iránt, mint viselte magát? Kinszenvedésének közepette nagylelkűséget gyakorolt, ellenségeinek szivből megbocsátott, és érettök imádkozott mondván: „Atyám! bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekesznek.“ Ime K. H., ha szenvednetek kell, még pedig ártatlanul, ne hagyjátok magatokat haragra és boszuállásra fölingereltetetni; hanem kövessétek az isteni mester nyomdokait, ki maga legdicsőbben beteljesítette ebbeli parancsát: „Szeressétek ellenségeiteket; tegyetek jót azokkal, kik titeket gyülölnek, s imádkozzatok a ti üldözőitekért.“

Az Üdvözitővel keresztre két latort is feszítettek. Az élet szinpadán gyakran merülnek föl körülmények, mellyekben sajnosan kell tapasztalnunk, hogy vannak olly rosz emberek, a kik örülni tudnak annak, ha mások szenvednek, s könnyebb a lelküknek, ha másokat is keseríthetnek. Igy tett a bal lator is; kör-örömmel tudott mosolyogni a mellette szenvedők nyomoruságán, és kinos helyzetében igy szólott gunyolódva az Üdvözitőhöz: „Ha Istenfia vagy, szabadítsd meg most magadat és minket.“ Eme méltatlan nyilatkozataért azonnal megdorgálta őt feddő hangon a jobb lator Dizmás mondván: „Te sem féled az Istent; mi ugymond érdemünk szerint méltán bünhödünk, de ez semmi gonoszt nem cselekedett.“ A keresztre feszített két gonosztevő közül tehát az egyik hitt az ur Jézusban, s átlátta saját hibáit s gonoszságát; s eme különös hitet és alázatosságot megjutalmazandó a Megváltó illy szókra fakadt: „Bizony mondom, ma velem leszesz a paradicsomban.“ A megtért lator tehát többet nyert, mintsem kért. Mert ő csak arra kérte a Megváltót, hogy emlékezzék meg róla az ő országában; az Üdvözitő pedig tüstént biztosítá őt a mennyország örömeiről. E példa lelkesítsen föl bennünket a megjobbulásra. Oh keresztény! szállj szivedbe, sirasd meg büneidet. Az igazán megtért bünösökkel a jó Isten atyailag irgalmasan és kegyelmesen fog bánni. Igazsága boszut áll harmad és negyed iziglen; irgalmassága pedig ezer izig terjed.

Mi minden embert mint Isten fiait tartozunk szeretni; de különös rokonszenvvel, különös szeretettel viseltessünk a hozzánk tartozók iránt. Mert a szentirás szerint: „Ha ki az övéire, főképen háznépére gondot nem visel, hitét megtagadta, sőt a hitetlennél is alábbvaló.“ Tim. I. 5, 8. Jézus anyja sem hagyta magát a méltatlanságok, éktelenségek által meggátoltatni, hanem elkisérte szent fiát a gyalázatos vesztőhelyre. A keresztfa mellett állók közül előbbre lép egy

asszony s egy ifju, hogy jobban lássa őket az, ki a kereszten függ. A bold. szüz Mária, a fájdalmak anyja, oh be igen szerette volna letörölni sz. fiának arczáról a földalom sajtolta verejtéket! oh be igen szerette volna alaposan megczáfolni a sz. fián méltatlankodóknak gunyolódó szidalmait! A keserüség tengerétől elborított anyát nehogy még inkább megszomorítsa a szenvedő Jézus, nem nevezte őt anyjának, hanem asszonynak, kinek anyai szives hajlamiba ajánlá a szeretett tanitványt, mondván: „Asszony ime a te fiad!“ aztán a tanitványnak: „ime a te anyád!“ Mintha mondaná: asszony, a te fiad már nem soká él! Legyen tehát elhagyatottságodban vigasztalód az, kit a te fiad tanitványi között leginkább szeretett, s e végre kiszemelt. Te pedig kedves tanitvány! fogd pártját, viseld neki gondját, mint édes anyádnak. — Oh keresztény szülék! ti is illy gyöngéd szeretettel viseltessetek gyermekeitek iránt, lelki testi jóllétökről hiven gondoskodva. S viszont ti fiatalok és gyermekek! illy gyöngéd szeretettel karoljátok föl a ti szülőiteket, az ő tehetetlen öregségükben, gyámoltalan elhagyatott állapotukban.

Miután az Üdvözitő ellenségeiért imádkozott; miután a szegény bünös de megtért latort biztositá a mennyország örömeiről; miután elhagyatott szüz anyjáról fiuilag gondoskodott: akkor magára gondolt. Az ur Jézus, ki az előtt a legkinosabb fájdalmakat csendes szivvel eltürte, most a kereszten végetlen búskomolyságában, legsanyarubb állapotában, sziveket rázó hangon fölsohajtott: „Én Istenem! én Istenem! miért hagytál elengem? Itt látni a fölséges Uristen igazságát egész teljében, rettenetes fönségében. Az egyszülött Fiunak, kiben az Atyának jó kedve telt olly nyomorulttá kelle lennie, minővé csak aljasulhat az ember, még pedig azon bünökért, mellyeket ő soha el nem követett, csak önként vállalt magára az emberiség iránti szeretetből. És eme szavakat: „Én Istenem! én Istenem! miért hagytál el engem?“ csak a legkinosabb fájdalmak sajtolhatták ki a töredelmes és szelid Jézus kebléből. Azonban reményteljesek és vigasztalók is, értelmök ez: Noha a világ is azt gondolja már, hogy te is Atyám! ki mennyekben vagy elhagytál engem, mivel kinaim olly kimondhatlan nagyok s iszonyatosak; de te az én Istenem vagy most is! — Ugy van K. H., az Isten ugy szerette a világot, hogy egyszülött fiát adá érette, miszerint azok, kik benne hisznek, el ne vesszenek, hanem üdvözüljenek, s birják az örök életet. Higyjetek tehát Istenben, és az ő sz. fiában, a mi urunk Jézus Krisztusban; a szent hitünk szabta kötelességeitek teljesítésében ne engedjétek magatokat

megelőztetni senki által. Legyetek erősen meggyőződve, hogy mióta a világ fön áll, még ollyan jó ember, a ki Istennek hiven szolgált, s benne erősen bizott, meg nem szégyenült, soha el nem bukott: mert ha Isten velünk, ki állhat ellenünk?

Üdvözitőnk nemcsak lelkében szenvede, hanem érzékiségére is uj kinnak sulya nehezbült. Az elfolyt sok vér, a nagy forróság, meg a halálnak közelítése, olly nagy szomjuságot okoztak neki, hogy fölkiáltott: „Szomjuhozom.“ És ő, ki teremté a forrást és vizeket, nem kapott egy ital-vizet! Oh keresztények! nem voltatok-e gyakran türhetetlenek, ha nem történt minden ugy, a mint ti kivántátok? Jóllehet talán az, mit ti akartatok, nem is volt olly szükséges, mint a száraz nyelv megnedvesítésére a fris ital viz! De tulajdonképen miért is szomjuhozott a Megváltó? Erre válaszul adja sz. Bernárd: „a mi üdvösségünket, az emberek boldogságát szomjuhozta.“ Lássátok, mikor szijból font korbácscsal megostorozták Jézust, ugy hogy bőre husával együtt lefeslett, ezt eltürte békes szivvel; mikor hegyes tüskekoszorut nyomtak a fejére, ugy hogy vére kifecscsent, ezt eltürte mint a szelid bárány; de ime most a keresztfán fölkiált: „szomjuhozom,“ mert a mi üdvösségünkérti szomja és szeretete kimondhatlan nagy és végnéküli volt. Legyünk mi is méltányosak, ne szünjünk meg az ur Jézust szeretetteljesen ölelni; ő legyen rózsabokra szerelmünknek, és imádásunk oltára.

Üdvözitőnk dél után három óra tájban érzé, hogy a kemény halál kitörli őt az élők sorából; visszagondolt elmult napjaira. Ember még éltében annyi jót nem tett, mint az Üdvözitő; ember még életében annyit nem szenvedett, mint a Megváltó. Azonban mindenkor és mindenekben tökéletesen megnyugodott mennyei Atyjának szent akaratján. A halál közeledtével a fájdalom s aggodalom alább hagyott, s ő erőteljes hangon fölkiáltott: „Beteljesedett.“ Ugy van K. H., a megváltás nagy munkáját végbe vitte Jézus; ő a maga részéről mindent megtett, a mi megkivántatott arra, hogy a bünös emberinem megmentessék az örök kárhozattól. De valljon mi élők iparkodunk-e jó cselekedetek által magunkat érdemesekké tenni arra, hogy a mi urunk Jézus Krisztus kinszenvedésinek érdemiben részesüljünk? Igaz ugyan, hogy Krisztus mindnyájunkért meghalt a keresztfán; de abból nem következik ám, hogy minden gonosztevő okvetetlenül részesülend az ő halálának érdemiben. Hogy üdvözülhetünk, azt kieszközlé az Üdvözitő; de hogy üdvözüljünk is, bizony nekünk kell rajta lennünk, miszerint Isten malasztjával együtt munkálkodva, annyi

jót tegyünk, a mennyi kitelik tőlünk. Lássátok a szentirás nyiltan kimondja: „Isten előtt drága az ő szenteinek halála;“ ellenben: „a gonoszok halála legroszabb.“ A két lator közül az egyiket, ki istenségét megvallotta s elismerte, Jézus üdvözité; a másik latort pedig, a ki szivének gonoszságában megátalkodva maradt, elkárhoztatta. Nehogy azonban valaki megtérését egészen az utolsó óráig vakmerően hologassa, sz. Ágoston megjegyzi: „Volt egy, ki a vég perczben még, kegyelmet nyert; de csak egy volt, nehogy merészen vétkezzél.“

Végtére magáról gondoskodék az Üdvözitő. Elközelítvén az idő, midőn e világból ki kelle költöznie, fölsohajtott: „Atyám a te kezedbe ajánlom lelkemet.“ Tehát a haldokló Jézus megtanított minket, mint kell magunkat viselnünk, ha majdan le kell fizetnünk a közadót, és meg kell halnunk. Az Üdvözitőnek halálraválásakor a föld megrendült, a természet gyászolt; az énekként: „A kősziklák repednek nap és hold sötétednek, minden állat megindul, csak a bünös nem busul!“ Az Üdvözitő testét levették a keresztről, a kősziklába vágott ujdonos uj koporsóba tették. Ennek emlékezetét eszünkbe hozza ott a mellékoltárnál ama rejtek hely, hová csak imint az Oltáriszentség beleplezve, fájdalmas gyász körmenettel átvitetett. Ezennel fölhivom a ker. hiveket, hogy ma és holnap bizonyos órában jöjjetek ide, kövessétek a szent asszonyokat és apostolokat, kik meglátogatták Krisztus koporsóját; a mi rutságaink s vétkeinkért megsebesítetett, érettünk a keresztfán meghalt és koporsóba tétetett előtt imádkozzatok. „Keresztények sirjatok, mélyen szomorkodjatok; keseregjen minden sziv, a ki Jézusához hiv.“

Most pedig mi mindnyájan, kik itt egybegyültünk, imádkozzunk egész áhitattal:

Irgalmas és kegyelmes megváltó Jézus! ki a te keserves kinaid között a keresztfán hétszer szólottál, s azt akartad, hogy végső szavaidat mindenkor szemünk előtt hordozzuk, esedezve kérünk, bocsásd meg nekünk hét mondásod ereje által, a miben megbántottuk szent fölségedet. És miképen te mindeneket, a miket mennyei Atyád parancsolt, tökéletesen elvégezvén, utolsó szavaidban is bizonyságot tettél, hogy bételjesedtek mindenek: ugy a te szent nevedért Jézus! kérünk, add meg nekünk, hogy minden jó ügyeinkben a te sz. akaratod szerint rendezhetvén életünket, holtunk után a te keserves kinszenvedésed és halálod érdemiben, az örök boldogságban részesülhessünk, Amen.

Husvét ünnepére. I.

Bossuettől *).

Miképen halt meg Jézus Krisztus a bünnek, s miért kell nekünk is vele együtt annak meghalnunk. A változás nagysága, mellyet a lelki halál követel. A bün fölötti diadalunk gyümölcsének megőrzésére elkerülhetlenül szükséges harcz. A szeretet országának két külön állapota. Miért vetette alá Isten szolgáit olly sok gyarlóságnak. Miképen válik testünk a Szentlélek hajlékává, mi módon kezdődik az ő boldog halhatatlanságának müve már itt a földön, s minő tisztelettel tartozunk lenni iránta.

Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem; ut quomodo Christus surrexit a mortuis per gloriam Patris; ita et nos in novitate vitae ambulemus.
Tudniillik: vele együtt meghalván, eltemettettünk a keresztség által; hogy valamint Krisztus föltámasztatott a halálból az Atyának dicsőséges hatalma által: úgy mi is az életnek ujságában járnánk. Rom. 6, 4.

Az életnek eme szent megujulása, mellyről olly gyakran szól nekünk az apostol, valóban megérdemli, uraim! hogy a hivek azzal különösen a mai napon foglalkozzanak, mellyen Jézus annak mintáját nyujtá nekünk dicsőséges föltámadásában. Jézus Krisztus, ez uj ember, letevé magáról végre e napon mindazt, mi a régiből még rajta maradt, s példája által fölhivott minket arra, hogy mi is uj életet kezdjünk. Ezen megujulásnak megértése végett, mellyre a

*) Francziából fordítva.

kereszténvhit által köteleztetünk, szükséges, hogy kissé a dolognak mélyébe pillantsunk.

Az ember eredetének szentségében hármat kapott ajándékul az Istentől: ártatlanságot, békét és halhatatlanságot. Isten képmásává lévén alkotva, igaz volt; szenvedélyei fölött uralkodva, békes volt; az élet gyümölcsét élvezve, halhatatlan volt. Az ész, miként sz. Ágoston mondja [1]), föllázadt az Isten ellen, s a szenvedélyek megtagadták tőle az engedelmességet; a lélek nem merítvén tobbé az életnek kiapadhatlan forrásából, tehetetlenné vált, s a testet is megfosztá erejétől. Innen van, hogy a halandóság azonnal erőt vett rajta. Így a bün az embernek romlására foldulta az ártatlanságot; az érzéki vágyak fölülkerekedvén, megzavarák a békét; a halhatatlanság pedig a halál kényszerüségének engedett. Ebben láthatni a sátán müvét ellentétben az Isten müvével.

Már az Isten Fia azért jött a világra, hogy az ördögnek cselekedeteit elrontsa [2]), miként ő maga mondja evangeliomában; azért jött, hogy az embert, Teremtőjének legelső szándéka szerint, megujitsa, miként erre az apostol tanít [3]); és azért szükséges, hogy a malaszt őt visszahelyezze természetének ős kiváltságaiba.

De a mit hirtelen elvesztettünk, azt hirtelen vissza nem nyerhetjük. Isten mindenben rendet tart. Megjegyzendő itt, uraim! hogy Isten, midőn választottait megujítja, nem akarja, hogy hirtelen változáson menjenek át; hanem bizonyos haladási rendet határoz, melyen át napról napra a tökélynek nagyobb fokára vezérli őket.

Az Istennek három ajándékot kell adnia az embereknek; s igy három különböző korszaknak is kell lennie, mellyeken át fokról fokra, miként az apostol mondja: tökéletes emberekké legyenek [4]), oly formán: hogy e világon visszaállítsa ártatlanságukat; a mennyekben megadja nekik a békét; a közföltámadásban pedig testöket halhatatlansággal ékesítse föl. Ezen három kor által jutnak el az igazak

[1]) De Civit. Dei. lib. XIII. cap. XIII. et seq. t. VII. col. 334. 355.
[2]) I. Ioan. III. 8.
[3]) Coloss. III. 10.
[4]) In virum perfectum. Ephes. IV. 13.

Jézus Krisztus termetének teljességére, miként az apostol mondja [1]). — A jelen élet, gyermeki kornak tekinthető; azon élet, mellyet a szentek élveznek a mennyben, hasonlít az ifjuság virágához; s ezután következik a föltámadásban az érettség. Egyébiránt a jövő élet nem ismeri a vénséget; mert egészen isteni lévén, a hanyatlásnak nincsen alávetve.

Látjátok tehát a különböző fokokat, mellyeken át minket a Szentlélek a léleknek és testnek tökéletes megujulására vezet. Azonban figyelembe kell még vennünk, — s uraim! épen ezen vizsgálat teendi beszédem alapját, — hogy jólehet e bámulandó megujulás csak a jövő életben éri el a tökély tetőpontját: mindazáltal a nagy változásoknak, mellyek Jézus Krisztusban uj emberekké szülnek bennünket, már ezen az életben kell kezdődniök; mert, miként mondám, a jelen élet gyermekséghez lévén hasonló, megvalíva az igazat, tökélyre épen nem vihető: mindazáltal szükséges, hogy az, a mi következni fog, már itten vegye kezdetét, s mintegy képeztessék ez alanti korban. Jézus Krisztusnak foladata, három ellenséget verni le mi bennünk egymás után: a bünt, az érzéki vágyat, és a halált, és pedig három mennyei ajándék: az ártatlanság, béke és halhatatlanság által; s habár e három dolog nem mehet is teljesülésbe ez életben, legalább itt kell venniök kezdetöket.

Lássátok tényleg is, uraim! miképen fejti ki bennünk Isten az ő müvét, mi alatt e halandó testben fogva tartatunk. Először is a bünt törli el az által, hogy malasztjával eszközli megigazulásunkat; — az érzéki vágy mindegyre ébredezik, azonban hatalmas tusa következtében diadalmasan legyőzetik; — mi a halált illeti, ez ugyan ellentállás nélkül gyakorolja hatalmát; de azonkivül, hogy a halhatatlanság biztosítva van számunkra, testünk, a Szentlélek templomává válván, arra elkészíttetik. — Hogy tehát uj emberekké legyünk:

le kell győznünk magunkban a bünt: ebben áll megszentelésünk;

de nem elég csak a bünt legyőzni, hanem

[1]) In mensuram aetatis plenitudinis Christi. U. ott.

annak csiráit is meg kell támadnunk, megküzdvén a gonosz vágyakkal: s e küzdelemben áll gyakorlatunk;

leküzdve magunkban a gonosz vágyakat, elkészítjük lassankint testünket a dicsőséges halhatatlanságra: s ez tartja fön a mi reményünket.

Keresztény atyámfiai! e három dolog által egyesülünk Jézus Krisztussal, hogy valamint ő föltámadott: úgy mi is az élet ujságában járjunk.

I.

Az első lépés, mit tennünk kell, miszerint Urunkban ismét megujuljunk, abban áll, hogy kiirtsuk magunkból a bünt, természetünknek eme megavult rozsdáját, melly már kezdetben befészkelve magát, oly erővel tapad minden emberhez, hogy csak egy második születés által szabadulhat meg tőle. Szent Pál, kinek tanítását nektek ma fejtegetni magamban föltettem, inti a kereszténveket, hogy a föltámadt Jézus Krisztus példájára ne csak a bünt, hanem még a bünös testet is rontsák el magokban [1]). Ime, így szól hozzájok: „Mert tudjuk, hogy Krisztus föltámadván a halálból, többé meg nem hal; — — mivel, a mi halálát illeti: csak egyszer halt meg a bünnek (a bün miatt); a mi pedig életét illeti: Istennek él“ [2]); azután pedig a hivekre alkalmazván e szavakat, folytatja: „Igy gondolkodjatok ti is magatok felől, hogy a véteknek ugyan meghaltatok, de az Istennek éltek a mi Urunk Jézus Krisztus által“ [3]).

Szintúgy beszédem tárgya, mint e napnak titka szükségkép arra köteleznek engem, hogy megfejtsem: mit ért az apostol, midőn azt mondja, hogy Jézus Krisztus meghalt a bünnek. Oh Jézus! oh isteni Jézus! Hogyan? Tehát mégis bünös voltál? Nem voltál-e inkább maga az ártatlanság? És

[1]) Rom. VI. 6.
[2]) Rom. VI. 9, 10.
[3]) U. ott 11.

ha maga az ártatlanság vagy, mire czéloz a nagy apostol e szavakkal: hogy Te a bünnek meghaltál? Miért nem tartatott fön szamunkra a halál, kik bünösök vagyunk? s miért vettetett annak alá a Szent és Igaz? Ezt nem nehéz megérteni. Jusson eszetekbe, atyámfiai! minő állapotban láttuk az elmult napok folytán a Megváltó Jézust, az ő kínszenvedésének borzalmában és a keresztnek gyalázatában. Mint az emberi nemnek közáldozata, a világ minden büneivel terhelve, alig merte fölemelni fejét: annyira ránehezedett a gyalázatos teher. Ő nem csak a bün terhét viselé; őt Isten, miként az apostol mondja [1]) a bünös testnek hasonlatosságában küldé, s ő ezen terhet születése óta hordozta. Valamint az emberek bünben születnek: úgy Jézus is már születésekor büneiket kezdé hordozni. Halandó életének lefolyása alatt a bünnek bélyegét viselé testén. Ő, miként sz. Pál mondja, szolgai alakban jelent meg; s ennélfogva a szolgai alak a Fiunak alakját és méltóságát eltakará [2]). De eme Szent és Ártatlan örökké csak nem viselhette a bünösnek alakját; s az, ki soha bünt nem követett el, azzal örökre föl-ruházva nem maradhatott. Ő másoknak büneivel vala terhelve; megszabadult azoktól, midőn az azokra mért büntetést kiállotta. Leróván halála által, a mivel Isten igazságának büneinkért tartozott, mai napi föltámadása által ártatlanságának jogaiba lép. — Ezt jelenti, mit a nagy apostol mond: hogy meghalt a bünnek [3]). Isten nem tekinti őt többé elhagyatott bünösnek; nyiltan elismeri fiának, s másodszor is nemzi őt az által, hogy dicsőségre föltámasztja. „Én ma szültelek téged“ [4]). Elég volt már a szégyen, elég a gyalázat. Isten alakja eléggé el vala rejtve. Állj elő jelenleg oh istenség! állj elő oh szentség! állj elő oh igazság, s áraszd el fényeddel ez uj embernek megromolhatatlan testét!

Az Isten Fia tehát a bünnek örökre meghalt; s nektek is, atyámfiai! így mondja szent Pál, vele együtt meg kell halnotok [5]). Miért kell nekünk vele együtt meghalnunk? Ebben áll a kerszténységnek nagy titka, mellyet a nagy

[1]) U. ott. VIII. 3.
[2]) Semet ipsum exinanivit, formam servi accipiens. Philipp. II. 7.
[3]) Rom. VI. 10.
[4]) Ego hodie genui te. Ps. II. 7.
[5]) Rom. VI. 8. 11.

pápa sz. Leo bámulatra méltóan fejt meg nekünk e gyönyörü oktatása által: „Azon különbség van, mondja ő, Jézus Krisztus halála és a többiek halála között, hogy a többiek halála egyedes; Jézus Krisztusé pedig általános; vagyis: hogy mindegyikünk különösen alá van vetve a halálnak, s egyedül saját tartozását rója le az által“ [1]). — Egyedül csak Jézus Krisztus az, ki valóban másokért halt meg; mert maga magáért semmivel sem tartozott. Ez az oka, hogy halála mindnyájunkat illet. „Ő az egyedül, mondja sz. Leo, kiben minden ember megfeszíttetett, kiben minden ember meghalt, kiben minden ember eltemettetett, s kiben minden ember föltámadott.“ [2]). Az a mi üdvösségünk, atyámfiai! hogy mi mindnyájan meghaltunk abban, kinek halála az emberek üdvössége volt; s ha mi mindnyájan meghaltunk Jézus Krisztussal, úgy tehát a véteknek is meghaltunk, s az Istennek élünk a mi urunk Jézus Krisztus által [3]).

Nem elég az, keresztény atyámfiai! hogy ez apostoli tanítást elétek adtam; hanem gyümölcsözővé is kell azt tennem üdvösségtekre nézve. Most tehát halljátok annak alkalmazását. Hogyha az apostol véleménye szerint, a mi megtérésünk halál, a mi kereszteltetésünk halál, a mi bünbánatunk halál: könnyü belátni, miszerint Urunkbani megujulásunkra nem elégséges, hogy bennünk csak középszerü változás történjék. A bün egészen belsőnkhez tapadt. Az érzéki javak iránti hajlam velünk születik; az, vétkes ragaszkodásunk és gonosz szokásaink által, ha úgy szabad szólnom, egész velőnkig gyökeret vert. Mi a teremtett dolgokat szivünk mélyéből szeretjük; s e szív eléggé nyilvánítja azt az erőszak által, mellyet szenved, midőn elakarják tőle szakítani azt, a mi neki kedves. Ekkor a fájdalom panaszra fakad, a harag méltatlanságba, a boszúság fenyegetésekbe tör ki; sőt gyakran a kétségbeesés istenkáromlássá fajúl. S mindezen nem csodálkozom. Oh emberi szív! elszakítják tőled azt, a mihez ragaszkodál, s annyi kötelék által csatoltatál; azt hi-

[1]) Singulares quippe in singulis mortes fuerunt, nec alterius quisquam debitum suo fine persolvit. De Passion. Domin. Sermon. XII. cap. III.

[2]) Cum inter filios hominum solus Dominus noster Jesus exstiterit, in quo omnes crucifixi, in quo omnes mortui, omnes sepulti, omnes etiam sint suscitati. U. ott.

[3]) Ita vos existimate, vos mortuos quidem peccato, viventes autem Deo per Jesum Christum Dominum nostrum. Rom. VI. 11.

szed, magadat is széttépnek, s a vér bőven ömlik e sebből. Hogyha a teremtmények szeretete olly nagyon szivünkhez nőtt, úgy fölületes változás nem elegendő a mi megtérésünkre. Adjátok kezembe a kést: hadd üssem be egész tövig; hadd messek vele az elevenig; hadd keressem föl vele a szív fenekén ama romlott hajlamok legkisebb szálait. Én meg akarok halni a bünnek, s azért életének kutfejében akarom azt kiirtani.

Im erre kötelez minket, keresztény atyámfiai! eme lelki meghalás a bünre nézve, mellyet sz. Pál apostol hirdet nekünk; s ez oknál fogva hozzánk intézi eme szép szavakat: „Ha ti meghaltatok a bünnek, és megujultatok a mi Urunkban: mint a halálból uj életre föltámadottak, szenteljétek föl magatokat Istennek“ [1]). Én nem elégszem meg könnyü és fölületetes változással. Itt nem csak arról van szó, hogy ujra bevakoljuk az épületet; alapjából akarom azt ujra emeltetni. Meglehet, hogy, ha a fényüzés ellen fogtok valamit hallani, némileg alábbszállítjátok öltözeitek fényét, s azt hiszitek, hogy már eleget tettetek; pedig ez csak igen gyenge kezdet. Hagyjátok, oh! hagyjátok abba a mesterkélt édesdedséget beszédeitek- és pillantásaitokban. Ha már külsőtökben elegendő szerénység lakozik, menjetek még tovább; hassatok be a szívbe. A bünös vágy olly annyira tetszeni és magát megkedveltetni, a titkos gyönyör, mellyet abból belsőleg élveztek, az e kárhozatos győzelem által kebleitekben felköltött titkos diadalérzet: ez az, a mit onnan ki kell tépnetek.

És hogyan? Ez talán sohasem fog megtörténni; a megtérés eme müve sohasem jön létre; és igy sohasem lesztek megelégedve magatokkal? Nem én szólok most hozzátok, hanem sz. Pál mondja nektek ajkaim által: „Szenteljétek föl magatokat Istennek, mint a halálból uj életre föltámadottak“ Ha a ti megtéréstek igaz, olly nagy változásnak kellett veletek történnie, mintha hallottaitokból támadtatok volna föl. S minő változást látunk? Torzításhoz hasonló változást, olly változást, melly két napig alig tart. Ezt teszi-e: meghalni a bünnek? Én leg-

[1]) Exhibete vos tamquam ex mortuis viventes. Rom. VI. 13.

kevesebbé sem csodálkozom, kereszény atyámfiai! ha a hitszónokok és gyóntató atyák gyakran kénytelenek panaszkodni, hogy kevés megujult ember és kevés igazi megtérés találkozik. — De habár lerontottátok volna is magatokban a bünös testet: ez meg nem alakít titeket uj emberekké; hanem még annak csiráit is meg kell támadnotok, megküzdvén a gonosz vágyakkal. És ez teszi beszédem második részét.

II.

A győzelem, mellyet a mi Urunk Jézus Krisztus malasztja által a bün fölött nyerünk, nem azon teljes és tökéletes győzelmek közül való, mellyek egyszerre véget vetnek a harcznak, s örök nyugalmat hagynak magok után. E győzelem dicsőségét és gyümölcsét hosszu tusák által lehet csak megőrizni; mert legyőzvén a bünt, annak okfejét is meg kell tamadni. Erre int minket a föltámadott Jézus Krisztus. Az ő dicsőséges föltámadásában leginkább az nevezetes, miként ő nem támadt fol hasonlóan Lázárhoz, hogy ujra meghaljon. Ő nem csak a halált győzi le, hanem annak forrásáig megy, és legyőzi magát a halandóságot is. Ő nem csak tökéletes békét élvez, elűzve a nyugtalanságot és félelmet, mellyek ez elmult napokban olly erősen izgatták lelkét; hanem gyökerestül is kitépi azokat, s lelke most már nem csak nem izgatott, de még csak nem is képes az izgatottságra. Ekképen látjuk, keresztény atyámfiai! hogy az Isten Fia föltámadása által, kutfejében támadta meg a halált, s forrásában fojtotta el a gyengeséget. Nekünk e példát kell követnünk.

Miután megzaboláztuk a bünt, menjünk át a gonosz kivánságok forrására, vagyis az érzéki vágyakra; s minthogy ez életben nem irthatjuk ki azokat tökéletes győzelem által egészen, igyekezzünk legalább gyengíteni azokat folytonos harcz által. E harcz a mi gyakorlatunk zarándoklásunk folytában. E harcz által ujúl meg, atyámfiai! napról napra a belső ember. És hogy megértsétek ez igazságot, tanuljátok meg mindenek előtt sz. Ágostontól, miszerint a szeretet országa két oldalról tekintethetik. Van a szeretetnek ollyan országa, hol minden érzéki vágy ki van irtva, hol gonosz kivánságok nem léteznek; s van ismét a szeretetnek

ollyan országa, hol az ember legyőzi ugyan az érzéki vágyakat, de hol azok ellen mindig kénytelen küzdeni. A szeretetnek azon országa, hol az érzéki vágy kioltatott, a boldogoknak jutott osztály részül; a szeretet azon országa pedig, hol a legyőzött kéjvágy nem szünik meg ellentállást támasztani, a halandó emberek gyakorlása. Amott tehát tökéletes békét élvez az ember; mert semmi gonosz vágy ott nem létezik többé: itten győzelmet arat az ember, de nem élvez békét; mert, miként sz. Ágoston mondja, „a test, melly a lélek ellen föllázad, nem győzethetik le veszély, nem fékeztethetik kényszer, következőleg nem kormányoztathatik nyugtalanság nélkül“ [1]). S épen illy különbség vagyon a szentek között, kik az égben s a szentek közt, kik a földön vannak. A mennyekben lakozó szentek megujult emberek; a földi szentek pedig olly emberek, kik magokat megujítják. Amott, a már megujult emberekre illenek sz. Ágostonnak eme szavai: „az érzéki vágy kialudt, s a szeretet tökéletes“ [2]); ez a boldogoknak jelszava. Itt, hol az emberek megujítják magokat, „az érzéki vágy csökkenik, s a szeretet mindegyre növekszik:“ [3]) Következőleg ott diadalmaskodnak, itt pedig harczolnak az erények; amott az erények kipihenik magokat, itt pedig munkálkodnak; mi ama nyugalom után törekszünk, de azt fáradsággal kell megérdemlenünk; mi ama béke után sohajtozunk, de csupán e harcz által juthatunk el hozzá.

Ti vagytok, oh Isten gyermekei! e harcznak tárgya s egyszersmind szinhelye. Mind ezen harczok az emberért kezdődnek; benne támadnak. Ő maga az, ki támasztja azokat. A szeretet az örök javak felé ragadja őt; az érzéki vágy a mulandó javakra irányozza gondolatait. Soha sincs gonosz hajlamok nélkül: vagy a test ingerli szüntelen, vagy a dicsőség hiúsága hizeleg neki. — Bár mennyire legyen is szándékában jót cselekedni, saját magába gyökerezett gonoszra fog találni, mellytől megszabadulni nem képes. „Jót cselekedni akarván találom magamban e

[1]) Et illa, quae resistunt, periculoso debellantur proelio; et illa, quae victa sunt, nondum securo triumphantur otio, sed adhuc sollicito premuntur imperio. De Civit. Dei, lib. XIX. cap. XXVII. t. VII col 572.

[2]) Cupiditate extincta, charitate completa. Epist. CLXXVII. no. 17, t. II. col. 628.

[3]) Deficiente cupiditate, crescente charitate. U. ott.

törvényt: hogy a rosz hozzám ragadott“ [1]). Hogy viseli magát a jámbor férfiu e harczban? Az érzéki vágy őt azon jónak eszközlésében akadályozza, mit véghez vinni akarna; ellenben, így szól szent Ágoston, ő nem engedi, hogy az érzéki vágy mindazon gonoszt elkövethesse, mellyet óhajtana. Ő nem akadályozhatja ennek érzetét, de azért még sem követi azt. Ha nem teljesítheti is legfőbb tökélyében a parancsot: „Meg ne kiván d“ [2]); legalább teljesíti ezt: „Ne menj kivánságaid után“ [3]). A bünnek némi maradványai találtatnak még benne; de nem engedi azokat uralomra vergődni, miként sz. Pál apostol mondja [4]); „Ne uralkodjék a bün,“ úgy, hogy ha nincs is minden jónak birtokában, sanyargattatásában mégis legalább vigasztalására szolgál az, hogy semmiféle gonoszban nem találja gyönyörét: „épen úgy, mondja sz. Ágoston, valamint a sötétségben nem találhatunk gyönyört, jóllehet a teljes világosságra sem függeszthetjük tekintetünket“ [5]). Illyen az embernek állapota e világbani számkivetése alatt: szünet nélkül küzd saját gyarlósága ellen, s illy módon ujúl meg, igyekezvén naponkint öregségének egyegy redőjét eltörölni.

Nagy Isten! Megengeded-e a halandónak, hogy itt ellened egyenest magadnak panaszkodjék? Miért hagyod szolgáidat azon boldogtalan kényszerben, hogy belsőjokben mindig találtatnak vétkek, mellyeket le kell győzniök? Miért nem adod meg nekik egyszerre azon tökéletes békét, melly szenvedélyeiknek minden nyugtalankodását lecsillapítaná? Sz. Pál intézte hajdanában Istenhez e panaszt. Sokáig könyörgött, szabadítaná meg őt Isten a terhes kisértettől; s mit nyert válaszul? „Elég neked az én kegyelmem“ [6]); mert akképen szoktam bánni választottaimmal, hogy erejök a gyengeségben növekedjék. — De én még tovább megyek, és kérdezlek, oh Istenem! mi azzal a te szán-

[1]) Invenio igitur legem, volenti mihi facere bonum, quoniam mihi malum adjacet Rom. VII. 21.
[2]) Non concupisces Deus. V. 21.
[3]) Post concupiscentias tuas non eas. Eccli. XVIII. 30.
[4]) Non regnet peccatum. Rom. VI. 12.
[5]) Potest oculus nullis tenebris delectari, quamvis non possit in fulgentissima luce defigi. De Spirit. et lit. No. 65. t. X. col. 123.
[6]) II. Cor. XII. 9.

dékod? Milly titok van itt? Miért rendelted Te azt úgy, hogy az erő a gyengeségben tökéletesedjék? Sz. Ágoston megmondja ezt nektek, uraim! Itt a gőgnek hazája van; s valamennyi bennünket környező kisértetek közt a legveszélyesebb és leghathatósabb az, melly minket az önhittségre ösztönöz. Ez az oka, hogy Isten erőt adva nekünk, egyszersmind meghagyá gyengeségünket. Ha csupán csak gyengeséggel birnánk, folytonosan legyőzettetnénk; s ha ismét csak erővel lennénk fölruházva, úgy gőgösök- és türhetlenekké válnánk. Isten ollyképen mérséklé a dolgot: hogy a gyarlóság alatt össze ne roskadjunk, erőt adott nekünk; „s hogy más részről fölfuvalkodottakká ne váljunk az erőben, úgy rendelte, hogy ez erő a gyarlóságban tökéletesedjék“ [1]).

Bámuljátok tehát, oh Istennek gyermekei! a mennyei Atyának irányatokban tanusított eljárását! Jól tudja ő, hogy ti kevélyek vagytok. Ezen vétek elválaszthatlan természetünktől. S ő eme fölfuvalkodottság ellen gyógyszert készített a mi gyarlóságunkból. Tanuljátok meg haszonra fordítni gyengeségteket. Hasznotokra pedig akkor válik, ha megtanít az alázatosságra, a magatok iránti bizalmatlanságra, és arra, miképen járjatok mindenkor félelemben. Hasznatokra válik, ha megtanít imígy szólani Jóbbal: „Midőn ellentálltam a kisértetnek, szivem e győzelem miatt föl nem fuvalkodott, és én nem illetém kezemet saját szájcsókommal“ [2]). Mit jelent ez: kezét sajátcsókokkal illetni? Ez annyit tesz, mint a jó sikert önerejének tulajdonítani, és a jó tettért önmagának hálálkodni. Távol legyen tőletek, hiveim! e gondolat. Ha karotok erős volna, neki tulajdoníthatnátok diadalatokat; megcsókolhatnátok azt tartózkodás nélkül; neki adhatnátok hálát a jóért, mellyet eszközlött. De mivel azt gyengének és tehetetlennek találjátok, emeljétek fölebb szemeiteket és mondjátok az isteni apostollal: „Hála légyen az Istennek, ki nekünk győzedelmet adott a mi urunk Jézus Krisztus által“ [3]).

---

[1]) Virtus, qua hic, ubi superbiri potest, ne superbiatur, in infirmitate perficitur. Cont. Julian. lib. IV. cap. II. no. 11. t. X. col. 590.

[2]) Si laetatum est in abscondito cor meum, et osculatus sum manum meam ore meo. Job XXXI. 27.

[3]) Gratias Deo, qui dedit nobis victoriam per Dominum nostrum Jésum Christum. I. Cor. XV. 57.

Az még nem elég, keresztény atyámfia! hogy gyarlóságtok alázatosokká tegyen titeket; szükséges még, hogy buzgók és munkásak is legyetek. A keresztény alázatosság a bátorságnak nem elnyomása. Minél gyengébbnek érzi az magát, annál merészebb és válalkozóbb. „Az erő a gyengeségben tökéletesedik.“ [1]) Minél inkább nyomaszkodnak rá a gonosz vágyak, annál nagyobb ösztönt kap az azok elleni küzdésre; s a vénségnek csirái, mellyekkel önmagában mindig találkozik, kényszerítik e küzdelemnek naponkinti megujítására. Ezek a valódi érzelmek, mellyeket a husvét szent ünnepén ajánlhatok nektek. Mindnyájan azzal foglalkoztatok e szent napok alatt, hogy magatokat a bünbánat szentségében megujítsátok. Nem is várhatok tőletek egyéb érzelmeket, a nélkül, hogy jámborságtokat megsértsem. Valóban, Jézus Krisztus vére nem hiában folyt a kalvária hegyen, s az Isten Fiának sebei nem tépettek föl sikertelenül a ti kebletek megindítására. Hogy ha tehát megujúltatok a bünbánat szentsége által, úgy „a régiek elmultak, s nektek uj életet kell kezdenetek“ [2]). Vegyetek tehát búcsut örökre a gyalázatos társalgásoktól, vegyetek búcsut a szabados élettől, s vegyetek búcsut a megrögzött ellenségeskedésektől. „De ne gondoljátok, hogy elegendő, csupán csak egyszer megujúlni; magát az ujítást is meg kell ujítani.“ [3]) — Még az kevés, ha csak a bnöket levetjük, s azoktól lelkiismeretünket megtisztítjuk; hanem még a gonosz vágyakat is meg kell támadnunk, a rosz hajlamokat is ki kell irtanunnk, mellyeket a bün visszahagyott bennünk, mint valamelly csirát, mi által csakhamar ismét föléledni remél, mint valamelly gyökérmaradványt, melly csakhamar kihajtandja bennünk a gyomot. A föltámadott Jézus int erre benneteket. Ő nem csak, hogy legyőzte a halált, hanem még annak gyökerét is kiirtotta magában. — Azonban nem elegendő lelketeket megujítani; hanem a test megujításának alapjait is le kell

[1]) Virtus enim in infirmitate perficitur. II. Cor. XII. 9.
[2]) Vetera transierunt: ecce facta sunt omnia nova. U. o. V. 17.
[3]) Neque enim putes, quod innovatio vitae, quae dicitur semel facta, sufficiat; sed semper et quotidie, si dici potest, ipsa novitas innovanda est. Origen. in Epist. ad Roman. lib. V. Nr. 8. t. IV. 562.

raknotok. S ez teendi fejtegetésem tárgyát a harmadik részben.

III.

Midőn azt mondom nektek, keresztény atyámfiai! hogy a sirból kiemelkedett, dicséret- és dicsőséggel koronázott Jézus, a mi föltámadásunk záloga; s hogy azon halhatatlan fény, melly testét környezi, csalhatatlan jele annak, mit reremélhet egykoron a mi testünk is: olly igazságot mondok nektek, melly, miután a szent apostol olly világosan tanított arra minket, [1]) a hivek mindegyike előtt eléggé ismeretes. De ha azt adom e tanításhoz, miszerint eme nagy és isteni munka már ez életben a mi halandó testeinkben veszi kezdetét: ez talán meglepő lesz rátok nézve, s alig foghatjátok meg, hogy már a romlottság ideje alatt mozdítja elő Isten testünkben az ő boldog halhatatlanságának müvét. Figyelj föld és hamu, és örvendj az Urban! Mialatt e halandó test tehetlenség- és gyarlósággal terheltetik, már is az Isten egy változhatlan állománynak alapját veti meg abban. Míg egyrészről vénhedik, másrészről megujítja azt az Isten. Míg naponkint a legveszélyesebb nyavalyák martalékaul s a legbizonyosabb halálnak tétetik ki, Isten az ő szent lelke által annak dicsőséges föltámadásán működik.

Szent Pál, hogy megfoghatóvá tegye előttünk a testnek megujulását, azt mondja, hogy az a Szentlélek templomává vált [2]); s ez adott okot sz. Ágostonnak arra, hogy e titkot gyönyörü hasonlat által fejtse meg nekünk. Ugyan is azt mondja, hogy testünk a kereszténység malasztja által ujult meg, ollyformán, mint valamelly pogány templom szokott megujíttatni, mellyben azelőtt bálványok imádtattak, most pedig az élő Istennek szenteltetik föl. Először is a bálványok döntetnek le; s miután a pogány vallásnak minden jelvényei eltörültettek, az igaz Isten tiszteletére készíttetik el, s nemesebb czélra szenteltetik föl. Ekképen kell megujítanunk, mikép sz. Ágoston mondja, halandó testünket is, melly az előtt a bálvá-

[1]) Philipp. III. 21.
[2]) I. Cor. III. 17; VI 19.

nyok temploma volt, most pedig a malaszt által „az Urnak szentelt templommá“ válik, templum sanctum Domino, miként az apostol mondja. Először is szét kell törni a bálványokat, vagyis azon duló szenvedélyeket, mellyek azelőtt e templomban uralgó istenségek valának: „Ezeket kell lerontani, úgymond sz. Ágoston, mint a bálványokat“ [1]). „De, miként e nagy tanító emlékezik, a testnek tagjait nem kell elrontani, hanem csak megváltoztatni, hogy szentebb czélnak szolgáljanak, hogy valamint előbb a tisztátalan érzéki vágyaknak szolgáltak, úgy szolgáljanak jelenleg a szeretet malasztjának“ [2]). Keresztény atyámfiai! illy módon válik a mi testünk, ezen bálvány templom, a Szentlélek templomává, mellyet jelenlétével fog betölteni.

Lássuk már, miképen tölti be a Szentlélek testünket; miképen veszi azt birtokába. Ugyanazon sz. Ágoston gyönyörü elv által értelmezi azt: „Mindent bir az, így szól ő, ki az uralkodó részt kezében tartja;“ már pedig bennetek, folytatja a nagy férfiú, a nemesebb rész, vagyis „a lélek foglalja el az első helyet; ezt illeti az uralom“ [3]). E két elv megalapíttatván, azonnal e következtetést vonja belőlök: minthogy Isten tartja kezében a nevezetesebb részt, vagyis a lelket és szellemet, a jobb résznek közremunkálása által a csekélyebbnek is birtokába helyzi magát; a fejedelem által az alattvalót is meghódítja; s uralkodván a lélek fölött, karjait a testre is kiterjeszti, s ennek, mint az ő templomának, birtokába helyzi magát. Ime, ekképen ujúl meg testetek, szerencsésen urat cserél, s jobb kezekbe megy át. Természeténél fogva a léleknek volt sajátja; a romlotság által a bünnek szolgált; az egély által Istenhez tartozik. A lélek alávetvén magát Istennek, átviszi rá minden uralmát: valamint a házasságban a nő férjét teszi minden vagyonának urává, s átadja neki minden hozzátartozóit. A lélek boldog szellemi házasság által Istennel egyesülvén, őt minden javainak urává teszi, mint a ki a boldog szövetségnek feje és ura volt „s teste követi őt, mondja Tertullian, mint nászajándékának

[1]) Ista in nobis tamquam idola frangenda sint. Serm. CLXIII. Nr. 2. t. V. col. 785.
[2]) In usus autem meliores vertenda sunt ipsa corporis nostri membra; ut quae serviebant immunditiae cupiditatis, serviant gratiae charitatis. U. ott.
[3]) Totum possidet, qui pincipatum tenet. — In te principatur, quod melius est. Serm. CLXI. Nr. 6. t. V. col. 777.

egy része; s a helyett, hogy pusztán csak a léleknek szolgája volt, a Szentlélek szolgájává válik“ [1]).

Oh test, milly boldog vagy, hogy illy jó gazdának kezébe jutottál! Ez veti meg benned a halhatatlanságnak alapját, melly után sóvárogsz. Minek oka elég világos, csak mindig ugyanazon elveknél maradjunk. Isten, miként mondók, betöltve lelkünket, testünket birtokába vevé; következőleg oh halál! te azt el nem veheted tőle. Te azt hiszed, hogy az martalékul esett neked; ez azonban nem egyéb letétnél, melly rád bizatott és kezeidbe adatott. Isten fogja tudni visszakövetelni uralmát. Isten Fia mondotta, hogy Atyjának kezeiből semmit sem lehet kicsikarni [2]); mert a kezek hatalmasak lévén, semmi erőszak azokat le nem győzheti, se nem kényszerítheti, hogy prédáját kibocsássa. Minthogy tehát az Isten kezét már rátette testünkre, az ő szent lelke, mit a szentirás ujjának nevez, lépett annak birtokába. Következőleg, oh hivőknek teste! a világnak bármelly zugába vetett is téged, vagy hamvaidnak valamelly részecskéjét, az enyészet, te mindig az ő oltalma alatt leendesz. És te föld minden halandónak anyja s egyszersmind közös sírja! bárminő sötét mélységben nyelted is el és rejtetted testünket, egy napon egészen visszaadandod azt, s hamarább elmulik az ég és föld, mint csak egy hajszálunk csorbulást szenvedjen. Miért? keresztény atyámfiai! azért, mint már mondám, hogy miután tudniillik az Isten testünknek urává lett, azt birnia kell az örökkévalóságban a nélkül, hogy bármilly erőhatalom akadályozhatná müvének bevégzését abban.

Éljetek e reményben, uraim! s e közben testeteket a Szentlélek templomának tekintvén, ne engedjétek abban uralomra vergődni a már fölforgatott bálványokat. A ti testetek azon állapotban, mellybe Isten helyezte azt, szentségtörés nélkül meg nem sértethetik. „Nem tudjátok-e, mondja szent Pál, hogy ti az Istennek temploma vagytok, és az Istennek lelke lakozik bennetek? Ha valaki pedig az Isten templomát megfertőzteti, el-

[1]) Sequitur animam nubentem spiritui caro, ut dotale mancipium; et jam non animae famula, sed spiritus. De Anim. Nr. 4.

[2]) Nemo potest rapere quidquam de manu patris mei. Joann. X. 29.

veszti azt az Isten“ [1]). Igy tehát, keresztény atyámfiai! ne szenszégtelenítsük meg a Szentlélek templomát; s minthogy hitünk szerint a mi testünk egy templom: birja azt mindenikünk szentségben és tisztességben; a tisztátalan kivánság zabolátlansága által megne becstelenítse azt, mint a pogányok, kik nem ismerik az Istent; mert „Isten nem hivott minket tisztátalanságra, hanem szentségre a mi Urunk Jézus Krisztusban [2]).“ Oh szent szüzesség! a te fóladatod őrizni e templomot; a te fóladatod elhárítani annak megszentségtelenítését. Azért mondá Tertullian a szép szavakat, mellyeket, hogy emlékezetekbe véssetek, nagyon kérlek benneteket. „Miután a Szentlélek belénk szállott, hogy itten lakozzék, mint valamelly templomában: e templomnak őrszelleme a szüzesség; ez, miként Tertullian mondja, abban a szentély szolgája [3]).“ Az ő kötelessége földiszíteni az oltárt, mellyen égnie kell e mennyei illatnak, akarám mondani, a szent könyörgéseknek, s mintegy kellemetes illat gyanánt Isten szine elébe fólszállaniok.

Azonban oh templom! oh oltár! oh emberi test! oh emberi szív! mennyi szentségtelenítést látok én bennetek! „Ember fia, közeledjél hozzám, mondja a Szentlélek Ezekielhez [4]), s utálatosságokat mutatok neked. És én közeledém, igy szól a próféta, s láttam a templomot és a szentélyt: s itten utálatosságokat. Ime, gondolám magamban, minden oldalról emelkednek a bálványok; az élő Istennek saját templomában, sőt magának az élő Istennek oltárán, a hamis isteneknek áldoznak. Ottan vala a féltékenység bálványa: dicsvágy, te emelted azt; a hány vetélytársat csak látsz, mind annyi áldozatok azok, mellyeket e bálványnak fóláldozni ohajtanál [5]). Amott férfiak, háttal az Ur temploma ellen, arczczal pedig napkeletre fordulva imádák a fólkelő napot: a mosolygó szerencsét [6]). Ők feledék az igaz Istent, s imádák a szerencsét. S a templom beljében asszonyok Ado-

[1]) Disperdet illum Deus. I. Cor. III. 17.
[2]) Thess. IV. 4. 5. 7.
[3]) Illato in nos, et consecrato Spiritu sancto, ejus templi aeditua et antistita pudicitia est. De cult. fem. lib. II. Nr. 1.
[4]) Ezech. VIII. 10, 11.
[5]) Idolum zeli. Ezech. VIII. 3.
[6]) Dorsa habentes contra templum Domini et facies ad orientem, et adorabant ad ortum solis. U. ott. 16.

nist siraták“ [1]). Ne kényszerítsetek annak kimondására, hogy ez az érzéki szeretet áldozata. E látvány megrémít benneteket. S a mi nektek mások irányában borzalmat okoz, az ne okozzon-e borzalmat magatok irányában? Oh test, mellyet Isten templomaul választott! oh szív, mellyet Isten óltáraul fölszentelt! mennyi utálatosságokat lelek én bennetek! menynyi hamis istenek, mennyi bálványok imádtatnak hajlékaitokban!

Azonban meglehet, a föltámadt Jézus Krisztus tiszteletére le fogjátok dönteni azokat, s az egész egyháznak eme nyilvános ajtatossága arra fog indítani titeket, hogy e templomot megtisztítsátok, s a bálványokat összetörjétek. Ah! de mennyi okom van félni, hogy ti sirjaitokból, mint valamelly rémek s az élőknek árnyképei, fogtok kikelni, mellyeknek csak látszólagos alakja, de sem élete sem szive nem leend; mellyek egészen mesterkélt s mintegy kivülről alkalmazott mozdulatokat és müködéseket fognak tenni, nem belső okfőből származottakat! Ha ti egyszer föltámadtatok, minden előbbi kötelékteknek meg kell szakadnia. Azt kell mondanotok: hiában csábítotok engem hiu és vétkes kivánságok: én nem ismerlek titeket; hiában emlegetitek a régi barátságot: bennem nagy változás ment végbe, mellynél fogva teljesen megfeledkezem rólatok. Igen, eme változás egy halál. Eme változás egészen más emberré tett engem. S ti azt akarjátok, hogy ismét az előbbi módon cselekedjem? — Én tehát nem elégszem meg könnyü változással. Keresztény atyámfia! E szent ünnepek alkalmával az élet forrásából, a szentségek kutfejéből merítettél; úgy hiszem, te megnyerted a malasztot; te uj életet kezdettél Jézus Krisztussal. Ez uj élet itt alant csak kezdődött, s midőn teljesedésbe menend, mindazon bámulandó hatásai lesznek, mellyeket az imént előtted rajzoltam. Egy hó, egy hét, egy nap mulva talán ismét fölébrednek benned régi hajlamaid. Az iszákosság, szemtelenség, boszuállás ösztönözni fognak, hogy eleget tégy hamis vágyaiknak. Te megbocsátád ellenségednek a sérelmet; a gyülölet fulánkja megujúl szivedben. Megállj nyomorult, gondold meg: minő szép reményeket fogsz te meghiusítani; minő

[1]) Plangentes Adonidem. U. o. 14.

szép kezdetet megszakítani. Hogyha csakugyan türhetetlen gonoszság, kitépni a szántóföldeknek sarjadzó vetését, mert az képezi aratásunk reményét; hogyha mi különös nagy megbántásnak tartjuk, ha valaki kertünkben egy fiatal növényt kiszakít, mert az szép gyümölcsöknek termésével kecsegtetett: milly őrültség tőlünk, milly nagy megbántása saját magunknak, az egyháznak, a Szentléleknek, elűzni magunktól a Lelket, mellyolly szép müvet kezdett meg bennünk; megvetni a malasztot, melly a halhatatlanságnak magva; elveszteni az uj életet, melly naponkinti növekedése által a föntebb rajzoltam tökélyt elérte volna.

Következőleg, atyámfiai! valamint Jézus Krisztus föltámadott: szintúgy járjunk az életnek ujságában. Itt alant e világnak számkivetésében annyi viszontagságok közt élvén, gondoljuk meg, miként nem létezhetik jobb valami ama szép, dicső reménynél, mellyet az Isten nekünk nyujt Jézus Krisztus által. Miután büneinket a töredelem alázatosságában bevalottuk: szünjünk meg szeretni azt, a mit ünnepélyesen megutáltunk az anyaszentegyház szolgája előtt, Isten és az ő szent angyalainak jelenlétében. Ne térjünk vissza többé a mocsáros vizekhez, miután Jézus vérében megmosdottunk. S miután az ő isteni testében részesültünk, melly a mi föltámadásunk záloga: ne közlekedjünk a sátánnal, sem az ő pompájával, vagy cselekedeteivel, s az Isten lelkének szent öröme győzze le a világnak minden hamis örömeit.

Eszembe jut itt, keresztény hivek! azon isteni és lelki öröm, melly hajdanában husvét napján nyilatkozott az egyházban. Ez valóban mennyei öröm volt, olly öröm, melly Jézus Krisztus tiszteletét emelte; minthogy nem vala egyéb tárgya, mint az ő diadalának dicsősége. Ez oknál fogva a legtávolabb eső pusztaságok s a legborzasztóbb magányok is mosolygó képet öltének magokra. Igaz ugyan, hogy jelenleg is vigadunk; azonban, oh Megváltóm! nem Te vagy örömünk tárgya. Mi örvendünk, hogy már most minden kihágásnak átengedhetjük magunkat. Vége a böjtnek, vége a szigoru életmódnak; olly kevés gondot fordítottunk különben is a böjt alatt arra, hogy életünk rendetlenségeit helyrehozzuk: s most egészen tágítunk a renden. A szent husvétnap, arra rendeltetve, hogy uj életet kezdjünk a Megváltóval, vissza-

hozza ismét a századnak veszélyes kéjgyönyöreit, ha csak kis pihenést engedünk magunknak; s a feledékenységbe temeti az önmegtagadást és bünbánatot: annyira megtágult nálunk a fegyelem. Mi azt hiszszük, már eleget tettünk, ha csak úgy szinre, imigy-amagy elvégeztük a gyónást és áldozást. Mi talán részünkről szentségtörés is lehetett. De habár, a mint hinni akarom, szent volt is e cselekedet, ti a munkának még csak felét tettétek meg.

Keresztény hivek! Isten nevében mondom ezt nektek: a fő dolog még hátra van; mi abban áll, hogy javitsátok meg bünös élteteket, szüntessétek meg a rendetlenséget erkölcseitekben, s irtsátok ki a megrögzött szokásokat, mellyek mintegy természetté váltak bennetek. Ha egyszer megigazúlva lesztek, megvallom, nincs többé mit félnetek az örök kárhozattól. De azért ne képzeljétek, hogy már is biztosságban vagytok. Rettegjetek gonosz kivánságaitoktól. Féljetek azon tárgyaktól, mellyek sokkal inkább tetszenek nektek, hogy sem kereszténvhez illenék, ki a Megváltó testében részesült. Féljetek ama veszélyes alkalmaktól, mellyekben a ti ártatlanságtok annyiszor hajótörést szenvedett. — A tapasztalás után okuljatok. Ez indítson benneteket üdvös ovatosságra; mert a penitentzia két tulajdonsággal bir, s mind a kettő egyformán szent és sérthetetlen.

Kérlek, jegyezzétek ezt meg magatoknak. A penitentziának két tulajdonsága van: gyógyszer az a multra, s óvszer a jövőre. A kézség, elfogadni azt mint gyógyszert mult kihágásainkért: a bánat az általunk elkövetett bünök fölött; a kézség elfogadni azt mint óvszert a jövőre: a fiui félelem az általunk elkövethető bünöktől s azon alkalmaktól, mellyek minket ama bünökre csábíthatnának. Őrizkedjetek, hiveim! megsérteni a penitentziatartás szentségét, egyik vagy másik részében; nehogy ekkép a Megváltónak malasztját és bőkezüségét elveszítsétek.

Ekképen ne tegyük le soha a tiszteletteljes félelmet, melly ártatlanságunknak egyedüli őre. Féljünk inkább Jézus Krisztus elvesztésétől, ki vére által minket magának váltott meg. A hol csak látom őt, karjait terjeszti felénk, mondván: jöjjetek föltámadni velem. Jézus Krisztus az

Atyának jobbján karjait terjeszti felénk: jöjjetek, úgymond, uralkodni velem; azok lesztek egy napon, a mi én vagyok e dicsőséges lakban; éljetek, vigasztalódjatok e reményben. Én boldog vagyok, én halhatatlan vagyok: legyetek halhatatlanok a malasztban. Igy végre el fogjátok érni mennyekben az uj élet végteljesedését, vagyis a tökéletes igazságot, a biztos békét s a test és lélek halhatatlanságát. Amen.

Husvét ünnepére. II.

Pyrkertől. I. *)

A megfeszíttetett názáreti Jézust keresitek? Föltámadott — Márk: 16, 6.

Krisztusban szeretett hiveim! Hitünknek szerzője Krisztus Jézus, kit a szerencsétlen első szülőink vétke miatt elégtételt kivánó isteni igazság arra választott, hogy az első bünnek eredetiképen mindnyájunkra elszármazott szennyét lemossa, és elvesztett jogunkat a mennyei boldogságra visszaszerezze, jól tudta azt, hogy azon három esztendő alatt, mellyekben ő maga tanított, az ő tanítása Judeának határain túl nem hatott; ő pedig abban nem csak a zsidó népet, hanem a világnak minden nemzetét akarta részesíteni: ugyanazért dicsőséges mennybemenetele előtt megparancsolta tizenkét választottainak — az apostoloknak, — hogy elmenvén az egész világba, prédikáljanak minden teremtménynek [1]). — Az igaz anyaszentegyház tanítása szerint az apostoloknak utódai a püspökök; ezeknek is tehát parancsoltatott magától Megváltónktól, hogy az ő hitét hirdessék, az ő tanítását terjeszszék, prédikálván minden teremtménynek.

A véghetetlen isteni kegyelem és bölcseség ezen megye főlelki kormányát az én kezeimbe adta. Engem választott arra, hogy az üdvösség utján fővezetőtök legyek; következésképen, hogy én is ama szelid Jézusnak tanítását nektek

*) Hátrahagyott kéziratából. Mondatott az egri főegyházban.
[1]) Márk: 16.

hirdessem, mellyet az apostolok isteni mesterök parancsolatjából hirdettek a nemzeteknek. De ezen parancsolatnak megfelel ismét a ti részetekről azon kötelesség, hogy az én oktatásaimat szivetekre vegyétek, azokat ezen szent falakon kivül is kövessétek, és igy magatok is tanításomnak czélját, melly egyedül a ti vigasztalástokra és örök boldogságtok eszközlésére vagyon intézve, előmozdítani igyekezzetek. Megismerik a szentirás bizonysága szerint a juhok pásztoruk szavát; megismeri a jó pásztor is juhait: ismerjetek meg tehát ti is engem, mint örök boldogságtokat minden igyekezettel megszerezni kivánó főlelki pásztortokat; és adjátok meg egyszersmind nekem azon lelki örömet, hogy Jézus tanításának, mellyet elétek terjesztek, követéséből, én is titeket, mint oktatásaimat igaz szívvel elfogadó és teljesítő jó hiveimet megismerjelek. —

Szent hitünknek minden ágazata olly jeles erkölcsiségünkre, olly csalhatatlan igazságára nézve, hogy akár mellyikből is magunknak üdvösséges tanítást vehetünk; de mi jobbat választhatnék én most beszédem tárgyaul, mint a mit az anyaszentegyház maga, ezen napra istenfélő elmélkedésünkre rendelt, — Krisztus Urunknak önnön erejéből i dicsőséges föltámadását, — hitünk igazságának e legfőbb bizonyságát, mellynek emlékezetére tartjuk mai nap a kereszténységnek eme sátoros ünnepét? — Ma mondhatjuk mi is Dávid prófétával: „Ez a ma nap, melylyet Isten szerze; örvendjünk és vigadjunk azon“ [1]). Mennyi ok legyen pedig ebben foglalva szivünknek vigasztalására, mutatja azt Krisztus tanítványainak példája.

Véghetetlen öröm lepte meg sziveiket, midőn olly véletlenül elenyészett előttök a mult napoknak halálsötét fellege. Még a Szentléleknek ereje által megerősítve nem lévén, hogy a mennyei tárgyakra és a természetfölötti kincsekre mély vágyódással fölemelnék szemeiket, csak ezen világnak reménységeivel táplálták magokat, és Krisztus Jézustól csak e világon vártak jutalmat, — földi javakat, nagy dicsőséget és kincseket azon országban, mellyet, a mint gondolták, ezen

[1]) Zsolt. 17, 24.

a világon fog fölállítani. Úgy is látszott nekik, hogy közel volnának ezen czélhoz, midőn tanítójok pompásan beméne Jeruzsálembe; midőn a nép, lábai alá terjesztette ruháit, virágzó pálmafa ágakat hányt elébe, és örömharsogva kiáltá: „Hozánna Dávid fiának! — áldott, a ki jön az Urnak nevében!“ [1]). De csakhamar megszünt ezen örvendezés, és eltünt mint a füst azon tisztelet, mellyel a község Krisztusnak hódolt. — Nem régen azelőtt magok is hallották őtet nyilván beszélni közellévő kinos szenvedéséről és irtóztató haláláról; látták azután, hogy fogták meg, pökdösték, ostorozták, és fosztották meg életétől a csúfos keresztfán. Így elenyészett minden reménységök; és azok, kik rövid napok előtt csak nagy világi birtokokkal, és fényes fölmagasztalásokkal kecsegtették elméjöket, most annyira megijesztve, megalázva és lenyomva valának, hogy a zsidók elől elrejtették magokat, mintha sohasem szünnek meg többé szomoruságuk és fájdalmok.

De fölvirradt nekik a legszebb és legszerencsésebb hajnal, a harmadik napnak fölkeltével, Jézusnak koporsóba tétetése után; mert midőn a jámbor asszonyok visszatérvén a koporsótól, mindazt, a mit ottan láttak és hallottak, nekik elbeszélék, és magok is meggyőződtek isteni tanítójok dicsőséges föltámadásáról: ujonnan fölelevendett ellankadt bátorságuk; örömtől dobogtak sziveik, és uj virágra nyiltak elhervadt reménységeik. Látták Urunk dicsőséges föltámadásának körülményeiből, milly határtalan legyen az ő nagysága és hatalma, s mi legyen az ő küldetésének igaz czélja; látták, hogy az nem ezen halandó életnek javára és birtokaira, hanem mindyájunknak örökös boldogságára van intézve. Szolgáljon ezen meggyőzödés nekünk is oktatásunkra, hogy minémü vagyonok megszerzésére gerjedjenek a mi kivánságaink is; és örömök tanítson meg minket, milly indító okokból származzék a mi vigasságunk is.

Legyen tehát kedves és örvendetes ezen nap, mindazért, mivel ezen szentséges és dicsőséges csodának emlékezetével ujra ismét kijelenti annak isteni fölségét, kivel mint tanítványok és hivek össze vagyunk kapcsolva; mindazért, mivel

[1]) Máté 21, 9.

ezen szentséges és dicsőséges csoda indíthat bennünket leginkább arra: hogy Krisztushoz ragaszkodjunk
legerősebb hittel,
legelevenebb reménységgel,
és legérzékenyebb szeretettel.
Krisztus szent malasztja szállja meg sziveiteket, — hogy figyelmesen hallgassátok és buzgón teljesítsétek tanításomat.

I.

Krisztus Urunk föltámadása hitünk legerősebb bizonyítványa; mert ha Krisztus föl nem támadt volna, hitünk, religiónk nem volna egyéb hiu álmadozásnál; azon titkok, mellyeket hinnünk kell, ámbár fölülhaladják az emberi elmét, csak egy embernek ábrándozásai volnának; az erkölcsszabályok, mellyeknek megtartása nekünk olly szorosan van megparancsolva, csak embernek hatalmából származó rendeletek volnának, mellyeken lehetetlen volna megnyugodnunk. Szent Pál apostol mondja: „Ha Krisztus föl nem támadott: úgy kétség nélkül a mi tanításunk sem igaz, a ti hitetek is alaptalan“ [1]). De Krisztus önnön erejéből föltámadván, — mit ember sehogysem tehet, — magát igaz Istennek lenni bebizonyította; következőkép mindaz, a mit az ő bennevaló hit tőlünk kiván, természetfölötti hatalmára, melly a halálon is győzedelmeskedett, és csalhatatlanságára van alapítva. Mert csakugyan Üdvözítőnk föltámadásában találjuk föl azon megdönthetetlen tanuságot, mellyel a mennyei Atya egyszülött Fiának istenségét nyilván bebizonyította, és mellyet az isteni kegyesség azért terjesztett a világ elé, hogy századokról századokra buzgóságban tartsa azok hitét, kik hiven követik szent Fiának nyomdokait, és ellenben elnyomja azoknak büszke törekedéseit, kik tanítása ellen föltámadnak.

És valóban, ki tudott volna önnön erejéből föltámadni, az életnek Urán — az Istenen kivül? Ki tudta volna elevenné tenni azon testet, mellyből a lélek már kiköltözött, midőn

[1]) I. Korinth. 15, 14.

a világnak összes ereje, a legnagyobb emberi mesterség és legmélyebb tudomány egy megholt tagnak egy szempillantásra sem szerezheti vissza az életet? — Azért mondá Jézus szent Jánosnál: „Miképen az Atyának élete vagyon önmagában, azonképen adta a Fiúnak is, hogy élete legyen önmagában“ [1]). Kiről sz. János mindjárt evangeliumának elején mondja, hogy ő kutfeje minden életnek, általa teremtetvén minden e világon: „Mindenek ő általa lettek, és ő nála nélkül semmi sem lett, valami lett. Ő benne vala az élet [2]).

Az élet, halál és az egész természet urának és kutfejének mutatta ő magát akkor, midőn annyi beteget, sántát, vakot és elfonyadtat csodálatosan meggyógyított; midőn Lázárt, a náimi ifjút, és Jairusnak leányát halottaikból föltámasztotta. Tanítványai mindezen csodatételeknek tanui voltak; és mégis ingadozott hitök Megváltónknak istenségében, és hanyatlott a kisértetek idején, midőn őt más emberek módjára meghalni és eltemettetni látták. De minekutánna Krisztust halála után több izben magok között látták, vele társalkodva az egekbe való dicsőséges fölmeneteleig, végső tanításait hallották, mellyekben Pünkösd napján a Szentlélek eljövetele által megerősíttettek: már azontúl nem kételkedtek többé, hogy ő igaz élő Isten; sőt inkább meggyőződve lévén isteni hatalmáról és fölségéről, vigan és bátran, életök veszedelmével hirdették tanítását az egész világon, megvetvén a sok nehézségeket, mellyek mindjárt eleinte a tanítás hirdetését akadályozni kezdették.

És milly bizonyságot hoztak ők föl leginkább azon hitnek megerősítésére, mellyet hirdettek? — Krisztus Urunk föltámadását; — mintha egyéb nem is lett volna követségöknek győzedelmes bebizonyítására. Midőn sz. Péter apostol a jeruzsálemi templom ajtaja előtt ama születésétől fogva sántát meggyógyította, az őt rémülve körülvevő néphez így szólott Jézusról: „Ti az életnek szerzőjét megöltétek, kit az Isten föltámaszta a halálból, mellynek mi tanui vagyunk. — Az ő benne való hit szerzé meg ennek teljes épségét, úgy, amint lát-

[1]) János: 5, 26. — [2]) János: 1. 3, 4.

játok“ [1]). És midőn a főtanács előtt az apostolok magokat védelmezék, sz. Péter így végzé beszédét: „A mi atyáinknak Istene föltámasztotta Jézust, kit ti megöltetek, fölfüggesztvén őt a fára. Ezt az Isten az ő mindenhatósága által fölmagasztalá“ [2]), és az örök boldogság szerzőjévé tette.

Jézus föltámadása annálinkább megerősítheti hitünket, minthogy ő azt előre megmondotta, és arra, mint oly tényre hivatkozott, melly leginkább bebizonyíthatja isteni küldetését. Így, midőn a templomból kiüzé az árulókat és pénzváltókat, és a zsidók őt kérdezék, hogy micsoda jelt mutat nekik, miután ezeket cselekszi? saját testére mutatváu azt mondá: „Rontsátok el e templomot, és harmadnapra fölépítem azt [3]“). Máskor meg, midőn csodát kivántak tőle a zsidók, azt mondá Jézus, hogy „más jel nem adatik nekik, mint Jónás prófétáé; mert amint Jónás a czethal gyomrában három nap és három éjjel volt: úgy lészen az ember Fia is a föld gyomrában három nap és három éjjel.“ [4])

Oh Krisztus Urunk föltámadásának fölséges titka! méltan csodálunk téged legmélyebb háladatossággal; te mutatád meg nekünk kedves Megváltónk isteni nagyságát és hatalmát; te leginkább kezeskedel arról, hogy hitünknek általa kijelentett ágazatai és titkai igazak, ámbár ezek elménket fölülhaladják; hogy parancsolatai megnemesítik szivünket, ámbár sokszor akadályt találunk teljesítésökben; hogy igéretei mind be fognak teljesedni, ámbár olly jutalmakból állanak, mellyekről korlátozott elménk érdemök szerint itélni sem képes. — Igen, mindaz, a mit ő parancsolt: hogy miképen kelljen szolgálnunk az Istennek, és miképen magunkat viselnünk minmagunk és felebarátunk irányában: — mindaz az örök bölcseség örökigaz szájából jött. — — Tanítson tehát mást bármilly jeles ész; cselekedjék bár máskép az egész világ: erősen ragaszkodjunk hitünkhez, egyetlen egy lépést sem távozván az ő tanításának igazságától és parancsolatjainak szabályaitól.

[1]) Apost. csel. 3, 15, 16. — [2]) Apost. csel. 5, 30, 31. — [3]) János 2, 19. — [4]) Máté: 12, 39, 49.

II.

Jézus Krisztus halottaiból föltámada! Csalhatatlan igéjének hitelére tehát maradjon föl mindig elevenen szivünkben azon reménység is, hogy mi is, mint ő, föltámadunk. — „Eljön az idő, mondja Jézus szent Jánosnál, mellyben mindnyájan, kik a koporsóban vagynak, meghallják az Isten Fiának szavát: és előjönnek, kik jókat cselekedtek, az életnek föltámadására; kik pedig gonoszokat cselekedtek, az itéletnek föltámadására“ [1]). Szent Pál apostol a korinthusokhoz irt első levelében Jézus föltámadásából egyenesen következteti, hogy mi is föltámadunk, azt adván hozzá: „Valóban, ha csak ez életben volna reménységünk Krisztusban, úgy minden embereknél nyomorultabbak volnánk“ [2]).

Krisztusban szeretett hiveim! A sok veszedelem, nyomoruság és sanyargatás közepett, mellyek ez életben szüntelen érnek bennünket, oh, milly nagy vigasztalás nekünk azon állhatatos reménység, hogy mennyei Atyánk, ki el nem hagyta Fiát, bennünket sem hágy el! hogy valaha dicsőséggel és örök boldogsággal jutalmazza meg békeséges türésünket! hogy bőven fizet meg mindazon áldozatokért, mellyeket neki teszünk! Hiszen Jézusnak is előbb szenvednie kellett, hogy dicsőségébe bejuthasson [3]). — — Nyugodjunk meg tehát az Isten végzésén, valamint az ő szent Fia is megnyugodott; bármilly inség érjen is bennünket. Ragaszkodjunk a föltámadt Jézushoz, mint azoknak, kik alusznak, első zsengéjéhez [4]), erősen remélvén, hogy ha vele szenvedünk, vele dicsőíttetni is fogunk.

III.

Végre Krisztus föltámadásában leghathatósabb ösztönt találunk arra is, hogy őt legérzékenyebb szeretettel szeres-

[1]) János: 5, 28, 29. — [2]) I. Kor. 15, 19. — [3]) Luk. 24, 26. — [4]) I. Korinth. 15, 20.

sük. Az emberi nem iránti szeretete szállította őtet le az egekből a földre, és ezen szeretet indította őt arra, hogy érettünk a keresztfán halált szenvedett. Élete és halála a mi megváltásunkra volt szentelve. Minthogy pedig csak Jézus föltámadása tett bennünket bizonyosokká arról, hogy megmegváltásunk beteljesedett, hogy miképen Ádám által mindnyájan meghaltunk, azonképen Krisztus által mindnyájan föleleveníttetünk: ki ne szeresse megváltásunk eme győzedelmes szerzőjét? és ezen szeretetből ki ne hódoljon neki szives készséggel, teljesítvén mindazt, mit parancsol, s kerülvén mindazt, mit tilt? annál is inkább, minthogy Jézusnak föltámadása és fölmagasztaltatása bizonyosokká tesz bennünket, hogy mi is egykor jó cselekedeteinknek gyümölcsével élni fogunk, hogy halhatatlan örömünknek és vigasztalásunknak forrása lesz mindaz, a mi jót e világon cselekszünk.

K. H.! Krisztus Urunknak dicsőséges föltámadásában az Isten az egész világ előtt olly nagy csodát vitt véghez, hogy elenyészett ez által hiveiben minden habozás és állhatatlanság: megerősíttetvén hitök, és megszilárdíttatván akaratjok, tanítása szerint élni és halni. Urunknak föltámadása tehát nekünk is leghatalmasabb indító ok lehet arra, hogy benne higyjünk legerősebb hittel; tőle várjuk örök boldogságunkat legelevenebb reménységgel; és őtet szeressük leghőbb szeretettel. Tegyük föl azért mi is magunkban ezen dicsőséges napon, hogy hiven fogjuk követni isteni Mesterünk nyomdokait. Kövessük egész erőnkből Istennek szentelt kész engedelmességét, és az ő akaratján való tökéletes megnyugvását. Legyen életünk fölszentelve az ártatlanságnak, igazságnak és irgalmasságos jó cselekedeteknek.

Te pedig dicsőségesen föltámadott Ur Jézus! ki a világra jöttél, hogy a bün által meghomályosodott emberi elmét mennyből alához tanításaiddal fölvilágosítsad: tarts meg bennünket állhatatosan szent hitedben, mellyben a te föltámadásodra való háladatos megemlékezés által ma ujra megerősíttettünk; — adjad nekünk szent malasztodat, hogy

[1]) I. Korinth. 15, 22.

mindazt, a mit tanítottál, cselekedettel végbevihessük. Fordítsd irgalmas szemeidet az én szeretett kedves nyájamra, megyém ájtatos hiveire, és engedd, hogy vezetésem alatt velem együtt azon soha el nem muló boldogságba juthasson, mellynek elzárt kapuit, Te szelid irgalmas Jézus! szenvedéseid által nekünk megnyitottad. — A hová segítsen benneteket az Atya, Fiú és Szentlélek Isten. Amen!

Husvét ünnepére. III.

Pyrkertől. II.

Én élek, s ti is élni fogtok. — János: 14, 19.

Előfordult ismét e mai napon, Krisztusban szeretett hiveim! a kereszténység legfőbb ünnepe, — Krisztus Jézus föltámadása emlékezetének napja. Urunknak ezen dicsőséges föltámadása nyilván, a maga valóságában, bebizonyítja azon szavainak csalhatatlan igazságát: „Én élek, és ti is élni fogtok“; az az, valamint én föltámadván többé meg nem halok, hanem örökké élek: úgy ti is föltámadástok után többé meg nem haltok, hanem örökké élni fogtok! — Oh mint repdesnek örömökben a jó kereszténveknek szivei, ezen vigasztalás hirdetésén! Mint nyugszanak meg ők Megváltónknak eme vigasztaló igéretében, a világ mindennémü terhei között, és mint áldják a mennyei Atyát, kinek kebléből a nagy vigasztaló leszállt vala! — Föltámadunk tehát holtunk után mi is, midőn az Istennek szent akaratja azt úgy fogja kívánni. Nem is lehet ebben semmi kétségünk; mert az, ki se maga nem csalhat, se másoktól meg nem csalattathatik, Krisztus Jézus mondotta: „Én élek, és ti is élni fogtok.“

De ha a föltámadás egybe van kapcsolva, egy örökké tartandó élettel; vajjon mindyájuknak van e igazokunk föltámadásunkon örvendeni, akár istenfélő, akár pedig gonosz életet éltünk e világon? — Nem, — Krisztusban szeretett hiveim! — nem lesz a gonosznak föltámadásunk után egyenlő sorsa az istenfélővel, és így jövendő föltámadásunknak sem örülhet mindenik egyaránt. Maga Megváltónk kinyilatkoz-

tatta azon különbséget, melly lészen azután a jók és gonoszok között. „És előjönnek, úgymond, a kik jókat cselekedtek az életnek föltámadására, a kik pedig gonoszokat cselekedtek, az itéletnek föltámadására“ [1]) — Igen szükséges és hasznos tehát tudnunk, hogy millyennek kell lennie magunk viseletének e világon, hogy a föltámadás örömünkre szolgáljon? — Útmntatónk és tanitónk ebben maga a minden jónak legtisztább tüköre, a mi Urunk Krisztus Jézus, kinek tanítása szerint,

föltámadásunk úgy lesz örömünkre, ha úgy élünk, mint Isten Fia által tőlünk azt kivánja.

Ezen üdvösséges tárgynak bővebb magyarázása lészen szent beszédemnek foglalatja. — A Szentlélek malasztja szállja meg sziveiteket, hogy ezt figyelmetesen és hasznosan hallgassátok.

* * *

Hogy a jelenvaló életnek legnagyobb befolyása van az embernek jövendő örök sorsára, azon semmit sem kételkedhetünk. — A mi életünk hasonló a naphoz, halálunk az éjhez, és föltámadásunk a reggelhez. Ki nézheti pedig csendes szivvel az estéli homályt, hogyha lelkiismerete arról vádolja, hogy a napot vétkekbe töltötte el? Ki emlékezhetik örömmel a reggeli csendes órában az elmult estéről, ha ez, vagy mértékletlenségéről, vagy fajtalanságáról vádolja őtet? Vajjon tehát nézhetünk-e szinte halálunk óráján is nyugodt lélekkel vissza mult életünkre, vagy örömmel a jövendőre, hogyha elkövetett roszaságainkért bánat, szégyen, megháborodás fojtja mellünket, és kinozza lelkiismeretünket? Vizsgáljátok meg csak jól, Krisztusban szeretett hiveim! mostani életeteknek módját: bizonyosan előre tudhatjátok, minémü sors várakozik rátok a jövendő életben. Ha egy ifju csupán haszontalan hijábanvaló vigasságokban és foglalatosságokban tölti fiatalsága napjait, könyelmüen elfecsérelvén azon időt, mellyben jövendőbeli helyeztetésére nézve, a szükséges

[1]) János: 5, 29.

tudományokat megszerezhette volna; ha nem tökéletesíti lelki és testi erejét; ha megrontja erkölcsét, és igy egy nyomorult ifjuságról hasonló vénségre jut: kételkedhetik-e azon, hogy a dühös bánatok, és szégyennel telt visszaemlékezések ne legyenek roszra fordított ifjuságának következései? A mi a fiatal kor a későbbi időre, az, életünk a jövendő örökkévalóságra nézve. A mint itten élünk, úgy fogunk a siron túl jutalmaztatni. A mint itten vetünk, úgy fogunk ott aratni. És igy vagy öröm, vagy fájdalom, vagy jutalom, vagy kárhozat lesz sorsunk.

Hogy jövendő életünknek sorsa ezen a világon eszközöltetik, azt az Istennek igazsága is nyilvánvalóvá teszi. Mi az Istent minden részrehajlásnélküli igaz birónak hiszszük. És kétség kivül az is ő. Ő előnkbe terjeszti törvényeit, vagy szivünkbe nyomván azokat, vagy pedig a szentirás és anyaszentegyház által hirdetvén. Ennél fogva megjutalmazza azokat, kik hiven megtartják törvényeit, és megbünteti, kik általhágják, és megvetik azokat. Tehát az Isten parancsolatjainak ellenére élni, ezeket vakmerően áthágni, és mégis dicsőséges föltámadást várni: ellenkezik az Isten igazságával, melly valamint a jóknak az örök boldogságot megnem tagadja, úgy a roszakat sem menti meg az örök haláltól.

Nem adott e nekünk az Isten emlékezetet, hogy a mi régen történt, és régen elmult, előttünk látszassék lenni? — Nem adott e lelkiismeretet, hogy megismerjük, miképen egyeznek meg tetteink az Isten parancsolatjaival? Tehát önnön lelkiismeretünk vádolása, a bánat, a szégyen, a nyughatatlanság, vagy pedig a belső öröm, nyugodalom és megelégedés, a miket velünk éreztetni a lelkiismeret soha meg nem szünik, mind annyi jelei annak, hogy jövő boldogságunk vagy kárhozatunk össze vagyon kapcsolva jelen életünkkel. — Úgy vagyon Krisztusban szeretett hiveim! — Az emlékezet és a lelkiismeret Megváltónknak szava szerint, azon rágó féreg, melly soha meg nem hal és azon tüz, melly soha el nem alszik [1]). Ez a kettő kínozza az erkölcsteleneket véte-

[1]) Márk 9.. 43.

keikért azon fájdalmas képzelettel életöknek alkonyodásakor: hogy milly boldog sorsot szerezhettek volna magoknak jövendőre ezen életben, midőn e helyett a kétségeknek marczangoló nyughatatlanságaitól keseríttetik életöknek vége! — Végre a Szentirás is nyilván bizonyítja ezen igazságot: ki mit vet, azt fogja aratni; „Az Isten kinek kinek megfizet az ő cselekedetei szerint“, úgymond szent Pál Apostol a romaiakhoz irt levelében. [1])

Mind ezekből immár nyilván kitetszik, hogy jövendő sorsunk jelen életünk következése leszen. Ha tehát ez így van, igen szükséges tudnunk, hogy mikép kelljen élnünk, hogy az örök boldogságot megnyerhessük. — Krisztusnak szent tanítása, mellynek czélja úgy is a mi örök üdvösségünk, magában foglalja mindazt, a mit e végre tennünk kell. Ezen tanítás szerint, bizonyosan nem remélhetünk örök életet és dicsőséges föltámadást; ha először: meg nem őrizzük magunkat azon szörnyü bünöktől, mellyekről sz. Pál apostol szól a galatusokhoz irt levelében: hogy a fajtalanok, házasságtörők, gyilkosok, irigyek, ellenséges szivvel élők, bálványozók, és több efféle vétkek elkövetői, nem látják az Isten országát [2]). A ki tehát illyen vétekkel undokította meg lelkét, micsoda vigasztalást találhat az a föltámadásban? Nem fog-e az reszketve gondolkodni a jövendő életről? — Szükséges továbbá másodszor: hogy az, ki a jövendő életben szerencsés sorsra akar érdemeket tenni, lelkiismeretének szava szerint éljen, és ne csak akkor őrizze magát a vétektől, midőn őt embertársai látják, hanem akkor is, midőn a magányosságban, vagy sötétségben csak az Isten láthatja tetteit; mert ő az, ki elménknek elrejtett gondolatait is szemléli, szivünknek legtitkosabb kivánságait is ismeri, és majd az utolsó itélet napján az egész világ előtt föltedezi. — Szükséges harmadszor a dicsőséges föltámadás elnyerésére az is: hogy testünket és lelkünket az erkölcs és jó cselekedetek eszközévé tegyük, és ezeket roszra ne használjuk. Nem fog a mennyei örömekre föltámadni a gonosz, ki szemeit a roszra szegezi; kinek füle a rágalmazásokat örömest hallják; ki beszédeivel felebarátjának

[1]) Rom. 2. 6.
[2]) Gal. 5. 19.

becsületét sértegeti, ki kezeivel mások tulajdonát elragadja; ki lábait csalfaságra indítja, és minden tehetségét bünök elkövetésére fordítja. — De ellenben, oh! milly vigaztaló a föltámadásnak emlékezete az ollyan kereszténynre nézve, ki szemeit csak ollyan tárgyakra függeszti, mellyek a religióhoz és erkölcshez vonzák szivét; — ki örömest hallja az Isten igéjet, és szegény embertársának kérését; —ki jót tesz kezeivel, és letörüli a kesergőnek arczáról a keserüség könyeit; — ki szóval és cselekedettel hirdeti az Isten dicsőségét, jóságát és irgalmasságát; — ki védelmezi mások becsületét a rágalmazó nyelvek ellen; — ki felebarátja javáért is fáradozik, és nem keresi minden cselekedetében csak önhasznát; — ki jó élete által egész testét, a szentirás szava szerint, a Szentlélek templomává teszi. Milly kimondhatatlan örömek közt fog illyen lélek ismét egyesülni testével az utolsó itélet napján, midőn ő rá is kiterjednek a világ itélő birájának ezen szavai, mellyekkel a jókat az örök jutalomra bevezeti: „Jöjjetek Atyámnak áldottai, és birjátok azon országot, melly nektek készíttetett a világ kezdetétől fogva“ [1]).

* * *

Ime, Krisztusban szeretett hiveim! megértettétek, hogy Jézus él, és mi is élni fogunk; hogy valamint Jézus föltámadván többé meg nem hal; úgy mi is föltámadásunk után, egész valóságunk szerint halhatatlanok leszünk; megértettétek, hogy a boldog föltámadásban csak azok lesznek részesek, kik ezen a világon az Isten parancsolatjainak hü megtartása által magoknak arra érdemeket szereznek. Szolgáljon tehát ezeknek meggondolása nekünk hathatós ösztönül arra, hogy életünknek minden napjaiban, és foglalatosságinkban, az Istennek akaratja legyen utmutatónk; legyen cselekedeteinknek igazgatója. Az ő szent hitének szeretete lángoljon mindenkor szivünkben. Ne áldozzuk föl a világi rövid és mulandó hasznokért, azon örökké tartandó örömeket, mellyeket jó életünk után remélhetünk az Istentől. És hogy mind

[1]) Máté: 25, 34.

ezek beteljesedjenek, kérjük ajtatos szivvel és lélekkel az ő szent malasztját mondván: Oh élő Isten, irgalmasságnak Atyja! a Te Fiadnak, halottaiból önnön erejével föltámadott Jézus Krisztusnak, érdemeire nézve kérünk Tégedet: gyámolítsd és erősítsd a mi gyarlóságunkat hathatós kegyelmed által, ezen világzarándokságunk ideje alatt, hogy szent akaratodat mindenekben teljesítvén, föltámadásunk napján mindnyájan hallhassuk azon vigasztaló szavaidat, melylyekkel a jókat bevezeted az örökké tartandó boldogságba. Ámen.

Husvét-hétfőre.

Oh! balgatagok és késedelmes szivüek mindazok elhivésére, miket a próféták jövendöltek; nem ezeket kellett-e szenvednie Krisztusnak? Lukács: 24, 25.

Illy szavakkal dorgálta meg az Ur Jézus, dicsőséges föltámadása után, Emmausba menő tanitványait hitetlenségök miatt. Három egész esztendő folytán annyi bizonyságait adta szerelmes Megváltónk isteni küldetésének, hogy — legalább tanitványai, csakugyan hitelt adhattak minden szavának; tehát ama jövendöléseknek is, mellyekben keserü kínszenvedését, gyászos halálát, és erre következő föltámadását előre megmondta: mig más részről olly számos és meghatő tanításokkal igyekezett őket a megváltás nagy munkája iránt fölvilágosítni, hogy az Ur Jézus kinszenvedése- és keresztre feszittetésének üdvözülésünkre szükséges volta felől teljes meggyőződést kellett volna szerezniök. Következésképen nem volt volna szabad kételkedniök, sem arról, hogy az Ur Jézus valóban föltámadt; sem a megdicsőíttetést megelőző kínteljes szenvedésének szükséges voltáról. — És mégis ők, a tanitványok, mindkettőről kétkedtek. Kétkedtek Urunk föltámadásának igazsága felől, még azután is, mikor ezt a sírboltnál megjelent asszonyok bizonyították; de kétkedtek az ő halálának ereje s haszna felől is: mivel azt vélték, hogy az Ur Jézus megöletése után semmivé lett az olly nagy munkával terjesztett, és magasztos reményekre jogosító szent hit, összeomlott az általa fölállított üdvintézet, az egy-

ház, s mindazon boldogító tanítások, mellyeket hallgatóinak adott, meghiusulva, haszontalanokká váltak.

Ez volt oka, hogy elcsüggedve legszebb reményeik elenyészte miatt, bús szívvel mentek egy Emmaus nevű helység felé Jerusálemből, a hitetlen, a háládatlan városból; melly legnagyobb jóltevőjének, szabadítójának, Urának — keresztet készített. Ki is jelenték az utközben hozzájok csatlakozott, és meg nem ismert Üdvözítőnek, hogy ők minden reménységöket elvesztették; mert panaszolkodva mondák neki: „Mi pedig reménlettük, hogy ő szabadítja meg Izraelt;“ világosan tanusítva e nyilatkozatuk által, hogy ezt többé már nem is remélik.

Ime K. H.! a hitbeli fogyatkozásnak szomoru következései. Tehát hiában mívelte Jézus a számtalan csodákat? Hiában gyógyított egyetlen szóval annyi betegeket, és támasztotta fól a holtakat? Hiában táplált néhány kenyérrel egész seregeket? — Hiában hirdette Jézusnak isteni méltóságát maga a lelketlen természet is, midőn halálakor a nap elsötétedett, a sziklák megrepedeztek, s a föld a maga halottjait visszaadta? Tehát még tanitványai sem bíztak isteni szavának csalhatlan igazságában; mellynél fogva az Ur Jézus, valamint iszonyu kínszenvedését, úgy egyszersmind dicsőségteljes föltámadását is előre megjövendölte?

Valóban nagy volt, és halálos a lelki nyavalya, mellyben a tanitványok sinlődtek: és milly atyailag szelid a gyógyszer, mellyet a sérült lelkek isteni orvosa, Jézus, a sebre alkalmazott! Ama lelki betegség, a hithiány és késedelmes hit, őket máris a legnagyobb szomorusággal tölté be, s a kétkedés baljóslatú örvényébe sodorta; melly a Krisztus Jézusban helyezett fiúi bizodalmat lassankint egészen kiirtván, végre teljes hitetlenséggé változott volna: — mint ez fájdalom! sokakkal történt már a világon; és még mindig történik. Ugyanis a hithiány, a késedelmes hit, mellynél fogva Jézus szavainak, s az általa rendelt anyaszentegyház tanításának hitelt adni vonakodnak, — ez ma is sokaknak azon félelmes lelki nyavalyája, melly őket kétségbeejtő szomorusággal, és életölő búval tölti be; melly erkölcsiségök gyökerén rágódik, kiapasztja a hitéletet és buzgóságot, s ha nyilt isten- és

hittagadássá nem fajul is mindig, legalább a szív leverettségével együttjáró értelmi homályt és erkölcsi lankadtságot, a jóra való restséget szüli, és hithidegekké tesz.

Nagy dolog annakokáért K. H. hinni! S valamint fölemelkedett lélek, isteni erő kell hozzá, hogy valakiben az élő hit gyökeret verhessen: úgy más részről tőlünk is a leggondosabb igyekezetet kivánja, hogy azt magunkban folytonosan tápláljuk, és kialudni, gyengülni ne engedjük. Mi a legszentebb kötelességül teszi mindnyájunknak, a hitünk élesztésére szolgáló indokok felőli komoly elmélkedést; minőt a hithiány következtében olly szomorú tanítványok példája is nyujt, az imént fölolvasott evangeliumi szakaszból üdvös tanulságot vonni kész kereszténynek. — Tanuljuk innen:

1-ör, hogy a hithiány, vagy csak késedelmes hit is, az Ur Jézus dorgáló szavait magára vonó, nagy megbántása Istennek; mig ellenben az élő hit Istennek legnagyobb dicsőítését foglalja magában. De tanuljuk

2-or azt is, hogy a hithiány és késedelmes hit, legnagyobb ostora az ember földi boldogságának is; mint melly őt a legédesebb vigasztalások kutfejétől fosztja meg.

E két igazságot bebizonyítani, mai beszédem czélja, K. H. Minthogy pedig „a hit," mellyről szólani szándékozom, „hallásból származik, a hallás pedig Krisztus igéje által" [1]: hallgassatok ti is engem szokott figyelemmel.

I.

Az emberi ész természete és rendeltetése hozza magával, miszerint mindent vizsgálat alá vesz, mindent ismerni törekszik, mindent megtudni vágyódik. És e természetes ösztönt követni (a végetlen bölcseség által kiszabott határok közt), kötelessége is az embernek: úgy, hogy mikor valamelly állítás és dolog igaz voltát megvizsgálni nem csak hasznos, hanem lehető is: akkor azt nem vizsgálni, vele mitsem gondolni, vé-

[1]) Rom. 10, 17.

tek; mivel ez nem egyéb, mint az Istentől nyert egyik legfönségesebb tehetség elhanyagolása, az evangeliumi talentum elásása. Nem csak természeti hajlam tehát, hanem isteni parancsolat is az emberre nézve, hogy ne higyjen el akármit, és akárkinek puszta szavára; hanem használva saját eszét, az igazat és valót a hazugság- és tévelytől megválasztani törekedjék; és a mit belátni, megismerni, erkölcsi tekintetben ugyan hasznos, értelmünkre nézve pedig lehetséges, azt megismerni, belátni, el ne mulaszsza. — De nem olly végetlen tökéletességünek alkotta Isten elménket, s a bünbeesés következtében még kevésbbé lehet ez arra képes, hogy mindent átlásson és meg birjon ismerni. Nem csak testi erőnknek vetett az Isten határt, hanem értelmünket is illő korlátok közé szorítá; s valamint sokat, ah! de milly sokat, nem tudunk saját erőnkből megtenni s végrehajtani; hanem mások segedelmére szorulunk, vagy pedig a minden véges erőt haladó fönsőbb hatalom előtt meghajlunk: úgy szinte sokat, fölöttébb sokat nem tudunk saját erőnkből megismerni és belátni; hanem kénytelenek vagyunk másoktól tanulni, s azt, a mit mondanak, elhinni. — Így hisz a gyermek szülőinek; így a tanitvány mesterének; így hiszünk mindnyájan azoknak, a kiket valamelly dologban magunknál járatosabbak-, értelmesebbek- és tanultabbaknak itélünk. Elhiszszük nekik azt, a mit mondanak: és azért hiszszük el, mert meg vagyunk róla győződve, hogy az igazat megmondani, és csak ezt mondani, nem csak tudják, de akarják is. Így hiszszük el Istennek is mindazokat, a miket nekünk kijelenteni méltóztatott, és a miket mi csekély értelmi erőnkkel belátni, vagy legalább hiba nélkül megérteni, sohasem lettünk volna képesek: és azért hiszszük el, mivel ő, a kinek ebben hitelt adunk, örök igazság és végetlen bölcseség, melly sem meg nem csalhat, sem meg nem csalathatik. Elhiszszük pedig annál is inkább, mivel a legbotrányosabb ellenmondás, és nyilvános esztelenség lenne, föltenni az ember véges eszéről, hogy az mindent beláthat és teljesen megismerhet, még az istenit is, azaz: a végetlent; mivel esztelenség volna, minden más tehetségeinket illetőleg megismerni azok korlátozottságát, csak az észnek, az értelmi erőnek, követelni végetlen hatáskört.

Látnivaló tehát, hogy a hit által, midőn tudnillik az Istentől kijelentett igazságokat egészen, és minden tétovázás nélkül elfogadjuk, Istent a legigazabb és legbölcsebb lénynek valljuk; ki, mint igazat mondó, tévedésbe szándékosan soha senkit sem ejthet, és mint legbölcsebb, maga sem tévedhet. Látnivaló, hogy őt a hit által, egy mondhatlanul fönsőbb, és az emberi véges értelmet végtelenül fölülmuló, magas értelmiségnek bizonyítjuk; és ekkép isteni fölségéhez méltó tiszteletünket nyilvánítjuk irányában: melly tisztelet épen az ő, minden emberi fogalmat haladó tökéletességeinek elismerésében, s az ezen elismerésből származott önkénytes hódolatban áll. — Ellenben a hithiány és bizodalmatlanság Isten irányában, az ő szent fölségének szintolly nagy megbántása, mint a milly vétkes merény, az ő isteni tökéletes égeinek, igaz és szent voltának, határtalan bölcsességének kétségbevonása. A hitnélküli ember tudniillik, az Istent magához hasonló, vagy még a halandónál is alárendeltebb, csalódásnak kitett, vagy épen a tévutra szándékosan vezető lénynek állítván, nem csak az iránta köteles engedelmességet tagadja meg: hanem azon tiszteletet is a legiszonyúbban megsérti, mellynek követelésére minden erkölcsi valóság, a maga tökéletességeihez mért arányban, és így az isteni szent Fölség a végtelenig, föl van az emberek-, mint teremtményeinek irányában jogosítva.

Vagy miben áll az Istennek valódi tisztelete, ha nem abban, hogy őt magunknál mindenben, és végetlenül dicsőbb lénynek ismerve, neki minden testi és lelki tehetségeinket, tehát nem csak szívünk vágyait, hanem értelmünk belátását is alávessük? Hogy megalázva magunkat előtte, megismerjük gyarlóságunkat; megismerjük azt, hogy valamint az ő hatalma csekély tehetségünket, úgy az ő bölcsesége is, parányi s töredékes ismereteinket végtelenül fölülmulja? — Ezt cselekszi pedig az élő hittel biró keresztény, mikor hisz. Hitelt adva tudnillik az Isten igéjének, mindenkor, és mindenben, még ha az, egyes vonatkozásaiban, gyarló értelme előtt megfoghatatlan lenne is, ez által vallást tesz 1-ör: az Istennek minden emberi tehetséget haladó végetlen bölcsesége felől, mellynélfogva előtte az is világos, mi a halandók legbölcsebbjeire nézve is oldhat-

lan csomó, és megfejthetlen titok e földön; vallja 2-or: az Istennek igaz voltát és szentségét, mellynélfogva olly tökéletes hitelre méltókul tartja szavait, hogy őt a bizodalmatlanság sértő gyanúja még akkor sem érheti, midőn gyarló értelmünkkel látszólag ellenkező dolgokat állít; vallja 3-or: az Istennek mindenhatóságát, mellynélfogva mi sincs előtte lehetetlen, még ha a por fiának egeket igér is, vagy egy jövőről szól, melly előtt az emberi tehetetlenség összeroskad, és a bünös öntudat elszörnyed; végtére, mi legfőbb, vallja mindezekben 4-er: a Teremtő nagyságát, és elismeri tulajdon semmiségét; szivének alázatosságában fogadván el azon szerepet, melly hozzá egyedül illik, és mellyben áll minden igazi méltósága az embernek: hogy tudnillik magasztalója legyen az Ur müveinek, és irgalmasságának hirdetője, mellyet a bünös és gyarló teremtménynyel éreztet; hogy életének minden napjaiban énekelje az Isten szolgáinak, és a báránynak amaz énekét, mondván: „Nagyok és csodálatosok a te cselekedeteid, mindenható Ur Isten! igazságosak és valódiak a te tanácsid, szentek királya. Ki ne tiszteljen téged Uram! félelemmel; és ki ne dicsőítse fölségedet? Mivel te egyedül szent vagy, a kihez járulnak minden népek; hogy leborulva imádjanak téged a te itéleteidnek kinyilatkoztatásáért“ [1]). És ki ne higyjen neked Uram! „Az örök élet igéi vannak nálad.“ [2]) „Minden emberi test hasonló a fűhez; és az emberek minden dicsősége,“ akár kincsében, akár tudományában kérkedjék, „a fűnek virágához. A fű elszárad, és annak virága lehull; de az Urnak igéje megmarad örökké. Ez pedig az ige, melly hirdettetett,“ és még mindig hirdettetik apostolaid által. [3]) Ah! milly nyomorult ama bölcsészet, és milly szánandó a tudomány, melly ezen igében hinni nem tud; melly nem tud a véges értelem szük korlátain túl valami nagyobbat és magasabbat, az ismeret- és igazságnak végetlen birodalmát képzelni; melly a

[1]) Ján. titk. jel. 15, 3.
[2]) Ján. 6, 69.
[3]) Péter: I. l. 1, 24–25.

test bilincseiből szabadult lélek parányi tudományát akkép nyeli el, mint a lehulló esőnek cseppeit a nagy tenger. A legkisebb harmatcsepp is visszatükrözheti ugyan a pompás eget, ragyogó napjával, (és ezt teszi értelmünk a végetlen igazságra nézve); de azt meg nem foghatja.

Nemde K. H., szánakozó nehezteléssel tekintenénk a gyermekre, ki kegyes és bölcs parancsokat osztó atyjának szavát nem akarná teljesíteni előbb, sem azt elhinni, valamig csak gyenge eszével állításának minden okait ki nem puhatolta: s mi bölcseségnek tudnók tartani, az Isten igéje által kivánt hiteladásnak felfüggesztését, vagyis inkább annak megtagadását, valamig a hitigazságok bellényegét eltompult értelmünk be nem látja? Bizonyára minden atyai szív jobban fog egy benne feltétlen bizodalmat helyező, és szavát készséggel fogadó gyermek szeretetének örülni, mint egy, a vett parancsot okoskodva taglaló fiatal lángész idétlen bölcseségének; és az előbbinek hivői, bizodalmas szeretetében minden szülő élénkebb jelét látandja az irántai kellő tisztelet- és hódolatnak, — mintsem az utóbbinak hideg észlelésében. Mindenki kedvesebben fogja a bizodalomteljes önmegadás áldozatát venni, mint az értelem erejének bármilly fényes próbáját; mivel ez csak a mélyebb belátásnak, de amaz a szerető, jó szívnek kifolyása. S vajjon az Istennek nincs-e joga, ezt minden gyermekeitől, kivétel nélkül, még a legeszesebbtől is megkivánni?

A hit tehát igaz, és legfőbb isteni-tisztelet; mivel ez az isteni végetlen tökéletességek nyilvános bevallása, semmiségünknek alázatos elismerése, s a legnagyobb önmegtagadást tanusító hódolat az isteni szent Fölség irányában; mert midőn hiszünk, épen azt, a mi bennünk legnagyobb értékű, szellemi jobb részünket, értelmünket, vetjük alá az isteni végetlen bölcseségnek; azt, a mitől legnehezebben szokott az önző ember megválni, miben legnagyobb erejét fejti ki a mindentudással kecsegtető, édeni tiltott gyümölcs, és első büneset átka, — véges eszének egész világát, kedvencz eszméit, és megszokott véleményét hozza az örök igazság oltárán Istennek, ha az úgy kivánja, áldozatul; az apostol mondása szerint a hitnek igájába vetvén értelmét, s az em-

beri bölcseséget az isteninek mintegy rabjává tévén [1]).

A honnan nincs is mit csodálkoznunk rajta, ha olvassuk a szent irásokban, hogy Isten is azokat fogadta mindenkor leginkább kedvébe, kik ő benne tántoríthatlanul hittek. Ábrahám ősatyánk hitt az Istennek [2]): és alázatos hite által a legnagyobb áldások- és igéretekre lett méltóvá. Hitt az Istennek, midőn megigérte neki az Ur, hogy Kánaán földjét adandja maradékainak örökségül; és e rendületlen hitében elhagyva szülőföldjét, el rokonit és ismerősit, hetvenöt éves agg korában kész vala vándorbot után nyulni, hogy egy idegen és messze tartományba költözködjék által. Hitt ezen igéret igazságában még akkor is, midőn egyszülött fiát, Izsákot, öregségének gyámolát s egyedüli vigasztalását, áldozatul kivánta tőle az Isten; tehát épen azt, a kiben a tett igéreteknek valósulniok kellendett! Ábrahám mégis rendületlenül hitt, és e hitében engedelmeskedett; rabbá téve saját értelmét, s ezt a végetlen bölcseségnek alávetve. Hitt; és sz. Pál apostol szavai szerint, ezen élő hit „érdemül tulajdonittatott neki [3])“: hogy előképe, példánya, s „így atyja legyen mindazoknak, kik mint körülmetéletlenek hisznek; hogy nekik is hasonlóképen, az ő hitök igazulásukra szolgáljon“ [4]). Igy hittek minden választottak: azért voltak kedvesek Istennél; mert hiszen irva vagyon, hogy: „lehetetlen Isten előtt kedvesnek lenni hit nélkül [5])“; sem „nem igazulhat meg az ember egyébként, ...hanem csak a hit által [6])“. Azért mondatott az Isten anyjának méltóságára emelt boldogságos Szüznek is, a hitben erősnek, Erzsébet által: „Boldog vagy te, ki hittél; mert beteljesednek rajtad azok, a mik neked igértettek az Urtól [7])“.

És így, a milly kedves a hit, szükségkép annyira nem kedves Isten előtt a hitetlenség; mint megtagadása azon bi-

---

[1]) II. Kor. 10, 5. — [2]) Jak. 2, 23. — [3]) Gal. 3 6. — [4]) Rom 4, 11. — [5]) Zsid. 11, 6. — [6]) Gal. 2, 16. — [7]) Luk. 1., 45.

zodalmas gyermeki viszonynak, melly a fiut atyjához, a tanitványt tanitójához, a szeretet és önátadás gyengéd kötelékeivel fűzi; mint megtagadása az isteni végetlen fölséget illető tiszteletnek; mint kétségbe vonása a magát és szent akaratját kinyilatkoztató Isten örök bölcseségének és igazmondóságának. S mint illyen vonta magára az Emmausba menő tanitványok hithiánya is, az Ur Jézusnak ama szigoru megfeddését, és az esztelenség vádját. A hitlenség ugyanis esztelenség: valamint az igaz hit az értelemnek, emberhez legillőbb, bölcs használása. Avagy nem balgatagság volt-e ama tanitványok részéről is, épen azon lettdolgok és körülmények bekövetkezése miatt csüggedni el, és veszteni el az Ur Jézus isteni küldetésében helyezett bizodalmat, mellyeknek inkább legerősebb bizonyságokul kellett szolgálniok, messiási hivatásának kétségtelenné tevésére? Midőn a szenvedő Jézuson olly betüszerint látták az isteni jóslatokat teljesedni; midőn a kereszten függőnek egekbe ható szavai, a 21-ik zsoltárnak ama kezdő sorait ismételték: „Én Istenem! Én Istenem — miért hagytál el engem [1])"? nem kellett-e egész valójokban megrendülve gondolniok ezen igék folytatására: „Én pedig féreg vagyok, és nem ember; az emberek csúfja, és megvettetett a néptől. Mindenek, a kik látnak, gunyolnak engem, félrevonják ajkukat, és fejöket csóválják, mondván: Az Urban bizott, szabadítsa meg őtet; mentse meg őt, mert kedveli őtet... Kiöntettem, mint a viz, minden csontjaim elválnak egymástól: szivem mint a viasz, elolvadt belső részemben... Általlyukgatták kezeimet és lábaimat, elosztják ruháimat maguk közt, és öltözetemre koczkát vetettek [2])". Nem kellett-e Dániel jövendölésére, s ama titkos hetek elérkeztére gondolniok, mellyek „után megöletik a Krisztus"; és a népre, „melly megszünik övé lenni, melly őt megtagadandja [3])"? S ama borzasztó látványban, mellyet az őrjöngő nép dühös lármájával telt Jerusálem, és a koponyák hegye

[1]) Zsolt. 21, 2.
[2]) Zsolt. 21, 7.
[3]) Dán. 9, 26.

nyujtott, nem kellett-e egészen porig alázódva fölismerniök ama képet, mellyet egy nagy férfia Izraelnek, Isaiás, századok előtt illy jós igékkel festett: „Kicsoda hiszi azt, a mit mi hirdetünk? És az Ur karját ki veszi észre? Fölnevekedik előtte, mint a vesszőszál, és mint a gyökér a szomjazó földből. Nincs neki dísze, nincs ékessége... Utálatos az emberek előtt, és megvettetett; fájdalmak férfia, és ismerője a szenvedéseknek... azért nem is becsültük őtet. Bizonyára betegségeinket ő viseli, és fájdalmainkat ő hordozza... Megsebesíttetett a mi vétkeinkért, elzúzatott a mi gonoszságinkért;... az ő sebei által gyógyultunk meg. Mindnyájan, mint a juhok tévelyegtünk; kiki közülünk saját utjára tévedt; az Ur pedig ő reá tette mindnyájunk bünsulyát. Föláldoztatott! mivel ő akará; s nem nyitotta meg száját: hasonlólag a báránhoz, melly öletésre vitetik, és mint a juh nyirője előtt megnémul... Kivágattatott az élők országából; megöletett népem bünéért. A gonosztevőknél jelöltetett ki temetése; de sirját gazdagnál találta [1])." Ha illyennek kellett a a világ Megváltójának lenni, minőnek őt az isteni szellemtől ihlett próféták, Mózses, Dávid, Dániel, Isaiás, és valamennyien, az egész ó-szövetségben előrejósolták: nem az ezen jóslatok teljesedését saját testében felmutató Jézust kellett-e minden értelmes izraelitának az igért Messiásul ismerni? Nem esztelenség volt-e, épen annak kinszenvedésében és halálában botránkozni meg, és aziránt veszteni el a bizodalmat, kiben a természetfölötti bizonyitványok, minők a jövendölések, a legélénkebben központosultak? Nem épen akkor lett volna-e okuk az Ur Jézusbani kételkedésre, ha ama szent jóslatok rajta vagy épen nem, vagy legalább kisebb mértékben teljesültek volna? Ez épen az esztelenség, az igazság mellett tanuskodó legfőbb bizonyitványokat, a kétely és tagadás okaul venni. Azért valának a tanitványok is kénytelenek hallani: „Oh! balgatagok, és késedelmes szivüek

[1]) Isaiá, 53, 1—9.

mindazok elhivésére, miket a próféták jövendöltek; nem ezeket kellett-e szenvednie Krisztusnak, és úgy menni be dicsőségébe?“ Boldogok, ezerszer boldogok ők, kik hithiányuk- és késedelmes hitöknek olly szelid orvoslójára találtak; de boldogok mi is, ha ezen dorgálás, és az azt követő tanitás, bennünk is minden hitbeli kételyt eloszlat, megsemmisít, és az isteni kinyilatkoztatásbani hitünket rendületlen meggyőződéssé szilárdítja! Ah K. H. ez által nem csak Isten iránti tiszteletünk fog az Örökkévaló nagyságának megfelelő magasztosságot nyerni; hanem saját boldogságunk is, már ez életben, a legjobban, és marandóbban biztosittatni.

II.

Milly hatalmas befolyása legyen a hitnek boldogságunk eszközlésére, nem szükség hosszasan mutogatni; mert hogy erről meggyőződjünk, elegendő, ha azon szerencsétlenekre vetjük szemeinket, kik hit nélkül vergődnek egy egész kopár életen keresztül, és annak vigasztalásai nélkül, de mégis fenyegető, mert el nem távolítható ismerete mellett, érik el gyászos napjaiknak gyakran szándékosan keresett határát. Csak az illy hitetleneket kell látni, s azonnal megismerendjük, hogy valóban a hit boldoggá tesz; és csakis az tehet azzá, már ez életben is: annál inkább az egyedül általa biztosított örökkévalóságban. Sőt még az sem szükséges, hogy másokat vizsgáljunk. Saját beléletünk és erkölcsi világunk is elegendő minden ez iránti kétségnek eloszlatására. — Vizsgálja bár kiki multjának boldog és boldogtalan perczeit, és itéljen róla, mikor érezte magát boldogabbnak, akkor-e, midőn még tudott hinni, tehát remélni, tehát szeretni is: vagy pedig akkor, midőn e tulvilági fény meszünt a rideg ész és komor élet sötétségét, enyhítő sugaraival földerítni... A ki tehát hinni, még pedig Istennek hinni nem akar, (mert minden egyébben helyezett hit és bizodalom megcsal), az megbecsülhetlen szellemi javaktól fosztja magát meg; az megsemmisíti lelke nyugalmát, elhomályosítja értelmét, s elveszti tetterejének biztos irányát, az erény- és istenességben előnkbe öröktől kitüzöttet; mig ellenben az élő hit békét és nyugodalmat szerez a lélek-

nek, értelmünket a legtermékenyebb eszmék- és igazságokkal megvilágosítja, s a testiség és bünvágyak fölötti uralkodásra képesítvén, erkölcsileg is megnemesít és jobbakká tesz. Már pedig az embernek, mint egy eszes és halhatatlanságra hivott lénynek boldogsága, csak ez által lehet megalapítva.

Mindenek előtt a hit szerzi meg nekünk, és teszi minden álokoskodások irányában rendületlenné ama meggyőződést, hogy a lélek magasztosabb valami, hogy sem a föld mulékony javai, s a test ingerei, akár kielégíthetnék szentebb vágyait, akár pedig azokkal együtt a sírba szállhatna; ez biztosít róla egész bizonyossággal, hogy van örök élet, mellyben az erény jutalmát, az erkölcsi világ változhatlan törvényeitől való elpártolás pedig érdemlett büntetését veendi, s hol a szellemek urának szolgálatában fáradozott hü munkás ohajtott pihenésre találand. Nem egyéb, csak a hit áll jót érte, hogy e zavaros élet hánykodásai közt is egy végetlen bölcseségü Istennek gondviselő keze vezérel minket; és így sem a méltatlanul türt szenvedések feledékenységbe nem mennek Isten előtt, sem a szerencsétlenségek és sokféle szomoruságok erkölcsi haszon nélkül nem jönnek ránk. A ki tehát hittel nem bir, az ollyan mind eme vigasztalásoktól, és a balsors csapásai közt egyedül föntartó gondolatoktól meg vagyon fosztva. Milly kétségbeejtőleg ijesztő állapotban kell az ollyannak sinlődnie, kit az élet terhei nyomnak, a nélkül, hogy a hit vigasztalásai közt könnyebbülésre találna! Valóban nem csoda, sőt igen is természetes, ha ezen rémítő sorsnak viselhetetlen sulyja, ugyanazon mértékben hajtja az öngyilkosságban egyedüli menekvést látó kétségbeesés örvényébe a müveltségökben olly büszke halandók seregét, mellyben a hitnek szelid világát az önző sziv, és gőgös értelem ködében elhalaványulni szemléljük.

A hivő keresztény szintazon inséget, melly alatt a hitnélküli ember összeroskad, sőt gyakran az annál nagyobbat is, nyugodt lélekkel tudja szenvedni: nem egyéb oknál fogva, hanem csak azért, mivel ő hisz az Isten szavának; a másik pedig e hitet, és vele saját boldogságát is elvetette. Az élő hit tehát megszerzi a lélek nyugodalmát, ama belbékét, melly minden valódi öröm nélkülözhetlen föltétele s alapja. Megszerzi azt a hivőnek, nem csak szerény családi körét, ha-

nem az egész polgári s egyházi társadalom visszonyait illetőleg. Megnyugtatja az embert, mint egyént, meg mint polgárt és hazafit, meg mint az Isten földi országának, az anyaszentegyháznak tagját. Vagy talán az, kinek tudta s akarata nélkül még hajunk szála sem eshetik le, kinek imádandó gondviselése még a verébfiakra is kiterjed, nem ügyelne-e egész népek és birodalmak állapotjára? S a ki megigérte, nem csak, de tizennyolcz század folyta alatt be is bizonyította, hogy erős sziklán alapított szellemi országa fölött a pokol kapui sem fognak diadalmat venni, egyházának állapotát nem fogja-e mindenkor akkép intézni, mint ezt a kebelében élők valódi java, s erkölcsi tökéletesedése igényli?

Oh! milly sokkal kevesebb aggodalom kinozná a halandók keblét, ha soha sem lankadna bennök az élő hit, s az a fölötti bizonyosság, hogy minden, mit az Isten rájok mér, jó, sőt legjobb reájok nézve! Ha mindenkor ingadozás nélkül hinnének Jézusnak; főképen pedig azon igéinek, mellyekkel az Isten iránti fiúi bizodalomra serkent. Az Emmausba menő tanitványok sem merültek volna el annyira vigasztalás nélküli szomoruságukba, ha az Ur Jézus szavai felől nem kételkednek. De mivel az Üdvözitő jövendöléseinek, mellyekben leendő föltámadását előre megmondta, teljes hitelt nem adtak; minthogy nem akarták elhinni, hogy valóban „*ezeket kellett szenvednie Krisztusnak, és úgy menni be dicsőségébe*“; azért telének el búval, azért veszték el Jézus halálának láttára minden reménységöket szabaduláshoz. Ah! mert az emberiségnek átalános gyarlósága, hogy csak a látszólag diadasmas ügyet tartja igaznak s egyedül abban hisz, a mi szerencsés. Ellenben bizodalmat vesztve fordúl el attól, a minek a szerencse hátat fordított. Ez a *siker* és szerencse vallása: ez megtagadása a *keresztet* és gondviselés vallásának. A *szenvedő igazság* nem akar a világ gyermekének fejébe menni; sem azt nem tudja megegyeztetni, a *valóban jó*, és a csupán *csak sikerült* felőli fölfogásával. Gyarló ember! Hisz azért, a mi szenved, nem vész el; sem a földbe vetett mag nem semmisül meg az azt ért rohadás által: sőt inkább csak ez biztosítja azt a leendő uj élet- és gyarapodásról.

És mégis elcsügged, a sötét kételyek kisértő lelkétől

vétetik körül az ember, a szenvedő ártatlanság láttára; megrendül hite az isteni gondviselésben, a hamisság diadalát, és a jámborok elnyomatását szemlélve. De tehát mit igért e jámboroknak az Isten? Van-e okuk, szavainak igazsága fölött kételkedni? Arról biztosította-e őket, hogy a világon és a világtól mitsem fognak szenvedni; hogy az emberi sors változásaiban ni részök sem lesz? Hogy a földi javak, a szerencse kétes adományai, vagy épen az érzéki kéjek, a kitüntetés, a méltóság és hirnév bájai, mindig az erényesség fokához mért arányban fognak az őt követőknek osztályrészül jutni? S mivel ennek sokszor ellenkezőjét tapasztalják magukon, vagy mások irányában, azért csüggednek-e el; azért fakadnak keserü panaszokra; azért kezdenek az Isten igazsága- és gondviselésének bölcseségében kétkedni? — Oh balgatagok! és késedelmes szivüek mindazok elhivésére, miket az ur Jézus, és az apostolok jövendöltek; nem ezeket kell-e szenvedniök az igazaknak, és ugy menniök be az Ur Jézus dicsőségébe? Igenis, ezt mondja nekik is az örök igazság; melly világosan megjövendölé hiveit illetőleg a béketürésnek, és a kereszt viselésének szükséges voltát; melly sz. Jánosnál illy utasitást adott övéinek: „Ezeket szólottam nektek, hogy általam békeségtek legyen. E világon nyomatást kell ugyan szenvednetek: de bizzatok; én megyőztem a világot.“ [1]) Melly az apostol szája által minden igaz hivőkre azon végzését hirdetteté ki, miszerint: „Mindnyájan, a kik a Jézus Krisztus tanitása szerint, ajtatosan akarnak élni, üldöztetést fognak szenvedni.“ [2]) Valljon nem akkor kellene-e épen az isteni hit, és kinyilatkoztatás igazsága felől kételkedni, ha a világ sora ellenkező eljárást tüntetne föl?... Így fordítjuk mi is, balgatagságunkban, a gondviselés elleni panasz okává azt, mi az ő legszentebb intézkedésének jele: s minek épen arról kellene minket meggyőzni, hogy valóban igaz és szent mindaz, mit a hit szózata lelkünkre köt, mindaz, a mit igér, és mindaz, a mivel fenyeget a jövőben.

Valamint annakokáért a kicsinyhit, vagy a hitnek teljes hiánya, az ember legfőbb javát, a belbékét megzavaró, nyugal-

[1]) Ján. 16, 33.
[2]) II. Tim. 3, 12.

munkat elüző aggodalmak és gyilkos kételyek kimeríthetetlen kutfeje: úgy ellenben az erős és tántoríthatlan hit, lelkünknek azon valódi békét és Istenbeni megnyugvást adja, melly csak Istentől származhatik, és mellyet a világ nem adhat. [1]) Ugy van, nem adhat; de mellyet azért el sem vehet tőlünk: mivel az igazán hivőt semmiféle balsors, semmi szerencsétlenség sem foszthatja meg a belbékétől.

Hit a léleknek tulajdonképeni élete. Hit az, mi a keresztényt eleveníti; melly benne minden jó gondolatot fölgerjeszt, táplál és istenes cselekedetre érlel; melly a legmagasabb eszmék, és legdicsőbb tettek szülője; melly a reménységet szintúgy, valamint a szeretetet, a tisztább keblekben éleszti. Hit nélkül pusztán, üresen marad a lélek: mellyet a jelen, és a mulandóság be soha sem tölthet; és elszakadván Istentől, megfosztatván az egyedül tőle nyerhető értelmi s erkölcsi erőtől, (melly a malaszt), már itt, már e világon elhal: meghal tudnillik az Istennek, és örökletnek; s csak azért él, hogy boldogtalanságát, most és a jövendőben, végnélkül érezze. Ezt jelentik az irásnak ama fontos igéi, hogy: „az igaz, hitből él.“ [2]) Csak a hit vigasztalja őt a jelenben, és igér neki jobblétet az örökkévalóságban. Mi lehetne tehát az, a mi őt az emberre nézve kipótolhatná?

És milly magasztos, az emberi vélemények tömkelegében milly biztosan kalauzoló fényt vet e hit az ismeretek és tudományok világába! Milly erőt kölcsönöz az erény gyakorlatában olly könnyen megbotló, s lankadozó halandónak! De ezt ma csak érinteni akarom, nem pedig bebizonyítni. Azt legalább kétségtelennek fogjuk immár tartani K. H., hogy a ki élő hittel bir, az az Isten iránt legfőbb tiszteletet mutat, és az előtte legkedvesb értelmi szolgálatot [3]) végzi; míg egyszersmind magának a lehető legfőbb boldogságot biztosítja, mind a jelen életre, mind pedig az örökkévalóságra nézve.

* *

Fordítsuk azért minden igyekezetünket ezen boldogító hit erősítésére s öregbítésére, valamint magunkban, úgy má-

[1]) Ján. 14, 27. — [2]) Gal. 3, 11. — [3]) Rom. 12, 1.

soknál is. Ez a felebaráti szeretet gyakorlatának legfönségesebb módja. S minthogy a hit „Isten ajándéka“ [1]: forduljunk alázatos könyörgésünkkel azon mennybeli kegyes Atyához, a ki olly örömest ád jó lelket a tőle kérőknek [2]; forduljunk teljes bizodalommal az ő sz. Fiához, és kérjük mi is olly alázatos szivvel, minővel őt az apostolok kérték: „Urunk“ és Megváltónk! „neveljed bennünk“ is, méltatlan szolgáidban, „a hitet!“ [3] Amaz erős, rendithetlen, és gyermeki hitet, mellyel egyedül közelíthetünk az Atyához, ki minden jónak kutfeje, s ki veled, és a Szentlélekkel, az örök dicsőség székében honol. Amen.

---

[1]) Ephes. 2, 8. — [2]) Luk. 11, 13 .— [3]) Luk. 17, 5.

Husvét után I. vasárnapra.

Jöve Jézus, és megálla középen, szólítván őket: békesség nektek. — János: 20, 19.

Ha körülhordozzuk szemeinket a roppant mindenség terjedelmes terén, s komoly figyelemmel kisérjük a természet csodamüveit; ha megemlékezünk, hogy mindazokat, valamik a föld szinén és az ég boltozatán szemlélhetők, vagy a föld méhéből kiaknázhatók, a mi hasznunkra és ártatlan örömek élvezésére adta a természet hatalmas alkotója: fol kell sóhajtanunk hálás szivünk mélyéből: Isten, mílly csodaszépek és dicsők a te müveid! „Adj hálát lelkem Istennek, és ne felejtsd el sok jótéteményeit.“ [1]) Ha pedig minmagunkra függesztjük figyelmünket, és becsülni tudjuk azon tulajdonokat, mellyekkel mind külső- mind belsőleg olly bőven megajándékozott a végetlen jóságu Isten: akkor szent büszkeséggel emelhetjük föl fejünket, és fölkiálthatunk a zsoltározó királylyal: „Micsoda az ember, hogy megemlékezél róla? — Kevéssel ugyan kisebbé tevéd őt az angyaloknál; mindazonáltal dicsőséggel és tisztelettel megkoszoruzád őtet.“ [2]) — És mi helyezi az embert olly állapotba, hogy a természet eme javait megelégedéssel élvezhesse, hogy e megdicsőíttetésében nemesen dicsekedhessék, és még a szomoru sirnak komor üregébe is nyugodtan szálhasson alá? A léleknek és szivnek igaz békéje; mert csak ennek birtokában élvezheti mindenki azon tiszta örömeket, és gyönyöröket teljes mérték-

[1]) Zsolt. 102. 2—2
[2]) Zsolt. 8, 6.

ben, mellyeket az ártatlan természet nyujt neki a megelégedés arany kelyhében; csak ennek birtokában emelkedhetik föl tiszta kebellel s nemes büszkeséggel azon megdicsőíttetése valódi méltánylására, melly minden földi teremtmények között csak neki jutott örökségül; csak ennek birtokában költözhetik át megnyugtató öntudattal az örökkévalóság hazájába, bizván az igaz Istentől igért megjutalmaztatásban.

És ezen áldott békét, mint megbecsülhetetlen drága kincset, hozta a halál tartományából szeretett tanitványainak ajándékul a kegyes isteni Mester, midőn dicső feltámadása után megjelenvén köztük eme szavakkal üdvözlé őket: „Békeség nektek.“ — Minő legyen pedig ezen béke, eleve megmondotta sz. János evangelistánál, ekkép vigasztalván egykor őket: „Békeséget hagyok nektek, az én békeségemet adom nektek; nem a miképen a világ adja, adom én azt nektek.“[1]) Tehát azon békét igérte és adta Jézus tanitványainak, mellyel ő maga birt, és minőt a világ nem adhat; mert azzal nem bir.

Hogy Jézus békéjét mi is élvezhessük, szükséges tudnunk:

min alapúl Jézus békéje,

és mi által szerezhető az meg.—Figyelmezzetek.

I.

Midőn itt a békéről van szó: nem a világ azon békéjét kell érteni, melly az ellenségek közti villongást külsőleg megszüntetvén, rövid időre borura derüt hoz; hanem azon békét, melly az ember belsejében van, a szivben honol, és az öntudat jó bizonyságtételén alapúl; melly sz. Ágoston szerint: „az észnek vidámságot, a léleknek nyugalmat, a szivnek megelégülést szerez és ád, és ezeket a szeretet kapocsával állandóságban biztosítja [2]);“ — melly sz. Pál szerint: „fölülhalad minden értelmet, és megoltalmazza a sziveket és elméket Krisztus Jézusban“ [3]).. — Az illy békét lehet igaz értelemben Jézus békéjének nevezni; erről lehet mondani,

[1]) Ján. 3. 2.
[2]) Ágost. L. de verbis apost. c. 258.
[3]) Filipp. 4. 7.

hogy tökéletesen megnyugtató, és a kereszténynek legdrágább legbecsesb kincse. — Már ezen béke, melly noha a belső emberben foganzik, születik s növekedik, de a külsőre is foganattal kihat, vajjon min alapúl és hol található föl legbiztosabban?

Alapúl az először: a szív együgyüségén, melly azt kívánja, hogy ne legyen a szív az emberben megosztva, hanem egészen Istennek odaadva és vele egyesítve; mert ha „jaj a feslett szivüeknek, kik nem hisznek az Istennek, azért megsem is oltalmaztatnak tőle“ [1]; jaj bizonynyal a kettős szivüeknek is, kik szivök egyrészét az Istennek tartják, másikát a világnak adják; mert az illy szivből eltávozik az Isten, ki Bálal azon egy szivben nem lakhatik. — Krisztus Jézus is szorosan tilalmazza, hogy meg ne oszszuk szivünket az Isten és világ közt; mert „senki két urnak nem szolgálhat a nélkül, hogy egyiket vagy másikat ne gyülölje“ [2].— Mi természetesb pedig mint az, hogy a megosztott szivü annak emeljen oltárt keblében, ki indulatainak bájolóbb gyönyörökkel hizelg, kivánatainak szabadabb tért enged, és csábitóbb érzelgésekkel kinálkozik? Ez pedig minden esetre a hiu világ, mellyről sz. János apostol azt mondja: hogy „valami a világban van, az a test kivánsága, a szemek kivánsága és az élet kevélysége [3],“ A ki pedig ezek által magát megvakíttatni engedi, az mint „testi ember, nem fogja föl azokat, mik az Isten lelkeé [4].“ Ellenben, ki szivét egészen Istennek áldozza, az szüntelen azokban foglalkozik, mik az Istennek kedvesek; az, Jób példáját követve, „az igazságot, mellyet az Istenért kezdett tartani, elnem hagyja a világ kedveért [5]“ és a világ minden hiuságait úgy tekinti sz. Pállal, mint „ganéjt“ szüntelen arra törekedvén, hogy „Krisztust megnyerje [6]; mert tudja, hogy kik egész szivből szolgálnak Istennek, azoknak „hasznuk van a megszentelésben, mellynek vége az örök élet [7].“

És mégis, mit közönségesebb látni, és tapasztalni, mint azt, hogy sokkal többen emelnek oltárt szivökben a világnak, mint az Istennek, és inkább áldoznak a világ ámitó

---

[1]) Sirák. 2. 15. — [2]) Máté. 6. 24. — [3]) I. Ján. 2. 16. — [4]) I. Kor. 2. 14. [5]) Jób. 27. 6. — [6]) Fil. 3, 8. — [7]) Rom. 6. 22.

bálványainak, mint az egy igaz Istennek? Siralmas lelki vakság! Hát nem tudod-e eszes halandó, hogy az Isten azon minden jóknak eleven kutforrása, mellyből folynak ki áldások a legbővebb mértékben? Nem tudod-e, hogy ő lelkünk minden vágyaid, minden óhajtásának központja? Nem tudod-e, hogy ő habozó szivünk édes nyugalma, ki egyedül hatalmas megnyugtatni azt boldogító megelégedéssel? — A világ pedig, mellynek te szeretetére és szolgálatára szivedet olly könnyen és szivesen folajánlod, az élőknek csak fogháza, hol, ha vas bilincsekbe mindnyájan nem veretünk is, de a különnemü epesztő nyugtalanságok kinzó karjai közt szorongatva nyavalgunk; — a gonoszságoknak műhelye, mellyen kovácsoltatnak a lélek meggyilkolására ezer meg ezer eszközök; — a multnak, jelennek és jövendőnek semmisége, mert a mi elmult már nincs, a jelen állhatatlan, a jövendő bizonytalan benne. Méltó-e hát, hogy a világnak áldozzuk föl szivünket, és kétfelé megosztván ezt, kizárjuk belőle az Istent? — Azért igazságban elmondhatni, hogy a sziv valódi békéjét csak az élvezheti, kinek szivében az Isten uralkodik, ki szivét osztatlanul Istennek szenteli, mellyben egyedül az isteni szeretetnek oltára diszlik, s mellyen naponta bemutatja az imádás, és hála kedves illatu áldozatját. — Ha azért szived nyugalmát és Krisztus békéjét birni akarod keresztény: szeresd teljes szivedből mindenek fölött az Istent, szeresd felebarátodat is, de őtet is az Istenért; légy alázatos és szelid szivü, tartsd tisztán szivedet minden gonosztól, keresd mindenkor az Urat és törvényeiről elmélkedjél. Legyen szived együgyü, s egyedül Istennek szentelve, s hidd el: meglesz szived nyugalma. Krisztus békéje megelégedést fog szerezni, s állandóan veled maradni.

Másodszor: Krisztus békéje alapúl a lelkiismeret jó bizonyság tételén. A lelkiismeret által azon részrehajlatlan öntudatot kell érteni, melly a belső emberben működik; minden tettét igazságban birálja, és érdemök szerint helyesli vagy rosszalja. — Innen a lelkiismeret vagy jó vagy rosz: a mint vagy jó tettekben örvendezteti a szivet, vagy a roszak miatt háborgatja azt. — Ezen értelemben véve a lelkiismeretet, kinek keblében ez rosz, az békében nem élhet; mert egy pogány bölcs mondása szerint, „ha bátorságban látszik

is lenni a rosz lelkiismeret, de csendes békében sohasem lehet [1])." Azért világosan kimondotta a csalhatatlan isteni bölcseség: „A gonoszság tulajdonképen rettegő, a mit vádoltatván bizonyít; ám gonoszt sejdít, mindenkor a lelkismeret által háborgattatván" [2]); és nincs békéjök az istenteleneknek [3]), mert azt csak azon birhatják, „kik az Isten utain járnak [4])" — Nem is csoda ez; mert aranyszáju sz. János szerint a vétek tudása a rettegésnek szülője [5])," a hol pedig a rettegés uralkodik onnan, számüzve van a sziv békéje, lám első atyáink is a gyönyörüség édenében azonnal elvesztették szivök nyugalmát, mihelyt elkövetett vétkök miatt vádolás kárhoztatá lelkiismeretök. Káin is földönfutóvá s kóborrá lett, mihelyt ártatlan testvére vérével megfertőztette kezeit és lelkét; és félt, hogy „minden, valaki megtalálandja, megöli őt [6])." Dávid király is elkövetett bünei miatt lelkiismeretétől nyugtalanítatván ezen siralmas szavakban önté ki panaszát: „Nincsen béke csontjaimban vétkeim miatt — — minden nap gyászban járok vala [7])." Iskariotesi Judást is isteni mesterének eladása miatt, annyira kinzá lelkiismerete, hogy kétségben esvén fölakasztá magát, Vajmi jól mondja tehát aranyszáju sz. János, hogy a lelkiismeret olly könyv, mellyben minden elkövetett bünök följegyezvék [8])." Jól mondja sz. Ágoston is, hogy a „lelkiismeret nagy büntetése a gonoszoknak [9])"; „mert a bünös lélek soha csendes nyugalmat nem élvezhet, miután az ész a rosz lelkiismeret ösztönétől szüntelen hányatik [10])."

De igazolja ezeket a tapasztalás is; mert a kinek lelkiismeretét vétkek nyomják, annak, bár minő helyezetben találja is magát, sehol sem lehet tökéletes békéje. Nem a szerencse ölében; mert ha a megelégedés külsőleg kinálkozik is neki, de meghiusítja azt a belső elégületlenség, mellyet vétkes lelkiismerete idéz elő: annyival kevesebbé a bal sors keserü óráiban; mert ekkor a vétkekkel terhelt lelkiismeretnek méltó szemrehányásai, kettőztetve éreztetik vele aggasztó

[1]) Seneca L. de moribus. — [2]) Bölcs. 17. 10. — [3]) Isaias. 48, 22. — [4]) Baruk. 3. 13. — [5]) Chrys. in Psal. 50. — [6]) I. Mózes 4. 14. — [7]) Zsolt. 37. 4, 7. [8]) Choys. in Psal. 50. — [9]) Ágost. in ep. ad Corinth. — [10]) Isidor. L. 2. soliloquior.

helyezetének sulyát. — Nem a társasági enyelgések közepett; mert ha föl is vidítják ezek az élet sok unalmas óráit, de nem a megháborított rosz lelkiismeretüekét, kik mindenkinek pillantásaiban gúnyt sejdítnek, mindenki szavaiban titkaik fölfedezését gyanítják, mindenki arczáról ferde tetteik kárhoztatását olvassák. — Annyival kevesebbé a világ lármájától elvonult magányban, hol leplezetlenül tünnek föl szemeiben undok tettei, vádoltatván és kárhoztatván nyugtalan lelkiismerete által, melly minden erőködés daczára is békételenséggel tölti be egész valóját. — Nem a természet javainak és gyönyöreinek élvezésében; mert ha bájolók is ezek ön magokban, ha áldásosak is az emberiségre nézve; de csak a tiszta lelküek képesek azok becsét kellően fölfogni, és azokat örömmel és üdvösen használni; a rosz lelkiismeretüek pedig ezekre nem számolhatnak, sőt aggodalommal néznek a jövendő elé, a békételenség férgét ápolván keblökben. — — Nem méltó-e hát, hogy a jó lelkiismeret birtoka által igyekezzünk megszerezni a sziv és lélek nyugalmát, mellyen alapúl Krisztus békéje?

Harmadszor: Krisztus békéje alapúl az Istenneli állandó mulatozáson. — De mit tesz az Istennel állandóan mulatni? Annyit, mint minden gondolkodásunk főtárgyává őt tenni; szivünk minden óhajtásait ő benne pontosítni; minden cselekedeteinkben ő rá tekinteni. És mikép vihető ez végbe? Úgy: ha őt szüntelen szemeink előtt hordozzuk; mint atyánkat szeretjük; mint urunkat tiszteljük; mint biránkat féljük; mint Istenünket imádjuk. Ez azon isteni társalgás, mellyet ajánl sz. Pál apostol mondván: „a mi társalkodásunk mennyekben van [1])“ — Mi is lehet „a mi reménységünk örömünk és koszorúnk [2]), hanem ha megemlékezünk, hogy mindenkor a mi Urunk Jézus Krisztus előtt vagyunk? — Azért ki mindég az Ur előtt áll, és állandóan vele mulatozik, édes reményben és békében birja lelkét; mert „nincs keserüség az Ur társaságában, sem unalom nyájasságában, hanem vigság és öröm [3])“ Innen a koronás próféta is azt vallja magáról, hogy midőn a háboruság napján

[1]) Filipp. 3. 20.
[2]) I. Tess. 2. 19.
[3]) Bölcs. 8, 16.

megkereste az Urat és megemlékezett róla, megvigasztaltatott lelke és gyönyörködött az Istenben [1]; és hogy akkor örvendezett szive, midőn az Urat mindenkor szemei előtt hordozta [2] bizonyságul: hogy valamint igaz öröme, úgy igaz békéje is csak annak lehet, ki szivében és lelkében állandóan az Istennel mulat. — Ha azért „nincs örömök az istenteleneknek [3]“ „békéjök sincs;[4]“ mert mind a kettő csak az Istenben található föl kivánt üdvös mértékben. — Kivánod-e hát Krisztus békéjét? Azon légy, hogy állandóan az Istennel mulatozzál; ő benne vigadj, magadtól soha elne távolítsd; mert ezeken alapúl Krisztus békéje. De lássuk most már: mi által szerezhető meg Jézus békéje.

II.

Jézus békéje megszerezhető először: az Isten akaratján való megnyugvással. Ezt maga az isteni Mester mondotta tanitványainak, midőn imádkozni tanítá őket: „Ti azért így imádkozzatok: Mi atyánk ki vagy menyekben; — — legyen te akaratod [5]. Ő maga is igy imádkozott a Getzemáne kertben: „Atyám, ne az én akaratom legyen, hanem a tied [6].“ Azért atyafiainak is azokat nevezte, kik magokat az Isten akaratjára bizván, ezen mindenekben megnyugszanak [7]. De mi által is szerezhetné meg az ember szive nyugalmát és békéjét biztosabban, mint ha minden körülményeiben az Ur akaratján tökéletesen megnyugszik? — Példák igazolják ennek valóságát. Mi szerezte meg a szenvedő Jób belnyugalmát olly sok csapásnak közepette, mellyek élete napjait keserítik? Az Ur akaratján tökéletes megnyugvása, melly eme szavaiban nyilatkozik: „A mint az Urnak tetszék, úgy történt; legyen áldott az Ur neve [8].“ Mi szerezte meg a szelid Dávid lelke csendét és szive igaz békéjét, hallván Szemeinek gyalázó rágalmait és átkozódásait? Az Ur akaratján türelmes megnyugvása, így szólván az őt megboszulni akarókhoz: „Hagyjatok békét neki; hadd átkozódjék;

[1]) Zsolt. 76. 3. — [2]) Zsol. 15. 8. — [3]) Ágost.L. 9. Confess. — [4]) Isaiás: 48, 22 — [5]) Máté. 6, 10. — [6]) Luk. 22. 42. — [7]) Máté. 12, 5. — [8]) Job. 1, 21.

mert Isten parancsolá neki Dávidot szidalmazni“ [1]). Mi szerezte meg az istenfélő Tobiás belnyugalmát és szive igaz békéjét szomoru vakságának unalmas sötétségében? Az Ur akaratján csendes megnyugvása; mert „nem panaszolkodik elszomorodva Isten ellen, a rajta történt vakság csapása miatt; hanem tántoríthatatlanul megmaradaIsten félelmében, hálákat adván Istennek élete minden napjaiban [2]).“ Mi szerezte meg Pál apostolnak minden szenvedéseiben szive nyugalmát és belbékéjét annyira, hogy dicsekednék: „Beteltem vigasztalással és fölötte bövelkedem örömmel minden háboruságimban? [3])“ Az Ur akaratján álhatatos megnyugvása; mert megprobálta, mellyik legyen az Isten jó, kellemetes és tökéletes akaratja [4]).

De mi is nyugtathatja meg jobban a habozó elmét, a nyugtalan lelket, a békételen szivet, bár melly kellemetlen esetekben, mint azon gondolat, hogy mind azok a végetlen bölcseségü Isten változhatatlan rendeléséből erednek, kinek itéletei megvizsgálhatlanok és utai megfoghatlanok [5]); kinek akaratja ellen nem lehet működni; „mivel ő akarata szerint cselekszik, mind az ég erejével, mind a föld lakósival, s nincsen ki az ő kezének ellentállhatna, vagy kinek szabad volna tőle számot kérni, mondván: ezt miért cselekedéd [6])“? — Ha azért szived csendes nyugalmát és igaz békéjét óhajtod: nyugodj meg mindenkor s mindenben az Isten akaratján; és ekkor birni fogod a legdrágább kincset, élvezni fogod a Krisztus békéjét. Ha véletlen eset, vagy rosz akaratu kaján irigység megfosztanak arczizzadva szerzett keresményeidtől; ha a kiméletlen halál legyilkolja kedves szeretteidet; ha a nyavalyáknak sulya megnehezedett rajtad, és lankadt tested erőtlensége lekötve tart unalmas nyoszoládhoz; ha a fájdalmak nagyvolta minden tagjaidat elállja, és nincs talán senki, ki rajtad segítni akarna, vagy csak szánakodni is tudna: ezen szomoru helyezeteidben csak

---

[1]) II Kir. 16, 10. — [2]) Tob. 1, 13 — [3]) II. Kor. 6, 4. — [4]) Rom. 12. 32. — [5]) Rom. 11, 33. — [6]) Dán. 4, 32.

úgy találhatsz némi vigaszt és enyhülést, ha az Isten akaratján tökéletesen megnyugodva fölsóhajtasz a szenvedő de béketürő Jóbbal: „a mint az Urnak tetszett úgy lett"; megemlékezvén sz. Ágostonnak ezen szavairól: „Az Isten igazsága az, hogy néha egészséges, néha beteg légy. És ha csak akkor édes az Isten akaratja, midőn egészséges vagy; és keserü midőn betegeskedel, nem vagy egyenes szivvel, mert nem akarod az Isten akaratjához alkalmazni magadét." [1])

Másodszor: Krisztus békéje megszerezhető a láthatatlan jóknak reményével. Erre való nézve így szól sz. Bernárd: „A hit mondja: nagy és ki nem gondolható jók készíttettek Istentől az ő hiveinek; a reménység pedig azt mondja: neked tartatnak azok fön.[2])" — És csak ugyan, mi szerezhet az embernek nagyobb lelki bekét és megnyugvást mint annak biztos reménye, hogy erényes tetteit csalhatatlanul örök jutalom követendi? Mivel egyiptusi Jósef nem engedett a fajtalan asszony kivánságainak, bosszúból mint bünre csábítani akaró bevádoltatott Putifárnál, és durva bilincsekbe veretve tömlöczre vettetett. S mi szerezte meg belső nyugalmát, szive békéjét nyomasztó állapotában? Ártatlanságának öntudata mellett a láthatatlan jók reménye, mellyek megnyerését bizton várta az Istentől. — Házasságtörésről vádolá a tiszta életü Susánnát két bujagerjedelmü vén. Az ártatlan már halálra vezettetett. S mi nyugtatá meg keblét, mi szerzé meg szive békéjét borzasztó helyezetében? Ártatlanságának öntudatában a láthatatlan jók reménye, tudván, hogy megadja neki az Ur azon jutalmat, mellyet a tiszta szivüeknek igért. — Az Ur törvényének megszegésére és a bálványok imádására kényszeríttetik Antiochus által a hét Machabeus testvér, szörnyü kinzások közt; de inkább meghal mind a hét édes anyjokkal együtt, mintsem, hogy az Ur törvénye ellen cselekednék. S mi szerezte meg nekik lelkök éberségét és szivök békéjét, mellyet szenvedéseikben olly dicsően mutattak? A láthatatlan jók reménye, mellyel így vigasztalák magokat: ha ez életet el is vesztjük; „de a világnak királya minket, kik az ő törvényeiért meghalunk, föltámaszt az örök életnek föltámadá-

[1]) Ágost. sup. psal. 38. [2]) Serm. X. sup. psal. 90.

sára [1])". Megvetést, tömlöczöt, halált szenvedtek az apostolok; és pedig örömmel, békében birván lelköket. Mi szerezte meg nekik ezen békét viszontagságai közepett? A láthatatlan jók reménye. Szent Pál apostol világosan mondja, hogy ezen remény vala vigasztalásukra; ehhez ragaszkodtak mint biztos horgonyhoz bizodalommal várván, hogy mindazokhoz eljutnak, mik az előszönyegen belől vannak [2]); az előszőnyegen belől volt tudniillik a szentek szente, mi által itt sz. Pál a mennyországot, az Istent jelenti.

De mi lehet mai nap is hathatósb szer a hazug vádak igaztalan sanyargatások, kemény üldözések közt a sziv nyugalmának és békéjének megszerzésére, mint a láthatlan jók reménye? mert „ez a lelket az örökkévalóságra fölemelvén, kevessé érezteti azon külső roszakat, mellyek rajta megnehezedni látszanak" sz. Gergely pápa észrevétele szerint [3]) — Ha azért az Ur törvényeinek megörzéseért, hited igazságainak védelmeért, keresztény kötelességeid teljesitéseért gúnyoltatol, és talán üldöztetel is: elne csüggedj szivedben, hanem tekints az égre, gondolj a jutalomra, tápláld lelked a láthatatlan jók reményével, és ne félj, elnem távozik szivedtől se a nyugalom se a béke. — Ha a bünökre kinszeritők istentelen törekvéseit megvetve, s az örök igazságokat követve megcsúfoltatol, megvettetél: megne zavarodjál lelkedben, hanem megemlékezvén, hogy „Jehovának hűségbe állandó örökké" [4]), tekints az égre, gondolj a jutalomra, tápláld lelkedet a láthatatlan jók reményével; és ne félj, nyugalom és béke lesz szived boldogitó része. — Ha ártatlanságod és tisztaságod megtámadtatik, ostromoltatik és bajnoki ellenállásod mellett győzelmi jutalom helyett talán bünhödnöd is kell: ne epedj nyugtalanságban, hanem tudván, hogy a gonosz világ inkább szeretőinek hizelg, mintsem, hogy az erényt jutalmazza, tekints az égre, gondolj a jutalomra, tápláld lelkedet a láthatatlan jók reményével; és ne félj, nyugalom és béke fog szivedben lakozni; szóval: minden bal esetben a láthatatlan jók reményével tápláld lelkedet és Krisztus békéjét fogod birni, s abban fogsz nyugodtan örvendezni:

---

[1]) II. Makab. 7, 9. — [2]) Zsid. 6. 19 — [3]) Gergely.L. 6. moral. — [4]) Zsolt. 117, 3.

Harmadszor: Krisztus békéje megszerezhető a keresztény szeretet valódi örömeivel. — Úgy van: csak azon kebel dicsekedhetik valódi békével, mellyet az igaz öröm vidámít és állandóan lelkesít. Igaz öröm pedig csak ott lehet, hol kereszténység szeretet uralkodik. Mi is a keresztény szeretet? ha nem a szivnek olly nemes erénye, melly minden jótettben Istenre tekint és végczélul őt tüzi ki. Azért a keresztény szeretet minden erkölcsös tettekre kiterjeszkedik és habár csak „két parancsolaton kezdődik, de számtalanokra kihat dicső foganattal [1]).“ Valamint t. i. a fának sok ágai egy gyökerből erednek: úgy a sok erkölcsös tettek az egy szeretet által érdemesíttetnek. Nem is kérkedhetik a jó cselekedetek bár melly ága zöldelő ékességgel; ha megnem marad a szeretet ápoló gyökerén [2]).“ Azért a keresztény szeretet azon erény is. melly az ember szivét örömmel betöltvén, annak békéjét megszerzi. Minthogy pedig a keresztény szeretet tárgya Krisztus Jézus mondásaként az Isten és felebarát; mert e kettő teszi az egész törvény alapját: e kettős szeretet a belső ember békéjének is alapja. Innen az isteni szeretettől lángoló koronás próféta is, mivel minden jó csekedeteit az Istenre irányozta, örömmel eltelve vallotta: „Uram vigasságot adtál az én szivemben, — — békében aluszom és megnyugszom. [3])“ Krisztus tanitványai is, mivel az isteni szeretet hevité keblöket, nem csak kedvező körülményeikben, de háboruságaik közepett is vigadozva dicsekedtek szenvedéseikkel, békében birván lelköket, s nyugodt szivvel vallván, hogy semmi sem választhatja el őket Krisztus szeretetétől. — Igy szerzi meg a sziv valódi békéjét és örömét az Isten szeretete.

Ugyan ezt mondhatni a felebaráti szeretről is. — Érezte ennek jótékonyságát az öreg Tobiás, ki noha az asziriusok királya által sanyaru fogságban tartatott; de mivel a felebaráti szeretet tüze lángolt keblében; mivel az irgalmasság cselekedeteit naponta gyakorolta fogoly atyafiai közt, vigasztalván őket, táplálván az éhezőket, ruházván a meziteleneket, eltemetvén a megholtakat: bekével tudta türni sanyaru fogságát, mert megédesítette annak keserüségét a felebaráti szeretet gyakorlása. — Érezte annak jótékonyságát sz. Ist-

[1]) Gergely L. 6. moral. [2]) Gergely. Homil. II. — [3]) Zsolt. 4, 7. 9.

ván első vértanu is, ki annyira szerette még kegyetlen hóhérjait is, hogy térdeiről kért nekik bolsánatot Istentől mondván: „Uram! ne tulajdonítsd nekik e bünt"; azért nyugodt szivvel és lélekkel „aluvék el az Urban [1])." De mi is szerezhet a keresztény szivének nagyobb és állandóbb békét, mint a keresztény szeretet gyakorlásának öröme, melly az öntudat azon jó bizonságtételéből ered, hogy beteljesítette a két legnagyobb parancsot, mellyen alapúl az egész keresztény törvény.

* * *

Láttuk ezekből min alapúl Krisztus békéje, s mi által szerezhető az meg. Vajha mindnyájan igaszságban dicsekedhetnénk azzal, hogy birjuk Krisztus békéjét. — Oh Jézus békéje! szállj be sziveinkbe; lakjál ott állandóan; mert csak veled és általad lehet boldog életünk. Amen.

[1]) Rom 8. 35.

Fehérvasárnapi

OLTÁR-BESZÉD

a

gyermekek első áldozásakor.

Én Uram, és én Istenem! — Sz. János: 20.

Krisztusban szeretett először áldozók! — Bölcsen rendelték az anyaszentegyház legtöbb főpásztorai, hogy legnagyobb örömötök napja épen ma, azaz: fehérvasárnap tartassék meg; minthogy ennek neve, eredeti jelentése, és történelmi értelmezése leginkább illik a ti állapototokra, t. i. keresztkuti fogadástoknak megujítására, és a mennyei vendégnek, kihez először van szerencsétek, nem csak tiszta fehérruhával, hanem tiszta szivvel és lélekkel való elfogadására. — Hogy ezt még jobban megértsétek, és szivetekbe állandóul véssétek, elmondom nektek röviden a fehérvasárnapnak eredetét, és annak rátok nézve üdvös alkalmazását.

A kereszténység első századaiban nem csak az ujonnan született kisdedek, hanem ifjak, érettebb, sőt öreg koruak is kereszteltettek, a kik katechumeneknek neveztettek. Nehogy pedig méltatlanok vétessenek be az anyaszentegyház kebelébe, két-három évi erkölcsös viseletök által érdemes voltukat be kellett bizonyítaniok. Ezek közt az első osztályhoz tartoztak az úgynevezett hallgatók, a kiknek csak a keresztelendők miseig, azaz: a Credóig vala szabad jelenlenniök; és azért a keleti egyházban mai nap is ekkor azt mondja a diakon: keresztelendők távozzatok. A

második osztályhoz tartoztak a térdeplők, a kik szintúgy ugyanakkor távoztak el, de részesültek az ünnepélyes áldásban. A harmadik ozztályban valának a választottak, és eltávozván, már különös, erre rendelt modor szerint áldattak meg. Ez utóbbiak husvét vagy pünkösd előtti szombaton megkereszteltettek. Jelesen pedig a husvét szombatján megkereszteltek a fehér köntöst, mellybe a keresztség fölvétele után öltettek, nyolcz napig viselték, és minden nap részesültek az Oltáriszentségben. Husvét utáni első vasárnapon az isteni tisztelet után a fehér-ruhát letették. Miért is a mai vasárnap az ujonnan kereszteltek, és először áldozók emlékére fehér vasárnapnak neveztetett el, és mai napig e szép nevezetet megtartotta.

Állapodjunk meg itt kevéssé, Krisztus testében és vérében először részesülendő gyermekeim! és elmélkedjünk e szent szertartásnak dicső jelentése, s rátok és éltetekre való alkalmazása fölött. — Ezen alkalmazást tevé már ama szent hajdanban jerusálemi szent Cyrill „a jó gyermek barátja és tanítója“ 4-ik katekezésében következő szavakkal: „Letévén a régi ruhát, és azt, melly a Szentlélek szerint van, fölvevén, már állandóan fehér ruhában kell járnatok. Nem azért mondom pedig ezt, mintha mindig fehérszinü köntösben kellene öltözködnöd, hanem, hogy ollyanokat ölts föl, a mellyek igazán fehérek, t. i. ragyogók és lelkiek, az erényes uj élet által.“

Ezen erényes viseletre, és kereszténhez illő ragyogó életre vezéreljen titeket leginkább Jézus Krisztus szent testének és vérének vétele; ez térítsen benneteket az igaz útra; erősítsen az engedelmességben, a jámborságban, a tisztaságban, szóval minden erényben. — Ámde, hogy e legméltóságosabb szentségben való részesülés ne kárhozatot, hanem örök életet szerezzen nektek, fontoljuk meg most jól: milly nagy, milly dicső, milly fölséges áldozat ez, és milly készülettel kell járulnotok az Ur asztalához.

Jézus Krisztus, szeretett Megváltónk, ki az istenfélő gyermekeket annyira szerette, hogy azokat isteni karjainak ölelésére is méltatta, önmagát áldozta fel a mennyei Atyának a keresztfán, és pedig mindnyájunk váltságáért. — Lás-

sátok, kedves gyermekeim! ezen legszentebb áldozat, mellyet édes Jézusunk éretünk bemutatott, ismételtetik a szent Mise áldozatban, és a keresztény hivek az ő drágalátos testében és vérében az Oltáriszentség vétele által részesülnek, és ez által ők is a mennyei Atyának legkedvesebb áldozatot tesznek. Úgy de tisztán, nem csak külső, de még inkább lelkiképen kell járulni e legméltóságosabb szentséghez; különben ítéletet és kárhozatot eszik és iszik magának az, a ki bünnel terhelten, könnyelmüleg, igaz készület és töredelmesség nélkül, úgy, mint Káin, áldozni merészel. —

Azonban meg vagyok győződve, kedves gyermekeim! hogy ti, midőn szerencsések vagytok, először ezen szent asztalhoz lépni, olly tiszta lélekkel járultok hozzá, mint amaz ártatlan Ábel, ki nem csak vagyonának legkedvesebb zsengéjét mutatta be; hanem a folott tiszta kebellel, alázatossággal, gyermeki hódolattal lépett az oltárhoz Ábel szolgáljon tehát nektek példányul, most és mindig, az ártatlanságban, tisztaságban, és a leggyengédebb Isten iránti szeretetben.

Tekintsetek gyermeki tisztelettel ama tiszteletre méltó főatyára Noéra, ki a bün miatti vizözön után gyermekeivel szerencsésen a szárazra kilépvén, oltárt emelt, és hálaadásul áldozatot mutatott be a Mindenhatónak. Ti is, úgy mint ő, emlékezzetek gyakran ama sok jótéteményekre, mellyekkel titeket és szülőiteket tetézett eddig, és minden nap elhalmoz mennyei Atyátok, s a mai szent áldozatot egyszersmind hálaadásul mutassátok be az Istennek. Ime Ábrahám is kész volt egyetlen fiát föláldozni Istennek, engédelmessége tanusításaul; Izsák pedig kész volt atyja iránti szófogadásból föláldoztatni: és az Isten kedvesen vette ezen gyermeki készséget, és engedelmességi fölajánlást. Ti is tehát kedves gyermekeim! legyetek engedelmesek az Isten, úgy mint mennyei Atyátok iránt, minden jó és törvényes dologban földi szülőiteknek is az Istenért, ha mindjárt néhanéha ezen engedelmesség terhes és nehéz lenne is; mert az engedelmes és alázatos szivüeket szereti az Isten. — Melkizedek, Isten rende szerinti pap, a Mindenható szent fölségének imádására kenyeret és bort mutatott be áldozatul: úgy ti is, tekintvén és látván mindennap az Isten nagy mü-

veit, az eget, földet, és e roppant mindenséget, imádásra és hódolásra buzduljatok, és az Istent mélyen imádjátok, s ezen hódolatot leginkább az Oltáriszentség imádása által gyakran és legkitünőbben nyilvánítsátok. — E szent érzelmet pedig, kedves gyermekeim! mellyel most járultok az Oltáriszentséghez, gyakran juttassátok eszetekbe; mert valóban ennek eleven emlékezete sok tévelygéstől, hibától és büntől vissza fog benneteket rettenteni. Ugyanis, emlékezzetek meg: mikép égő gyertyával járultatok az Ur asztalához; hogy mindig elevenen lobogjon a ti hiteteknek fáklyája, a jóságos cselekedetek által. Emlékezzetek meg: mikép tisztán és diszes ruhában léptetek az oltárhoz; hogy illy tiszta legyen mindig a ti viseletetek és élteteknek folytatása Emlékezzetek meg: mikép szép s jó illatu virágokkal koszoruzottan járultatok e szentséghez; hogy jó illatu legyen az Isten előtt állandóan a ti további életetek is, az erények gyakorlása által. De leginkább emlékezzetek vissza: mikép nyilvánvaló vallomást tettetek ma, hogy ellene mondtok az ordognek, minden véteknek, minden gonoszságnak, minden hitetlenségnek; hogy megfogadtátok: mikép istenes és jámbor életet fogtok élni, valamint Isten fiaihoz illik; szóval, mikép megujítottátok mindazon fogadásokat, mellyeket néhány évvel ezelőtt, kereszt-atyáitok és anyáitok e szent helyen tettek nevetekben. Így lesz, kedves gyermekeim! ezen szent első áldozástok kedves mennyei Atyátok előtt Így az Ur Jézus Krisztus, a gyermekek barátja. soha, soha el nem hágy titeket. Így meg nem vonja a Szentlélek töletek az ő szent malasztját. Így lesztek igazán boldogok e földön; boldogok a siron túl az örökkévalóságban. Amen.

Husvét után II. vasárnapra.

Én vagyok a jó pásztor. — János: 10, 11.

Milly kedves, milly gyönyörü kép a jó pásztor képe, a mint azt Jézus rajzolja! A jó pásztor ismeri juhait, és juhai ismerik őt. Tulajdon nevöknél hívja, és előttök menve a legegészségesebb, a legtáplálóbb legelőkre vezeti őket; és ők követik, ismervén szavát. Vigyáz, hogy egy se veszszen el közülök; és ha talán mégis egy eltévedne, utánna siet, és nem nyugszik, mig meg nem találja. S ha megtalálta, vállára veszi, és visszaviszi a nyájhoz. Őrködik, hogy a farkas meg ne támadja nyáját; és ha csakugyan veszély fenyegeti azt, nem futel, hanem helytáll és életét adja juhaiért [1]). — E képben önmagát ábrázolá Jézus, kiről már a próféta jövendolé: „Mint a pásztor legelteti ő nyáját; karjaira füzi a bárányokat, és ölében hordozza“ [2]).

Igen, Jézus a jó pásztor, épen úgy, amint hogy ő az út, igazság és élet [3]). Ismervén az emberi nem lelki sötétségét, mellyben az az égi igazságok napját nem látá; ismervén lelki gyötrelmeit, mellyek azt bünös voltának öntudatában kinzák; és hallván, mint sohajtozott a prófétával: „Egek! harmatozzatok onnan fölül; fellegek! csepegjétek az igazat; nyiljék meg a föld, és támadjon üdvösség, és vele együtt sarjadozzék az igazság:“ [4]) eljött égi szülöttével — az igazsággal, — szólítá és hivá az emberi nemet, s mint a jó pásztor nyáját a lege-

[1]) János: 10. — Lukács: 15. V. ö. Isaiás: 40, és Ezékiel: 34. — [2]) Isaiás: 40, 11. — [3]) Ján: 4, 6. — [4]) Isaiás: 45, 8.

lőre, úgy vezeté annak ismeretére; és hogy a farkasnak — a bünnek — körmeiből is kiszabadítsa, saját életét adá oda érette. Illykép jó pásztorként mintegy vállain vivé vissza a tévely sötétségében és a bün gyötrelmében elveszett emberi nemet, mint Bossuet mondja: természetének ős kiváltságaiba, megismertetvén vele az igazságot, midőn megtanítá az Isten akaratjára; megszerezvén neki a békét, midőn halála által kiengesztelé az igaz élő Istennel.

És épen ezért a Jézus rajzolta jó pásztornak képe kezdettől fogva mélyen vésé be magát a hivek szivébe. Mit eléggé tanusít az, hogy az egyházban a legrégibb képek egyike az vala, melly Jézust mint jó pásztort ábrázolja egy juhval vállain, bottal kezében, feje körül hét csillaggal, mellyek a hét szentséget, lábainál hét báránynyal, mellyek az első hét keresztény községet jelképezik. Jobbján Noé bárkája van, amint a galamb a zöldelő olajággal feléje repül, mint jelképe az egyháznak, mellyet a Szentlélek megárnyékoz; balján pedig Jónás próféta, amint a hal őtet a partra kiveti, mint Jézus föltámadásának és a halál fölötti győzelmének ábrázolatja.

Ezen kép, keresztény atyámfiai! a milly kedvesen, olly hatályosan emlékeztet minket arra, hogy Jézus még most is a jó pásztor. Még most is őrködik ő nyája — hivei — fölött az egyház által, mellyet az emberi nem üdvözítésére alapított. Ez által szólítja és hija hiveit; ez által vezeti őket az örök igazságok ismeretére; ez által nyujtja nekik a békét, mellyet számukra vérével megszerzett. De ez által szólítja és hija azokat is, kik még nincsenek az ő aklában, hogy valamint csak egy az igazság: úgy legyen egy akol és egy pásztor. — És ezzel oda jutottam, hogy én ma hozzátok szóljak

a lelki pásztori hivatalról, amint Jézus azt egyházában szervezte.

Jézus! ki a Téged helyettesítő lelkipásztori hivatalban köztünk élsz és működöl, légy velünk ez órában is. Figyelmezzetek.

* * *

Az igazság örök. Jézus tanításának is tehát, mint tiszta igazságnak oroknek kellendett lennie. „Az ég és fold elmulnak, mondá is Jézus, de az én szavaim soha el nem mulnak.“ [1]) És azért nem is alapítá ő egyházát egykét századra, hanem orök időkre, hogy az napként világítson az elme és szív világában. Ennélfogva rendelkeznie is kellett, hogy e földről eltávozása után egyházában legyen, ki helyette és nevében a tanítói tisztet viselvén, az igazság országának szilárdításán és terjesztésén működjék. Már a dolog természete hozá ezt magával. Azért mondja sz. Pál is: „Miképen hisznek abban, a ki felől semmitsem hallottak? Miképen hallhatnának pedig, ha nincsen, a ki hirdesse? — — A hit eszköze a tanítás hallása; a tanításban pedig Isten igéjének kell előterjesztetnie.“ [2]) Egyedül abban bizni, hogy a tanítmánynak igazsága majd saját ereje által tör magának utat az ember értelmébe, és onnan a szívbe, minden jóra vonzván azt, annyi volna: mint akarni, hogy a nap fénye nélkül lásson a szem, vezető nélkül az úton járjon a vak, az atyai kéznek támogatása nélkül el ne essék a kisded. Ennélfogva csakugyan ki is választa Jézus tanítványai közül tizenkettőt [3]); kikhez, azt mondja sz. Jánosnál: „Nem ti választottatok engem, hanem én választottalak titeket“ [4]) Ezeket tevé meghittjeivé, és bevezetvén őket tanítmányának szentélyébe, vagy mint Jézus maga mondja: kijelentvén nekik mindeneket, valamiket az Atyától hallott [5]), megparancsolá, hogy elmenvén az egész világra, hirdessék az evangeliumot minden embernek [6]). — Minthogy pedig Jézus nekünk nem csak igazságot, hanem a megváltás által békét is hozott, megengesztelvén halálával az igaz élő Istent: rendelkeznie kellett arról is, hogy legyen egyházában, ki azon kegyszerek kiszolgáltatása által, mellyeket ő azon béke malasztjainak megszerzésére szükségeseknek rendelt, ezekben a hiveket csakugyan részesítse is. E hivatallal is választottait, az apostolokat bizá meg, midőn így szólott

[1]) Máté: 24, 35. — [2]) Rom. 10, 15, 17. — [3]) Luk. 6, 13. — [4]) János: 15, 16. — [5]) Jan 15 15. — [6]) Márk: 16, 4.

hozzájok: „Miképen küldött engem az Atya, azonképen én is küldelek titeket; és rájok lehelvén folytatá: vegyétek a Szentlelket; a kiknek megbocsátjátok büneiket, megbocsátatnak nekik; a kiknek megtartjátok, megtartatnak“ [1]); — e hivatallal is választottait, az apostolokat bizá meg, midőn megparancsolá nekik: „Elmenvén tanítsatok minden népeket, megkeresztelvén őket az Atyának, és Fiunak és Szentlélek Istennek nevében“ [2]); — e hivatallal is választottait, az apostolokat bizá meg, midőn az utolsó vacsoránál meghagyá nekik: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre“ [3]).

Mindezekből világos, hogy Jézus apostolait bizá meg egyházában azzal, hogy mint jó pásztorok, az igazság legelőire tereljék az emberi nemet; hogy őrködjenek az ő vérén megszerzett nyáj fölött; hogy a mennyei malaszt mindennemü adományaival táplálják lelkeiket a szentségek kiszolgáltatásában az örök életre. Azért is mondja sz. Pál: „Úgy tekintsen minket az ember, mint Krisztus szolgáit, és az Isten titkainak kiszolgáltatóit“ [4]).

De minthogy egység és tartósság csak ott lehet, hol csúcs-oszlop módjára az alsó részek a fölsőbbekkel szorosan összekapcsolva, végre is a közös hegyben összetalálkoznak: Krisztus is egyházában a lelkipásztori hivatalt úgy rendezte, hogy legyen egy fő, kiben mint központban a lelkipásztorkodás hivatalának minden ágai egyesüljenek mint a fénysugarak a napban, hogy onnan ismét üdvös hatással az egész egyházban szétágazzanak, mint a nap sugarai az egész világban. Ezen főnek az apostolok közt Jézus Pétert rendelte. A ki ezt tagadná, annak az észt, a szentirást, a történelmet kellene megtagadnia. — Midőn Péter Jézusnak azon kérdésére: „Ti pedig kinek mondotok engem lenni?“ azon nyilvánvos vallomást tette: „Te vagy ama Krisztus, az élő Istennek Fia,“ Jézus a tobbi apostol jelenlétében ünnepélyes nyomatékkal azt mondá Péternek: „Boldog vagy Simon Jónás fia; mert a test és vér nem jelenté meg ezt neked, hanem Atyám, ki

[1]) Ján. 20, 21—23. — [2]) Máté: 28, 19. — [3]) — Luk. 22, 19. — [4]) I. Kor. 4, 1.

mennyekben van. Én is mondom neked, hogy te Péter vagy, és e kősziklán építem föl anyaszentegyházamat, és a pokol kapui nem fognak azon diadalt venni.“ Mindehhez sokkal előbb, mintsem a többi apostolnak hatalmat adott a bünök megbocsátására vagy föntartására, még azt függeszté Jézus: „És neked adom a mennyek országának kulcsait; és valamit megkötendesz e földön, meg leszen kötve mennyben is; és valamit megoldandasz a földön, meg leszen oldva mennyben is“ [1]). A kulcsok legfőbb, képviselői s helyettesi hatalmat jelentenek. Megkötni vagy föloldani pedig annyit tesz: mint törvényt szabni, vagy attól fölmenteni, mint a bünöket megbocsátani vagy föntartani; annyit tesz: mint a mennyországot fölnyitni vagy bezárni, mint az igaz hivők gyülekezetébe valakit fölvenni, vagy abból kizárni. Az egésznek tehát az az értelme: mivel te Péter a mennyei Atyának kinyilatkoztatásából az én istenségemet első vallottad meg társaid közül: én is kitüntetlek téged közöttök; egyházamban elsőséget adok neked fölöttök, úgy, hogy egyházamnak alapköve leszesz, mellyen az olly szilárdul fog állani, hogy semmi ellenséges hatalom se fog erőt venni rajta. Téged teszlek képviselőmmé, helytartómmá a földön, rád ruházván egyházamban a legfőbb törvényhozói és birói hatalmat. — Vagy midőn Jézus föltámadása után ismét a többi apostol jelenlétében ünnepélyesen mondá Péternek, háromszor ismételve szavait: „legeltesd bárányaimat; legeltesd juhaimat“ [2]): nem tevé-e csakugyan Pétert egyházában főpásztorrá, annál is inkább, minthogy Jézus még azt is hozzáteszi, hogy Péter ő hozzá nem csak hivatala, hanem még halála által is hasonló lesz? — És illy fölhatalmazások és megbizások után ki mondja azt csak esetnek, hogy Jézus mennybemenetele után legottan Péter állott az apostolok élére? Hogy legelőször is ő hirdette a kereszt tanitmányát? Hogy ő neveztetik mindig elsőnek a szentirásban, a hol az apostolok nevei csak előfordulnak? Hogy ő hítta egybe az első apostoli gyülekezetet, és mondá ki a határozatot? —

[1]) Máté: 16. — [2]) János: 21.

Senki! — Mindez Jézus rendeléséből történt. Jézus akará, hogy Pétertől származzék egyházában az egység, rend, és hatalom. Jézus akará, hogy „ámbár, mint szent Hieronymus mondja, az egyház erőssége egyenlően minden apostolon alapul: mégis a tizenkettő közül egy választatik, hogy megrendeltetvén a fő, a szakadásnak eleje vétessék“ [1]).

Illykép tehát Jézus, mint főpásztor, akként szervezte egyházában a lelkipásztori hivatalt, hogy tőle vett hatalommal tanítottak, áldoztak, kötöttek vagy oldoztak mindnyájan az apostolok; kitünő elsőbbséggel tevé mégis köztök mindezt Péter, mint az egyháznak feje, és Jézusnak — a főpásztornak — képviselője. — — És ah, milly pásztorok valának az apostolok élükön Péterrel! A legmesszebb utak fáradalmai; a nyomoruság, mint sz. Pál mondja [2]), az álmatlan éjek, éhség, szomjuság, hideg, ruhátlanság szenvedelmei; a tengernek és pusztáknak veszedelmei; az atyafiak és pogányok üldözései; a tömlöcz borzadalmai, a veszszőcsapások kinjai vissza nem tarták őket, hogy hiven a főpásztor parancsolatjához, elmenvén a világba, az elveszett juhokat föl ne keresték, és Jézus aklába ne terelték volna. Sőt nem adák-e életöket is érettök? Oh! nem férhetett a farkas Jézus nyájához, hacsak nem ezen jó pásztorok holttetemein keresztül. Hű pásztorkodásuk által Jézus akla napról napra tágult. Tanításuk által az igazság napja mindegyre magasabbra hágott, hogy majdan fényével az egész világot eláraszsza. Azért áldás nekik és hála az Ur Jézus Krisztusban!

Minden erkölcsi testületnek természete azt hozza magával, hogy lényegéhez tartozó eredeti alkotmánya mindaddig fönmaradjon, mig maga a testület fönáll. Jézus egyházát örök időkre alapítá; tehát szervezetének is, mellyet Jézus neki adott, öröknek kellendett lennie. Következőleg az abban föláll ított lelkipásztori hivatal az apostolokkal ki nem mulhatott; hanem utódaikra is át kellett származnia olly alakban, mint azt Jézus megalapítá. És csakugyan az apostolok azon

[1]) Licet super omnes apostolos ex aequo Ecclesiae fortitudo solidetur: tamen propterea inter duodecim unus eligitur, ut capite constituto schismatis tolleretur occasio. — Hier. L. I contra Jovin. — [2]) II. Kor. 11, 26.

hatalomnál fogva, mellyel őket isteni mesterök fölruházta: „miképen engem az Atya küldött, akképen küldlek én is titeket," amint a folkeresett és megtalált bárányok szaporodásával Jézus akla tágult, rendeltek is pásztorokat, kik helyettok és nevokben az Ur nyáját őrizték, őrizendők azt majd akkor is, midőn ők már az Urnál leendenek. Mindennek nyilvánvos tanubizonysága Titus és Timotheus — Avagy nem az egész világ népeinek számára hozta-e alá Jézus tanítmányát az égből, még pedig azon népek számára is, mellyek csak később fedeztettek föl, vagy még csak fol fognak fedeztetni? Kimulhatott-e tehát az apostolokkal az egyházban a lelkipásztori hatalom, melly nélkül a nemzeteknek Jézus aklábai térítése lehetetlen?— A lelkipásztori hatalomnak tehát az egyházban át kellett szállania az apostolok utódaira, és pedig úgy szervezve, mint azt az Istenember megalapítá; mert más alapot ugyan senkisem vethet azonkivül, melly vettetett, melly Krisztus Jézus [1]). És így a legfőbb lelkipásztori tekintély és hatalom, mellyel Jézus rendeléséből szent Péter birt, átszállott a romai pápákra, mint közvetlen utódaira. Mert miután szent Péter Ázsiában számos hiveket nyert Jézusnak, Romába ment, ott is alapított egyházat, és ott is halt meg, mint isteni mestere a keresztfán, azon különbséggel, hogy fejjel lefelé; minthogy nem tartá magát meltónak arra, hogy úgy függjön a kereszten, mint Üdvozítője. A többi apostol lelkipásztori hatalma pedig átszállott általában a többi püspökre, mint utódaikra. A romai pápának, mint az egyház legfőbb pásztorának tekintélye és lelki hatalma kiterjed az egész egyházra; a püspökoké pedig kapcsolatos függésben amattól azon megyékre, mellyekben a Szentlélek teszi őket kormányozni az Isten egyházát.

Minthogy pedig idővel a hivek nagyon megszaporodván és a megyék igen kiterjedvén, lehetetlen volt, hogy mint a kereszténység kezdetén, mindenütt magok a püspökök hirdessék az evangeliumot, szolgáltassák ki a szentségeket, szóval, legeltessék a gondjokra bizott nyájat: alsóbb rendü papokat szenteltek és szentelnek, azokban, hogy úgy mondjam,

[1]) I. Kor. 3, 11.

mintegy önmagokat fölsokasítván, kik nevökben és mellettok belépnek a Szentek szentébe, és kiszolgáltatják a szentségeket mint Krisztus szolgái, és az Isten titkainak kiszolgáltatói; kik nevokben és mellettok az örök élet igéjét hirdetik, teljesítvén az Ur ama parancsát: „tanítsátok őket, megtartani mindazokat, a miket nektek mondottam;“ kik nevokben és mellettok őrködnek, hogy a nyájat semmi veszély se érje, hogy a juhok közül egy se veszszen el, sőt hogy fogyatkozást se szenvedjen egy se a lelki legelőben, — az isteni igazságok ismeretében, és a léleknek az orok életre való táplálásában, — teljesítvén az apostolok parancsát: „vigyázzatok magatokra és az egész nyájra“ [1]), — és „legeltessétek Istennek a gondviseléstek alá bizott nyáját“ [2]). — — Ime, így „rendelt, mint sz. Pál mondja, Jézus egyházában apostolokat, pásztorokat és tanítókat a keresztény hiveknek egy testbe való összefoglalására, a szolgálatnak munkájára, Krisztus testének megépítésére; — hogy ne legyünk többé gyermekek, és ezekhez képést ne habozzunk, és ide s tova ne hányassunk a tudománynak akármelly szele által, az emberek ravaszsága által, az álnokul való elhitetésre lest vető csalárdság által; hanem az igazságot követvén, a szeretetben mindenütt növekedjünk abban, a ki Fő, tudnillik Krisztus ban“ [3]).

A lelkipásztori hivatal tehát úgy, mint fönáll az egyházban, isteni mű, folállítva és szervezve Jézustól. Föladata is isteni: az emberi nemnek Jézusbani üdvözítése. És épen ezért sohasem lelehetett különös isteni segítség nélkül, nem lehet most se, és nem fog lehetni soha. Isteni müvet puszta emberi erő fön nem tarthat, be nem végezhet. Azért biztatá is Jézus tanítványait előre: „Nem ti vagytok, nem ti lesztek, kik szóltok, hanem az Atya lelke, ki szól bennetek [4]); és kevéssel mennybemenetele előtt azt igéré nekik: „És ime, én veletek vagyok mindennap a

[1]) Apost. csel. 20, 28. — [2]) I. Pét. 5, 2. — [3]) Efez. 4, 11–15. — [4]) Máté: 10 20.

világ végezeteig“ [1]). — Miután Jézus ezen égi segítség igéretét azon előre bocsátott parancsolathoz kapcsolja: „Elmenvén, tanítsatok minden népeket, megkeresztelvén őket az Atyának, Fiunak és Szentléleknek nevében“ [2]): világos, hogy ezen igért égi segedelem az apostolok lelkipásztori működésére, — a tanításra és a szentségek kiszolgáltatására — vonatkozik, és azzal elválaszthatatlanul összekapcsoltatik. Valamint tehát az egyházban a lelkipásztori hatalom teljes erejében az apostoloktól átment utódaikra: úgy az ezen lelkipásztori működéssel összekapcsolt isteni segítségnek is át kelle rájok szállania; mert ez Jézus igérete szerint amattól elválaszthatatlan. Ha örök az egyházban a lelkipásztori hivatal, mint Jézus azt szervezte: öröknek kell lennie azon égi segítségnek is, mellyet számára Jézus biztosított. Miként beszédem elején mondám: a jó pásztort ábrázoló képen Noé bárkája a feléje repülő galambbal jelképezi az egyházat, mellyet a Szentlélek megárnyékoz. Igen, a Szentlélek megárnyékozza az egyházban a tanítói, a lelkipásztori testületet: vezérli, oktatja és igazgatja, hogy az örök élet igéjét hibátlanul hirdetvén, Jézus nyáját az isteni igazságok legelőin, és a kegyszerek — a szentségek — malasztos forrásain keresztül az örök boldogság mennyei aklába vezesse.

* * *

Oh pásztorok pásztora, édes Jézus! Hiveid tehát nem olly juhok, kikre pásztorok nem ügyelnek, kikhez a farkas — tévely és bün — szabadon férhet, kénye kedve szerint pusztítva a nyáját, mellyet véreddel szerzettél. Oh nem! Te egyházad látható fejében a romai pápában, mint Péter után e földöni helytartódban, a püspökökben, mint mindig élő apostolaidban, és segédtársaikban, a fölszentelt papokban, pásztorokat rendeltél, kik szólítják és híják juhaidat, elölmenve tanítmányod üdvös legelőire vezetik, és vigyáznak, hogy egy se veszszen el közülök; kik, ha veszély fenyegeti nyájadat, nem futnak, hanem helytállva életöket is készek odaadni érette. Igéreted szerint,

[1]) Máté: 28, 20. — [2]) Máté: 28, 19.

légy velök szent lelkeddel, hogy önföláldozó őrködésök által ne csak egy se veszszen el juhaid közül, hanem még azok is aklodba téríttessenek, kik még nincsenek abban. — De szenteld meg szent lelkeddel a juhokat — a hiveket — is, hogy jó akarattal hallgassanak pásztoraik szavára, fogadják azt engedelmes készséggel, és teljesítsék tántoríthatatlan hűséggel. Hiszen Atyád lelke szól általok [1]). Hiszen téged hallgat, ki őket hallgatja [2]). — Fűzd a hivek szivét lelkipásztoraikéhoz a bizodalom lánczával, és forraszd összse a szeretet lángjával, hogy szivben és lélekben egyesülve gyarapítsák egyházadat, az ég emez előcsarnokát, mellyen át egyedül biztos a bejárás az örök boldogság hajlékaiba. Amen.

---

[1]) Máté: 10, 20. — [2]) — Luk. 10, 16.

Husvét után III. vasárnapra.

Ti ugyan szomorkodni fogtok; de szomoruságtok örömre fordul. — János: 16, 20.

Sebes lépésekkel közelíte már azon óra, melly az annyira szeretett isteni Mestert kedves tanítvanyaitól orokre elszakítsa. Jézus előre ismeré a fájdalom nagyságát, melly tanítványainak szivét oroktávozása miatt el fogta tolteni. Szomoruságba merül a gyermek szive, midőn édes atyját, ha bár csak rövid időre is, eltávozni, elutazni látja. Milly égető szivére nézve azon utolsó csók, mellyel az tőle búcsut vesz! Hogyne hasadjon meg tehát Jézus tanítványainak szive, midőn őt, kiért iránlai szeretetből mindenöket odahagyták; kinek oldala mellett a zajgó tenger hullámai közt sem érte őket veszély; kinek egyszerü áldása által ot kenyeret annyira megszaporodni láttak, hogy otezeren jóllaktak; kinek puszta szavára a betegek meggyógyultak, a holtak foltámadtak; ki tehát egyedüli remenyök, vigasztalásuk, istápjok volt, — majd örokre eltávozni látandják?

A fájdalom azonban enyhébb, ha az nem jön váratlanul. A csapás, legyen az még olly nagy, elviselhetőbb, ha arra az ember eleve figyelmeztetik, és elfogadására elkészíttetik. Jézus is tehát, hogy tanítványainak, eltávozásából származandó, fájdalmát enyhítse, eme rájok nézve kimondhatatlan nagy csapást elviselhetőbbé tegye, atyailag kegyes figyelmeztetéssel mondá nekik: „Egy kevéssé, és nem láttok engem;“ mert miután mindent elvégeztem, mit Atyám rám bizott, visszamegyek az Atyámhoz, és többé

nem láttok engem; én az Atyától jöttem e világra, és ismét elhagyom a világot, és elmegyek az Atyához; de majd elküldöm hozzátok a Vigasztalót, és nektek is ott helyet készítek“ [1]).

Oh! de Jézus tanítványaira Mesterok eltávozása után még igen nehéz sors várakozott. Az igazságnak az a sors jutott, hogy ostromoltatik, üldöztetik. Ezen sorsnak kitévék tanítói is Jól látá azt Jézus, mint fognak tanítványai üldöztetni, tömlöczből tömloczre hurczoltatni, és hasonlóan, mint ő, az igazságért — isteni tanításukért — elvérzeni. Hogy erre is eleve elkészítse őket, mondja nekik a többi közt ma is: „Bizony bizony mondom nektek, ti könyezni és sirni fogtok.“ De, hogy a fejok folé tornyosuló vészfelhők viharai közt el ne csüggedjenek, isteni reménybiztatással, mellyben tanítványai még sohasem csalatkoztak, igéri nekik: „de szomruságtok örömre fordul, olly örömre, mellytől senkisem fog megfoszthatni benneteket.“ [2]) — Könyezés és siránkozás vala tehát Jézus tanítványainak földi sorsa. Csak szenvedéseken át juthattak ők is a meg nem keseríttethető örömökre. Nekik is csak az éj sötétségéből emelkedett föl a nap fénye.

Könyezés és siránkozás, keresztény atyámfiai! a mi földi sorsunk is. Sok rajtunk és bennünk is a seb, mellyből olly bőven ömlik a vér. Ki az köztünk, kinek szemeiből még sohasem hullottak könyek? Még az igazak sincsenek kivéve a szenvedések alól. Teljesen igaza van Jóbnak, midőn folsohajt: „Az ember rövid ideig élvén, sok nyomorusággal telik el.“ [3]) — De hogyan? Egy szerető Isten, egy mindenható Atya, egy igazságos Gondviselő fölöttünk: és itt alant szenvedő emberek, szerencsétlen gyermekek, és könnyező igazak?! — Keresztény atyámfiai! — lassan, — lassan, — a keserüen kifakadó panaszszal. A fiát igazán szerető atya kezében a vesszö is üdvös. Az inségek és szenvedések is, mellyeket a mennyei Atya ránk fiaira küld, csak hasznosak, csak üdvösek lehetnek. Nincsenek is azok lelki haszon nélkül az erkölcs országában, épen úgy, amint nincsenek anyagi haszon nélkül a fergetegek a nagy természet-

[1]) János: 16. — [2]) János: 16. — [3]) Jób: 14. 1.

ben. — A mi szomoruságaink is örömre fordulnak, — örömre kell fordulniok.

Ezen vidámabb oldalról tekintsük ma, keresztény atyámfiai! a földi szenvedéseket, és lássuk:

mennyiben és miképen hasznosak a földi szenvedések.

A Vigasztaló malasztja legyen velünk, hogy sziveink netaláni sebjeire ez elmélkedésben üdvös írt találjunk. Figyelmezzetek.

* * *

Szent Pál apostol a zsidókhoz irt levelében azt mondja: „Minden fenyíték a jelen időre nézve, azaz, mig tart, ugyan nem látszik örömre, hanem inkább szomoruságra okot szolgáltatni; mindazáltal később azoknak, kik magokat abban gyakorolták, a megigazulásnak békeséges gyümölcsét megszerzi.“ [1]) E szavaival világosan mondja az apostol, hogy a foldi szenvedések magokba véve nem jók; de hogy azok még sincsenek minden haszon nélkül, minthogy megszerzik a megigazulásnak békeséges gyümölcsét azoknak, kik általok gyakoroltatnak; azaz: hogy a földi inségek azoknak erkölcsi tökéletesedését eszközlik, kik általok sujtatnak. Azért mondja a zsoltáros is: „Jó nekem, hogy megaláztál engemet; mert így tanulom meg rendeleteidet.“ [2]) A földi szenvedések orvosságok, mellyek nem jó izök, hanem gyógyító erejok által ajánlkoznak.

Ebből következik, hogy a földi szenvedések lelki haszna leginkább attól függ: mint fogadjuk és türjük, szóval, mint használjuk azokat. — Nem mindenik gyógyul föl, ki orvosságot veszen be. A betegben még valamelly életerőnek kell lennie, hogy az orvosság használjon. Nem szabad neki a bevett gyógyszernek munkálódását készakarva akadályoznia, annál kevésbbé erejétől megfosztania. A betegnek még holmit nem szabad ennie és

[1]) Zsid. 12, 11.

innia, mit, ha egészségés volna, ehetne és ihatna. Nem mindenik, ki iskolába jár, tanulja és tudja azt, mit tanulnia és tudnia kellene. Sokan szintolly tudatlsnsággal térnek vissza az oskolából, mint a millyennel abba mentek. Csak az engedelmes és szorgalmatos tanítvány tér vissza az oskolából, a hasznos tudományok kincsével fölgazdagítottan. — Így szinte, a földi szenvedések is csak úgy válnak lelki hasznunkra, ha mi szem előtt tartva az Istennek azokban nyilatkozó akaratját, türelmetlenség, Isten elleni kifakadások által azon üdvös hatást nem akadályozzuk, mellyet lelkünkre gyakorolniok kell. Okos használat által még a méreg is orvossággá lesz.

Azért végre a földi szenvedések annyiban hasznosak, a mennyiben az ember erkölcsi tökéletesedését eszközlik. — Vannak gyermekek, kiket csupa szeretet és jóság által lehet nevelni, és oktatni; de vannak, kiknél keményebb fenyíték nélkül semmire sem mehetni. Azoknak lágy, érzékeny szivök van, mellyben minden jó szó, minden üdvös intés megfoganzik, és mindig rajta vannak, hogy szülőik, nevelőik kedvét megnyerjék: ezek ellenben kemény szivüek, nem igen hajtanak a szóra; azért nem ritkán ézékenyen kell megfenyíttetniök, hogy engedékenységet és engedelmességet tanuljanak. A betegek sem gyógyulnak meg egyenlő módon. Ez édes, amaz keserű gyógyszer által kapja vissza egészségét. Ennek sebje lágy-fürdőt, amazé vasat kiván [1]). — Szintúgy vannak, kiket a szerencsés állapot örömeinek élvezése bünre el nem szédít, sőt minden jótéteményben, mellyet Istentől vesznek, uj öztönt találnak nagyobb vallásosságra és erényességre; de sokkal többen vannak, kik az állandó szerencsés állapotot nem tudják elviselni a nélkül, hogy bennök minden erkölcs-vallásos érzés el ne tompuljon. Ha tehát a földi szenvedések az illyenekben az elhalt szent érzelmeket fölébresztik; ha isteni félelemre, felebaráti szeretetre, valódi keresztény jámborságra vezetik: ki mondhatja, hogy azok nem hasznosak?

És valóban: a földi szenvedések megtanitják az

[1]) Aegris non una causa salutis est: alter his reficitur, alter per abstinentiae beneficia tenuatur; hic lavacra mollia, ille ferrum quaerit ad vulnera: et varium poscit remedium diversa qualitas passionum. Cass. epist. 9.

embert e világ javait valódi értékök szerint becsülni, és mérséklik az utánoki vágyást. — Valamint a hold mindig csak fényes arczát fordítja felénk, a sötétet pedig szemeink elől eltakarja: úgy a világ is csak javainak és gyönyöreinek csillámfényével kápráztatja szemeinket, csalékony mulandóságukat pedig ravaszul elálarczozza. Csak a földi inségek tépik le rólok az álarczot, és mutatják föl azokat valódi semmiségökben. Ugyanis, hányan vannak, kik a világ javainak rabjai lévén, nem ismertek más boldogságot, mint a mellyet azok nekik szerzének vagy inkább igérének, — hányan vannak mondom, kik a szenvedések iskolájában tanulták a világ javait, és gyönyöreit annak tartani, a mi azok valósággal? Igen, midőn a gond és aggodalom e világ javainak és gyönyöreinek élvezését megkeseríti; midőn a tüz lángja azokat fölemészti, vagy a jég elveri, vagy az árviz elragadja; midőn a sorsnak roszra változása szerencsés állapotunk büszke épületét megrázza, és összedöntéssel fenyegeti; midőn a méltóságok fénye elsötétedik, a kincsek aknája kifogy, a pártfogók szeretete meghül, a hizelkedők szava elnémul: akkor esik le szemeinkről a hályog, melly minket eddig vakított; akkor látjuk, mint nem képesek e mulandó kincsek az embert igazán és mindenkorra boldogítani, és milly kevéssé érdemlik azon izzadást, mellyel utánok fáradunk. Így okulván az ember, nem támaszkodik többé töredékeny nádszálra, mintha erős kőszálra támaszkodnék; nem bizik e világ javaiban, mellyek csak kölcsön adattak neki, mintha soha el nem veszthető öröksége volnának; nem bizik az emberekben, kik még ma meghalhatnak, nem az életben, melynek még ma vége szakadhat. És mivel a boldogság utáni vágy az ember kebelét egyre izgatja, sőt minél nehezebben ér czélt, annál inkább tör utánna: látván a világ javainak állhatatlanságát, gyönyöreinek hiuságát, és mélyen érezvén öncsalatkozását, olly javak után kezd sohajtani és fáradni, mellyek minden helyezetben megelegedetté és boldoggá tehetik őt; mellyektől jég, tüz, viz meg nem foszthatja őt; mellyeket még a halál sem ragadhat el tőle, sőt mellyeket magával visz az örökkévalóságba. Így tanulja az ember a valót a szinnél, az erényt a vételnél, a Teremtőt a teremtményeknél többre becsülni. Így teszi a

nehéz inség józanná a lelket, megtanítván azt azon egy szükségeset, azon legjobb részt választani, melly soha el nem vetetik tőle; megtanítván azon kincset keresni, mellyet se a moly és rozsda meg nem emészthet, se a tolvajok ki nem áshatnak, és el nem lophatnak; mellynek birtokában gazdag és boldog: veszszenek bár oda e földnek minden javai, keserüsedjenek meg bár minden édességei, forduljanak bár búra minden örömei. Így, így tanulja legsikeresebben az ember boldogságát egy ingathatatlan alapra építeni, tudniillik: a keresztény erényre, melly mindig boldogít, sérthetetlen lévén, omoljék bár össze az egész világ. „Semmitse ragad el a sors, igen jól mondja egy bölcs, hanem csak a mit adott; az erényt nem adta, azért el se veheti azt. A bölcs tehát semmit se veszt, az erény lévén minden birtoka, mellyből őt soha senki ki nem űzheti.“ [1]) Így gyógyít az Isten akkor is, midőn sebet ejt; így szerez a kisértetből is hasznot.

A földi szenvedések továbbá szelidebb és résztvevő érzésekre indítják az embert. — A soha meg nem zavart szerencsés állapot csak igenis gyakran keménynyé, érzékenytelenné teszi az embert másnak baja iránt. A boldog ritkán képzelheti magának igazán a boldogtalannak nyomoruságát. Az erős és mindig egészséges ember igen gyakran csak nagyításnak tartja a betegség és fájdalom miatti panaszkodást; mert ő még sohasem szenvedett; és ha hiszi is a beteg fájdalmainak nagyságát, azok mégis igen gyengén hatnak rá. „Lehetetlen, hogy az a nyomorultnak nyomoruságát tudja, ki maga nyomoruságot sohasem tapasztalt,“ mondja aranyszáju sz. János [2]). De a ki maga szenvedett, oh! az egészen más szivvel van felebarátja iránt szenvedéseiben. Annak kebelét a legmélyebb fájdalmak tőre járja át, midőn az embertársa szivét gyilkolja, érezvén annak minden döfését, mintha saját szivét érné. Résztvevő könyeket elegyít a sirónak könyeibe; mert mindazon nyomok, mellyeket egykori szenvedelmei

[1]) Seneca, egyik levelében. — [2]) Impossibile est scire afflictiones afflictorum ei, qui experimentum afflictionis non habuit. Chrys. Sup. Ep. ad Heb. ser. 30.

belsejében hátrahagytak, megujulnak szivében, mélyen megrázzák lelkét, és embertársa szenvedéseiről egy olly rajzot állítanak szemei elé, melly nem engedi őt érzékenytelennek lenni. „A szivnek füleit kinyitja az inség, melylyet a világ szerencséje gyakran bezár," mondja sz. Gergely [1]); és ismét: „Valamint a tiszta igazságot csak tiszta szivvel láthatni: úgy embertársunk nyomoruságát csak nyomorgó szivvel érezhetni." [2]) A ki maga tapasztalta, mint könnyebbül a sziv, ha keserveit egy melegen érző barátnak kebelébe átöntheti; a ki maga tapasztalta, milly édes a szenvedésben a részvét, vigasztalás, segítség; a ki maga tapasztalta, milly jól esik a siránkozónak, ha van, ki könyeit letörli, milly jól esik a betegnek, ha van, ki jótévő samaritánusként sebjeibe írt csepegtet, milly jól esik az éhezőnek, ha van, ki neki kenyeret nyujt; — a ki mindezt tapasztalta: ah, mint siet az szenvedő embertársán segíteni, fájdalmait enyhíteni, panaszait csendesíteni és mindent megtenni, mi vigasztalására lehet! — S így gyógyít az Isen akkor is, midőn sebet ejt; így szerez a kisértetből is hasznot.

Általában a szenvedés sok erénynek anyja, és nevelője. — A szélvész fejti ki a kormányosban a lelki erőt és éberséget; a harcz a katonában a bátorságot és vitézséget. Így szinte betegség nélkül ki ismerné a béketürést, megbántás nélkül a megbocsátást, nyomoruság nélkül az irgalmasságot? És nem tiszta-e a viz, midőn a sziklákon át hömpölyög, ellenben nem poshad-e meg, midőn áll? Nem a pöröly alatt keményedik-e a vas? Nem a tüzben tisztul-e meg az arany? Az erény is a sanyargatásban tökéletesedik [3]). A nap hősége mintegy lehuzza a vándorról az öltönyt, de nem a hideg szél; sőt ebben jobban testéhez szorítja köpenyét, erősebben burkolva be magát azzal: úgyszinte a jólét gyakran megfosztja az embert erényétől, ajtót nyitván neki a kéjvágyakra; a szenvedés ellenben mintegy elzárva tartja őt, hogy, ha akarna is, a földi gyönyöröknek ne rohanhasson. A virágok királynéja a rózsa; és ime, az is

[1]) Aurem cordis tribulatio aperit, quam saepe prosperitas claudit. Greg. In mor.— [2]) Sibut pura veritas nonnisi puro corde videtur: sic miseria fratris misero corde verius sentitur. U. o. In mor.— [3]) Virtus in infirmitate perficitur.

a tövisek közt fejlik olly széppé, olly bájossá! Igazán, jól mondja a bölcs: „Nekem senkise látszik annál szerencsétlenebbnek, mint ki sohase volt szerencsétlen; mert az magát meg nem próbálhatta. Nyomorultnak tartalak; mert sohasem voltál nyomorult. Az inség alkalom az erényre“ [1]). — Így gyógyít az Isten, midőn sebet ejt; így szerez a kisértetből is hasznot.

Végre a földi szenvedések az igaz megtérésnek iskolája. — A mit az ész és religio elvei, a mit az Istennek jótéteményei, a mit a szülőknek, tanítóknak, jó barátoknak könyörgései, intései, a mit a lelkiismeretnek szemrehányásai véghez nem vihetnek: véghezviszik azt nem ritkán a szenvedések. Azok a megátalkodott bünösnek szivéről többnyire csak lesikamlanak, mint a habok a szirtről, a nélkül, hogy valamelly nyomukat hagynák hátra: ezek mélyebben hatnak a bünös szivére; megrendítik azt, és föltartják kárhozatra vezető utjában. — Úgy van: mig valakinek kedve szerint megy dolga, nem igen szokott belsejébe szállani és lelke állapotjáról elmélkedni. Mindent csak a szokott kárhozatos renden hagy; sőt lassan, lassan roszabbra tér át. De ha szerencséjének ege beborul; ha a hiuság fénye elsötétül; ha az embernek mindene elvesz, és egyedül maga áll a nehéz próbakövön mezitelen élettel és levert lélekkel; ha a nyavalya, vagy váratlan veszély őt az örökkévalóságnak, — az igazságosan jutalmazó és büntető örökkévalóságnak — partjára állítja: akkor ébred föl veszedelmes álmából; akkor veszi észre, milly rendetlenség van belsejében; akkor folyamodik ahhoz, kitől elpártolt, fogadja jobbulását, és kéri őt, hogy engedjen neki időt fogadása teljesítésére. „Midőn pusztítás gyanánt hirtelen meglep titeket a rettegés, mondja az Ur Lelke, és viharként nyakatokba szakad a veszély; ha majd inség és szorongatás megkörnyezend titeket: akkor segítségül hínak engem“ [2]). Oh! hány durva szelidült, hány kemény lágyult, hány bünös tért már meg a szenvedések iskolájában? Hány tanult már ebben a tékozló fiuval fölkelni és az atyához menni, előtte térdre esni és mondani:

[1]) Seneca; de providentia. — [2]) Predik. 1, 27, 28.

„Atyám! vétkeztem ellened és az ég ellen; nem vagyok méltó fiadnak hivatni!“ [1]) Avagy nem a fogságnak rablánczai közt tért-e az Urhoz az istentelen Manasses, Urához Istenéhez imádkozván, és penitentziát tartván atyái Istene előtt? [2]) „Többnyire, ugymond sz. Gergely, minekutánna a világban azt meg nem kaphatjuk, a mit akarunk; minekutánna földi kivánságaink lehetetlenségében elfáradunk: akkor fordítjuk elménket az Istenhez; akkor kezd az tetszeni, a mi nem tetszett; a törvények, mellyek keserüek voltak, rögtön megédesednek emlékezetünk ben. A bünös lélek, melly házasságtörő akarván lenni, nem lehetett, eltökéli magában, hogy hűházastárs lesz.“ [2]) — Így gyógyít az Úr akkor is, midőn sebet ejt; így szerez a kisértetből is hasznot.

* * *

Ime, keresztény atyámfiai! ennyiben és ekkép hasznosak a földi szenvedések. Az anyagi világban a fergetegek tisztítják a levegőt, elhajtják a ragadó nyavalyát, és termékenyítik a földet: ezt teszik az erkölcsi világban a szenvedések, megtisztítván vágyainkat, szelidítvén érzéseinket, nemzvén erényeket, és az Istenhezi térésre indítván sziveinket. Nem is lehet az máskép. A földi szenvedések is Isten kezéből jönnek. Ő pedig Atyánk, ki gyermekei boldodságát akarja nem csak akkor, midőn jutalmaz, hanem akkor is, midőn fenyít. „Isten, a kit szeret, azt fenyíti; de mind e mellett kedveli, mint az atya fiát,“ mondja az Úr lelke a példabeszédekben [3]). Azért int is minket sz. Pál: „Fiam! ne vesd meg az Úr fenyítékét, és el ne kedvetlenedjél, midőn tőle dor-

[1]) Plerumque, postquam in hoc mundo non possumus obtinere, quod volumus; postquam in terrenis desideriis de impossibilitate lassamur: tunc mentem ad Deum reducimus; tum placere incipit, quod displicebat; et quae nobis amara fuerant praecepta, repente dulcescunt in memoria. Peccatrix anima, quae adultera conata esse non potuit, decernit esse fideliter coniux. — In hom. Homo quidam. — [2]) Luk. 15. — [3]) II. Par. 33, 12. — [4]) Példb. 3, 12.r

gáltatol; mert a kit az Ur szeret, azt megsanyargatja, megostoroz pedig minden fiat, kit magához fogad.“ [1]) A kertész is csak fájának termékenységét kívánja előmozdítani, midőn ágait nyesi. Az orvos csak betege egészségét akarja helyreállítani, midőn éles késével a sebből a vadhust kivágja. Azért, keresztény atyámfiai! el ne csüggedjünk, midőn az Isten nem mindig rózsákat hint földi utunkra, hanem azt tövisekkel is kirakja; midőn nem küld mindig szép napokat, örömeket, hanem viharokat, szomorúságot is. És legyen bár a szenvedés, melyet az Ur küld, a seb, mellyet rajtunk ejt, még olly nagy, gondoljuk meg, mit sz. Ágoston mond: „Az Isten orvos, a csapások pedig orvosságok az üdvösségre. Orvoslás alatt lévén égettetel, metszetel, kiáltsz; de az orvos nem hallgat akaratodra, hanem egészségedre“ [2]). Az Istenbe vetett bizodalommal vegyük tehát atyai kezéből a keserüség poharát is, és szörpöljük azt, mig neki tetszik, nyugodt lélekkel, meg lévén győződve Tobiással: „hogy a kisértésnek kiállása után elnyerjük a győzelemkoszorut, a békeségesen türt szenvedések után ismét megszabadíttatunk, és a szenvedett fenyíték után ismét irgalmasságot találunk; mert nem gyönyörködöl, oh Isten! a mi veszedelmünkben; hanem a fergeteg után csendességet szerzesz, és a könyhullatás és sirás után örvendezést adsz“ [3]). Amen.

[1]) Zsid. 12, 5, 6. — [2]) Intelligat homo, medicum esse Deum, et tribulationem medicamentum esse ad salutem, non poenam ad damnationem. Sub medicamento positus ureris, secaris, clamas: non audit medicus ad voluntatem, sed audit ad sanitatem. — [3]) Tob. 3, 21, 22.

Husvét után IV. vasárnapra.

Ahhoz megyek, a ki engem küldött; és senki közületek nem kérdez engem: hová mégy? — Ján. 16, 5.

A vándor, kit szerencsétlen sorsa messze eltávolított hazájától, kerüljön bár emberek közé, kik őt szivességgel fogadják, s neki baráti kezet nyujtván, a jó akarat minden kegyeivel elárasztják; kik megelőző nyájassággal iparkodnak őt magokhoz és a tájhoz lebilincselni, s feledtetni vele a távollét kellemetlenségeit, ha bár megnyugszik is némileg a tanusított jó akaraton: de szivének egyedüli vágya csak a hon, melly őt édes anyaként ápolta; egyedüli ohajtása a rokonok, a barátok viszontlátása, kikkel együtt nevekedett, kik vele a jó, rosz körülményekben résztvevőleg osztoztak; mert hazáján kivül szebb eget, rokonin kivül jobb sziveket nem ismer. Ezek nélkül, bár milly kedvező körülmények közt sem érezheti jól magát. Egy csekély hir hazájából átvillanyozza egész valóját. Kedves előtte még a szellő lengése is azon táj felől, merre szive vágyódik.

Keresztény átyámfiai! Mi mindnyájan vándorok vagyunk az élet kietlen, kinteljes országában, mellyben ezer viszontagságok, ide s tova hányattatások közt, az erkölcs tövises, de egyedül üdvözítő utján szakadatlan törekvéssel kell az Isten országát keresnünk. Minket is kinál a világ sokféle örömekkel, ezer csábító kellemekkel igyekszik magához bilincselni bennünket; de szivünk ohajtása, lelkünk vágyása ezekkel ki nem elégíttetik. Keblünk belsejében egy kiegé-

szíthetlen hiányt érzünk szakadatlanul. — És mégis, sajnos! látunk ezereket, kik ez idegen honban, e földön, e kinok hazájában, minden szenvedések daczára is, élet-halál közt üzik a mindig szemünk előtt repkedő csalfa örömeket, kik szinte tapadnak a föld mulandó javaihoz; az édes honról, az örökkévaló hazáról, hol tartós örömek várnak ránk a mennyei Atyának szinről szinre látásában, hol a mennyei karok vágynak bennünket látni társaságukban, hol örömeinket senkisem veszi el tőlünk, egészen megfeledkeznek. Megtörténik ugyan néha, hogy akaratjok ellen is eszökbe jut az örökkévaló hon. Egy véletlen eset, fölriasztja néha őket földi andalgásaikból. Oh! de ezen emlékeztetés nekik kinos; azért figyelmöket uj örömek élvezése által igyezkeznek elfoglalni, hogy eszökbe se juthasson a halál, az öröklét; mert félnek megválni e világtól, mellyet egyedül szeretnek; félnek az örök élettől, mellyre semmi érdemet se tesznek.

De mi ne így! — Im Jézus mai napon tanítványainak mondá: hogy ő az Atyához megyen. Ott van a mi hazánk. Ő elment az Atyához, ott nekünk dicső lakhelyet készítendő. — Utánna tehát, keresztények! utánna. Igyekezzünk, hogy elfoglalhassuk ez örök lakóhelyet; mert itt maradásunk úgy sincs.

A tanítványokat Jézus elköltözésének váratlan hire megzavará, s meglepetésökben senkinek se juta eszébe tőle kérdezni: hová mégy? De mi el ne mulaszszuk naponkint e kérdést intézni önmagunkhoz: hová megyünk? — Melly kérdésre a felelet önként következik azonnal:

1-ör. Testünk a földbe,

2-or. Lelkünk az örökletbe megyen; keressük tehát az örökkévalókat. —

Ez beszédem tárgya. Mig előadom, figyeljetek.

I.

„Minden halandó fű, s annak minden jó akaratja, mint a mezőnek virága, úgymond Isaiás próféta; — a fű megszárad, — és a forgószél mint polyvát elragadja őket!“ [1]) — Milly igazak e sza-

[1]) Isai. 40, 6, 24.

vak! — Tekintsünk bár jobbra vagy balra; utazzunk bár messze tartományokba; vagy nézzünk szét saját lakunkban magunk körül, vagy a nagy világban: mindenütt, minden tárgy, melly figyelmünkbe ötlik, azt beszéli nekünk, hogy a test mulandó. Egy óra majdnem elenyészik száz esztendőhez képest; de száz év is milly csekélység sőt semmi az örökkévalósághoz képest. S mégis, csak száz esztendő előtt is kevés kivétellel egészen más emberek laktak földünkön, s azon sok ezerek és milliók közül ma már alig leszen egy vagy kettő ez életben. Még nehány év, — és valamint ők, úgy mi is minden földi müveinkkel együtt az enyészetbe, a sirba omlottunk, és elfeledtettünk, mintha porainkat is elhordta volna a forgószél. A késő ivadék pedig csak mint egy meséről fog rólunk emlékezni, s a képzelet országába számítani benünket. — Voltak már nagy nemzetek, melyekről azt mertük volna állítani, hogy azoknak törzsöke soha ki nem hal; és ime, ma már egy utódjok sem él talán többé! Voltak roppant városok, mellyeknek végpusztulását soha nem hittük volna; és ma már csak falainak romjait ásák ki a földből. — De ha tulajdon lakhelyünkön nézünk is körül, az is azt hirdeti, hogy az csak kevés ideig lesz a mi tanyánk; mert, ha szülőink, atyánkfiai, vagy hajdani birtokosai abból elköltöztek, egykor ránk is kerül a sor. És így, legyünk szegények vagy gazdagok, ifjak vagy öregek, mindnyájan bizonyosnak tarthatjuk, hogy egykor mi is, és talán sokkal előbb, mint gondolnók, élni megszününk, és a sirba szállunk.

Azt mondja tán valaki: hogy e halál-hir már nem ujság; mert hetenkint, sőt naponkint látjuk hajdani barátinkat, ismerősinket a sírkertbe kisértetni. — De ha ez így van; miért nem okulsz hát, keresztény barátom? Miért törekszel hát mégis egyedül a világ birtoka után, midőn tudod, hogy lelked vágyát soha ki nem elégítheti; midőn tudod, hogy csalfa a világ, melly elenyészik minden hiuságaival együtt? Tekintsd a siralomház asztala mellett busongó szerencsétlent, ki a halál rémképét az ajtó küszöbén látja állni: izgatja-e őt a földi csillámlás, pompa, hiuság? Képesek-e őt a földnek minden örömei vig kedvre deríteni? Hacsak minden emberi érzékenységből ki nem vetkőzött szörnyeteg, követ-

kezőleg nem is ember. Nem kapkod ő a földi javak, a mulékony kincsek után, mellyek sokszor halomban állnak előtte, tudván, hogy élete végével, melly néhány percz után bekövetkezik, mindezekre szüksége nem leend. — És mi, kik szinte a siralomházban ülünk, mert minden óra utolsó óránk lehet, mitsem törődünk a halállal; sőt vig kedvvel üzzük, hajtjuk a minket csak csalogató, sebes reptü földi fényt, melly kecsegtet ugyan, de soha ki nem elégít, és el-eltünik előlünk, mint a szaggatott felhők között bujkáló hold szökő árnyéka.

Oh! ha az emberek komolyan emlékeznének a halálra, nem látnánk olly sokakat, kik e mulandó élet örömeit többre becsülvén az örökkévalóknál, megvetik a szülők, a jámbor emberek figyelmeztetéseit; kinevetik az anyaszentegyház intéseit és kéréseit; lábbal tiporják Isten parancsait; egyedül e jelennek élnek, és életöknek legszebb korában, testben és lélekben elromolva végveszélynek indulnak: hasonlók lévén a kiváncsi bogárhoz, melly könnyelmüleg egyik csalétekről a másikra száll, és szenvedélyes vágya által megvakítva nem lát egyebet a csaléteknél, melly után sovárog; s így ezer szeme mellett is mintha vak volna, hálóba kerül. — Ha az emberek komolyan emlékeznének a halálra, nem látnánk oly sokakat, kik a földi javakért eladják testöket, lelköket, eladják embertársukat, azokat csalás, egyéb károsítás által megrontván. — Nem; ezt ők nem tehetnék, ha komolyan emlékeznének végórájokra és ama szomoru jelenetekre, körülményekre, mellyek akkor a bünös körül előtünnek. Nem szándékom a bünös borzadalmas halálának leirásával sziveteket rémíteni; mert azt vagy úgyis már láttátok, vagy legalább elképzelhetitek; de annyi bizonyos, hogy a bünös ember, mind életében, mind halálában, mind holta után szánalomra méltó.

Életében lelkiismerete szüntelen mardossa, még álmaiban sem engedvén neki nyugtot. A tapasztalás tanitja, hogy sok titkos gonoszság, gyilkos merény kitudására a legerélyesebb hatósági eljárások hasztalanok voltak; minden vizsgálat meghiusult; minden kutatás sikertelen volt: és a tettes éjjeli álmában árulta el magát; mert a vétkes öntudat, a megsértett lelkiismeret rémképekkel tölté el agyát, éjjeli ál-

mában, midőn a képző tehetségek élénkebbek, borzasztón kinozván őt. — Avagy a redőkbe szedett homlok, az eltorzított arcz, az ijesztő tekintet, a félénk magaviselet, nem eléggé tanusítja-e: hogy milly irtózatos vihar dúl a gonosz kebelében? Ott Kainnak, a testvérgyilkosnak példája, kit öntudata a rengetegbe kergetett. Egy igaz barátja sincs a bünösnek; mert valamint ő mindenkitől, úgy tőle is félnek, rettegnek mindenek. Azonban, mig valaki egészséges, gazdag s tiszteletben áll, ha gonosz is, találkoznak, kik neki barátságot hazudva, bókolnak; de ha egyszer eltünt szerencséje, ha egy forró nyavalya halálos izzadsággal borítja el homlokát, s beesett arczán a végvonaglásnak jelei mutatkoznak: ezek is eltávoznak tőle, s hasztalan kiált az igaz Jóbbal: „Könyörüljetek, oh könyörüljetek rajtam csak ti barátaim!“ [1]) mert nem hall egyebet, mint a kérlelhetlen igazság azon sujtó feleletét: „elvetted jutalmadat“ [2]). Ha pedig már kinos kebléből néma fohászoknál egyebet nem tud lehelni; ha ajkai elhalványulnak, és szemeinek fénye megtörik: akkor elhagyják még azok is, kik mellette talán érdekből, haszonlesésből virrasztottak. S mély csend uralkodik körülötte, mint a sirban. Azonban mégsem hagyja el őt minden; mert keblében hord egy rágó férget. A vétkes öntudat, mint kérlelhetlen biró, végperczében is szemére hányja az árvák keserű könyeit, mellyeket kisajtolt, a szegények égő kinjait, mellyeket egy pohár vizzel sem enyhíte, az ártatlanok átkait, kiket legdrágább lelki kincsöktől megfosztott. És ezek, mint megannyi gonosz kisértetek fogják körül, hogy már halálában éreztessék vele a pokol előkinjait. — Illy kétségbe ejtő előérzetek közt száll alá a sirba. — Jobb lett volna illy embernek nem születnie; de ha már született, bár emlékét is örökre a hideg hantok alá lehetne temetni.

Távol légyen mindnyájunktól e végszerencsétlenség; azért keressük már ez életben az Isten országát, keressük lelkünk üdvét. Miről a második részben.

II.

Beszédem első részében kérdeztem: hová megyünk testünkkel? És a mondottakból érthettétek, hogy testünk mint szent Bernard mondja: „a földön születik, a földön él, s a földbe, mellyből vétetett, ismét visszatér.“ — De kérdezzük most: hová megy lelkünk? Erre egyszerüen csak azt felelem: hogy halhatatlan lelkünk az örökéletbe megy. — Ezt hitték már rég megváltásunk előtt a pogány bölcsek; ezt mondja mindegyikünknek benső szava; ezt tanítja a keresztény hit.

A számtalan pogány bölcsek közül csak Cátót említem, ki egy helyen így kiált fel: „Óh szerencsés nap, mellyben el fogom hagyni e földi iszapot, hogy a mennyei lelkek seregébe emelkedhessem! Soha, így folytatja tovább, sohasem kezdettem volna ennyi munkába, ha hittem volna, hogy dicsőségem ezen élettel elenyészik; de fölemelkedik lelkem, és hinni látszik, hogy akkor kezdődik csak tulajdonképen életem, ha e világot egyszer elhagytam.“ — E szavak fényes bizonyságot tesznek arról, hogy már a pogány bölcseség is hitte a lélek halhatatlanságát. — Oh! de megszégyenítenek e pogány bölcsnek szavai sok magában elbizott keresztényt, kik azt hirdetik: hogy a lélek a testtel együtt elvész, meghül a vér, elenyészik a lélek. — Pedig csak gondolnák meg a balgák, hogy e nagy mindenségben, a benne rejlő erők titkos munkálódása által, az anyagok olly tartósságot nyernek, hogy mióta a világ áll, egy porszem sem veszett el teljesen; és ha az a porszem, mellyet lábainkkal tapodunk, el nem vész végképen, miként lehetnénk mi a végképeni megsemmisedés játéka? Ha a természet titkos ereje, melly némileg a lelket ábrázolja, hatezer esztendő óta él, és meg nem szünik: az ember lelkének élete miként szünhetnék meg a földi pálya után? — A lélek halhatatlanságát tagadó keresztények hiröket, nevöket ércz-emlékeken akarják örökítni; testöket holtuk után kifalazott üregben, kettős koporsóban, illatos kenetek közt akarják az enyészettől megóvni; de mi-

[1]) Jób: 19, 21. -- [2]) Máté: 6, 16.

nek, ha azt hiszik, hogy földi életök végével testestül, lelkestül végkép elenyésznek? Már maga ezen ohajtás: a testet a romlandóságtól, a hirnevet a mulandóságtól megóvni, nem megczáfolhatatlan tanubizonysága-e ama titkos hitnek és érzetnek, melly kebelünkben a halhatatlanságról honol? Önmagával, — vágyaival jön ellenkezésbe az olly ember, ki a lélek halhatatlanságát tagadja.

A lélek halhatatlanságáról kezeskedik továbbá eszes természetünk; mert ha lelkünk, az Isten eme hasonmása, a test halálával megsemmisülne: kifejlődés nélkül vesznének el azon szép szellemi tehetségek, mellyekkel a Teremtő minden teremtményei között egyedül az embert ruházá föl. Észbeli tehetségeink kifejlesztésére e világkör igen szűk, s jelen élet igen rövid. Hol az a bölcs, ki még bölcsebb, hol a tudós, ki még tudósabb ne lehetne? Kell tehát ez élet után egy más életnek kezdődnie, mellyben elmetehetségeink tökéletesedésök legfölsőbb pontját elérhessék; ha csak azt nem akarjuk mondani, hogy a Teremtő illy szép és majd vég nélkül tökéletesíthető elmetehetségekkel ruházván föl az embert, czél, tehát bölcseség nélkül, cselekedett. Vagy csak az ember kinzására oltotta volna-e belé az igazság szomját, miután azt e földön kioltani lehetetlen. — Azon fölül, ki nem vágy boldog lenni? És ki igazán boldog? A Teremtő kezéből jött ki az ember e vágygyal. És midőn minden teremtmény czélt ér: csak egyedül az ember — a teremtmények legnemesebbike — esnék el attól? Oh nem! lelkünknek élnie kell; lelkünk élni fog a siron túl is; végrendeltetését csak ott éri el!

Ezt találjuk irva a szentirásnak majd minden lapján. Az Ószövetségben, a bölcs Predikátor így ir: „Az ember, az örökkévalóság házába átköltözik“ [1]); melly szavakat e bölcs, minthogy testünk halála után a földbe tér, csak lelkünkről mondhatá. — Az Ujszövetségben pedig sz. János apostol azt mondja az ember Fiáról, miként ő azért jött e világra: hogy „valaki ő benne hiszen, el ne veszszen, hanem örök élete legyen“ [2]); mivel pedig „a testből és vérből álló emberi, földi test, mint sz. Pál mondja, az Isten országának örökségét

[1]) Pred. 12, 5. — [2]) Ján. 3, 15.

nem birhatja“ [1]): sz. Jánosnak imént említett szavai által lelkünk halhatatlansága bizonyíttatik. Vagy Jézusnak igéretei, mellyeknél fogva örök jutalommal biztatja követőit, csak hiu ábrándok volnának? Vagy mikor fog a lelki szegényeké lenni mennyeknek országa? Mikor fognak a siránkozók megvigasztaltatni? Mikor fognak az igazságot éhezők és szomjuhozók kielégíttetni? Mikor fogják a tiszta szivüek az Istent látni? Akkor, midőn sz. Pál szerint e romlandóság romolhatatlanságot fog magára ölteni. Keresztény atyámfiai! Az ég és föld el fog mulni, de lelkünk élni fog örökkön örökké.

Örökkévalóság! Milly rettenetes egy szó! — Képzeljünk egy magas hegyet, mellynél magasabb a föld terén nem létezhetik; és hozzá egy madarkát, melly abból minden tiz- vagy százezredik esztendőben egy porszemet visz el; nemde rémítő időköz?! És valahára e roppant hegy mégis el lenne hordva. De az öröklét, legyen boldog vagy boldogtalan, soha, de sohase fogy el, annak vége sohase leend. — Nem legszentebb kötelességünk-e tehát e végetlen öröklétre eleve elkészülnünk: „mert eljön az éj, melyben senki nem munkálkodhatik.“ [2]) — Nemde: ha csak egy napra távozunk el házunktól, előre elkészülünk az ut kellemetlenségeinek elhárítására; ellátjuk magunkat étellel, itallal, ruházattal, uti költséggel, hogy fogyatkozást ne szenvedjünk: és a nagy utra, az örökkévalóság nagy utjára, honnan soha többé vissza nem térendünk, nem készítjük el magunkat! — Valóban nagy gondatlanság ez, keresztény atyámfiai! hasonló azon utasok egyikéhez, kik együtt indulván utra, az egyik nagyszámu aranynyal, a másik kenyérrel és korsó vizzel látá el magát. Útjokban eltévedtek. Az egyik, kinél a kincsek voltak, előre látván a bekövetkező veszélyt, a másiknak kenyereért oda ajánlá aranyait, ki a gazdag nyeremény által megvakíttatván, eladá élelmét, s a bekövetkező éhség idején, midőn semmi menekvés számukra nem mutatkozott, a hosszu ide s tova bolyongás közt, a kincseken kapkodó, aranyai mellett éhen veszett el; midőn a másik, ki élelemmel eleve ellátá magát, megszabadult. Nem

[1]) Pál: I. Korinth. 15, 20. — [2]) János: 9, 4.

így történik-e ez most azokkal, kik e földi csillogványok után iramodván, éhezni hagyják lelköket, lelköket az örökkévalóság utjára mennyei táplálékkal, jó cselekedetekkel, jámbor erkölcsökkel el nem látván? Pedig bizonytalan, mikor kell elutaznunk. Oh! ha azon szerencsétlenek közül, kik készületlen költöztek el az örökkévalóságba, megjelenhetnék valaki még egyszer e világon, milly örömest szenvedne az itt, nem 60 vagy 70, hanem ezer évig, csak elkövetett büneit könyeivel eltörölhetné, elmulasztását helyrehozhatná, kipótolhatná. Jaj! de az meg nem adatik. — Mi még erőben vagyunk, keresztények! az Ur malasztot is ad, hogy a jóban gyarapodhassunk; vagy ha tán a bünnek vészes örvényébe tévedtünk, abból ismét kivergődhessünk: ne mulasszuk el az alkalmat fölhasználni, s a jó cselekedetek gyakorlása által lelkünket gazdagítni. — Higyjétek el keresztény barátim! hogy a jámbor ember már ez életben elveszi szép erkölcseinek jutalmát. Hiszen, még a gonosz is az erkölcs palástja alá szeret bujni. Ha pedig elközelget azon szerencsés óra, melly őt ez élet terhétől megszabadítja, szelid mosoly vonul el nyugodt arczán, s tiszta öntudattal így fohászkodik sz. Pállal: „Jóharczot harczoltam, a futást elvégeztem, hitemet megtartottam, a mi még hátra van, eltétetett részemre, az igazság koronája“ [1]) — Jó tetteinek emléke pedig, mint szelid angyal, lengi körül végperczeiben, s már a földön hallja Jézus ama vigasztaló szavait: „Jöjjetek Atyámnak áldottai! birjátok a világ kezdetétől fogva nektek készíttetett országot.“ [2]) — Ellenségei pedig sirjánál kibékülnek vele, és szivökben kénytelenek megvallani: „ez mégis jámbor ember volt!“

* * *

Nem hiszem, keresztény atyámfiai! hogy közületek valaki az eddig mondottak fölött kételkedjék; mert mindazokat részint saját tapasztalástokból, részint szent hitünk tanitásából tudnotok kell; és ha ez, mint hiszem, úgy van, ak-

[1]) II. Tim. 4, 7. — [2]) Máté: 25, 34.

kor már egyebet hozzátok nem szólhatok, mint, hogy magának Jézusnak szavaival kérjelek benneteket: „Keressétek mindenek előtt az Isten országát, és a többi hozzá adatik nektek.“ [1]) — Ezt pedig úgy tehetitek legbiztosabban, ha végső dolgainkról megemlékeztek; mert a halál, és az örök büntetés komoly megfontolása, legerősebb gát a bünök árja ellen. — Hagyjuk el a gonosz élet tengerét, és igyekezzünk kivergődni a jámbor élet partjára; hová ha eljutottunk, nyugodt lélekkel fogjuk hallani, a számunkra szóló lélek-harang csengését; mert mig portestünk a földbe tér vissza, lelkünk az örök életbe száll. Amen.

) Máté: 6, 33.

Szent Márk napján

buza-szenteléskor.

És valamit kérni fogtok az én nevemben, azt megcselekszem. — Ján. 14, 13.

Milly szivreható látvány az, midőn a gyermekek atyjok elé térdelnek, és kisded kezeiket hozzá emelvén, őt kérlelik testvérökért, vagy közösen esedeznek előtte, hogy jótéteményeit áraszsza ki egyaránt családjának minden tagjára! — Oh! de még szebb, még szivrehatóbb jelenet az, midőn számos családok sereglete, és egész hivő közönségek összegyülekeznek, hogy az Istennek mint közös atyjoknak egy szivvel és lélekkel a vett jókért hálákat adjanak, és az ő szép ege alatt uj adományokért és áldásért esedezzenek. — Valóban az Isten, szent Fiának igérete szerint, köztök van, és könyörgő gyermekeinek kérését meg nem veti. — Illy szent, fölséges és magasztos czélból sereglettünk mi is össze ma, keresztények! a mindenható s legkegyesebb Istent, minden jónak megadóját teljes alázattal, és gyermeki bizalommal kérlelendők, ünnepélyes körmenettel, a harangok zúgása, szent énekek és litániák ájtatos zengedezése mellett, itt a kies természetnek, az ő eredeti müvének ölében, hogy minket, minden embertársainkat megáldani, s a földnek bő gyümölcsét mindenkinek megadni kegyes legyen.

Ezen szent imára, s közös könyörgésre tanít és bátorít minket már önmaga szeretett szent Fia, Jézus Krisztus, midőn eképen szól: „Kérjetek, és megadatik nektek; keressetek, és megtaláljátok; kopogtassatok,

és megnyittatik nektek.“ — És valóban még sohasem maradt Isten előtt a kérés meghallgatatlan, ha olylyan volt, a millyennek lennie kellett; még sohasem tagadta meg az Isten az emberektől, a mi nekik valóban hasznos; még senkit sem hagyott nyomorban szenvedni, hacsak ő önmagát szerencsétlenné nem tette. Nemde az Ur Jézus mondja: „Ha valaki atyjától kenyeret kér, vajjon követ ad-e neki kenyér helyett? — vagy ha halat, ad-e neki a hal helyett kigyót? vagy ha tojást kér, skorpiót fog-e neki e helyett nyujtani? — Ha tehát ti, holott roszak vagytok, a ti gyermekeiteknek jó adományokat tudtok adni, mennyivel inkább a ti mennyei Atyátok jó lelket ad azoknak, a kik hozzá folyamodnak.“

Azonban ezt, tudnillik a szent, ájtatos és közös könyörgésnek kihallgatását erősíti a tapasztalás, s történelem egyszersmind. Jelesen az ünnepélyes körmeneti könyörgésnek szertartási eredete, s régisége a kereszténységben fölhalad, a romai legrégibb szerkönyv (rituale) bizonysága szerint, az első századok idejeig, úgy hogy midőn a legvérengzőbb üldözések dühöngtek, éjjel tartották a hivek a szent körmenetet. — Egyébiránt Jézus Krisztusnak dicső menetele Jerusálembe sem volt egyéb, mint ünnepélyes körmenet. — A negyedik században pedig, keleten és nyugaton már általánosan gyakoroltattak az ájtatos körmenetek.

Ezen időről tanusít aranyszáju szent János: „Litániákat és közös könyörgéseket tartottunk, úgymond, az egész város, mint valami rohanó zuhatag, sietett az apostolok szent helyeire; és mint szószóllókhoz, folyamodtunk szent Péterhez, szent Andráshoz.“ [1]) Ugyanezt bizonyítja szent Bazil, sz. Ambrus, sz. Ágoston.

Ezek közt jeles volt a szent Márk-napi nagyobb litánia, és körmeneti ünnepély, mellynek April 25-ikéni megtartását harmadik levelében már szent Nagy-Gergely Pápa említi, és minden évben megületni szokott ünnepélynek nevezi [2]). Egyszersmind Pamelius által kiadott legrégibb Sacramentariumban is előfordul, és az ős kalendariumokban az

[1]) S. Chrys. or. contra ludos. — [2]) Solemnitas annuae devotionis.

említett napon van beirva. — Sőt szent Gergely pápa ezen szent Márkféle körmenetnek rendjét maga tüzi ki, világosan megrendelvén, „hogy ezen a napon a körmenet Rómában szent Lőrincz templomából (a melly Luczinához neveztetett) induljon ki, a honnan, úgymond, szent Péterhez az apostolok fejedelméhez, (az Ur előtt esedezvén), szent énekek és dalok zengedezése között siessünk.“

Illy dicső emlékünk van Keresztények! a mai szent ájtatosságról, mellyre hozott minket Jézusnak szent parancsa, és az első kereszténynek szivreható példája. És valóban, valamint a jó gyermek nyilt szivvel beszél, és esd édes atyja előtt, midőn eledelt, ruhát vagy egyéb szükséget kér tőle: úgy szóljunk mi is a mi mennyei Atyánkhoz, midőn esedezünk hozzá; csak tartsuk magunkat szorosan Jézus utmutatásához. Hiszen ő majdnem a szavakat adá szánkba, mondván: „Ti pedig így imádkozzatok: add meg ma a mi mindennapi kenyerünket:“

Mindazonáltal mi az Ur imádságát, minden könyörgések legdicsőbbikét, életünkben gyakran mondottuk el; de talán csak szájjal kiáltottunk az Urhoz: „mi Atyánk! ki vagy a mennyekben,“ a nélkül, hogy megfontoltuk volna ezen szavaknak szentségét és mélységét, és így imádságunk nagyobbára csak ajkinknak külső játéka lévén, a mi szivünk távol volt az Istentől. Nem csoda tehát, ha a mi ohajtásunk nem teljesíttetett, és a mi könyörgésünk ki nem hallgattatott.

Ma is az anyaszentegyház rendelése szerint e könyörgő körmeneten résztveszünk, hogy áldásért és bőségért a föld gyümölcseire nézve az Isten előtt könyörögjünk. — Mi ma az Ur szine előtt megjelenünk, mint szegény ügyefogyott teremtményei, mint gyermekek a közös mennyei Atya előtt, és kérjük őt, hogy ő a Mindenható, a drágaságot és éhséget tőlünk kegyelmesen elfordítsa, a szántóvetőnek fáradságát megáldja, a földnek gyümölcsét növeszsze s érlelje, szóval: „add meg ma a mi mindennapi kenyerünket“ egyhangulag fölkiáltunk. — Azonban, minthogy a helyes imánál arra megy ki a dolog veleje, hogy milly szándékkal, milly lelki készültséggel, milly szivbeli iránynyal teszszük

azt, üdvösnek látom, ha az Úr imádságának eme kérését: „a mi mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma“ közelebbről is megmagyarázom.

Először is tehát el ne feledjük, hogy ámbár Jézus tanított bennünket e kérelemre, mégis ezen kérés, mellyet a mai körmeneten egyesült hanggal és szivvel az Istenhez bocsátunk, koránsem az első, nem is a második, sőt nem is a harmadik; hanem a negyedik kérés az Urnak szép imádságában. Úgy van: ne legyünk mindenek előtt önzők és anyagiak, földi javakhoz tapadók, a mire, fájdalom! napjainkban az emberek úgyis annyira hajlandók. Annakokáért buzgó imádságunk, Urunk parancsa szerint, először is az Isten dicsőségére legyen irányozva. Ma is, valamint más alkalommal, kérjük az Istent, hogy az ő szent neve tőlünk és minden emberektől, mindinkább és inkább megismertessék, jámbor érzelmekkel és cselekedetekkel dicsőíttessék; hogy az Ur országa, mellyet Jézus Kristus alapított, mindig jobban és jobban terjedjen; a tévelygés, hitbeli szakadás, és tudatlanság az Isten igéinek hirdetése és követése által megszüntessék, ellenben a valódi vallási tudomány, szentség, szivbeli jóság, erényesség, és keresztény szeretet az emberek sziveit növekedve gyúlaszsza, és lelkesítse. Továbbá, előbb imádkozzunk, hogy az Istennek, úgymint legjobb Atyánknak szent akaratja tőlünk és minden emberektől olly készséggel és szivélyességgel, mint a dicsőült angyaloktól és szentektől, teljesíttessék. Ezeket kérjük előbb, az Ur parancsa szerint, igaz szivvel és tiszta akarattal; és azután könyörögjünk csak azokért, a mik a mindennapi kenyér alatt értetetnek, s földi megelégedésünkhez tartoznak. És bizonyára megadatnak nekünk, minekutánna maga az Ur Jézus mondá: „Keressétek előbb az Isten országát, és az ő igazságát, és minden egyebek hozzáadatnak nektek.“ Foglaljuk könyörgéseink szövegébe, úgy mint az anyaszentegyház, ne csak önnön személyünket, hanem embertársainkat is; úgysem mondjuk „az én mindennapi kenyeremet,“ hanem az Ur parancsa szerint mondanunk kell: „a mi mindennapi kenyerünket.“ Ezen szavak egyszersmind gyullaszszák föl kebleinket felebarátunk iránti közös, őszinte és tevékeny szeretetre és irgalomra, mellyre Jézus minden

alkalommal nem csak szava, de szent példája által is mindnyájunkat serkentett, s melly által bennünket vissza akart tartóztatni az önzéstől, melly a szeretetnek sirja, kevélységtől, fölfuvalkodástól, s szegény embertársunknak megvetésétől; sőt hajlandókká tenni kiván ügyefogott felebarátunk fölsegéllésére, hogy így földi javaink által, mellyekkel minket mennyei Atyánk megáldott, mi is az emberi nyomort enyhítsük, és a mennyire tőlünk telik, sorsaink boldogságát előmozditsuk. — Így könyörögve ma, így imádkozva ma és mindenkor az Ur imáját, valóban betöltjük Jézus Krisztus értelmét, ki földi javakkal itt, és mennyeiekkel örök országában megáldandja buzgó és tiszta könyörgéseinket. Amen.

Husvét után V. vasárnapra.

Valamiket kértek az Atyától az én nevemben, megadja nektek. — Ján. 16, 23.

A ránk következő hétnek három első napja, a közönséges imádságnak, a nyilvános ájtatosságnak van szentelve; miért is e hét keresztjáró hétnek neveztetik. — Keresztény atyámfiai! Ha valaha, épen most van legtöbb okunk Istenhez sóhajtani, s igazságát sanyaru penitentziával megengesztelni; most, ez inséggel tölt napokban, mellyekben szomoru tapasztalásunk szerint a nyomorgók serege nőttön nő. Most, most van legtöbb okunk buzgó imádsággal Jézus nevében Isten ajtajánál kopogatni, hogy vessen egy kegyes pillanatot nyomoruságtól szorongatott népére, és huzza vissza büntető vesszejét, mellyet mi elfajult fiai bizony megérdemlettünk; hogy a rosz termést, drágaságot, éhséget forditsa el tőlünk kegyesen és áraszsza ránk áldását bő mértékben *). Ne hallgassunk azon érzésnélküli hitetlenekre, kik mindezen rajtunk levő csapásokat a szerencse forgásának, a természet visszás folyásának tulajdonitják; hanem figyeljünk a hit szavára, melly azt tanitja, hogy az eget és földet Isten keze kormányozza; hogy hatalmas gondviselése intéz el mindeneket; hogy egy fűszál elő nem buvik nála nélkül, a fa levele meg nem mozdul, s hajunk szála meg nem lebben tudta s akaratja nélkül.

Emeljük föl tehát szivünket mindnyájunk közös Atyjához, és benne helyzett fiui bizalommal kiáltsunk: mindenek-

*) Mondatott 1847.

nek szemei te benned biznak Uram! nyisd föl jótevő kezeidet, és add meg minden élőnek a napi táplálékot. Lám sz. Jakab is mondja: „Igen hasznos az igaznak buzgó könyörgése“ [1]). Erre serkent az egyház is e következő háromnapi ájtatossággal, mellyet hogy annál buzgóbban végezhessünk, szándékom arról értesíteni titeket:

mikor?

és mi végre rendelte az egyház a keresztjáró ájtatosságot?

s minő lelkülettel kell azt gyakorolni? —

Szerelmes Üdvözítőnk! taníts meg minket e jelen órában, téged lélekben és igazságban imádni. Figyeljetek.

I.

Milly megnyugtató ránk nézve keresztény atyámfiai! hogy külső egyházi ájtatosságaink nem egy uj eszme szülemények, hanem hogy a legrégibb időkből származva, a legmélyebb bölcseségü s bámulatos szentségü férfiak, valamint minden országok és népek által folytonosan gyakoroltattak, s hogy a keresztény hit szellemével s alapelveivel teljesen megegyeznek. Illy ájtatos gyakorlatnak van szentelve a ránk következő három nap is, mellyekben a keresztény nép seregesen siet az Ur templomába, honnan imádság és énekzengés közt, az Isten szolgáihoz csatlakozva, soronkint indul egy más templomba, vagy a hol több templom nincsen, mint közönségesen falun történik, valamelly kereszthez, vagy valamelly szent képoszlophoz; honnan az anyaszentegyháztól rendelt imádságok ájtatos elmondása után, ismét az előbbi renddel visszatér azon egyházba, honnan kiindult.

Ez ájtatos szokás az egyházban régen divatozik. — Ama véres időkben, midőn a kereszténység kinosan nyögött a pogány üldözés alatt, nem lehete a kereszténységet nyilvános ájtatosságokon összegyülve szemlélni. Csak a föld alatti barlangokba rejtezkedve, vagy a rengeteg erdőkben s hegyeken bujkálva, vagy a puszta vidékekre elvonulva, titkon gyakorolhaták ájtatosságukat; vagy ha voltak is itt ott Istennek szentelt házaik, csak csendesen, s a legnagyobb vigyázattal,

[1]) Jak. 5, 16.

hogy elleneik előtt föltünők ne legyenek, végezheték az isteni szolgálatot. Nem lehete akkor látni a kereszténveket imádság s énekzengés közt az utszán ájtatoskodni. Az utszákon csak a keresztények jaj szava hangzott, s csak a bilincsek csörtetése hallatszott. Itt egy elaggott főpásztort papjaival, ott egy atyát gyermekeivel, amott özvegyeket, virágzó ifjakat, szüzeket, rablánczokra fűzve hurczolának a kegyetlen birák elé, hol tűz, pallos, vagy vadállatok martalékai levének. Az egyháznak e gyászos sorsa majd háromszáz évig tartott.

De a mint e sötét fellegek a keresztények fölött elvonultak, s az egyház szabadságának napja föltünt, bátrabban lélekzvén a hivek az isteniszolgálatot is nyilvánosan kezdték tartani. A püspökök hiveikkel tartózkodás nélkül kilépének rejtett helyeikből az utszákra, az utakra, s épületes renddel, győzelmi pompával menének olly helyekre, mellyeket a nép vonzalma szentesíte. Az egyházi történelem nyomán bizonyos, hogy Jézus születése után alig négyszáz évvel, az ájtatos körmenetek már igen szokásban voltak. Gyakran lehete látni a hiveket ájtatosságból istenszolgáival együtt zsoltárok éneklése mellett egy helyről a másikra menni. — Majd egy vértanunak sirjához mentek a templomból, s ott a sz. mise áldozatot vitték véghez, majd a szentek tetemeit processio kiséretével tisztességesebb helyre tevék át. Így az istentelen Julián császár idejében sz. Babilas tetemei fényes pompával Antiochia városába vitettek át. Szinte ájtatos körmenetet rendezett sz. Ambrus püspök is, midőn Gyárfás és Prótáz csontjait megtalálta. — Hasonló ájtatos körmenetek tartattak, midőn bizonyos napokon és helyeken az isteni szolgálatot nagyobb ünnepélyességgel akarák tartani. Némelly ünnepeken kijeleltetett valamelly templom, hová a püspök misézni ment; illyenkor a nép számosan, mint a nyáj pásztora körül, összeseregle, s imádság közt kisérék a püspököt az ájtatosság helyére és vissza; melly szokásról említés tétetik már első Gelásius és nagy Gergely idejében. Majd ismét a közinség, általános csapás vagy egyéb szorongató körülmények elháritásaért rendeltettek ájtatos körmenetek. Így hozá gyakorlatba nagy Gergely pápa a hatodik században a szent Mark napi körmenetet,

hogy, mint a nagy pápa maga mondja „a sok és hosszan tartó roszakban, mellyekkel büneink miatt meglátogattattunk, az Isten irgalma segitséget küldjön.“ Egy másik körmenetet meg következő okból hozott be szent Gergely: Rómában és egész Olaszországban pusztító döghalál uralkodott, melly által a levegő annyira megromlott, hogy sokan, kik prüsszentés vagy ásítás által orrukat vagy szájokat nyitották is föl, azonnal meghaltak. Honnan a még most is divatozó szokás eredt, hogy prüsszentéskor mondjuk: adja Isten egészségére; és hogy az ásítók kereszttel jelölik szájokat. Ezen vész elháritására szent Gergely egy nagy körmenetet rendelt, mellyben a boldogságos Szűznek, szóbeli hagyomány szerint, szent Lukács által festett képét vitette körül, és a Mindenszentek litániájának eléneklése által a boldogságos Szűznek hathatós közbenjárásaért esedezett, mire a dögvész csak ugyan meg is szünt.

Már a mi a keresztjáró héti körmeneteket illeti: ezeknek behozatalát szent Mamertnek Francziaországban viiennei püspöknek tulajdonítják. T. i. 450-ben Francziahon Dauphine tartományát sok csapás érte: rettenetes fölindulás rázkódtatá azt meg; több épület s templom romba dült, vagy a menny tüze által hamuvá lett; a borzasztó időjárás, éhség s dermesztő hideg még az erdők vadait is kiriaszták barlangjaikból, s csoportosan tódulának azokból kifelé, úgy hogy számtalan lakosok, kiket az éhség megkimélt, a vadak áldozatai lettek. Mindenütt pusztaság s véginség uralgott. Mire sz. Mamert viennei püspök a keresztények fegyveréhez fogott; tudniillik: penitentziára s imádságra serkenté hiveit; s Urunk mennybemenetele előtti három napon minden rendü és rangu hivek ájtatos koszoruba vegyülten, körmenetet jártak, hogy imádság és más jócselekedetek gyakorlása által megengeszteljék a méltó haragra gerjedt Istent. Ki meg is hallgatá bizalmas kéréseiket; a csapások megszüntek, nyugalom, bátorság, s bőség örvendezteté meg ismét a népet. — E sz. gyakorlat a szomszéd tartományokba, s onnét az egész katholika egyházba elterjedt, s már 1300 év óta folytonosan gyakoroltatik. Ez a keresztjáró hétnek eredete.

II.

Mondják ugyan némellyek: Isten a templomban is meghallgatja imádságinkat; minek a sok járkálás templomról templomra s pedig körmenetben? Igaz: Isten mindenkor és mindenütt meghallgatja a szivből eredett fohászokat, s az imádság ereje nincs helyhez kötve. A nagy városok ékes templomaiban, s a faluk egyszerü kápolnáiban; a fényes palotákban, s a roskadt gunyhókban, ének vagy szóval imádkozó teremtménynek bizalmas sóhaja egyaránt hatja meg az egeket: de azért ebből nem következik, hogy az ünnepélyes ájtatosságok fölöslegesek; mert azok szent czélból gyakoroltatnak, tudniillik Isten nagyobb dicsősítésére, és buzgóságunk élesztésére.

Ugyanis, ki tagadhatja édesim! hogy jobban dicsőítjük Isten szent nevét, ha szivünk belső ájtatosságát, külső ünnepélyességgel, gyakorlatokkal, szertartásokkal is tanusítjuk: mint ha szivünk ájtatosságát csak magunkba rejtve tartjuk, hasonlók lévén a fösvény emberhez, ki aranyait, mellyekkel másoknak, magának is sokat használhatott volna, a földbe rejti? — Nem nagy dicsőitése volt-e Izrael Istenének, midőn Dávid Isten szekrényét a papok, leviták és alattvalói kiséretében szép renddel, trombita és énekzengések közt Obededon házából átviteté Jerusálembe? Dávid maga ünnepélyesebb ruhába öltözve a láda előtt örömében tánczolt, és minden hat lépés után egy ökröt és egy ürüt áldozott Istennek [1]). Milly fölségesen dicsőíté Salamon is az Urat, midőn elvégezvén Isten ékes templomát, Sion hegyéről Dávid sátorából, nagy készülettel és fényes processióval a templomba átvitette az Isten szekrényét. Vajjon édesim! mind ezek nem történhettek volna-e meg egyszerü csendességben? Igen is meg; de Dávid úgy, mint Salamon e külső fénynyel Istent fölségesben akarták tisztelni. — Leszállott királyi székéből Ninive fejedelme, s a bibor öltönyt szőrzsákkal cserélte föl, sőt megparancsolá népének is, hogy ugyanazt cselekedje; még a barmoktól, az emlőn csüggő csecsemőktől is el-

[2]) II. Kir. 6, 10.

tiltá a szükséges táplálékot, hogy Isten haragját megengesztelje: s nem volt-e ez hathatósb eszköz Isten irgalmának megnyerésére, mintha ők csak belső szivbeli bánattal fohászkodtak volna Istenhez? Valóban Jézus maga vallja Magdolnáról, hogy mivel több jeleit adta belső megilletődésének, több vétkek is bocsáttatnak meg neki. — Úgy van, keresztény atyámfiai! külső ájtatoskodás által mutatjuk meg azt, mennyire tiszteljük Istent szivünkben.

De még másodszor a hivek buzgóságát is akarja az egyház e háromnapi ájtatoskodás által éleszteni. Oh édeseim! Milly nagyra becsülnők mi ezen ájtatosságot, és milly buzgósággal gyakorolnók azt, ha annak titkos jelentőségét megfontolnók? — Ugyanis rövid imádság után az ájtatos menet kiindul e templomból. Emlékezzünk meg akkor, keresztény atyámfiai! hogy büneink miatt nem vagyunk méltók Isten szine előtt megjelenhetni, s gonoszságink miatt megérdemeljük, hogy Isten elforduljon tőlünk. Emlékezzünk meg: hányszor voltunk hálátlanok Isten jótéteményiért, hányszor éltünk vissza adományaival, midőn azokat mértékletlenül kéjélvezetekre, az ő megbántására használtuk? És még is vakmerősködünk, hozzá folyamodni: áldja meg a földet, hogy teremje meg táplálékunkat? Áldás helyett nem érdemlenénk-e inkább büntetést, — büntetést, mint első atyáink, kiket a vétek után kiüzött a paradicsomból, s megátkozta a földet, hogy részökre csak tövist és gazt teremjen? — Kimenvén a templomból, az utszák hangzanak a buzgó hivek énekétől, mellyel Isten irgalmaért esedeznek mondván: Uram irgalmazz nekünk! Kéréseik sikeresbítésére Isten barátaihoz, a menny örököseihez kiáltanak: Istennek szentei, könyörögjetek érettünk! Így alázódik, így fohászkodik a bünös ember; mert mélyen érzi szivében gyarló tehetetlenségét; így igyekszik méltatlanságát a menny boldog lakóinak érdeme és esedezése által pótolni.— Azonban, édesim! hasztalan minden imádság, hasztalanok a szentek esedezései Jézus közbenjárása nélkül; mert csak egyedül ő általa várhatni üdvösséget, testi s lelki boldogságot. Mire nézve az ájtatos keresztény sereg egy más egyházba tér be, s ott Isten oltárához leborulva engesztelésül a vérnélküli áldozatot mutatja be az irgalmasság Atyjának;

mert mit ő általa kérünk az Atyától, megadatik nekünk. — A sz. mise végeztével elmondatnak az egyháznak közimádságai, mellyekben bűneink bocsánatjaért, az egyház fölvirágzásaért, közbékeért, minden szükségeink kielégítéseért esedezünk az Istennek. Ezen imádságok elmondása után visszatérnek a hivek azon egyházba, honnan előbb épületesen kiindultak. Isten dicséretét s kéréseiket folytatják. Ujra előterjesztik fogyatkozásaikat, azon édes reménynyel vigasztalván magokat, hogy megnyerendik az elhalasztott áldást; mert mint bünösök Istentől ugyan eltaszíttatunk, de mint bünbánók Jézus által ismét Istené vagyunk. — Lássátok keresztény atyámfiai hitünknek milly épületes igazságaira figyelmeztetnek e bünbánó és könyörgő napok; nem kell-e hát azokat kitünő buzgósággal és lelkülettel gyakorolni?

III.

Mindenekelőtt tehát ájtatosságunk bünbánó érzelemmel legyen összekötve. Igaz ugyan, hogy az egyház e napokban forrón fohászkodik gazdag aratásért, bő szüretért, termékeny esztendőért: de egyszersmind serkent, a bün utálására, az életjobbításra, Isten engesztelésére; mert a bün az, melly miatt Isten szükséggel és más csapással látogatja elfajult fiait. Kiáltsunk tehát bánatos érzettel Istenhez: oh légy irgalmas! Oh uram irgalmazz! Oh hallgass meg minket! — Minden gonosztól, minden büntől, a te haragodtól, hirtelen és véletlen haláltól, az ördög cseleitől, a haragtól, gyülölségtől és minden gonosz akarattól, a fajtalanság szellemétől, az örök kárhozattól, ments meg Uram minket! — Mi bünösök! hozzád kiáltunk, kérünk téged, hallgass meg minket: hogy büneinket megbocsássad, s minket valódi penitentziára vezérelj; hogy érzelmeinket mennyei kivánatokra gezjezd; hogy minket szent szolgálatodban és szeretedben megtarts és erősits! Oh Isten fia! kérünk téged hallgass meg minket! — Ezek legyenek az igazán törődött szivnek szavai.

Igy megalázódva s megtörődve bizzunk Istenben s a mi imádságunkat csatoljuk össze az egész kereszténység imádságával; mert e napokban az egész keresztény világon ugyan

azon kérések és fohászkodások emelkednek föl Isten trónjához. Az illy egyesített szivből származott bizalmas imádságot nem fogja-e meghallgatni az Ur? — Bizzunk a szentek érdemeiben s kiáltsunk a szent Szűzhez Jézus anyjához; kiáltsunk Isten választottaihoz, hogy érettünk s velünk együtt esedezzenek Isten szine előtt. Bizzunk Jézus közbenjárásában, ki által minden kegyelmet, áldást megnyerünk. Azért az egyház minden körmenetnél, Jézus keresztjét viteti elő, miszerint értsük meg, hogy ő a mi vezetőnk, kire mindenkor néznünk kell; hogy ő a mi közbenjárónk s oltalmazónk, ki által egyedül lehet az Atyához járulni. A sz. Mise áldozat is azért mutattatik be körmenet közben; mert nincs más eszközünk Isten kegyelmességét megnyerhetni, mint Jézus vére és halála, s az ő érdemei, mellyeket érettünk föláldozott. Minden imáink, mellyeket e napokban Istenhez emelünk e szavakkal záródjanak: Oh Isten szent Fia! kérünk téged hallgass meg minket; Isten bárányja, ki elveszed világ büneit, kegyelmezz minékünk, hallgass meg minket, irgalmazz minekünk! mert hasztalanok imáink, foganatlanok fohászaink, könyeink, ha Te nem léssz kegyelmes. Te lehetsz egyedül a mi segítőnk. Isten Fia segíts rajtunk minden szükségben! Bizalmunkat is akarja ébreszteni az egyház, midőn e napokban ekkép szól hozzánk: kérjetek adatik, zörgessetek megnyittatik [1]). Illy bizalommal párosított kérés édesim meg fog hallgattatni. S az egyház hiszi is ezt, midőn e napokban minden testi s lelki szükségeinket Isten elé terjeszti; midőn kéri, hogy a keresztény egyház a békeség karjain háborítlanul terjedjen és erősödjék; hogy világosítsa és erősítse meg minden jóban az egyházi és világi előljárókat, miként mind azt elősegítsék, mi Isten dicsőségére, üdvünkre, a közbékére, s az egész kereszténység javára szolgálhat; hogy a keresztény népek egymás iránt jó szivvel, s kölcsönös szeretettel legyenek; — midőn nyilvános ájtatoskodással áldást kér az égből vetéseinkre, kedvező időjárást a föld gyümölcseire, hogy fáradságos munkánk sikerét az égi háboruk meg ne rontsák, a dér el ne pörkölje, a kártékony jég el ne

[1]) Máté 7.

vérje, a nap heve el ne szárítsa, mi élelmünkre szükséges; hogy a földmivesnek erőt, a mesterembernek egészséget a munkára, mindnyájunknak pedig adja meg a mindennapi kenyeret: hogy így jótéteményeivel elárasztva midegyikünk békesen s nyugodalmasan élhessen, Istennek atyai gondviselését imádhassa, magába szállva bünét megbánhassa, magát megjobbíthatsa, s állandó jámborságban tölthesse napjait. — És volt-e erre valaha több okunk keresztény atyámfiai! mint épen most, midőn a mostoha idő olly igen körülvett bennünket. És mi lenne belőlünk, ha a zordon időjárás még jövendő reményünket is meghiusitaná? Legyetek tehát annál buzgóbbak e következő szent napokban, mellyek egyszersmind hálaadásul szolgáljanak e most befejezett jubileumban nyert kegyelmekért.

* * *

Kiki mások példájával gerjeszsze ájtatosságát. Ha üdős ember valaki, nézzen a kisded gyermekekre, milly nagy örömmel s egyszerü ártatlansággal énekelnek teljes erejökből; és piruljon el, hogy több okossága lévén, s a végszámadáshoz is közelebb állván, még is puha és késedelmes az isteni szolgálatban. A szegény tekintse a nagy urakat, vagyonos polgárokat, kik Isten áldását bőségesen birják; még is megalázzák magokat, s az utszákon, mindenek láttára mint koldusok mindennapi kenyeret kérnek Istentől; piruljon, hogy ő szükségben lévén nem akar Istenhez bizalmasan folyamodni, és iparkodjék a vagyonosokat ájtatosságával fölülmulni. A gazdag nézze a nyomorult községet, melly nyomasztó sorsa mellett is milly jó akarattal imádkozik s énekel; és szégyenüljön meg, hogy ezek, kiket Isten illy sanyaruságban tart, s úgy szólva mostoha kézzel tapogat, szorgalmasabban szolgálnak Istennek, mint ő, kinek Isten pazar kézzel nyujtott mindent. Így ébreszsze kiki magában a buzgóságot, mellytől hevíttetvén bizalmasan kiáltsa: Uram, irgalmazz nekünk! Krisztus kegyelmezz nekünk! Uram, hallgass meg minket! Krisztus, hallgass meg minket! — Igen, jó Isten

irgalmazz nekünk! Ne nézd büneink sokaságát, hanem irgalmad nagyságát. Nem a, hanem e szerint bánj velünk. Hadd tegye hüvelyébe az angyal a kardot mellyet eddig fejünk fölött fenyegetődzve tartott, és hadd vegye inkább kezébe kegyelmed bőség-szarját, mellyből égi és földi áldásodat öntse ránk, hogy jelenleg a szükségesekkel ellátttatván és kellőleg fölsegíttetvén, az örökkévalókat annál bizodalmasabban kereshessük. Amen.

Urunk mennybe-menetének ünnepére.

Az Ur Jézus pedig, minekutána szólott volna nekik, fölvétetek mennybe, s ül az Istennek jobbja felől. — Sz. Márk: 16, 19.

Így fejezte tehát be Krisztus urunk e földön a megváltás nagy munkáját. — Miután mindazt hiven teljesítette, mit az ő mennyei Atyjának szent akaratjánál fogva mi értünk és üdvösségünkért magára vállalt; miután az emberinem lelki sötétségét az égből hozott isteni hit sugaraival szétüzte, s kinszenvedése és halála által büneinkért az örök igazságnak eleget tett: elhagyta a földet, és fölment ismét oda, honnan érettünk alászállott; tudnillik azon mennyei dicsőségbe, melly övé volt elejétől fogva, még mielőtt Isten e mindenséget alkotta [1]). Diadalmaskodván ellenségeinek istentelen törekedésein, megtörvén a sátán fejét, és széttépvén ama lánczokat, mellyek az emberi-nemet az ördög rabságában fogva tartották, — mint meggyőzője a halálnak, öröm- és boldogság-érzettel telve szállott föl az égbe, a siralom völgyéből a dicsőség honába. Fölszállott; hogy az Istenséggel egyesített emberi természet is elvegye szenvedéseinek érdemlett jutalmát, a minden teremtett lények fölötti megdicsőittetést [2]); és részesüljön az is ama boldogságban, mellyel az Ur, mint Isten öröktől fogva birt, és birni nem is szünt meg. Fölszállott; még pedig tanítványainak szemök láttára: hogy kik a keresztfán szenvedett gyalázatjának tanúi valának, tanúi legyenek egyszersmind hasonlíthatatlan fölma-

[1]) Ján. 17, 4. 5; 16, 28. — [2]) Isai. 53, 11. 12. Philipp. 2, 9—11.

gasztaltatásának is. Szemök láttára ment föl: hogy megmutatná nekik az utat, mellyen egykor ők is a végetlen örömek honába jutandók valának; és hogy őt felmenni látván, kivánságaikkal szint oda szálljanak föl, hova szeretett mesteröket előre fölmenni szemlélték. És valóban e látvány olly kibeszélhetetlen vágyat, és sovárgó kivánságot is ébresztett föl a tanítványok kebelében, hogy angyali jelenet által kelle figyelmöknek az égtől elvonatnia, s ama nagy hivatásra fordíttatnia, melly még e földön, mint általok teljesítendő munka, várakozott rájok.

Krisztus urunk tehát az ő mennybe-menetele által nyilvános bizonyságát adta az ő fölmagasztaltatásának, az ő isteni hatalma- és méltóságának: melly ez ideig az alázatos szolgai ábrázat alá volt mintegy elrejtve. Mi által rendkivül meg kellett a tanítványoknak hitökben erősittetniök, és az Ur Jézus eltávozta miatti szomorúságukban vigasztaltatniok. A mint hogy nekik, sz. Leo pápa mondásaként [1]): „valóban nagy, és mondhatlan okuk is volt az örvendezésre, midőn az egész szent gyülekezet szeme láttára, minden mennyei lények dicsőségénél fölebb magasztaltaték az emberi-nem véges természete; meghaladván az angyalok valamennyi rendeit, sőt még az archangyalok méltóságánál is fölebb emeltetvén; mindaddig semmi magasságát sem elégelvén a fölmagasztaltatásnak, valamig csak az örökkévaló Atya mellé ülve, nem részesült a trónon ... annak dicsőségében, a kinek természetével egyesitteték a Fiúban.“ — De nem csak nekik, hanem minekünk is, és minden igaz hivőknek nagy, és mondhatlan okunk van az örvendezésre az Ur Jézus dicsőséges mennybemenetele miatt; mint kik részesei lévén ugyanazon emberi természetnek, melly az Ur Jézusban fölmagasztaltatott, még különösen is osztályosai vagyunk mindazon isteni malasztoknak, mellyeket Krisztus Urunk az Atyának jobbjára ülvén, a benne hivők seregére kiárasztott.

Fölment ugyanis Jézus a mennyekbe:

[1]) Serm. 1. de adscens. Dom.

1) hogy közbenjárónk legyen mindvégig az Istennél; fölment

2) hogy a Szentlelket, az igazi Vigasztalót, tanítványainak elküldje; fölment végre

3) hogy nekik, és mindnyájunknak, az örök boldogság országában helyet készitsen.

Mert hogy ezek legyenek a főczélok, mellyek végett Urunk, tanítványait elhagyva, mennyekbe fölment, magok az isteni szent igék bizonyítják. Mi volna tehát illőbb ránk nézve, mi szentebb kötelességünk, mint hogy az anyaszentegyház által eme jótétemények emlékezetére megült mai örömünnepen, Krisztus urunk mennybe-menetele fölött mi is hálatelt szivvel örvendjünk; s ama nagy jókért, mellyekhez a Megváltó minekünk is jogot és reményt nyujtott, a kegyelmek Atyját minden erőnkből dicsőítsük? Lássuk azért egyenkint azon javakat, mellyeket nekünk az Üdvözítő dicsőséges mennybe-menetele által szerzett: hogy a milly nagy és isteni az adomány, szintolly nagyoknak érezzük a kötelességeket is, mellyeket azok fejében tőlünk a keresztényi nevezet, és hivatásunk kiván. — Az Istennek Szentlelke adjon erőt gyenge szavaimnak, hogy az ő szeretetének titkait illőleg fejtegethessem; titeket pedig ugyanaz serkentsen buzgó figyelemre.

I.

Krisztus Urunk mennybe-menetelének első és legfőbb oka K. H. az volt, hogy közbenjárónk legyen mindvégig az Istennél. Nincs ugyanis, azt tartom, senki közöttünk K. H., a ki nem tudná, hogy a bünnek rabigájában sinlődő emberinem megváltására, nem kevesebb vala szükséges, mint egy az Istennek egyszülött fia által, az örök igazságnak hozott, végetlen becsü áldozat: melly a tökéletes ártatlanságnak, bünterhelt nemünkért, önkénytesen, és a megbántott isteni Fölség kiengesztelésére szenvedett halálában állott [1]). E minden érző kebelt megrendítő áldozat, a keresztfán lőn, az idők teljében, Krisztus Jézus által végrehajtva. S épen azért, mivel a halálnak, melly a bün díja, nem kénytelenségből, mint

[1]) Zsid. 9, 14.

ártatlan, hanem önkényt vetette magát alá, ő nem csupán áldozat, hanem áldozó is vala egyszersmind; ő maga volt egyszersmind a főpap, ki ama végetlen becsü áldozatot Istennek bemutatta. Miért is már a 109-ik zsoltárban jövendöli róla sz. Dávid proféta: „Te pap vagy örökre... Nálad a fejedelemség, hatalmad napján, a szentek dicsőségében; méhemből a hajnalcsillag előtt szültelek téged. Megesküdt Isten, és nem fogja megbánni: te pap vagy örökre, Melchizedek rendje szerint“ [1]). E papságot és áldozatot példázta az egész ó-szövetségi törvény, melly árnyéka s előképe volt a jövőnek. S valamint az ó-törvény véres áldozatainál megkivántatott, hogy az Áron rendén levő főpap évenkint bemenjen a szentek szentébe, magával víve az áldozat véréből: hogy azzal a frigy szekrényét meghintse; a bün díját, a halál véráldozatát mintegy az Isten szine elé tévén: ugy tőn az ujszövetség főpapja is, az előképekben ábrázolt örök áldozat bemutatója, Jézus Krisztus; ki miután magát érettünk a keresztfa oltárán halálra adta, ezen végnélküli értékü áldozatot, azaz: önmagát, már többé nem képleg, hanem igazságban mutatá be Istennek; fölmenvén a valódi szentek szentjébe, a mennyek dicsőségébe. Vagyis, mint a népek apostola sz. Pál, a zsidókhoz irt levelében magyarázza: míg ama földi szentélybe, „esztendőnkint egyszer, csak maga a főpap ment be, az is nem vér nélkül, mellyel áldozék vala saját, és a nép által elkövetett vétkekért; melly szertartás által jelenté a Szentlélek, hogy még nem nyittatott meg a valódi szentek szentjébe vezető ut:“ addig „Krisztus Jézus, a következendő jók főpapja, megjelenvén, nagyobb és tökéletesebb sátorba, melly nem... földi alkotásu, nem is a bakok és borjúk vére által, hanem az ő tulajdon vérével ment be egyszer a szentséges helybe, örök időkre tartó üdvösséget szerezvén. Mert ha a tulkok és bakok vére, és az üsző borjúnak hamva hintetvén a tisztátalanokra, nekik testi megtisztulást szerze:

[1]) Zsolt. 109, 3—4.

mennyivel inkább megtisztitja a mi lelkismeretünket... a Krisztus véreI — Csakugyan az ó-törvény rendeletei szerint majd nem minden tisztulások vérontással vitetnek végbe, és vérontás nélkül nem nyeretik bocsánat. E szertartás által kell vala tehát a mennyeiek árnyékképeinek megtisztittatniok: de maguk a mennyeiek, ezeknél jelesebb áldozatot kivántak. Mert nem kézzel épitett szentélybe, melly csak árnyékképe volt a valóságosnak, ment be Krisztus: hanem magába a mennybe, hogy megjelenjék Istennek szine előtt mi értünk“ [1]; közbenjárónk levén ott „most“, és örök időkig.

Midőn tehát Krisztus urunk mennyekbe fölment, az Atya-Istennek örök dicsőségébe, ama valódi szentek szentjébe belépvén: akkor ő a próféták által is megjósolt főpapi, azaz: közbenjárói tisztet gyakorolta. Mert bemutatván Istennek önmagát legszentebb áldozatul a világ büneiért, közbenjáró lett az örök igazság, és bünsulytól terhelt emberiség közt: a vétkeink által megbántott isteni fölséget, kimérithetlen érdemeinek szünetnélküli bemutatásával engesztelvén ki. Nem is szünik azóta közbenjárónk lenni; folytonosan bemutatva magát az örök igazságnak: hogy így büneink az ő érdemeiért megbocsáttatván, a megváltás jótéteményeiben minket is, és valamennyi bünösöket a világ végéig üdvözithessen. Mert neki: „minthogy örökké megmarad, örökkétartó papsága vagyon. Azokáért üdvözítheti is örökké azokat, a kik ő általa Istenhez járulnak: mindenkor élvén, hogy mi érettünk esedezzék“ [2].

Krisztus urunk mennybe-menetele tehát, az apostol által kijelelt eme szempontból fölfogva, valamint egy részről üdvös félelemmel tölt be; az örök igazságnak illy áldozatot és közbenjárót kivánó, szigoruságára figyelmeztetvén: úgy más részről fogyhatlan, örök hálára kötelez, ama vigasztaló hitigazság tudatában, hogy van egy hatalmas közbenjárónk az egek Uránál, amaz igaz birónál; egy „szent, ártatlan,

[1]) Zsid. 9, 7—24. — [2]) Zsid. 7, 24. 25.

szeplőnélküli, bünösöktől elkülönözött, az egeknél is fölségesebb“ [1]) főpap; a kinek valamint szeretete kifogyhatatlan irántunk, úgy érdemei is olly végtelenek, hogy ezeknél fogva minden büneink bocsánatját remélhetjük. Sőt, mi legnagyobb bizodalommal tölti be szivünket, nem csak büneink bocsánatját kérhetjük Istentől; hanem bármilly más kegyelemért folyamodunk is, az ur Jézus nevében könyörögvén, mindent meg fogunk nyerni, ha ugyan valódi javunkra szolgál. Miután erről ő maga biztosított, igy szólván: „Bizony, bizony mondom nektek, ha valamit kérendetek az Atyától az én nevemben, megadja nektek“ [2]). Urunk dicsőséges mennybe-menetele tehát bizodalmunk kutfeje, reményünk istápja, s vigasztaló bizonysága annak, hogy Isten a töredelmes bünössel nem fog a maga végetlen igazságának keménysége szerint bánni; hanem tekintvén a közbenjáró Jézusnak, az ő egyszülöttjének érdemeit, irgalmasságot és kegyelmet fog a megtérő bünösre árasztani; nem a bünös ember méltatlanságát, hanem isteni közbenjárónk áldozatának nagy voltát nézvén.

Járuljon azért, főképen e szent örömünnepen, teljes bizodalommal Istenhez minden bünös: ne essék kétségbe a bocsánat felől; csak törődött szivvel közelítsen az áldozat oltárához: mellyről az isteni közbenjárónak kibékítő, s engesztelő vére, mint a kegyelmek örök forrása csergedez. Épen azért jött ő a földre, hogy azt, a mi elveszett, fölkeresse [3]); valamint mennyekbe is azért szállott föl, hogy az Örökkévalónál pártfogónk legyen és szószólónk. Illy bizodalomra serkent sz. Pál is minket amaz igékkel: „Mivel azért nagy főpapunk van, ki az egeket áthatotta, Jézus, az Istennek fia“; s miután e főpapunk nem ollyan, „ki a mi gyarlóságainkon nem tudna szánakodni; hanem ollyan, ki a vétket kivévén, mindenekben hozzánk hasonlóan megkisértetett: — járuljunk ennélfogva bizodalommal a kegyelemnek fejedelmi székéhez; hogy irgalmasságot nyerjünk, és alkalmas időben segítségre talál-

[1]) Zsid. 7, 26. — [2]) Ján. 16, 23. — [3]) Mát. 18, 11.

junk“ [1]). „Fiacskáim!“ illy édes atyai szavakkal int sz. János is minket [2]): „Fiacskáim! ezeket irom nektek, hogy ne vétkezzetek; de ha vétkezik mégis valaki, van közbenjárónk Istennél, az igaz üdvözítő Jézus.“

Ah! ki lehetne K. H. olly rögzött, és megkeményedett szivü, kit ennyi jóság és irgalom nyilvánítása sem indítana meg? Ki nem sietne fiúi bizodalommal a kegyelem trónjához, mellyen az ártatlan bárány, a legszentebb Istenember, önmaga föláldozásával tartóztatja vissza az örök igazságnak érdemszerint sujtó, büntető kezét? Ime Krisztus urunk mennybe-menetelének is az legfőbb oka, hogy közbenjárónk legyen Istennél. Fordítsuk azért hasznunkra ezen közbenjárást; és ne késsünk az igaz megtérés által visszajutni az Isten kegyelmébe, most még, midőn a bánat- és jobbulásnak helye van: mert eljön az idő, és lehet, hogy váratlanul jön el, mikor ez üdvözítő Jézus, nem lesz többé közbenjárónk, hanem csak igazságos biránk; s mikor a bünös ember többé nem kegyelmet, hanem csak igazságos itéletet várhat tőle. Pedig: „ha gonoszságinkat vizsgálod Uram! Uram! ki fog megállhatni“ [3])?

II.

Krisztus urunk mennybe-menetelének 2-ik oka K. H. az volt, hogy a Szentlelket, az igazi Vigasztalót, tanítványainak elküldje. Világos szavakkal bizonyítja ezt maga isteni Megváltónk, midőn sz. János evangelistánál (a 16-ik részben), a kijelentett távozása miatt mélyen elszomorodott tanítványait ekkép vigasztalja: „De mivelhogy ezeket szólottam nektek, szomorúság tölté be sziveteket. Azonban én igazságot mondok nektek: a ti hasznotok kivánja, hogy én elmenjek. Mert ha én el nem megyek, úgy ama Vigasztaló“ (a Szentlélek) „el nem jön hozzátok; ha pedig elmegyek, elküldöm őt hozzátok“ [4]). Sőt már sokkal előbb, midőn egy alkalommal a Szentlelket övéinek megigérte, a sátoros „ünnepnek

[1]) Zsid. 4, 14—16. — [2]) I. Ján. 2, 1. — [3]) Zsolt. 129, 3. — [4]) Ján. 16, 6—7.

utolsó nagy napján", mint sz. Jánosnál olvassuk (a 7-ik részben), midőn „kiált vala Jézus, mondván: Ha ki szomjazik, jöjjön hozzám, és igyék. Annak, a ki én bennem hiszen, a mint az irás mondja, belsejéből az élő viznek folyami fognak kiáradni"; nem mulaztja el az evangelista megjegyezni, mikép: „Ezt pedig a lélekről mondá, mellyet veendők valának az ő benne hivők. Mert", ugymond, „még nem adatott vala a Szentlélek; minthogy Jézus még meg nem dicsőíttetett", azaz: a mennyekbe föl nem ment volt [1]). Igy tehát, a mint sz. Leo pápa is mondja: „Az Urnak mennybe-menetele volt oka a Szentlélek adatásának." Mivel tudnillik az Istenség második személye, megváltásunk végett emberi természetet öltve magára, mintegy az Atyát és annak örök dicsőségét elhagyta: csak miután ujolag visszatért az Atyának kebelébe, — szállhatott le az örök hatalom teljéből ama Szentlélek; melly sem az Atyától egyedül, sem a Fiútól magától, hanem mindkettőtől egyformán és közösen származik.

Mint hagyhatta el az Istennek egyszülöttje a mennyei dicsőség teljét, az örök Atyának kebelét: ez a megváltás ama fölséges titkához tartozik, mellyet a gyarló emberi lélek fölfogni s kimagyarázni nem képes; hanem csak a végtelen hála s alázatosság érzelmei közt porba hullva imádni. Épen ez elhagyásban áll amaz isteni áldozat, melly az emberek üdveért történt, és mellynek értéke végetlen. Hogy megtörtént, tudjuk; mert erről tesznek az ur Jézus amaz igéi tanúságot: „Kijöttem az Atyától, és e világra jöttem; ismét elhagyom e világot, és elmegyek az Atyához" [2]). Erről tesznek ama fönséges imádság szavai is bizonyságot, mellyben Urunk, kínszenvedése előtt, isteni keblének végetlen szeretetét a megváltandó bünös földre kilehelte: „Atyám! eljött az óra; dicsőitsd meg a te Fiadat... A munkát elvégeztem, mellyet rám biztál, hogy megcselekedjem. És most dicsőits meg engem te Atya! tenmagadnál ama dicsőséggel, mellyel birtam, mielőtt a világ volna, te-

[1]) Ján. 7, 37—39. — [2]) Ján. 16, 28.

nálad... Atyám! a kiket nekem adtál, azt akarom, hogy a hol én vagyok, ők is velem legyenek: hogy lássák az én dicsőségemet, mellyet nekem adtál; szeretvén engem a világ alkotása előtt" [1]). Végy ismét vissza örök dicsőségedbe, mellyben a világ teremtése előtt voltam, s mellyet az emberi-nem váltságáért elhagytam... Ő maga mondta: hogy ismét el kell eme dicsőség székét foglalnia, ha az isteni müvek legnagyobbikát, a világnak Szentlélek általi ujjá-teremtetését, végre akarja hajtani. „Ha én el nem megyek", úgy mond, „ama Vigasztaló el nem jön hozzátok; ha pedig elmegyek, elküldöm őt hozzátok" [2]).

Hogy tehát eme Vigasztaló, a Szentlélek (ki az Atyával és Fiúval egyforma dicsőség, hatalom és méltóság birtokában lévén öröktől fogva, csak is ez osztatlan dicsőség és hatalom teljéből áradhatott a világra, s öntheté ki ajándékainak bőségét a tanítványokra), malasztjának ujjá-teremtő erejével a föld ábrázatját megváltoztatta: az egyedül Urunk mennybe-menetelének lehetett kifolyása. E nagy jótéteményben a világ csak az áldozatnak az isteni örök igazság szentélyébe történt behatása után részesülhetett. Valamint más részről a Szentlélek adományai, a legfönségesebbek, és egészen szellemiek lévén, nem lehettek semmi érzéki bizonyítványokhoz kötve. Azért csak miután az ur Jézusnak érettünk fölvett emberi természete is eltávozott láthatólag a földről, szállott le a lélek; melly egészen hit-, remény- és szeretetből áll, s mellynek nincs többé semmi látható és hallható tanúra szüksége. Valamint az anyai emlőtől elválasztott kisdednek megtagadtatik az őt addig egyedül és kizárólag tápláló tej, hogy szilárdabb, és neki is több erőt szerzendő élelemhez kénytelenittessék szokni: úgy az Ur Jézusnak is szükségkép meg kellett tanítványaitól vonni a szemmel láthatás, és füllel hallhatás érzéki jótéteményeit; hogy ezentul erősebb, mert csupán szellemi táplálékra szoríttatván, az érzéki világon tul levő, örök javak élvezetére váljanak fogékonyakká. Mivel az, a mi testi, mulandó, s elromlik: de a szellem örökké él; s csak ez, és ennek javai maradandók.

[1]) Ján. 17, 1—24. — [2]) Ján. 16, 7.

Adjunk annakokáért Istennek hálát ama szellemi jókért, mellyeket Jézus dicsőséges mennybe-menetelének következtében, az ő Szentlelke által mindnyájunkra árasztott, s naponkint áraszt. Oh! bár mindenkor méltólag akarnók ama fölséges javakat használni, mellyeket a kegyes Megváltó olly nagy áron szerzett meg a bünös emberek számára. Bár soha se feledkeznénk meg róla, hogy Krisztus Jézusnak a keresztfán kiöntött vérével büneinktől megtisztíttatván, ama Vigasztaló Szentlélek templomaivá lettünk! Avagy „nem tudjátok-e", kérdi az apostol, „hogy a ti testetek a bennetek lakozó Szentlélek temploma, kit Istentől vettetek; és nem vagytok magatokéi?... Dicsőítsétek azért és hordozzátok Istent a ti testetek- és lelketekben, mellyek az Istenéi" [1]). Rettegjünk Istennek eme templomait a bünnel ujolag bemocskolni, s magunkat a Szentlélek vigasztaló és boldogitó adományaira méltatlanokká tenni. Valamint ugyanis a világosságnak a setétséggel nem lehet, az irás mondása szerint, társasága [2]): úgy a bünnel fertőztetett lélekben sem lakhatik és maradhat meg az Istennek lelke [3]). E nélkül pedig kihal az emberből minden jó; és nem tehet semmit, mi az örök életre érdemes volna.

Ha tehát az üdvösség eme szent napjaiban, mellyeket az anyaszentegyház lelkünk megtisztítására rendelt, a szentségekbeni méltó részesülés által az Istennek kegyelmét elvettük: igyekezzünk azt meg is őrizni K. H.; s az legyen éltünk fő törekedése, hogy bennünk napról-napra erősödjék, s a jócselekedetek áldott gyümölcseit mindig bővebben teremje. Fölment Jézus a mennyekbe, hogy az ő Szentlelkét hiveinek elküldje: el fogja ő azt küldeni nekünk is, ha mi is olly buzgó lélekkel várjuk eljövetelét, mint a tanítványok gyülekezete várta; ha mi is lemondva a bünnek szolgálatáról őszinte lélekkel munkálódunk életünk jobbitásán; ha soha sem feledkezünk meg ama szent fogadásról, mellyet a bünbánat szentségében az Isten szine előtt tettünk. Oh akkor az Ur Jézus a mi számunkra is egy boldog nyugalomhelyet készítend az egekben, hova előttünk, még pedig épen azért, fölment. Ugyanis

[1]) I. Korinth. 6, 19—20. II. 6, 16. — [2]) II. Korinth. 6, 14. — [3]) Bölcses. 1, 4—5.

III.

Fölment Jézus a mennyekbe azért is, hogy tanítványainak, és minekünk is, az örök boldogság országában helyet készítsen. „Ne háborodjék meg szivetek“: így vígasztalá Jézus a bucsuzása fölött elkeseredett övéit; „ne háborodjék meg szivetek. Higyetek az Istenben: én bennem is higyetek. Az én Atyámnak házában sok lakóhelyek vannak... Elmegyek, hogy helyet készítsek nektek. És ha elmegyek, és helyet készítek nektek: ismét eljövök, és magamhoz veszlek titeket; hogy a hol én vagyok, ti is ott legyetek“ [1]). Tehát az isteni szeretet kiolthatlan lángjával égő szive Jézusnak, helyet készíteni ment föl az égbe! Ah! minő lehet e hely, mellyet annyi hatalom, mint Jézusé, s olly szeretet készít övéinek, melly még életét is kész azokért odaadni? Minő lehet a hely, mellyet az Ur az egekben készít a jámborok számára: miután még e szomoru, kietlen földi életet is olly bájolóvá tudja a jó emberek társaságában tenni, hogy csak a legnagyobb önáldozattal képes az érzékeny sziv halálos ágyán, szeretteitől megválni? Minő helyet tud az egekben készíteni ő, ki még e siralom völgyét is olly sok, és édeni kellemetességü virányokkal ékesité föl? Minőt készitend, és készített már el eddig is, annyi évezredek óta, kedveltjeinek egy világteremtő Isten; midőn e nyomortelt földön is olly kedves helyeket tuda készíteni az emberi szorgalom, hogy a halandó alig tud tőlök elszakadni? Mint ki szive választottjának egy lakot, egy kertet, egy jószágot, évekig tartó, szerető gonddal, s minden, még olly csekélynek látszó körülményrei figyelemmel rendez; hogy kedveltje mit se nélkülözzön benne, s minden nyomon uj és örvendetes meglepetésekre találjon: úgy készité el Isten is, és még mindig készíti számunkra K. H. azon helyet, mellyről szól az Ur Jézus sz. Máténál (a 25-ik részben), az itélet napja felőli beszédében: „Akkor szól a király azoknak, a kik jobbja felől lesznek: Jöjjetek Atyám áldottai; birjátok a

[1]) Ján. 14, 1—3.

világ kezdetétől fogva nektek készített országot“ [1]). E helyet, ezen, a világ kezdetétől fogva készülő helyet, egészen elrendezni, ment föl az Ur Jézus egekbe; melylyet egy öröktől fogva kigondolt, fölséges, és isteni terv szerint, alkalmazott az e földről átköltöző jámborok elfogadására. Vajjon elképzelhetnők-e rövidlátó, gyenge eszünkkel eme helynek egész fönségét, és boldogító szépségét: mellyet egy olly kegyes, olly gyengéd, olly szerető lélek, minő Jézusé, készített azok számára, kiket mindvégig annyira szeretett?... De tudunk mégis annyit róla, hogy e hely a békeség és zavaratlan nyugalom helye, az állandó és biztos jóllét, a bünös öntudat által nem kinzott, a halál és változandóság félelmei által nem fenyegetett, az irigység és féltékenység furiáinak ki nem tett, örök boldogság helye; hogy e hely a mennyei dicsőség helye... Ugy van; a dicsőségé: mert kivívott, megérdemelt, — az Isten törvényének teljesitése, az erény tövises utjának követése, a sulyos keresztek türelmes hordozása, a testi és lelki szenvedések, a könyhullatással végzett szomoru magvetés, a megpróbáltatás rögös utján kiállott fájdalmak, a test és világ fölött nyert diadal, a gonosz lélek kisértéseinek állhatatos legyőzése által kivívott, megérdemelt— dicsőségé. A dicsőség helyére csak is igy lehet bejutni. A mennyek országa pedig a dicsőség országa; s ennek fejedelme a dicsőségnek ama királya, kit a bün- és halálon nyert győzedelem után, a mennyei karok diadalmenetében illy szavakkal kisér az Isten lelkétől ihlett próféta: „Nyissátok föl kapuitokat hatalmasságok! Emelkedjetek föl örök ajtók! hogy bemehessen a dicsőség királya. (Kérditek:) Ki ez a dicsőséges király? Az Ur, az erős, és hatalmas; az Ur, diadalmas a harczban. Nyissátok föl kapuitokat hatalmasságok! Emelkedjetek föl örök ajtók! hogy bemehessen a dicsőség királya. Ki ez a dicsőséges király? A seregek ura; ő a dicsőség királya“ [2]).

Csupán élvezni, sok jót lehet az embernek; részesülhet ingyen-örömben is, érdemek nélkül. Csak valódi dicső-

[1]) Mát. 25, 34. — [2]) Zsolt. 23, 7—10.

séget lehetetlen, munka és fáradság nélkül nyerni. Ez csak a jó harczot harczolók számára van Istentől fóntartva egekben. „A mennyek országa Keresztelő János napjaitól fogva erőszakot szenved," erősíti maga az Ur Jézus; „és az erőszakosak ragadják azt el" [1]); a kik tudnillik képesek az önmagok fölött kivivandó legnehezebb győzedelem elnyerésére. S azt kérdi az országában jobb és bal keze felől ülni akaró Zebedeus-fiaktól: „Megihatjátok-e a poharat," a szenvedések poharát, „mellyet én fogok inni?" [2]) S a kiállott halálharczában megbotránkozó tanítványokat ekkép dorgálja: „Oh! balgatagok, és késedelmes szivüek mindazok elhivésére, miket a próféták jövendöltek. Nem ezeket kellett-e szenvednie Krisztusnak, és úgy menni be dicsőségébe?" [3]) Igenis, ő a dicsőség igazi királya; övé a dicséret és dicsőség örök időkig: ki előtt megnyiltak, az első bün következtében, a vétkes emberi-nem előtt bezárt kapui az egeknek. Ő a sátánon és halálon nyert diadal jutalmául, egy nagy sereg élén vonult be ezen kapukon; a vértanuk, hitvallók és szüzek ama seregének élén, melly az Ur Jézus nyomdokaiba lépve, hasonló szenvedések árán vívta ki a mennyei dicsőség koronáját. Hasonló harcz és diadal van mindnyájunknak kilátásba helyezve K. H.; mert „ha ki bajvivásban tusakodik is, meg nem koszoruztatik különben, hanem csak ha szabályszerüleg kivívja a diadalmat" [4]). Csak az állhatatosan kiállott erényharczok vészei után mosolyog felénk az ohajtott pihenés révpartja; csak ha, miként sz. Pál, küzdöttünk az Isten országáért, mondhatjuk el mi is nyugodt lélekismerettel egykor: „Én immár föláldoztatom, és az én kimulásomnak ideje közelget. Jó harczot harczoltam; pályafutásomat elvégeztem; hitemet megtartottam. A mi még hátra van, eltétetett nekem az igazság koronája: mellyet megadand nekem az Ur, mint igaz biró, ama napon; és pedig nem csak nekem, hanem egyszersmind azoknak is mind, a kik az ő megjelenését örömmel várják" [5]).

[1]) Mát. 11, 12. — [2]) Mát. 20, 22. — [3]) Luk. 24, 25. — [4]) II. Tim. 2, 5. — [5]) II. Tim. 4, 6—8.

Ne is lankadjunk a küzdelemben; mivel nagy a díj, melly a győztes küzdőre várakozik. „A ki, úgymond Jézus, győzedelmes lészen, azt az én királyi székemre hagyom ülni; valamint én is győzedelmet nyervén, az én Atyámnak fejedelmi székébe ültem“ [1]).

Csak az érdemesség öntudata lehet egy szabadsággal fölruházott erkölcsi lény boldogságának maradandó, biztos alapja. Azért Isten sem készíthet övéinek más, valódi jóllétet és dicsőséget, mint Krisztusban kivívottat és megérdemeltet. Nem ugyan olly értelemben, mintha az ember egészen magának köszönhetné boldogságát és üdvét; mert hiszen már csak az is, hogy létezik, hogy erővel és tehetséggel bir a jót tevésre, — Istentől van; és az ő gyámolító kegyelme nélkül mire sem mehet: hanem olly értelemben, hogy az embernek is tehetsége szerint közre kell munkálni az Isten malasztjával, s nem szabad tétlenül és renyhén várni az örök boldogságot; melly úgyis mindenkor hasonlíthatlanul nagyobb, mint mennyire a legnagyobb erőfeszítés mellett is számot tarthatnánk, vagy csak elképzelni is tudnánk. Végre is, sz. Ágoston mondata szerint: „Isten csak az ő adományait koronázza meg bennünk.“

Az Ur Jézus ugyan fölment, helyet készíteni számunkra: de készítsük el mi is magunkat az e boldogságba juthatásra. Gondoljuk meg azon helynek fölséges és tiszta voltát, hova közelíteni kívánunk. „Járultatok“, úgymond a népek apostola, „a valóságos Sion hegyéhez, és az élő Istennek városához, a mennyei Jerusálemhez, és a sok ezer angyalok nagy sokaságához; és az anyaszentegyház zsengéihez, kiknek nevei az égben irvák, és a mindenek birájához, az Istenhez, és a tökéletes igazak lelkeihez; és az uj-szövetség közbenjárójához, a Jézushoz, és a ránkhintett vérhez, mellynek kiáltása hathatósb Ábelénél“ [2]). „Nyilvánságosak pedig a testnek cselekedetei, — mellyeket a kik mivelnek, az Isten országába nem fognak eljutni“ [3]). Az Ur Jézus ezek számára is mond egy helyet, egy irtózatos és rettenetes helyet készültnek: s

[1]) Ján. Tit. jel. 3, 21. — [2]) Zsid. 12, 22—24. — [3]) Galat. 5. 19.

e hely az örök tüz helye, „melly készíttetett az ördögnek, és az ő angyalainak“ [1]).

* * *

„Letéve“ tehát az apostol buzdítása szerint, „minden földi terhet, és környékező vétket, nagy béketüréssel fussuk meg az előnkbe kitüzött pályát; szemeinket a hitnek szerzőjére s jutalmazójára, Jézusra függesztvén: ki a ráváró örömet tekintvén, a keresztet elszenvedte, megvetvén a gyalázatot; és most ül az Isten székének jobbján“ [2]). Erre serkentenek minket ama szent igék is: „Annakokáért, ha föltámadtatok Krisztussal, az oda fön valókat keressétek, a hol Krisztus van, az Istennek jobbján ülvén“ [3])‘ „Menjünk föl Krisztus urunkkal,“ mint sz. Ágoston mondja, „legalább szivvel és kivánságban, addig is, valamig el nem érkezik ama megigért nap, midőn őt oda testünk kel is követhetjük.‘ Amen.

---

[1]) Mát. 25, 41. — [2]) Zsid. 12, 1—2. — [3]) Koloss. 3, 1.

Husvét után VI. vasárnapra.

Ti is pedig bizonyságot fogtok tenni; mivelhogy eleitől fogva velem vagytok. — János: 15, 27.

Miután üdvözítő Mesterünk tanítói s megváltói hivatalát bevégzé, eljött az idő, hogy mennyekbe visszatérjen, Atyjának dicsőségét megosztandó. Illykép többé személyesen e világot nem taníthatván, nehogy hivei a szükséges lelki táplálék nélkül szükölködvén megfogyatkozzanak: tanítói hivatalát átadá az apostoloknak. Minthogy pedig e mennyei hivatásnak pontos teljesítésére, a gyarlóságok alá vetett ember, millyenek az apostolok szinte valának, nem képes; mennyei segítséget igért nekik e szavakban: „A ma vigasztaló, kit én elküldök nektek az Atyától, az igazságnak Lelke, ki az Atyától származik, az bizonyságot teszen én rólam.“ — Tett is elég erős és nyilt bizonyságot, midőn láthatókép leszállván mennyekből a tanítványokra, őket mindaddig hallatlan malasztokkal, csodatevő erővel, és a legtitkosb isteni igazságok értelmével megáldotta.

Illy fölséges lelki tulajdonokkal fölruháztatván az apostolok, szent hivatásuknak megfelelőleg elmenvén az egész világra, tanítottak minden nemzeteket; sőt tanításaikat győzhetetlen bajnokokként vérökkel is pecsételék. — Azonban nem csak az apostolok, de mi mindnyájan, kik kereszténynek neveztetünk, tartozunk Jézust az egész világ előtt megvallani, felőle bizonyságot tenni, hitét, törvényét nem szégyenleni; mert ő nyiltan mondja: „Valaki megtagadand engem az emberek előtt, én is megtagadom

őtet az én Atyám előtt, ki mennyekben van“ [1]).— Ha tehát igaz keresztények akarunk lenni, életünk egyezzék meg a keresztény vallás elveivel, parancsaival, egyezzék meg az erkölcs szabályaival:

hogy jó példánk által a bünösök megtérittessenek;

a buzgó hivek pedig a jóra serkentessenek. Figyeljetek.

I.

A jó példaadásnak kötelessége minden kereszténynek szivére köttetik Urunk eme parancsában: „Úgy fényljék a ti világosságtok az emberek előtt, hogy lássák jócseledeteiteket, és dicsőítsék Atyátokat, ki mennyekben van“ [2]). — Mire nézve nem elég a kereszténynek csak szivvel hinni azt, mit Isten kinyilatkoztatott; hanem e fölött megkivántatik, hogy hitét cselekedetek által is megmutassa; s a mit szivvel hiszen, ha szükséges, azt szájjal is nyilván vallja. Melly szóval s tettel nyilvánított vallástételnek, vagyis jó példaadásnak erkölcsi hatása fölötte nagy mind a bünös, mind a jámbor hivekre nézve.

Ugyanis: ha Jézus hitének csodaszerü terjedését bámuljuk, annak egyik fő okát az első keresztények erkölcsös életében találjuk. Sok és jeles csodákat miveltek az apostolok, miveltek a többi hivek is, mellyek által Jézus hiveinek száma nagyon gyarapodott; de sokkal többet térítének meg erkölcsös életök, feddhetlen magokviselete által. Tekintsünk egy pillanattal az egyház történetébe, és olvassuk a vérbetükkel följegyzett napokat, mellyek borzalommal töltik el a halandó valóját, az üldözési véres időket értem, mellyekben a puszta keresztény név elég vala arra, hogy valaki a legirtózatosabb kinoknak legyen áldozatja. — Bámulatos vala a keresztények szilárdsága. — A vészteljes napokban, mellyek a kereszténység kiirtására valának szánva, rendületlen álltak, mint kőszál a tenger közepén, midőn a vihar dulta habok

[1]) Máté: 10, 33. — [2]) Máté: 5, 16.

által minden oldalról csapkodtatik. Látván ezt a pogányok, bámulni kezdék a keresztény hit csodaerejét, melly követőibe illy szellemi erőt öntött, és ebből annak igazságát következtetvén, seregesen tódulának a kereszt zászlója alá, hogy ők is illy csodaemberekké válhassanak.

De méginkább elősegíté hitünk terjedését az első keresztények erkölcsös, feddhetetlen élete. — A feslett, elpuhult, kényelem és testi élvezetekben elmerült pogányok, az erkölcsösségről mitsem tudtak; szabad, féktelen életmódot viseltek annyira, hogy templomaikban nem átallottak olly tetteket mivelni, minőktől nem csak a gyengéd ártatlanság, de maga a természet is irtózik. A keresztények ellenben böjtöltek, nem csak napokat, de éjeket is imádságban, az Isten szolgálatában töltöttek; tisztességes, szemérmes, jámbor vala vala életök; a szeretet kapcsa fűzte össze őket, melly szerint testvérekként tekinték egymást. Melly ajánlatos életből a pogányok, a keresztény hit fönségét, szentségét sejtvén, vágyakodtak ők is illy szent társaságba lépni, s megkeresztelkedtek. — Ez vala a kereszténység zsengéjében a hitetlenek megtérésének fő rugója; ez volna most is, csak az erkölcsös élet, a jó példa olly ritka tünemény ne volna. —

Ha látnák a hitetlenek, ha látnák a más valláson lévők: milly buzgók vagyunk mi vallási gyakorlatainkban; milly lángolók a keresztény szeretetben; milly ragaszkodók az egyház szabályaihoz; milly tántoríthatlanok vallásunk elveiben; milly gazdagok a jámbor érzeményekben; szóval: ha látnák tetteinkből, milly hű fiai vagyunk a katholika egyháznak: majd ők is tisztelnék, sőt megkedvelnék a vallást, melly követőit olly szent érzeményekre hevíti, olly szent életre vezérli. — De vannak az egyháznak is korcs fiai, kik viselik ugyan a keresztény nevet, de tetteikkel megtagadják azt; kik életök folyására nézve méltatlanok ama keresztvizre, melly lelki ujjászületésök alkalmával fejökre öntetett. Ezek érzékeny fájdalmakat okoznak, s vérző sebeket ejtenek az egyház szivén. Az elfajult keresztény, kárhozatos túlhevültségében, magán s nyilvános körökben hányszor tiporja lábaival a vallás szentségét? Emberi tekintetből Péterként megtagadja Jézust, szégyelvén a hitet, a hit igazságait, gyakorlatait nyiltan megvallani, tettel megmutatni;

Judásként elárulja szeretett mesterét, rágalmakkal illetvén szent vallásunkat, csúfot üzvén rendszabályaiból. De megszégyenülve érzendi magát a buzgó keresztények jámbor élete által, kik vele kezet nem fognak; kik nem szégyenlik Jézust nyiltan, vallási gyakorlatokkal is megvallani; kik szóval, tettel megmutatják, hogy ők Jézus hivei, jól tudván, hogy „nem minden, a ki mondja nekem: Uram, Uram! megyen be mennyeknek országába; hanem a ki az Atyának, ki mennyekben van, akaratját cselekszi, az megyen be mennyeknek országába“ [1]). Látván az elfajult keresztény, mint sietnek mások az Isten házába, mint böjtölnek, mint ájtatoskodnak, mint hangoztatják az Ur dicsőségét utczákról utczákra a körmenetek alkalmával, mint járulnak az Ur asztalához, mint gyakorolják az irgalmasság cselekedeteit: olly érzékenyen hatnak e példák rideg lelkére, mint Jézus tekintete Péterre; ő is a jámbor keresztények közé vegyül, Péterrel siratván könnyelmüségét, és nem irtózik többé a keresztényi élet nehézségeitől. Példánk erre szent Ágoston, ki önmagáról irja, hogy ifjusági könnyelmüségében, ámbár különben jámbor szülöktől származnék, a manichaeusok tévelygő felekezetéhez tartozott. Sokáig töprödött azon, vajjon a katholika egyház kebelébe térjen-e; de e lépéstől a keresztényi élet elviselhetleneknek képzelt nehézségei miatt visszaborzadott. Azonban hallván szent Ambrus püspök lelkes beszédeit, látván a jámbor hivek buzgóságát, kik erős lélekkel viselék Jézus igáját: az ő szive is lángra gyult, s kárhoztatván előbbi tévelygését, fölkiálta: “ha mások mindezeket véghezvihetik, miért nem én is?“ megkeresztelkedett, és az egyháznak egyik dicső oszlopa lőn.

Illy hatása van a tiszta, erényes életnek az elfajult keresztényekre nézve! Mert természeti tulajdonunk utánozni azt, mit mások által miveltetni látunk. Lám az igénytelen gyermek sir a sirókkal, imádkozik az imádkozókkal, örül az örvendezőkkel; de szinte gonoszkodik a gonoszokkal. Avagy megnőtt korunkban, nem igyekszünk-e minden dolgainkban másokat, ha nem meghaladni, legalább utólérni? — Jaj

[1]) Máté: 7. 21

azért azoknak, kik erkölcstelen példáik által másokat tévutakra vezetnek! — Hozzátok fordulok itt, keresztény szülők! kiknek kezébe adatott az erkölcsi világ kiképezése. Tőletek, a ti erkölcsös eljárástoktól függ, hogy az egyháznak hű fiai, a polgárzatnak becsületes tagjai nevekedjenek. Az erkölcsiségnek fő rugója a szülők feddhetetlen élete, melly tükör, mellyben az ártatlan kisded teendőjét nézi; zsinórmerték, melly szerint a leendő mennypolgár lépteit intézi. Azért, keresztény szülők! a viszonyos szeretet, az engedelmesség, mellyet egymás irányában tanusítotok, gyulaszsza föl a gyermekek szivében a keresztényi szeretet lángját, mellyel mind tititeket, mind emberfeleiket szeressék. A kölcsönös tisztelet, mellyel egymás iránt vagytok, ösztönözze az ártatlan lelkeket a tiszteletre. A ti béketüréstek a háziterhek elviselésében, a viszontagságok legyőzésében, szoktassa őket a keresztényi béketürésre. A könyörület, mellyel sok ügyefogyottak könyeit letörülitek, ébressze föl bennök a könyörületességet. A ti fáradhatlan szorgalmatosságtok, teremtsen bennök munkás lelkületet. A vallási buzgóság, az istenifélelem, melly titeket éleszt, ismertesse meg velök a hitvallás szentségét. — Jaj azért nektek, keresztény szülők! ha az ártatlan kisdedeket, kiket Jézus magához szólíta mondván: „Hagyjátok a kisdedeket hozzám jönni — mert illyeneké az Isten országa“ [1]); s kiknek ártatlanságára vonatkozólag így nyilatkozik Üdvözítőnk: „Ha csak meg nem térendetek, és a kisded gyermekekhez hasonlókká nem vállandotok, be nem mentek mennyeknek országába“ [2]). Jaj, mondom nektek, keresztény szülők! ha e Jézus előtt annyira kedves ártatlanokat, kicsapongó életetek által megbotránkoztatjátok; mert azok lelkeit az Ur tőletek követelendi vissza. Oh, milly kárhozatosan hangzik az ártatlan gyermek fülében az első káromló szó, mellyet szülőitől hallani kénytelen! Milly kártékonyan hat a gyenge lélekre, midőn nemzőitől hallja a hit igazságait gunyoltatni, látja az erkölcsi szabályokat megvettetni! Vajjon az illy korán elhintett konkoly nem fog-e bujján tenyészni? — Legyenek azért szavaitok megfontolt-

[1]) Márk: 10, 14. — [2]) Máté: 18, 3.

tak, tetteitek szabályosak, hogy a gyermek soha se halljon, soha se lásson tőletek ollyat, mit neki látnia vagy hallania soha, de soha nem kellett volna. — De jótékony hatása van a jó példának a buzgó hivekre is.

II.

„Az asszonytól született ember rövid ideig élvén, sok nyavalyákkal telik el, ki, mint a virág kinyilik és elnyomatik, s elfut, mint az árnyék, és soha azon állapotban nem marad“ [1]). — Így irja le kevés, de sokat jelentő szavakban, a sanyargatott, de béketürő Jób, az emberi élet változékonyságát. S hogy mennyire van igaza a jámbor pátriárchának, azt, tapasztalásból okulva, mi is jól tudjuk. — Sirással kezdjük életünket, fáradság, nyavalyák és fájdalmak közt folytatjuk azt; s kín és gyötrelmek sulyja alatt fejezzük be. Pedig ez nem csak testére nézve szomoru sorsa az emberi létnek; hanem ezen kivül még lelke is állandó veszélyben forog a bün kegyetlen uralma alatt. Alig nyer létet az ember anyja méhében: már is a legelső pillanatban, az ős atyánktól öröklött bün bélyege üttetik lelkére, s ezzel megjelelve lép ki a világ terére; később pedig, és élete minden napjaiban, hányszor fertőztetik meg lelke a különnemü vétkek undokságival, kiki magáról tudhatja; mert megmételyesített természetünk sokkal hajlandóbb lévén a roszra, mint a jóra, misem kerül olly nagy áldozatunkba, mint a jónak gyakorlása. Szükséges tehát, hogy a keresztény az erkölcsi rendszabályok, a folytonos oktatások mellett a jámbor példák által is ösztönöztessék az erkölcsös élet gyakorlására, mellytől az előgördülő nehézségek miatt sokszor visszariad. — Szomoru példák tanusítják, mint lettek sok jámbor szülőktől származott, erkölcsileg neveltetett, és Istennek egy ideig hiven szolgáló ártatlan lelkek később a romlottságnak áldozatai.

Fussa bár el a jó vitézt, tapasztalván az ellenség tulnyomó erejét, látván vitéz társainak elestét, a gyávák ha-

[1]) Jób: 14, 1.

nyatlását, a borzalom, úgy, hogy tán ő is futásnak iramlanék; de legyenek csak néhány társai, kik bátran szállnak szembe az ellenséggel, és elszántan küzdenek: ő is uj lelket nyer, uj erőt, uj bátorságot kap, s rendületlen áll meg a sikon, s kivívja magának a győzelmi babért. Így a keresztény is, ha csüggedezni kezd néha erkölcsi munkájában; ha bár érzékenyen hatnak is rá a keresztény élet nehézségei: de le nem győzetik a kevélység dagálya által, csak lássa keresztény társaiban az alázatosság lelkét; meg nem hajol a tisztátalan életnek, csak lássa keresztény társaiban az angyali szüzességet; nem merül el a mértékletlenség mámorában, csak lássa keresztény társaiban a böjtölés szellemét; meg nem hül az ájtatosság lelke keblében, csak lássa keresztény társait buzgó imák közt olvadozni. Mások istenes élete, fölébreszti ő benne is a keresztényi szellemet, a vallási buzgalmat, uj erőt, uj bátorságot nyer csüggedező lelke.

Azért sz. Pál apostol imígy int bennünket: „Kiki igyekezzék magát embertársához alkalmazni annak javára s épülésére“ [1]). Ezt kívánja tőlünk az annyiszor ajánlott és magasztalt felebaráti szeretet, mellynél fogva embertársunk testi, s lelki javát eszközölni kötelezetünk. A botránkoztatókról pedig Üdvözítőnk azt mondja: hogy a botránkoztatónak „könnyebb lett volna állapotja, ha egy malomkő köttetett volna nyakára, s a tengernek mélységébe elmeríttetett volna“ [2]) — Ne mondja azt senki, hogy ő tetteivel botránkoztatni nem akart; mert keresztény barátom! a szó, melly mások előtt ajkaidról lehangzott, már nem a tied; a tett, mellyet mások előtt gonoszul miveltél, akaratod ellen is hat, s kártékony hatását meggátolni többé hatalmadban nincs: de a káros következmény a tied, tied a számadás az Ur itélő széke előtt. Dávid király sem akarta népét botránkoztatni, midőn Uriás feleségével vétkezett; sőt, hogy tettét eltitkolja, Uriást a harczban a legveszélyesb helyre állíttatván megölette; de a gonosz példa hatott, s az Ur Dávidot Náthán próféta által megdorgálá, tettét szemére hányá s kijelenté neki, hogy népét megbotránkoztatá, mellyért a vétkes

[1]) Rom. 15, 2. — [2]) Máté: 18, 6.

király keményen bünhödött is. — Hordozzuk szemeink előtt sz. Pál mondását: „Ha az eledel megbotránkoztatja atyámfiát: inkább nem eszem hust örökké, mintsem, hogy atyámfiát megbotránkoztassam“ [1]); s legyenek tetteink meggondoltak, szavaink megfontolttak, hogy általok senkit meg ne bosránkoztassunk.

* * *

Az eddig mondottak után világosan érthető a jó példaadásnak kötelessége, mellyre bennünket mind Isten parancsa, mind felebarátunk örök boldogsága kötelez. — Úgy intézzük hát minden tetteinket, hogy azokban embertársunk, mint tükörben láthassa teendőit. Járjunk el pontosan keresztényi kötelességeinkben főkép akkor, midőn elfajult embertársunk figyelme kisér bennünket, hogy látván jócselekedeteinket, ők is utánozzák azokat. Örvendetes, midőn egy valaki azt mondhatja: e nyomorgó szegényt, alamizsnám által az éhségtől én mentettem meg; de minél nagyobb benső örömet érezhet egy olly keresztény, kinek öntudata azt sugja: e felebarátomat épületes példám által a vétek utjáról, az erkölcs ösvényére én vezettem. — Adjunk tehát jó példát. Amen.

[1]) I. Kor. 8, 13.

Pünkösd ünnepére.

A vigasztaló Szentlélek pedig, kit az Atya az én nevemben küld, az titeket megtanít mindenekre. — Márk: 14, 26.

E szavakban igéri Üdvözítőnk apostolinak azon isteni erőt, melly a föld kerekségén olly nagyszerü müvet vitt végh-ez, mellyhez hasonlót a világ nem látott kezdetétől fogva, és nem is fog látni egész végezeteig. Értem Krisztus anyaszentegyházát, mellynek kezdete olly csekély, terjedésének eszközei olly egyszerüek, ellenben ellenségei olly hatalmasak voltak, hogy ha Jézus igéretei nem lelkesítették volna az apostolokat, méltán félhettek volna, hogy keletkezte után legott végromlása is be fog következni. És mégis ezen anyaszentegyház kiterjedett az egész világra; mindenütt viszhangzik az édes Jézus neve, és minden meghajlik annak kimondására. S ambár az istentelenség fölhasználta minden erejét, hogy az egyházat a föld szinéről letörülje, az mindazáltal fönáll egész mai napig; mig ellenben ellenségei elenyésztek, mint a füst, és gyalázatos emlékezetöken kivül mitsem hagytak magok után. — Értem Krisztus anyaszentegyházát, melly magában foglalja mindazt, a mi csak dicső és fönséges úgy annyira, hogy maga a müvészet is annálinkább megközelíti a tökélyt, minélinkább átlengi azt az egyház szelleme. Az anyaszentegyház mindenkin megismeri az Istennek képét, a Krisztus vérét, a Szentlélek ajándékit, és föladata abban áll, hogy a siralom völgyének lakosit ama boldog Jerusálem polgárivá képezze. — Értem Krisztus anyaszentegyházát, mellynek föladata, hogy a földnek minden nemzetségit zászlója

alá gyűjtse, hogy valamint mindnyájoknak egy atyja van mennyben, úgy mindnyájoknak egy legyen hite, reménysége és szeretete, és így egy legyen öröksége is, tudniilik a mennyország.

Midőn Krisztus ezen egyháza létrejött, szerettetett is, gyülöltetett is. Szerettetett azok által, kik nem ismertek szentebb kötelességet, mint megismerni az egy igaz Istent, és a kit elkütdött, Jézus Krisztust; kik azért forró vágygyal siettek annak kebelébe, hogy ott a Szentlélek őrködése alatt ismerjék meg azon igazságokat, mellyek az embert biztosan vezérlik rendeltetésére; találják meg azon utat, mellyen eljuthatnak az örök boldogságra. Ellenben gyülöltetett azok által, kik nem ismertek nagyobb boldogságot, mint szenvedélyeiknek szabadtért engedni, és mindazokat tartózkodás nélkül véghezvinni, mellyek a test- és vérnek tetszenek; kik mindeneket elkövettek, hogy a föld szinéről letöröljenek egy olly intézetet, melly az ő örömeiket kárhoztatja, és őket tökéletesebb örömökre ébresztgeti, mint a mellyeket a ló és az öszvér élveznek. — Ha, szerelmesim! csak azok üldöznék az egyházat, kik még jelenleg is sötétségben és a halál árnyékában ülnek, kik úgy szólván alig birnak más ismeretekkel, mint saját nyomoruk és meztelenségök ismeretével; ha csak azok üldöznék az egyházat, kik más keresztény felekezetek. hez tartoznak, kik úgy szólván alig hallanak mást, mint egyházunk gunyolását, tanainak és szertartásainak eltorzítását: ez még türhető lenne. Most pedig azok emelik föl fertelmes kezeiket ezen jó anya ellen, kik annak méhében fogantattak, annak emlőivel tápláltatnak; azok tépik le diszes köntösét, kiknek ő adta azon öltönyt, melly nélkül talán a proletariusok sorában állanának. — Azonban elfojtom szivemnek fájdalmát, és a mai nagy napra nem vetek homályt azon panaszok elősorolásával, mellyek különben igazságosak, mellyek valamint a tiszta kedélyt föllázítják, úgy az Istennek igazságos haragját méltán fölhíják. Azon kivül is ollyanokhoz intézem szavaimat, kik az egyház kebelében születtek, annak szárnyai alatt nevekedtek, annak szentséges étkeivel táplátatnak; kik azért hálás szivvel megismerik, hogy az egyház által lettek Isten fiai és az ő dicsőségének örökösei. Azért inkább a Szentlélék működéseinek csodálására, mint az istentelenek

megutálására terelem figyelmeteket. Tanuljuk meg azért, szerelmesim! hogy

az anyaszentegyház, mellyet mai napon alapított a Szentlélek, egy olly fönséges intézet, melylyet eléggé nem tisztelhetünk, eléggé nem szerethetünk. —

A Szentlélek vezérelje az én nyelvemet, buzdítsa a ti szíveteket.

* * *

Valamint nem lehet leverőbb gondolat, mint az, hogy ugyanazon egy Istennek fiai több fajokra szakadtak, egymástól elidegenedtek, úgy hogy testvér testvére ellen emelné öldöklő fegyverét: úgy nem lehet fönségesebb eszme, mint az ellenségeskedő rokonokat egymással kiengesztelni, és a kölcsönös szeretetre ébreszteni. És ime, ezen fönséges eszmének megtestesítését tüzte ki magának Jézus, midőn látható egyházát e földön megalapította. Az ő irgalmas tanácsai nem csak a zsidókra, nem csak a keleti népekre, hanem kiterjedtek az egész emberi nemzetre. „Elmenvén tanítsatok minden nemzeteket, mondá apostolinak, tanítván őket megtartani mind azokat, a miket parancsoltam nektek“ [1]). Meg vala jövendölve Isaiásnál [2]), hogy Jézus korszakában a farkas a báránynyal lakik, a borju és oroszlán és juh együtt laknak, és egy kis gyermecske hajtja azokat; azaz: az ő tanítása, törvényei és kegyszavai annyira erőt veendenek az emberek indulatain, hogy a kik eddig csak egymás fosztogatásában, gyilkolásában találták örömöket: ezután a szeretet által annyira összeolvadnak, hogy csak egymás boldogításában helyezik erélyöket. Mindezeknek tehát be kellett teljesedniök. — A földnek különféle népei különféle bálványokat imádtak, úgy szólván, a mennyi volt a népfaj, annyi volt a vallás is; mind hasztalan, nekik egy hitben kellett egyesülniök, és lerontaniok azon bálványokat, mellyek előtt eddig elég esztelenek voltak térdet hajtani. — A földnek különféle népei különféle törvények

[1]) Máté: 28, 19. — [2]) Isaiás: 11, 6.

alatt éltek, mellyeket a régiség már mintegy megszentesített; mind hasztalan, nekik egy törvény alá kellett hajolniok, tudniillik az evangeliom törvénye alá, és előbbi szokásaikat csak annyiban volt szabad követniök, a mennyiben azok az evangeliom szellemével összefértek. — A földnek különféle népei különféle éghajlat alatt laktak, melly azoknak természetét, és ez által indulatukat, szenvedélyeiket is különfélekép módosították; mind hasztalan, nekik egy természetbe kellett öltözniök, a szelid és alázatos szivü Jézus természetébe. A feketék és fehérek között már nem lehetett többé egyéb különbség, minthogy azok forró, ezek pedig a mérsékelt éghajlat alatt laknak; de mindnyájoknak a Jézus anyaszentegyházában kell lenniök. — Ez, szerelmesim! egy olly fönséges eszme, mellyről a világ legnagyobb bölcsei még csak álmadozni sem bátorkodtak; ez egy olly fönséges eszme, mellyet csak Jézus testesíthetett meg, ki az élő Istennek fia.

És micsoda eszközt választott Jézus ezen fönséges eszmének kivitelére? Talán a föld hatalmasihoz fordult, hogy azoknak tekintélye vagy fegyvere által a nagy tömegen erőtvehessen, és anyaszentegyházába terelhesse? Talán a farizeusokhoz fordult, kik már a nép előtt nagy tekintélyben voltak, és azoknak közremunkálása által nyitott utat az annyira zárva lenni szokott emberi szivekhez? Épen nem, csak egyszerü tanítás által kellett véghezmennie ezen roppant munkának. „Tanítsatok minden nemzeteket.“ Nem is adott apostolinak más fegyvert, mint az ő keresztjét, és ezzel kellett a világot meghódítaniok; és a mit nekik megengedett, hogy a szíveken erőtveheszenek, nem más volt, minthogy az üldözéseket békével szenvedjék, ellenségeikért imádkozzanak. — És kiket választott ezen roppant munkának végrehajtására? Talán a világnak nagyszerü bölcseit, kik tudományosságuk által a tudatlan tömeget álmélkodásra birhatták, és előadásuk fólyékonysága és tüze által az ellenvetések utját elzárták? Nem, szerelmesim! tizenkét halásznak kellett a világ szinét átalakítani, kik azonkivül, hogy tudatlanok voltak, egyszersmind olly lassu fölfogással birtak, hogy még mennybe menetele előtt is, azt kérdezték Jézustól, vajjon most állítja-e helyre Izrael országát? holott az ő foly-

tonos tanítása, különösen pedig kinszenvedése rég kiverhette fejökből ezen rögeszmét. Most ezen tanulatlan férfiak szálljanak szembe a világ bölcseivel; ezeknek ál-okoskodásait czáfolják meg, és győzzék meg őket arról: hogy más névben nincs üdvösség, hanem csak a Jézusnak nevében; most ezen igénytelen emberek, menjenek a királyok és fejedelmek udvariba, és mondják meg minden tartózkodás nélkül, hogy Isten a királyok királya és uralkodók uralkodója, ők pedig az Istennek csak szolgái; és azért valamint hatalmuk csak ő tőle vagyon, úgy csak az ő dicsőségére használhatják azt. Ha pedig azzal visszaélnek, gonoszabb leszen sorsuk az itélet napján, mint utolsó alattvalóiké. — És vajjon micsoda reménynyel kecsegtették azokat, kik zászlójuk alá szegődtek? Talán a zsidóknak azt igérték, hogy Krisztus követése által fölszabadulnak a romaiak igája alól, melly már olly igen sulyosan nehezedett rájok? Talán a romaiaknak azt igérték, hogy urai lesznek az egész föld kerekségének, mi után olly igen sovárogtak? Talán olly tant hirdettek, mint Mahomed, melly ez életben is tágas tért nyit a szenvedélyeknek, a halál után pedig ollyanokat igér, mellyek az érzéki gyönyöröket egészen befejezik, és a tiszta füleket csak utálatossággal töltenék el? Oh nem, szerelmesim! Jézus követőinek ez életben nincs más örökségök, mint az önmegtagadás, szenvedés és a kereszt. Ők csak jövevények e földön, hazájok pedig oda fön van ama boldog Jerusálemben; azért, midőn testben e földön vándorolnak, szivökkel mennyekben kell társalkodniok. Egyetlen egy örömük úgy szólván, mellynek élvezete e földön megengedtetik, az, hogy Istennek fiai, Krisztusnak tagjai, Szentléleknek templomai, és a boldog mennyországnak örkösei. Mind ollyanok, mellyek az érzéki embereket nem érdeklik.

És minő sikere lett ezen tanulatlan férfiak föllépésének? Mivel nem ők, hanem az Isten ereje működött általok, senkisem volt képes ellentállni a Szentléleknek, ki általok szólott. Mindjárt Pünkösd napján, midőn a Szentlélek rájok szállott, három ezeren, csak hamar ismét ötezeren tértek Krisztus hitére; azután már olly gyorsan terjedett az evangyeliom, hogy a romai helytartót aggodalomba ejtette; szent Pál apostol pedig hálát adott Istennek, hogy apostoli műkö-

désöknek olly bő gyümölcse lett. „Hálát adok az én Istenemnek, így ir a romaiakhoz, Jézus Krisztus által mindnyájatokért; mert a ti hitetek az egész világon hirdettetik“ [1]). — A zsidók ugyan nem szüntek meg üldözni az evangeliom hirdetőit; de azért ennek terjedését meg nem gátolhatták. Makacsságuk által csak azt okozták, hogy elvétetett az Isten országa tőlök, és az annak gyümölcsét termő nemzeteknek adatott. Róma is törvényeinek minden erejét, fegyvereinek minden élét fölhasználta, hogy a keresztnek követőit kiirthassa; de ő a kinzásokban kifáradott, a keresztények száma pedig folytonosan növekedett. Végre a romai császár is kénytelen lőn büszke koronáját a kereszt tövéhez letenni, és álmélkodva látni, hogy a zsidóországban keletkezett egyház az egész világra kiterjedett.

És ime, szerelmesim! az egyháznak fönsége ebben ismét ujonnan tündöklik. A mit mi katholikusok hiszünk, az nem egy felekezetnek, nem egy országnak, nem a föld egyik részének, hanem az egész világnak hite. Nem csak országunkban, nem csak Európában, hanem Amerika őserdeiben is, még a tengeri szigeteken is viszhangzik az édes Jézus név. Nem csak a mi szemeink függnek az égen, honnan üdvözülést várunk; hanem a világ minden részeiben nagy azoknak száma, kiknek szivét ugyanazon remény lelkesíti. Nemcsak édes hazánkban, hanem a világ minden részeiben találhatunk ollyanokra, kik Krisztusban testvéreink és rokonink, és a kik egykor a mennyei dicsőségben is örökös társink lesznek. — Ha meggondolom, hogy, midőn veletek együtt ma a Szentléleknek munkáját csodálom, isteni erejét alázatos szivvel imádom, ugyanezt teszik a katholikusok az egész föld kerekségén; ha meggondolom, hogy, midőn büneim bocsánatjáért és azokért esdeklem Istenemhez, mellyek földi életem és jámborságom föntartására szükségesek; ha meggondolom, mondom, hogy ugyanakkor millióknak fohászai emelkednek föl az irgalmasságnak Atyjához, és ollyanok is könyörögnek érettem, kik nem csak engemet, de még a világnak ezen részét se ismerik: oh! akkor leomlom semmi-

[1]) Röm. I, 8.

ségemnek porába, és hálát adok Istenemnek, hogy azon anyaszentegyházban születtem, mellynek tagjai szétszórva vannak az egész föld kerekségén, kiket a tengerek elválasztanak ugyan egymástól, de az isteni hit, remény és szeretet egy nagy, egy fönséges családdá képeznek. — Nem is szünöm meg kérni Istenemet, hogy, ha talán mindenemtől megfosztatnám egykor, csak hitemet őrizze meg isteni malasztja.

És azon rokonszenv, valamint mindjárt az egyház keletkeztekor mutatkozott, úgy azután is minden időben föltünő volt a katholika egyházban. Mintegy átalános törvény volt, mint az apostol mondja, hogy ha egyik tag valamit szenved, együtt szenvedjenek minden tagok [1]). — Magok is szegények voltak az első keresztények, mivel hitök végett nem egyszer fosztattak meg minden vagyonuktól: és mégis, ha valamelly község tetemesebb kárt vallott, olly szép mennyiségben adakoztak a szükölködők fölsegítésére, hogy maga sz. Pál kénytelen lőn megdicsérni az ő bőkezüségöket [2]). — Ha némellyek hitök végett fogságra jutottak, és kiváltásuk lehetséges vala, készek voltak tehetségök szerint áldozatot vinni, csak hogy testvéreiket, vagyis hitsorsosikat szabadságba helyezzék. Alig esett értésére szent Cyprián püspöknek, hogy a szüzeknek egy része a pogányok kezébe esett, hol szabadságukon kivül legdrágább kincsöket is veszedelem fenyegeté: legott fölszólította püspöktársait, hogy szedjenek pénzt a keresztényektől, és ekkép azon ártatlanok váltassanak ki gyilkosaiknak kezeiből. — Mindazon intézetek, mellyekben vagy a betegek orvosoltattak, vagy az öregek ápoltattak, vagy az éhezők tápláltattak, a katholika anyaszentegyházban keletkeztek. Mindazon alapítványok, mellyek vagy az ifjuság nevelésére, vagy a hit terjesztésére, vagy a szegény hajadonok tisztes kiházasítására fordíttatnak, a katholika egyházban keletkeztek. Oh! nem a lármás mulatságban keresték ők a szükséges felvidulást, mellyek vagyonunkat, gyakran üdvösségünket is fölemésztik: hanem a betegek látogatásában, melly bennünket végső rendeltetésünkre hathatósan emlékeztet. — Nem a szinházban keresték ők a szükséges fölvidulást, hol valamint elménk, úgy

[1]) I. Kor. 12, 26. — [2]) II. Kor. 8, 1.

szivünk is gyakran megszeplősíttetik: hanem azon foglyoknak látogatásában, kik a hitért hordozták a bilincseket, és így folytonosan emlékeztettek arra, hogy sok háboruságok által kell mennünk az Isten országába.

A miért pedig az emberiség forró hálával tartozik az anyaszentegyháznak, a miért attól a tiszteletet megesküdt ellenségei sem tagadhatják meg: az, szerelmesim! a rabszolgaságnak eltörlése. Az emberiségnek ezen lealacsonyítása csaknem általános volt Krisztus előtt. Kik a győzőnek hatalmába estek, vagy tartozásaikat le nem fizethették, vagy a nyerekedő fukarságnak ellen nem állhattak, minden irgalom nélkül rabszíjra füzettek, és minden személyes szabadságtól megfosztva, szivtelen uraiknak eszköz gyanánt szolgálni kényteleníttettek. De Krisztus egyháza ezekről is leoldotta a sulyos bilincseket; mivel világosan hirdette, hogy mindnyájan egy Istennek vagyunk fiai, egy mennyországnak örökösei; hogy a lényeges különbség köztünk abban áll, ha az Istennek képét magunkban szeplő nélkül megőrizzük, Krisztusnak vérét tiszteletben tartjuk, a Szentléleknek malasztjával hiven munkálkodunk; a többi különbség pedig csak a rend fenntartásaért szükséges, mellynek azonban a halál egyszerre végetvet. Midőn világosan hirdette az Uraknak, hogy nekik is van urok mennyekben, és csak akkor várhatnak tőle irgalmasságot, ha szolgáikat úgy tekintik, mint rokonaikat Krisztusban: már többé nem lehetett eszközök gyanánt tekinteni azokat, kik szegénységök miatt másoknál szolgálatot válalni kényteleníttettek. És így lassankint elenyészett a föld szinéről ama leverő rabszolgaság, kivévén azokat, kik még jelenleg is a sötétségben és halál árnyékában ülnek, vagy a kik Krisztus hitét szóval ugyan vallják, de szivökből már rég számüzték azt.

Az emberi méltóság sehol sem ismertetett el olly ünnepélyesen, mint a katholika egyházban. A világ gyakran ollyanoknak emlékezetét ünnepeli, kik legfölebb azért lettek nevezetesek; mivel embertársaikat a halál mezejére vezették, az országokat fölforgatták, a városokat és helységeket elpusztították; kiknek alig volt egyéb érdemök, minthogy szerencséjökkel visszaéltek, az árvák és özvegyek átkaival terhelve sülyedtek a sirba; ellenben azokat, kik nem ugyan az

ellenséges táboron, de önmagukon mindenkor győzedelmeskednek, — a mi minden győzedelmeknek legnagyobbika, — az ollyanokat csak puszta megemlítésre sem méltatja. Nem így az anyaszentegyház. Ez csak azoknak nevét jegyzette föl évkönyveiben, kik jámborságuk által az Istent dicsőítették, felebarátjaikat építették, az anyaszentegyházat pedig örvendeztették. — Ama jámbor asszony, ki Üdvözítőnk temetésére drága kenetcket vitt vala, még ma is áldással emlegettetik, mig számtalan császárnék és királynék emlékezete testökkel együtt a sirban rejlik. Egyiptomnak Coma nevü falujában született egy igéntelen férfiu, ki ámbár gazdag vagyonban részesült szülői halála után, mindazáltal elég nagylelkü volt szivével ahhoz nem ragaszkodni, hanem az örökkévelókra törekedni; ki azért vagyonát a szegények között kiosztotta, maga pedig a pusztába vonult a világ csábító örömei elől. Ezen férfiu 1500. év előtt élt, és mégis ma is áldásban van sz. Antal remete emlékezete. Nem szólok egy sz. Athanasiusról, szent Ágostonról, aquinai szent Tamásról, szent Bernárdról, vagy boromaei szent Károlyról, kiknek nevei mindig fognak ragyogni, mig csak fennáll a katholika egyház; sőt örökké fognak ragyogni, mivel be vannak irva az életnek könyvébe. Nem szólok szent Istvánról, szent Imréről, szent Lászlóról, szent Erzsébetről, szűz szent Margitról, kiknek nevei mindaddig ragyogni fognak, mig csak hű lesz a magyar őseinek hitéhez; sőt örökké fognak ragyogni, mivel be vannak irva az életnek könyvébe. — Midőn, szerelmesim! a szenteknek ereklyéjét tiszteljük, áhitatos csókjainkkal üdvözöljük, nem azt tanusítjuk-e akkor is, hogy mi képesek vagyunk az érzékiségen fölülemelkedni; hogy nem úgy teszünk, mint a világ fiai, kik csak haszonvágyból tisztelnek egyebeket, és legott elfordulnak tőlök, mihelyt nincs mit reméleni tőlök. Mi tiszteljük azokat is, kik már rég eltüntek szemeink elől, tiszteljük pedig őket az ő erényeikért, és így bizonyságot teszünk, hogy még izlésünk vagyon a fönséges iránt.

* * *

Amit tehát egykor megjövendölt Mikeás próféta, mondván: „Az utolsó napokon elkészíttetik az Ur házának hegye,

hozzá gyülnek a népek, és sietnek a sok nemzetségek, elvagdalják az ő kardjokat szántóvasaknak, és az ő dárdájokat kapáknak; nem húz a nemzetség nemzetség ellen fegyvert, és nem tanulnak többé hadakozni“ [1]: ezen jövendölés mai napon teljesedett be, szerelmesim! midőn a Szentlélek az apostolokra alászállott, és megalapította Krisztus egyházát, melly a bábeli zavart megszüntette; az ellenségeskedő fajokra szakadt emberiséget egy hitben egyesítette; szóval, az eget a földdel összekapcsolta. Meddig ezen egyháznak hű fiai vagyunk, addig a fegyverek csörgése nem rettegtet bennünket, addig kardjainkat bátran szántóvasakká vagdalhatjuk; de ha ezen egyháztól elpártólunk, annak törvényeit tapodjuk, legott föllázadnak az indulatok, az emberek egymás közt meghasonlanak, és ugyanazon fegyver által emésztetünk meg, melly által magunkat védhetni reméltük. De távol ezen szomorító gondolatokkal! Hozzád folyamodunk inkább vigasztaló Szentlélek: ujítsd meg, kérünk, szomoru napjainkban a te régi csodáidat; teremts bennünk uj szivet és lelket, melly müveidnek ezen remekén, az anyaszentegyházon örömmel csüggjön, minden gyönyörét és dicsőségét csak abban találja. Ujítsd meg kérünk a földnek szinét; töröld le arról a busító romokat, a méltatlanul kiontott vérfoltokat. Ne engedd, hogy egymást üldözzék azok, kik mindnyájan általad Isten fiai lettek; hogy valamint a te anyaszentegyházad fiai vagyunk, úgy egy dicsőségnek örökösei is lehessünk. Amen.

[1]) Mik. 4, 1.

A bérmálás szentségéről.*)

Az Isten az, ki megerősít minket ti veletek, és a ki minket megkent, ki meg is jelelt minket, és a Szentléleknek zálogát adta szivünkbe. II. Kor. 1, 21—22.

Hogyha szent Pálnak a nemzetek apostolának ezen szavait igazán megfontoljuk: bátran állíthatjuk, hogy itt azon ujszövetségi szent szertartásról van szó, mellyet közönségesen bérmálás az az, megerősítés szentségének nevezünk. Ekkép ezen fölvett szent igék épen a mai nevezetes körülményre illenek, mellynél fogva legmélyebben tisztelt főpásztorunk, országunk Herczeg-Primása, apostoli hivatását buzgó szivvel teljesítvén, a bérmálás szentségét ezen szentegyházban kiszolgálni méltóztatik.[1]) A Szentlélek malasztjainak kiömlése nincs ugyan az időhez kötve; — csak legyen kész a sziv elfogadására, az bár mikor be száll abba, — mindazáltal még is e pünkösdi ünnepek e tekintetben mintegy nagyobb bizodalomra és reményekre látszanak jogosítani minden buzgó szivet; mert ezekben szállott le a Szentlélek az apostolokra is, képzé őket erős hitbajnokokká, kik Jézusért a legkinosabb halállal is bátran szembe szálltak. Bár e megbérmálandó gyermekekből is a Szentlélek malasztja által mindannyi bajnokok válnának, kik Jézus hiteért küzdve országát e földön terjeszszék!

E mai ünnepély már magában azt kivánja, hogy hozzátok a bérmálás szentségéről szóljak. Szólok is, és pedig

---

*) Minthogy a bérmálás szentsége leginkább a nagyobb városokban többnyire pünkösd ünnepein szolgáltatik ki: adatik e helyen ezen beszéd. Szerk.

[1]) A budavári templomban. 1841.

1-ör a bérmálás szentségének eredetéről;
2-or annak munkálódó erejéről és a bérmálási szertartások jelentőségéről;
3-or a megbérmáltaknak kötelességeiről. — Figyelmezzetek.

I.

A mi Üdvözítőnk Jézus Krisztus, minekutánna a bün által megromlott és végczéljától — az örök üdvösségtől — elesett emberi nemet szentséges vérével s halálával megváltotta, s isteni tanításával az igazságnak és üdvösségnek utjára vissza vezette volna, jól ismervén az emberi természet gyarlóságát, s ennél fogva az erkölcsi jónak szünet nélküli követésére, a bünnek kerülésére és ekkép az örök üdvösségnek elnyerésére önnön erejéből tehetetlen voltát, nem akarta azt önnön magára hagyni; hanem erántai véghetetlen szeretetből a minden jóra szükséges isteni malasztoknak bő és nyilványos forrásait az általa szerzett anyaszentegyházának hü kebelében letette. Minthogy pedig az ember testből és lélekből állván, a láthatatlan lelki dolgokra csak látható testi dolgok által emelkedhetik: isteni Megváltónk az üdvösség elnyerésére szükséges eszközöknek, az isteni malasztoknak, kiosztását úgy rendelte el, hogy a benne hivő emberek ezen láthatatlan isteni ajándékokban némelly látható külső jelek által részesüljenek. — Ezen Krisztus Urunk által a mi megszentelésünkre rendelt látható jelei a láthatatlan isteni malasztoknak azon szertartások, mellyeket hitünk tanítása szerint Szentségeknek nevezünk. Ezeknek isteni munkálkodás-módját elménkkel ugyan meg nem foghatjuk; hanem az Isten igéjén alapult hitnek világánál csak álmélkodva csodálhatjuk. Ezen Szentségek közt a keresztség után számláljuk a Bérmálást, melly szó annyit tesz: mint megerősítés; minthogy az által a keresztségben nyert megszentelő malaszt bennünk öregbíttetvén, egyszersmind azon különös isteni malasztban is részesülünk, melly által az igaz üdvözítő hitben megerősíttetünk, s mintegy ezen hitnek bátor bajnokivá fölszenteltetünk, hogy ezen hitet állhatatosan valljuk és szerinte éljünk.

Ezen szentségnek isteni eredetéről teljesen meggyőződhetünk. Ugyan is, az apostolok cselekedeteinek könyvében olvassuk, hogy „tudósíttatván az apostolok, kik Jerusálemben valának, a felől, hogy Szamaria bevette volna az Isten igéjét, elküldék hozzájok Pétert és Jánost. Kik oda érkezvén imádkozának érettök, hogy elvennék a Szentlelket; mert még senkire közülök nem szállott vala, hanem csak megkereszteltettek vala az Ur Jézus nevében. Akkor rájok tevék kezeiket, és ők vőnek Szentlelket.“ [1]) Már ezekből kitetszik, hogy az apostolok kezeiknek rájok-tétele és imádsága által a már megkeresztelt szamariabeliek a Szentlélek erősítő malasztjaiban részesültek. Itten tehát olly szertartásról vagyon szó, mellynél fogva az apostoli kéznek föltétele mint külső jel és az imádság mint Isten igéje által a Szentlélek malasztja adatik a megkeresztelt embernek. Az illy szertartást pedig, mellyben valamelly külső jel és Isten igéje által isteni malaszt eszközöltetik a hivekben, Szentségnek nevezünk. Minthogy pedig az isteni malasztnak közlése minden emberi hatalmat és tehetséget fölül múl: világos, hogy az apostolok ezen isteni malasztot eszközlő szertartást nem önnön hatalmukból, hanem isteni tanítójoktól Jézustól rájok ruházott hatalomnál fogva gyakorolták. Ezekből tehát nyilván kitetszik a Bérmálás Szentségének istini eredete. A mit pedig e részben az apostolok cselekedtek, azt cselekedték utánnok a püspökök azon hatalomnál fogva, melly az apostolokról rájok szállott. És ugyan azért ezen Szentség az apostolok idejétől fogva mindekkoráig a ker. kath. anyaszentegyházban rend szerint a püspökök által szolgáltatik ki.

II.

A mi továbbá a bérmálás szentségének munkálódó erejét illeti: ez a már fönebb említettek, és az anyaszentegyháznak csalhatatlan tanítása szerint e következendőkben áll: 1-ör a Bérmálás szentsége neveli a szent keresztség-

[1]) Apost. csel. 8, 14—17.

ben nyert megszentelő malasztot, melly által az Isten iránti szeretet bennünk öregbíttetik, hogy az ő akaratjának teljesítésére hajlandóbbak, és így az Isten előtt kedvesebbek legyünk. Ezen kivül 2-or a Bérmálás szentsége még különös isteni malasztot szerez a megkeresztelt embernek, melly által ő az igaz hitben megerősíttetik, hogy azt bátran és állhatatosan vallja és szerinte éljen. — Kitetszik ez a Szentlélek malasztjának azon munkálódó erejéből, melly az apostolokban és első keresztényekben csodálatra méltó eredményeket szült. Milly erőtlenek, milly félénkek valának az apostolok a Szentlélek eljövetele előtt! Alig mutatá magát Getzemane kertben az ellenséges csoport, már is megijedvén szét futának, s az ellenség kezében hagyák isteni mesteröket. Hát Péter apostol, ki kevéssel azelőtt szentül fogadá Jézusnak, hogy őt meg nem tagadandja, ime látván mesterének elfogatását és a főpap elé hurczoltatását, annyira elveszté bátorságát, annyira elfelejté Jézusnak adott igéretét, hogy egy gyenge szolgálónak kérdésére megretten, isteni mesterét megtagadja, és meg is esküszik, hogy nem ismeri őtet. De ime, miután a Szentlélek az apostolokra szállott: milly változást látunk előbbi és mostani magokviselete közt? Ugyan azon Péter, ki ez előtt félelemmel telve mesterét megtagadta, most már bátor lélekkel lép föl Jerusálemben, nyilván hirdetvén a zsidók által megöletett, és harmadnapon halottaiból föltámadott názáreti Jézust. Ugyan azon apostolok, kik Krisztus elfogatásakor elszéledtek, és a zsidóktóli félelemből elrejték és elzárták magokat, most a Szentlélek eljövetele után bátran hirdették az evangeliumot; semmi akadálytól nem tartván, semmi veszedelemtől, sőt a haláltól sem rettegvén, sőt örülvén, hogy méltók lettek Jézus neveért gyalázást, üldözést szenvedni. — Ugyanazon Szentlélek erősítő malasztja munkálódott azon számtalan keresztényekben, kik az apostolok idejétől fogva a keresztény hitet állhatatosan vallották, hirdették, terjesztették és készebbek voltak megvetést, gyalázást, üldözést, sőt erőszakos halált is szenvedni, mintsem hitöket megtagadni. Ime, illy hathatósan munkálódott a Szentlélek erősítő malasztja az apostolokban és számtalan keresztényekben, kiket mint

confessorokat — hitvallókat, — vagy martyrokat — vértanukat — tisztelünk.

Már pedig mi ránk nézve is igen kivánatos, sőt szükséges a Szentlélek erősítő malasztja, hogy hitünket minden körülményekben állhatatosan valljuk, és szerinte éljünk; mert ámbár a mi időnkben s mi köztünk hitünk vallása miatt olly üldözések, mint a kereszténység első századaiban nem divatoznak; de mégis előadhatják magokat olly körülmények, mellyekben erős és bátor lélek, s nagy önmeggyőzés szükséges arra, hogy hitünket nyilván és állhatatosan valljuk, és a szerint éljünk, annak tanításait, rendeléseit mindenben kövessük, annyi kisértetek ellenére, mellyek a test, világ és gonosz lélek által elénk gördíttetnek: kívánatos mondám, sőt szükséges mi ránk nézve is a Szentlélek erősítő malasztja; mert e nélkül a gyarló ember könnyen fog engedni a kisértő körülményeknek; s azok által elcsábíttatván vagy megrettentetvén, vagy hitének állhatatos vallásában ingadozni, vagy az a szerinti önviseletére nézve gyakran botlani, sőt elesni is fog. Minthogy tehát a bérmálás szentségében mi is ugyanazon Szentlelket, és ugyanazon végre nyerjük, mint az apostolok és első keresztények: bizonyos az, hogy a bérmálás szentsége nekünk különös erősítő malasztot nyujt, hogy hitünket állhatatosan valljuk, s a szerint éljünk. —

A bérmálásnak ezen különös munkálódó erejét foganatosan jelentik és példázzák a bérmálási szent szertartások is. Ugyan is: először a fölszentelt püspök kiterjeszti kezeit a bérmálandók fölött és imádkozik az Atya Istenhez, hogy az ő szent fiának Jézus Krisztusnak érdemei végett, bocsássa alá a Szentlelket a bérmálandókra, ki értelmöket megvilágosítsa az üdvösséges igazságoknak megismerésére, szivöket pedig s akaratjokat megerősítse és hajlandóvá tegye azoknak követésére. — Azután a püspök a szentelt chrismával, melly olajból és balsamból áll, a bérmálandó homlokát megkeni, ujjával keresztjelet formálván s ezeket mondván: „Megjelellek téged a kereszt jelével és megerősítlek téged az üdvösség kenetjével az Atyának, Fiunak és Szentléleknek nevében. Amen. Békeség veled.“ — Már az olaj erősíti a tagokat, azért a régieknél a küzködők testei olajjal kenettek meg, hogy ez által alkalma-

tosabbak legyenek a küzködésre, és az ellenfél legyőzésére. A balsam pedig kellemetes illatjáu kivül rothadástól őrzi meg azon tárgyat, mellyre kenetik. Igy tehát az olajból és balsamból álló szentelt chrismával való megkenés igen alkalmatos a Szentlélek azon malasztjának foganatos jelentésére, mellyel a bérmálás szentségében megerősíttetünk, hogy hitünket állhatatosan valljuk, és szerinte éljünk. — A szent keresztnek a homlokon a szent olajjali formálása pedig arra inti a bérmálandót, hogy a keresztet, úgy mint hitünk és üdvösségünk jelét soha se szégyenelje, s a keresztfán érettünk fölfeszíttetett Jézust, és annak isteni tanítását bátran és állhatatosan vallja. — Továbbá ugyanazon szertartás, melly szerint a püspök a bérmálandó homlokát megkenvén, a szent kereszt jelét rányomja, mondván: megjelellek téged a kereszt jelével, jelenti egyszersmind azon eltörülhetetlen jelt, melly a bérmálás által a bérmált lelkére nyomatik, melly által ő minden más meg nem bérmáltaktól megkülönböztetik, s melly miatt a bérmálást egyszernél többször fölvenni nem szabad, és nem is szükséges; mert a ki egyszer eltörölhetetlenül meg van jelelve, és Krisztus bajnokává szentelve, annak nem szükséges többé ujonnan megjeleltetni. — Végre a püspök a bérmáltat arczul üti; mi azt jelenti, hogy a bérmált embernek késznek kell lennie hiteért, ha szükséges, gyalázatot, üldözést békével türni inkább, mint ezek elkerülése végett hitét megtagadni.

III.

Mind ezekből már könnyü átlátni és meghatározni, mellyek legyenek a bérmáltaknak kötelességeik. 1-ör adjanak hálát az Istennek azon nagy kegyelemért, mellynél fogva őket a Szentlélek malasztjával fölékesíteni, és megerősíteni méltóztatott; mellynek segítségével minden jónak követésére s üdvösségök munkálására alkalmatosakká tétettek. — De egyszersmind 2-or igyekezzenek ezen szent malasztot lelki hasznukra és üdvösségökre fordítani, vele együtt munkálkodván, mert az Isten malasztja a mi tulajdon munkálódásunkat, igyekezetünket ki nem zárja, fölösleggé nem teszi, sőt azt

megkivánja, s csak a mi erőtlenségünk fölsegélésére s megerősítésünkre adatik. — Ennél fogva, minthogy a bérmálás szentségében a Szentlélek malasztját különösen arra a végre nyerjük, hogy hitünket állhatatosan valljuk s a szerint éljünk: következik 3-or a megbérmáltaknak azon kötelessége: hogy hitöket állhatatosan valljják. Ezen kötelesség pedig azt hozza magával, hogy a mikor Isten dicsősége, vagy felebarátunk lelki épülése megkivánja, készek legyünk hitünket bátran, állhatatosan megvallani, ha bár mások hitünk miatt csúfolnának, kinevetnének, gyaláznának, vagy akár miként üldöznének. Emlékezzünk meg a mi mennyei tanítónk azon bátorító szavaira: „A ki engem megvall az emberek előtt, megvallom én is őt mennyei atyám előtt.“ [1]) Jaj tehát az ollyan embernek, ki a szégyennek, gúnynak, üldözésnek félelméből, vagy földi haszon, vagy emberi tekintet végett igaz hitét, s ez által Krisztusát megtagadja; vagy azt, a hol szükséges volna, bátran vallani elmulasztja; mert őt illetik Krisztusnak ama rettentő szavai: „A ki pedig engem megtagad az emberek előtt, megtagadom én is azt mennyei Atyám előtt.“ [2]) — Végre 4-er a megbérmáltaknak kötelessége: hitök szerint élni; mert nem elég az üdvösségre csak hinni, vagy hitünket szóval vallani; hanem szükséges hitünket jó cselekedetek által is bebizonyítani, s életünk módját hitünk tanítása szerint elintézni, mert Krisztus azt mondja: „Nem mindenik, ki mondja Uram! Uram! megyen be mennyeknek országába, hanem a ki mennyei Atyám akaratját cselekszi, az megyen be mennyeknek országába;“ [3]) és szent Jakab apostol mondása szerint: „A hit jó cselekedetek nélkül holt, és mitsem használ az üdvösségre.“ [4]) Éljünk tehát K. A. hitünk szerint, az az, a ker. katholika hitnek tanítása s az Istennek ebben előadott akaratja szerint; engedelmeskedjünk az anyaszentegyháznak, úgymint Krisztus által rendelt és az üdvösségre vezető csalhatatlan tanítónknak; alkalmaztassuk magunkat ennek elveihez és rendelményeihez; mert ezek bizonyosan az

[1]) Máté: 10, 32. — [2]) Ugyanott. — [3]) Ugyanott 7. — [4]) Jak. 2, 14, 26.

Isten igéjével megegyeznek, s az örök üdvösségre vezérlenek. Ne legyünk egykedvüek hitünk iránt; sem pedig hanyagok hitünk rendelményeinek és szertartásainak gyakorlásában; — szóval, ne csak szóval valljuk magunkat keresztény katholikusoknak, hanem bizonyítsuk be tetteinkkel is, és egész életünkkel, hogy nem csak név szerint, hanem valódilag igaz keresztény katholikusok vagyunk.

* * *

Ennél fogva ujítsuk meg mai napon azon szent szövetséget, mellyre Urunkkal Istenünkkel már a szent keresztségben léptünk és a bérmálás szentségében nyert, vagy illetőleg nyerendő Szentlélek malasztja által megerősíttetve őrizzük meg hiven üdvözítő szent hitünket, hogy e szerint élvén, már is életben azon szent békeséget érezhessük, mellyet a világ nem, hanem csak Isten lelke adhat, s melly az Istenhez hiven ragaszkodó lélek önjóismeretében és csendes nyugodalmában, — azon boldogító öntudatban — áll : én az Istené vagyok.

De le nem léphetek e szent helyről a nélkül, hogy még különösen hozzátok ne intézzem szavaimat kedves gyermekeim! kik ma a bérmálás szentsége által Krisztus bajnokaivá fogtok fölkenetni. Ti ma kimondhatatlan szerencsében részesültök. A Szentlélek ur Isten fog malasztjával szivetekbe szállani, ha annak elfogadására, — mit jámborságtokról föl is teszek, — méltólag elkészültetek. Ugy-e, lelketek olly tiszta, mint a napsugár; nincs abban semmi folt, semmi bün. Telve szivetek azon jó szándékkal, hogy ti csak Krisztusnak akartok élni. Gerjedjen, oh gerjedjen szivetek ezen jó szándék kiséretében, és nyiljanak meg ajkaitok ezen buzgó imádságra : Jöjj, jöjj el Szentlélek ur Isten! szállj szivünkbe szent ajándékiddal; világosítsd értelmünket, hogy a mennyei Atyának kedves, és minket egyedül üdvözítő mennyei igazságot megismerjük; gyulaszd szivünket, hogy azt szeressük; erősítsd akaratunkat, hogy azt kövessük. Adj malasztot és erőt, hogy valóságos bajnokok lehessünk, kik a bün és az abból származó minden veszély ellen kifáraszthatatlan állhatatossággal harczoljunk, Jézus hitének, és abban az egy örök

igazságnak védelmére bátran mindenkor kiálljunk, és így Jézusnak ne csak minmagunkat hiven megtartsuk, hanem neki még azokat is megnyerjük, kik őt nem ismerik, vagy legalább úgy élnek, mintha nem ismernék. Hadd terjedjen általunk is itt e földön az Isten országa, hogy ott minél többen — hogy mindnyájan — részesüljünk azon mennyei örömökben, mellyeket se szem nem látott, se fül nem hallott, se az emberi elme ki nem gondolhat, mellyeket az Isten azoknak készített, kik őt szeretik. Amen.

Szentháromság-vasárnapra. I.

Elmenvén, tanítsatok minden népeket, keresztelvén őket az Atyának, Fiunak, és Szentléleknek nevében. — Máté: 28, 19.

Szent Pál a romaiakhoz irt levelében, a megigazulásról, a titokteljes kegyelmi elválasztásról elmélkedvén, Isten mélységes itéleteinek megfoghatlansága miatt bámulattal eltelve, és saját csekélységének érzetétől áthatva szent áhitattal fölkiált: „Oh Isten bölcseségének és tudományának mélységes gazdasága! milly megfoghatatlanok az ő itéletei, és kivizsgálhatatlanok az ő utjai. — Mert ki láthat keresztül az Urnak végzésein, avagy ki volt az ő tanácsosa? Avagy kicsoda adott előbb valamit neki, hogy viszszaadathassék annak? Mert ő tőle, s ő általa, s ő benne vannak mindenek; ő neki legyen dicsőség örökké!“ [1]) — Ezen alázatteljes érzettel léptem föl én is mai nap e szent helyre; s félelem és rettegéstől meghatva nyitom meg ajkaimat, hogy hozzátok a három személyü egy Istenről, az Atyáról, és Fiuról, és Szentlélekről szóljak. Hogyan is ne? Egy hozzája közelítést nem engedő világosságban lakozik, mondja sz. Pál, kit senki az emberek közül nem látott, de nem is láthat“ [2]); „kit senkisem ismer, hanem csak a Fiu, és a kinek a Fiu ki akarja nyilatkoztatni“ [3]): és én por és hamu merjek-e hozzá közelíteni?

[1]) Rom. 11, 33. — [2]) I. Tim. 6, 16. — [3]) Máté: 11, 27.

merjek-e róla szólani? — Közelítek hozzá, szólok róla e szent órában; de nem, mintha megfejteni akarnám: mikép van egy Istenben három isteni személy Atya, Fiu, és Szentlélek, úgy, hogy ámbár Isten az Atya, Isten a Fiu, Isten a Szentlélek, még se legyen három, hanem csak egy Isten; hanem, hogy imádva e szentséges titkot

azon védokokról elmélkedjem, mellyeken a három személyü egy Istenben- az Atyában-, Fiuban- és Szentlélekbeni hitünk alapul.

Ha valaha, most, midőn e szentséges titok fölött elmélkedem, érzem leginkább parányiságomat, érzem méltatlanságomat. Azért, hozzád emelem föl szivemet és kezeimet imádandó Szentháromság egy örök Isten! ha valaha méltó voltam meghallgattatni, esedezem, hallgass meg most, midőn kérlek: Oh hatalmas Isten! ki Isaiás profétának ajkait izzó szénnel megtisztítád, kegyteljes irgalmasságod szerint tisztítsd meg az én szivemet és ajkaimat, hogy e szentséges titkot méltóképen hirdethessem. És lebegj szent lelkeddel ezen ájtatos gyülekezet fölött, és nyisd meg sziveiket, hogy szavaim siker nélkül el ne hangozzanak. — Figyelmezzetek.

* * *

Hogy csak egy Isten van, azt az isteni kinyilatkoztatás világosan tanítja. „Én vagyok Jehova a te Istened, mondja az Ur Mózes által a Szinai hegyen, idegen isteneid ne legyenek én mellettem“ [1]). Ez vala Mózes törvényének alapigazsága. E mellett küzdöttek a próféták. Jézus is úgy tünteti azt föl, mint üdvösségünk alapját, midőn mondja: „Ez az örök élet, hogy megismerjenek téged egyedül igaz Istent“ [2]). Ezt taníták az apostolok is: „Egy az Ur, egy a hit, egy a keresztség, egy az Isten, ki mindenek Atyja, ki mindenek fölött vagyon“ [3]).

De hogy az egy Istenben három isteni személy van, Atya, Fiu és Szentlélek, szinte az isteni kinyilatkoztatás tanítja. — Ennek nyomaira már az ó-szövetségben is akadunk.

[1]) II. Móz: 20, 2—3. — [2]) Ján. 17, 3. — [3]) Efez. 4, 5—6.

Így már Mózes első könyvében ekként szól a Teremtő: „Teremtsünk embert a mi képünkre és hasonlatosságunkra“ [1]; minthogy pedig Dávid a zsoltáros próféta eme szavai szerint: „Az Úrnak szava által alkottattak az egek, és szája lehelete által azoknak minden ékessége“ [2], a teremtésnek nagyszerü munkájában az Ur, sz. János szerint az Ige [3], és a Lélek működött: ki nem látja át, hogy már a Teremtőnek fönebb említett szavaiban a Szentháromság titka rejlik? Avagy a három angyalnak Ábrahámnáli megjelenése [4], kiknek egyikében több szent atya állítása szerint Ábrahám az élő Istenre ismert, nem volt-e a Szentháromságnak előleges ábrázolása? A próféták irataiban a világ Megváltója úgy jellemeztetik, mint Emmanuel, igaz Isten [5]; kit minden nemzetek imádni fognak; ki az Atyának jobbján fog ülni [6]. A Szentlélekről pedig, midőn e világra eljövend, számtalan csodák jövendöltetnek [7]. Isaiás látván az Istent mennyei dicsőségének székében, hallja a boldog lényeknek ekképen zengő énekét: „Szent, szent, szent a világnak Ura Istene, teljes az egész föld dicsőségével“ [8]; e háromszorozott szent szó, sz. Gergely pápa szerint, a három isteni személyt jellemzi. — „Az Ur Isten küld engem, és az ő Lelke“ [9]; így szól a Fiu önmagáról, kit az Ur Isten, az Atya és az ő Lelke külde.

Azonban mégis e nagytitoknak teljes kinyilatkoztatását egyedül Jézusnak köszönheti a világ. És valóban már fogantatásakor, a Szentháromság titka világosan lőn kinyilatkoztatva. Ugyanis: ártatlan gondolatokba merülten ül Mária Názáret városában édes szülői körében, midőn Gábriel arkangyal, az isteni követ, e szent Szűz előtt megjelenvén, e szavakkal tisztelé: „Üdvözlégy kegyelemmel teljes: az Ur teveled“ [10]. Keresztény lelkek! ki küldötte Gábrielt Máriához? Ő, a mindenek fölött való, ki őt kegyelemmel eltölté. — Ime, az Atya Isten személye. — Hogy ő fiat fog szülni, ki a magasságbelinek fia leszen; ezt hirdette az angyal Máriának eme szavakkal: „A szent, melly tő-

[1]) I. Móz. 1, 26. — [2]) Zsolt 32, 6. — [3]) Ján. 1, 3—4. — [4]) I. Móz. 18, 2. — [5]) Isai. 7, 14. — [6]) Zsolt. 109, 1. — [7]) Joël. 2, 28. — [8]) Isai. 6, 3. — [9]) Isai. 48, 36. — [10]) Luk. 1, 28. —

led születik, Isten fiának hivatik“ [1]) — Itt a Fiunak személye. — Végre, kinek erejéből és hatalmából fogantatik a szeplőtelen Szűz méhében az Isten fia? Halljátok ismét az Angyal szavait: „A Szentlélek száll terád, és a Főmagasságunak ereje megárnyékoz téged“ [2]). Nem világos-e itt, a Szentlélek személye? — Igaz tehát: hogy már Jézus fogantatásakor kinyilatkoztatott az emberi nemnek a Szentháromság titka. — Továbbá, minekelőtte Jézus mennyei Atyjától rábizott hivatalát, az emberi nem tanítását, életének harminczadik évében megkezdené, Keresztelő János által a Jordán vizében megkereszteltetett. Egy soha nem látott csoda tünemény lepé meg a bámuló világot. Azon perczben, mellyben Jézus följöve a vizből, megnyilának az egek, és látá az Isten Lelkét alájönni mintegy galambot, és ő rá szállani. És ime szózat lön mennyekből, mondván: „Ez az én szerelmes Fiam, kiben nekem kedvem telt“ [3]). Így lőn Jordánnak partjain ünnepélyesen kihirdetve a világnak, az egy istenségnek három személyüsége. És a világ bámulá s imádá a Csalhatatlant, ki illy világosan nyilatkozék isteni mivolta felöl; — bámulá és imádá, mert sz. János szavai szerint: „hárman vannak, a kik bizonyságot tesznek mennyben: az Atya, az Ige, s a Szentlélek; és e három egy“ [4]). — Igen! az Atya, kit lélekben és igazságban kell imádni; a Fiu, ki az Atya által küldetett, s az Atyával egy lényegü, egy természetü; és az Igazság lelke, a Vigasztaló, ki Jézus egyházával örökké megmarad, és ója minden tévedéstől; és e három egy.

Midőn pedig Jézus tanítói pályára lépett, tüstént Atyjáról kezde szólani, ki az egekben van [5]), ki őt e világra küldte [6]), kinek dicsőségét előmozdítani egyedüli czélja [7]). — Azonban Krisztus magáról is elégszer vallá: hogy ő az Atya Istennek valóságos fia [8]), ki annak karjai közül az emberi nemnek megváltása végett szállott e földre [9]); hogy ő az Atyában, és az Atya ő benne vagyon [10]); hogy őtet vagy az Atyát látni mindegy [11]); hogy ő és az Atya egy [12]). — De fölséges vallomásokat tesz a Szentlélekről is. Hányszor beszél-

[1]) Luk. 1, 35. — [2]) U. ott. — [3]) Máté: 3. 16, 17. — [4]) Ján. 5, 7. — [5]) Máté: 16, 17. — [6]) Ján. 6, 58. — [7]) Ján. 17, 4. — [8]) Márk. 5, 7. — [9]) Ján. 3, 17. — [10]) Ján. 11, 38. — [11]) Ján. 14, 9. — [12]) Ján. 10, 30.

gete kedves tanítványai körében a Szentlélekről? Így erősíté: hogy a Szentlélek az Atyától való, hogy őt az Atya e világra fogja küldeni; ki azt fogja beszélni, mit az Atyától hallott; hogy tulajdon mennybemenetele után a Szentlélek fogja tanítványit megőrizni minden veszedelem ellen, a szomoruságokban vigasztalni, minthogy ő, úgy mint a Fiu Istentől különböző tanító fog e világra küldetni [1]). Illy bizonyítványokkal telvék az evangéliumok. Jézus tehát maga a Szentháromság titkát, mint religiojának alapigazságát, elég világosan tanította.

Azonban a Szentháromság titkának legvilágosabb, legfényesebb bebizonyítása találtatik a mai evangéliumban. Midőn tudniillik a világ Megváltója kedves tanítványinak kevéssel menybemenetele előtt az evangelium hirdetésére parancsot adott, akará: hogy azokat, kik tanításaiknak hódolnak, megkeresztelják az Atyanak, Fiunak és Szentléleknek nevében. Ime, maga Krisztus meghatározá: kinek nevében keresztelják meg a hivőket. Már keresztények! gondolhatja-e valaki az alázatos Jézusról, ki teljes életét az emberiség javának szentelé, hogy ő magát és a Szentlelket az élő Istenhez hasonlónak lenni mondja; hogy minden keresztényt a maga és Szentlélek nevében úgy, mint az Atyáéban keresztelni parancsolja: ha ő magában és a Szentlélekben csak teremtményeket, nem pedig valóságos isteni személyt, és természetet ismer vala?

Vegyük föl most K. A.! azon igazságot, mellyet az ó és uj isteni kinyilatkoztatás olly hathatósan bebizonyít, s mellyet a mi józan elménk is világosan átlát: hogy csak egy Isten van; s tegyük hozzá, hogy Jézus evangéliumában számtalan helyeken velünk nyilván három isteni személyt ismertetett meg: mi egyéb a következés, mint a mit az egész hajdani és mostankori igaz kereszténység egy szivvel vall: hogy csak egy az Isten természetében és három személyében.

Ez az a fölséges megnyugtató tanítmány, mellyet az egyház tizenkilencz századokon át a legelkeseredettebb megtámadások közt is hiven megőrzött. Ez az a lélekemelő ta-

[1]) Ján. 14, 16, 26.

nítmány, mellyért a világnak legbámultabb férfiai, a legnagyobb elmefeszítéssel, harczoltak. Ez ama sziverősítő tanítmány, mellyért olly sok millió martyrok vére folyt. — Már a kereszténység zsengéjében római Kelemen állítása szerint, ki szent Péter tanítványa volt, a keresztények első gyülekezeteiben zengett e dicsőítő ének: „Dicsőség az Atyának, Fiunak, és Szentlélek Istennek.“ — A következő második és harmadik században, a római pogány császároknál különféle hamis vádak között Isten tagadásról is vádoltattak a keresztények; de erre Justinus és Athanagorás keresztény bölcsek így feleltek Antoninus és Aurelius császárokhoz irt védelmező irataikban: „Milly törvénytelenül és hamisan rágalmaztatnak istentagadással a keresztények, kik az Atya, Fiu és Szentlélek Istent imádják.“ De, hogy hosszas ne legyek illy világos dologban, halljuk sz. Ágoston Doctort, ki Krisztus születése után 480 körül élt, ki többnyire azon szent atyáknak iratait mind olvasta, kik ő előtte éltek; ő így beszél a Szentháromságról irt első könyvében: „Mindnyájan, kik előttem a Szentháromság felöl elmélkedtek, kiknek irásait, mellyeket csak megkaphattam, mind olvastam, abban fáradoztak: hogy a szentirásból megmutassák, hogy a három Isteni személy Atya, Fiu és Szentlélek egy természetü Isten.“

Mire nézve a keresztény katholika egyház, mint Jézus tanításának hű őre, valahányszor e tanítmány kárhozatos merénnyel megtámadtatott, fölkelt annak védelmére, s a megátalkodott vakmerőket kebeléből kizárta. Szeplő nélkül vevén az egyház az apostoloktól e fölséges tanítmányt, valamint mindig, úgy most is az Atyának, Fiunak, és Szentléleknek nevében keresztel; e három személyü egy Isten nevében szenteli föl papjait, oltárait, templomait; ennek nevében osztja ki a Krisztustól rábizott lelki kincseket. — Hgyjük tehát ezen igazságot tántoríthatatlan hittel: mert a legszilárdabb alapon — Istennek tekintélyén — nyugszik az. És legyen az bár elménknek megfoghatatlan: de tudván egy részről, hogy sz. Pál szerint megfoghatatlan az Isten bölcseségének és tudományának gazdagsága; más részről pedig azt is tudván, milly korlátozott a mi elménk: mi természetesebb, mint hogy teljes tisztelettel földre borul-

va hódoljunk Isten csalhatatlan szavainak, és bámulva imádjuk a Véghetetlent, ki előtt magasztos áhitattal hajolnak meg a szent angyalok, s a megalázódás érzésétől áthatva, dicsőítő énekzengeményekben törnek ki. Isten végtelen, s azért megfoghatlan. Ez a legfölségesebb magasztalás, melylyel az emberi nyelv Alkotóját dicsőítheti; mert ha Isten végtelen és megfoghatlan nem volna, úgy megszünnék valóságos Isten lenni; és lenne a többi teremtményhez hasonló határozott lény. —

De milly képtelenség is volna a Szentháromság mélységes titkát hinni nem akarni csak azért, mert elménk azt meg nem foghatja? Ha csak azt akarjuk elhinni, mit gyenge elménkkel megfoghatunk: úgy kénytelenek leszünk a teremtést, az örökkévalóságot, a mindenséget, sőt önlétünket is kétségbe hozni; mert mindez rejtély előttünk. Vagy ki magyarázza meg, milly természeti erő munkálódik a porban fetrengő parányi féregben? milly hatalom fejleszti ki a mezők csodaszinü virágait? milly nedv kering, és eszközli a bokrok törpe, s a terebélyes tölgyek égig nyúló növését? Vagy e földről fölememelkedvén az egekbe, kérdem, ki mondja meg nekem: miből áll a csillagok ragyogása, a szelid hold halvány világossága, s a napnak égető heve? Ki mondja meg nekem: miképen lesz egy parányi kis magból fellegekkel mérkőző terebélyes fa? miképen tünik elő az aczélnak a kohávali összekocczanására a tüz? Igen! magyarázza meg nekem, a ki tudja, — de ki tudja? — miképen függ össze a bennünk lakozó, minket éltető lélek a testtel? — A gondolat, melly agyunkban fölvillanik, és ismét eltünik; az érzemény, melly szivünket hevíti, rejtély előttünk: és a három személyü egy Istenség mivoltát mégis meg akarnók fogni? Mérd meg oh ember! ha birod, a feneketlen örvények mélységét; és ha megmérted, tudjad, hogy még egy megmérhetetlen tér van előtted a Teremtőig. Vagy te még a megmérhetetlent is meg akarod mérni? Ha a napnak fényébe mereszted szemeidet, elveszted azok világát: és te bátorkodnál azon fénybe tekinteni, melly a napot is tündöklővé teszi? Alázd meg magadat, oh gyenge ember! Hallgass, te lankadt emberi elme! és merülj imába gyengeséged, semmiséged alázatos érzetében várva ama nagy napot, melly az

örökkévalóságot előtted megnyitandja. Akkor elméd sötétsége el fog tünni; szemeidtől a fátyol fölebbeni, és az Istent fogod szinről szinre látni, látni a maga valóságában és dicsőségében.

* * *

Addig is szivünk legmélyebb alázatosságában imádni akarjuk, nem pedig elménk gyengeségével megfogni a Megfoghatatlant, a három személyű egy Istent! — Igen imádni, mig csak kebelünkben emberi sziv dobog, — imádni utolsó leheletünkig kiáltván szent Pállal: „Uram! Kicsoda szakaszthat el minket a te szeretetedtől? nyomoruság-e? szorongatás-e? üldözés-e? éhség-e? mezítelenség-e? veszedelem-e? fegyver-e? Bizonyos vagyok, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelmek, sem hatalmasságok, sem jelenvalók sem következendők, sem akármelly egyéb teremtmény nem szakaszthat el minket az Isten szeretetétől.“ [1]) Mondjuk azért egy szivvel és lélekkel: Imádás, hála, dicséret és dicsőség az Atyának, Fiunak és Szentlélek Istennek. Amen.

[1]) Rom. 8: 35, 38, 39.

Szentháromság-vasárnapra. II.

Elmenvén az egész világra, tanítsatok minden népeket, keresztelvén őket az Atyának, Fiunak, és Szentléleknek nevében. — Máté: 28, 19.

Mai napon üli az egyház azon fölséges titkot, mellyet az Isten Krisztus fogantatásakor az angyal által, a Jordánbani kereszteltetésekor pedig önmaga által kinyilatkoztatott, és Krisztus nyilván tanított; t. i. a Szentháromság titkát, melly által hiszszük: hogy egy az Isten természetében, és három személyében, Atya, Fiu, és Szentlélek; hogy az Atya öröktől való, de öröktől való a Fiu, öröktől való a Szentlélek is, és még sincs három, hanem csak egy örök Isten; hogy az Atya senkitől sem teremtetett, a Fiu az Atyától öröktől született, a Szentlélek az Atyától és Fiutól öröktől fogva származott.

Tanította ezt Krisztus, midőn apostolinak megparancsolá, hogy elmenvén tanítsanak minden népeket, kertsztelvén őket az Atyának, Fiunak, és Szentléleknek nevében. [1]) Tanította, midőn ellenségei előtt többször megvallja, hogy ő mennyből szállott alá [2]) az Atyának karjai közül, ki e világot semmiből alkotta, és hogy ő az Atyával egy természetü; [3]) tanította, midőn apostolinak a vigasztaló Szentlelket igéré, ki megtanítja őket minden igazságra. [4]) Ezt tanították az apostolok. Ezt tanította mindenkor az egyház is. És ez elég annak begyőzésére, hogy hinnünk kell a

[1]) Máté 28, 19. — [2]) Ján. 6, 28. — [3]) Ján. 10, 30. — [4]) Ján. 16, 13.

Szentháromság titkát. De mit is szóljak bővebben e mélységes titokról, midőn az minden emberi értelmet fölül mul? Mit szóljak, midőn mi földnek porai korlátolt értelmünknek gyengén pislogó világánál még a földi dolgokban is csak tapogatódzunk, az istenségnek tökéletes megvizsgálásához pedig teljesen nem férhetünk? — Nem, nem szabad itt nekünk tovább ereszkednünk annál, mint hogy az Isten kijelentette; s ezen megnyugodván, várjuk el a pillanatot, midőn majd a fátyol szemünk elől föllebbenik; midőn már többé nem tükörben és ábrázolatban, hanem szinről szinre látandjuk az Istent az örökkávalóságban. Most pedig mig e földön vándorlunk, hajoljék meg büszke elménk az isteni bölcseség előtt, s a földnek poráig megalázodva imádjuk e titkot és higyjük, mert az Istenfia tanította azt.

Mit tanított az Istenfia e mélységes titokról, már e napi egy beszédemben előadtam. De minthogy nem elég, hogy a keresztény katholikus csak higyjen, hanem hite felől cselekedetek általi nyilt vallomást is kell tennie; tanuljuk meg hát mai beszédemből: minő tény által vallja meg a keresztény katholikus Szentháromságróli hitét? A keresztény katholikus megvallja a Szentháromságróli hitet a szent kereszt jele által; midőn t. i. keresztet vetvén magára, mindegyik isteni személyt nyiltan nevezi. E szerint a keresztvetés a katholika egyházban nem valamelly babonaszülte jelentéktelen szokás, hanem hitünk sarkalatos ágazatának megvallása lévén, igen czélszerü leend mai beszédemben e fölött bővebben szólani. Lássuk tehát

a keresztvetésnek értelmét és régiségét.

Figyelmezzetek

* * *

A katholika egyháznak a Szentháromságról szóló tanítása ez: egy az Isten valójában, lényegében, s három személyében, Atya, Fiu, Szentlélek; melly isteni személyeket ámbár egyenkint Urunknak s Istenünknek valljuk, még is három különböző Istent hinni, a katholika hittanítás szerint tiltatunk. Más ugyan az Atyának, más a Fiunak, más a Szentléleknek személye; de egy mind a háromnak istensége, egyenlő dicsősége, örökös fölsége. — E tanítmány fölülmulja

az emberi elme élességét, s nem is volt még világbölcs, ki e mélységes titkot megfejthette volna. Hódolunk azért a végetlen bölcseségnek, s megismervén elménk gyengeségét, imádjuk a Megfoghatatlant az angyalokkal, egy lélekkel mondván: szent, szent, szent, a seregeknek Ura Istene, teljes a menny és a föld az ő dicsőségével. — Ez tanítmány hitünk talpköve. Csak ebből magyarázhatók meg jövendő reményeink, a jóra irányzott minden törekvéseink. Szükséges tehát, hogy a katholikus keresztény a háromszemélyü egy Istenbeni hitét többször megujítsa. Ez pedig legrövidebben, s legczélszerübben történik, midőn az anyaszentegyházban bevett szent szokás szerint az Atya, Fiu, Szentlélek nevében keresztet vet magára; mert mindannyiszor nyilt vallomást tesz a felől, hogy hiszi az Atyát, Fiut, és Szentlelket, kiknek oltalma alá ajánlja magát mindannyiszor, valahányszor keresztet vet magára.

A keresztvetés gyakorlására igen természetesen jöhettek a keresztények. Ugyanis: minden keresztény tudta és tudja azt, hogy Krisztus érettünk, üdvünkért meghalt a kereszten. Szent Pál szerint: Krisztus ártatlan lévén, [1]) — hogy minket megváltson, [2]) — önnön magát mutatta be Istennek áldozatul. [3]) Szent Péter pedig azt mondja: „Krisztus mi érettünk szenvedett, — Ő semmi bünt se cselekedett, se a felől nem vádoltathatott; hanem a mi büneinket maga hordozá az ő testében a keresztfán; az ő sebei által gyógyultunk meg.“ [4]) Az ős buzgó keresztény, midőn ezeket meggondolá, hálaadó szivvel emlékezék vissza a keresztre, s az azon véghez vitt megváltás munkájára, melly Istent az emberrel, eget a földdel kibékélteté. Ezen visszaemlékezés ő benne bizodalmat éleszte az isteni irgalmasság, s a Megváltó érdemei iránt, s keblét a kereszten szenvedett s megholt Jézus iránt szeretetre, s példájának hű követésére gyulasztá. Illy szent és forró érzelmek a buzgó keresztény szivében nem maradhattak elrejtve. Azokat ő valamelly külső jel által is kivánta kinyilvánítani. S mi által jelentheté ki azokat értelmesben s érzékiebben, mint

[1]) Zsid. 7, 26. — [2]) Tit. 2. 14. — [3]) Zsid. 7, 27. — [4]) 1. Pét. 2, 21—24.

a keresztvetés által? — A keresztvetés illykép értelemteljes jel; mert a keresztet, s ezzel a Megváltó Krisztust, ennek kinszenvedését, halálát, s hozzánk viseltető nagy szeretetét hozza emlékezetünkbe. Ez egyszersmind szivemelő jel; mert lelkesíti az embert, hogy ne szégyenlje az emberek előtt felfeszített Krisztusát megvallani; hogy kész legyen Urunk nyomdoki után a keresztet hordozni, kint és halált szenvedni inkább, hogysem hitétől, az igazság s erény ösvényétől elpártolni. Ezekből látható, hogy a keresztvetésre a hálaadó s viszontszerető sziv vonzalmánál fogva nagyon természetesen és igen korán jöhettek a keresztények.

Már a katholika egyház első századában közönséges szokás volt a kereszténveknél, minden dolog kezdetén, minden látogatás alkalmával homlokukra keresztjelet csinálni. Sz. Nicephorus constantinapolyi patriárka irja sz. János evangelistáról, hogy halála előtt kereszttel jelelé meg magát. Tertullianus igy ir az első századból: „Ki és bemenéskor, felöltözéskor, mosdáskor, az asztalnál, a szobában üléskor, s mindenkor akár mit cselekszünk, keresztet vetünk homlokunkra.“[1]) E gyakorlat ugyan a sz. irásban nem parancsoltatik; de tauljuk azt a hagyományokból. A bevett szokás t. i. megerősíté, s a hivők buzgósága mai napig fönntartá azt. Sz. Athanasius int bennünket: „Ha asztalhoz ültök u. m. s a kenyeret kezditek szegni, előbb keresztet vetvén arra, aztán adjatok hálát Istennek.“ [2]) Jerusálemi sz. Cyrillus mondja: „Keresztet vess magadra akár eszel, akár iszol, akár fekszel, szóval: minden dologban s munkában.“ [3]) Aranyszáju sz. János pedig inti a szülőket, mondván: „Anyák tanítsátok kisdedeiteket a keresztvetésre; mig pedig ők ezt tenni nem tudják, ti vessetek homlokaikra keresztet.“ [4]) Sz Ágoston bizonyítja, hogy idejében, ha egy keresztelendőt megkérdeztek: hiszsze Krisztusban? felelé: hiszek, s magát Krisztus keresztjével megjelelé. Nyssai sz. Gergely irja leánytestvéréről sz. Makrináról, hogy a boldogult szemeire, szájára, s szivére keresztet szokott vetni; s hogy őt egy súlyos nyavalyából a keresztjel, mellyet kérésére édes anyja mellére jegyzett, gyógyitá

[1]) Lib. de corona milit. — [2]) Gretser. cap. 20. — [3]) In epist. ad Constantin. — [4]) In lib. Quod Christus sit Deus, n. 9.

ki.[1]) Evagrius szittya barát a negyedik századból irja, hogy sz. Makariustól hallá: mikép már régi szokás volna ásításkor a szájra keresztet vetni. Ez is talán, mint a prüsszentés veszélyt hoza egykor sokaknak; mert az ásítás vagy prüszszentés által a döghalál megrontotta levegőt beszíván, az emberek rögtön meghaltak; s innen keletkezett a szokás, prüszszentéskor mondani: adja Isten egészségére.

Mit a hivek kezdetben csak magányos ájtatosságból gyakoroltak, azt nem sokára a kath. egyház a nyilvános isteni-szolgálatokban és szertartásokban is alkalmazá, úgy, hogy már az is régóta minden szentelésnél és szentség kiszolgáltatásánál keresztvetéssel él. Aranyszáju sz. János mondja: „Üdvösségünknek ezen tisztes jelével senki se utáljon élni. Krisztus keresztét koszoruként hordozzuk; mert az által megy végbe minden, mi üdvösségünkhez tartozik.“ Midőn születünk, jelen az Ur keresztje, s az Atya, Fiu és Szentlslbk nevében avattatik föl az anyaszentegyház uj polgára, s Jézus érdemeinek részesévé tétetik a született kisded. Midőn a bérmálás szentségében a hit bajnokivá kenetünk, hogy a hitünket állhatatosan valljuk, s a szerint éljünk, mitsem gondolván korának vallástalanságával, sem a gunyolódásokkal, s álnok csábitgatásokkal: keresztjel tétetik homlokunkra az Atyának, Fiunak, Szentléleknek nevében. Midőn törődött szivvel a penitentzia szentségéhez járulunk, s könyes szemekkel esdünk Isten helyettese előtt büneink bocsánatjáért: az Atyának, Fiunak, Szentlélek nevében oldoztatunk föl. Midőn Istenszolgái érettünk imádkoznak, s buzgó fohászok közt Istentől ránk áldást kérnek: az Atyának, Fiunak, Szentlélek nevében történik meg az. Mire nézve sz. Ágoston azt mondja: „hogy a Szentháromságbani hit nélkül semmi kegyelmet, semmi üdvösséget, semmi megigazulast nem lehet reméleni.“ [2]) — A keresztény pedig már az előbb is emlitettem szent szokásnál fogva semmi jó foglalkozását meg nem kezdi, ha csak nem az Atyának, a Fiunak, a Szentlélek nevében. És itt helyén van, hogy egy kis észrevételt tegyek a felől: mit tesz az Atyának, Fiunak, Szentlélek nevében, keresztet vetni, s foglalkozásinkat megkezdeni? hogy a ke-

[1]) Gretser. — De Cruce. — [2]) Lib. de Trin.

resztény ne vesse pusztán magára a keresztet, a nélkül, hogy tudná mit jelentenek a szavak, mellyeket akkor kimond.

Ugyanis, az Atyának, Fiunak, Szentlélek nevében, annyit tesz: mint az Atyának, Fiunak, Szentléleknek parancsolatjából, akaratjából, segitségével, vagy tiszteletére akarom-e vagy ama foglalatosságomat véghez vinni; s így egyszersmind e szavak által megvalljuk az Isten mindenhatóságát, elismerjük alacsonyságunkat s erőtlenségünket, mint kik magunk nélkül magunktól, Isten ereje nélkül semmit se mivelhetünk. Ezt a jó keresztény mélyen érezvén magában, midőn reggel az Isten napja bevilágít ablakán, s munkára serkenti őtet; fölnyitja szemeit, keresztet vet magára. hogy az Atya, Fiu, Szentlélek áldja meg őt erővel, s vezesse keresztül az egész napon, mellyen többféle körülmények közt fog forogni. Napközben többszöri munkához kezdvén, azt keresztvetéssel kezdi; mert munkáink jó kimenetelét nem várhatjuk, ha csak nem az Atya, Fiu, Szentlélek segitségével. Midőn asztalhoz ülünk, nem kell-e megismernünk, hogy Isten az, ki megnyitja kezeit, s betölt minden élő állatot áldásival; keresztet vetünk tehát magunkra, s az Atyának, Fiunak, Szentléleknek hálákat adván veszszük annak tápláló adományit. — Ha utra indulunk: keresztet vetünk magunkra, az Atyának, Fiunak, Szentlélek nevében, ki angyalinak megparancsolta felőlünk, hogy kezeikben hordozzanak bennünket. Midőn társaságba, mulatságba keveredünk: keresztet vetünk magunkra, s kérjük az Atyát, a Fiut, a Szentlelket, hogy kisértetbe ne vigyen bennünket, se ne engedje, hogy a kisértetek által meggyőzettessünk. Midőn Isten házába belép a keresztény: keresztet vet magára; mert keresztény, s meghinti magát szentelt vizzel, hogy az Atya, Fiu, Szentlélek mossa le büneinek mocskát, hogy lélekben s igazságban imádhassa Teremtőjét; s ha az Atyának, Fiunak, Szentlélek nevében, Krisztus keresztje alatt kezdtünk imádkozni, bizton várhatjuk, hogy meghallgattatnak kéréseink; mert Jézus maga mondá: „Valamit kértek az Atyától az én nevemben, megadatik nektek.“ [1])

Azonban, midőn mi az Atyának, Fiunak, Szentlélek ne-

[1]) Ján. 15, 16.

vében, keresztet vetünk magunkra; kiterjesztett tenyérrel vessük ki az egész keresztet, úgy a mint illik, érintvén a homlokot, a mellet, s a bal váll után a jobb vállat, mondván: az Atyának, Fiunak és Szentlélek Istennek nevében. Amen. Mi által jelentjük: hogy Krisztus keresztjének, szenvedésének s halálának. mellynek ereje minket a bün és kárhozat bal utjáról az igazulás és üdvösség jobb utjára átvezetett, emlékét mélyen szivünkbe s elménkbe nyomva hordozzuk. — Milly igen hibáznak tehát azon keresztények, kik megváltásunk eme jelét, s a szent kereszt jelét csak imígy amúgy legyezésképen vetvén magokra, mintegy csúfot üznek ezen üdvösséges jelből, mellynek egy katholikús ember előtt mindenkor tisztelet-jelnek kellene lennie; s az Atya, Fiu, Szentlélek, a mi Istenünk nevét mintegy elvetik. Nem tudják-e ezen keresztények, hogy szent és rettenetes az Úr neve, melylyet figyelem nélkül kiejteni soha nem kellene? Különben ők lesznek azok, kikről elmondhatni: ez a nép csak szájjal dicséri az Urat. Pedig ama végső pillanatban, mellyben haldokló ágyunkat az Isten szolgája résztvevőleg környezendi, hogy végvonaglásunkban helyettünk Istenhez fohászkodjék, így ajánl minket Isten oltalmába: Költözzél el k. lélek az Atyának, ki téged teremtett, a Fiunak, ki megváltott, a Szentléleknek, ki megszentelt nevében. Oh ember! gondold meg, ha e nevek éltedben nem voltak általad tisztelt nevek, milly rettenetesen fognak azok hangzani végórádban? Ezeket fontoljuk meg K. A.! valahányszor a keresztvetés közben e szent neveket kimondjuk, s a mit mond szánk, azt gondolja elménk, azt érezze szivünk. — Ha szivedet fölfuvalkodni, vagy lángra gyulni érzed, keresztvetéssel erősítsd kebledet a veszély ellen. — Illy értelemben, illy módon használva, a keresztvetést senkinek sem lesz oka azt kárhoztatni.

A mostani mivelt osztály, a régiség barátja. Az ős emlékeket nem csak meg nem veti; de még szorgalmasan gyüjtögeti is. Mi oka tehát, hogy még is épen ezen osztályból sokan illy régi, illy sokat jelentő s minden jóra buzdító keresztény jellel élni, a keresztet magokra vetni elmulasztják? Nem váltotta-e meg őket is Jézus a keresztfán? Nem ontá-e érettök is vérét? Vagy tán ők nem is akarnak részesülni a megváltás érdemeiben? Nem akarják-e annak, ki érettünk

magát a kereszten feláldozá, éltöket szentelni? Vagy talán a fölfeszített Krisztus előttök is botrány és bolondság, mint a zsidók és pogányok előtt? — Talán mit a jó keresztények sz. Pállal Isten erejének s bölcseségének vallanak,[1]) azt ők mint balgaságot csúfolják és szidalmazzák? Avagy talán csak a világ előtt szégyenlik megvallani, hogy ők hisznek a fölfeszített Krisztusban? Nem tudják-e ezek, az Urnak ama mondását: „Mondom pedig nektek: valaki rólam vallást tészen az emberek előtt, azt az Emberfia is magáénak fogja vallani az Isten angyalai előtt; ellenben: valaki megtagad engem az emberek előtt; megtagadtatik az Isten angyali előtt.“ [2])

* * *

Figyelemre méltók sz. Ágostonnak eme szavai: „Gúnyolja bár a pogány fölfeszített Krisztusunkat; nekem az vigasztaló s üdvös látvány, midőn a király homlokán Krisztus keresztjét fényleni látom. Mit ő kinevet, én épen abban találom szabadulásomat. Nem ismerek annál nagyobb fölfuvalkodást, mintha a bereg azon gyógyszert, melly őt még megmenthetné, megvetni s gúnyolni tudja. Azon kereszt a legmélyebb alázatosság jele; de ezen beteg önfölmagasztalásától vakitva nem ismeri az írt, melly lelki dagályát leapaszthatná: én pedig ismerem azt, azért az egyenes uton járok, és elannyira nem szégyenlem a kereszt miatt magamat, hogy azt nem is rejtve, hanem nyiltan homlokomon hordozom.“ — Legyünk tehát a keresztnek tisztelői, ne szégyenljük azt homlokunkon viselni; mert ez emlékeztető jele a mi megváltásunknak, minthogy Krisztus érettünk a kereszten halt meg; nyilt vallomása hitünk sarkalatos ágazatának, a Szentháromság titkának; mert a keresztvetés alkalmával, mindegyik isteni személyt nevezzük, az Atyát, ki minket semmiből alkotott; a Fiut, ki minket a kereszten kiontott vére által az örök kárhozattól megváltott; a Szentlelket, ki mennyei malasztja által a szentségekben megszentel,

[1]) Kor. 1, 24. — [2]) Luk. 12, 8.

értelmünket megvilágosítván, akaratunkat szilárdítván, érzeményeinket a mennyeiek iránt fölhevítvén. Mondjuk azért sz. Pállal: „Távol légyen pedig én tőlem, másban dicsekedni, mint a mi Urunk Jézus Krisztusnak keresztében,“ [1]) — hogy a midőn az Ur szolgája haldokló ágyunkhoz közelítvén kezünkbe nyujtja Jézus keresztét, azt mint üdvösségünk zálogát ölelhessük. Amen.

[1]) Gal. 6, 14.

Urnapra. I.

Pyrkertől. *)

A ki e kenyeret eszi, örökké él. János: 6, 59.

Ki foghatja meg, ki dicsérheti eléggé a mi Istenünknek, Jézusnak, nagy szeretetét? Nem volt neki elég, hogy éretünk emberi testet vett magára; nem volt neki elég, hogy váltságunkért a legkegyetlenebb gyötrelmeket s a keresztnek gyalázatos halálát szenvedte: hanem még, hogy irántunk viseltető isteni nagy szeretetét tökéletesen bebizonyítsa, az Oltáriszentségben csodálatos módon közöttünk kivánt lakozni, s a kenyér és bor szine alatt magát nekünk ételül és italul adni. Jézusunknak megfoghatatlan jósága s szeretete! „Hol van, igy kiált föl aranyszáju sz. János, hol van olly szeretettel teljes anya, ki az ő magzatjait, mint Jézus bennünket, az ő tulajdon testével és vérével táplálná? A maga tulajdon testével kivánta Jézus azoknak erőtlenségét éleszteni, kiket egykor üdvözíteni akar; s ebben mi velünk, nyomorult halandó emberekkel közli azon véghetetlen kegyelmet, mellyet mennyben az angyaloktól, s dicsőült szentektől, megtagadott.“ — — Hát ha még megfontoljuk azon malasztokat, mellyeket Jézus tulajdon igéreténél fogva a maga szent testének s vérének vételéhez kötött! „A ki eszi, így szól ő, az én testemet, és iszsza az én véremet, én bennem lakik, és én ő benne“; és ismét: „A ki e kenyeret eszi, örökké él.“ Tehát valamint minden munkáiban, úgy az Oltáriszentség rendelésében is

*) Mondatott Gyöngyösön 1831.

csak az Jézusnak czélja, hogy az által lelkünket az örök üdvösségre táplálja. — Mindnyájan üdvözülnek-e tehát, kik Krisztus testében részesülnek? — Nem; mert, miután sz. Pál apostol nyilván tanítja, hogy a ki méltatlanul eszi Krisztus testét, s méltatlanul iszsza az ő vérét, ítéletet s kárhozatot eszik és iszik magának, következik, hogy csak azoknak válhatik üdvösségére ezen imádandó étel vétele, kik abban méltán, azaz, tiszta lelkiismerettel részesülnek.

Krisztusban szeretett kedves fiaim s leányaim! — Mivel mint buzgó katholikusok, szent hitetek szerint meg vagytok a felől győződve, hogy Jézus az Oltáriszentségben a kenyérnek és bornak szine alatt testestül s lelkestül, istenségével s emberségével jelen vagyon: midőn ma szivem különös örömére először van alkalmatosságom hozzátok szólani, úgy vélem, hogy ezen nagy napot, az Oltáriszentségnek szent ünnepét, mellyen Jézusnak szent teste az egész világon elterjedett anyaszentegyházban diadalmi pompával körül hordoztatik, tiszteltetik s imádtatik, hasznosabban nem tölthetjük, mintha abban az Oltáriszentségnek méltó vételéről ájtatosan elmélkedünk, s eként szent áldozásunkhoz, mellytől függ az üdvösség vagy kárhozat, készülünk. Hogy tehát szent áldozástok üovösséges legyen, elétek terjesztem:

1-ször mit kell tennetek, gondolnotok, s éreznetek a szent áldozás előtt;

2-szor pedig mit kell tennetek, gondolnotok és éreznetek a szent áldozás után. — Az Ur Jézus kegyelme szállja meg sziveiteket, hogy főpásztori oktatásomat figyelmetesen hallgassátok, miként az bennetek üdvösséges gyümölcsöket teremjen! —

I.

Midőn Salamon király a jerusálemi templom építéséhez akart fogni, összehivá Izrael véneit, s szent szándékát eléjök terjeszté, Dávidnak ama szavaival élt: „Nem embernek, hanem magának az Istennek készittetik lakás.“ S csak ugyan mindent véghez vitt, hogy ezen templom a legpompásabb, legdrágább, s az Istenhez legméltóbb épület lenne. — Mi, kedves hiveim! az apostol tanítása szerint mindenkor az Isten templomai vagyunk; de főképen akkor, mi-

dőn a szent áldozásban az Ur testét magunkhoz veszszük. Ekkor lesz a mi lelkünknek is, mint egykor Zacheus házának üdvössége; ekkor tölti be az Isten a mi lelkünket, mint egykor Salamon templomát, az ő egész dicsőségével; ekkor imádják a szent angyalok a szeretetnek Istenét, ki a mi szivünkbe szállani, s abban magának lakást venni méltóztatik. Ha tehát az Isten méltósága kivánta, hogy az ó testámentomban azon templom, mellyben csak a frigy szekrénye, s csak a mulandó kenyér tartatott, a legtisztábbaranynyal ékesíttessék ki: képzeljétek keresztény hivek! mint kell nekünk a mi szivünket s lelkünket elkészíteni, ha a fölséges Istent az ő valóságában magunkhoz akarjuk venni! Sz. Gergely pápa bizonysága szerint az anyaszentegyházuak első idejében az oltárnál szolgáló pap a hiveket a szent áldozásra ezen szavakkal szokta híni: „Jertek, s járuljatok ide hittel, tisztelettel és szeretettel.“ — Ime, ezek azon három tulajdonságok, mellyeket az anyaszentegyház az áldozatkor mi tőlünk kiván.

A tiszta lelkiismereten kivül tehát a méltó áldozásnak első főtulajdonsága a hit. — „A ki az Istenhez közelít, úgymond az apostol, annak hinnie kell.“ A ki tehát az Ur asztalához méltán akar járulni, annak belsőképen hinnie kell, hogy a kenyér és bor szine alatt az Istennek öröktől fogva született fia Krisztus Jézus istenségével s emberségével jelen van; hogy ott már nem a kenyér és a bor, hanem ezeknek külső szine, íze és illatja alatt, azon Isten találtatik, kit mennyben az angyalok reszketve imádnak, ki az eget és földet semmiből teremtette, a ki érettünk a keresztfán meghalt, s kinek dicsőségével az ég és föld tele vagyon.

Igaz ugyan, hogy mi az Oltáriszentségben nem látjuk az Istent, kire hitünk mutat; de ha az angyalok kenyerének az emberek eledelének kellett lennie, nem volt-e szükséges, hogy abban az Isten a maga dicsőségét elrejtse? Kiállhatnák-e vajjon a mi gyenge szemeink az Isten véghetetlen dicsőségének s fölségének vakító s megfoghatatlan fényét? Az Izrael fiai ki nem állhatták a sinai hegyen mennydörgő Isten fölségét, s félelemmel és rettegéssel eltelve így kiáltoztak: „Uram! ne szólj Te mi hozzánk; hadd szóljon inkább helyetted a te szolgád, Mózes.“ — És

végre, hol maradna a hitnek érdeme, ha mi az Oltáriszentségben szemeinkkel látnók azt, a mit abban nekünk a mi hítünk tanít? — Van-e ott vajjon nem csak az érdemnek, de még a hitnek is helye, a mit szemeinkkel látunk? — Azonban az Oltáriszentségről való hitünk épen nem oktalan hit; mert Jézusnak abban való jelenlétéről sokkal bizonyosabbak vagyunk hitünk által, mintha azt a mi külső érzékeink is bizonyítanák. Nem csalnak-e meg bennünket a mi érzékeink? Megcsalt-e pedig bennünket valaha, vagy csak megcsalhat-e az Isten? — Nem, keresztény hivek! — Már pedig magának a csalhatatlan igazságnak szavai ezek: „Az én testem valóságos étel, és az én vérem valóságos ital. — Vegyétek és egyétek: ez az én testem, és az én vérem: ezt cselkedjétek az én emlékezetemre.“ S nem világosak-e az apostol szavai: „A kenyér, úgymond, mellyet törünk, azaz, mellyel áldozunk, nem az Ur testének vétele-e? és a bor, mellyet iszunk, nem az Ur vérében való részesülés-e?“ — Valahányszor tehát ezentúl az Ur asztalához járulunk, Jézusnak az Oltáriszentségben való jelenlétében elevenen s mozdíthatatlanul higyjünk; mert a ki erről kételkedve áldozik, az itéletet és kárhozatot vesz magának. — Ébreszszük föl magunkban az igaz hitet, s a prófetával ilylyenkor kiáltsunk föl: „Valóban Te elrejtett Isten és Üdvözítő vagy.“ Nincs a nap alatt olly megáldott nép, mellyhez az ő Istene olly közel volna, mint mi hozzánk a mi Istenünk. Oh mennyire felmagasztaltad Te a te népedet én Istenem! Melly boldogok a te fiaid, kiket asztalodhoz ültetsz, s kiket ott Te nem mulandó eledelekkel, hanem az angyalok kenyerével, s a próféta mondása szerint, a választottak gabonájával s a szűzeket nemző borral táplálsz!

Ezen eleven hitből származik azon mély tisztelet, melly második tulajdonsága a méltó áldozásnak. — Már csak maga azon gondolat: hogy a kit az egek meg nem foghatnak, a mindenható és örökkévaló Isten fog én hozzám, porhoz és hamuhoz, jönni, nem fog-e bennünket egy szent álmélkodásra és határnélküli alázatosságra s tiszteletre ragadni? — Ha valamelly arkangyal, ki az Isten királyi székéhez legközelebb áll, részesülne a szent áldozás kegyelmében, nem kiálta-

na-e föl: hogy ő csak véges teremtmény, kit az Isten lehelete lelkesít, kit az Isten akaratja ismét semmivé tehet, s kit csak az Isten különös irgalma mentett meg az elpártolt angyalok sorsától, következésképen, hogy ő méltatlan a maga Urát és Istenét magához venni? Igy szólna, így alázná meg magát egy arkangyal; és mi nyomorult emberek, ne fakadjunk-e a legmélyebb tiszteletre s alázatosságra, midőn a mi Istenünk szent asztalához járulunk? — S mennyire nem fog még ezen tiszteletüuk s alázatosságunk nevekedni, ha megemlékezünk bünös eredetünkről s bünös voltunkról: ha meggondoljuk, hányszor vetettük meg az Isten kegyelmét, hányszor feszítettük meg újra büneinkkel Jézust, s hányszor tettük a testet a léleknek, a világot a mennyországnak, a sátánt az Istennek eléje? S mindezt meggondolván, nem fogunk-e fölkiáltani: én Istenem! hogyan szállhatsz be Te ezen szivbe, melly tele van mindennemü földi kivánságokkal? Hogyan illethetlek én Tégedet ezen nyelvemmel, mellyel eddig, a te magasztalásod s imádásod helyett csak a mások rágalmazására, a legszemtelenebb beszédeknek, a legocsmányabb átkozódásoknak, a legistentelenebb káromkodásoknak szórására éltem? Nem kellene-e nekem a publikánussal lesütött szemekkel távol állnom s mondanom: „Isten! légy irgalmas nekem bünösnek?“ vagy Péterrel fölkiáltanom: „Uram! távozzál tőlem, mert bünös ember vagyok?“ Nem volna-e nekem az evangeliumi asszonynyal elég kegyelem, ha csak ruhád prémjét illetném is? Méltatlan vagyok tehát, hogy béjöjj hozzám; hanem mivel Te úgy akarod, egész alázatossággal magamhoz veszlek, hogy benned erőt, vigasztalást s üdvösséget találjak!

És ha ezen isteni jótéteménynek nagyságát megfontoljuk, nem fogunk-e annak vételéhez a legforróbb szeretettel járulni? — Csak egyedül Jézus kimondhatatlan nagy szeretete okozhatta azt, hogy bennünket az Oltáriszentségben a maga szent testével s vérével tápláljon. S Urunknak ezen véghetetlen szeretét nem fogjuk-e a legbuzgóbb szeretettel viszonozni? Nem fogunk-e Péterrel felkiáltani: „Uram! Te tudod, hogy szeretlek,“ s ezután kivüled semmit sem akarok szeretni? Eddig szerettem ugyan a világot, de ezentúl meg akarok halni a világnak, hogy csak neked él-

jek; eddig a feslettségnek, torkosságnak, átkozódásnak s a káromkodásnak rabja voltam, de te miattad ezekről örökre le akarok mondani! Ezen szeretetből szivemet lelkemet te neked általadom, és most már a te szent oltárodhoz járulok, hogy ott magamat a te isteni szeretetednek tengerébe elmerítsem!

Igy kell, Krisztusban szeretett fiaim s leányaim! készülnünk, ha az Oltáriszentségben méltóképen akarunk részesülni. — Azonban hányadik az, ki a szent áldozáshoz így készülne? Nem tapasztaljuk-e, hogy sokan alig hagyják el a gyónószéket, alig mondanak el valamelly rövid imádságot, már az oltárhoz futnak, és se magokat, se azt, a ki hozzájok jövend, eléggé nem ismervén, azon Jézust, ki csupa szeretetből adja nekik magát, a legnagyobb tiszteletlenséggel s hidegséggel fogadják? Hozhat-e vajjon Jézus vére valamelly gyümölcsöt, ha azt miveletlen földre öntjük? Szomoru dolog! a hol orvosságunkat kellett volna találnunk, abban halálunkat nyerjük. A földi eledelek erőt s egészséget adnak nekünk, a választottak éltető kenyere pedig nekünk kárhozatot hoz! S honnan van ez? Mert az áldozathoz igazán nem készülünk; az áldozás után pedig magunkat úgy, mint kellene, nem viseljük. —

II.

Az Oltáriszentség szerzője Krisztus Jézus azt mondja sz. Jánosnál: „A ki eszi az én testemet, és iszsza az én véremet, én bennem lakik, és én ő benne.“— De ha mi az áldozás után Jézusról megfelejtkezve, a templomból legottan világi foglalatosságinkra visszasietünk: elhitethetjük-e magunkkal, hogy mi Jézusban maradunk? Judás, az áruló Judás volt a legelső, ki az áldozás után csakhamar megfeledkezett a benne lakó Istenről, kit az utolsó vacsorán vett; ő róla mondja az evangelista: „Minekutánna elvette volna a falatot, kiméne mindjárt.“ Oh, vajha ezen boldogtalan egy kevéssé várakozott s a benne lakó Jézusról elmélkedett volna: bizonnyára isteni Mesterének elárulására soha sem vetemedett volna! — S nem követik-e azok Judást, kik az áldozás után minden további ájtatosságról lemondanak? Nem lehet-e ezekre méltán alkalmazni

ama szavakat: „minekutánna elvette volna a falatot, kiméne mindjárt?“

Nincs egész életünkben fontosabb szempillantás, mint az, mellyben a szent áldozásban a mi Urunkat s Istenünket magunkhoz veszszük. Kérdjétek meg amaz ájtatos lelkeket, kik az Ur vacsorájához igaz buzgósággal járulnak: mit éreznek ők illyenkor magokban? Nem fakadnak-e ők mindenekelőtt álmélkodásra, s nem illy formán szólnak-e magokban: honnan van az nekem, hogy az én Uram és Teremtőm az én hajlékomba jött? honnan van az, hogy a véghetetlen jóság a gonoszsággal, az Isten egy féreggel, a világosság a sötétséggel, a biró a gonosztévővel, az út, az igazság és élet, a tévelygő, hazug és halandó emberrel egyesüljön? — Ezen sz. álmélkodás továbbá bennünket a legforróbb hálaadásra indít. Jézus az én tulajdonom lett! — így gondolkozik a jó keresztény. Ő mindenét nekem adta, s én ne adjam-e neki szivemet? Már itt ezen nyomorult világon egészen általadta ő magát nekem, óh! mit nem fog ő nekem adni ott fön a választottaknak boldog hazájában, minekutánna ő benne már most birom azon boldogságnak zálogát, melly rám az ő országában várakozik?

Végre a jámbor keresztény a szent áldozás után Jézusnál minden lelki szükségeire nézve vigasztalást keres. Uram! illy módon szól ő, én olly erőtlen s gyarló vagyok: erősíts engem; ezen alkalmatosság olly veszedelmes rám nézve: légy szabadítóm; ezen indulat olly heves bennem: erőtlenítsd meg azt; adj nekem békeségestürést keresztemnek viselésére; adj erőt a kisértetben, őrizkedést a beszédben, több szeretetet felebarátim iránt; add, hogy a jóban mindig elő menjek, rosz hajlandóságimnak ellent állhassak, előljáróimnak engedelmeskedjem; add kegyelmedet, hogy munkámat a te áldásod kövesse, hogy hitvestársammal szeretetbe élhessek, gyermekeimet üdvösségesen nevelhessem, házam népét tisztességesen kitarthassam; végső czélomat szemeim elől soha el ne veszítsem, s végre hozzád juthassak. — Illy ájtatos elmélkedésekkel foglalatoskodik a jó keresztény a szent áldozás után.

De kihez is forduljon máshoz vigasztalásért s segedelemért a keresztény, ha nem a benne lakó Jézushoz, minek-

utánna tudja, hogy neki mint Istennek hatalma is s akarat-ja is van mi rajtunk segíteni? — S ha ollykor talán valamelly kérésünket meg nem hallgatná is, nem fogja-e ő, vajjon, azt másfelől ezerféleképen kipótolni? — Elchana, Annának, az ő magtalansága miatt siránkozó jámbor asszonynak szeretettel teljes férje, igy vigasztalta hitvestársát: Anna! miért sírsz? és mi okért kesereg a te szived? nem jobb vagyok-e én neked tiz fiunál? — Nem így fogja-e vajjon Jézus, a tiszta lelkek vőlegénye, a szent áldozás után a szomoruakat vigasztalni? Nem így fog-e ő belső sugallásai által szólani: fiam, te szegény, beteges, megvettetett vagy; a te dolgaid nem kedved szerint folynak; mások téged hiredben, javaidban megkárositottak; hitvestársadat vagy gyermekedet elvesztetted: el ne csüggedj; én mindezt irántad való szeretetemből bocsátottam rád, s minekutánna a szent áldozás által hozzád szálltam, van-e még valami, a mit kivülem kivánj? Ne mondd ezentul, hogy szegény s elhagyatott vagy; mert minekutánna engem birsz, nem vagyok-e több minden földi gazdagságnál, egészségnél, gyönyörüségnél? — Igy vigasztalja Jézus a jámbor lelkeket, így tér vissza a szent áldozás után a szomoru kereszténybe az öröm, nyugodalom s megelégedés. — Azonban Jézus csak azokkal beszél így, kik ő hozzá folyamodnak, a kik pedig vele s róla nem elmélkednek, azokat ő is minden lelki haszon s vigasztalás nélkül hagyja.

* * *

Kedves hiveim! Azt akarta a mi isteni mesterünk Jézus, hogy az ember, ki a paradicsomban a tiltott gyümölcsnek étke által veszett el, az Oltáriszentség mennyei étke által jusson az örök életre, de csak úgy, ha mi annak vételére igazán elkészülünk, s azon időt, még Jézus mi bennünk mulat, üdvösségünkre használjuk. Boldog az az ember, ki ebbeli kötelességét hiven teljesíti. Az Oltáriszentségben való méltó részesülés lesz neki halálos ágyán is egyetlen egy vigasztalása, s végső óráján is így fog gondolkozni: én Jézust éltemben gyakran jól elkészülve fogadtam szivem hajlékába:

most valahára ő is be fog engem fogadni a maga örökkévaló boldog hajlékaiba, hogy ott őt nem homályban s fátyol alatt, nem a kenyér és bor szine alá rejtve, hanem úgy, a mint van, szinről szinre mind örökké láthassam, dicsérhessem s áldhassam. Amen.

Urnapra. II.

Az én testem bizonnyal étel, és az én vérem bizonnyal ital. Ján. 6, 56.

A rom. ker. kath. anyaszentegyház e mai, s a ránk következő hét napot széles e világon a legfölségesebb Oltáriszentség imádására szenteli. — Igaz ugyan, hogy az ur Jézus e legméltóságosabb Szentséget az utolsó vacsorán, mellynek emlékét mi nagycsötörtökön ünnepeljük, szerzette; de mivel nagycsötörtökön, sőt az egész nagyhéten részint különféle magasztos szent szertartások-, részint az ur Jézus keserves kínszenvedése-, és halálának szomoru emlékével sokkal inkább el van foglalva szivünk, hogy sem egész figyelmünket, — mint kellene, — az Oltáriszentségre fordíthatnók, s magunkat vigalmas szent örvendezésnek átengedhetnők: ezen okból, de még azért is, mivel későbbi időkben támadtak a hit dolgában tévelygők, — eretnekek, kik az Oltáriszentségben Krisztus Jézusnak valóságos jelenlétét tagadták, szükségesnek látta a rom. ker. kath. anyaszentegyház bizonyos ünnepet rendelni, mellyet egészen az Oltáriszentség imádására, s a felőli hitünk ünnepélyes bevallására szentelnénk; s hogy ez megtörténjék, különös körülmények is siettették. Ugyanis, Belgiumban a XIII-ik században élt bizonyos Julianna nevü apácza a lüttichi klastromban, ki előtt egy ideig különös látvány lebegett, melly a fénylő, de egy oldalán mégis homályos holdat mutatta. Nem sokára Isten, — ki működésének eszközeit megfoghatlan bölcsesége szerint választja el, s gyakran a tudósok és bölcsek előtt eltitkolja, mit a tudatlanok- és együgyüeknek kinyilatkoztat, —

megengedé Juliánnának, hogy ezen látvány értelmét és jelentését fölfogja, s belássa; sőt ellenállhatlan vágyat gerjesztett szivében, az egyházi előljáróktól engedelmet kérni, hogy zárdájában az Oltáriszentségben jelenlevő Ur Jézus imádására egy ünnepet szentelhessen. Kinyilatkoztatá e végből Julianna látását és szándékát a lüttichi püspöknek, s több egyházi férfiaknak. Ezek közt volt Pantaleon Jakab lüttichi főesperes is, ki később IV-ik Orbán név alatt romai pápává választatott; nem különben a tudós Húgó domonkosi szerzetes, ki később mint bibornok Belgiumban pápai követként tisztkedett. Mindezek megvizsgálván Juliannának titkos látását, előadott akaratát jó- és czélszerünek találák. S ezek nyomán a lüttichi püspök már el is határozta a következő évben 1247-ben az Urnapjának megünneplését; de 1246-ki October 16-án meghalván, az ünnep ismét elhalasztatott. Mig végre Húgó bibornokká, és belgiumi követté kineveztetvén, ezen ünnep megtartását Lüttichben, és annak környékén minden módon elősegité. Midőn pedig az előbb emlitett Pantaleon Jakab IV-ik Orbán név alatt romai pápává lett, 1264-ik évben rendelte, hogy az Urnapja az egész ker. kath. anyaszentegyházban megünnepeltessék, melly rendeletet IV-ik Kelemen pápa 1311-ik évben zsinatilag helyben hagyá, újolag az egész világra kiterjeszté, s ezen ünnep megtartását e napra, t. i. Szentháromság utáni csötörtökre határozá.[1]) XXII-ik János pápa pedig e napra még ünnepélyes körmenetet, (processiót) is rendelt.

Ime ker. aty.! ez eredete, ez történeti kifejlődőse ezen urnapi szent ajtatosságnak.

Ezen urnapi körmenet, s az egész szent ajtatosság tehát részünkről nyilvános és ünnepélyes bevallása azon hitágazatnak, melly szerint hiszszük, és valljuk: hogy Jézus Krisztus az Oltáriszentségben a kenyér és bor szine alatt igazán, valósággal, és mivoltilag jelen van.

Azonban, ker. aty! vannak, kik nem vallják velünk közösen ezen hitágazatot. Jelesen azt mondják: hogy az Ol-

[1]) Binterim V. B. I. Th. 4. K. §. 13 után „A rom. kath. anyaszentegyház ünnepeinek szertartásai.“ Magyarázta Szaniszló József stb. 168-ik lap.

táriszentség Krisztus Urunk áldozat-halálának csak emlékeztető jele. Részint tehát hitünk azon ágazatának igazolására, és bebizonyítására, részint, hogy ezen ünnephez illő lelki oktatásban részesüljetek, megmutatom:

1-ör miként Jézus az Oltáriszentségben a kenyér és bornak szine alatt igazán, valósággal, és mivoltilag jelen van; tehát nem puszta jele, jelképe az Krisztus Jézus testének, és vérének.

2-or ebből némelly tanulságokat fogok kivonni.

Oh kenyér szine alatt elrejtezett Istenség! támogasd erőtlenségemet, pótold szótalanságomat, tedd fogékonyakká hallgatóim sziveit az üdvösség tanítmányának elfogadására.

I.

Jézus Krisztus az Oltáriszentségben a kenyér- és bornak szine alatt igazán, valósággal, és mivoltilag jelen van. Ez hitágazata a ker. kath. anyaszentegyháznak. Ezt hiszi és vallja, ezt tanítja Jézus csalhatatlen jegyese, a rom. ker. kath. anyaszentegyház. Ezt kell hinnie, ezt kell vallania az Oltáriszentségről mindenkinek, ki a ker. kath. nevezetet megérdemelni akarja. És méltán!

Ugyanis, ker. aty! mi az ur Jézust valóságos Istennek lenni hiszszük, és valljuk, — a mint hogy valósággal az is. — Tehát ő mint Isten se meg nem csalhat, se meg nem csalatkozhatik. A mit Jézus tanított, mondott, az mind csalhatatlanul igaz. Már pedig, hogy az Oltáriszentségben a kenyér, melly külsőleg szemeinknek kenyérnek látszik, nem kenyér, hanem Krisztus Jézusnak valóságos szent teste, és a bor, melly külsőleg bornak tetszik, nem bor, hanem Krisztus Jézusnak valóságos szent vére, ezt maga a Szentháromság egy Isten második személye, Jézus a legvilágosabban, minden elmagyarázást kizáró szavakkal kijelentette.

Jóval előbb, hogysem az Oltáriszentséget az utolsó vacsorán szerzette Üdvözítőnk, igy szólott egykor a kafarnaitákhoz: „Én vagyok az élő kenyér, ki az égből

alá jöttem, valaki e kenyérből eszik, örökké él.“[1]) Kevéssel utóbb pedig még világosabban szólott, mondván: „És a kenyér, mellyet én adandó vagyok, az én testem a világ életeért.“[2]) Már hogy itt igazi, tulajdon értelemben veszi Jézus e szavakat: „És a kenyér... az én testem,“ erről okosan legkevésbbé sem kételkedhetünk. Igy értették ezt a kafarnaiták is. S azért zúgolódva mondák egymás közt: „Mi módon adhatja ez nekünk az ő testét eledelül?“[3]) És Krisztus Urunk, ki máskor sokkal csekélyebb fontosságu ügyben is azonnal kiigazította hallgatóinak tévedéseit, most nemcsak nem mondta, hogy tévednek, hogy rosszul értik szavait; hanem inkább ujra megerősítette mondását, mert igy folytatta beszédét: „Bizony bizony mondom nektek, ha nem eszitek az emberfiának testét, és nem iszszátok az ő vérét, nem lészen élet bennetek.“[4]) Sőt hogy még inkább meggyőzze őket, hozzá teszi: „Mert az én testem bizonynyal étel, és az én vérem bizonynyal ital.“[5]) Már ennél világosabban lehetetlen kifejezni, a mit Jézus akart, t. i. hogy az általa adandó étel nem természetes étel leend, hanem az ő szent teste; és az ital nem természetes ital leend, hanem az ő szent vére.

De továbbá illy igazi és tulajdon értelemben értették, és vették Jézusnak szavait tanítványai is. És mivel meg nem foghatták, miként lehet az ur Jézus által adandó kenyér az ő szent teste, és az ital az ő szent vére, megbotránkoztak Jézusnak szavain, és mondák egymás közt: „Kemény ezen beszéd, ki hallgathatja ezt?“[6]) Jézus pedig észrevevén megbotránkozásukat, és zúgolódásukat, ismét nemcsak nem mondotta, hogy hibásan értik őt, hanem inkább megfeddette őket, mondván: „Ezen megbotránkoztok?“[7]) S azután hivatkozik csodálatos mennybe-menetelére, mint istenségének kétségtelen jelére, mellynél fogva a mit mond, — habár hihetetlennek látszik is, — minden kétkedés nélkül el kell hinniök. Sőt midőn észrevette, hogy a jelenlevők közül többen eltávoznak, apostolaihoz fordulván,

---

[1]) Sz. Ján. 6. r. 51—52. v. — [2]) Ugyan ott. — [3]) Ugyan ott 53. v, — [4]) Ugyan ott 54. v. — [5]) Ugyan ott 56. v. — [6]) Ugyan ott 61. v. — [7]) Ugyan ott 62. v.

mondá nekik: „Vajjon ti is elakartok-e menni?“[1]) Mintha mondani akarta volna Üdvözítőnk: én nem veszem vissza szavaimat, ha mindnyájan elhagytok is, mert én valóban testemet, és véremet fogom nektek eledelül adni. — Vagy azt kell tehát mondanunk, hogy Jézus a kafarnitákat, és apostolait is roppant nagy hibába tévedésbe vitte, midőn mondá: hogy a kenyér, mellyet ő adand, az ő teste, és az ő teste bizonynyal étel, és az ő vére bizonynyal ital; vagy tulajdon igazi értelemben kell nekünk is az ő szavait vennünk, mint vették a kafarniták és az apostolok. Az elsőt, hacsak Jézust csalónak, tévedésbe-vivőnek mondani nem akarjuk, nem tehetjük; tehát nincs más hátra, mint Jézus szavait úgy érteni, miként a kafarniták és az apostolok értették; s azt hinni, hogy Ő a kenyér és eledel alatt csakugyan szent testét, az ital alatt pedig csakugyan szent vérét igérte légyen.

De a mit ekkor igért Jézus, azt később valósággal teljesítette is. A szent evangelisták összhangzó bizonyítása szerint édes Üdvözítőnk az utolsó vacsorán „vevé a kenyeret, és mondá: ez az én testem.“[2]) Tehát jegyezzétek meg jól, ker. atyl a megáldott kenyérről e szavakat mondá Jézus: „Ez az én testem,“ nem pedig ezeket: Ez jele, vagy jelképe az én testemnek. Azután vevén a poharat, hálákat ada, s kiosztá nekik, mondván; „Igyatok ebből mindnyájan, mert ez az én vérem az uj testamentomban.“[3]) Itt ismét a pohárban levő italról azt mondá: hogy az az ő vére, nem pedig, hogy az az ő vérének jele, vagy jelképe. — Már lehet-e ennél világosabban, érthetőbben s határozottabban szólani? „Ez az én testem. Ez az én vérem!“ E szavak, ha csak valaki hazugság- vagy készakarva való csalásról nem akarja Krisztust vádolni, nem jelenthetnek egyebet, mint hogy a megáldott kenyér és bor nem kenyér és bor többé, hanem Krisztus Jézusnak szent teste, és vére.

Hogy továbbá azon szavakat: Ez az én testem. Ez az én vérem, Jézus csakugyan úgy értette, és úgy akarta

[1]) Sz. Ján. 6. r. 68. v. — [2]) Sz. Mát. 26. r. 26. v. – Sz. Márk 14. r. 22. v. — Sz Luk. 22. r. 19. v. — [3]) Sz. Máté 26. r. 27. 28. v. — Sz. Márk 14. r. 24. v. — Sz. Luk. 22. r. 20. v.

értetni, a mint imént kifejtettem, t. i. igazi tulajdon értelemben, onnan is kitetszik, mivel midőn a megáldott kenyér fölött mondá: „Ez az én testem“ még ezt tette hozzá: „melly értetek adatik;“[1]) és midőn a pohárban levő megáldott italról mondá: „Ez az én vérem,“ ezt mondá utána: „melly értetek kiontatik.“[2]) Már pedig érettünk, a mi váltságunkért a magas keresztfán nem kenyér és bor, sem egyedül jelképe Krisztus testének és vérének; hanem egyenesen maga Krisztus Jézus, az ő valóságos szent teste és vére adatott. Maga az ur Jézus, nem egyedül jelképe feszíttetett föl érettünk a szintolly kinos, mint még akkor gyalázatos keresztfára. Mikből világosan következik: miként a Krisztus Urunk által megáldott kenyér, és bor is nem puszta kenyér és bor volt, sem egyedül jelképe Krisztus szent testének és vérének; hanem egyenesen maga Krisztus Jézus, az ő valóságos szent teste és vére.

Azonban, ker. aty! nemcsak azon kenyér és bor változott át Krisztus Jézus szent testévé és vérévé, mellyet Jézus az utolsó vacsora alkalmával kezeiben tartott, és megáldott; hanem ugyanez történik azon ostyával és borral is, mellyet a fölszentelt pap szent mise közben föláldoz, ugyanazon szavakat, mellyeket Jézus mondott, mondván el fölöttök. Világosan kitetszik ez ker. aty! abból, mivel Jézus nem elégedett meg azzal, hogy ő a kezében levő kenyeret és bort megáldván, szent testévé és vérévé változtatta; hanem egyenesen megparancsolta apostolainak, mondván: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.“[3]) Azaz, ti is hasonlóképen cselekedjetek. Áldjátok meg a kenyeret és bort. Mondjátok el a kenyér és bor fölött ugyanazon szavakat, mellyeket én elmondottam: ez az én testem, ez az én vérem; és a kenyér és bor át fog változni az én testemmé és véremmé. Már pedig a fölszentelt pap mise közben ugyanazon szavakat mondja el a fölajánlott ostya és bor fölött, mellyeket Jézus az utolsó vacsora alkalmával a kezeiben levő kenyér és bor fölött mondott; tehát épen úgy átváltozik a fölszentelt pap által mise közben fölajánlott ostya és bor

[1]) Sz. Luk. 22, r. 19. v. — Ugyan ott 20. v. — Ugyan ott 22. r. 19. v.

Krisztus Jézus testévé és vérévé, mint az utolsó vacsora alkalmával átváltozott volt.

Igy hitték, és tanították ezt már az apostolok is, kik pedig csak tudták, mit mondott, mit tanított Krisztus Urunk. És sz. Pál apostol, — ki mint a mai szent leczkében olvastatik, Krisztus Jézustól nyert e titokban oktatást, [1]) — világosan mondja: „A ki e szentséghez, — t. i. az Oltáriszentséghez, — méltatlanul járul, az az Ur teste és vére ellen vétkezik.“ [2]) Miként mondhatná pedig ezt sz. Pál apostol, ha Krisztus teste vagy épen nem, vagy csak jelképileg volna jelen az Oltáriszentségben? Miként vétkezhetnék az az Ur teste és vére ellen, ki az Oltáriszentséghez habár méltatlanul is járul, ha abban Krisztus Jézus teste és vére nem volna igazán és valósággal jelen?

Igy hitték, és tartották ezt az apostoloktól kezdve egész a XI-ik századig folytonosan mindazok, kik keresztényeknek kivántak tartatni; még azok is, kik más hitágazatot megtagadtak. Csak egy-két ide vonatkozó nyilatkozatot említek föl. Sz. Justin vértanu ekként nyilatkozik: „A hivek az Oltáriszentséget nem úgy veszik magokhoz, mint valamelly közönséges kenyeret, és közönséges italt; hanem tudjuk, hogy a megtestesült Jézus teste és vére az.“ Sz. Irenaeus azon eretnekek ellen, kik a testnek föltámadását tagadták, így okoskodott: „Miként mondhatjátok, hogy elrothadván, nem nyer többé életet azon test, melly az Ur testével és vérével tápláltatik?“ [3]) Honnan világos, miként azok is, kik a test föltámadását tagadták, hitték azt, hogy Jézus teste és vére az Oltáriszentségben jelen van; különben sz. Irenaeus fönebbi szavainak semmi értelme, okoskodásának semmi ereje sem lenne. Végre szent Ágoston is ekként nyilatkozik: „Kise egyék azon elédelből, mig előbb nem imádja azt, ... mert nemcsak nem vétkezünk, midőn imádjuk, hanem inkább az által vétkezünk, ha nem imádjuk azt,“ [4]) t. i. az Oltáriszentséget. Számtalanoknak hason

) A Korint. irt 1-ő lev. 11. r. 23. v. — [2]) Ugyan ott 27. v. — [3]) L. „Praelectiones Theologicae I. Perrone. Tomus posterior. Parisiis 1842. 186—7 lap. — [4]) Ugyan ott 199. lap.

értelmü nyilatkozatait lehetne még fölhoznom, de rövidség okáért elhallgatom.

Első volt bizonyos Berengarius nevü szerencsétlen eretnek, ki a XI-ik században Krisztus Jézusnak az Oltáriszentségbeni jelenlétét tagadni merte, de azonnal mindenfelől ostromlókra talált, s meggyőzetvén, hibás tanítását ismételve visszavonta.[1]) Berengariust a tévedésben követték Wikleff, Zwingli, Kálvin János, és több mások. De a kath. anyaszentegyház, Jézus ezen csalatkozhatlan jegyese folyvást a mai napig megőrizte az igaz hitágazatot, s megőrzendi a világ végeig. A mit Krisztus Urunk tanított, a mit az apostolok tartottak, és hirdettek az Oltáriszentségről, azt tartja, és tanítja a kath. anyaszentegyház ma is, és azt fogja tartani, és tanítani a világ végeig. Innen van, hogy szent mise közben az Urfölmutatástól kezdve egész addig, mig a Krisztus testévé és vérévé átváltozott ostyát és bort a misező pap magához nem veszi, többször térdet hajt a pap imádás jeleül. Innen van az is, hogy az Oltáriszentség előtt, midőn ki van téve, vagy beteghez vitetik, leborulunk, és imádjuk azt. Miért? Mert hiszszük, hogy Jézus abban igazán, valósággal, és mivoltilag jelen van. Gyönyörüen ki van fejezve e hitünk azon lélekemelő énekben, mellyet Urfölmutatás után olly magasztos lelkesültséggel szoktunk énekelni :

„Most lett a kenyér
Krisztus testévé;
Most vált a szin-bor
Jézus vérévé.

Test már a kenyér,
A bor igaz vér.
Ezt hiszem, bátor
Elmémbe nem fér.

Igen, ker. aty! az nem fér elménkbe, azt eszünkkel nem foghatjuk meg, miként lehet az ur Jézus jelen a kenyér és bor szine alatt; mindazáltal nem volna okosság, ezt csak

[1]) L. Praelectiones Theologicae I. Perrone. Tomus posterior. Parisiis 1842. 156. lap.

azért nem hinni, mivel elménkkel meg nem foghatjuk. Sok van a világon, a mit mi eszünkkel, miként történik, föl nem foghatunk; mindazáltal nevetségesekké tennők magunkat minden kissé okosabbak előtt, ha azért, mivel eszünkkel meg nem foghatjuk, miként lehet az, hinni nem akarnók. Igy, hogy egyebet ne említsek, látjuk, miként a gyermek eszik, és iszik, s ennek következtében növekszik. Eledel és ital nélkül nem csak nem növekednék, sőt meghalna. Tehát bizonyos, miként az eledel és ital testévé és vérévé változik át. Azonban, miként történik ez? Nincs a világon az az orvos, ki ezt csupán a természetből tökéletesen meg tudja fejteni, Ha azt mondja: a természet utján történik ez, tovább lehet kérdezni: miféle módon? fejtse meg. Lehetetlen. S mégis hiszszük. Nem tagadhatjuk, mert tapasztaljuk. Ha tehát Isten az embert úgy tudta teremteni, alkotni, hogy abban az eledel és ital az ő testévé és vérévé átváltozzék, azon Isten nem tudná-e azt is megtenni, hogy a kenyér és bor az isteni igék elmondása által Krisztus testévé és vérévé változzék? Hiszen, mint sz. Lukács evangelistánál mondatik: „Istennél semmi sincs lehetetlen;“ [1]) és „a mik az embereknek lehetetleneknek tetszenek, Istennek lehetségesek.“ [2])

Ne feszegessük tehát, ker. aty! miként történhetik ez? hanem higyjük, mert Jézus mondotta; az apostolok is hitték, és tanították, az anyaszentegyház is hitte mindig, és tanította ezt. Ne akarjunk a hit dolgában többet tudni, mint az igaz hit isteni szerzője Jézus, és kik őt hallgatták, az apostolok. Ne akarjuk jobban érteni a szentirást, mint a Szentlélek által vezérlett anyaszentegyház. Ne akarjunk mindent gyenge elménkkel fölfogni s belátni, hanem higyjük mindazt, a mit az Isten kinyilatkoztatott, és az anyaszentegyház elénkbe ad. Ez kötelessége a ker. katholikusnak.

Azonban lássuk még miféle tanulságokat vonhatunk le mindezekből?

II.

Először is azt, hogy erősen, élő, eleven hittel kell hinnünk Jézus Krisztusnak az Oltáriszentségbeni jelenlétét, még

[1]) Sz Luk. 1. r. 37. v. — [2]) Ugyan ott 18. r. 27. v.

jobban és erősebben, mint ha saját szemeinkkel látnók őt ott jelen. Miért? Mert azt, hogy Jézus az Oltáriszentségben jelen van az Ur Jézusnak, a Szentháromság egy Isten második személyének, ki se meg nem csalhat, se meg nem csalatkozhatik, világos szavai- és bizonyításából tudjuk; de ha egyedül szemeinknek hinnénk, azok megcsalhatnának. Franczia országnak egyik istenfélő királya- sz. Lajosról idevonatkozólag ezt jegyzette föl a történetirás: midőn egy alkalommal jelentetett neki, miként az ur Jézus az Oltáriszentségben kis gyermek alakban csodálatos módon látható, menne, nézné meg, válaszolá: nem megyek, én a nélkül is hiszem azt, még erősebben, mint ha látnám.[1]) Illy erősen, és minden kétkedés nélkül kell nekünk is hinnünk ker. atyámfiai.

De továbbá ezen hitünket külsőképen, tettleg is meg kell mutatnunk. A kenyér és bornak szine alatt elrejtett Istent, Jézus Krisztust lelkünk egész buzgóságával kell imádnunk. Ne csak szóval énekeljük azon szép, szivemelő éneket:

Imádunk szent ostya,
Drágalátos manna, stb.

hanem tettleg cselekedjük is ezt. Midőn látjuk, hogy az Oltáriszentség ki van téve, vagy beteghez vitetik, boruljunk le térdeinkre, és imádjuk a kenyér szine alatt elrejtett Istent. A legnagyobb urnak sem kellene ezt elmulasztania, mert minden urasága mellett is ő is csak ember. Az Oltáriszentségben jelenlevő Krisztus irányában a legnagyobb ur is olly hálával, s a vallásos tisztelet jeleinek olly kitüntetésével tartozik, mint a legutolsó koldus. Habsburgi Rudolfról, ki később a romai birodalom császárává lön elválasztva, igen szép történetet jegyzett föl az irás, milly kitünő vallásos tisztelettel viseltetett ő az Oltáriszentség iránt. Történt t. i. hogy Rudolf, még mint habsburgi gróf egy alkalommal vadászaton volt, föltevén magában, hogy vadászat után bizonyos jámbor asszonyt meg fog látogatni, s magát annak imádságába ajánlandja. Ut közben találkozék egy pappal, ki kevesek által kisértetve

[1]) Vogel Legenda P. Weningertől, 2-ik kötet 649-ik lap.

gyalog ment egy beteghez, hogy őt a haldoklók szentségeivel ellássa. Rudolf vallásos kegyelet- s áhítattól indíttatva, mondá magában: „Ime az ég és föld Ura gyalog vitetik, és én, az ő szolgája, milly pompás lovon ülök.“ Leszállt lováról, a paphoz vezeté, s azt felültetvén rá, elvevé a templom-szolgától a lámpát, s tiszteletadólag elméne ő is egész a beteg lakására. Itt letérdelve maradt, mig a beteg a haldoklók szentségeiben részesíttetett, majd ismét a kényelmetlen sáros uton visszakisérte a papot a templomhoz, és a lovat oda ajándékozá mondván: „Én nem ülhetek többé azon lóra, melly az én Uramat, Istenemet hordozá.“ [1]) Ime milly nagy, milly példás tisztelettel viseltetett habsburgi Rudolf az Oltáriszentség iránt! De fölséges uralkodó királyunk Ferencz József is, a vallásosságáról méltán dicsért habsburgi család méltó ivadéka, hasonló szép példát mutatott e tekintetben. 1852-ben épen a bold. szüz Mária szeplőtelen fogantatásának ünnepén a gyönyörü, kellemetes idő sok népet csalt ki a bécsiek szokott sétahelyére. A sétahelyre vezető utczán csak úgy hullámzott a sok ember, gyalog és kocsin. S ime az utczán megjelenik egy pap, — mint Bécsben szokás, — mennyezet alatt az imádandó Oltáriszentséget egy beteghez vivén. A tömeg helyet csinál, legtöbben leveszik kalapjaikat, s némellyek térdet is hajtanak. Erre a hintók végtelen sorában egyszerre megáll egy hintó. Ebből födetlen fővel kilép egy ifju ember, a nyilt utczán, a sokaság szeme láttára térdre esik, és úgy fogadja az Oltáriszentséggeli áldást. S azon ifju ember Ferencz József ő cs. kir. apost. Felsége volt. [2]) Vajha el lehetne mondani, ker. aty! miként a király példája szerint cselekesznek alattvalói is! De fájdalom! találkoznak közöttünk, kik ezt tenni vagy szégyenlik, vagy röstellik; kik midőn az Oltáriszentség az utczán mellettök elvitetik, kalapjokat is alig emelik meg. Mig ellenben ha valamelly ismerősükkel, vagy kedveltjökkel találkoznak, már messziről leveszik kalapjokat, úgy köszöntik, üdvözlik; és Jézus, az emberiség legnagyobb jóltevője iránt a tiszteletnek ezen nyilvánítását hanyagul elmulasztják. És az illyenek

[1]) Mehlers Beispiele 4-ik kötet 285-ik lap. — és Gedichte von Fridrich v. Schiller 2-ik kötet 114—5 lap. — [2]) Kath. Néplap 1853-ik évi 1-ő szám 7-ik lap.

mégis keresztények-, mi több ker. katholikusoknak akarnak tartatni. . . . Hát még mit mondjak azon kereszténytelen magokviseletü keresztényekről, kik itt, az Ur ezen szent hajlékában, az imádandó Oltáriszentségben elrejtett ur Jézus szine előtt úgy viselik magokat, a miként egy valamennyire tisztességes ember előtt is szégyen volna magokat viselniök? kik itt beszélgetnek, ide s tova tekintgetnek, nevetgélnek, az Oltáriszentségnek hátat fordítanak? Igy kell-e, ker. aty! kimutatni azon hitet, melly szerint hiszszük, és valljuk, hogy Krisztus Jézus az Oltáriszentségben igazán, valósággal, és mivoltilag jelen van? . . . .

Azonban nem akarom e nagy ünnepen a szentebb érzelmeket illyesek bővebb fölemlítésével megkeseríteni. Inkább gondoljuk még meg, ker. aty! milly boldogító ránk nézve ezen hit, hogy Jézus az Oltáriszentségben valósággal jelen van. Oh ezen hit kimondhatatlanul boldogít bennünket már csak azért is, mert bizonyosokká tesz az iránt, miszerint Jézus, a második isteni személy, valóságos mennybe-menetele után sem hagyott el egészen bennünket, nem maradtunk teljesen árvák; hanem igérete szerint velünk van ő, s velünk lesz a világ végeig. A mennyivel több a valóság az árnyéknál, annyival boldogitóbb ránk nézve, hogy azt hiszszük: miszerint Jézus az Oltáriszentségben igazán, valósággal, és mivoltilag jelen van; mint ha csak azt hinnők, hogy csupán jelképe ez neki.

Boldogitó ránk nézve hitünk ezen ágazata még azért is, mivel Jézust, a minden kegyelmek kútfejét birjuk az Oltáriszentségben, ki irántunki határtalan szereteténél fogva szivünk hajlékába magát megalázza. Jézussal az Oltáriszentségbeni méltó részesülés által egyesülünk. S ezen kifejezhetetlen egyesülésben a megszentelődés minden eszközeit fölleljük. Mert ha minden szentnek társasága szentelőleg hat ránk, s jobb és mintegy uj emberekké változtat bennünket: a Szentek Szentjéveli titokteljes egyesülésnek még inkább szentekké kell átváltoztatnia bennünket. És mint a tridenti szent zsinat magát kifejezi: az Oltáriszentség az, melly által Jézus az emberek iránti isteni szeretetének minden kincseit a hivekre mintegy kiömleszti . . . s mellyet jövendő dicsőségünk, és örök boldogságunk zálogaul, s ennél fogva jelképeül

szerze, és rendele azon egy testnek, mellynek ő feje, s mellyhez minket mint tagokat a hit, reménység és szeretet legszorosabb kötelékével akar füzni.[1]) Járuljunk azért ker. aty.! minél gyakrabban ezen szentséghez, de jól elkészülve, tiszta lelkiismerettel; mert mint sz. Pál apostol mondja: ki méltatlanul járul e szentséghez, az Ur teste és vére ellen vétkezik, s örök kárhozatára veszi azt magához.[2])

Főleg pedig boldogító ker. aty.! ránk nézve hitünk ezen ágazata életünk legfontosabb pillanatában, midőn e mulandó életből az örökkévalóságba át kell költöznünk. Volt-e már ker. aty.! közületek valaki egy istenfélő jámbor ker. kath. betegnek ágya mellett, olly ker. kath. betegnek ágya mellett, ki szent hitünket egész életében becsülte, a szentségekkel Jézus és az anyaszentegyház rendelete szerint élt, ki beteg ágyában is már részesült a hitvallás vigasztalásaiban, a haldoklók szentségeivel elláttatott? Nemde milly megkönnyebbült szivvel, nyugodt lélekkel van az illyen? Nem aggasztja túlságosan, nem nyugtalanítja őt ama keserítő gondolat, hogy ismerősei-, jó baráti-, talán gyermekei-, s feleségétől is mi hamarább meg kell válnia; hogy bezárja szemeit, s nem látandja többé azokat, kik őt szerették, s kiket ő szeretett; mert meg van győződve, miként ájtatosan részesülvén az Oltáriszentségben, Jézust, a vigasztalás kútfejét birja kebelében; meg van győződve, miként megválik ugyan e világtól, de Jézussal, örök boldogságunk visszaszerzőjével egyesülve költözik át az örökkévalóság végtelen országába. S ezen hitbeli meggyőződés kimondhatatlanul vigasztalja őt.

* * *

Örvendjünk azért ker. aty.! lelkünk mélyéből, hogy illy boldogító ker. kath. hitünknek ezen ágazata. S bensőleg áthatva a leghódolatteljesebb érzelmektől, mély alázattal boruljunk le a kenyér szine alatt jelen lévő ur Jézus szine előtt; tettleg mutatva, hogy erősen, élő, eleven hittel hiszszük, és valljuk, miszerint ő az Oltáriszentségben igazán, valósággal

[1]) Sess. 13. cap, 2. — [2]) Kor. I. lev. 11. r. 27. 29. v.

és mivoltilag jelen van. S ezen hitünk nyilványos bizonyságaul mondjuk:

Imádunk Téged és áldunk Téged kenyér szine alatt elrejtett Istenség! Fogadd kegyesen alázatos hódolatunkat s buzgóságunkat némi pótlásaul s helyreállitásaul azon sok méltatlanságoknak, és bántalmaknak, mellyekkel a hitetlenek és rosz keresztények részéről illettetel. Oh lelkünknek istenijegyese! hallgasd meg kegyesen hivő lélekből származó esedezésünket, mellyel legmélyebb alázattal kérünk:

Halálunk óráján
Add, hogy Téged méltán
Vehessünk itt ez életben;
Holtunk után az egekben
Dicsérjünk szüntelen
Amen.

Pünkösd után II. vasárnapra.

Egy ember nagy vacsorát szerze. Luk. 14, 16.

A kegyes és jószivü ur, ki a fölolvasott evangeliom előadása szerint nagy vendégséget tartott, és arra sokakat meghivott, a szent atyák tanítása szerint, jelenti a mennynek és földnek mindenható kegyes urát Istenét; a vendégség pedig példázza ama nagy boldogságot, mellyben ő mindnyájunkat kiván egykor részesíteni mennyeknek országában. De ugyan azon szent atyák véleménye szerint a nagy vacsora alatt érthetjük ama drága lelki eledelt is, mellyet Krisztus Jézus az Oltáriszentségben szerzett lelkünk táplálására.

A keresztény katholika anyaszentegyház az Oltáriszentséget kétféle tekintetben adja hivei elé: tudniillik mint lelki eledelt, és mint isteni áldozatot. Minő lelki hasznot várhatunk az Oltáriszentségből mint lelki eledelből, ezt kevés, de elég világos szavakkal mondotta maga édes Üdvözítőnk, midőn így szólott egykor a zsidókhoz: „A ti atyáitok mannát ettek a pusztában, és meghaltak — noha az égből adatott nekik a manna. Én is eledelt adok nektek, melly az égből szállott alá; de a ki abból eszik, örökké él; mert a kenyér, mellyet én adandok, az én testem a világ életeért.“ [1]) De nem különben nagy és sokféle lelki hasznai vannak az Oltáriszentségnek úgy is, mint áldozatnak; csak mi igyekezzünk azon lelki hasznok megnyerésére méltókká tenni magunkat.

[1]) János: 6,

Állapodjunk meg tehát ezen drága lelki vendégségnél az Oltáriszentségnél úgy mint áldozatnál, és értsük meg annak

1-ör lelki hasznait,

2-or mikép tehetjük magunkat méltókká ezen szent áldozatnak lelki hasznaira. Figyelmezzetek.

I.

Az áldozat általán bizonyos adományt, ajándékot jelent, mellyet Isten elé visz, annak fölajánl az ember jeleül azon tiszteletnek s háladatosságnak, mellyel az isteni fölség iránt magát adósnak lenni ismeri. Ez értelemben egyidejü az áldozat magával az emberi nemmel. Mig az ember egy igaz élő Istenben hitt; mig abban, mint a világ mindenható urában, bölcs gondviselőjében, kegyes jótevő atyjában remélett, addig meg nem szünt soha iránta tartozó háladatos szeretetét be is bizonyítani áldozatok által. Tudjuk a szent könyvekből, hogy már Ábel és Kain áldozatot vittek az Istennek. Utóbbi időkben maga az ur Isten rendelte el Mózes által : mi módon, hol és mit kelljen föláldozni. És ezen áldozatokat nem csak hogy szivesen vette az ur Isten azoktól, kik azokat szent szándékkal, jó és tiszta szivvel ajánlották föl; de azokat meg is kivánta választott népétől, úgy, hogy azon áldozatokhoz kötné a maga kegyelmeinek és áldásainak osztogatását is. Így olvassuk Mózes első könyvében, hogy a vizözön megszünte után megparancsolta Noénak az ur Isten, hogy építsen oltárt és tegyen arra áldozatot háladásul azon nagy kegyelemért, miszerint a közveszélyből megmenekedett. Noé megtette az áldozatot, és az ur Isten olly kedvesen vette azt, miként igéretet tett neki, hogy többé nem fogja a világot vizözönnel büntetni.[1]) Nem különben megparancsolta az ur Isten azt is Mózes által, hogy a föld minden gyümölcseinek első zsengéjét, valamint az állatok első szülötteit is ajánlja föl a nép áldozatul;[2]) mert csak így várhatja azután máskor

[1]) Mózes : 1, 20. — [2]) III. Mózes : 23, 3.

is a bő termés áldását az égből; így fog ellenségein győzedelmeskedni és hazájában békeségben élni.[1])

Már keresztény atyámfiai! hogy az ótörvénybeli áldozatok, — bármiből állottak is, — kedvesek voltak az Isten előtt, csak abból is elgondolhatjuk, mivel ő maga rendelte azokat. Kedvesekké tette pedig az áldozatot a tiszta sziv, s azon szent szándék, mellyel kiki az áldozat-ajándékot Isten elé vitte; de a tulajdonképeni vallásszerü érdemet és hatást csak az adta meg az ószövetség áldozatinak, mivel azok előképei voltak azon szentséges, véres áldozatnak, mellyet Krisztus Jézus vitt véghez a kálvária hegyén, önmagát áldozván föl mennyei Atyjának a kereszt oltárán; és melly áldozat, minden szent misében megujíttatik most olly formán, hogy a kenyér és bor átváltozván Krisztus testévé és vérévé, a misező pap, és vele a hivek ugyanazon Jézus Krisztust mutatják be áldozatul, a ki az utolsó vacsorán a kenyeret és bort a maga testévé és vérévé változtatván, megparancsolta tanítványinak: „ezt cselekedjétek az én emlékezetemre;“ [2]) — ugyanazon Jézus Krisztust mutatjuk föl a szent misében áldozatul, ki a kereszten függvén mondotta: „A tyám! a te kezeidbe ajánlom lelkemet, és ezt mondván kiadta lelkét! s beteljesedett az áldozat.“[3])

Ha k. a.! kedvesen vette hajdan az ur Isten Ábel áldozatját, ki csak egy báránykát ajánlott föl neki, s ha kedvesen vette Melkisedek paptól is, ki csak egy kevés kenyeret és bort vitt: mennyivel kedvesebbnek kell előtte lennie a mi áldozatunknak, mellyben bárányt ajánlunk föl ugyan neki mi is, de azt a bárányt, mellyről azt mondá keresztelő sz. János a hozzá tódult seregnek: „Ime az Isten báránya! ime, ki elveszi a világ büneit.“ [4]) Kenyeret és bort teszünk mi is az oltárra; de azt a kenyeret, melly az égből szállott alá; azt a bort, mellynek külszine alatt azon szentséges vér rejtőzik, melly Jézusnak dárdával megnyitott oldalából és szivéből folyt a mi váltságunkért. Szóval, midőn a szent misében mi Istennek a maga tulajdon szent fiát ajánljuk föl áldozatul: miképen is ne lenne az kedves előtte!? Az égből hallatszott szózat — az Atyának szózatja — nem azt

[1](V. Mózes: 28, 4. — [3](Luk. 22, 19. — [3]) Luk. 23, 46. — [5]) János: 1, 29.

mondotta-e egykor: „Ez az én szerelmes fiam, kiben nekem kedvem telt.“ Nincs tehát arról kétség, hogy a szent mise kedves áldozat az Isten előtt.

Ha tovább az ó testamentomi áldozatokhoz kötötte az ur Isten az áldások és kegyelmek osztogatását, — miután a szükség idején csak az egekből várhatunk vigasztalást, enyhülést, segedelmet: — mi teheti kérésünket foganatosabbá, mint ha a Mindenhatónak oltára előtt leborulunk, és azon, élő hittel, erős bizodalommal és töredelmes szivvel fölajánljuk a vérontás nélkül tiszta áldozatot, a minden áldások és kegyelmek irgalmas Atyjának? Ugyanis, ha Jézusnak igérete szerint mindent megnyerhetünk, mit az ő nevében kérünk az Atyától: [1]) mennyivel inkább várhatjuk könyörgésünk foganatját a szent mise áldozat fölajánlása által, midőn nemcsak Jézusnak nevében kérjük a mennyei atyát, hanem magát Jézust, az ő egyszülött fiát küldjük úgy szólván az irgalom trónusa elé helyettünk könyörögni, — azt a Jézust, ki bizton mondotta maga felől: „Atyám! tudom hogy te mindenkor meghallgatsz engem.“ [2])

Nekünk gyarló embereknek legtöbbször s legnagyobb szükségünk van a bünnel megbántott Istennek megengesztelésére s a bünbocsánatra. És ime, legaggasztóbb szükségünkben is, midőn vétkeink terhe nyomja lelkünket, midőn az isteni itéletnek rettenetessége és az örök kárhozat félelme rémít bennünket: készen áll részünkre az engesztelő áldozat: készen a tiszta és szeplőtelen bárány, ki magára vette a mi vétkeinket, és azok undokságát szentséges vérével mosta le a keresztfán, és kinhalálával engesztelte meg irántunk a bünnel megbántott Istent. Oh, halljad csak bünös atyámfia! mi volt Jézusnak, — a keresztre feszíttetett Megváltónak — mennyei Atyjához intézett utolsó könyörgése: „Atyám! bocsáss meg nekik, — bocsáss meg a téged és engem megbántóknak, — mert nem tudják mit cselekesznek;“ [3]) halljad és értsd meg bünös atyámfia! a te büneid bocsánatjáért könyörgő Jézusodnak szavát, és légy erős bizodalommal, hogy annak könyörgését meghallgatja a mennyei Atya; te pedig Isten előtt legkedvesebb, rád nézve leg-

[1]) Máté: 21, 23. — [2]) János: 11, 42. — [3]) Luk. 23, 34.

foganatosabb szolgálatot teszesz a szent mise áldozatnak töredelmes, buzgó és ajtatos szivveli fölajánlása által. Ez édes reményt akarja szent János is fölébreszteni bennünk, midőn azt mondja: „Fiacskáim ne vétkezzetek. — Azonban ha valaki vétkezik is, legyen jó reménységgel, mert vagyon szószólónk az Atyánál, az igaz Jézus Krisztus, ki engesztelő az egész világ büneiért.“ [1]) — De értsük meg már röviden azt is: mikép tehetjük magunkat méltókká a szent mise áldozatnak lelki hasznaira.

II.

Miután mi kath. keresztények azt hiszszük és valljuk, hogy a miseáldozatban szintúgy jelen van Krisztus teste és vére, miként jelen volt az utolsó vacsorán az apostolok között kiosztott kenyér és bor színében; igen könnyü elgondolni azt is, minő szivvel és lélekkel illik és kell a szent áldozaton jelen lennünk. — Gondoljuk csak k. a.! ha az egész világon egyetlenegy városban szolgáltatnék szent mise, mikép hajdan Izrael népének csak egy temploma volt Jerusálem városában, oh, milly igen boldogoknak tartanók azon városnak lakosit, és — miként sok ajtatos keresztény van, kik nem sajnálják a fáradságot, bár milly távol eső helyeken is meglátogatni azon templomokat, mellyekben a bold. Szüznek, vagy más dicsőült szentnek csodákkal tündöklő képei tiszteltetnek, — nemde ohajtva ohajtanók mi is még inkább azon szent helyen megjelenni, hol mise szolgáltatik! S ime a kegyes Jézus megkimél bennünket e fárasztó vándorlástól, midőn azt rendelte Malakiás próféta jövendölése szerint „hogy napkelettől napnyugotig — vagyis az egész föld kerekségén — mutattassék föl az Urnak tiszta és makula nélküli áldozat.“ [2]). Nem lennénk-e tehát Jézus iránt hálátlanok, ha időnk és módunk lévén, mégis elmulasztanók a szent mise áldozaton megjelenni? Sőt ezen elmulasztás által az isteni fölség iránt tartozó legdicsőbb, legszentebb kötelességünk teljesítésére szolgáló

[1]) I. János: 2, 1. — [2]) Mal. 1, 11.

alkalmat szalasztanók el, és elvágnók magunk előtt is az Istentől várható áldások és kegyelmek utját. Tehát nemcsak teljes készséggel, hanem örömmel, lelki örömmel és jó kedvvel szükség a szent miseáldozat helyére sietnünk; és midőn a harangszó által megintetünk a templomba menetelre, mondjuk hőn buzgó lélekkel, mit szent Dávid mondott: „Vigadtam azokban, a mik nekem mondattak; az Ur házába megyünk — nevének hálát adni, — és kérni azokat, a mik az ur házának és népének békeségére vannak.“ [1]) Mert igaz ugyan, hogy az egész világ az Isten imádásának temploma; igaz hogy ő mindenütt osztogathatja áldásait az őtet kérőknek: de szinte igaz az is, hogy az ur Isten mégis azt igérte „hogy az ő szemei nyitva és fülei figyelmetesek különösen azokra, kik a szent helyen — a templomban — imádják őtet.“ [2]) Krisztus urunk maga is a templomot nevezte imádság helyének:“ [3])

Tovább, mivel mi kath. keresztények azt hiszszük és valljuk, hogy a szent mise megujítása és ismétlése a keresztfán végbe vitt áldozatnak: úgy veszünk legtöbb s legnagyobb hasznot abból, ha lélekben és gondolatinkkal a kálvária hegyre helyezzük magunkat azon keresztnek tövébe, melyen Krisztus, az ártatlan bárány mennyei Atyjának föláldozta magát a mi váltságunkért. Csak úgy, k. a.! indul szivünk elkövetett vétkeink fölött töredelmességre; így ébred lelkünk áhitatra, Isten iránt szeretetre, háladatosságra; így fojtódnak el bennünk a zabolátlan indulatok és gerjedelmek; így keletkezik bennünk a megszokott vétkekből kibontakozásra, és az erényes jámbor életnek megkezdésére szükségelt akarat, s erősen eltökélett szent szándék. Vagy k. a.! ha — az evangeliom bizonyítása szerint, — Krisztusnak halálakor a kősziklák megrepedtek, a föld megrendült, s az egész természet gyászba borult: nem kell-e a mi kemény szivünknek is legalább bánatra lágyulnia, midőn a szent miseáldozat Krisztusnak ugyanazon kinhalálát állítja elénk épen azon móddal, mikép maga parancsolta? S ha a kereszt alatt jelen volt pogányok és zsidók közül, — látván a rendkivüli jeleneteket, — sokan mellöket verték, büneiket megsiratták, és éle-

[1]) Zsolt. 121. — [2]) II. Kron. 7. — [3]) Luk, 8. 46.

tök megjobbítását igérve tértek vissza: vajjon mikor és hol van nekünk is hathatósabb alkalmunk, hasonló szent érzelmekre, és üdvös eltökélésekre lelkesednünk és gerjednünk, mint épen a szent miseáldozat közben, úgy mint, a mellyet valahányszor fölmutatunk, mindannyiszor Krisztus halálát hirdetjük.[1]) Igen, k. a.! ha meggondoljuk, hogy jelenleg is a szent miseáldozatban Krisztus a főpap, ki magát helyettünk és velünk a mennyei Atyának föláldozza: lehetetlen, hogy iránta szivünkben hálára gerjedve és a legőszintébb hőn forró szeretettől lelkesíttetve szent Tamás apostollal ne mondjuk: „Menjünk, haljunk meg mi is ő vele.“[2]) Haljunk meg igen is a testnek és világnak; haljunk meg a bünnek, mikép Krisztus meghalt a mi büneinkért. Ő föláldozta magát mennyei Atyjának engesztelő áldozatul: ajánljuk föl mi is ő vele együtt magunkat főleg a szent miseáldozatban; áldozzuk föl magunkat egészen, tökéletesen úgy, mint Jézus. Ő egyedül a mennyei Atya akaratját kereste, engedelmes volt iránta a kereszt haláláig. Ezt cselekedjük mi is.

* * *

És hogy cselekedhessük, máskor is ugyan szüntelen, de leginkább a szent miseáldozat alkalmával esdekeljünk isteni kegyelemért, és szivünk mélyéből mondjuk: kegyes és irgalmas Jézus! érettünk szenvedett és meghalt Jézus! minket határ nélkül szerető Jézus! Tégedet kérünk: elevenítsd föl szereteted tüzével a mi hideg és lankadt szivünket, hogy e szent szeretettől égve higyjük a mit tanítottál, reméljük a mit igértél, szeressük teljesíteni, a mit pararancsoltál; hogy, miként Te a kereszten függvén mennyei Atyád kezeibe ajánlottad lelkedet: mi is bizton várhassuk, hogy a mi lelkünk is halálunk óráján a te irgalmasságodba leend ajánlva. Mire segéljen mindnyájunkat a szent miseáldozattal egybekapcsolt bold. szüz Máriának és minden dicsőült szenteknek érdeme és esedezése. Amen.

[1]) I. Kor. 11, 36. — [2]) Luk. 11, 16.

Iskolai katechesisek.*)

I.

Az Isten létéről.

Ezen iskolába azért jöttetek, kedves gyermekeim! hogy itt sok szépet és jót halljatok és tanuljatok. Ez nektek nagy örömet fog szerezni. És ha figyelmesek lesztek, akkor nektek sok szépet fogok beszélni, mit még nem hallottatok, és sokat fogtok tanulni, mi nektek hasznos és üdvös lesz.

Ti ugyan sok szépet láttatok már, de az még nem minden a mi vagyon. — Nézzetek csak körül, és mondjátok meg, mi vagyon lábaitok alatt? — Min áll ez a ház, ez a város? mi az? — A föld. — És ha kiindultok e házból, s kiértek e városból, mi lesz ott is lábaitok alatt? — A föld. — És ha még távolabb mentek, mi lesz ott is? — Föld. — Igy ha mindig tovább és tovább mennétek, mégis mindig a földön maradnátok; abból ki nem mehettek, annak végét nem érhetitek; mert a föld gömbölyü, mint egy golyó, és egészen szabadon lebeg, minden támasz nélkül a levegőben. — De a földön nem járhatunk mindenütt száraz lábbal, mert annak nagyobb részét viz lepi el. — —Tehát ez a föld, mellyen mi lakunk, minő? — Gömbölyü. És egészen száraz föld? — Nem. — Mi lepi el annak nagyobb részét? — Viz.

*) Ezen oktatásokat az esztergom-megyei katechismus szövegére fektettük ugyan; azonban közhasznuakká kivánván azokat tenni, nem hittük magunkat annyira korlátolva lenni, hogy azt itt ott néhány szóval ne pótolnók, és tárgyi rendétől, mennyire azt az isteni kinyilatkoztatás történeti rende igényelni látszik, itt ott el ne térnénk. Illykép majd használhatja ezen katechesiseket azon hitelemző is, ki más katechismust követ tanításában.

Szerző.

És ha a szárazföldön körül néztek, látni fogtok sok várost és falut, s ezekben annyi embert, mennyit olvasni számszerint senki sem bir; látni fogtok réteket illatos virágok-, növények- és füvekkel; látni fogtok veteményes földeket, kerteket és erdőket mindenféle bokrok- és fákkal; látni fogtok mélyebb helyeket — völgyeket, és emeltebb, magasabb helyeket — dombokat és hegyeket. És ha láttátok a városokat és falvakat, a sok embert, réteket, virágokat sat. már mindent láttatok a mi vagyon? — Nem. — A földön állatok is vannak, mellyek közül nehányat már ismertek, p. o. a juhot, lovat, tehenet; de ezeknél sok más nagyobb is vagyon, mellyeket még nem láttatok, és sok olly kicsiny, hogy szabad szemmel nem is láthatók. A föld belsejében is vannak ásványok, kövek, savak, érczek.

A föld belsejéből, különösen a hegyekből buzognak a vizforrások, s lefolyván a mélyebb helyekre, patakoknak neveztetnek; s ha több illy patak össze foly, folyónak hivatik; s ha ez nem foly ismét egy más nagyobb folyóba, hánem a földnek legmélyebb helyeire, folyamnak neveztetik. Azon mély helyeket pedig, hol minden viz össze foly, tengernek nevezzük. A tengerek-, tavak-, folyamok-, folyók-, patakok- és forrásokban, sőt minden csepp vizben ismét sok állat vagyon.

Mondjátok meg már most, fiaim! mit lehet még e földön látni? — Forrásokat, patakokat sat. És mind ezekben mit? — Sok állatot. — — A ki tehát látta a tengereket, tavakat sat. az egész földet látta? — Nem. — És, a ki látta e várost, de nem a hegyeket, völgyeket, vizeket sat. az egész földet látta? — Nem. — Mit nem látott még? — De a ki látta a városokat, falvakat, embereket, réteket sat.; a ki látta a tengereket s tavakat, folyamokat, és mindent mi ezeken és ezekben vagyon: Látta az egész földet?

Igen. De hát ha föltekintünk, ott már mitsem látunk? Nem látjuk-e magunk fölött a szép kék boltozatot? — Igen! De ez az ég boltozatja már az egész ég? Nem veszünk-e észre az égen még mást is? nem látjuk-e rajta nappal a fényes napot, mint egy aranyos tarajt lebegni, melly sugaraival a földet megvilágosítja és melegíti? — Nem látjuk-e éjjel az égboltozaton a holdat szelid világosságával, és sok szép csilla-

got? melly mind gömbölyü mint a földünk, de ennél majd mind sokkal nagyobb, és csak azért látszanak olly kicsinyeknek, mert tőlünk igen messze vannak, sőt némellyek olly messze, hogy szabad szemmel nem is látjuk.

Mit látunk, ha föltekintünk éjszaka?—A holdat, és csillagokat. És nappal?—A napot. És hol látjuk mind ezeket?—Az égen. Tehát a nap maga még nem az ég? és a hold maga még nem — és a csillagok magok még nem; — de a nap, hold, csillagok és az a kék boltozat együtt véve — az ég.

Vigyázzatok már most fiaim! Azt a szép eget, a nappal, holddal és minden csillagokkal, és mindennel a mi ezekben vagyon; és ezt a földgömböt, mellyen lakunk, minden vizekkel, hegyekkel, völgyekkel, fákkal, virágokkal, minden állatokkal, a levegővel, melly körülötte vagyon, és mindennel mi a földnek belsejében vagyon — tehát az egész eget, és az egész földet és mindent mi ezekben vagyon — világnak nevezzük. Tehát az ég maga még nem a világ; és a föld maga még nem a világ; és az mi ezekben vagyon egyedül — még nem a világ; de az ég, föld, és minden mi ezekben vagyon összesen — az a világ.

Mondd meg nekem már most te: a tenger már az egész világ? — és a hegyek? — és ez az egész föld? — Hát a nap? — és a csillagok? — és az egész ég? — De az ég és föld összesen? — Ha tehát azt mondom „világ" egyedül az eget értem-e? — Nem. Hát még mit? — A földet is; és még? — Mindent mi ezekben vagyon. Tehát

Mit értünk a világ által?

A világ által értjük az eget, a földet, és mindent mi ezekben vagyon.

Már most tudjátok fiaim, hogy híjuk a kék boltozatot fejeink fölött, és a napot, holdat és csillagokat? — és hogy — ezt a gömböt vagy tekét, mellyen lakunk? — és hogy — az egész földet és mindent mi ezekben vagyon? — Tudjátok mit értünk a világ által? — Igen ezt tudjátok, és abból mit mi világnak nevezünk, valamit már láttatok is, de még igen sokat nem. Azonban majd többet fogtok látni és tudni, ha nagyobbak és idősebbek, öregebbek lesztek. Ma már idősebbek, öregebbek vagytok egy nappal, mint tegnap; holnap megint idősebbek lesztek, mint tegnap voltatok és

ma vagytok; és sok nap mulva, sokkal idősebbek és nagyobbak lesztek mint ma. — Ma tehát idősebbek vagytok mint voltatok — mikor? — és holnap megint idősebbek lesztek mint — mikor? — és sok nap mulva sokkal idősebbek és nagyobbak lesztek mint — ? Minők lesztek holnap? — és sok nap mulva minők? —

A ti édes atyátok még nagyobb és idősebb mint ti vagytok; de ő sem volt mindig olly nagy és olly idős mint most. Egykor egy bizonyos napon ő is csak olly kicsiny és olly fiatal volt, mint ti most vagytok. És sokaknak közületek van otthon testvére, ki még kisebb és fiatalabb mint ti; de egykor, egy bizonyos időben ti is olly kicsinyek voltatok, és édes atyátok is olly kicsiny volt mint kis öcsétek. Igen, de mikor ti olly kicsinyek voltatok, mint kis öcsétek most, akkor még nem volt kis öcsétek. Ő csak később lett, ő nem volt mindig, hanem egykor egy bizonyos időben kezdett lenni. És ti sem voltatok mindig, hanem bizonyos időben kezdtetek lenni; és az atyátok sem volt mindig, hanem bizonyos időben vette kezdetét. És a nap, melly nekünk világosságot és meleget ád, az sem volt mindig, hanem — és a hold és csillagok, és a kék boltozat és az egész ég, — mindig nem volt, hanem —, és ez a föld, mellyen lakunk, mindig nem volt. — Az ég és föld és minden, mi ezekben vagyon, tehát az egész világ, mindig nem volt, hanem bizonyos időben vette kezdetét.

Tehát e világon misem volt mindig. Az atyátok mindig — ? és ti mindig — ? és kisöcsétek mindig — ? és a nap sat. ég, föld mindig — ? és a világ — ? mi nem volt mindig? — és még mi? — és még? — hanem bizonyos időben atyátok? vette kezdetét; és bizonyos időben ti — ? és bizonyos időben kis öcsétek — ? és ég — föld — világ — ? — Mikor vette kezdetét atyátok? mikor ti? mikor a világ? — Mondjátok el már most mindnyájan :

A világ volt-e mindig?

A világ mindig nem volt; hanem bizonyos időben vette kezdetét.

A világ mindig öröktől fogva nem volt, és minden mi a világon van — mindig, öröktől fogva nem volt; és kis öcséd — mindig, öröktől fogva nem volt; és te mindig — és atyád

mindig — ? hanem bizonyos időben a világ — ? és bizonyos időben kis öcséd — ? és — és — vette kezdetét. Hát ez az asztal mindig — ? hanem — ? Ugy de hát ki csinálta ezt az asztalt? — ki akarta, hogy itt asztal legyen? — Tehát az asztalos akarta, hogy itt asztal legyen? — és nem az asztal maga akarta hogy legyen? — És ki csinálta ezt az asztalt? — Hát nem az asztal csinálta önmagát? — És ha az asztalos nem akarta volna, hogy asztal legyen, lett-e volna asztal? — Hogy tehát asztal legyen, az asztalosnak előbb akarnia kell, hogy asztal legyen; és ha az asztal önmagát csinálta volna meg, mit kellett volna előbb? — Akarni. És akart-e az asztal lenni? — tehát önmagát meg csinálhatta-e? — tehát önmagának adhatott-e lételt? — És te kis fiam, akartál-e te már enni, mikor még a világon nem voltál? — és akartál-e már inni, mikor még — nem voltál? — De mióta a világon vagy, akarsz — ? Mióta akarsz enni? — és mióta akarsz inni? — Hát mikor a világon nem voltál, akartál-e már valamit? — Jól van fiam, te semmit sem akartál, mikor még a világon nem voltál; de felelj szépen: ha az asztal önmagát csinálta volna, önmagának adott volna lételt, mit kellett volna neki előbb — ? Jól van, akarni. Hát neked, ha önmagadnak adtál volna lételt, mit kellett volna előbb — ? Akarni. De már most jól vigyázz; mit mondtál előbb: mikor még a világon nem voltál, akartál-e már valamit? — Semmit. Ha semmit sem akartál, akartál-e a világra jönni? — tehát ha nem akartál a világra jönni, magad akaratjából lettél-e? önmagadtól lettél-e? — És ha nem azért lettél, mert akartál lenni, adhattál-e önmagadnak lételt?

Mikor még a világon nem voltál, semmit sem akartál. De a halak sem voltak mindig, — tehát akartak-e valamit mikor még nem voltak? — és a madarak és a többi állatok, ők sem voltak mindig, tehát akartak-e valamit, mikor még nem voltak? — és az egész föld és ég, és az egész világ mindig nem volt, tehát akart-e valamit, mikormég nem volt? — Akartál-e te lenni? — És a halak, madarak stb. és az egész világ akart-e lenni? — Hogy a halak legyenek, mit kellett volna nekik előbb? — és a madaraknak hogy legyenek, mit kellett volna előbb? — és az

egész világnak, hogy legyen, mit kellett volna előbb? — És akarhatott-e a világ, mikor még nem volt? — tehát ha nem akarhatott, maga akaratjából állt-e föl a világ? — tehát önnön magának adott-e lételt a világ? —

Miért nem? Ki önnön magától lett volna, mit kellett volna annak előbb? — és mit akarni? — Hogy legyen. És lehet-e azt valakinek akarni, hogy legyen, mikor még nincsen? — akartad-e te? — és te? — és az egész világ? — Tehát adhattál-e te magadnak lételt? — adhat-e — — — és az egész világ? — adhat-e valaki lételt önmagának?

Mondjátok meg tehát:

Fölállhatott-e önnönmagától a világ?

A világ önnönmagától föl nem állhatott, mert önmagának lételt senki sem adhat.

A világ mindig nem volt; hanem bizonyos időben vette kezdetét. Önnönmagától? — Mert hogy magának a világ lételt adjon, mit kellett volna előbb? — Akartál-e te, mikor még nem voltál? — akart-e a világ mikor még nem volt? — A ki tehát akarta, hogy a világ legyen, már volt, mikor a világ még nem volt, mert ő akarta hogy a világ legyen. Mikor a nap és hold és csillagok még nem voltak, ő — ki akarta, hogy nap, hold és csillagok legyenek — ő már —? mert ő akarta, hogy —? Mikor a hegyek és völgyek, folyók és tengerek még nem voltak, ő — ki akarta, hogy hegyek és völgyek, folyók és tengerek legyenek — ő már —? mert ő akarta, hogy —? Mikor ég és föld és minden mi ezekben vagyon még nem volt, ő — ki akarta, hogy ég és föld és minden mi ezekben vagyon legyen, ő már —? mert akarta hogy —? Mikor még e világból semmi sem volt, ő ki akarta, hogy minden legyen, hogy legyen ez a világ, ő már —? mert ő akarta —? A világ mindig öröktől fogva nem volt, de ő, ki akarta, hogy világ legyen, ő már volt, ő mindig, öröktől fogva volt. És minden, mit akart hogy legyen, mindjárt meg is lett, mihelyt akarta hogy legyen, és semmi sem lett, mit ő nem akart hogy legyen. Mihelyt akarta, hogy legyen ég, már meglett; legyen föld, már meglett; az égben legyenek angyalok, már lettek; akarta, hogy legyen száraz föld és viz, a száraz földön fák, bokrok növények és füvek, és

lettek; legyen nap, hold és csillagok és lettek; akarta, hogy legyenek halak a vizben, az állatok a földön, és végre két ember, és lettek — mind, mind ezt ő akarta hogy legyen, és mindjárt lett, mihelyt akarta hogy legyen; mind ezt ő csinálta, ő alkotta, és azért őt Alkotónak nevezzük.

Mondjátok meg tehát fiaim, ki csinálta, ki alkotta az eget? — ki alkotta a földet? ki az égben az angyalokat? — ki a vizet és száraz földet? — ki a fákat, bokrokat, növényeket és füveket? — ki a napot, holdat és csillagokat? — ki a halakat, madarakat és az állatokat a földön? — ki az első embereket? — ki alkotta az egész világot? — ki alkotott mindent? — s miért nevezzük őt Alkotónak? mert mindent —?

És hogy nevezzük mind azt, mit az Alkotó alkotott? — minek az Alkotó lételt adott? — Ki akarta, hogy legyen világ? — és — mihelyt akarta hogy legyen világ mi lett mindjárt? — tehát

Ki adott lételt e világnak?
A világnak lételt adott az — — Alkotó.

(Folytatása következik,)

Pünkösd után IV. vasárnapra.

Mester! egész éjszaka fáradozván, semmit se fogtunk; de a te igédre megeresztem a hálót. — Luk. 5. 5.

A keresztények közül is sokan mondják azt, miről a fölolvasott evangeliumban Péter Krisztus urunknak panaszkodott: „Mester! egész éjszaka fáradozván semmit se fogtunk.“ Vagy k. a.! nem halljuk-e elég gyakran egyiket is másikat is ekképen töprenkedni magában és panaszkodni másoknak: bármibe kapok, nem boldogulok; nem akar semmi munkám sikerülni; fut előlem az áldás, és siker nélkül vész el minden verejtékem; — mondom nem hallunk-e sokakat ekképen panaszkodni, sőt az isteni fölséget sértő zúgolódásokra is fakadni? Úgy van k. a.! sokan követik Pétert a panaszkodásban, de kevesen követik annak példáját abban, mit az a panaszkodás után cselekedett, és mi által sikeressé lett fáradsága. Ugyanis, noha Péter egész éjen át hasztalanul fárasztotta magát a halászattal, azért szorgalma még sem csökkent, hanem minden vonakodás nélkül egész készséggel ujra meg eresztette a hálót Jézus parancsolatjára; de megeresztette egyszersmind Jézus nevében, vagy is megeresztette a hálót az Isten dicsőségére és az isteni kegyelem segitségül hivásával. És ime, mi lett az ekképen megkezdett fárasztó munkának következése, megmondja a fölolvasott evangelium: „Ezt cselekedvén olly temérdek sok halat rekesztének be, hogy már szakadoznék hálójok [1]).

[1]) Luk. 5, 6.

Így cselekesznek-e azok, kik a sikeretlen munka után Pétert követik a panaszkodásban? Készek-e ezek is csüggedhetlen lélekkel és kedvvel a siker nélkül maradt munkát folytatni? és eszökbe jut-e Jézus nevében, az isteni kegyelem segitségül hivásával a munkához fogni? Oh! ők ezt nem cselekszik, legalább nem mindenkor és nem mindenik. Vannak, kik nemcsak panaszra, hanem az Isten ellen zúgolódásra, de még szitkokra és átkokra is fakadnak! És csoda-e aztán, ha az illyenek munkája sikertelen marad? ha fáradozásukat áldás nem követi?

K. a.! miután minden embernek dolgoznia kell vagy fejével vagy kezével; mert a sz. irás szavai szerint miként a madarat repülésre, úgy az embert munkálódásra teremtette az Isten; [1]) és miután kiki azért dolgozik, hogy munkájának sikerét és hasznát lássa: a jelen lelki oktatásból értsük meg: miképen kell a jó kereszténynek úgy dolgoznia, hogy fáradságát áldás kövesse? — Figyelmezzetek.

* * *

Mielőtt a fölvett kérdésre egyenes feleletet adjak, szükségesnek látom előre megjegyezni, miként nem az szándékom, hogy valakit tulajdonképen a földmivelésre, vagy valamelly kézi mesterségre tanítsak; hanem hogy megfejtsem, hogyan lehet és kell a keresztény embernek ismert és szokott foglalkozásait úgy teljesítenie, hogy fáradsága sikertelen ne legyen, és a haszonra, az Isten áldására bizton számot tarthasson. Legfőképen pedig oda czéloz szándékom, hogy azt magyarázzam meg: mikép lehet és kell a keresztény embernek úgy dolgoznia, hogy midőn a maga mindennapi kenyerét keresi, ugyanazon fáradságával az Istennek is szolgáljon, s lelke üdvösségét is keresse.— Miként kiki belátja, igen érdekes mindnyájunkra nézve; mert hiszen minden okos elmével biró ember azért dolgozik, hogy fáradságának minél több s nagyobb hasznát vehesse.

Hogy a munkás ember haszontalanul ne fáraszsza ma-

[1]) Job. 5, 7.

gát, hanem munkájának sikerét láthassa, igaz, hogy sok függ attól, mikép minden dolgát annak idejében, kellő móddal, szorgalommal és rendesen tegye; mert miként bölcs Salamon mondja, mindennek meg van a maga ideje [1]), és szent Pál apostol is arra intette hiveit, hogy a napokra, hónapokra és időkre vigyázzanak [2]): azonban mindez még nem biztosítja egészen a dolgozó embert munkájának sikeréről. Lám Péter is éjjel ment halászni, mi legalkalmasabb idő a halfogásra; még sem fogott semmit. De tudjuk a gyakori tapasztalásból azt is, hogy mikor az ember már markában tartja munkájának gyümölcsét, akkor ragadja el azt tőle egy vagy más véletlen eset. Az értelmes keresztény ember tehát úgy iparkodjék minden dolgát végezni, hogy annak sikere és haszna elhibázhatlanul mindenkor bizonyos legyen. Ez pedig csak úgy és akkor lehetséges, ha munkájának anyagi haszna mellett lelki hasznáról sem feledkezik el. Már hogy e kettős haszonra biztosan számíthasson a keresztény munkás, szükséges:

1-ször, hogy minden dolgát Jézus nevében, az isteni kegyelem segítségül hivásával kezdje, folytassa és végezze. Ugyanis, valamint szent Dávid szerint: „Ha az Ur nem őrzi a várost, hiában vigyáz, ki azt őrizi“ [3]): úgy sz. Pál is azt mondotta korintusi hiveihez irt levelében, hogy hiában plántálnak, haszontalanul öntöznek, hacsak az Isten áldást nem ád munkájokra [4]). Hogy pedig az ur Istennek, az ő áldásaért könyörögjünk, ezt nem csak a mi saját elégtelenségünk parancsolja, hanem Krisztus Jézus a mi isteni tanítónk is, midőn azt mondja: „Kérjetek, és adatik nektek [5]).“ És nemde Péter is csak akkor látta fáradozásának sikerét, midőn Jézus nevében eresztette meg a hálót? Ám, ha minden kitelhető szorgalommal és ügyességgel teszi is például a földmives munkáját, de adhat-e az rá esőt is, melly a földbe hintett magvat megnevelje? Nem a mennynek, földnek mindenható Ura nyitja-e meg, vagy zárja-e be az egek csatornáit [6])? Nem ő hozza-e föl naponkint fölöttünk az áldáshozó verőfényt [7])? Hát a testi

[1]) Préd. 3, 1. — [2]) Gal. 4, 10. — [3]) Zsólt. 126, 1. — [4]) I. Kor. 3, 6. — [5]) Máté 7, 7. — [6]) Job. 38, 25. Is. 5, 6. — [7]) Máté: 5, 4, 5.

épség és kitartó erő nem annak ajándéka-e, ki megszámlálta a mi hajunk szálait is [1]), és a ki az életnek és halálnak ura [2])?

És ezen Jézus nevének segítségül hivása, mi kevésbe kerül, tudják azon jámbor keresztények, kiknek csakugyan az a dicséretes szent szokásuk, hogy Péter példájára minden munkájok előtt azt mondják: Jézus segélj meg! Jézus nevében! Uram Jézus! a te szent nevedben kezdek munkámhoz. És ha annak munkáját, a ki ezt elmulasztja, áldás nem követi, ki ellen panaszkodhatik? Az Isten ellen bizonynyal nem, mert attól nem is kért áldást. A Jézus nevében megkezdett és folytatott munkára pedig annál biztosabban várhatjuk a mennyei áldást, ha:

2-or az isteni segedelemmel hiven és gyorsan együtt munkálódunk. Mert valamint szent Pál mondása szerint mindent megtehetünk az isteni kegyelem segítségével [3]); sőt Krisztus igérete szerint csodát is mivelhetünk [4]): úgy bizonyos az is, hogy az isteni kegyelem nélkülünk nem működik, helyettünk nem dolgozik. Azért mondotta sz. Pál apostol maga felől: „Az Isten kegyelméből vagyok, a mi vagyok; de az isteni kegyelemmel együtt munkálkodtam én“ [5]). Hát az mit jelent az evangeliumban, hogy az Isten személyét példázó király is tömlöczbe vettette azon hivalkodó szolgát, ki a rábizott talentomnak nem vette hasznát, hanem elásta a földbe? [6]). Nemde azt, hogy igyekezzünk az Istentől nyert kegyelmeknek hasznát venni? Azért mondotta bölcs Salamon: „Elszegényedik, ki munkáját tunyán űzi; de a szorgalmatos kezek gazdagságot gyüjtnek“ [7]).

Ne biztasd tehát magadat, atyámfia! ki dolgozni nem akarsz: nem hágy el az Isten; mert elhágy bizonyosan, mivel te is elhagyod őtet akkor, midőn nem teljesíted azon parancsolatját, melly által téged a dolgozásra kötelez. Ne mondja az se, ki már úgy is szükölködő és mégis restel dolgozni: nem hágy el az Isten; mert elhágy bizonyosan, ha te a munkának terhétől irtózva, ép egészséggel és erős tagok-

[1]) Máté: 10, 30. — [2]) Ján. Jel. 1, 18. — [3]) Filipp. 4, 13. — [4]) Mark. 11, 13. — [5]) I. Kor. 15. 10. — [6]) Máté: 25, 15. — [7]) Péld. 10.

kal koldusbotra támaszkodol, és az Isten szegényeinek és nyomorultainak szánt alamizsnát kicsalod a jó szivü adakozóktól.

Egyébiránt midőn ezt mondjuk, hogy az isteni kegyelem segítségével szükséges gyorsan és hiven összemunkálni, arra is figyelmeztetjük a dolgozót, hogy a munkában mérsékelje magát, és erejét annyira meg ne terhelje, hogy tulságosan megfeszített erőködésével testi épségét megrontsa; azért a mérsékelt dolgozás mellett is időt engedjen magának néha a pihenésre. Ez által nemcsak nem veszt az iparkodó munkás, hanem inkább nyer; mert a nyugalom által megujulnak a testi erők, és az ellankadt tagok gyorsabban mozognak. Annyival kevesbbé hagyja magát a munkás ember a mulandókróli szorgalmatosság által annyira elkapatni, hogy az Isten imádására különösen rendelt napokat is szolgai munkára fordítsa. „Hat napig munkálkodjál, és cselekedd meg minden dolgaidat; a hetedik napon a te uradnak Istenednek napja vagyon: ne tégy azon semmi munkát, se te, se fiad, se szolgád, de még barmod se“ [1]). Ezek magának a mindenható élő Istennek szentséges igéi. Vajha azokra megemlékeznének azon hideg keresztények, kik a megszentelendő napokat majd szükségtelen szolgai munkákra fordítják, majd szükségtelen járkálásra, majd meg hivalkodva töltik el! Vajha az Urnak említett szent igéit méltó figyelembe vennék azon lelketlen emberek, kik a szegény cselédnek még az éjjeli nyugalmat sem engedik meg mindenkor, annál kevesbbé adnak neki időt, hogy az Isten házában megjelenhessék. Tudják meg az illyenek, hogy az általok lecsigázott és zsarolt szerencsétlen rabszolgák boszút kérnek rájok attól, ki azt mondotta: ünnepen semmi dolgot ne tetess a te szolgáddal és szolgálóddal, de még barmoddal se; és annak boszuja előbb utóbb beteljesedik rajtok, a helyett hogy az égből áldást várhatnának munkáikra.

3-or Minden okos értelemmel biró ember úgy dolgozik, miszerint fáradozásának minél több s nagyobb hasznát vehesse. Ezt pedig úgy teheti meg legbizonyosabban, ha munkáját, testi fáradozását az ur Istennek kedves szolgá-

[1]) II. Móz. 20—9—10.

latul fölajánlja, és ekként lelke üdvösségét is keresi. És nem nagy boldogság-e ránk nézve, ha, midőn mindennapi kenyerünket keressük, ugyanazon fáradságunk által egyszersmind az ur Istennek is szolgálatot tehetünk, és lelkünk üdvét kereshetjük? És hogy ezen két rendbeli czélt igyekezzék is minden munkás elérni, nem a józan keresztény okosság parancsolja-e? Ha például: a napszámos kétannyi napi bért nyerhetne az által, ha megigérné a gazdának, hogy a rá bizott munkát az eléje szabott módon fogja végrehajtani, nem igyekeznék-e gazdája akaratja szerint dolgozni, hogy a kétszeres napi bért megérdemelje? Mennyivel inkább kell tehát az okos keresztény munkásnak azon igyekeznie, hogy napi munkája által kétszeres napi bért nyerhessen, megszerezvén t. i. a mennyek országát, lelke üdvösségét is?

Erre a megbecsülhetetlen nagy lelki bérre pedig akkor és úgy tarthat minden munkás bizonyosan számot, ha előre bocsátja a jó szándékot, és az Isten dicsőségére fölajánlja munkálkodását. Ugyanis k. a! a jó szándék minden cselekedetinknek lelke, és mint Krisztus mondja, szeme fénye [1], melly ha megelőzi munkálkodásunkat, és azt közbeközbe is egypár gondolattal megujítjuk, legcsekélyebb dolgunk is megszenteltetik általa, és Isten előtt kedves szolgálattá válik; azért intette sz. Pál apostol a korintusiakat, „hogy mikor esznek, vagy alusznak, vagy akármit egyebet cselekesznek, mindent az Isten nagyob dicsőségére ajánljanak föl“ [2]. Ellenben jó szándék nélkül a magában legszentebb jóságos cselekedet is elveszti érdemét Isten előtt, sőt bünné válik. Menynyit böjtöltek, imádkoztak, alamizsnálkodtak a farizeusok: még is Krisztus előtt épen ezek voltak a legutálatosabb emberek; mivel nálok nemcsak hogy a jó szándék hiányzott, de egyenesen vétkes szándékból gyakorlották a jóságos cselekedeteket [3].

Azután Krisztus egyebek között azt is mondja: szükséges mindenkor imádkozni, és soha meg nem szünni [4], mit csak úgy teljesíthetünk és nem másképen, ha minden cselekedeteinket jó szándékunkkal az Isten dicsőségére fölajánljuk. Ehhezképest mondja sz. Ágoston: „Tudnotok kell, atyámfiai! hogy a szent élet mivolta — az iste-

[1]) Luk. 11, 34. — [2]) I. Kor. 10, 31. — [3]) Máté: 23, 5. — [4]) Luk. 18, 1.

ni szolgálat — nem annyira a mi cselekedetinkben áll, mint a jó szándékban, mellyel azokat végbezviszszük.“ Tehát, keresztény atyámfia! bár mennyire légy is elfoglalva dolgaiddal, és bármilly sürgősek legyenek is azok: nem mentheted magadat, hogy nem vehetsz időt az imádságra; mert ime, ha jó szándékoddal fölajánlod az Istennek a te munkádat, mellyet akár önként, akár a törvényes felsőség parancsára cselekszel, a végnélkül jó és kegyes ur Isten azt imádság gyanánt veszi tőled.

De a jó szándék nemcsak hogy megszentel minden cselekedeteket, hanem az a nagy lelki nyereség is jár vele, hogy a dolgos embert különféle vétkektől visszatartóztatja. Ugyanis, a munkás embereknek egyik nagy hibája az, hogy a kialkudott munkabért keveselvén, azt — ha módját ejthetik, — vagy holmi lopogatással szokják pótolni, vagy a munkát hanyagul teszik, a hol lehet, magukon könnyebbítnek, és az időt ácsorogva töltik el; — meg nem gondolván azt, hogy, ha az érdemlett bért a munkástól elfogni égbekiáltó vétek [1]): nem csekélyebb bün érdemtelenül fölvenni a bért. A melly munkás tehát jó szándékkal az Isten dicsőségére ajánlja föl fáradozását, az minden bizonynyal őrizkedik is efféle bünöktől; mert ő úgy tekinti a kézi munkát, mint isteni szolgálatot: azt pedig a legelfajultabb gonosz se gondolja, — nem merészli gondolni, hogy vétkes cselekedettel az Istennek szolgálatot tehet, de tudja ellenben azt is, hogy az ur Isten maga mondott Jeremiás próféta által átkot azokra, kik a valóságos isteni szolgálatot is álnokul teszik [2]).

A munkás embereknek másik nagy hibája az, hogy békételenkednek és zúgolódnak azért, hogy mások fáradság nélkül is bővelkedők és gazdagok, ők pedig verejtékes munkájok mellett is szükölködők és szegények; s ennél fogva nem igen tartják véteknek a náloknál gazdagabbnak javaihoz nyulni. A melly ember az Isten dicsőségére irányozza a maga kétkézi munkáját, az minden bizonynyal óvakodik az efféle vétkektől. Mert először meggondolja azt, mit a Szentlélek mond bölcs Salamon által, hogy az embert a maga tulajdon szája kényszeríti a munkára [3]); mert szent Pál

[1]) Jak. 5, 4. — [2]) Jerem. 48, 10. — [3]) Példb. 16, 26.

apostol is azt mondja, hogy a ki nem akar dolgozni, az nem is méltó arra, hogy táplálkozzék [1]); annál inkább meggondolja azt, hogy az isteni törvény nem azt mondja: — ne lopj a szegénytől; hanem egyátalán tiltja: „ne orozz.“ De a jó szándékkal dolgozó és fáradságát Isten dicsőségére fölajánló munkás azt is tudja, mit aquinai Tamás mond: hogy az Itélőbiró által nem arról fogunk egykor megkérdeztetni, milly gazdagok voltunk, hanem arról, szent életet éltünk-e?

Azokat, kik a sulyos és fárasztó munka miatt zúgolódnak, ezen megjegyzésre igen méltó szókkal szólítja meg sz. Ágoston: „Vajjon te zúgolódó öreg, ha én neked azt igérhetném és pedig bizonyosan, hogy én téged ismét fiatallá tehetlek, és még sok számos évekig ép erőben és egészségben élhetsz, — vajjon jó öregem, ezen igéretem fejében nem tennél-e meg teljes készséggel mindent, a mit csak tőled kivánnék? És ime, balgatag te, én az Istennek, az örök igazságnak szavaival igérek neked nem néhány esztendőt, hanem örökön örökké tartó mennyei boldogságot, ollyan boldogságot, minőt csak a mindenható Isten adhat: vajjon annak elelnyeréseért nem hasonlíthatlanul sokkal méltóbb-e, hogy a te napi munkádat béketüréssel teljesítsd, és azt az Isten dicsőségére fölajánld?“

Végre a munkát megelőző jó szándékból a munkásnak az a nyeresége és vigasztalása is van, hogy ha egyszer másszor el is marad munkájának sikere, de a lelki haszon bizonyosan el nem marad soha. Azért az értelmes keresztény munkás nem fakad soha az Isten ellen zúgolódásra, ha fáradozásai meghiúsulnak. Ő meg tud a mennyei Atya akaratján nyugodni, mert hiszi és tudja, hogy az mindeneket bölcsen intéz el, és azért a földi áldásnak megtagadását is az embernek lelki hasznára tudja fordítani. Vagy midőn valaki elbizván magát gazdagságában, fölfuvalkodottá, kevélylyé tobzódóvá, könyörületlenné lesz, s az Istenről és halhatatlan lelkéről egészen elfeledkezik: nem szolgál-e lelki hasznára, ha az Isten megvonja tőle áldását, és egy vagy más csapásokkal meglátogatja, mellyek őtet megalázzák, és annak imádására vezetik, kitől minden jó adomány és tökéletes

[1]) II. Tess.

ajándék származik [1]). Hát a melly embernek szive megkövesedett, mellyet embertársának semmi némü szüksége, nyomorusága, szerencsétlensége könyörületességre nem lágyíthat: nem szolgál-e lelki hasznára, ha az isteni gondviselés ollyan állapotra juttatja őt, hogy mások jótékony könyörületességére szorul, és ez uton tanulja meg a felebaráti szent törvényt?

* * *

Ezekből megértettük, k. a.! nemcsak azt, hogy dolgoznunk kell, hanem azt is, hogy mikép tehetjük azt meg, hogy fáradságunk sohase legyen hasztalan, hanem azt mindenkor áldás kövesse, és pedig bizonyosan. Ez olly érdekes tanulság, mikép érdekes minden embernek a maga ideig és örökké tartó boldogsága; következésképen valamint minden embernek szivén fekszik boldogsága: úgy vegye szivére, a hallott lelki oktatást is a maga mindennapi munkálkodásában követni, azt mindenkor Jézus nevében kezdvén, folytatván, és az Isten dicsőségére fölajánlván. Így várhatja bizton munkájára az égi áldást itt, jövendőben pedig az Itélőbirónak azon örvendetes és örökké boldogító szavait: „Örülj jó szolgám, mivel a kevésben hív voltál, menj be a te Uradnak örömébe [2]). Amen.

[1]) Jak. 1, 17. — [2]) Máté: 25, 21.

Pünkösd után V. vasárnapra.

Valaki atyjafiára haragszik, az ítélet alá tartozik. — Máté: 22, 5.

A régi bölcsek a haragot a lelki erősség segítőjének nevezték, de csak a józanság és mérséklet határi között tartózkodó haragot. Ugyanis, miként a szivnek minden természetes indulata, úgy a harag is lehet csendes, józan, mérsékelt; de lehet zajongó, tulságos és úgy szólván elmebódító; s valamint egyéb indulatok, úgy a harag is izgathatja az embert jó, istenes, dicséretes czélra, és izgathatja erkölcstelen és vétkes cselekedetre. E szerint azután maga a harag is lehet vagy üdvös és dicséretes, vagy pedig vétkes és kárhozatos.

Nincs az evangeliumban parancsolat, mellyet Krisztus, az isteni tanító sürgetősebben ajánlana, mint a szeretetnek két parancsolatját. — És valljuk meg, nem igen van még is az evangeliumban parancsolat, melly ellen gyakrabban vétkeznének az emberek, mint épen a keresztény szeretetnek törvénye ellen; és pedig mind az isteni, mind a felebaráti szeretet ellen. Ez utóbbiról van itt különösen szó. Ezen felebaráti szeretet elleni vétkek, Krisztusnak a fölolvasott evangeliumban előadott tanítása szerint, vagy csupán a szivben, vagy szóval, vagy cselekedettel szoknak történni és véghez menni.

A farizeusok a sziv vétkeiről nem akartak tudni semmit, noha Krisztus sokszor megfeddette őket, mondván: „Miért gondoltok a ti szivetekben gonoszt?“ [1])

[1]) Máté: 9, 4.

A képmutató farizeusok azt hitték és tanították, hogy a felebaráti szeretet ellen csak az vét, a ki valakit megöl; de különben felebarátja ellen haragot forralni a szivben, sőt azt csufoló, becstelenítő, szidalmazó szavakkal illetni, nem tartották véteknek. S ezen hibás vélekedés megczáfolására mondotta az isteni mester: „Valaki atyjafiára haragszik, az ítélet alá tartozik," már az is büntetésre méltó; de még keményebb büntetést érdemel az, ki haragjában a maga felebarátját rágalmazó vagy épen szidalmazó szavakkal illeti, s boszút áll rajta.

K. a! nem kevesen vannak a keresztények között is, kik a farizeusok módja szerint, sőt annál is hibásabban és gonoszabbul gondolkoznak; kik nemcsak véteknek nem tartják szivökben haragot, gyülöletet, boszút forralni mások ellen, hanem egyébféle vétkeiket is azzal szokják mentegetni, hogy a harag vitte őket egy vagy más vétekre. Helyes legyen-e ezek mentegetőzése vagy nem, ki fog tetszeni a jelen lelki oktatásból, ha megértjük, hogy van harag, melly:

1-ör nem bünös, hanem inkább üdvös és szükséges; hanem vigyázzunk, hogy vétkessé ne váljék; — de van:

2-or vétkes és kárhozatos harag is; ezen pedig vegyünk erőt. — Figyelmezzetek.

I.

Hogy a harag nem vétek mindenkor, az Krisztusnak a fölolvasott evangeliumban említett azon szavaiból világosan kiderül: „Valaki atyjafiára haragszik, az ítélet alá tartozik;" mert ezen szavak azt jelentik, hogy meg kell előbb vizsgálni és birálni, ha vajjon a harag vétkes szándékból eredt-e? vétkes módon tünteti-e ki magát? és vétkes czélra vezet és törekszik-e? Ha ezen, vagy hasonló vétkes körülmények föl nem találtatnak a haragban, azt nemcsak véteknek, Isten előtt büntetésre méltónak nem itélhetni, hanem, ha jó szándékból ered, és a mérséklés határai között szent czélra törekszik, még üdvös is lehet és valóságos keresztény kötelesség. Ezt tanítja sz. Dávid is, midőn mondja:

„Ha harag gerjed föl bennetek, vigyázzatok, hogy ne vétkezzetek.“ [1])

Ha tehát az isteni és felebaráti szeretet azért gerjeszt föl bennünket haragra, mivel látjuk vagy halljuk, miképen az ártatlanság, szemérmetesség, ájtatosság szemtelen pajkossággal letapodtatik; s mivel látjuk vagy halljuk az Isten, ker. kath. hit, és anyaszentegyháznak üdvösségre vezető szent törvényei, ájtatos gyakorlatai ellen szórt gúnyos beszédeket; ha — mondom — ezen és hasonló esetekben az isteni és felebaráti szeretet haragra gerjeszti szivünket azért, hogy a megsértett igazságot védelmezzük, a bünt meggátoljuk, és az erény ösvényéről eltántorodott bünössel vétkét megismertessük, ha hatalmunkban áll, érette megfenyítsük, és azt az eltévesztett keresztény jámborság utjára visszatérítsük: a mi haragunk üdvös és szent, sőt kötelességünkben is áll, mint aranyszáju sz. János mondja: „Akkor szabad, sőt dicséretes a harag, midőn nem magunkért, és nem a rajtunk elkövetett sérelemért állunk boszút, hanem hogy a bünösöket zabolázzuk; mert illyenkor a vétekre haragszunk, nem pedig felebarátunkra.“

Illyen szent haragra gerjedt hajdan Mózes, midőn látta, hogy a Sinaihegy tövébe megtelepedett Izráel népe bálványt imádott épen azon idő alatt, mig a hegytetőn Isten azt a parancsolatot adta a népnek: „Idegen istenid ne legyenek, s faragott képet ne csinálj magadnak, hogy azt imádjad:“ — ezen vétkes cselekedet által annyira fölindíttaték Mózes, hogy az Isten által neki adott törvények kőtábláit az egész nép szemeláttára összezuzta [2]). Hát maga a mi alázatos és szelid szivü isteni tanítónk Jézus Krisztus, nem gerjedt-e több izben haragra, midőn a menynyei Atya dicsősége és az igazság és jó erkölcsök elleni vétkes cselekedeteket látta, hallotta? A jerusálemi templomból nemde szinte ostorral kergette ki azokat, kik az Istenimádás szent helyét megbecstelenitve, azt kereskedés és vásárlás helyévé tették? [3]). Az isteni mester példáját követték a tanítványok is. Így példaul sz. Péter Annaniás és Zafira ellen egyetlenegy hazugságukért annyira fölgerjedt, hogy

[1]) Zsólt. 4, 5. — [2]) Mózes: 32, 19. — [3]) Ján. 2, 15.

szörnyü halállal büntetné meg őket. Nem különben sz. Pál apostol is, szemevilágának elvesztésével verte meg az ördöngös Elimást azért, hogy Krisztus tanításának terjesztését akadályozta [1]).

Vajha hasonló szent haragra ébresztené most is a keresztényeket a letapodott jámborságnak védelme, és az Isten, s az egyedül üdvözítő szent hit és egyház sokféle módon megsértett ügye melletti buzgóság! Nincs, fájdalom! nincs nap, de nincs talán óra, mellyben e szent haragra ok és alkalom nem ajánlkoznék! — Vagy nincs-e a szülőknek és pedig igen gyakran elegendő okuk és alkalmuk illy szent haragra gerjedni, midőn magzataiknak egymás közötti versengésöket és czivódásaikat látják? vagy midőn a még csak dadogni kezdőktől is már a legborzasztóbb szitkokat hallják, és egyéb kihágásaikat tapasztalják a kisebbeknek úgy, mint a nagyobbaknak? Tudják meg az efféle gondatlan szülők, ha magzataiknak latorságait elhallgatják, és kellő fenyíték nélkül behunyt szemekkel nézik, s azok büne őket szent haragra nem gerjeszti, tudják meg, mondom az illyen gondatlan szülők, hogy ők ez által az Istent indítják magok ellen büntető haragra. Tanuljanak ezek Heli főpapnak szomoru esetéből, kit az ur Isten szörnyü halállal büntetett azért, mivel fiait az előtte tudva lévő vétkes cselekedetekért kellő szigorusággal nem fenyítette meg [2]). Nem különben, hasonló szent haragra gerjedni elegendő oka, sőt szoros kötelessége van minden cselédtartónak és elöljárónak; „kik — sz. Gergely pápa mondása szerint — cselédeiknek és alattvalóiknak vétkeiben mindannyiszor részesülnek, a hányszor azokat észrevett vétkes tetteikért meg nem fenyítik, és őket vétkes szokásaiktól elvonni, és az isteni félelem s erény ösvényére vezetni elmulasztják.“

Azonban akármilly igazságos okból keletkezzék is a harag, és bármilly üdvös és szent czélra legyen is az irányozva: szükséges, hogy az a kellő mérséklés között maradjon, és hogy türhetlenséggé, indulatossággá, és merő boszúállássá ne fajuljon. Azért igen sajnos dolog az, mit igen gyakran tapasztalunk hogy, midőn példaul a szülők, a

[1]) Apost. cs. 13. — [2]) I. Kor. 4, 18.

gazdák és előljárók a bünt akarják alattvalóikban meggátolni és fenyíteni, majd a keresztény szigoruság válik kegyetlenkedéssé; majd meg a legirtóztatóbb átkokra és szitkokra fakadnak, és pedig talán épen akkor, mikor másokat a káromkodásért dorgálnak. K. a.! a bünt gátolni, s a bünöst megtéríteni akaró haragnak szeretetből kell származnia; a szeretet pedig — sz. Pál tanítása szerint — épít lelkiképen, nem pedig ront [1]): „A szeretet — úgy mond tovább szent Pál — türő, kegyes, a szeretet nem cselekszik gonoszul, nem keresi a magáét“ [2]). Ha tehát az isteni és felebaráti szeretet gerjeszt bennünket haragra, a vétek meggátlása és a vétkezőnek megtérítése végett: úgy cselekedjük azt, hogy a szeretet törvénye ellen ne vétsünk épen akkor, midőn azon szeretetnek parancsolatát akarjuk teljesíteni; következéskép kövessük szent Jób tanácsát, ki azt mondja, hogy vigyázzunk magunkra, nehogy a harag meggyőzzön bennünket, és erőt vegyen az okosságon [3]); mert akkor a harag könnyen boszúállássá válik, a boszúállás pedig elkárhoztatja a lelket [4]).

Midőn tehát k. a.! az elnyomatott igazságnak, a megsértett ártatlanságnak, dölyfösen megvettetett és vakmerő szemtelenséggel csuffá gúnyoltatott szent hitünk és egyházunknak védelme haragra gerjeszti szivünket: haragunk mindenkor és egyedül az isteni és felebaráti szeretetnek tiszta forrásából eredjen, és ugyanazon szeretetnek határai között maradjon, mert azokat átlépve, a szent és üdvös harag vétkes és kárhozatos haraggá válik. Miről a második részben.

II.

Ha sz. Dávidnak már fölhozott szavait tekintjük: „Ha harag gerjed föl bennetek, vigyázzatok hogy ne vétkezzetek,“ világosan kitünik azokból, hogy a harag ollyan is lehet, melly által vétkezik az ember; melly következéskép vétkes és kárhozatos harag. Egyébiránt, ha a mindennapi tapasztalásból akarunk szólani, meg kell vallani, hogy az emberek jobban ismerik a vétkes és kárhozatos haragot, mint azt, mellyet üdvös és szent haragnak méltán nevezünk; és több keresztény embernek szivét égeti és emész-

[1]) I. Kor. 8, 1. — [2]) I. Kor. 13, 4. — [3]) Job. 36, 18. — [4]) Job. 18, 14.

ti a kárhozásra méltó haragnak tüze, mint éleszti az isteni és felebaráti szeretetből fakadó szent haragnak gerjedelme.

A vétkes harag, mint tudjuk, leginkább abból szokott keletkezni, ha valaki vagy becsületünkben, jó hirünkben nevünkben, vagy egyéb javainkban megsértett és megkárosított. Ugyanis, kétségbevonhatlan igazság az, hogy minden embernek veleszületett természeti joga van a maga minden néven nevezhető javaihoz, és így szükségképen azok védelméhez is; mert szinte természetes indulat az emberben az is, miszerint nemcsak fájlalja, ha ő valaki által akármi javaiban megkárosíttatik, hanem igazságos kárpótlást is követelhet az őt megsértőtől, miként az Isten könyvének eme szavaiból kiviláglik: „Gondod legyen a jó névre, mert az jobban megmarad neked, mintsem a drága nagy kincsek“ [1]). Azonban mivel minden embernek egyiránt meg van ezen joga a maga jogaihoz és azok védelméhez, önkint következik ebből, hogy megsértett javaink védelmezésében csak odáig terjeszkedhetünk, és kárpótlást csak olly módon követelhetünk, hogy a minket megsértő felebarátunknak viszont javaiban kárt, becsületében sérelmet ne okozzunk; mert mihelyt az önvédelem ezen határt átlépi, az boszúállássá és így vétkes haraggá válik. Tehát, essék bár fájdalmasan k. a.! midőn becsületünkben vagy egyéb javainkban megsértetünk: a fájdalmat, a neheztelést, a haragot még se engedhetjük annyira növekedni, hogy a minket megsértőnek viszont megkárosítására, kisebbítésére törekedjünk; annál inkább őrizkedjünk attól, hogy neheztelésünk engesztelhetlen haraggá, kibékülhetlen ellenségeskedéssé váljék.

E végre pedig egyik legfoganatosabb mód az, hogy a föllobbant haragnak első gerjedelmét igyekezzünk elfojtani, vagy legalább zabolázni; mert az Isten könyvének szavai szerint „valamint a tüz elhamvad, ha fát nem rakunk is rá“ [2]): úgy a harag indulatja is lecsillapszik magában, ha annak boszú- sugta szavaink vagy tetteink által táplálékot nem nyujtunk. Úgy cselekedjünk tehát miként sz. Dávid, ki azt mondja maga felől, hogy midőn szive fölháborodott ellenségei ellen, nem szólott semmit, mint a néma [3]). Igen helyén van itt egy régi pogány bölcsnek példáját fölhozni,

[1]) Eccl. 41, 15. — [2]) Eccl. 11, 34. — [3]) Zsolt. 76, 5.

ki, midőn egykor szolgája fölharagítá, azt mondá neki: „Köszönd, hogy most haragra vagyok gerjedve, mert különben kegyetlenül meglakolnál!“ Oh k. a.! hány ezeren bánták meg azt keservesen, hogy a harag első föllobbanása által elhagyták magokat ragadtatni, és időt nem engedtek a fölháborodott vér és epe lecsendesedésére! Igazán mondja bölcs Salamon, hogy „a haragos ember versengést okoz, — háborgást indít, és a ki könnyen megharagszik, az hajlandó lesz más vétkekre is“ [1]). Látunk naponkint példákat és pedig nagyon szomorítókat: mire viszi a harag dühe azokat, kik azt mindjárt keletkezésében nem igyekeznek zabolázni; de mutat a mi okulásunkra maga a szentirás is illyent Saul királyban, kit a zabolátlan harag mintegy eszeveszett tébolyodottá tett, és elsőben a büntelen Dávidot, azután a maga tulajdon fiát — Jónatást — akarta megölni [2]). Igen helyesen mondotta azért Salamon, a bölcs király: hogy „jelesebb az indulatain uralkodó a városok meghóditóinál“ [3]).

Ha azonban minden óvakodásunk mellett is nagyobb mértékben ragadta meg kedélyünket a harag indulata: igyekezzünk legalább annyira erőt venni azon, hogy boszúállásra ne vetemítsen bennünket; a kártételt kártétellel , a rágalmat rágalommal ne viszonozzuk; magunk ügyében magunk birája sohase legyünk. Ha nagyobb a bajunk, keressük annak orvoslását a törvény utján; a csekélyebb sérelmet pedig nyögjük el csendesen. Vagy, ker. atyámfia! gondold meg jól, mit nyersz vele, ha a te szidalmazó, kisebbítő, rágalmazó felebarátodat a legborzasztóbb átkokkal, a legbecstelenítőbb rágalmakkal terheled is? talán ez uton megsértett becsületedet visszaszerzed? Talán a rád kent piszokból kitisztítod magadat? vagy talán ellenségedet elnémítod? Teljeséggel nem! Sőt megtudván ellenséged boszankodásodat, az ellene szórt szidalmakat, azt mondja: ime, hogy boszankodik; .... ha bünös nem volna, nem venné magára az én sértegető szavaimat! — Rajta tehát! ezután még több becstelenséget, és mocskolódást viszek véghez rajta — hadd egye a méreg! — Hogy ez a mai rosz világban szóról szóra igy szokott történni, kiki jól tudja; következésképp tudhatja azt is kiki, és

[1])Péld. 15, 18, 19, 22. — [2]) I. Kor. 19, 20. 20, 39. — [3]) Péld. 16, 32.

meg kell ismernie, mikép az ellenség ellen szórt rágalmak nemcsak semmit se használnak, hanem inkább ártanak.

De a keresztény szeretet még avval nem elégszik meg, hogy ellenségünkön boszút ne álljunk; hanem azt kivánja és parancsolja, hogy annak szivből megbocsássunk, vele kibéküljünk, és őtet szeressük; „mert — ezek Krisztus szavai — ha csak azokat szeretitek, kik titeket szeretnek, micsoda jutalmát vehetitek? nem ezt cselekszik-e a publicanusok? Legyetek ti azért tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes. Szeressétek ellenségeiteket is; jót tegyetek azokkal, kik titeket gyülölnek; és imádkozzatok azokért, kik titeket üldöznek és rágalmaznak“ [1]).

A megbocsátásnak és kibékülésnek pedig minél előbb meg kell történnie, úgy, hogy sz. Pál tanítása szerint a nap le ne nyugodjék haragunkon [2]). Miért kivánja pedig az isteni mester tőlünk annyira a kibékülést? mert „az én mennyei Atyám sem bocsátja meg nektek a ti büneiteket, ha kiki meg nem bocsát szivből az ő atyjafiának“ [3]). Oh pedig k. a.! közülünk kinek és hányszor nincs szüksége a bünbocsánatra! — E mellett még azt is világosan megmondotta isteni tanítónk, hogy mig haragot tartunk szivünkben valaki ellen, addig semmiféle jóságos cselekedetünk nem talál kedvet az Isten előtt. Mi lehet k. a.! kedvesebb az Isten előtt, mint az áldozat? Még is azt mondotta Krisztus, hogy „ha ajándékot viszesz az oltárra, és ott az oltárnál jut eszedbe, hogy valakivel haragban vagy, hadd ott az oltáron ajándékodat, és menj előbb megbékülni atyádfiával, és azután mutasd be áldozatodat“ [4]). Hallottad, megértetted haragtartó bünös atyámfia Krisztus szavait? Tudd meg tehát boldogtalan ember, hogy se imádságodra, se kérésedre nem hajlik az Isten mindaddig, mig szived hajthatatlan, engesztelhetetlen marad felebarátod iránt! „Nincs Isten előtt irgalom annak számára, ki irgalmasságot nem cselekszik felebarátjával“ mondja sz. Jakab apostol [5]). Le fogsz tehát szerencsétlen haragtartó bünös, le fogsz az irgalmas Isten lábaihoz borulni, és bünbocsánatért esdekleni,

[1]) Mát. 5, 4, 4. — [2]) Ef. 4, 26. — [3]) Máté: 18, 35. — [4]) Mát. 5, 33. — [5]) Jak. 2, 13.

de azt fogod hallani: „Nincs Isten előtt irgalmasság annak számára, ki irgalmasságot nem cselekszik felebarátjával"! Bánkodni, siránkozni fogsz büneid fölött, melledet vered a templom pitvarában álló publikánus módjára, mondván: „Isten! légy irgalmas nekem bünösnek" [1]; de a felelet csak az leend: „Nincs irgalmasság Isten előtt annak számára, ki irgalmasságot nem cselekszik embertársával!"

De még itt sincs vége, haragtartó bünös, a te szerencsétlenségednek; mert azt mondom, félve és rettegve mondjad az Ur imádságának eme szavait: „Bocsásd meg a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk ellenünk vétettteknek," [2] félve és rettegve mondjad e sz. igéket, mondom; mivel azon szent igékkel önmagad mondod ki magad ellen a legirtóztatóbb átkot, a halál és kárhozat itéletét mindaddig, mig meg nem bocsátasz az ellened vétkezőnek. Lám, azon szent szavakban azt kéred az Istentől, hogy valamint te gyülölöd ellenségedet: úgy gyülöljön az Isten is téged; valamint te nem kivánod gyülölt ellenségedet látni: úgy az Isten se engedje meg neked, hogy valaha láthassad őtet szent országában; valamint te kivánod és keresed felebarátod kárát, veszedelmét, gyalázatát: úgy az Isten is borítson el téged örökre szégyennel és kárhozattal a pokol sötétségében; valamint te nem kivánsz felebarátoddal jót tenni, a szükség idején neki segedelmet nyujtani: úgy az Isten is hagyjon el téged, és vonjon meg tőled minden kegyelmet és áldást. „A te szájadból itéllek meg téged, gonosz szolga" [3] mondja az illy imádságra az igazságos mennyei király. Nem panaszkodhatol szigoruságom ellen; mert magad kéred tőlem a könyörületlenséget. — Ez igy lévén, nem igazsággal mondottam-e, haragtartó atyámfia! hogy félve és rettegve mondjad az Ur imádságnak említettem szavait!? Ehhezképest mondja aranyszáju sz. János is: „Ha imádságodat ellenséges szivvel mondod, jobb az imádságot abba hagynod, és siess atyádfiával megbékülni, és azután végezd imádságodat" [4].

Igaz k. a.! hogy a szóval vagy cselekedettel rajtunk véghezvitt sérelmet békével türni, ellenségünknek megbocsátani, sőt őtet szeretni, vele jót tenni, az emberi természetet

[1]) Luk. 18, 13. — [2]) Máté: 6, 12. — [3]) Luk. 19, 22. — [4]) Hom. XVI. in Math.

tekintvén, nem csekély föladat, sőt a keresztény szeretetnek egyik legnehezebb próbája; azonban ki merészkedik még is azt mondani, hogy az Istennek, a mi mindenható teremtőnknek nem volna hatalma tőlünk azt kívánni? Vagy ki tudná azt bebizonyítani, — miként sz. Jeromos megjegyzi, — hogy a végnélkül bölcs ur Isten nekünk lehetetlenséget parancsolna? Vagy, haragtartó atyámfia! kérdem tőled, tudod-e, akarod-e az Istent szeretni? Ha azt feleled, igen; én meg azt mondom, és pedig Isten szavával mondom, — hogy mindaddig nem szereted az Istent, mig felebarátodat gyülölöd; mert azt mondja az Isten könyve: „A ki azt mondja, szeretem az Istent, és felebarátját gyülöli, hazug az; mert a ki nem szereti felebarátját, a kit lát; az Istent, kit nem lát, miképen szeretheti“ [1]). Ha tehát, ker. atyámfia! az Istent kivánod szeretni, békülj meg ellenségeddel, bocsáss meg neki szivből, és szeressed őtet, mert csak akkor szeretheted az Istent is, és ez által mutatod meg, hogy Krisztus tanítványa vagy, miként világosan mondja maga sz. János evangelistánál: „Arról ismernek meg titeket az emberek, hogy az én tanítványim vagytok, ha egymást szeretitek“ [2]).

Oh k. a.! vajjon Krisztus tanítványai vagyunk-e tehát, ha a fölzajdult harag indulatát titkon tápláljuk keblünkben, és csak az alkalmat lessük, hogy boszúnkat minél nagyobb dühvel kiönthessük ellene? Sőt nem vagyunk-e önmagunknak legkegyetlenebb ellenségei, ha e kárhozatos indulatot több esztendők folytán, sőt talán szinte halálunk órájaig táplálván magunkban, az szünet nélkül mint mérges féreg rágódik szivünkön? És ha boszúnkat tölthettük is ellenségünkön, lecsendesedik-e a szív, visszatér-e a lélek nyugalma? Oh nem! Ekkor meg más féreg támad abban, melly még kegyetlenebbül dulja a belcsendességet, t. i. a lelkiismeret mardosása, melly az ellenségünkön véghezvitt boszúállásért éjjel nappal üldöz bennünket; mert nincs — nem lehet — az istenteleneknek békeségök, mondja Isaiás próféta [3]), sőt kibékülés nélkül a más világon sem szünik meg soha ezen féreg bennünket kinozni [4]).

[1]) I. Ján. 4, 20. — [2]) Ján. 13, 35. — [3]) Is. 48, 22. — [4]) Is 66, 22.

Nagy méltatlanságot követtek el rajtad, atyámfia? De gondolj, kérlek, gondolj arra: hát az Isten, a menny s föld mindenható ura minő méltatlanságokat szenved nem egyszer, hanem naponkint a maga teremtményeitől? Te az egyetlen egy embertársad által okozott sérelmet nem tűrheted: nézd, oh nézd kérlek, az isteni fölség hány ezer és millió bünösök által támadtatik meg! A te felebarátod csak egy két szóval, s talán nem is rosz szándékkal, hanem csak tréfából ejtett és általad balra magyarázott szavával bántott meg: s az isteni fölség ellen elkövettetni szokott méltatlanságok nem mindenkor vétkes szándékból, vagy megrögzött rosz szokásból keletkeznek-e? Már ha az isteni fölség még is megbocsát, mihelyt a bünös megbánja vétkeit, és hozzá fordul bocsánatért [1]): nem kell-e neked is ellenségeddel kibékülni és neki szivből megbocsátani?

* * *

Megértettük ezekből, hogy a harag lehet üdvös és szent; de lehet vétkes és kárhozatos is. Amazt parancsolja, emezt tiltja mind az isteni mind a felebaráti szeretet. Kevesen vannak, kik az isteni és felebaráti szeretet törvénye által jóvá hagyott, sőt parancsolt haragnak kötelességét teljesítik; de sokan vannak, kik a szeretet két törvénye által tiltott kárhozatos haragot táplálnak szivükben. Ha mi Krisztus követői és tanítványai kivánunk lenni, tartsuk meg e részben is az ő parancsolatját, ki azt mondotta: „Tanuljatok tőlem, mert szelid és alázatos szivü vagyok“ [2]). Kövessük az ő szentséges példáját, ki nemcsak nagylelküen megbocsátott ellenségeinek, hanem a keresztfán függve is bünbocsánatot kért azoknak mennyei Atyjától [3]). Az ő példáját követvén, bizonyosan eljutunk egykor azon boldogságba, mellyet ő a béketürőknek, és szelideknek igért. Amen.

[1]) Ezek. 33, 11. — [2]) Máté: 11, 29. — [3]) — Luk. 23, 34.

Pünkösd után VI. vasárnapra.

Szánom a sereget; mert ime már harmad napja, hogy velem vannak, és nincsen mit enniök. — Márk: 8, 2.

A ki tanulni akar, sokat tanulhat a fölolvasott evangeliumból: tanulhat buzgóságot, mellyel az Isten igéjét kell hallgatnunk; tanulhat kitartást, mellyel az isteni szolgálatban illik foglalkoznunk; tanulhat keresztény kötelességet, miszerint az örökkévalókat a mulandóknak, a lélek üdvösségének keresését a test szükségeiről szerfölötti aggódásnak eléje kell tennünk; végre megtanulhatja mind azt, hogy szükségünk idején az Istenben kell helyeznünk bizodalmunkat, mind azt, mi módon bizhatunk bátran az Istenben. Ezek pedig mind ollyan tanulságok és kötelességek, mellyek fejenkint minden embert érdekelnek és illetnek. Vagy mi is lehet a keresztény embernek szentebb kötelessége, mint az Isten igéjét hallgatni, tanulni és követni? hiszen Krisztus nyilván mondotta, hogy annak vagyon örök élete, ki az ő igéit hallgatja [1]). Mi lehet az embernek szentebb kötelessége, mint Istennek hiven, állhatatosan szolgálni, és lelkének üdvét szünet nélkül keresni? hiszen a mi isteni tanítónk világosan megmondotta, hogy csak egy a szükséges, t. i. üdvösségünk keresése [2]); mert tegyük bár a világ minden kincsét magunkévá, mit használ, ha lelkünk üdvét elvesztjük? [3]).

Én azonban a mai elmélkedésünk tárgyává a legutóbbi tanulságot választom, t. i. az Istenbeni bizodalmat; mert midőn látom, mint táplál Jézus a mai evangeliumban négy ezer embert, mintegy lehetetlen ki nem néznem szántóföl-

[1]) Ján. 12, 47. – [2]) Luk. 10, 42. – [3]) Máté: 16, 26.

deinkre, mellyeken csak úgy hullámzanak a sárguló nehéz búza-kalászok, mellyekben a jó Isten ismét megadja nekünk is mindennapi kenyerünket. Valamint ő asztalt terített négy ezer embernek a pusztában: úgy terít ő asztalt mindnyájunknak, midőn megadja a föld termését minden esztendőben.

Oh! az ur Istennek gondja van ránk; bizzunk tehát benne, erről szólok 1-ör;

miképp bizhatunk benne? erről szólok 2-or. — Figyelmezzetek.

I.

Szükségeink általában két rendbeliek: lelkiek és testiek. Rövidség okáért összefoglalván mindeniket, azt mondom, hogy kegyes mennyei Atyánknak, a menny s föld mindenható Urának és bölcs igazgatójának gondja van ránk egyaránt mind lelki, mind testi ügyeinkben. Ugyanis, az Istennek atyai szeretetét, irgalmát és bölcs gondoskodását széles e világ, az ég és föld egyaránt hirdeti ugyan; de az emberinem fölött még is kiválólag őrködnek kegyes szemei, és rá terjednek ki kiváltképen áldás- osztogató jótékony kezei; és pedig annak minden érdeme nélkül. Vagy, k. a.! hogyan és mivel is érdemlettük meg, hogy az Isten minket teremtett? hogy a maga képére és hasonlatosságára teremtett? hogy belénk halhatatlan lelket adott? hogy nekünk a mennyei boldogságot tűzte ki végczélul? Mivel érdemlettük meg, hogy elküldötte egyszülött fiát, miként kinos halálával örök üdvösségünket megszerezze? Mivel érdemeljük meg ama sokféle lelki kegyelmeket és testi áldásokat, mellyekben naponkint részesít minket? Mivel érdemeljük meg, hogy a mi mindennapi kenyerünket megadja, egészségünket, életünket föntartja? Mindezen velünk közlött kegyelmek nem eléggé bizonyitják és ismertetik-e velünk a mi mennyei Atyánknak irántunki kegyes gondoskodását? és nem méltán mondotta-e sz. Dávid „hogy az Istennek minden tulajdonságai, minden cselekedetei fölött legnagyobb, legdicsőbb az ő irgalmassága“ [1]). Ehhezképest ébreszt és int is bennünket sz. Dávid,

[1]) Zsolt 144, 9.

mondván: „Helyezd az Urban gondodat és bizodalmadat, ő eltáplál téged;“ [1]) mert ő neki gondja van mindegyikünkre [2]).

Nincs ember, k. a.! kit, ha számot vet önmagával, és visszaemlékezik azokra, mik vele és körötte élete folytán történnek, saját tapasztalása eléggé meg nem győzhetne az ur Istennek iránta kegyes és csodálatos gondoskodásáról. Ugyanis, nincsenek-e számtalanok köztünk, kiket az élet viszontagságai egy vagy más bajba olly mélyen besodortak, hogy nem láttak részökre egyebet hátra lenni, mint a legirtózatosabb kétségbeesést? és ime, egy pillanat, egy nem remélt fordulat kiemelte őket a tátongó veszély örvényéből. Már, k. a.! az efféle nem ritka események mik egyebek, mint a fölöttünk őrködő isteni gondviselésnek kegyes csodaművei, mellyek arra ébresztenek bennünket, miszerint épen a legkétesebb és legszorongatóbb körülményekben Istenbe helyezzük meg nem ingatható bizodalmunkat, és hozzá emelt szív- és elmével mondjuk reményteljes hiedelmünkben sz. Dávid szavait: „Az Ur igazgatja az én sorsomat, és semminek hijával nem leszek, — az ő irgalmassága kisér engem életem teljes napjaiban“ [3]).

Vagy, k. a.! az a kegyes mennyei Atya, ki midőn az egész világot eltörlötte vizözönnel, Noénak mégis módot mutatott a közveszélyből megmenekülésre; az a kegyes mennyei Atya, ki Izrael népét 40 esztendeig kenyér nélkül eltáplálta a pusztában, és a ki a fölolvasott evangelium szerint öt kis kenyerével négy ezer kiéhezett embert kielégített: vajjon nem gondoskodik-e mirólunk is? Vagy nem tud-e, s nem akar-e rajtunk is segíteni a szükség idején? Ah! távol legyen tőlünk e káromló gondolat. Halljuk csak mit mond a szeretetteljes Atya: „Vajjon megfeledkezhetik-e az anya csecsemőjéről úgy, hogy ne könyörüljön méhe-gyümölcsén? és ha az elfeledkezhetnék is, én nem feledkezem meg rólad“ [4]). Ezt bizonyitják sz. Dávidnak eme szavai is: „Mindenek szemei tebenned biznak Ur Isten; és te adsz eledelt nekik alkalmatos időben; fölnyi-

[1]) Zsolt. 54, 23. — [2]) I. Pét. 5, 7. — [3]) Zsolt. 22. — [4]) Is. 49, 15.

tod a te kezeidet, és betöltesz mindennemü állatokat áldásiddal" [1]).

De nemcsak az áldások osztogatása által érezteti velünk az ur Isten kegyes atyai gondoskodását; hanem midőn egy vagy más csapással meg is látogat minket, azt is irgalmasságból, atyai szeretetből cselekszi, miként a sz. könyvnek eme szavai bizonyitják: „Irgalmasság és harag vagyon az Istennél, de haragját irgalmassága szerint önti ki" [2]). Ő, mint Dániel mondja, csak csöppenként ereszti ránk haragját; [3]) irgalmasságát pedig teljes bőségben érezteti velünk [4]). E mellett ostorozásai által mindenkor a mi hasznunkat keresi és akarja eszközleni a kegyelmes mennyei Atya. Azért látogat meg bennünket egy vagy más viszontagsággal, mert elfeledkeztünk róla akkor, midőn áldásait bővebben árasztotta ránk; tehát megvonja tőlünk az áldást, és ostorokat ereszt ránk, hogy ezek által megnyissa lelki szemeinket; megismertesse velünk a veszedelmet, mellyben testi és lelki boldogságunk forog, s így magához emelvén föl elménket, s szivünket, visszatérítsen az eltévesztett keresztény jámborság és üdvösség utjára. A helyett tehát k. a.! hogy az élet viszontagságai közt békételenkednénk, Isten ellen zúgolódnánk, mondjuk inkább teljes meggyőződésből sz. Dáviddal: Jó nekem, Uram! hogy megaláztál engem; mert így tanulom meg rendeleteidet [5]). — Aztán a türelmetlenség úgy sem segít bajunkon, hanem inkább keserübbé teszi szenvedésink poharát; se zúgolódásunk által az ur Istent nem fogjuk arra kényszeríteni, hogy vegye le rólunk a keresztet; ezt inkább béketürésünk, a mennyei Atyának végzésén megnyugvó csöndes sziv, állhatatos odaengedés, és töredelmes szivbeli buzgó imádság által remélhetjük tőle; ki mihelyt ránk nézve hasznosnak látja, bizonyosan elfordítja rólunk sujtó ostorát, és béketürésünket áldásainak még bővebb árasztásával jutalmazza meg, miként ezt a sz. könyv Jób és Tobiás pátriárkák példájában mutatja. Ne mondjad tehát, oh! ne mondjad szenvedő atyámfia viszontagságaid között, bármilly sulyosak legyenek is azok, hogy az Isten elfeledett és elhagyott tégedet; mert bizonyos

[1]) Zsolt. 144. — [2]) Eccl. 16, 12. — [3]) Dán. 9, — [4]) Tit. Jul. 3, 6. — [5]) Zsolt. 110.

lehetsz benne, hogy mig te el nem feledkezel a te mennyei Atyádról, ő sem feledkezik el rólad: ki épen a rád bocsátott csapások által is azt akarja megismertetni veled, hogy ő nemcsak el nem hagyott, hanem inkább mint bölcs és gondos Atya szeret téged; mert a kit szeret az Ur, megsanyargatja azt; és megostorozza azokat, kiket magához fogad [1]). És emlékezzél meg szenvedő atyámfia! viszontagságaid közt az érttünk szenvedett Jézusról, és mint ő, úgy kérjed te is az Istent: „Atyám, irgalmas mennyei Atyám! ha lehet, muljék el e pohár tőlem; mindazáltal úgy legyen mint te akarod, nem mint én;“ [2]) de emlékezzél meg eme szent szavairól is: „A ki utánam akar jönni, vegye föl — hordozza békével — keresztjét; [3]) mert a ki föl nem veszi keresztjét s nem követ engem, nem méltó hozzám“ [4]). Hordozd tehát szenvedő atyámfia! a te keresztedet békével mind saját lelki hasznodra, mind mások épületes példájára, és nyugodt szivvel mondjad viszontagságaid idején Jób szavait: „A mint az Urnak tetszett, úgy lett, — legyen áldott az Ur neve“ [5]).

De a mi nagyobb k. a.! nekünk nemcsak bátran lehet bizodalmunkat a mi mennyei Atyánkban helyeznünk, hanem kell is; mert ő parancsolja, hogy ezt cselekedjük, midőn így szól: „Istenben bizzál teljes szivedből, és önnön okosságodra ne támaszkodjál; minden cselekedeteidben Istenről gondolkodjál, ő egyenes ösvényen fogja vezérleni lépésedet.“ [6]) De halljuk Jézusnak a kegyes Üdvözítőnek kegyelemteljes parancsát. „Tekintsétek, így szól ő, az égi madarakat, mert nem vetnek, se nem aratnak, se csűrükbe nem gyüjtenek; és a ti mennyei Atyátok táplálja azokat. Nem becsesebbek vagytok-e ti azoknál? — Ne töprenkedjetek azért mondván: mit fogunk enni, vagy mit fogunk inni, vagy mivel fogunk ruházkodni? — A ti Atyátok tudja, hogy mind ezekben szükölködtök, és mind ezeket meg is adja nektek, csak keres-

[1]) Zsid. 12, 16. — [2]) Mát. 26, 39. — [3]) Mát. 16, 24. — [4]) Mát. 10, 18. — [5]) Jób: 1, 27. — [6]) Péld. 3, 5—6.

sétek először Isten országát és az ő igazságát“ [1]). Úgy vagyon, k. a.! ha mi szükölködők és szegények vagyunk: gazdag a mi mennyei Atyánk mindazok iránt, kik őbenne biznak, és nevét segítségül hivják. „A szükölködők nyomorusága, és a szegények nyögése miatt fölkelek, mondja maga az Ur sz. Dávidnál, megszabadítom őket“ [2]). Ha mi gyarlók, erőtlenek vagyunk: erős, sőt mindenható a mi mennyei Atyánk, a ki ránk sulyosabb keresztet sohasem bocsát, mint a minőt elviselhetünk; és kegyelmet, erőt is ád annak elviselhetésére, mint ezt sz. Pál mondja [3]). Járuljunk azért hozzá, mert mint sz. Dávid mondja: „Kik hozzá járulván rá függesztik szemeiket fölvidámíttatnak, és arczuk meg nem szégyenül, meg nem pirul“ [4]).

Annál szentebb kötelességünknek tartsuk pedig a mi mennyei Atyánkban helyezni erős bizodalmunkat, minél igazabb az, hogy valamint az őbenne bizókat testi lelki szükségökben megsegíti: úgy ellenben megbünteti azokat, kik iránta bizalmatlanok. Lám magát Mózest is kizárta az ur Isten az igéret földéről, mert iránta bizodalmatlan volt. Ha tehát k. a.! irgalmas mennyei Atyánk nemcsak megengedi, hogy minden ügyeinkben hozzá folyamodjunk erős bizodalommal, hanem meg is büntetne bennünket bizodalmatlanságunkért, kövessük sz. Pál intését, ki azt mondja: „Járuljunk bizodalommal a kegyelemnek fejedelmi székéhez, hogy irgalmasságot nyerjünk, és alkalmas időben szükséges segítségre kegyelmet találjunk;“ [5]) mert ő hűséges az ő igéreteiben [6]), és ki őbenne bizott, meg nem csalatkozott soha [7]). — De lássuk már: miképen bizhatunk az Istenben.

II.

Elsőben is maga Krisztus arra figyelmeztet bennünket, hogy mindenek előtt az Isten országát és igazságát, az Isten dicsőségét és lelkünk üdvét keressük: akkor várhatjuk bizton tőle azokat, mik a testnek szükségesek [8]). Mert — úgymond — a lélek becsesebb és drágább a test eledelénél [9]). K.

[1]) Mát. 6, 28. — [2]) Zsolt. 11, 6. — [3]) I. Kor. 10, 13. — [4]) Zsolt. 33, 6. — [5]) Zsid. 4, 16. — [6]) Zsid. 10, 33. — [7]) Eccl. 2, 11. — [8]) Mát. 6, 33. — [9]) Luk. 12, 23.

a.! az épen egyik legfőbb oka annak, hogy az embereknek az Istenbe vetett bizodalma meghiúsul, mivel a mulandó világi javak keresésében keveset remélnek az Istentől, a lelkiekben pedig sokat várnak tőle. Ugyanis, sokan a mulandók hajhászásában annyira saját erejökben biznak, hogy az Istenről, és segítő áldásának kéréséről vagy teljességgel elfeledkeznek, vagy csak akkor jut az Isten eszökbe, mikor már erejök fogytáig törték magokat, a nélkül hogy fáradozásuk gyümölcsét látnák; ellenben a lelki dolgokban, az üdvösséget illető szükségekben azt várják az Istentől, hogy minden saját igyekezetök nélkül szakítsa szét azon lánczokat, mellyek őket egy vagy más vétekhez bilincselték; hogy az Isten minden saját törekvésök nélkül vonja őket az ájtatoság, isteni félelem és keresztény jámborság és üdvösség utjára. K. a.! az evangeliumban említett sereg egészen ellenkező módon cselekedett. Ez ugyanis a test szükségeit egészen az Istenre hagyta, csak hogy Krisztus tanítását hallgathassa, és az egy szükségest, az Isten igazságát és országát kereshesse; miáltal azután méltóvá tette magát arra, hogy a testi táplálékkal is csodálatosan elláttatott. Mi távol jár sok keresztény ezen evangeliumi emberek példájától! Ám azok szinte három nap követték egymás után Krisztust, a nélkül hogy valamit ettek, vagy ittak volna; és sokan közülök nagyobb távolságról jőve csatlakoztak Krisztus kisérőihez: és sok keresztény nem három napot egymásután, de egypár órát sajnál vagy restel az Isten imádására és az ő sz. igéinek hallgatására fordítani, holott a végre nem kellene nekik messzeföldre utazni, hanem igen rövid uton, talán néhány lépéssel eljuthatnának az Isten imádásának és sz. igéje hirdetésének helyére! Ha azután az illyenek se testi se lelki ügyeikben nem boldogulnak, kinek tulajdoníthatják azt másnak, mint egyedül önmagoknak; mert miként sz. Dávid mondja: „az Isten megrontja azokat, kik hamisságot cselekesznek, és őt segítőjöknek nem választották“ [1]).

Isteni tanítónknak fondicsért szavaiból azt is lehet és kell tanulnunk, hogy az Istenbe úgy helyezzük bizodalmunkat, miszerint magunk is iparkodjunk, mennyire tehet-

[1]) Zsolt. 51.

ségünk engedi, megszerezni azokat, mik testi szükségeinknek födözésére megkivántatnak. Ne várjuk tehát azt, hogy a mi kenyerünket is csodálatosan megszaporítsa az Isten kezeink között, miként az evangeliumban említett sereg kedvéért cselekedett; elég ha áldása által gyümölcsözővé teszi fáradságunkat. Vagy talán buzgóbban és többet szolgálnánk az Istennek, ha a mi táplálásunkra készen hullana az égből manna? Oh ne higyjük, csak ezt ne higyjük k. a.! Ott az Izrael népének példája; kiről azt mondja a sz. könyv: „Meghizván a szerelmes rugódozni kezde; megvastagodván, megkövéredvén, elszélesedvén, elhagyá az Istent az ő teremtőjét, megveté az Istent az ő üdvözítőjét; idegen istenekkel boszontá őt“ [1]). Azután — ha némellyek meg nem bántódnának — azt is kérdezhetnők: kik szolgálnak most is többet és buzgóbban az Istennek, azok-e, kik olly könnyen élnek, mintha az égből hullana nekik a manna, vagy azok, kik verejtékes fáradsággal keresik minden falatjokat, kik sz. Pál szerint jó reménységgel szántanak és hintik a magot a földbe, s annak idejében örömmel gyüjtik össze a kévéket [2])?

Továbbá, miképen lehet Isten iránt a mi bizodalmunk helyes és foganatos, megtanulhatjuk ugyan az evangeliumban említett seregnek példájából. A négy ezer ember között minden bizonynyal voltak ollyanok is, kik saját házuknál nem árpakenyérrel, hanem válogatott eledelekkel éltek, díszesen terített asztaloknál, nem a földre telepedve; és ime a pusztában egy sem fitymálta a sovány árpakenyeret, annál kevesebbé zúgolódott Isten ellen, hanem megelégedve és háladatosan vette azt kiki az osztogató tanítványok kezeiből. Így kell nekünk is háladatosan venni a mi mennyei Atyánktól minden adományt, bármilly csekély legyen is az; annál inkább óvakodjunk pedig attól, ha az ur Isten bővebben árasztja ránk áldásit, hogy azokban elbizzuk magunkat, vagy hogy akármi módon a mi irgalmas mennyei Atyánknak megbántására visszaéljünk azokkal; hanem sz. Dávid példája szerint azon igyekezzünk, hogy minél illőbb és Isten előtt kedvesebb módon bizonyíthassuk háladatosságunkat [3]).

---

[1]) V. Mózes: 32, 15, 16. — [2]) II. Kor. 9. Zsolt. 125. — [3]) Zsolt. 115.

Jelesül a háladatosság azt kivánja egyebek közt, hogy az elvett jótéteményt mi is viszont jótéteménynyel fizessük vissza. Igaz, hogy a mi mindenható mennyei Atyánk nem szorult a mi jótéteményünkre; azonban még is megtehetjük a keresztény háladatosságnak ezen kötelességét Krisztus tanítása szerint az által, ha az Isten szegényeinek nyujtunk azokból, a mikkel meg vagyunk áldva; mert ezen jótéteményünk annyiba vétetik, mintha azt magával az Istennel tettük volna [1]), a ki még csak egy ital vizet sem hágy jutalom nélkül, mellyet az ő nevében nyujtunk a szomjuzónak.

Végre, hogy Istenbe helyezett bizodalmunknak sikerét bizton várhassuk, az a legszükségesebb kellék, hogy vagy teljességgel tiszták legyünk minden sulyosabb büntől, vagy legalább erősen eltökélett szándékunk legyen, minél előbb lelkismeretünket kitisztítani; mert a sz. könyvnek igen világos szavai ezek: „Szerelmesim, ha a mi szivünk nem vádol minket — vétekről, — bizodalmunk lehet az Istenhez, hogy a mit kérünk, megadja nekünk, — ha az ő parancsolatit teljesítjük, és azokat cselekeszszük, a mik előtte kedvesek“ [3]). Vagy az értelmes keresztény szülők egyiránt éreztetik-e szeretetöket magzataikkal, akár legyenek azok szófogadók, akár engedetlenek? akár szelid jámbor erkölcsüek, akár kihágók és latrok? Ha emberi szülők nem cselekszik ezt, mennyivel inkább különbséget fog tenni az Isten az őbenne bizó gonoszok és jámborok között! Azért Jób pátriárka a gonoszok bizodalmát Isten előtti utálatosságnak nevezi [4]); utálatosságnak azért, mert sz. Dávid szerint a gonosz azért bizik az Istenben, mivel azt gondolja, hogy az nem bünteti meg a bünt [5]). Az efféle vakmerő bizakodásnál pedig mi lehet Isten előtt utálatosabb, miután az olly merőn ellenkezik az ő szentségével és igazságával?

* * *

Mi tehát, k. a.! úgy bizzunk a mi mennyei Atyánkban, mint sz. Dávid mondja: félelemmel, és az ő parancsolatit

[1]) Máté: 25, 40. — [2]) Máté: 10, 42. — [3]) I. Ján. 3, 21. — [4]) Jób: 11, 20. — [5]) Zsolt. 49, 21.

teljesítve, mert az ő szemei azokon vannak, kik őtet félik [1]). Ha jó szándékkal és lelkiismeretesen teljesítjük kötelességünket, bizvást remélhetjük, hogy ő a mi fogyatkozásinkat megbocsátja. Ha egyik munkánkat siker nem követi, a másikban sokszorozva adhatja áldását. Ha az istenes élet ösvényétől eltántorodtunk: minden pillanatban vannak az ő mindenható kezeiben módok, mellyek által visszavezet bennünket az igaz utra, és visszafogad kegyelmébe, csak mi ne késsünk arra méltókká tenni magunkat. Ha bal esetek, viszontagságok, keresztek nehezednek ránk: bizton várhatjuk, hogy azoknak elviselésére elegendő malasztot is ád, és mihelyt üdvösnek látja ránk nézve, megszabadít azok terhétől bennünket; ha pedig sz. akaratjának úgy tetszik, hogy a halál vessen csak véget szenvedésinknek: Isten szava, hogy béketürésünket a mennyei boldogság fogja jutalmazni. Amen.

[1]) Zsolt. 32, 18.

Pünkösd után VII. vasárnapra.

Óvjátok magatokat a hamis prófétáktól. — Máté: 7, 15.

Azokat nevezte Krisztus hamis prófétáknak, kik mind példájok, mind tanításuk által másokat arra igyekeztek csábítani, mi Isten törvényével, Krisztus tanításával és a tökéletes erényességgel merőben ellenkezett. Nem csoda tehát, hogy ezen hamis próféták annyira utálatosak voltak édes Üdvözítőnk előtt, és hogy olly gondosan intette több izben tanítványait, hogy őrizkedjenek azoktól. Illyen hamis próféták pedig kiváltképen a farizeusok voltak. Valamint t. i. hajdan az ur Isten által küldött próféták a választott népet az isteni törvények megtartására oktatni, ösztönözni, a büntől elvonni, és az élet megjobbítására téríteni igyekeztek: úgy a farizeusok mindezekkel ellenkező utra és cselekedetekre vezették kiváltképen az együgyü tudatlan népet, részint Mózes törvényeinek álnokul elcsavart magyarázása által, részint tettetett ájtatoskodásuk, alamizsnálkodásuk és külsőkép fitogtatott hosszas imádságuk és jámborságuk által, melly szineskedésökért Krisztus urunk képmutatóknak és báránybőrbe öltözött farkasoknak nevezé őket; mert cselekedeteikben a valódi jámborságnak csak képét mutatták, szivök pedig olly gonosz, olly ártalmas volt embertársaik erkölcsére, becsületére és egyéb javaira nézve, a milly ártalmas a ragadozó farkas a szelid báránynak életére nézve.

Illyen hamis próféták mindenkor voltak a keresztények között is, és vannak mai nap is nem csekély számmal, „kik — sz. Dávid szerint — roszat gondolnak szivökben; megélesítik nyelvöket mint a kigyó; és áspis mér-

ge vagyon ajkaik alatt“ [1]). Azonban nem akarok tulajdonképen az efféle hamis próféták gonoszságáról szólani; hanem mivel isteni tanítónk Krisztus Jézus is arra int bennünket a fölolvasott evangeliumban, hogy őrizkedjünk a hamis prófétáktól, én is oda irányzom beszédemet, hogy kiki megértse abból, milly nagyon szükséges őrizkednünk a hamis prófétáktól; de egyszersmind hogy szinte illy szükséges attól is óvakodnunk, hogy magunk se legyünk hamis próféták. Tehát

1-ör őrizkedjünk a hamis prófétáktól; de

2-or őrizkedjünk attól is, hogy magunk se legyünk hamis próféták. — Figyelmezzetek.

I.

A bünt a legelfajultabb gonosz ember sem szereti mint bünt, hanem szereti azt a hasznot, jót, nyereséget, mellyet a vétkes cselekedetből remél; azért ki vétekre akarja csábítani felebarátját, szép szin alatt ajánlja azt neki; és így a csábító és a jóbarátnak, jóakarónak istenes, jámbor, ájtatos képét veszi magára. Vagy nem illy módon estek-e bünbe már első szülőink a paradicsomban? Az Isten parancsolatának megszegésére nem azon szép szin alatt csábította-e el azokat a kisértő Sátán, hogy mihelyt esznek a tiltott gyümölcsből, ollyanok lesznek mint az Isten? Nem öltött-e a Sátán magára kigyó alakot, s hogy a még ártatlan emberpár annál kevesbbé gyanítson roszat, veszedelmet a tiltott gyümölcsnek megkóstolásában? nem ő evett-e először abból?

Így cselekesznek a hamis próféták is, kik sz. Pál szerint Krisztus apostolaivá változtatják magukat ideig óráig külsőképen [2]), hogy a jámborokat annál könnyebben elámíthassák, az istenes élet ösvényétől elvonják, és magokhoz hasonló gonoszokká tegyék. E végre a hamis prófétáknak szokása, az emberek romlottságát emlegetni; az isteni félelmet, jámborságot magasztalni; sőt, — mint a farizeusok cselekedtek, — hol egy hol más jóságos cselekedetet is gyakorolni, hogy ez uton annál könnyebben hozzá férhessenek az igazi jámborok és együgyüek szivéhez. Ezen pokoli fortélyt pedig azok ellen szeretik leginkább irányozni, kiket

[1]) Zsolt. 139, 3, 4 — [2]) II. Kor 11, 13.

egyebek között legistenfélőbbeknek, legjámborabbaknak lenni gondolnak; következéskép ezeknek legszükségesebb is a hamis profétáktól őrizkedniök, mint sz. Pál mondja: „A ki áll, vigyázzon, hogy el ne essék“ [1]).

De azt kérdi talán valaki: mi hasznuk van abból a hamis profétáknak, ha valakit eltántoríthatnak az istenes élet utjáról, és azt magokhoz hasonló gonoszszá tehetik? Mi hasznuk van? Hát k. a.! annak a pokolbeli kisértőnek mi haszna volt abból, hogy első szülőinket az Isten parancsolatjának megszegésére csábította? Irigylette boldogságukat, irigylette azon szerencsét, hogy azok azon mennyei boldogságba juthatnak, mellyet ő örökre elvesztett. Így a hamis próféták is irigylik a jámboroknak, hogy az emberek előtt tiszteletben, szeretetben, jó hirben vannak, mellytől ők magokat megfosztatva lenni tudják; irigylik hogy a jámborok az Isten előtt is kedvességet találnak, mire ők méltatlanoknak érzik magokat; az tehát szándékuk, hogy mások is őhozzájok hasonló gonoszok legyenek, s azután másokat is, magokat is azzal ámíthassák, hogy ők is olly jámborok mint mások, vagy legalább, hogy ők sem roszabbak másoknál.

Azonban, jóllehet illy fortélyos módon közelítenek prédájokhoz a hamis próféták, jóllehet Krisztus szavai szerint bárányból alá rejtőznek is a ragadozó farkasok: még is meg lehet azokat ismerni, és tőlük őrizkedni; mert valamint a fát gyümölcseiről, úgy az embert cselekedeteiről lehet megismerni, mondja isteni tanítónk [2]). Ha tehát valamelly ember gyanus előttünk: tartsuk szemmel annak minden tetteit, beszédit, magaviseletét, ha vajjon az mindenkor és mindenütt egyformán olly szerényen, olly példásan, és jámborul viseli-e magát, mint mielőttünk? Ha nem, — úgy bizonyosnak tarthatjuk, hogy az kisebb nagyobb mértékben hamis próféta, kitől óvakodnunk kell a mint csak lehet, leggondosabb vigyázattal, mert kárunkra törekszik.

Ugyanis a csábítók mestersége az, hogy beszédöket úgy forgatják előttünk, miszerint szivünk titkait, természeti hajlaminkat, gyöngeségeinket kitanulhassák; mi megtörténvén, ollyan dolgokat emlegetnek előttünk, mellyekről hiszik

[1]) I. Kor. 10, 12. — [2]) Máté: 7, 16.

hogy kedvesek előttünk. Dicsérik tehát tetteinket, magasztalják szép tulajdonságainkat és sok jeles érdemeinket; s ha hibáinkat, fogyatkozásinkat el sem rejthetik is előttünk teljességgel, de tudják szép szin alatt menteni azokat. — S ennél lehet-e veszedelmesebb kelepcze és kisértet erkölcsi állapotunk megrontására nézve? Ám midőn az említett módon magasztaltatni halljuk magunkat, igen könnyen megeshetik, hogy magasztalt tökéletességeinkben elbizzuk magunkat, és elhitetvén magunkkal, hogy a keresztény jámborságban elég tökéletesek vagyunk, vigyáztalanokká leszünk, és fölhagyunk azon mulhatatlan szent kötelesség teljesítésével, miszerint szünet nélkül nagyobb és nagyobb tökéletességre tartozunk a kereszténvi erényességben törekedni, miként az Isten könyvének eme szavai mondják: „A ki igaz, igazuljon — jobbuljon — még inkább; és a ki szent, igyekezzék még szentebb lenni“ [1]).

Innét következik elsőbben is, hogy vigyáztalanul föl ne födözzük minden előttünk ismeretlen szivü és szándéku ember előtt szivünk titkait, nehogy azokkal visszaéljen a mi romlásunkra; azért igen bölcsen mondá bölcs Salamon: „Egész indulatját kiönti az oktalan; de a bölcs tartóztatja és mérsékli azt“ [2]). — E mellett továbbá, tartsuk mindenkor emlékezetünkben, mit ugyan bölcs Salamon mond, hogy jobb a nyilvános dorgálás, hogysem az elrejtett szeretet; üdvösebbek az igazán szerető által rajtunk ejtett sebek, hogysem a gyülölőnek álnok csókjai, ki mikor megalázza előtted magát, ne higyj neki, mert hét gonoszság van szivében [3]). Ha tehát mások tanácsán akarunk járni, mások példáját követni, hallgassuk és kövessük az igazán szivből istenfélőket. Bármi nagy legyen is a bárányborbe öltözött farkasok száma: azért mint mindenkor, úgy most is vannak az Istennek választott szentei, vannak buzgó imádói, szent törvényeinek hűséges teljesítői, és a tökéletes erényességnek ollyan baráti, a minőket az evangelium kiván, s a kik épületes példányul szolgálnak mindazoknak, kik készakarva be nem zárják szemeiket, hogy a követésre méltó példákat ne láthassák. Legyünk tehát a lelkiekben is olly

[1]) Tit. Jel. 22, 11. — [2]) Péld. 29, 11. — [3]) U. o. 26, és 27.

előrelátók és eszesek, mint világi dolgainkban, mellyekben bizonyosan ollyan példát választunk, mellyet hasznunkra, nem pedig kárunkra vezetőnek ismerünk. Cselekedjük mi is azt, mire sz. Pál intette a filippii hiveket mondván: „A miket tanultatok, hallottatok és láttatok énbennem, azokat cselekedjétek, és a békeségnek Istene lesz veletek“ [1]).

Azonban fájdalom! vannak keresztények, kik nemcsak nem óják magokat a hamis profétáktól, hanem önkint belemennek azok hálójába, vagy gyáván bele engedik magokat keríttetni. Találkoznak ugyanis nem kevesen, kik azt mondják, hogy szeretnének vétkes életök bilincseiből kibontakozni, az Istennek hiven szolgálni, és jámborabb életet viselni; de az a kárhozatos gondolat tartóztatja őket vissza, hogy majd megszólják őket az emberek! Mit mondanak majd felőlem — így töprenkedik a boldogtalan magában, — mit mondanak felőlem, ki eddig az élet gyönyöreiben és egészen a világnak éltem, ha egyszerre megváltoztatom életem módját? Csúfság, nevetség, megvetés tárgya leszek! — Már k. a.! a melly ember elméjében ezen vészhozó gondolat megfészkelte magát, annak fülei mellett sikertelenül hangzanak el a legszentebb, legüdvösebb, legszivrázóbb intések, tanácsok és oktatások is, bárkitől származzanak azok; mert azokra hallgatni, azokat követni az élet szabadossága, a világnak tetszeni-kivánás és kevélység nem engedi; azért mondja a sz. könyv, hogy „minden bünnek kezdete a kevélység, s akiben kevélység van, elszakad az Istentől, megtelik átkokkal, és végtére elveszti őt“ [2]). — Azon töprenkedel atyámfia! hogy mit mondanak felőled az emberek, ha jobbra változtatod életedet? Azt mondják barátom a jók, hogy az Istennek malasztja megszállotta szivedet, és örülnek szivökben, hogy a kárhozat utjáról visszaléptél. A gonoszok itéletével pedig mit gondolsz? dicsőségünkre válik az, ha a gonoszoknak nem tetszünk, a mint Krisztus mondotta: „Boldogok lesztek, ha titeket gyülölnek az emberek és üldöznek: örüljetek, mert ime a ti jutalmatok mennyek-

[1]) Filip. 4, 9. — [2]) Eccl. 10, 14.

ben van“ [1]). Ehhezképest mondotta sz. Pál apostol is: „Ha az embereknek tetszeném, Krisztus szolgája nem lehetnék“ [2]). Azt mondod tovább, atyámfia! hogy, ha jobbra változtatod életedet, csúfság, nevetség, megvetés tárgya lészsz! Meglehet, de kik előtt? Ollyanok előtt, kiknek ítéletét meg kell vetned, mint sz. Pál. megvetette, ki a korintusiakhoz irt levelében így szól: „Nekem legkisebb gondom arra, hogy ti vagy más akárki mit ítél felőlem, mert saját lelkiismeretem semmiben sem vádol. A kinek hatalmában van engem megitélni, és a kinek ítéletétől félnem lehet, az ur Isten az“ [3]). Hát ha a hamis próféták által el engeded magadat csábíttatni, nem szól meg akkor senki? nem nevetnek és csúfolnak ki? Gyáva vagy, ha ezt tudod hinni! Hiszen magok a hamis próféták lesznek az elsők, kik jó izüt nevetnek magokban, hogy olly könnyen hálójokba keríthettek. Dávid királyt is kinevette saját felesége azért, ‚hogy lelkének áradozó örömében ugrált a frigyszekrény előtt.‘ Ő említi, hogy mások is, kik látták, kinevették őtet [4]); de így biztatta magát: „Te Uram Istenem hasonlóképp kineveted őket“ [5]). Hát Jézust, az Isten fiát, hányszor nem nevették ki és csúfolták majd a farizeusok, majd az ellene fölingerült gyülevész nép; azért vigasztalta tanítványait ekegyes szavakkal: „Ha a világ titeket gyülöl, emlékezzetek meg, hogy előbb gyülölt engem“ [6]). Különben is, tudd meg atyámfia, hogy épen az által lészsz a megvettetésre méltó, ha az igazságért, keresztényi jámborságért kész nem vagy a világ roszainak megvetését eltürni; mert ezáltal kimutatod, hogy rosz keresztény vagy, ki a magad képzelt becsületét inkább félted, mint az Isten dicsőségét; s megmutatod, hogy értetlen ember vagy, mint, a ki azt sem tudod, miben áll a keresztény embernek valódi becsületessége.

Ha k. a.! az istenes élet ösvényén állhatatosan meg kívánsz maradni, vagy arra visszatérni, és az a bajod van, hogy a hamis prófétákat nem vagy eléggé képes megismerni: ime rendelt a rólunk kegyesen gondoskodó Üdvözítő tanító intézetet — anyaszentegyházat,— kérdezzed ezt, hallgassad

[1]) Luk. 6, 22. — [2]) Gal. 1, 10. — [3]) I. Kor. 4, 3–4. — [4]) Zsolt. 21, 8. — [5]) Zsolt. 58, 9. — [6]) Ján. 15, 18.

ezt, és nem fogsz soha az üdvözítő igazság utjától eltévedni; mert megmondotta Krisztus világosan, hogy a ki az anyaszentegyházat hallgatja, az Krisztust magát hallgatja; a ki pedig Krisztust hallgatja, az nem jár a tudatlanság sötétségében [1]). Emlékezzél meg e mellett az apostolok, a régi mártyrok és egyéb szentek példájáról, kik nemcsak megvettetést, csúfságot, méltatlan rágalmakat, hanem a kinzások és halálnak legirtóztatóbb nemeit is béketüréssel kiállották, sőt örültek, hogy Jézus neveért és tanításának követeséért szenvedhettek; azon bizonyos reménynyel lelkesítvén magokat, hogy a rövid ideig tartó földi szenvedést végnélküli boldogság jutalma fogja mennyekben követni [2]). Így ker. atyámfia! kell neked is gondoskodnod; és bármit itéljen a világ, te megnyugszol lelkedben, és dicsőségnek fogod tartani, hogy az Istennek hűséges szolgája, buzgó imádója, és a keresztény jámborságnak tántoríthatatlan követője lettél, és örömmel tapasztalod és mondod majd Isaiás próféta szavaival: „Az én Istenem lett az én erősségem, és megdicsőíttetem az Ur szemei előtt“ [3]). — Ezekből meg lehetett érteni, milly nagyon szükséges a hamis próféktól óvakodni. De nem kevesbbé szükséges attól is őrizkednünk, hogy magunk se legyünk hamis próféták.

II.

Hamis próféta! — Mellyik becsületes szivü ember nem idegenkedik e meggyalázó névnek már csak hallásától is? Annál inkább, kinek lelke nem háborodik meg a hamis próféták szándékán, mi nem egyéb, mint azon lelkeket, kiket Jézus a maga szent-vérével és kinhalálával magáévá tett, Jézustól elragadni, és eladni az — — ördögnek!? Ah! ti mindnyájan, kik illyenek vagytok, vagy akartok lenni, gondoljátok meg előre, milly iszonyu átkokat mondanak rátok egykor az általatok elcsábított szerencsétlen lelkek: „Elálmélkodnak ezen — így szól a kesergő Jób pátriárcha — az igazak, és az ártatlan a képmutató — csábító — ellen föltámad“ [4]). Ha Isten törvénye ellen

[1]) Luk. 10, 16. — [2]) Ján. 8, 12. — [3]) II. Kor. 4, 17. — [4]) Is. 49, 5. — [5]) Jób: 27, 8.

vét az, a ki felebarátjának csak házát, ökrét, vagy egyébnemü jószágát megkivánja, annál inkább ki elragadja: minő ítéletet várhatnak azok, kik azt lelke üdvétől, mennyei boldogságától megfosztják? Sőt megfosztják földi boldogságától is. Ugyanis, nincs az embernek nagyobb boldogsága, drágább kincse ez életben, mint a lelkiismeret tisztasága, az ebből keletkező sziv csendessége, az Istennek megszentelő malasztja, és ennek segítségével a mennyei boldogság édes reménye; és a hamis próféta mindezen drága kincseitől igyekszik embertársát megfosztani.

Jézus a mi isteni tanítónk mind szentséges példájával, mind szóbeli tanításával egyéb kötelességek között kiválóan ajánlotta a felebaráti szeretetet, úgymint csalhatatlan jelleget, mellyről megismerhetnek bennünket, hogy az ő tanítványi vagyunk. „Erről ismernek meg mindnyájan, hogy az én tanítványim vagytok, ha szeretetetek lesz egymáshoz“ így szól ő sz. Jánosnál [1]). De szereti-e felebarátját, ki annak lélek-kárhozatot készít? Szereti-e az felebarátját, ki azt a lelkiismeret tisztaságától, szivének csendességétől és az Isten megszentelő malasztjától igyekszik megfosztani? És a ki ezeket cselekszi, tarthatja-e az magát Krisztus tanítványának? Oh nem; mert, mint sz. Pál mondja: „a szeretet nem cselekszik gonoszt“ [2]). Hanem a kiben szeretet van, azon igyekszik, hogy felebarátjának lelki épülésére lehessen, hogy mindnyájan egy szivvel és szájjal tiszteljék az Istent, a mi Urunk Jézus Krisztusnak Atyját [3]). A felebaráti szeretetről még azt is mondotta a mi isteni tanítónk, hogy annak van legtökéletesebb felebaráti szeretete, a ki kész lelkét — életét — érette adni [4]). És a hamis próféta mit cselekszik? Oda adja ugyan az is a maga életét felebarátjaért, de nem azért, hogy annak üdvös szolgálatot tegyen, hanem hogy annak lelkét a magaéval együtt örökre megölje. Már k. a.! ha Krisztus tanítása szerint jaj annak, ki csak egyetlen egy ártatlant, egy tudatlan együgyüt megbotránkoztat, habár nem szántszándékkal is: hát mit érdemel az Isten-itélőbirótól, ki egyenesen felebarátjának lelki veszedelmét keresi.

[1]) Ján. 13, 35. — [2]) Rom. 13, 10. — [3]) Rom. 15. — [4]) Ján. 15, 13.

Oh pedig, k. a.! legyen meggyőződve kiki a felől, hogy sokkal nagyobb mai világban a hamis próféták száma, mintsem gondolnók; és sokkal könnyebben belekeveredhetik valaki ezen pokoli gonoszságba, hogysem vélné. Vagy, k. a.! nem hamis próféta-e az, ki hamis ráfogásokkal, és rágalmakkal terheli és vádolja különben becsületes felebarátját, azért, hogy az hivatalától megfosztassék, vagy akármelly dolgában, szerencséjében gátoltassék? Nem hamis próféta-e az, ki buzgó, ájtatos és minden tekintetben jó erkölcsü felebarátját a parancsolt isteni tisztelettől elvonja, hogy az Isten imádására, az örök élet igéjének hallgatására rendelt szent időt vele együtt vétkes dőzsölésre, borozásra, mulatságra fordítsa? Nem hamis próféta-e az, ki az egyházi törvényeknek lelkiismeretes teljesítőjét holmi ál-okokkal, sőt gúnyolódásokkal rábeszéli böjti napokon tiltott eledelekkeli élésre? Oh k. a.! magatok igen jól tudjátok, milly nagy az efféle és hasonló hamis próféták száma. Hát azon őskori véneknek, kikről a sz. könyv említést tesz, kik a szeplőtelen életü Susánna asszony után leskelődtek, hogy azt förtelmes kéjök martalékává tegyék, — mondom, azon csábító véneknek nincsenek-e talán a hamis próféták között legszámosabb követői. Oh vajha a keresztény hölgyek között is a tiszta életü Susánnának számtalan — mindnyájan — követői legyenek! Az említett vén csábítók, — azt mondja a sz. könyv — lehajtották szemöket, hogy az eget ne lássák, és az Isten igazságos ítéletére meg ne emlékezzenek; Susánna ellenben az Istenhez emelte szivét, az Istenhez fohászkodott, és annak segítségében bizott. A csábítók avval ostromolták Susánna állhatatosságát, hogy senki se látja őket. Susánna arra emlékezett, hogy az, ki az embert teremtette, és annak szemeket adott, bizonynyal mindent és mindenütt lát [1]); s ennél fogva azt mondá szorongattatásai között, hogy készebb meghalni, mintsem az Ur szine előtt vétkezni [2]). Ime, tiszta életü keresztény szüzek, előttetek a tántoríthatatlan állhatatosságnak példája; előttetek a fegyver, az óvó mód, miszerint a csábítók ostromai ellen tiszta életeteket sértetlenül megőrizhetitek. Emlékezzetek az Istenre, fohászkodjatok szorongatta-

[1]) Zsolt. 93, 9. — [2]) Dán. 13, 3.

tástok idején az Istenhez, mint Susánna, ő megoltalmaz titeket is, mint Susánnát, hogy el ne veszitsétek azon drága koszorut, a szüzesség koszoruját, mellyet elvesztvén, soha soha többé vissza nem nyerhettek.

Végre, hogy annál inkább őrizkedjünk attól, nehogy hamis próféták legyünk, ismételve azt a kérdést teszem mindenkinek szivéhez: gondolja meg, mit nyer avval, ha embertársait elvonja az istenes élettől. Talán azt hiszi a csábító, hogy, ha mások is őhozzá hasonló gonoszokká lesznek, akkor ő szabadabban és büntetlenül folytathatja vétkes életét? sőt tudd meg szerencsétlen csábító, hogy mindazoknak vétkeik, kik általad lettek gonoszokká, a te lelkedre is fölrovatnak az Isten előtt. Azért könyörgött sz. Dávid az Istennek, buzgó és töredelmes szivvel mondván: „Az idegen vétkektől szabadítsd meg Uram a te szolgádat“ [1]). Mit nyersz vele szerencsétlen csábító, ha te az isteni törvényeket, a sz. vallás igazságait, az anyaszentegyház parancsolatit és üdvös szertartásait, ájtatos gyakorlatit gúny, nevetség s megvetés tárgyaivá teszed, hogy ekképen elidegenítsd azoktól együgyü tanulatlan embertársaidat? Szerencsétlen és végnélkül szerencsétlen csábító! tudd meg, hogy minden ál okoskodásod, minden vakmerő megtámadásaid ellenére is mindenkor megmarad az egy igaz élő Isten az, a mi öröktől fogva volt, s a kit te mint teremtődet és mindenható Uradat tisztelni és imádni tartozol lélekben és igazságban; tudd meg, hogy minden kifogásaid és ámításaid ellenére megmarad az ő tanítása mint mennyei örök igazság, mert megmondá Jézus, hogy „az ég és föld elmulnak, de az én igéim el nem mulnak“ [2]). Tudd meg, hogy minden álnokságid és hamis elcsavarásaid ellenére is fönmaradnak azon törvények, mellyeket teljesítened kell, vagy a mennyei boldogságról örökre lemondanod. És tudd meg szerencsétlen csábító! hogy minden gúnyolódásaid és agyarkodásaid ellenére is rendíthetlenül fön fog állani azon anyaszentegyház, mellyen kivül üdvösséget nem remélhetni, és a mellynek tanítását a ki nem hallgatja, törvényeit nem teljesíti, az a sors várakozik rá, mi a pogányokra és publikánusokra [3]).

[1]) Zsolt. 13, 14. — [2]) Máté. 24, 35. — [3]) Máté. 18, 17.

* * *

Hogy e szerencsétlen sors közülünk senkit se érjen, őrizkedjünk, mint sz. Pál is int bennünket, hogy a hamis próféták hitegetésének álnoksága és gonoszsága által az igazság, istenes élet és üdvösség utjától el ne tántoríttassunk [1]; hanem állhatatosak és erősek levén az igaz hitben és Krisztus tanításában, ellenálljunk keresztényi hősiességgel az ő csábításaiknak. Ime, nyilván figyelmeztet bennünket a mi kegyes isteni tanítónk, hogy ójjuk magunkat a hamis profétáktól; megmondotta azt is, hogy megismerhetjük őket cselekedeteikről; ha tehát még is hálójokba kerülünk, nincs, nem lehet semmi mentség részünkre. De őrizkedjünk attól is, mi egyike a legirtózatosabb vétkeknek, hogy magunk se legyünk hamis próféták, nehogy, a kik Isten fiaivá, Krisztus örökös társaivá tétettünk [2], és az ördög rabságából kiszabadíttattunk [3], nehogy mondom, ezen mennyei örökségünket és szabadságunkat elveszítsük, és ismét az ördög rabságába essünk; mert a hamis próféta a lelkek kárhozatát keresvén, sz. Pál szerint az ördög szolgájává teszi magát [4]. Saját igyekezetünk mellett kérjük buzgón és szünet nélkül Istenünket a mi irgalmas mennyei Atyánkat is sz. Dávid szavaival: „Kiterjesztem feléd kezeimet; — sietve hallgass meg engem; — mutasd meg nekem az utat, mellyen járjak, — és taníts meg engem akaratod teljesítésére“ [5]. Kérjük irgalmas mennyei Atyánkat, hogy, ha szent akaratját és törvényeit megismertük, azoknak teljesítésére is áldjon meg bennünket szent malasztjának segedelmével. Amen.

---

[1]) Ef. 4, 14. — [2]) Gal. 4, 7. — [3]) U. o. 4, 31. — [4]) Rom. 6, 16. — [5]) Zsolt 142.

Pünkösd után VIII. vasárnapra.

Adj számot sáfárságodról; mert már nem sáfárkodhatol.
Luk. 16, 2.

A hűtlenséget tehát nyomban követi a büntetés. Amaz evangeliumi sáfárnak meg kellett volna gondolnia, hogy a javaknak, mellyekkel sáfárkodik, nem tulajdonosa, hanem csak kezelője, azokat tehát gondosan őriznie, sőt okos kezelés által gyarapítania kellett volna; hogy a rá bizott javakkal nem rendelkezhetik tetszése szerint, hanem mindenben urának akaratját kell követnie; nem kellett volna elfeledkeznie, hogy ha egy ideig magára hagyja is őtet ura, de csakugyan bekövetkezik a számadás napja, minden hűtlensége napfényre jön, és annál nagyobb leend a büntetés, minél nagyobb volt a hűtlenség. De a javaknak nagy volta, a sáfárkodásnak tágas tére egészen megvakította őt; megfeledkezett uráról, ki őtet bizodalma által olly igen megtisztelé; a javakat úgy tekintette, mintha azok tulajdonai voltak volna; a helyett hogy urának akaratja szerint kezelte volna azokat, egészen maga tetszése szerint használta, sőt különféle vétkes kívánságinak kielégitésére egészen elpazarlotta. Midőn ekkép tobzódásban, a vétkes örömek élvezetében tölti napjait, ime véletlenül megjelenik ura, méltó boszankodással szemére veti hűtlenségét, és a sáfárkodástól elmozdítja: „Mit hallok felőled? mondá neki, adj számot sáfárságodról; mert már nem sáfárkodhatol.“

Ime szerelmesim! ezen sors várakozik miránk is, ha az Isten ajándékival visszaélünk. Hányan vannak, kiket Isten szép birtokkal, gazdag vagyonnal áldott meg! Mi volt az ő

irgalmas tanácsa más, minthogy vagyonuknak egy részét szenteljék az ő dicsőségére, kitől nyerték azt; más részét fordítsák azoknak fölsegélésére, kik akár az öregség, akár betegség, akár a sors csapásai által másoknak jószivüségére szorulnak; a többivel pedig úgy éljenek, hogy szivök mind inkább buzduljon ama javaknak keresésére, mellyek oda fön vannak az Istennek királyi széke körül? — Hányan vannak, kiket Isten nagyobb hivatalokra emelt! Mi volt az ő irgalmas tanácsa más, minthogy legyenek képviselői az emberek között, tehát hogy példájok által másokat buzdítsanak az igaz vallásosságra, az istenes életre; hogy tekintélyök által fékezzék meg a kicsapongásokat, hogy ekkép jó rend és üdvös fegyelem uralkodjék az emberek között, mint Isten fiaihoz illik; hogy hatalmuknál fogva szolgáltassák ki az igazságot mindenkinek, hogy ekkép az igazak is elvegyék az ő jutalmukat, a gonoszok is elvegyék az igaz büntetést? — Hányan vannak, kiket Isten nagy észszel, mély belátással áldott meg! Mi volt az ő irgalmas tanácsa más, mint hogy tündököljenek, mint az ég csillagi; akarom mondani, szeretettel tanítsák a tudatlanokat, szelídséggel igazítsák meg a tévelyeket, a nekik adott bölcseséget ne rejtsék el, hanem használják és közöljék felebarátjaik üdvösségére? — Végre, hogy egyebeket mellőzzek, hányan vannak, kiket Isten az igaz hitnek világosságára hivott! Mi volt az ő irgalmas tanácsa más, mint hogy a hit remény és szeretet által már ez életben vele egyesüljenek, az örök dicsőség gyönyöreit mintegy eleve élvezzék, s annál buzgóbban törekedjenek szinről szinre való látására egykor eljutni? Mi volt az ő irgalmas tanácsa más, mint hogy magukon őrizzék meg az Istennek képét, tüntessék ki magukon a Szentlélek ajándékit, legyenek Krisztusnak mintegy képmása, és így édesgessék az igaz hitre azokat is, kik még sötétségben és a halál árnyékában ülnek? Szerencsések mi, áldottak az Istentől és emberektől, ha ezen javakkal hiven sáfárkodunk! Ellenben szerencsétlenek mi, átkozattak Istentől és emberektől, ha ezen javakat elpazaroljuk! Mivel pedig a hűtelen sáfárkodás sehol sem utálatosabb és veszedelmesebb, mint a hit dolgában: azért elmélkedjünk jelen órában a hitteli

hűtelen sáfárkodásról, vagy más szóval: a hitetlenségről, megvizsgálván
1-ör annak eredetét,
2-or gyümölcseit. — Figyelmezzetek.

I.

Mig szeplő nélkül megőriztük az ártatlanságnak ama drága köntösét, mellybe a keresztség által öltöztettünk: mi sem volt előttünk kedvesebb, mint az Isten, és annak szentséges emlékezete. Mig a Szentlelket a bün által meg nem szomorítottuk, annak üdvös működését bensőnkben nem akadályoztattuk: kimondhatlan fohászokkal vágyódott szivünk az Isten után, ki ez életben is a mi oltalmunk, a halál után pedig igen nagy jutalmunk leend. Mig nem ismertünk más törvényt, mint Istennek szent akaratját: törekvésünk sem volt más, mint hogy jámborságunk által előtte kedvesek legyünk; és édes bizalommal emeltük szemeinket az égre, mivel onnét csak üdvözítő, jutalmazó, nem pedig büntető birát vártunk. Ártatlan szivünknek ezen nyugalmát mi sem zavarhatta meg. Ha láttuk az emberi fogyatkozásokat, mellyek a hitből élőkre mindenkor kellemetlenül hatnak: akkor Istenhez, a tökéletességek kútfejéhez emelkedtünk, mondván a profétával: „Milly gyönyörüségesek a te hajlékid, erőknek Ura! kivánkozik és elájul azért lelkem az Ur pitvari után“ [1]). Ha némellyekben szükséget szenvedtünk; ha másoknak jószivüségét igénybe venni kényteleníttettünk: azért Isten iránti bizodalmunk meg nem csökkent; sőt inkább élénkebben kiáltottunk Istenhez, mondván a profétával: „Az Ur az én örökségem és osztályrészem; Te vagy, a ki megadod az én örökségemet nekem“ [2]). Ha kisértetek ostromlottak bennünket, ha veszély fenyegette hitünket és jámborságunkat: édes öntudattal bátorítottuk magunkat mondván: „Ne háborodjál meg lelkem; nem járul hozzád veszedelem, és ostor nem közelget a te hajlékidhoz; mert az Ur az ő angyalinak parancsolt felőled, hogy megőrizzenek téged minden utaidban“ [3]). Ha egyik nemzet a másik ellen föltámadt;

[1]) Zsolt. 83, 2. — [2]) Zsolt. 15, 5. — [3]) Zsolt. 90, 10.

ha a városok hamuvá lettek, mezőket emberi vér öntözte: megaláztuk ugyan magunkat az Istennek büntető keze alatt, mivel úgy tekintettük ezeket, mint annyi mennyköveket, mellyeket Isten igazságos haragjában nemünkre küldött; de azért kétségbe nem estünk, mivel erősen hittük, hogy Istennek akaratja nélkül egy hajszál sem esik le fejünkről. Egy szóval, mig a mi ártatlanságunk ép volt, hitünk is rendithetlen volt.

De miként történhetett tehát, szerelmesim! hogy az ember elfeledkezett Istenéről, kiről előbb olly nagy gyönyörrel elmélkedett vala? Sőt mikép történhetett, hogy Istenének létét kétségbe hozza, ki nélkül előbb elmebeli müködéseinek egységét, szive vágyainak tárgyát, törekvéseinek czélját hasztalan kereste? Mikép történhetett, hogy a hitbeli igazságokat gúny és nevetség tárgyává tette? mellyek pedig olly szentek, hogy azoknak elfogadása nélkül tiszta erkölcs a föld kerekségén még nem létezett; mellyek pedig olly fönségesek, hogy még a legtudományosabban kimívelt ész is dicsőségének tartja azoknak alázattal hódolni; mellyek pedig olly bizonyosak, hogy a legnagyobb bölcsek, a legvitézebb bajnokok, a leggyöngédebb szüzek készek voltak azokat vérökkel megpecsételni; mellyek már csak azért is méltók a legnagyobb tiszteletre, mivel tizennyolcz század, minden nép és nemzet, sőt mondhatnók, az egész föld kerekségének hite azokat megszentelte. Vajjon az Isten annyira el van-e rejtve a mi szemeink előtt? Oh nem, hiszen az apostol szerint ő *benne élünk, mozgunk és vagyunk*; és ámbár *hozzá járulhatlan világosságban lakik*, mindazáltal nem kivántatik egyéb, mint hogy nézzünk az égre, mint amaz ájtatos anya inté egykor gyermekeit [1]), és legott az egekkel együtt hirdetni fogjuk az ő dicsőségét. — Vagy talán a tudományok nagyobb fejlődése gátolja a hitet? Oh nem; hiszen hol kell tudományosan müveltebb ész, mint egy szent Pálé? és még is a világnak bölcseségét bolondságnak tartja, és nem ismer nagyobb bölcseséget, mint a megfeszített Krisztust. Holl kell nagyobb bölcs, mint egy Justinus, ki elődeinek rendszereit mind áttanulta, és nemcsak hódolt a kereszt-tudo-

[1]) Mach. 7, 28.

mánynak, hanem még rettenthetlen lélekkel védelmezte is azt. Nem szólok egy szent Cyprián, Ambrus, Ágoston vagy Hieronymusról, kik a tudományok egén örökké fognak ragyogni, mint első nagyságu csillagok; kik ámbár a világ bölcseségébe igenis be valának avatva, azt mindazáltal megvetvén a keresztnek tövéhez siettek, és ott találták föl a valódi bölcseséget. Arról sem szólok, hogy a legujabb fölfedezések is, mellyek a természet titkaiban történtek, kiáltó bizonyságot tesznek arról, hogy a hitnek igazságai rendíthetlen alapon állnak.

De hát honnét van még is, hogy a hitetlenek száma olly nagy, mint némellyek mondják? Oh ne higyétek, szerelmesim! nem mind hitetlenek ám azok, kik a hitnek igazságait gúnyolják! Oh sokkal szembetünőbbek az isteni ujjaknak nyomai a teremtmények hosszu lánczolatán, hogysem képes lenne a halandó azokat félre ismerni. A keresztnek, ezen egyszerü de Krisztus halála által megdicsőített fának, tudománya sokkal erélyesebb és alaposabb, hogysem a legmakacsabb elme is képes lenne annak ellenállani. Mert ime, szerelmesim! ne tekintsetek ám ollyan egyes nyilatkozatokat, mellyeket némellyek vagy részegségökben, vagy az indulatok mámorában, vagy hetykeségökben, vagy az uj divat majmolása végett tesznek; tekintsétek az embert az ő legkomolyabb pillanatiban, midőn tudniillik a halál már ajtaján zörget, és az örökkévalóságnak kapui már tárvák előtte. Hallottátok-e már valaha, hogy valaki ezen komoly pillanatban a hitet eltagadta volna? De azt ugy-e hallottátok gyakran, hallottátok napjainkban is, hogy a ki előbb a hitnek igáját külsőleg bármi okból lerázta, halála óráján ismét sietett azt vállaira venni; mivel tudta, hogy hit nélkül lehetetlen kedvesnek lenni Istennél, és így lehetetlen üdvözülni is. — Ha mindazáltal némellyek a hitnek igazságait gúnyolják; ha magok felől elég szemtelenek azt hazudni, hogy ők mit sem hisznek: az csak azért történik, — jól vigyázzatok, — az csak azért történik, mivel szeretnének mitsem hinni. Minthogy tudniillik ártatlanságukat már megvesztegették, mivel az Istennek képét magukon megfertőztették, a Krisztusnak vérét megtapodták, a Szentléleknek templomát megszentségtelenítették; másrészről pedig az indulatoknak már

annyira rabjaivá lettek, hogy azoknak igáját lerázni nem képesek; a vétkes örömeket annyira megkedvelték, hogy azokról lemondani nem akarnak; ekkép pedig ez életben a lelkiismeret furdalásait ki nem kerülhetik, a halál után pedig egyebet nem várhatnak, mint az örök kinokat: szeretnék magokkal elhitetni, hogy a testtel együtt a lélek is elenyészik, hogy a halál után mitől sem kell rettegniök; szeretnék magokkal elhitetni, hogy vétkeik nem egyebek, mint a természetnek ártatlan játékai, és hogy a jó és rosz között való különbség nem egyéb, mint a papok ájtatos koholmánya. Ezeket szeretnék ők hinni, de még sem hiszik ám; mivel alig kopogtat a halál ajtajokon, legott annyira reszketnek, hogy mintegy zörögnek kiaszott csontjaik, és erősen ragaszkodnak a kereszthez, mellyet előbb gúnyoltak vala. Ha pedig nyugottan látnátok valakit közülök szemközt menni a halálnak: ne is kételkedjetek, hogy ezen vétkes nyugalmat Isten bocsátotta rá gonoszságának büntetéseül, hogy netalán különben megrettenjen és megtérjen.

Avagy nem ezt mutatja-e a tapasztalás is? Nem akarom, szerelmesim! hogy valakit előre megitéljetek; bizzátok ezt Istenre, ki még a kövekből is képes Ábrahámnak fiakat támasztani, ki még halála óráján is képes a legnagyobb gonosztévőt megtéríteni; arra mindazáltal figyelmeztetlek benneteket: hallottátok-e valaha, hogy egy tiszta életü, ki se tulajdon testét, se felebarátjának nyoszoláját meg nem fertőztette; ki soha felebarátját meg nem károsította, hanem inkább még a magáét is a szükölködőkkel megosztotta; ki szelid és alázatos szivü, ki ámbár a tudományok tágas mezejét bejárta, mindazáltal mások fölébe sohasem tolakodott: hallottátok-e, mondom, valaha egy illyentől, hogy a hitnek igazságait gúnyolta volna? Ellenben, ki förtelmes élete által nemének gyalázatja lőn; kit minden lépéseiben az árvák és özvegyek könyei és átkai kisérnek: az ollyan igenis kivánná, hogy a testtel együtt a lélek is enyészszék el, hogy ne kelljen neki az igaz Isten itélőszéke elébe állania; mivel ott nem irgalmat, hanem csak kárhozatot várhat. A hitetlenségnek e r e d e t e tehát nem egyéb, mint a megvesztegetett élet; és így méltán mondhatjuk, hogy a h i t e t l e n s é g u t á l a-

tos az ő eredetében. — De továbbá veszedelmes az ő gyümölcseiben.

II.

Minthogy tudniillik a hitetlenek véleményök igazságáról, hitetlenségök alaposságáról magok is kételkednek, másrészről pedig megtérni nem akarnak: mit cselekesznek? Először is szorgalmasan kikerülik mindazt, mi őket az Istenre és az örök életre emlékeztetné. Kikerülik a lelki oktatásokat; mivel érzik ők azt, hogy az apostol szerint az Isten beszéde éles és hathatós, és behat egész a léleknek oszlásaig; és ha a lelki oktató nem is bir egy aranyszáju sz. Jánosnak vagy sz. Ambrusnak ékesszólásával, mindazáltal a lelkiismeretet bennök fölébresztené és saját undokságukat megismertetné. — Kikerülik a szentségeket, különösen pedig a penitentiatartás szentségét; mivel ők vétkeiken nem akarják megismerni az Isten akaratjának megvetését, hanem csak természetes hajlamuk követését. — Mivel pedig mind a mellett a lelkiismeret gyakran fölébred bennök is, és akaratjok ellen kénytelenek kételkedni hitetlenségök rendszerében; különösen pedig, midőn látják a jámborokat, kik minden dicsőségöket, szivöknek minden vigasztalását csak Istennek imádásában, törvényeinek teljesítésében keresik: mindeneket elkövetnek, hogy ezen ártatlan biráknak dorgálásától megmeneküljenek; azaz, mindeneket elkövetnek, hogy a jámboroknak is elesést okozzanak, hogy ekkép legalább borzasztó vigasztalásuk legyen, hogy ime, mások is ollyanok, mint ők. — Hogy pedig ezen ördögi törekvésöknek annál biztosabb sikere legyen, terveiket egész mezitelenségökben nem fedezik föl. Először csak különféle kétségeket támasztanak bennök: ki tudja, szokják mondani, igaz-e az mind, mit a papok hirdetnek? ki tudja, az cselekszik-e okosabban, ki az erkölcsért magán erőszakot tesz, vagy pedig, a ki magának mindent megenged? ki tudja, olly szigoru-e az Isten, mint mondják, vagy pedig sokat elnéz rajtunk, úgy mint a kik olly igen hajlandók vagyunk a roszra? — Ha látják, hogy csábító beszédjeik örömest hallgattatnak, akkor már egyenesen magát a törvényt támadják meg; és pedig elsőbb is az egyház pa-

rancsolatit. Minek az a böjt, szokják mondani, mi haszna van abból Istennek? de azt elhallgatják, hogy Üdvözítőnk maga is böjtölt, az apostolok is böjtöltek, és az igaz keresztények mindig úgy tekintették a böjtöt, mint leghathatósabb eszközt az indulatok megzabolázására, az Istennek megengesztelésére. — Azután már az Istennek parancsolati ellen kelnek ki. Vajjon rosznak mondhatjuk-e azt, szokják mondani, ha egymást szeretjük, és a természettől belénk oltott kivánságot kielégitjük? de azt ismét elhallgatják, hogy ezen bün Sodoma- és Gomorrhára tüzet hozott az égből; hogy Dávid egész életét rövidnek tartotta az egy házasság-törés által megbántott Istennek kiengesztelésére; hogy sz. Pál apostol szerint se a paráznák, se a puhák, se a házasság-törők Isten országát nem birják. Szóval, mindazt előadják, mi a testiségnek hizeleg, elhallgatják ellenben mind azt, mi a lelkiismeretet felébresztené.

Minthogy azonban a jámbor keresztények inkább hallgatják lelkipásztoraikat, kiknek apostoli küldetéséről meg vannak győződve, mint az ollyan csábítókat, kikről nem tudják, honnét jöttek és mit akarnak, sőt igenis hamar észreveszik, hogy csak azért támadják meg hitöket és jámborságukat, miszerint őket eszközül használhassák indulatiknak kielégítésére; minthogy ennél fogva átlátják, miszerint ördögi tervök mindaddig nem sikerül, mig a jámbor nép lelkipásztorai iránt kegyelettel viseltetik: már oda forditják minden törekvésöket, hogy a papságnak tekintélyét aláássák. Mik történtek e tekintetben a lefolyt napokban, sokkal ismeretesebb, hogysem itt fejtegetni szükséges lenne; sokkal undokabb, hogysem annak részletes előadását e szent helyen megkisérthetném. Röviden csak annyit mondok: engedje az irgalmas Isten, hogy az emberiségnek sohase legyen nagyobb ellensége, mint a kiket a világ illyenekül bélyegezett; sőt bátran mondhatom, engedje az irgalmas Isten, hogy minden állapotú annyit tegyen a szükölködők fölsegélésére, a betegek ápolására, az ifjuság nevelésére, az emberiség javára, mint azon rend tett, mellyet a háladatlan világ úgy szeretne bemutatni, mint minden jónak ellenségét. Nem tartjuk magunkat többeknek isteni mesterünknél, ha őtet csábítónak nevezték, mi is elszenvedjük a méltatlanságokat; meny-

nyire érdemlettük meg azt, majd Isten és az utókor meg fogja ítélni.

* * *

A mi pedig bennünket illet, szerelmesim! sohase feledjük el, hogy a hitetlenség valamint eredetében utálatos, úgy gyümölcseiben veszedelmes. Előbb a bün rabjának kell lennie annak, ki a hitnek igáját magáról lerázza; és ha egyszer a hitbeli igazságokat gúnyolni kezdi, már akkor nem leend előtte többé semmi szent, semmi kiméletre méltó; sőt minden törekvéseit oda irányozandja, hogy másoknak jámborságát is megvesztegesse és a Krisztus által alapított tekintélyt aláássa. Úgy tekintsük tehát a hitet, mint a ránk bizott javak legnagyobbikát; sáfárkodjunk tehát azzal Isten akaratja szerint, az ő dicsőségére, felebarátink épülésére s tulajdon lelkünk üdvösségére. Ne pazaroljuk el ezen nagy kincset akár a vétkes élet, akár a kevélység, akár a csábítók követése által. Tartsuk meg azt hiven egész ama nagy napig, hogy elvehessük a dicsőség koronáját. Amen.

Pünkösd után IX. vasárnapra.

Meg nem ismerted látogatásod idejét. — Lukács: 19, 44.

Milly gyarló az ember testalkatára nézve! — Más állat, önmagára hagyatva, életre és erőre kapna; egyedül az ember, midőn születik és e világnak fényét megpillantja, önmagára hagyatva elenyésznék, és az ő bölcsője egyszersmind koporsója lenne. — Szépek ugyan és fönségesek elmebeli tehetségei, úgy de ezek is milly nehezen fejlenek ki; és midőn nagy nehezen kimiveltettek, mennyi kétségek és hiányok tódulnak elő? Ugyanis sokszor akarná a jót, de nem tudja mi a jó? Sokszor örömest kerülné a roszat, de nem tudja a módját, és így romlásnak és veszélynek indul, egyedül a világos tudásnak, intésnek és segélynek hiánya miatt.

Illy ál-okoskodásokkal kecsegteti magát a bünben tespedő ember; és gyarlóságának rovására, romlottságának ösvényén maradoz, mentséget és ürügyöt keresvén elhagyatottságában, mellynek helye nincsen, minekutána elvitázhatlan igazság az, hogy gyarlóságának erőtlensége támogattatik egy fönsőbb lény által, csak ő ismerje meg látogatásának idejét. — Igenis, látogatja, inti, oktatja Isten az embert valamint a virágzás úgy a hervadás, valamint az épség úgy a sorvadás, valamint az élet úgy az enyészet által. — Úgy vagyon! látogat, int, oktat az Uregész népeket, miképen ezt a mai evangelium szerint Krisztusnak szavai, és könyhullatásai tanusítják. De látogat, int és oktat egyes embereket is, miképen ezt mind életünk és tapasztalatunk bizonyítja, csak ismerje el a nép, úgy

mint az egyes ember látogatásának idejét, és hálás szivvel fordítsa lelki üdvére. S ez lészen kettős tárgya mai elmélkedésünknek. — Figyelmezzetek.

I.

Látogat, int, és oktat az Ur egész népeket, valamint ezt a mai evangelium és Krisztusnak könyhullatása tanusítja, rettentő példányul elénk adván Izraelnek szomoru eseményeit, mellyekből világosan kitünik jó és rosz, kellemes és kellemetlen történetek általi intése és látogatása; de leginkább kitetszik e népnek végveszélyéből és enyészetéből, milly vészteljes az Isten intésének és látogatásának megvetése és félreismerése. Ugyanis, Krisztus Urunk dicső születése előtt az egész roppant római birodalom egynek meghódolt, és ez vala Caius Julius Caesar. Ezen hires hős alatt nyugodt és boldog volt Izrael népe, annyira, hogy midőn Caesar szinlett barátaitól a Capitoliumban meggyilkoltatott, Svetonius hiteles bizonysága szerint, az egész zsidó nép közös gyászba merült, éjjel nappal jajveszékelvén ezen kipótolhatlan veszteség fölött. — Isteni Üdvözítőnk születésekor a római birodalom fölött, következéskép Izrael fölött is, Octavianus Augustus uralkodott, ki ámbár bálványzó, még is olly kedvezményekkel halmozta el az izraelitákat, hogy tulajdon költségén áldozatot bemuttatni kérne családja fölvirágzásaért a jerusalemi templomban. De nem sokáig tartott a kedvező sorsnak ezen fénykora; mert ime Tiberius császár alatt, egy zsidónak csalárdsága miatt Rómából valamennyi izraeliták számüzettek. Ehhez járult ama borzasztó sérelem, melly szerint Caius Caligula, Sidonban készült óriási szobrának fölállitatását a jerusalemi templomba, megrendelé. Valamint sérté őket Neronak ama parancsa is, hogy az izraeliták, kik Caesareában és a tengermellékeken laktak, a római polgári jogtól fosztassanak meg, ellenben minden idegenek e polgári joggal ruháztassanak föl. Föllázadtak tehát a fölsőség ellen, mellynek az első rohamban Gessius Florus római tisztartó áldozata lőn. Ezen hirre Cestius Gallus római hadvezér azonnal Jerusálem ellen sietett; melly összeütközésben a zsidók győzedelmesek lettek.

Így állottak az ügyek Palaestinában Krisztus Urunk születése után 66-ik évben. Harczi zaj harsogott mindenütt; vitéz férfiak, machabaeusi lelkesedéssel teljesek, választattak hadvezérekül. A császár Vespasianust főhadvezérül rendelé ezen lázadásnak lecsillapitására, ki azonban Titus nevü fiát küldé, a ki szerencsés vala Galilaeát győzelmes fegyverei által engedelmességre birni.

Az alatt Judaeában a külharczhoz belháború is csatlakozott; t. i. némelly bölcs és mérsékelt izraeliták javasolták, hogy a polgári ügyekben és rendtartásban a római felsőségnek vessék alá magukat; mi ellen fölkeltek a túlbuzgók, a kik a kibékülésnek bármilly eszélyes föltételeiről mit sem akartak tudni; és épen ezek a templomot, az imádság házát tevék rablók barlangjává, minthogy az Idumaeusokkal erősödvén a templom falai közé zárkóztak, hadat izenvén tulajdon polgár- és vallás-sorsosaiknak, ezeknek véröket kiméletlenül pazarolván; és így ezen belvillongásban a zsidó népnek virága elesett.

Illy borzalmak között köszönt be Urunk születése után a hetvenedik év, midőn Vespasian, ama különben szelid fejedelem, a római trónt elfoglalá, kinek ajánlataira mit sem hallgattak Izrael fiai, minden kibékülési föltételeket megvetvén; kik megátalkodott szivökben még egyre földi Messiást vártak, ki szerintök koránsem lelki és erényi szabadságot, hanem féktelen rakonczátlanságot, nem örök és enyészhetlen, hanem tünékeny országot alakítson számukra: minthogy elvetették ama követ, melly a mennyei épületnek szegletalapjává lőn; ki szent tanítása, halála, és dicső föltámadása által immár boldogítá az egész emberi nemzetet; — kit ugyan ők keresztre feszítének, mert meg nem ismerték látogatásuk idejét!

De folytassuk a történelem szövetét. — Titus, Vespasian Caesar fia, roppant táborával elárasztotta Palaestinát, s ott állapodott meg seregével az olajfák hegyén, mellyen szeretett Jézusunk ült, és kiterjesztett karokkal intette a megátalkodott népet; és látván hivását megvettetni, könyhullatással mintegy előre gyászolta elestét! — Kivül háború háborúra, harcz harczra dühöngött. A város falai között pedig a két ellenpárt összezördült; — a zeloták (túlbuzgók) vissza-

torlásul, polgártársaiktól mindnyájan leölettek. És ekkor, t. i. Május hóban az első, második és harmadik körfal ostrommal bevétetett, és földig leromboltatott. — Az alatt a belvárosban még egy más ellenség pusztított, és ez a nyomor és éhség vala. — Az eleség minden beszámolás nélkül elpazaroltatott; — az ostromlottak öntestvéröknek és szülőiknek megöletett testeit fölemésztették; sőt egy szerencsétlen anya marczangoló éhsége kielegítésül saját gyermekét étek gyanánt fölhasználta; ezer és ismét ezer zsidó, kik az ellenség kezébe estek, keresztre feszíttettek, és így az isteni gondviselés éreztette velök azon kínt, mellyet az Isten fián elkövettek. — Végre elfoglalta Titus a várost. Az izraeliták Antonia várába akartak menekülni; ámde ez egy egyszerü rohammal bevétetvén, mindnyájan kardra hányattattak. Még egy menedéket keresett a népmaradék: — a templomban, és annak szentélyében. — Titus a világ eme csodáját t. i. a salamoni templomot minden áron meg akará menteni, rendelést adván, hogy az senki által le ne rontassék. — Azonban mások az emberek, és mások az Isten utai; mert egyetlen egy római közvitéz nem hallván e főhadi parancsot, égő üszköt dobott be a templom ablakán, melly a padlat czéder táblázatába harapózván lángra lobbant, és elhamvasztá a világ csodáját. Hiteles adatok szerint, kik közt a szemtanú Flavius József, egy millió és százezer izraelita veszté ez ostrom ideje alatt életét.

Ime, milly tagadhatlan és majd kézzel fogható, keresztények! az Isten látogató keze Juda nemzetsége fölött. — Az Urnak választott népe volt ez. — Övék vala az igéret; — övéik valának a látnokok, a kik folytonosan intették; — övéik a pátriárchák, és a mi legtöbb, az ő kebelökben született a Megváltó, ki oktatta, intette, és látogatta olly nagy szeretettel és önfeláldozással; de ezen megrögzött kemény nyakú nép nem ismerte meg látogatása idejét. Krisztus sírt fölöttök, kiterjesztett karokkal mondván: „Jerusálem, Jerusálem! hányszor akartam fiaidat összegyüjteni, és te nem akartad; azért pusztán maradand a te házad!“

II.

Valamint a nemzetnek, valamint minden népnek vannak látogatása napjai, úgy látogattatik minden ember önnön javára és üdvére, az Ur által, csak ismerje el látogatása napjait, és hideg kebellel meg ne vesse azokat. Igenis, látogat minket is az Isten kellemes és kellemetlen eseményekkel, a szerencse kedvezéseivel, a balsors sulyos csapásaival; és ezen látogatások lelki nyereményünkre szolgálnak, ha figyelmezünk azokra, és javulásunkra fordítjuk.

Látogat, oktat és int mindnyájunkat és gyakran az Ur a lelkiismeretnek mardosásai által. — Igenis, a hol senki sem lát, ez követ minket, ez lökteti vérünket arczulatunkba. És mi balgatagok, futunk előle a magányba; de ez, mint az árny, nyomdokinkat kiséri. — Futunk ki a szabadba; de ez lelkünk romlottságát ott is mutatja. Futunk a társaságba; ámde ez fásult kebelünknek szomoru állapotját elénk tartja. Futunk szobánknak rideg falai közé; úgyde ez, mint a kigyó sziszeg szobánk minden szegletéből. Futunk előle az álom ringató karjaiba; de itt sem találunk nyugalmat, mert emésztő láng gyanánt éget minket. Oh, mi haszna lehet ezen gyötrelemnek, e sulyos látogatásnak?— Van ám, szerencsétlen! arra nézve, a ki megismeri ezen látogatást, és hasznára fordítja; t. i. mindent jóvá tévén, a mi lelkiismeretének szavát fölzaklatta; kipótolván, a miben földi vagy lelki kárt okozott, ekkép erényét és lelki csendét visszanyerendő. — De jaj, százszoros jaj annak, a ki ezen látogatást és látogatót el nem fogadja, s annak szavát, melly az Ur szava, megveti; hasonló ez Juda nemzethez, melly meg nem ismerte látogatása idejét, és elpusztult.

Továbbá, látogat gyakran az Ur minket sokféle inség, keserv, nyomor, és gyötrelem által. Jól mondja erről szent Ágoston, hogy az Ur küld nyomort ránk orvosság gyanánt; és valamint a beteg görnyed az orvos kése alatt: úgy ő sem néz a mi siralmunkra, hanem inkább arra a mit épségünk megkiván. — Úgy vagyon, kiragad szakonkint minket az Isten képe a jólét és gyönyör mámorából, ki — az inségnek és nyomornak józanságába: ekkor elnémúl a gőgös könnyelmüség, a gondolkozni nem tudó pajzánság, melly

minden szentet és tiszteletre méltót mindeddig a gúnynak és élczeknek tárgyává tőn. Elnémúl illyenkor, és visszafordul belsejébe, visszaborzad annak látásától, és fölsohajt s fölnéz oda, a honnét a sujtó kéz rá nehezedett, — és sokszor töredelmességre buzdúl.

Meglátogat minket az Ur, mint Izraelt, földi boldogságunk közepett is, midőn elragadja azt tőlünk, a mit ez árnyék világon és túl ezen legdrágábbnak tartottunk, s mellybe minden vágyainkat központositottuk, — elragadja tőlünk a soha vissza nem nyerendőt! — Miért ezen sulyos látogatás? kérdi a gondatlan bünös. Azért, hogy térj vissza oda, a honnét eltávoztál, és belássad hogy ezen élet, világ, és annak minden tünékeny javai, koránsem végczélok, hanem csak eszközök egy szent és örök czélnak elnyerésére.

Kiterjeszti az Ur látogatását mifölöttünk, midőn ama tiszteletnek, rangnak, vagy embertársaink fölötti fölsőbbségünknek birásától megfoszt, mellynek elnyerése után évekig sovárogtunk. — Látogat minket, midőn azon tervnek majdan legfönsőbb fokáról elmozdít, mellyet életünk legnagyobb részén- át hajháztunk. — De miért fosztott meg — így sohajtunk — amattól? Miért mozdított el ettől? Mire való ezen keserü látogatás? Azért, mivel szivünket és annak minden vágyait csak egyedül ennek, vagy amannak elérésére szenteltük; mivel csak ennek vagy amannak tömjénéztünk, és bálványzói lettünk, és kifelejtettük, hogy egyedül e g y az, a mi után minden erőnkből esengni kell, t. i. lelkünk nemesebb osztályrésze és öröksége; hogy egyedül e g y az, a kit mindenekfelett szeretnünk és imádnunk kell, és ez — az Isten!

Midőn szemléljük, mikép a mező virága, a lombos fának levele hervad, és hullatja ékeit, s egy benső fájdalomtól eltelik keblünk; midőn tapasztaljuk, hogy azoknak hasonlatára a virágzó életből kivitetik egyik ismerősünk a másik után, egyik barátunk a másik után, egyik rokonunk a másik után; midőn látjuk, mikép kisértetnek ki a hideg sirba, onnét soha soha vissza nem térendők, és a zajos világnak közepette naponta ridegebben állunk, minthogy más érzelmü és gondolkozású emberek jönnek ezeknek helyébe, a kik velünk, és kikkel mi rokonulni nem tudunk: akkor

gondoljuk meg, hogy ezen folytonos enyészetnek keserü látása is nem egyéb, mint az Urnak látogatása; de bizonyára önjavunkra és üdvünkre, mert ezen látás által is elszakitja az Ur a sok lánczokat és viszonyokat, mellyek minket annyira lecsatoltak ezen gyarló földhez, és könnyebbé teszi ezáltal is elválásunkat; hogy így könnyebbülvén testünk, lelkünk annál örömestebb keljen át egy jobb, egy szebb, egy dicsőbb hazába!

Azonban, nemcsak kellemetlen és siralmas, de örvendetes események által is int és látogat minket az isteni gondviselés, csak értsük meg és fordítsuk jóra látogatásának intelmeit. — Igenis, hányszor szabadít meg minket az Ur hatalmas keze némi veszélytől, mellynek tátongó örvényénél állottunk, s melly mármár elnyelendő vala minket? Úgy de ismerjük meg hálás szivvel látogatásának malasztját, minthogy ezáltal oktat minket, hogy máskor a veszélynek partját s annak borzalmait elkerülni siessünk. — Meglep minket sokszor olly örömmel, mellyet sohasem reménylettünk volna; és ezen örvendetes meglepetés által is látogat minket: de koránsem azért, hogy a meg nem érdemlett öröm elszédítsen; hanem inkább hogy edzzen bennünket az erény pályáján, és ezen egy örömteljes óra által győzedelmesek legyünk sok örömtelen napok és évek fölött. — Örvendeztet minket némelly erénydús férfiak és nők dicső tényei által, mellyeknek szemlélése leirhatlan örömmel tölti el kebleinket. És vajjon czéltalan és haszonnélküli-e ezen megható isteni látogatás? Koránsem, keresztények! mivel ezek mint annyi ragyogó csillagok az élet s erény nehéz ösvényein fénylenek előttünk, és világosítják tövises utainkat, hogy mi is törekedhessünk azon koszorunak elnyerése után, mellyet ők olly dicséretesen kivíttak s kiérdemlettek!

* * *

Ur Isten! látogass minket ezentúl is, s fogadjuk hogy immár engedelmes, és látogatásaidra figyelmezőbb fiaid és leányaid leszünk; legyen bár látogatásod kellemes vagy kellemetlen: csókolni fogjuk áldó vagy sujtó kezeidet. Látogass minket, mivel immár tudjuk, hogy mind ez üdvünkre és lelki javunkra czéloz. Látogass, és már ezentúl megismerjük látogatásod idejét. Amen.

Pünkösd után X. vasárnapra.

Isten hálákat adok neked, hogy nem vagyok mint egyebek: ragadozók, hamisak, paráznák. — Luk 18.

A fölolvasott evangelium két példát állít elénk: a farizeusét és publikánusét; hogy mindenkor ugyan, de kiváltkép, midőn imádkozunk, óvakodjunk a jóságos cselekedeteivel és érdemeivel dicsekedő, és magát fölmagasztaló farizeusnak példájától, hanem inkább kövessük a publikánus alázatosságát. Ugyanis k. a.! a melly embernek helyes fogalma van a túlságos önbecsülésről és fölfuvalkodásról, lehet-e annak csak képzelni is utálatosabb és szemtelenebb kevélységet, mint a minőt a farizeus példájában mutat az evangelium? Épen illy mértékben dicséretes ellenben, és követésre méltó a publikánus alázatossága és szerénysége.

Imádkozni ment a templomba mind a kettő; de midőn a publikánus a templomajtónál megállapodván, szemeit az égre sem meri emelni, hanem a földre borulva mellét veri, magát bünösnek vallja, és törődött szivvel bünbocsánatért könyörög az Istennek: a farizeus belépvén a szent helyre szinte az oltárhoz tolakodik, s ott nem esik térdre, hanem undok gőggel megáll, és a helyett hogy az Istent imádná, bünbocsánatért könyörögne, jóságos cselekedeteit és jámborságát hánytorgatja, vétkes elbizottsággal állitván, hogy ő mindenkinél fönebb áll az erkölcsi tökéletességben. Már ez is elég lett volna arra, hogy a farizeus az Isten előtt utálatossá tegye magát, de a lelkiképen megvakult ember itt meg nem állapodott, hanem az ajtóban imádkozó alázatos publikánusra veté kevély szemeit, és azt szemtelen gyalázással a ragado-

zók, hamisak és paráznák közé sorolja, ekképen imádságát kétféleképen tevén vétkessé: elsőbben, mivel a maga képzelt jámborságában fölfuvalkodott és másoknál tökéletesebbnek tartotta magát; másodszor, mert avval vakította magát, hogy mások roszak, nálánál sokkal roszabbak. Ez volt az ő imádsága! —

K. a.! a farizeusnak említett két vétke jelenleg sem ritka a keresztények között; holott pedig az erkölcs és üdvösség utján nem igen van annál veszedelmesebb, mintha valaki magát elbizva, másoknál jobbnak tartja magát, vagy ha avval hizeleg magának, hogy nálánál roszabbak is vannak. Ehhezképest azon üdvös intést foglalja magában a jelen lelki oktatás, hogy

1-ör jámborságunkban el ne bizzuk magunkat, másoknál jobbaknak tartván magunkat.

2-or hogy avval se hizelegjünk magunknak, hogy nálunknál roszabbak is találkoznak. — Figyelmezzetek.

I.

A keresztény erkölcsös életnek és üdvösségnek nincs veszedelmesebb akadálya, mintha az ember magát elegendőleg tökéletesnek tartja, olly tökéletesnek s jónak, hogy ő már jobb, jámborabb és erényesebb nem lehet, s ha még ezen képzelt jóságában nemcsak önmagának hizeleg, hanem avval mások előtt is dicsekszik. Vagy talán k. a.! azt gondolja valaki, hogy nem is találkozik már jelenleg a keresztények között efféle szemtelen farizeus?! Bárcsak ne, — bárcsak itt köztünk se találkoznék senki! — Már a régi pogányok az életbölcseség egyik főszabályaul tartották azt, hogy az ember ismerje magát. Az ismeri pedig magát helyesen és igazán, ki tudja, hogy ki legyen ő voltakép, és millyennek kell lennie, hogy itt önmagával megelégedve élhessen, jövendőben pedig az örök boldogságot megnyerhesse? Már a ki el tudja magát bizni a maga jóságában és erényességében, s a ki elég szerénytelen tud lenni, hogy mások előtt még dicsekedjék is a maga kitünő jámborságában, — ha valaki, efféle fönlátó keresztény farizeus bizonyára nem ismeri magát; helyes ön-

ismerés nélkül pedig a tiszta, szilárd keresztény erényesség, s szent élet teljességgel lehetetlen.

Ugyanis, a ki tökéletes erkölcsi jó állapotban hiszi magát lenni, annak eszébe sem jut, hogy lelkiismeretével néha néha számot vessen; s ennél fogva valamint az nem jut eszébe, hogy neki szükséges a penitentziatartásról s az élet megjobbitásáról gondoskodni: úgy azt sem ismeri szükségesnek, hogy ő szünet nélkül nagyobb erkölcsi tökéletességre törekedni tartozik. Mi más szavakkal annyit tesz, hogy az effélék lelkiképen vakok; de vakok azért, mert akarnak vakok lenni; nem ismerik helyesen lelkiismeretök állapotját, de csak azért, mert nem akarják ismerni; és nem akarják ismerni azért, mert a rendetlen önszeretet, s a szokássá sőt talán szinte természetté vált bünök által elkábíttatva így gondolkodnak: ha nem ismerjük lelkiismeretünk állapotját, s ha nem tudjuk minden keresztény kötelességinket, akkor nyugodtabban élhetünk szokott modunk szerint, akkor szabadabban mehetünk vétkes indulataink után; mert lelkiismeretünk nem háborgat bennünket, habár ellenére cselekszünk is valamelly törvénynek! Már k. a.! a ki ekképen gondolkozik, az természetesen kerüli egyszersmind a jó tanácsot, az oktatást és minden alkalmat, melly őtet önmagával és fogyatkozásival megismertetné. Vagy mi is az oka annak, hogy sokan annyira kerülik az Isten igéjének hallgatását? talán mivel azt úgy is tudják? épen nem; hanem azért, mivel azt nem is akarják tudni, attól tartván, hogy a lelki tanító épen oda találna tapintani szivökbe, hol egy vagy más megrögzött bün megfészkelte magát; tehát sz. Dávid mondása szerint: „nem akarnak érteni, hogy jól cselekedjenek“ [1]).

Vagy mivel egy két jóságos cselekedetet rendesen gyakorol valaki, és holmi nyilvános zajt indító gonoszságoktól megótta magát, elég tökéletesnek gondolhatja-e azért magát? Csalatkozol atyámfia! ha ezt gondolod. Ime előtted az evangeliumban említett farizeus, ki dicsekedve emlegette, hogy egy héten kétszer böjtöl, hogy a dézmát híven megfizeti, hogy sokat imádkozik: de mit használt mindez, ha más részről meg csalt, a hol csalhatott; ha az árvák és özvegyek

[1]) Zsolt. 35.

vagyonait álnokul eltulajdonította, és azokból hizlalta magát? — Nem hasonló, ker. atyámfia! a te állapotod a farizeuséhoz? Aprólékos jótéteményeid mellett nem engedsz-e meg magadnak majd egyik, majd meg másik törvénybe ütköző kihágásokat? Azon könnyü és csak önkint vállalt jóságos cselekedeteid gyakorlása mellett nem hanyaglod-e el ollyan kötelességeidnek teljesítését, mellyeket a törvény szorosan megkiván tőled. Alamizsnát nyujtasz-e egyszer s máskor a szükölködőnek? de talán más részről meg törvényes adósságod lefizetését időről időre halasztod? Talán bucsúkra jársz; de az egyház által parancsolt ájtatosságokat meg elmulasztod? Az illyen jámborság, ker. atyámfia! nem volna egyéb, mint valóságos farizeusi jámborság.

Azt mondod vagy gondolod: hogy nem vádol lelkiismereted semmiről sem? Meglehet hogy úgy van; de miért nem vádol? Oh, nem mintha semmi bünteher nem nyomná azt; hanem mert elfojtottad annak vádló szózatát, és mivel talán annyira kitágítottad ítélő szigoruságát, hogy a bünt nemcsak bünnek nem tartod, hanem mint azon istentelenek, kikről a sz. könyv emlékezik, talán még dicsekszel is elkövetett gonoszságidban [1]). Már ha lelkiismereted illyen állapotban sinlődik, mit ér az, ha semmiről sem vádolna is az téged?! — mit ér az, ha te magadat tökéletesnek, jónak, szentnek tartod, de ha az Isten szemei előtt nem vagy ollyan? Ám a szent könyv igen nyilván mondja, hogy „az ember nem tudhatja azt, ha vajjon szeretetre vagy gyülöletre méltó-e az Isten előtt“ [2]). De ha csakugyan mindenkép rendén állana is lelkiismeretünk, ismerjük és valljuk meg háladatosan sz. Pál apostol szavaival: hogy „az Isten kegyelméből vagyunk a mik vagyunk“ [3]); a helyett hogy jámborságunkat mindenkép tökéletesnek képzeljük, magunkat mélyen megalázva ismét sz. Pál ápostol szavaival mondjuk: „Bár semmiről sem vádol lelkiismeretem, de abból még nem következik megigazult állapotom; mert a ki engemet megitél, az Ur Isten az“ [4]).

És k. atyámfia! ki magadat elég tökéletesnek és jónak képzeled, gondoltál-e arra, mire az Isten minket ezen szavai-

[1]) Péld. 2, 14. — [2]) Sirák. 9, 1. — [3]) I. Kor. 15, 10. — [4]) I. Kor. 4, 4.

val kötelez: „Legyetek szentek, mert én szent vagyok?“ [1]); hasonlókép a mi isteni tanitónk Krisztus is: „Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes? [2]). Oh nyomorult dicsekvő! hol és milly távol vagy te az életnek azon szentségétől és tökéletességétől, mellyre törekedned kellene! Tehát sz. Pál ap. példája szerint necsak soha eléggé tökéletesnek ne képzeld magadat [3]); hanem Isaiás próféta szerint lefolyt életed esztendeit gondold át szived keserüségében [4]), és szigoru vizsgálatot tartván lelkiismereted állapotja fölött, egy részről igyekezzél eddigi fogyatkozásaidat jóvá tenni, más részről pedig az isteni malaszt segedelmével szünet nélkül arra törekedni, hogy napról napra jámborabb és a szent életben tökéletesebb légy. Mert k. a.! habár olly tökéletesek, olly szent életüek volnánk is, miként talán magunknak képzeljük, mihelyt megállapodunk az erkölcs utján, és nem igyekszünk az erényességben előrehaladni, nem igyekszünk naponkint jobbakká lenni, szükségképen roszabbakká leszünk, mondja sz. Ágoston. Az erkölcsi tökéletesedés utján előre nem menni, annyi mint hátra menni. Aztán ki az közülünk, a ki úgy megelégszik a maga javaival, hogy azokat ne kivánná gyarapitani? sőt nem látjuk-e mikép épen azok, kik egyebeknél bővelkedőbbek, szorgalmatoskodnak leginkább a gyüjtésben. Így kell a lelki javak gyüjtésében is szünet nélkül szorgalmatoskodnunk, és a keresztény erények gyakorlásában állhatatosan foglalkoznunk, ha az Ur félelmét meg akarjuk érteni és üdvösségünket megőrizni, a mint a szent könyvnek eme szavai intenek bennünket: „Ha ezüst gyanánt keresed azt — a bölcseséget — s mint a kincset vizsgálod s kiásod azt: akkor megérted, mit teszen az Isten félelme; és az megőrzi a te üdvösségedet, mert az igazság ösvényén és szentek utján jársz“ [5]).

II.

Ha az élet megjobbitásában és üdvösségünk megnyerhetésében nagy akadály az, midőn magunkat képzelt jám-

[1]) III. Mózes: 11, 44. — [2]) Máté: 5, 48. — [3]) Filipp. 3, 12. — [4]) Is. 38, 15. — [5]) Péld. 2, 4.

borságunkban elbizzuk és másoknál jobbaknak tartjuk: nem kevesbbé veszedelmes e részben az, ha az erkölcsünk- és üdvösségünkről kérdésben azzal hizelgünk magunknak, hogy nálunknál még gonoszabb emberek is vannak. Azt gondolják talán némellyek hallgatóim közül: hogy az igen gyáva és értetlen keresztény volna, ki abban keresne talán magának némi vigasztalást és — úgy szólván — biztosítást, hogy vannak ő nálánál még gonoszabbak is. Úgy van k. a.! az igen gyáva, igen értetlen, és — adjuk még hozzá — a maga büneibe igen beleszeretett keresztény, ki így gondolkozik; de azért nincsenek-e mégis igen nagy számmal, kik ekképen gondolkoznak? Tekintsük csak akármellyik bünöst, törvényszegőt akár az egyházi akár a világi itélőszék előtt, nem avval akarja-e vétkes tettét menteni, hogy ezek és amazok hasonló, sőt még nagyobb gonoszságokat követnek el? K. a.! ki abban vigasztalást és biztosítást keres, hogy nálánál még nagyobb bünösök is vannak, az jóformán elzárta maga előtt mind az igazán jámbor életnek, mind az üdvösségnek utját. Ugyanis, ha az efféle embernek eszébe jut is lelkiismeretével számot vetni, — és abban többféle hiányokat és bünöket találván élete megjobbításáról kezd is gondolkodni — „eljő a gonosz — mint Krisztus Urunk mondja, és az üdvös gondolatot kiragadván a szivből“ [1]) azt sugja neki: a te vétkeid mind csekélységek; — nézd mások mi mindenféle borzasztó gonoszságokat cselekesznek. — Innen igen természetesen az következik tovább, mit az Isten könyve mond „ki a kicsinyeket megveti, az lassankint nagyobb és nagyobb bünökbe esik“ [2]); és az illyen ember, noha időről időre mindig nagyobb gonoszságokba merül: mégis ha lelkiismeretébe tekint, mindig kevesebbé találja magát bünösnek azért, mert vannak mások nálánál még gonoszabbak. Már ker. a.! így gondolkodni nem annyi-e, mint az istenes életnek és az üdvösségnek utját önmaga előtt elzárni?

Azt kérdem tehát elsőben is az illy módon gondolkodó kereszténytől: mi következik, mondd meg atyámfia! abból, hogy náladnál gonoszabbak is vannak? az-e, hogy teneked is szabad gonosznak lenned, és pedig még gonoszabbnak,

[1]) Máté: 13, 19. — [2]) Sirák. 19, 1.

mint a millyen jelenleg vagy? Oh atyámfia! ha az egész világ gonoszságba merül is, mint hajdan Noé idejében, azért valamint az Isten törvénye örökké törvény marad [1]: úgy a bünre szabadságot az egész emberi-nem gonoszsága sem adhat; és készebb az ur Isten az egész világot eltörölni, mintsem a bünt büntetés nélkül hagyni; miről a vizözön által eltörlött régi világnak példája eléggé meggyőzhet bennünket. Azután, ha mások a széles uton járnak, azt hiszed-e, hogy te is veszedelem nélkül járhatsz azon? de ne felejtsd el atyámfia Krisztus szavait, ki nyilván megmondotta, hogy „sokan járnak azon a széles uton, melly az örök kárhozatra vezet“ [2]. Vagy annyira megbomlott a józan értelem nálad, hogy az örök kárhozatra sietőkkel kész vagy magad is elkárhozni? Mert igen világosan megmondotta Krisztus Urunk azt is, hogy „ha vak vezeti a vakot, mind a ketten árokba esnek“ [3]. Hogyha tehát a náladnál gonoszabbak példája után indulsz te is, hitesd el magaddal, hogy az Isten itélőszéke előtt az neked semmi mentségedre nem fog szolgálni, hogy mások rosz példái vezettek téged félre; vagy ha az ur Isten megbünteti is a botrányos példaadókat, mit használ az neked? Ám valamint senki tehelyetted nem üdvözülhet, úgy senki tehelyetted el sem kárhozhatik; mert sz. Pál szerint: „kiki a maga személyében jelenik meg a Krisztus itélőszéke előtt, hogy elvegye a jutalmat vagy büntetést, a mit életében érdemlett“ [4]. Végre gondold meg, atyámfia! nem szerencsétlen gondolat-e avval biztatnod magadat, hogy vannak náladnál még gonoszabbak is? hát te boldogtalan! az egész világ büneit akarnád-e magadéivá tenni, és az egész világon te akarnál-e a leggonoszabb lenni? Hah! szerencsétlen lelki vak! szégyeneljed magadat önmagad előtt, és kérjed töredelmes és buzgó szivvel a Szentléleknek megvilágositó malasztját ezen kárhozatos tévedésednek megismerésére és megváltoztatására.

De azt mondják az ekképen gondolkodók, hogy ha vannak is némelly hiányosságaik és vétkeik, azok csak holmi aprólékos csekélységek. De az a kérdés, atyámfia! nem csalatkozol-e itéletedben? Hátha csak azért látszanak előtted

[1]) Máté: 5, 18. — [2]) Máté: 7, 14. — [3]) Máté: 15, 14. — [4]) II. Kor. 5, 10.

csekélységeknek a te büneid, mivel a te lelki vakságod már igenis nagy? Hátha azért gondolod vétkeidet aprólékos kicsinységeknek, mert azokat megszokván, már azon istentelenek állapotára jutottál, kik a sz. könyv mondása szerint a bünt mint a vizet iszszák? [1]). És tegyük, hogy a te büneid csakugyan csekély apróságok: de hát a te világi javaidban megveted-e a csekély károkat? és testeden a csekély seb meggyógyul-e azáltal, hogy megveted és nem gondolsz vele? Hiszen jól tudod magad is, mit az Isten könyve mond, hogy „egy kicsiny szikrából legnagyobb tüz támadhat“ [2]). Így ha csekélyeknek nézi valaki a maga büneit, és mint csekélységeket megveti: épen ezen megvetett csekélységek viszik őtet a nagy gonoszságokra. Az aprólékos vétkek úgy szólván mindannyi lépcsők, mellyeken a legnagyobb vétkek mélységébe megyen le az ember.

Tekintsünk csak egykissé körül, és meg fogunk erről győződni. Egyszerre lett-e az utonálló rabló azzá? Oh nem; csak krajczárral, csak apróságokkal kezdette lopogatásait; fokonkint ment mindig tovább, mindig nagyobb és drágább kincsekre nyujtván ki kezét, mig végre megkedvelvén az illy módon dolog nélküli kincshez-jutást, felebarátjának az utoni megtámadását sem tartá már olly gonoszságnak, melly miatt az Istentől rettegnie kellene. — Egyszerre lett-e a förtelmes istenkáromló azzá? Oh nem; eleinte csak egy-két illetlen szó sikamlott le ajkairól, majd megengedé haragjának, hogy keményebb kifejezésekben törjön ki; mig végre ekként hozzá szokván magát nem mérsékelni, a legborzasztóbb káromkodással dühöng, mint a böszültségében ordító vad állat. — Hát azon szerencsétlenek, kiket a szerencsétlen szokás *fölvilágosodottaknak* nevez, mikép jutottak a fölvilágosodásnak olly magas fokára, hogy se Isten, se religio, se templom nem kell nekik? Csak úgy csekélységek által. Elsőbben megvetőleg és gúnyolódva gondolkodtak és beszéltek magok közt az istenfélő jámborok ájtatoskodásáról; de ez csekélység volt az ő szemeik előtt, és tovább haladtak a dicső fölvilágosodásban (!) becsmérelni kezdették átalán a kath. ker. anyaszentegyház minden szent gyakorlásait és ájtatos szertartásait. De ez is csak csekélység

[1]) Jób: 13, 15. — [2]) Sirák. 11, 34.

volt, és még fölebb vagy inkább mélyebben haladtak, s a Krisztus Jézustól rendelt hét szentségek közül egyet sem fogadtak el a keresztségen kivül, ezt is csak mint ollyan szokásba vett szertartást, melly által a megkereszteltetett a keresztény társaságnak tagjává válik. De még ez mind csak csekélység volt, és a fölvilágosodásban annyira haladtak, hogy a religióból kitagadtak és küszöböltek minden isteni titkokat, mig végre magát a kinyilatkoztatott religiót és annak szerzőjét az Istent is kiküszöbölték.

Ime k. a.! tehát az aprólékos vétkek épen nem ollyan természetüek, hogy azokat meg lehetne vetni. „Épen az aprólékos vétkek elleni harczban szükséges kitüntetnünk, mikép fogunk a nagyobb bünök elleni küzdésben megállani," mondja sz. Ágoston. Krisztustól a mi isteni tanítónktól tanulta ő ezt. Ugyanis, Jézus világosan mondotta, hogy csak azon szolga hűségéhez lehet bizni a nagy dolgokban, ki a legkisebbekben is hű ura iránt; mert „a ki a kicsinyekben hűtelen, az a nagyokban is hűtelen" [1]). „Egyébiránt, mondja szent Jeromos, józan észszel azt képzelnünk sem lehet, hogy valamelly vétket csekélységnek lehetne tartanunk, holott minden bün által azonegy isteni fölség bántatik meg." Hogyan lehetne azt csekélységnek gondolni, mi az embert mennyeknek országából kirekeszti? Már pedig az Isten könyve igen világos szavakkal adja elénk, hogy senki ollyan be nem mehet mennyeknek országába, ki utálatosságot, s hamisságot cselekedett, vagy akármelly bünnel bemocskolta a maga lelkét [2]).

Ne vakítsuk tehát k. a.! azzal magunkat, hogy a mi erkölcsi állapotunk, mellyben tettleg sinlődünk, már elegendőképen jó és tökéletes; sem azzal, hogy nálunknál még roszabb keresztények is vannak; hanem a próféta szavai szerint szivünk keserüségében gondoljunk vissza lefolyt életünk esztendeire [3]), és részrehajlatlan szigorral vizsgálatot tartván lelkiismeretünk állapota fölött, egy részről sirassuk eddigi vétkeinket és fogyatkozásainkat, és igyekezzünk jóvá tenni azokat; más részről pedig az igaz, tiszta, tökéletes keresztény jámborságban és erényességben szünet nélkül, napról napra

[1]) Luk. 16, 18. — [2]) Ján. Jel. 22, 21. — [3]) Is. 38, 15.

gyarapodjunk és tökéletesbedjünk. Nem azt mondja-e az evangelium, hogy Jézus „miként az időben, úgy a bölcseségben is és kedvességben az Isten és emberek előtt nevekedett?“ [1]). Ha ezt cselekedte Jézus, az Istenember: nem kell-e szent és mulhatlan kötelességünknek ismernünk, hogy mi is időről időre nagyobb és nagyobb tökéletességre igyekezzünk a keresztény jámborságban, és ekképen mind inkább és inkább méltókká tegyük magunkat kedvességre Istenünk előtt? Ez mindnyájunknak annál mulhatlanabb kötelességünk, mert szent Ágoston mondása szerint mihelyt valaki jobbá nem igyekszik lenni, az szükségképen roszabbá lesz. Nincs olly nagy tüz, melly egykor magától el ne alugyék, ha azt folytonosan nem élesztjük: nincs hasonlókép olly tökéletes ember, ki erőtlenedni és fogyatkozni nem kezdene tüstént, mihelyt magát eléggé tökéletesnek gondolván, még nagyobb tökéletességre nem igyekszik. Mivé lesz a legszebb és legtermékenyebb szántóföld, ha azt elhagyjuk és megmunkálás nélkül hevertetjük? Nemde buján veri azt föl mindenféle haszontalan gyom? Ez a mi erkölcsi állapotunk sorsa is; mihelyt azt tökéletesebbé tenni nem igyekezünk: azonnal a vétkek bojtorjánya kezd abban mutatkozni; azért mondja a szent könyv: „A ki igaz, még igazabbá, a ki szent, még szentebbé igyekezzék lenni“ [2]).

Végre k. a.! mi a gazdasági, mesterségi és egyéb világi dolgainkban nem azok példáját szoktuk nézni, kik gyávák, gondatlanok, restek és csak amúgy bitang módon teszik dolgaikat; hanem azokat szoktuk utánozni, kik mint legtökéletesebb példányok tünnek föl előttünk. Hát a lelkiekben azon akarunk-e megnyugodni, hogy nálunknál roszabbak is találtatnak? Távol legyen tőlünk e szerencsétlen gondolat. S azért kérjük naponkint az irgalmasság és világosság Atyját sz. Dávid szavaival: „Adj Uram értelmet nekünk, hogy megtanuljuk a te parancsolatidat [3]), és teremts bennünk tiszta szivet, és a Szentlélek megszentelő malasztját ujítsd föl bennünk [4]), hogy azokat híven teljesítvén kedvesek lehessünk előtted az élők országában.“ [5]).

---

[1]) Lukács: 2, 52. — [2]) Ján. Jel. 22 11. — [3]) Zsolt. 118, 73. — [4]) Zsolt. 50, 12. — [5]) Zsolt. 114, 9.

* * *

Igen, add ur Isten! szent malasztodat, hogy önismerésünkben meg ne csalatkozzunk; hogy jámborságunkban magunkat el ne bizzuk, másoknál jobbaknak tartván magunkat, vagy azzal hizelegvén magunknak, hogy mások nálunknál roszabbak; mert az megakasztana bennünk minden jóra való törekvést, miáltal, a helyett hogy hozzád közelednénk, mind inkább eltávoznánk; már pedig Te mondád, hogy szentek legyünk, mert magad is szent vagy. Szigoruan akarunk minmagunk megitélésében eljárni, kifürkészvén minden lelki hiányt, hogy annak kijavítása által mindig hozzád méltóbbak legyünk. Amen.

Szent László király ünnepére.

Az Ur az igazat biztos utakon vezérelte s megmutatá neki az Istennek országát. — Bölcs. 10, 10.

Szent László magyar király, — kiben az Istent dicsőíteni ma ide összegyülekeztünk, — I. Béla király fia, mind a természetnek mind az isteni kegyelmeknek ajándékaival tündöklött. Egy fejjel magasabb volt többi alattvalóinál; kitünő szépsége mutatta az emelkedett, a magasztos lelket, melly benne lakott. Nyilt tiszta arczán jóság, szemében szeretet, ajkán kegyelem sugárzott. Istentől kapott hatalmát Isten dicsőségére és saját hazája boldogítására használta föl, és minden tettén meglátszott a szeretet malasztja. És népe boldog, hazája áldott vala, s naponkint növekedett azok száma, kik a templom oltárának zsámolyánál emelték föl fohászukat a hivőknek egy és igaz Istenéhez. Az özvegyek- és árváknak gyámola volt; letörölte a nyomorgók könyeit, s mint drága gyöngyök szálltak föl e könyek a Mindenhatónak trónusához, hogy Lászlónak mennyei koronáját ékesítsék a végitélet napján. Ostora volt ő a bünnek, üldözője az igazságtalanságnak. Elmetszette az árnány hálóit, leoldotta az ártatlanul szenvedők lábairól a bilincseket. Elhintette a szeretet magvát, és az az áldás gyümölcsévé érett; kiirtotta a bünnek magvát s az nem verhete gyökeret országában.

S emlékét a nép fiuról fiura hagyta; fön van emléke a . . . . . i katholikus hivek és szivek templomában is.

Szent Lászlónak rövid élettörténetéből láthatjuk, hogy ő jámbor igaz férfiu, népe szinte jámbor igaz nép vala. Sok baj- s viszontagsággal kelle küzdenie szent Lászlónak s az akkori magyarnépnek, és meg

is küzdöttek azokkal szerencsésen; mert az Ur az igazat biztos utakon vezérelte s megmutatá neki az Istennek országát. Nekünk is most sok bajjal kell küzdenünk; vajjon várhatjuk-e, hogy az Isten minket is biztos utakon fog vezérelni? vagy miért nem várhatjuk mi ezt? — Ezek lesznek beszédem tárgyai. — Figyelmezzetek.

I.

Vörös zászlót, véres kardot hordoztak szét az országban. László király felhítta népét, védeni az ősi tüzhelyet, megmenteni a családot, küzdeni a házáért, visszavenni az elrabolt, az elfoglalt kincseket. S csakhamar hatalmas tábor gyült össze. Nem olly számos ugyan mint az ellenség, de lelkesültebb. Az ellenség rabolni jött, s a magyarnak hiteért, házájáért kellett harczolnia. — Kapulcs a vad kunokkal, villám gyorsaságával járta be Bihar és Szabolcs földét, és a várakat kivéve, mellyekhez nem férhetett, mindent a lángoknak áldozott a mi gyujtható volt, s mindenkit elhajtott a ki utjában állott. Ő ellenségének nézte a magyar testvérnépet, mert az igaz hitre, a ker. kath. hitre tért; s nagy elbizottságában nem is gyanította, hogy épen ez a hit fogja megvédeni a megtért népet.

Egymással szemközt állottak a kunok és magyarok. Napokig tartott a küzdés, mig végre az ellenség minden oldalról meggyöngíttetett és futásban keresett menedéket. A magyarok folyvást üldözték az ellenséget. Azonban nagy éhség ütött ki a magyar táborban. Mit tesz László király? Térdre borul, és így imádkozik: „Hozzád fordulok hatalom Istene! nincs más segítség, csak a tiéd. Bizom benned erő és jóság Istene! Hitem van benned, hogy nem azért hoztad ki s védted meg népedet, nem azért segítetted meg a veszélyek között, nem azért kenettél föl s engedted, hogy dicsőségedre kormányozzak, nem azért vezetted karjaink csapását a csatákban: hogy mit eddig durva erő és fegyverek kivíni nem tudának, most éhség eszközölje ki; hogy őseink sirhalmát diadalmas ellenség tapossa; hogy bennünket nem a csaták dicső halála, hanem gyáva éhség irtson ki.“ — S ime! buzgó

imádsága meg lőn hallgatva: egy csorda szarvas jött ki az erdők sűrüségéből; s örömtől dagadt kebellel fujta meg kürtjét a király. „Istené a kegyelem és dicsőség;“ mondá szent buzgósággal az oda érkezett csapotoknak, kik vadászatot tartottak a vadak között.

Vigan folyt a lakoma, csillapodott az éhség. Az éhségtől meg volt mentve a sereg, hogy a szomjuságban elepedjen. Egyetlen patak, melly ottan folyt, ihatatlanná lett, és a nagy hőség miatt a források kiszáradtak. „Uj forrást kell keresni,“ mondá a király, és fölpattant lovára s kis számu kisérettel megindult. Estig bolyongtak, de minden keresés hasztalan volt. Szomoruan fordult vissza a kereső csapat. Egy sziklás helyre ért a király, mellynek csúcsát erdő koszorúzta. Megsarkantyuzza lovát s neki vágtat a meredek sziklának. S a mint a király a tetőre ért s leszálla lováról, nyomában forrás fakadt, mint a sivatag szikláján, mellyet Mózes vesszeje érintett A magyar sereg megszabadult a sorvasztó szomjuságtól.

Ezalatt az ellenség ismét összeszedte magát, s midőn már hitte hogy minden rendben van, s támadni vagy támadást elfogadni készen áll serege, kiosztá a parancsot, hogy a sereg más napra készen álljon a csatára.

László pedig kora hajnalkor összegyüjtötte a főurakat, zászlósokat, várispánokat, az előkelőket és a köz nemesség egy részét, s így szóla népének! „Az Isten sulyosan látogatott meg bennünket, hogy lássa, ha vajjon méltók vagyunk-e kegyelmére? Megtelepedtünk itten, hazánkká lett e föld, vérökkel áztaták őseink, és meghalni készek valának, csakhogy nekünk és utódainknak megtarthassák. Utódainknak... értitek? Mert e föld nem egyedül a miénk. Szent kötelességünk, úgy mint kaptuk, átadni maradékinknak. S mi veszni engednők azt? Gyávaságunk béreül kiirtatni látnók-e e hazát, bemocskoltatni a szent keresztet, hitünk e szent jelét, melly alatt annyiszor olly biztosan harczolánk? Akarjátok-e látni, hogy királyotok koronája darabokra zuzassék, s porait elszórja a vad ellenség? Megfeledkeznétek-e veszteségeitekről? Teneked hitvesed raboltatott el, neked gyermeked, testvéred kinos halállal végeztetett ki, és a te ősz atyád sem talált kegyelmet, a te vagyonodat elrabolták, jobbágyaidat

elhurczolák, és hol a te mátkád, kit olly forrón szerettél?... Egyetlen ember sincs közöttetek, kinek megboszúlni vagy megmenteni valója nem volna. Inkább én is veszszek el veletek, mintsem hitveseiteket, fiaitokat veszni lássam. Föl, küzdeni! Miénk a diadal! Tudjátok, hogy a mit mondok — igaz; ki Istenben bizik, kövessen.“ S a király szemében könyek ragyogtak, fájdalomkönyek a multakért, reménykönyek a jövendő iránt. Egy hang uralkodott a táborban, ez a hang: „előre a király után!“ és egy sziv dobogott a táborban, melly sziv kész meghalni a királyért, a vallásért és hazáért, vagy kész megmenteni ezeket. A főzászlós kezéből kiragadta a király a vörös zászlót, mellyen szűz Mária magyarország védasszonyának képe díszelgett, megsarkantyúzta paripáját s „előre!“ kiáltással az ellenség tábora felé rohant. Az egész sereg „Jézus, Mária segíts!“ kiáltással nyomában volt. A két sereg megütközött. Ember ember ellen harczolt, mig végre az ellenség megfutamodott. A kunok leölettek; az mégis kegyelmet nyert, a ki megtért. Az elrabolt asszonyok, öregek, gyermekek, a tömérdek zsákmány visszakerült a magyar kezekbe. Ime keresztények! így mentette meg Isten a jámbor László királyt, így mentette meg az akkori jámbor népet. „Az Ur az igazat biztos utakon vezérelte s megmutatá neki az Istennek országát.“

Hanem várhatjuk-e, hogy az Isten minket is biztos utakon fog vezérelni; vagy miért nem várhatjuk mi ezt?

II.

Anyaszentegyházunk hite és tanítása nyiltan kimondja, hogy az Isten e világnak ura, gondviselője és birája. Oh ember! ki e tanításon kételkednél, nézz körül e föld kerekségén, és szemeiddel látni fogod azt. Midőn egy pusztai embertől kérdezné a vándor: „Honnan tudod, hogy van Isten?“ „Uram!— mondá a pusztai ember — ha e pusztának homokjában emberi lábnyomokat látok, nem kételkedem többé, hogy itt ember járt; a szép természetben pedig az isteni kéznek annyi nyomait látom, hogy erről kételkednem nem lehet,

nem szabad.“ — És a pusztai ember helyesen szólott. Avagy mondd meg k. a.! midőn a tél közeleg és a gyenge vetésnek életéről aggódol, ki oltalmazza meg azt a télnek fagyától? Ime, egy láthatatlan kéz hótakarót bocsát le onnan fölülről, és a gyenge növénysereg meg van mentve a haláltól. Eljön a tavasz, a hótakaró szükségtelen; ki emeli le azt? Egy láthatatlan hatalom meleg szellőt küld, és a hó elolvadván, termékenyíti a vetéseket. Ismertek-e ennél bölcsebb rendelést? Nem a láthatatlan isteni kéznek *látható munkája-e ez*? Ki adta az esőnek enyhítő és termékenyítő tulajdonságát? Ki adta a napnak világító és érlelő erejét? Az Isten adta, kit csodálnunk kell müveiben. Ő viseli gondját a legkisebb féregnek is. Ő adott sebes szárnyakat a sasnak, hogy rohanva szállongjon eledele után; ő adta a halaknak ügyes evezőiket, mellyek segítségével olly könnyen mozognak a vizben, mint a szárnyas madársereg a levegőben. Oh ember! nézd csak a természet nagy templomát, és látni fogod mindenütt Teremtődnek szent kezét; a gyenge füszálon szintúgy, mint az ezer esztendős tölgyfákon, a napnak csodaszineivel játszadozó reggeli harmatcseppeken szintúgy, mint a hatalmas Dunának vagy a végtelen tengernek hullámain.

Keresztények! ez a jó mennyei Atya őrködik az emberinem fölött is, és sokkal jobban őrködik, mint bárminő teremtménye fölött. Emlékezzél meg csak oh ember! miként az Isten téged kezdettől fogva barátjának választott, fölékesítvén téged olly testi és lelki tehetségekkel, minőkkel egy földi teremtés sem dicsekhetik. Emlékezzél meg csak oh ember! mennyire szeretett az Isten téged akkor is, midőn elpártolván tőle, ellenségévé lettél.

Egy király hatlovas hintón ment, és egy koldusgyermeket látott meg az utczán; megszánja, fölveszi és gyermekévé fogadja. Legnagyobb szeretetet, szivességet, nyájasságot mutat a koldusgyermek iránt; és midőn ez vadul, ravaszul néz rá, mint a rókakölyök, ekkor ezt gondolja magában a király: „béketürő leszek a szegény bohó iránt; majd megszelidül s megváltozik.“ De a kis fiu nem változott meg, jóllehet a király legkevésbbé sem bántotta soha; hanem jobban gondoskodott felőle, mint az apa egyetlenegy magzatjáról. Legkisebb köszönetet, megismerést, nyájasságot, enge-

delmességet, szivességet sem mutat jótevője iránt; hanem ő úgy tekint mindent, mintha köteles volna ezzel a király, vagy mintha nem is bánnék vele illően; még meg sincs elégedve. A király inti s kéri sokszor a fiut; kettőzött nyájassággal törekszik szivét megnyerni, mintha rászorult volna a király a fiatal csavargóra, holott csak irgalmát s jóságát akarja vele éreztetni. De hasztalan, hasztalan minden!

K. a.! ez a fiu: az ember; ez a király: az Isten. Oh, ki birja megmondani az isteni szeretetnek nagyságát! Kérdezd az eget és a földet; ezek ugyan fogják mondani: „oh ember! mód nélkül szeret téged az Isten; mert végetted alkotta e szép világot, hatalmadba adta földi teremtéseit, hogy te őt megismervén, szüntelen dicsérjed szent nevét. Igen, szeret az Isten téged; de szeretetének nagyságát meg nem mondhatjuk: kérdezd tehát magát a mennyei Atyát.“ És ime! Urad és Istened fölvezet kezednélfogva a kálváriahegynek szent tetejére, s félrevonván a véres fátyolt, fiára mutat — egyetlenegy legkedvesebb fiára, és atyai legforróbb érzetével így szól szivedhez: „Nézd gyermekem! ennyire szeretlek téged; odaadtam egyetlenegy fiamat érettetek a keresztfára.“

Az Isten, irántunki szeretetétől ösztönöztetve, mint atya gondoskodik felőlünk; ő növeszti számunkra az arany kalászokat, ő önt épséget s erőt tagjainkba.

De az Isten nemcsak gondviselőnk; ő urunk és biránk egyszersmind. Ő áldja a népeket; de ostorozza is azokat, ha szeretetéről megfeledkezvén, tagadni merik őtet, és szent parancsait vakmerően megvetik. És ha ezen igazságot nem akarnók hinni, kényszeríteni fognak minket e hitre mindazon események, mellyeket a világtörténet könyveiben följegyezve találunk. Avagy nem hallottatok-e még ama vizözönről, melly a világnak bünös népeit, Noét s családját kivéve, eltörölte a földszinéről? Nem hallottatok-e még ama tüzes kénkőesőről, melly az istentelen Sodoma és Gomorra városokat, a késő maradéknak rettentő példájára, elhamvasztotta?

A zsidónép, mig az Istennek utjain járt, nagy és hatalmas volt; az ég s föld ura megőrizte határait, midőn szent ünnepeit híven megülte; és ellenséginek hatalma mindenkor megtört az Istennek mentő karja előtt, midőn a zsidónép megtartotta Istenének törvényeit: de ha megfeledkezett az Isten-

ről, ha sárba tiporta szent könyveit, mindenkor rá nehezedett a csalhatlan isteni birónak büntető karja. Följajdultak illyenkor a szent próféták igazságos haragjokban. „Izrael népe! mondák ők, Izrael népe! az Isten átka van rajtad, mert elhagytad az ő utjait.“ Oh halljátok csak keresztények! mikép kesereg Jeremiás próféta szeretett hazájának sorsa fölött. Így szól ő: „Sion utjai gyászolnak, mert senkisem jön az ünnepre; minden kapui elpusztultak; papjai nyögnek; szennyes szüzei sohajtoznak, és ő maga keserüségétől elnyomattatva eped.“ Idegen hadak letiporták őtet s kincseiből ellenségei gazdagodtak meg; „mert bünei sokaságaért így rontá meg őtet az Ur; fogva vitetnek kisdedei a nyomorgatónak szine előtt;“ bünt bünre halmozott Jerusálem, azért nem találtatott, a ki megvigasztalná őtet. — Ez alkalommal a zsidónép 70 esztendei fogságba hurczoltatott; a büntetés alatt Istenéhez tért; azért az Isten vissza is vezette szülőföldére. De hol van mégis most ez a nép? Az igért s eljött Megváltót nem fogadta el, az Isten fölkentjére emelte vétkes kezét, az élet Urát keresztre feszítette: ugyanazért megverte őtet az Isten s mainap is szétszórva a világ minden részein fájdalommal beszéli: hogy neki is volt egykor hazája, volt egykor királya.

És a magyarnép, a mi édes nemzetünk, nem érezte-e szinte az Isten haragját? Mintegy 600 esztendő előtt, IV-ik Béla király alatt, a magyarnép megfeledkezvén az Isten szaváról, letért a jámborság ösvényéről. Egy akkor élő tudósnak könyvében olvassuk: hogy az akkori magyar ifjuság csak a gyönyörüségeket vadászván elpuhult, és az egész hős magyarnép mélyen sülyedett bünökbe. És ime! elhagyta őt az Isten, és a tatároknak százezrei hazánkra törtek és sujtó karjaik alatt e szép haza néma sirrá változott. Ugyan ama szemtanu beszéli: hogy a pusztulás után az utakat magas fü, a szántóföldeket gaz lepte el; a mezőkön embercsontok, koponyák feküdtek, mellyeket a farkasok rágtak; a földult templomok romjai közől tetőtlen tornyok emelkedtek; mindenütt elhagyatottság és halotti csend uralkodott. — Illyen volt képe hazánknak a tatárfutás után; és minden jóérzésü iró Isten büntetésének tekintette azt.

Oh Istenem! oh Istenem! mennyit szenvedett e szegény haza? És napjainkban is nincs-e rajtunk az Isten büntető kezе? Hallunk-e egyebet, mint panaszt, sohajtást és kesergést? Nem fenyegetik-e mainap a népeket külháboruk, belviszályok, ragadós nyavalyák, földrengések, drágaság, inség s egyéb sulyos bajok? És ugyan mi az oka mindennek? Oh keresztény hivek! inkább érzem, mintsem el tudom mondani mindazt, a mi e sok veszélyt az emberi-nemre hozta. Napjainkban is kihalt a hit sok kebelből.

Nincs hit, nincs igazi erős hit a fiatalokban, az emberinemnek e virágaiban! Már pedig a hit ama mennyei napfény s melegség, melly az erkölcs virágait megtermeszti és megőrzi. Mert, mondjátok meg kedvesim! nem az ifjukorban leghatalmasabbak-e a rosz indulatok, a roszra való hajlandóságok? És mi őrzi meg a fiatalt a büntől? Talán a tudomány, mesterség, finom míveltség, finom nevelés . . . ezek őrzik meg a büntől? Oh szerelmesim! nézzétek csak az előkelőket. Oh hány tanult, mívelt ifju, hány nevelt leány szentségteleníté meg fiatal aranykorát, és a kárhozatos véteknek karjai közé vetette magát; mert nem lakott igazi erős hit kebelökben! Hit nélkül az ifju fékvesztetten a testi gyönyörüség poharai után fut, és vadul ürítgeti azokból az édes mérget; mignem kevés vártatva a bünök vörös tengerén látja magát, mágnestű és erő nélkül, nem birva elaszott karjaival gyönge sajkáját a kisértetek zivatara ellen elég hathatósan megoltalmazni. Ők voltak az elcsábítottak eleinte, azután ők lettek a csábítók; ők voltak a megcsalottak eleinte, azután ők lettek a megcsalók. Az ifjuság viruló rózsáját megmarta, bemérgezte a bün kigyója.

Nincs hit, nincs igazi erős hit a családokban. Már pedig a hit a háznak lelke; a hitnek kell a hitveseket, szülőket és gyermekeket összekötnie. Az illendőség, becsület, okosság, finomság meg nem őrzi a családok jámborságát. Szerelmes szent Istenem! hány boldogtalan család van kisebb s nagyobb városokban, kisebb s nagyobb falukban? Ki tudná megnevezni a kicsapongó hitveseket, kik esztendőről esztendőre szaporodnak? ki tudná megnevezni a gonosz fiukat, kik szülőiknek őszbe borult fejöket bánattal taszítják sirba? ki tudná megnevezni a hiú leányokat, kik szülőiknek keservet s

gyalázatot szereznek? Nincsenek-e olly házak, honnét a nyomoruság és szerencsétlenség épen nem akar eltávozni? Mi az oka ennek? Az az oka: hogy az Isten már jóval előbb eltávozott onnan; nem a hiten épült az a ház, nem is tartja fön a hit. Először az Isten iránt, aztán férje iránt lesz hűtelen az asszony; először az Isten iránt, aztán felesége iránt lesz hűtelen a férj; először a mennyei Atyát, aztán földi szülőinket feledjük el. És ha a szülői szeretetet nem gyújtja meg a hitnek mennyei szikrája: akkor még az anya is elfeledi csecsemőjét, elfeledi magzatát, kit szive alatt hordoz, és — meggyilkolja.

Valóban a keresztény hitet nem lehet eléggé megbecsülni. Vagy ki védi az asszonyt férje durvasága ellen? ki gondoskodik a szegény magzatok ideig s örökké tartó javáról? ki tartja vissza a szolgálónak kezét, mikor biztosan lophatna? ki vigasztalja az elhagyott napszámost kinos betegségében? ki tartja vissza a szegényeket, kik keveset veszthetnek, hogy nem lázadnak föl, és nem rabolnak, nem gyilkolnak? Nem a keresztény hit teszi-e mindezt? Nem esztelen, nem istentelen-e tehát az a nép, melly megveti üdvözítő szent hitét és így maga alatt vágja le a fát? Irtsátok, csak irtsátok ki a keresztény hitet az emberi kebelből, és kész lesz a pokol azonnal e világon. Oh magyarnép, oh magyarnép! te nem is gondolod, mennyire megtelt rovásod az isteni birónak szeme előtt.

De mi a magyarnépnek fővétke? Megmondom: jártam népek s népek között, vizsgáltam szokásaikat, hallgattam szavaikat; — — s hidd, oh magyarnép! nem találtam olly káromkodó fajra, minő hazámnak magyarajku népe. Ezeren meg ezeren káromolják az Üdvözitőnek szent nevét; gyalázatos szavakkal illetik megváltásunknak szent jelét, a szent keresztet; az ember, — a nyomorult féreg — Teremtőjét szidalmazza, s átokkal veri embertársát, kit szeretnie kellene, valamint Jézus szerette. A szülő, ki esküvel fogadta az Istennek, hogy Isten félelmében növelendi gyermekét, ez a szülő előbb adja magzatának ajkaira a káromkodó szavakat, semmint Istennek szent parancsait. Oh népem, magyarnép! elrontod minden boldogságodat, ha ezen átkozott bünt el nem hagyod. Az Isten neve épen annyi, mint az Isten képe. Nem tartanád-e

sulyos vételeknek, ha a feszületet levennéd a falról, és azt kalapács vagy más illy eszköz gyanánt diótörésre, vagy pedig verekedésre használnád? És lásd! ezt teszed az Isten nevével, midőn káromkodol. Továbbá mondd meg: tetszhetik-e az imádság Istennek olly ajkakon, mellyeket káromkodás fertőztet? kell-e neki az áldozat olly embertől, ki embertársát annyira gyülöli, hogy pokol fenekére átkozza? Még egyszer mondom tehát: oh népem, magyarnép! elrontod minden boldogságodat, ha ezen átkozott bünt el nem hagyod.

Szóljak-e más vétekről, mellyekért ostorozza korunkat az igazságos Isten? szóljak-e a . . . de félbeszakasztom e szomoru elszámlálást. Nem akartam én senki szemére hányni semmit; hanem erkölcsi állapotunkra vetvén szemeimet elkomorodtam, és szomoruságomban oda intettem az Isten kezére, melly ránk nehezedett büneink végett.

* * *

Nehány esztendő előtt az ujságok egy öreg katonatisztről irtak, kit franczia ország egyik városában ünnepélyesen el akartak temetni. Már leereszték a sirba, és már koporsójára kapálták a hantokat; és ekkor meghallák tompa kiáltását, s még jókor fedezték föl hogy nem halt meg. Csak tetszhalott volt. Hihető, a puskaropogás észrehozta őtet. — Oh, vajha ti is csak tetszhalottak volnátok! oh vajha behatna szavam a ti szivetekbe, és ti mindnyájan uj életre ébredve azt kérdeznétek tőlem: hát mit cselekedjünk? Halljatok feleletül még egy történetet.

Egy római pogány tisztviselő sulyos betegségben szenvedett. Fülébe jöttek ama csodák, mellyeket szent Sebestyén tett mindenfelé. Magához hivatta őtet s kérdezte: kinek nevében tesz csodákat? „Jézus nevében", volt a felelet. Erre a tisztviselő mondá: „Hát én is hinni fogok Jézusban, ha engem is meggyógyit." „Legyen meg a te akaratod, szóla sz. Sebestyén, de csak úgy, ha minden bálványodat elpusztítod." A pogány tisztviselő megigérte ugyan, de nem tartá meg igéretét; legkedvesebb bálványát megkimélte. Állapota a helyett hogy javult volna, mindinkább roszabbult. Keserü szemrehányásokat tesz szent Sebestyénnek. Ez pedig kérdi:

vajjon megtette-e, a mit meg kellett tennie? mire a tisztviselő így felelt: „Minden bálványomat elpusztitottam azon egyen kivül, melly legkedvesebb előttem.“ „Ezt is el kell pusztítanod, mondá szent Sebestyén, ha Krisztus kedvesebb előtted minden egyébnél.“ A pogány tisztviselő engedelmeskedett, és nem sokára meggyógyult.

Keresztények! pusztítsunk el mi is minden bálványokat, mellyekhez szivünk ragaszkodik; bárminő nehezen válunk meg azoktól: csak akkor javulunk meg igazán, csak akkor remélhetjük, hogy testi és lelki bajaink megkevesbülnek, megenyhülnek, megszünnek. „Az Ur az igazat biztos utakon vezérli s megmutatja neki az Istennek országát.“ Amen.

Szent Anna ünnepére.

Minden irástudó, ki mennyeknek országában oktattatott, hasonló egy cselédes emberhez, ki kincses boltjából ujakat és ókat hoz elé. — Máté 13, 52.

Szent Anna asszony, kinek tiszteletére ma összegyültünk, az istenfélő Joachimnak vala hitestársa. Bús volt Joachimnak az élete sokáig, mivel nem ismerte az édes atyai örömet; bús volt szent Annának is az élete, mivel nem ismerte az édes anyai örömet. Keseregve kérdezgeték ők egymástól szomoru óráikban: oh! miért nincs magzatunk, ki gyámolunk lenne öregségünkben, ki letörlené majd halálos verejtékünket, ki lefogná majd szemeinket az örök álomra? E keserüséggel akará megpróbálni az Isten mindkettőjöket, hogy annál nagyobb legyen utóbb örömük magzatjok születésén. Meg is született sok könyörgésök után végre leányuk, Mária. — Ki mondhatná meg, minő határtalan örömet éreztek ők akkor? ki mondhatná meg, minő nagy gonddal, szeretettel ápolák drága magzatjokat, kiben föltalálák minden boldogságukat? Úgy vigyáztak rá mint szemök világára. Ugyanis, minthogy különösen az Isten adta nekik, az Istennek akarták föl is nevelni őtet. És nem hiában fordítottak ők minden gondot magzatjok nevelésére: mert ez az isteni félelemben, jámborságban olly annyira tündöklött, hogy az Atyaisten leányává, a Fiuisten anyjává, a Szentlélek-isten pedig jegyesévé választá ki őtet. Ime, minő szép jutalma ez az istenes nevelésnek!

Keresztények! Van-e a mostani nevelésnek illy szép haszna, illy szép jutalma? Van-e engedelmesség és szeretet

a gyermekekben? virul-e az ártatlanság lilioma a leány szivében, van-e jámborság, lelkiismeret, élő hit az ifjuságban? Nem akarom a szomoru felelettel e mai napnak örömét megzavarni; hanem, hogy nagyobb bajokba ne sülyedjünk, hozok elé ujakat és ókat a keresztény katholika nevelésről, mellytől függ az ember földi boldogsága, örök üdvössége.

* * *

Minden, a mit látunk, az Isten bölcseségét, szeretetét hirdeti és a jó rendet. Nézd amott a ligetben a fülemilének fiait. Gyönge bokrok közé van elrejtve meleg fészke, hogy hozzá ne férjen a faldosó kánya és az eső meg ne fulaszsza a meztelen kis párákat. Melengetve, védelmezve födi be szárnyaival az anya az ő fiait, hű párja pedig sebesen röpül hol ide hol amoda, hogy eledelt hozzon az anyának és fiainak. Mikor pedig visszatér az eledellel, oh minő örömmel köszönti őt a gondos anya, mint nyitják ki szájaikat a fiatal éhes madarkák! Mikor röpülni kezdenek a madárfiak, vigyázva vezeti ekkor anyjok ágról ágra le a csörgedező patakhoz, s tanítgatva ugrál előttük; párja pedig körültekint, nem fenyegeti-e veszély a kicsinyeket valahonnét. És ha meglát valahol egy sast, visszahíja fiait a fészekbe. Ha lenyugszik a nap, szárnyai alá gyüjti fiait az anya, párja pedig a közel ágon szép dalát zengi és nemsokára fiai is utána éneklik. Oh minő bánat tépi szivöket, ha valamelly gyilkos kéz megzavarja boldogságukat.

Vessünk még egy pillantást a teremtményekre, és azután — azután tekintsünk minmagunkra, Nézd ott az oroszlánt, mellynek ordításától megrendül a pusztaság: simán bánik kölykeivel, megtanítja őket, hogyan keressék élelmöket. És mit tesz a tigris? Halállal fenyegeti azt a vakmerőt, a ki kölykeinek tanyájához közelget. A sasnak fészkéhez se merészelj közelítni, mert bajosan fogod kikerülni éles körmeit és haragját.

Oh ember! ennyit tesz az állat az ő fiaiért; így oktatgatja fiait, hogy ezek képesek legyenek életöket föntartani, magukat védeni ellenségeikkel szemközt. Ennyit tesz az ál-

lat. Nem kell-e, oh ember! az állatok fölött állanod? A nevelés az a szent törvény, mellyet Isten az embereknek adott akkor, midőn mondá Ádám- és Évának: „Nevekedjetek, szaparodjatok, töltsétek be a földet“ hozzátok hasonló teremtményekkel [1]). A szőlőtő nem fajzik el tüskebokorrá; a fülemile nem költ sasfiakat; és még sohasem változott a bárány oroszlánná: oh csak az ember, csak az ember fajzik el olly sokszor ördöggé; holott szeretetre, erkölcsre és mennyei boldogságra van kiválasztva!

Keresztény ember! tudod-e, mi az a nevelés? tudod-e, mit tesz a nevelés?

Nézd csak a csecsemőt anyja kebelén; ő magva az emberi társaságnak. Teste gyámoltalan, gyönge, veszendő; egy kis hideg szél véget vethet rövid életének; egy lépést sem tud még tenni. Lelke aluszik testében; anyjának forró csókjait érzi, atyjának vidám tréfáit látja; az édes bölcsődalt hallja ugyan: de mindezt nem érti meg eszével. Illyen a kisded, kit kezetekre bizott az Isten, keresztény szülők! hogy őtet a földi és mennyei országnak boldog polgárjává neveljétek.

Keresztények! a nevelés teszi az embert emberré. A kisdednek lelke hajlandó a roszra, akarata gyönge a jóra, értelme homályos; a bün, a gonosz emberek és a sátán körülveszik őtet: mondd meg, mivé lehet és mivé kell lennie a kisdednek, ha nem nevelik őtet? Testre ugyan emberhez lesz hasonló; de gondolatait, szavait és tetteit tekintve ördöghez fog ő hasonlítani. Ellenben angyallá nőhet föl, áldása lehet az egyháznak, az országnak és az emberi-nemzetnek, ha jámbor keresztény nevelés vezeti be őtet az életbe. — Nevelés teszi az embert emberré. Kis gyermeked bölcsőjénél állasz jámbor apa és anya! maig gondolkozol jövő sorsáról, aggodalmas szeretettel kérdezed: oh mi lesz ebből a gyermekből? — Mi lesz? A mivé teszed őtet, az lesz belőle, és nem más. Az átok és áldás, mind a kettő a ti kezetekbe van letéve drága szülők!

A nevelés nem fog többé eltávozni a gyermektől, követni fogja őt a nevelés mindenhová: szántsa bár atyjának

[1]) I. Mózes 1, 28.

földjeit, vagy műhelyben keresse mindennapi élelmét. A nevelés elkiséri a papot az oltárhoz és a szószékre, a katonát a háborúba, a császárt a trónusra. A nevelés nálunk marad mindenkor: az kormányozza gondolatainkat, kivánatainkat és tetteinket. Miért igazságos az az előljáró, miért kinozza ama zsarnok a szegényeket, kik véres verejtékkel keresik neki a kenyeret? Mivel így tett atyja is, így tesz ő is. Miért . . . Azonban sok esetet kellene fölhordanom, ha meg akarnám nektek bizonyítani, hogy a neveléstől függ az ember szerencséje és szerencsétlensége, az ember kárhozata és üdvössége.

Azért jegyezzétek meg magatoknak szülők! gyűjtsetek bár milliókat gyermekeiteknek, építsetek bár nekik fényes palotákat, vegyetek bár nekik nagy méltóságokat; ha mindenhez nem adtok nekik keresztény nevelést: elolvadnak millióitok a gyermekek kezében, valamint elolvad a hó a napfényen; az egyenetlenség, gyülölség, vétek, átok lerontja nem sokára házaikat, vagy földi pokollá teszi azokat, és a méltóságok is gyalázatjokra fognak szolgálni. Ellenben adjatok gyermekeiteknek jó keresztény nevelést: akkor szegénységökben is gazdagok, szalma kunyhóikban is boldogok, legalacsonyabb sorsukban is megelégedettek fognak ők lenni mindenkor.

Illyen hasznos a jó nevelés. De hol vagy te, hol vagy te áldott jó nevelés! Oh, a szükölködés házaiban és a nyomoruság kunyhóiban, hol legszámosabbak a gyermekek, oh itt vajmi rosz lábon áll a nevelés! A szegény atyák és anyák kora reggeltől késő estig künn vannak a mezőn; a gyermekek otthon maradnak minden vigyázat nélkül, vagy rosz fölügyelet alatt. Mihelyt felényire fölnöttek a gyermekek, minden idejöket és erejöket kenyérkeresésre kell fordítaniok; némelly helyeken koldustarisznyát akasztanak nyakukba, és azonfölül a hazugság-, káromkodás- és lopásban gyönyörü leczkéket kapnak szülőiktől. Hát az iskola hol marad? No, a hol keményen veszik a dolgot, ott talán-talán be lehet hajtani nagy nehezen a vad fiakat az iskolába. De a gyermekek, megszokván a féktelen tekergést, nem jól érzik magukat a szük iskolában, majdnem fuladoznak; a szülők, gyermekeik hallatára, átkozzák az iskolát és az iskolába való

kényszerítést; ez épen nem kedvelteti meg az iskolát a gyermekekkel. Télen félig fagyva, nyáron összeizzadva s elfáradva jönek az iskolába; ki várhat tőlük nagy vigyázatot és buzgóságot? Otthon nincs a ki oktatná őket; a hosszu téli estéken nincs gyertya, nincs hely. Alig rázzák le az iskola porát, a legényke s leányzó egészen magára van hagyatva. A vasárnapot és ünnepet mivel töltitek, azt . . . ti tudjátok legjobban! A bizodalmas oktatgatásnak, buzdításnak még árnyékát sem találhatni sok házakban. Vannak dicséretes kivételek, de fájdalom! ezek csak ... kivételek.

Pedig változásnak kell lennie ebben, ha elveszni, elkárhozni nem akartok. Keresztény apák és anyák! hozzá kell fognotok a keresztény neveléshez, és pedig már a kis gyermekeknél kell kezdenetek; különben elkéstek a neveléssel. Oktassátok gyermekeiteket, és a hol csak lehet, Istenre vezessétek elméjöket. Mutassátok meg nekik: hogyan és hol terem a kenyér, mellyet esznek; és ne feledjétek megmondani nekik, hogy végre még is csak az Isten ad mindent, jóllehet a földmivesnek szorgalma által. A ruhát, melly testöket födi, Isten ajándékának tekintsék. Mutassatok nekik jó példát; és hű szeretettel fogják ők megtartani ama parancsokat, mellyeket Isten nevében szabtok eléjök. Szent irtózással fogják kerülni a vétket, és jóviseletökkel rózsákat fognak hinteni életpályátokra, öregségtekben gyermeki szeretetök koronájával fogják fölékesítni őszbeborult fejeteket, és terheiteket megkönnyebítendik. És ha egykor elszakasztja szíveteket a halál gyermekeitek szivétől: a ti képetek, a ti szavatok és példátok előttük fog lebegni, s áldani fogják végső leheletökig sirhalmatokat, melly csontjaitokat magába fogadja. Sokáig fogják dicsérettel említeni: erre oktatott boldogult atyám, ezt cselekedte ő életében; ezt cselekszem én is, mig csak be nem csukja szemeimet a halál. Oh minő nagy boldogság az, ha a szerető gyermekek illy nefelejtseket hintenek szülőik sirhalmára; azoknak illatát bizonyosan elviszi az Isten angyala az üdvösség trónusához. Az istenesen nevelt gyermek sohasem feledi el szülőit; midőn már szülőinek sirkeresztfái bemohosodtak, sirjaik bedőltek: még akkor is bánatos könyek közt fog ott imádkozni a jól nevelt gyermek. — Én magam láttam egyszer egy koros asszonyt egy sir

mellett állani és sirni keservesen. Ez ugyan nem föltünő eset; hisz férje vagy fia lehetett, ki talán nem régiben halt meg. De láttam, hogy a sir már beesett és be van nőve füvekkel, miből azt következtettem, hogy a halottat a sirban és az élőt a sir fölött ritka szeretet köti össze, miután egymás iránti szeretetök még a siron nőtt füvel is zöldel. Odamentem tehát, megnéztem a keresztet; az volt ráirva, hogy az ott nyugvó öt év előtt költözött ki életének 88-ik esztendejében. Megkérdeztem azután a siránkozó asszonyt, miért szomorkodik annyira? Ő ezt felelé nekem: jó anyám fekszik e sirhantok alatt; és jóllehet bajosan tudtam őt eltáplálni, de olly annyira szerettem őt, hogy örömest megtennék mindent, csak élne anyám és nálam volna még. — Akarsz illy fiakat, illy leányokat? Neveld őket istenesen.

Keresztény anyák! bennetek van minden reményem. Ti uj, jobb, istenfélőbb emberekkel népesíthetitek az országot, az anyaszentegyházat. Keresztény anya! lásd, szived alatt hordozád őket — a kedves kisdedeket; hozzád — a te szivedhez kötötte őket az Isten. Nézd meg csak jól őket: ártatlan, gondnélküli az ő játékuk, mintha nem is volna szenvedés az életben; nem ismerik még a fájdalmat, nem ismerik a gonoszságot. Az apai ház az ő világuk; a te szived menedékök, ha megrettenti őket valami az életben. Oh anya! oltalmazd őket, hogy el ne veszszenek, mikor megtámadja majd szivöket is az élet viharja. Oh anya! gyűjtsd őket magad köré; csepegtesd kisded szivökbe hitünknek szent tanításait; buzdítsd őket, hogy szeressék az Atyát, ki mennyben lakik, és Jézust az ő egyszülött Fiát; vezesd őket a kereszthez, hogy lássák, mennyire szerette Isten az embert. Oh anya! a te kebleden emeljék imára picziny kezeiket, a te kebleden végezzék ájtatosságukat.

Az anyák dolga, a jámborságot behozni a házba és ápolni azt. A melly házban nem mutat az anya példát a jámborság- és isteni félelemben, ott nem sokára kevés jóságot lehet találni. Az istentelen, hitetlen férfiu igen utálatos teremtés; hanem még utálatosabb az istentelen, hitetlen asszony. — Lásd anya! minő forrón szeret téged kis magzatod; örömest elhisz neked mindent; később senkinek sem fog olly könnyen hinni. Azt véled: a tanító vagy a pap később

kipótolhatja, a mit te elmulasztottál? Nincs tanító, nincs pap, ki az anyának mulasztását ki tudná tökéletesen pótolni. — És kinek lehet nagyobb vigasztalása és öröme abban, ha jók, istenfélők gyermekeid? Hozhat-e mélyebb bánatot és égetőbb fájdalmat az anyai szivnek valami, mint gyermekeinek romlottsága? Oh anya! ne légy magadnak ellensége, és ne fond magad az ostort, mellyel vérig, kétségbeesésig fogsz korbácsoltatni vénkorodban. Fő gondod, legdrágább kincseid gyermekeid legyenek. Tanulj a pogányoktól.

Pompás Róma városában, mikor még ez a pogányoknak fővárosa volt, előkelő asszonyok jöttek egyszer össze, hogy együtt mulassanak. Már a mint szokás az asszonyoknál, sokféléről beszélgettek, többi közt kincseik- s drágaságaikról is. Szivében ugyan mindenik azt érezé, hogy neki van legtöbb és legszebb kincse; hanem mint a finomul nevelt asszonyoknál szokás, ezt mondá mindenik: én nem szerezhetek magamnak ennyi drágaságot; nagy házat viszek, és férjem jó ember ugyan, hanem minden fillért sajnál arra, hogy vele hitvesének örömet szerezzen; igen, a kinek olly kedves férjecskéje van, mint magának asszonyom! az megtöltheti kincsszekrényét. Hogy lássa mindenik, miben áll a dolog; abban egyeztek meg, hogy elmennek sorban mindenkihez, kincset nézegetni. Elmentek tehát; és a szobaleányok előhozták a ládákat, iskátulákat, mellyekben pamut közt karpereczek, nyakláncok, gyürűk, hajtűk voltak arany s ezüstből, kirakva drágakövekkel. Elgondolhatjuk, mint ragyogtak szemeik, mint dicsérék ajkaik, szivök pedig mint irigylé s ohajtá az előhordott kincseket. Midőn pedig a legelőkelőbb asszonyhoz érkeztek, be megy ez a mellékszobába; és a mint az ajtó kinyilik, és a többiek azt vélték, hogy kincsszekrényét hozza magával, belép ő gyermekeivel és így szól: ezek az én drágaságaim, ékességeim! Ez annyira megtetszett a pogányoknak, hogy följegyezték ezen asszony tettét az ő dicséretére. — Adja a jó Isten, hogy illy dicséretet hallhassunk minden keresztény anyáról!

Végre, tanulj keresztény anya! fáradozni, a világtól elvonni magadat gyermekeid javára. Hozok föl erre is példát. — Ezer nyolczszázhatban Vestfáliában egy asszony halt meg, kit méltán követhetnek az anyák. Ez Galiczin

Ámália herczegasszony volt. Egy hires porosz ezredesnek leánya, és azonfölül szép és szeretetre méltó is levén, épen nem tarthatott attól, hogy megmarad pártája. Galiczin orosz herczeg volt az a szerencsés, kinek kezet nyujtott ő az oltárnál. Ez a herczeg követ volt a német császárnál és a franczia udvarnál; és a fiatal asszonynak legszebb alkalma volt Bécsben s Párisban a világ örömeit élvezni; a mint egy ideig élvezte is azokat. De nem sokára megunván a világ gyönyörüségeit, letelepedett gyermekeivel Münszter városában, hogy gyermekeit istenesen nevelje, és tulajdon üdvösségét biztosítsa. Hogy pedig vissza ne kivánkozzék többé a mulatságokba, legszebb természeti ékességétől fosztá meg magát, levágta hosszu hajfürteit. Lenyirt fejjel szégyenlett társaságba menni, és így szépen otthon maradt gyermekeinél; ezzel sok időt is nyert, mert a kurta hajat hamar meg lehet fésülni. — A mint látom, az itt levő anyák közt nincs herczegasszony, de ha volna is, nehezen vágná le hajfürteit gyermekei végett. — Keresztény anyák! tinektek nincs annyi időtök a nevelésre, mint az előkelő asszonyoknak; nektek a napnak hevét s terhét kell eltürnötök, hogy magatok s gyermekeitek számára kenyeret keressetek; kezeitek kérgesek a kemény munkától, mellyet kora reggeltől késő estig kell folytatnotok, hogy valahogyan megélhessetek. Mindezt örömest elhiszem én; de legalább imádkozhatnátok gyermekeitekkel reggelenkint, jól megjegyezzétek, imádkozhatnátok; legalább esténkint beszélhetnétek valamit gyermekeiteknek az Isten jóságáról, a drága Jézusról, és inthetnétek őket a lelkiismeret-vizsgálatra; legalább nekik szentelhetnétek a vasárnapi délutánt, és a sok hasztalan csevegés helyett őket oktathatnátok; legalább jó példát mutathatnátok nekik, és mivel keveset lehettek velök, legalább naponkint az Isten oltalmába ajánlhatnátok őket. Keresztény anya! Istené a te gyermeked, te csak dajkája vagy, s egykor számolnod kell dajkaságodról. A hová nem lát szemed és nem ér kezed, odalát az Isten mindentlátó szeme és odaér az ő mindenható keze; ő meg tudja gyermekeidet oltalmazni az ideig s örökig tartó veszélytől. Ne mondd: nem érek rá imádkozni. Dologközben százfélére is gondolsz: miért nem gondolhatnál Istenre, s miért nem beszélhetnél Istennel gondolattal?

Indiában élt hajdan egy pogány asszony, ki szinte naponkint tapasztalá: mi a házi kereszt, és mi a házi bánat. Szive keservében igen szorgalmasan járt el a pogány templomba, és az egyik bálványtól a másikhoz zarándokolt segítségért. De a bálványoknak vannak szemeik és nem látnak, vannak füleik és nem hallanak; azért siketek maradtak a szerencsétlen asszony kérésére, és szenvedései nem kevesbültek. Laktak pedig szomszédságában keresztény asszonyok, kik az élő Istennek szolgáltak. Ezek tanácsolák az ügyefogyottnak, forduljon egyszer a keresztények Istenéhez és keressen keresztény templomban vigasztalást és segitséget. Az asszony, mint mondám, pogány volt s nem hitt Krisztusban; mivel pedig szükség idején mindenhez kapkod az ember, ő is elment, és a maga módja szerint igen sokszor imádkozott a fölfeszített Krisztusnak képe előtt. Ez megkönyörült rajta; az asszony insége jóra változott, miből világosan látta, hogy imádsága meghallgattatott. Háladatosságból keresztvizre vitte minden gyermekét; de a kereszt iránti tiszteletből nem akart nekik más nevet adni, mint ezt: „Kereszt.“ Ez a három „Kereszt“ nevekedett azután időben, jámborságban; és midőn végre maga az anya is megkeresztelkedett, naponkint elment Keresztjeivel a templomba, a megfeszített Jézust imádni s föláldozni neki ezt a három Keresztet.

Keresztény anya! cselekedd ezt te is; hisz neked is van házi kereszted, és hozzád is közel van a keresztre feszített Jézus. Amen.

Szent Péter és Pál ünnepére.

Hit-elemzési tanítás arról:

Jézus rendeléséből szent Péter vala az eggház látható feje; jelenleg pedig az a római pápa, mint sz. Péter utóda.

A mai nap, mellyen szent Péter és Pál, e két nagy apostol, ünnepét üljük, kedves alkalmat nyujt nekem, hogy én titeket arról oktassalak: miként Jézus Pétert rendelte az egyház látható fejévé úgy, hogy az legyen utóda is a római pápa. Mit annál szivesebben teszek, minél jobban meg vagyok győződve, hogy ezen hitágazatos igazságnak alapos tudása a keresztény katholika egyház és annak látható feje iránti ragaszkodástokat nevelni és szilárdítani fogja.

* * *

A ki csak kissé jártas Jézus életének történetében, annak figyelmét el nem kerülheti az, miként tünteti ki Jézus minden alkalommal Pétert a többi tanítványok között. Így már igen jelentékeny kitüntetés volt Péterre nézve az, hogy, midőn Jézus őt tanítványának fogadta, nevét, melly Simon volt, Kephasra azaz Péterre, melly annyit tesz, mint kőszikla, változtatta. [1]) Ezen sokat jelentő név-változás által már előre jelenté Jézus, hogy neki Péterre nézve különös szándéka van.

Eme szándékát Jézus csakugyan nem sokára teljesíté is. Ő t. i. a mint a mai ünnepre rendelt evangeliumi szakasz föl-olvasásából megértettétek, kérdé egykor tanítványait: „Kinek tartotok ti engem?“ Péter azt felelé: „Te vagy ama Krisztus, az élő Istennek fia.“ Erre Jézus azt mondá Péter-

[1]) Ján. 1, 42.

nek: „Boldog vagy Simon, Jónás fia; mert a test és vér nem jelenté meg ezt neked, hanem az én Atyám, ki mennyekben van. És én mondom neked: hogy te Péter vagy, és e kősziklán építem föl anyaszentegyházamat, és a pokol kapui nem fognak azon diadalt venni. És neked adom a mennyek országának kulcsait: és valamit megkötendesz a földön, meg lészen kötve mennyben; és valamit föloldandasz a földön, föl lészen oldozva mennyekben.“ Hogy Jézus ezen szavakkal Pétert a többi apostol fölött kitüntette, és neki köztök elsőséget adott, kitetszik már azon körülményből is, melly közt Jézus Péternek azokat mondotta. Mivel t. i. a tanítványok között csak Péter vallotta Jézust az élő Isten fiának, e vallomásért meg akarta Jézus őt jutalmazni. A mi csak úgy történt meg, ha Jézus szavait úgy értjük, hogy ő azokkal csakugyan Péternek a többi apostol közt elsőséget adott, annál is inkább, minthogy később a föloldozási és megkötési hatalmat a többi apostolnak is megadta sz. Mátának XVIII. részében. Illykép mi maradt volna föl jutalmul Péternek ama nagy és Jézusnak egész helybenhagyását nyert vallomásért?

Hogy Jézus csakugyan Pétert rendelte az egyház fejévé, neki adván abban a főhatalmat, még világosabban ki fog tetszeni, ha Jézusnak Péterhez intézett fönemlítettem szavait egy kissé taglaljuk. — Jézus azt mondja Péternek: „Hogy te Péter vagy; e kősziklán építem föl anyaszentegyházamat, és a pokol kapui nem fognak azon diadalt venni.“ Akármelly épületnek erőssége, tartósága leginkább az alaptól függ, mellyen az fölemeltetik. Az alapkő tehát az épületnek legjelentékenyebb része. Jézus egyháza is épület — lelki épület; annak is tehát, hogy erős és tartós legyen, jó alapkőre, kősziklára kelle építtetnie; már pedig Jézus ezen alapnak, ezen kősziklának Pétert mondja lenni; világos tehát, hogy Péter a fő az egyházban, mint az alapkő az épületben, azaz: hogy az övé a főhatalom, mellynél fogva az egyház a kőszikla erősségével birván, minden ellenséges viszontagságok közt szilárdul fog fönállani. És ime, most értjük egyszersmind annak okát, miért változtatta Jézus e tanítványának előbbi nevét „Simon“ Péterre,

kősziklára; mert t. i. őt egyházának kősziklájává akarta tenni, azaz rá bizni abban a főhatalmat. — Jézus még így folytatja szavait Péterhez: „Neked adom a mennyek országának kulcsait: és valamit megkötendesz a földön, meg lészen kötve mennyben is; valamit föloldandasz a földön, föl lészen oldozva mennyben is.“ A kulcsok átadása a szentirás szólásmódja szerint mindig a főhatalom elismerését jelenti. Így Isaiás profétánál ekként szól az Ur: „És vállára — a Messiás vállára — teszem Dávid házának kulcsait; midőn ő azt megnyitja, nem lészen ki bezárja; és ha bezárja, nem lészen, ki fölnyissa.“ A közéletben is valamelly ház vagy város kulcsainak átadásával szokták a főhatalom elismerését jelképezni. Ezért tisztelik is meg az alattvalók vagy meghódított lakosok a város kulcsának átadásával a fejedelmeket vagy a győzedelmes vezéreket, jelentvén ezzel, hogy övék a főhatalom a város fölött. Midőn tehát itt Jézus a többi apostol kizárásával egyedül Péternek adja át a mennyek országának, azaz egyházának kulcsait, őt ruházza föl abban a főhatalommal, melly Jézus szerint a megkötésben és föloldozásban áll, azaz abban: hogy hozhat kötelező erővel biró törvényeket, és azoktól föl is menthet; hogy a bünöket megbocsáthatja, és azokat fön is tarthatja; hogy az egyházba a hivőket befogadhatja, valamint a hitetleneket és engedetleneket abból ki is zárhatja. És mindezt olly foganattal teheti, hogy az égben is helyben hagyatik.

Már mindezekből kedves hiveim! világos, hogy Jézus egyházában Pétert bizta meg az apostolok között a lelki főhatalommal, vagy a mi mindegy, hogy Jézus Pétert tette egyháza fejévé.

Jézus dicsőséges föltámadása után, hogy minden kétségeskedésnek elejét vegye, ujra ismét rá ruházza Péterre egyházában a főhatalmat, különös ünnepélylyel őt bizván meg bárányainak és juhainak legeltetésével. Jézus t. i. tanítványainak jelenlétében háromszor kérdé Pétert: „Simon, Jónás fia, szeretsz-e engem?“ Péter mind a háromszor azt felelé: „Uram! te tudod, hogy szeretlek téged.“ Mire Jézus egyszer azt mondá Péternek: „Legeltesd

bárányaimat.“ Kétszer pedig: „Legeltesd juhaimat.“ [1]) — Már a régi világi iróknál a királyok és fejedelmek gyakran úgy tüntettetnek föl, mint a nép pásztorai. Az ó szövetségben is igen gyakran előfordul ezen képes kifejezés, leginkább, midőn Dávidról van szó, és előbbi foglalatossága, atyja juhainak őrzése, utóbbi hivatalával, Izráel népének kormányzásával, összehasonlíttatik. Ezen kép által fejezik ki a próféták is és pedig igen nagy előszeretettel az Istennek és Messiásnak Izráel fölötti uralmát. Tehát Jézus ajkain is e szavak: „Legeltesd bárányaimat, legeltesd juhaimat“ csak azt jelenthették, hogy Péterre bizza egyházában a juhok, a hivek fölötti lelki fő hatalmat. Vagy ha nem ezt akarta Jézus ujra Péternek és apostol társainak tudtára adni, minek azon háromszori kérdés Péterhez: „Szeretsz-e engem?“ és minek a háromszori megbizás: „Legeltesd juhaimat,“ és pedig a többi tanítvány előtt? — Mindez világos tanubizonyságul szolgál arra, hogy Jézus Péterre bizta egyházában a lelki fő hatalmat.

Mondjátok meg nekem kedves hiveim! fönállhat-e akármelly társulat, testület rend és egység nélkül? Úgy-e nem. És lehet-e rend, egység egy valakiben összepontosított főhatalom nélkül? Úgy-e nem. A Jézus által alapított egyház is társulat, az igaz keresztény hiveknek társulata, gyülekezete; ez is tehát csak úgy állhat fön, ha abban rend és egység van; ez még csak úgy lehet meg abban, ha a főhatalom egy valakiben összpontosíttatik, kiből a lelki hatalom ágai az egyház többi előljáróira, mint a napból a sugarak, kifolyjanak. — Jézus tehát, mint egyházának isteni bölcseségü alapítója, másként nem cselekedhetett, mint hogy abban a főhatalmat egy valakire ruházta. És kire ruházta? az előadattakból tudjuk; t. i. szent Péterre.

Gyakorolta is sz. Péter e főhatalmat apostol társai közt. Így Jézusnak mennybe menetele után, együtt lévén a tanítványok, szent Péter emelt szót, fölszólitván őket, hogy a szerencsétlen iskariotesi Judás helyébe új apostolt válaszszanak. [1]) — Midőn pünkösd ünnepén az apostolok beteltek a Szentlélekkel, Péter állott föl legelőször saját és apostoltár-

[1]) Ján. 21. — [2]) Apost. csel. 1.

sainak védelmére, kiket részegeknek mondottak némellyek, mivel különféle nyelveken hallák őket beszéleni; s olly foganattal hirdette a megfeszíttetett és föltámadt Jézust, hogy legottan három ezeren megtértek. [1]) Kérdés támadván az első keresztények között: nem kell-e leginkább a pogányokból Jézushoz megtérteknek Mózes törvényét is megtartaniok, az apostolok ennek eldöntése végett Jerusálemben zsinatot tartottak, mellyen szent Péter elnökölt; ő vezette a tanácskozást; ő mondotta ki a végzést, hogy nem tartoznak azt megtartani; mert eleget tesznek, ha megtartóztatják magokat a bálványoknak áldozott hustól, a vértől, a megfojtott barmok husától és a paráznaságtól. — Ezekből látjátok kedves hiveim! hogy Péter csakugyan gyakorolta apostol társai közt az elsőséget; hogy ő minden alkalommal úgy viselte magát mint az egyháznak fő előljárója, mint az egyháznak feje. És ez az oka, hogy az evangelisták, valahányszor az apostolokat elősorolják, mindig Pétert nevezik meg az első helyen, sőt sokszor Pétert magát elhallgatva a többit. Mátének X. részében, hol az apostolok nevei elősoroltatnak Péter egyenesen elsőnek neveztetik: „A tizenkét apostolnak nevei ezek: első Simon, ki Péternek mondatik.“

Bizonyos tehát, hogy Jézus rendeléséből Péter volt az egyháznak látható feje; mert láthatatlan feje Krisztus Jézus maradt, azon igéreténél fogva is: „Én veletek leszek a világ végezeteig.“

Most már az a kérdés támad: hát szent Péter halála után ki lett az egyház látható feje, és ki az jelenleg is? Vagy talán Péterrel ezen főhatalom is kihalt az egyházban? — Kedves hiveim! Krisztus nem alapította egyházát egy két évre, hanem örök időre, következőleg alkotmányának, szervezetének is örök időre ollyannak kell lennie, a millyennek azt alapítója rendelte. Már pedig, mint fölebb hallottuk, Jézus úgy alkotta, úgy rendezte egyházát, hogy abban egy lelki főhatalmat is fölállított; ennek tehát az egyházban úgy kell örökké fönállania, mint magának az egyháznak. Azután Jézus egyházában a lelki főhatalmat azért állítá föl, hogy abban az egység föntartassék, mint sz. Hieronymus mondja: „A tizenkettő között azért rendeltetik egy, hogy megrendel-

[1]) Apost. csel. 2.

tetvén a fő a szakadásnak eleje vétessék.“ [1]) Már mikor volt, vagy van ezen egység jobban veszélyeztetve, következőleg, mikor szükségesebb az egyházban egy lelki főhatalom,akkor-e, midőn az egyház csak néhány hivőkből állott, midőn alig egy-két tartományra terjedt, midőn a hivek közt egy sziv és lélek uralkodott? vagy akkor, midőn az egyház az egész világon elterjedt, midőn a hivők száma milliókra megszaporodott, midőn vagy e miatt is az elszakadásnak, az egyenetlenségnek lehetősége fölötte nagy? Ha Jézus Pétert az egyház kősziklájává, alapjává tette, nem akarhatta, hogy annak halála után ezen alap széttöressék, és széthányattassék.

Illykép szent Péterben az egyházi főhatalom ki nem halhatott, hanem annak át kellett szállania, kikre? nem másokra, mint kik apostoli székében, apostoli hivatalában utódai voltak. Tagadhatlanul bizonyos pedig, hogy sz Péter, miután Antiochiában Jézusnak hiveket gyüjtött, Rómába jött, ott hirdette Jézust, ott alapított apostoli azaz püspöki széket, és ott is halt meg vértanui halállal, Neró császár alatt a keresztre feszíttetvén, saját kivánsága szerint fővel lefelé; mert nem tartá magát méltónak arra, hogy úgy függjön a keresztfán, mint a Megváltó Jézus. Minthogy tehát sz. Péter római apostoli székében gyakorolta dicső halálaig az egyházi főhatalmat, ennek szükségképen arra kellett átmennie, ki őt püspöki székében követte. És így a Krisztustól rendelt egyházi főhatalom Pétertől átszállott Linusra, mint közvetlen utódára, Linustól Anaklétusra, Anakletustól Kelemenre és így szakadatlan következéssel tizenkilencz századon keresztül azon püspökökre, kik a római egyházban Péternek utódai voltak, azaz a római pápákra, épen úgy, mint a többi apostol püspöki hatalma átszállott utódaikra.

El is ismertetett az egyházban mindig a római pápának lelki főhatalma. Így midőn Kelemen a harmadik római pápa idejében némelly visszaélések támadtak a korinthusi egyházban, azokat nem az akkor még élő sz. János apostol, hanem Kelemen intézte el. Így intézte el Viktor római pápa az Efezusban, István római pápa az Afrikában támadt viszálkodásokat, annak világos jelcül, hogy már akkor is a római pápák

[1]) Adv. Jovin. L. 1.

elsőbbséggel birtak az egyház többi püspökei fölött. A harmadik században sz. Dénes római pápa fölhítta az alexandriai patriárkát, kinek neve szinte Dénes vala, hogy jelenjék meg előtte Rómában, hitéről számot adandó, minthogy hiveitől Rómában bevádoltatott. A szent férfiu minden vonakodás nélkül engedelmeskedett. Midőn az arianusok szent Athanásiust alexandriai püspöki székéből elüzték, ez oltalomért az akkori római pápához Gyulához folyamodott, ki az ügyet a szent férfiu részére kedvezőleg dönté el, visszahelyezvén őt püspöki székébe. Aranyszáju szent János, konstántinápolyi patriárka is, midőn ellenségei őt hivatalától megfoszták és számüzték, Innocentius római pápához folyamodott védelemért. — E néhány tényt azért hoztam föl, hogy lássátok: miként gyakoroltak a római pápák már a kereszténységnek elő századaiban elsőséget az egyház minden püspökei sőt patriárkái fölött, és miként ismerék el ezek azt, midőn hozzájok oltalomért folyamodtak.

* * *

Hogy a mai tanítást elmétekben jobban és könnyebben megtartsátok, kedves hiveim! rövidbe foglalom mindazt, a mit ma hallottatok. Csak vigyázzatok. — Jézus Pétert tette az apostolok közt elsővé, rá ruházván egyházában a lelki főhatalmat akkor, midőn mondá neki, hogy rá mint kősziklára építi anyaszentegyházát, mellyen a pokol kapui erőt venni nem fognak; midőn a többi apostol jelenlétében különösen neki adá át a mennyek országának kulcsait, hogy kössön és oldozzon; midőn ismét a többi apostol jelenlétében különösen őt bizá meg azzal, hogy legeltesse bárányait, juhait. Ennélfogva csakugyan gyakorolta is Péter a többi apostol közt az elsőséget, midőn Judás helyébe Mátyást választatá apostolnak; mindőn pünkösd ünnepén ő szólalt föl legelőször; midőn az apostolok jerusálemi zsinatján ő elnökölt, ő vezette a tanácskozást, és ő mondotta ki a végzést. Jézus rendeléséből tehát szent Péter volt az egyház feje — látható feje, mert láthatatlan feje Jézus maradt. Pétertől pedig ezen lelki főhatalom az egyházban átszállott a római pápákra mint sz.

Péter utódaira. Mert valamint Jézus egyházát örök időkre alapítá: úgy öröknek kellendett lennie a lelki főhatalomnak is az egyházban, minthogy a nélkül fön nem állhatna; az tehát Péterrel ki nem mulhatott, hanem átszállott a római pápákra, mint olly püspökökre, kik Péternek az apostoli hivatalban utódai voltak; mert szent Péter huszonöt esztendeig volt Rómában apostol vagy püspök, ott halt is meg mint vértanu. El is ismerte a kereszténység elejétől fogva a római pápát az egyház fejének, hozzá folyamodván a kételyekben tanácsért, az üldöztetésben oltalomért és az igazság kiszolgáltatásaért. —

Jézus rendeléséből tehát szent Péter volt az egyház feje, utána pedig az a római pápa. — Teljünk el azért tisztelettel a római pápa mint anyaszentegyházunknak Krisztustól rendelt feje iránt; mert a ki őt megveti, Krisztust veti meg. Hallgassunk szavára; mert általa mint helytartója által Krisztus szól hozzánk. Ő az egyháznak közatyja, mi közgyermekei vagyunk; a gyermekek pedig tisztelettel és engedelmességgel tartoznak atyjok iránt. És imádkozzunk érette, hogy az Isten adjon neki erőt és malasztot, miként a keresztény kath. egyházat úgy kormányozza, hogy az az egész emberi-nem javára és üdvösségére napról napra jobban gyarapodjék. Amen.

Iskolai katekesisek.

Az Istenről.

(Folytatás.)

Alkotó. — Teremtő. — Isten. — Az ő tulajdonai: mindenhatósága, bölcsesége stb. kifejtve a teremtés történetéből.

E világnak lételt adott az — — Alkotó. Az alkotónak van neve is, mellyet sohasem szabad hiában említenünk, hanem azt mindig a legmélyebb tisztelettel kell kimondanunk; mert ez a név a legszentebb. A világ alkotóját t. i. Istennek nevezzük.

Ha tehát látjátok a napot, mindjárt eszetekbe jut, hogy a napot alkotta az alkotó, kit Istennek nevezünk. És ha látjátok a holdat és csillagokat, eszetekbe jut, hogy azokat alkotta — kit — ? És ha látjátok a hegyeket és vizeket, a fákat és virágokat s. a. t. mi jut mindjárt eszetekbe? hogy azokat alkotta — kit — ? Tehát az ég- és föld- és mindennek, mi ezekben vagyon, alkotóját nevezzük? —

Hogyan nevezzük a világ alkotóját?

A világ alkotóját Istennek nevezzük.

Elmondtátok ti már nekem, ki csinálta, ki alkotta mind azt, a mi vagyon. Azt is tudjátok, miképen alkotott mindeneket. Mondjátok el tehát még egyszer, mikor és mikép lett e világ? Mig az alkotó, az Isten nem akarta hogy legyen ég, volt-e ég? — de mihelyt akarta, hogy legyen — ? Mig az alkotó, az Isten nem akarta, hogy legyen föld, volt-e föld? de mihelyt akarta, hogy legyen — ? Mig az alkotó az Isten nem akarta, hogy legyen világ — ?

volt-e világ? — de mihelyt akarta hogy legyen — ? Jól van fiaim! mig az Isten nem akarja, hogy valami legyen, addig mi sem lesz; de mihelyt akarja hogy legyen, mindjárt meg van. — Volt-e tehát az Istennek valamije, miből mindazt alkotta, a mi vagyon? — Semmiből alkotott mindeneket, s csak akarta hogy legyen világ, és mindjárt lett; ő tehát csupán csak akaratjával alkotott mindeneket; csupán csak akaratjával hozott ki mindeneket — semmiből. — Lássátok, fiaim! azért, mert az Istennek semmire sincs szüksége, hogy valamit csinálhasson, mivel ő mindent, mindent a mit akar, csupán csak akaratjával csinál, csupán csak akaratjával hoz ki semmiből, azért mondjuk: az Isten mindeneket teremtett. Mikor akarta, hogy legyen nap, semmiből csinálta Isten a napot, tehát az Isten a napot teremtette, mert semmiből hozta ki, csupán csak akaratjával; mikor akarta, hogy legyen hold, és legyenek csillagok, miből csinálta Isten azokat? — tehát Isten a holdat és csillagokat — ? miért? mert miből hozta ki? — és mivel? csupán csak — ? Mikor az Isten akarta, hogy legyen ég és föld és minden mi ezekben vagyon, miből csinálta, alkotta mindezeket? — tehát az Isten az eget, földet, és mindeneket mik ezekben vannak — ? miért? mert miből hozta ki? — és mivel?

Az asztalos ezt az asztalt teremtette-e? — Miért nem? miből csinálta azt? — tehát nem semmiből? — és csupán csak akaratjával? — Ő tehát az asztalt nem teremtette, mert fából és eszközökkel csinálta. Teremteni tehát nem annyit tesz, mint valamiből valamit, mindenféle eszközökkel kihozni, hanem miből? — és mivel? csupán csak — ? Az Isten miből hozott ki mindeneket? és mivel? — tehát az Isten mindeneket — ?

Az Isten teremtett mindeneket.

Miből teremtett?

Semmiből.

Az Isten teremtett mindeneket semmiből, csupán csak akaratjával, azért őtet Termtőnek is nevezzük, és mindazt, mit ő csupán csak akaratjával, semmiből kihozott, azaz teremtett, mindazt teremtménynek nevezzük. — Az Istent, mivel ő mindent csupán csak aka-

ratjával hozott ki semmiből, azaz teremtett, hogyan nevezzük? — És azt, mit az Isten csupán csak akaratjával hozott ki semmiből, azaz teremtett, hogyan nevezzük? — A föld tehát teremtmény — ? Miért? — A hegyek, fák, virágok teremtmények — ? Miért? — Az állatok — ? Miért? — Mi emberek — ? Miért? — Az ég — ? Miért? — A nap, hold, csillagok — ? Miért? — Az angyalok — ? Miért? —

Mindaz, mi valamikor nem volt, de lett mert az Isten akarta, hogy legyen, az Istennek teremtménye. Az Isten mindent teremt akaratjával. Mi emberek, az Istennek teremtményei, csupán csak akaratunkkal semmit sem csinálhatunk; ha házat akarunk csinálni, szükségünk van kövekre, fövény-, viz- és mészre, fára, vasra stb.; azután sokáig kell dolgoznunk, mig végre mindezekből ház lesz. Ha nincsenek köveink stb. nem csinálhatunk házat; és ha nem dolgozunk, még a kész kövek- fák- és a többiből sem lesz ház; mi csupán akaratunkkal semmit sem csinálhatunk. De az Istennél nem úgy van! Mit mondtam: miből hoz ki, miből teremt az Isten mindent? — Igen ő mindent semmiből teremt; mivel? — Igen, csupán csak akaratjával, és mihelyt akarja, hogy valami legyen, már meg van; ő akarta, hogy semmiből legyen ég és föld; és mindjárt lettek semmiből. És mivel tehette ő azt meg, hogy legyen ég és föld? csupán — ?

Az Isten tehát akaratjával mindent tehet, az ő akaratja minden-tehető, minden-ható. Mit tehet az Isten akaratjával? — minő az ő akaratja? —

Már most nagyon jól vigyázzatok fiaim! Elegendő-e a mi akaratunk arra, hogy semmiből ház legyen? — De az Istennek akaratja elegendő-e? — Miért? Miből teremt az Isten mindeneket? — és mivel? — és minő az ő akaratja, mert ő azzal mindent tehet? — Ha tehát az Istennek mindenható akaratja van, mellyel mindent tehet, megteheti azt is, hogy semmiből ház legyen? — A mi akaratunk nem elegendő arra, hogy semmiből ház vagy akár mi lehessen, mert arra, hogy semmiből valami lehessen, minő akarat kell? — és kinek vagyon illyen mindenható akaratja? — Az Istent azért, mert olly mindenható akaratja vagyon, mindenhatónak mondjuk.

Hogy semmiből lehessen nap, minő akarat kellett arra? — Tehát az Istennek, ki semmiből teremtette a napot, minő akaratja van? — Miért? mert miből hozta ki azt? — és mivel? csupán csak — ? mihelyt — ? Hogy semmiből lehessen hold és lehessenek csillagok, hogy semmiből lehessen az ég, minő erő, minő akarat kellett arra? — Tehát az Istennek, az Alkotónak, ki semmiből teremtette a holdat, csillagokat, az eget, minő akaratja van? — Miért? mert miből — ? és mivel — ? mihelyt — ? Minő erő, minő akarat kellett arra, hogy semmiből lehessenek a fák, virágok, az állatok? — Minő erő, minő akarat kellett arra, hogy semmiből föld és minden lehessen? — Tehát az Alkotónak, ki semmiből csupán csak akaratjával teremtette a fákat virágokat, állatokat, földet és mindent, mindent, minő akaratja van? — Miért? mert miből? mivel — ? mihelyt — ? Minő erő kellett arra, hogy semmiből az ég, föld és minden lehessen? — És ki akarta azt, hogy semmiből ég és föld és minden legyen? — tehát minő akaratja, minő ereje van az Alkotónak? — tehát minő az Alkotó? —

Miért mondjuk a világ Alkotóját mindenhatónak?

A világ Alkotóját azért mondjuk mindenhatónak, mert mindenható erő kellett arra, hogy semmiből az ég, föld és minden lehessen.

Tudjátok már most, hogy a mindenható Alkotó teremtett mindeneket, hogy ő semmiből csupán csak akaratjával hozott ki mindent; s hogy minden akkor lett, mihelyt az Isten akarta, hogy legyen. És tudom, azért gyakran gondoltok is az Istenre, ki mindent tehet, a mit csak akar, és bizonyára örömmel gondoltok rá, ki mindent teremtett. És hogyis ne örülnétek, ha meggondoljátok: ő a mindenható Isten, ő teremtett titeket, szülőiteket és mindent, a mi vagyon. És hogy fogtok még örülni, ha a mindenható Istenről még sokat, sokat mondok nektek?

Ő maga mondotta nekünk, hogy nem akarta miképen mind az, a mi vagyon egyszerre legyen; hanem hogy ő azt egymás után olly szép és okos rendben hozta ki semmiből csupán csak akaratjával, hogy mi nem is vagyunk képesek eléggé örülni azon, hogy az ur Isten ollyan nagyon

bölcs. Halljátok csak, minő bölcs a mindenható Isten. Mindenek előtt akarta, hogy legyen ég és föld; és tudjátok már, hogy mihelyt akarta, mindjárt lett is ég és föld. — Azután akarta az Isten, hogy az égben legyenek angyalok; és mindjárt lettek az égben az angyalok. — Mihelyt az Isten akarta, hogy legyen föld, mindjárt lett föld; de a föld még üres volt, és vizzel vegyült; se fü, se virág, se fa, se állat nem volt rajta, és minden sötétségbe volt burkolva. Most a mindenható Isten 6 nap alatt akarta a földet bölcsen elrendezni. — Az első nap az Isten megparancsolta: hogy legyen — — — ugyan mi? talán a halak? hiszen a viz még földdel volt vegyitve, abban a halak nem élhettek volna. Vagy talán akarta, hogy legyenek a négylábu állatok? hiszen még nem voltak erdők, földek, füvek, ezek sem élhettek volna. Vagy talán akarta, hogy mindjárt legyenek az emberek? — Nem, nem! az ur Isten bölcsen rendezett mindent egymás után, mint szükséges volt.

Az első napon megparancsolta: legyen világosság, és mindjárt lett világosság. — Lássátok fiaim! milly bölcs az ur Isten; milly jó az, hogy világosságot teremtett. Milly szomoru és nyomorult volna sorsunk, ha mindig sötétség uralkodnék; most ellenben a világosságnál láthatjuk, milly szép mindaz, mit a mindenható Isten teremtett, és örülhetünk neki, és dolgozhatunk, mint azt a bölcs Isten megparancsolta, s örömet szerezhetünk neki. — Második napon megparancsolta az Isten: az égen legyen a szép kék boltozat, és a viznek egy része, melly a földben volt, párologjon ki és szálljon föl a levegőbe, s ott függjön felhőképen; s mindjárt úgy lett. — Oh milly okosan rendezte el ezt is a bölcs Isten! — Lássátok midőn vizet forralnak a tüznél, a viz apró részecskékre oszlik, s kigőzölög a fazékból: úgy parancsolta meg az Isten is, hogy a viznek egy része párologjon ki, szálljon föl a levegőbe, s ott képezzen felhőket; azután pedig ha a föld nagyon száraz megint a földre essék le, de csak apró cseppekben, hogy semmit el ne áraszszon, el ne rontson. Milly bölcs az ur Isten! — Harmadik napon megparancsolta az Isten: hogy a viz tengerekbe, folyamok-, folyók-, és patakokba folyjék össze, a föld pedig legyen száraz; és mindjárt úgy lett, mint az Isten bölcsen

parancsolta, hogy a szárazföldön azután élhessenek az emberek. Még ugyanazon harmadik napon megparancsolta az Isten: hogy a föld hozzon elő füveket virágokat és fákat; és mindjárt zöld volt a föld; szép füvek, illatos virágok, és gyümölcsöző fák boritották a föld fölületét. Illy bölcsen gondoskodott az Isten, hogy legyen fánk, gyümölcsünk, élelmünk!

(Folytatása következik.)

TARTALOM.

Advent I. vasárnapra.

Lap.

I. Mindnyájan meg vagyunk váltva; de nem üdvözülünk mindnyájan. — Perger János. 1
II. Az utolsó napról. — Toth Antal. 44

Advent II. vasárnapra.

I. Jézus Krisztus a próféták által megjövendölt Megváltó. — Perger János. 12
II. Jézus tanításának ereje. — Toth Antal. 53

Advent III. vasárnapra.

I. Annak folytatása, hogy Jézus a próféták által megjövendölt Megváltó. — Perger János. 21
II. Magunk megismerése alázatosságra vezet. — Toth Antal. 59

Advent IV. vasárnapra.

I. A próféták jövendöléseinek Jézusra való további alkalmazása. — Perger János. 32
II. Az igaz megtérés főkellékeiről. — Toth Antal. . . . 64

Karácson napra.

I. Az Üdvözítő által hozott békeségről, t. i. 1-ör, miben áll e békeség? 2-or, kik részesülnek abban? — Vezerle Ignácz. 73
II. Azon ajándékokról, mellyeket Jézus nekünk hozott. — Somogyi Alajos. 81

Lap.

A boldog. Szűz szeplőtelen fogantatásáról.

I. Megfejti 1-ör a szeplőtelen fogantatás jelentőségét; 2-or megmutatja, hogy Isten kegyelme a bold. Szűzet e kitünő szabadalomban valósággal részesítette. — Dániclik János. 91
II. 1-ör. Mit kell egy igaz katholikusnak ezen ünnepélyről — a bold. Szűz Mária szeplőtelen fogantatásáról szóló hitágazatnak kihirdetéséről — éreznie? 2-or. Miért kell ezen ünnepélyen méltán örvendeznie.? — Körmöczy Imre. . 105
III. 1-ör. Mi az értelme a legujabban kimondott hitczikkelynek, vagy is: mit jelent az, hogy Mária az eredendő büntől megóvatott? 2-or. Milly okok erősítnek minden katholikus keresztényt ebbeli hitében? — Palásthy Pál. . . . 312

Nagyböjti beszédek.

I.

I. Miért köteleztetünk a husvét előtti böjt ájtatos megülésére? s miképen köteleztetünk annak megtartására? 155
II. A katholika egyház majd két ezer éves történetéből kivilaglik, hogy isteni eredete, terjedése, és föntartása. . . 169
III. 1-ör. Miben áll főleg a keresztény egység? 2-or. Mire kötelez minket a ker. kath. egység? 179
IV. Rettegjünk a mennyország elvesztésétől; de bizzunk az Isten véghetetlen irgalmában, ki eszközt és módot nyujt a keresztség után elvesztett igazságot visszanyerhetni. . . 190
V. Jézus a bünös emberiség iránti szeretetből áldoztatván föl, szent vére által szabadított meg valamint az eredendő bünúgy a személyes bünök kárhozatától. 200
VI. 1-ör. Isten rendelte a szent gyónást a penitentziatartás szentségében; 2-or azért minden igaz katholikus tartozik büneit meggyónni, s csak ezáltal nyerheti vissza lelkiismeretének tisztaságát és nyugalmát. — Körmöczy Imre. . . —

II.

I. A szent kereszt hitünk győzelmi jele. 224
II. A szent kereszt reménységünk támasza ez élet bajaiban. . 233
III. A szent kereszt az isteni és emberi szeretetnek záloga. . 242

Lap.
IV. A szent kereszt az önmegtagadás ösztöne. 252
V. A szent kereszt a földiek hiúságát hirdeti. 262
VI. A szent kereszt halálos küzdelmeinkben erősségünk. — Toth Antal. 271

Nagy péntekre.

I. A szent kereszt sirhalmunk disze. — Toth Antal. . . 280
II. Jézus hét utolsó szavairól. — Fábián Ambrus. . . . 350

Husvét ünnepére.

I. Hogy uj emberekké legyünk : 1-ör le kell győznünk magunkban a bünt: ebben áll megszentelésünk; 2-or de nem elég csak a bünt legyőzni, hanem annak csiráit is meg kell támadnunk, megküzdvén a gonosz vágyakkal: s e küzdelemben áll gyakorlatunk; 3-or leküzdve magunkban a gonosz vágyakat elkészítjük lassankint testünket a dicsőséges halhatatlanságra: s ez tartja fön a mi reményünket. — Bossuet. 359
II. Jézus dicsőséges föltámadása leginkább indít minket arra, hogy hozzá ragaszkodjunk legerősebb hittel, legelevenebb reménységgel, és legérzékenyebb szeretettel. — Pyrker László. 379
III. Föltámadásunk úgy lesz örömünkre, ha úgy élünk, mint Isten Fia által tőlünk azt kivánja. — Pyrker László. 388

Husvét-hétfőre.

1-ör Hogy a hithiány vagy csak késedelmes hit is az ur Jézus dorgáló szavait magára vonó nagy megbántása Istennek; mig ellenben az élő hit Istennek legnagyobb dicsőítését foglalja magában. 2-or. Hogy a hithiány és késedelmes hit legnagyobb ostora az ember földi boldogságának is; mint melly őt a legédesebb vigasztalások kútfejétől fosztja meg. — Somogyi Károly. 394

Husvét után I. vasárnapra.

I. 1-ör. Min alapul Jézus békéje? 2-or. Mi által szerezhető az meg? — Vezerle Gáspár. 410

Lap.

Husvét után II. vasárnapra.

A lelki pásztori hivatalról, a mint Jézus azt egyházában szerezte. — Roder Alajos. 426

Husvét után III. vasárnapra.

Mennyiben és miképen hasznosak a földi szenvedések? — Roder Alajos. 436

Husvét után IV. vasárnapra.

1-ör. Testünk a földbe; 2-or, lelkünk az öröklétbe megyen; keressük tehát az örökkévalóságot. — Toth Antal. . . 446

Husvét után V. vasárnapra.

1-ör. Mikor? 2-or, mi végre rendelte az egyház a keresztjáró hetet? 3-or, minő lelkülettel kell azt gyakorolni? — Toth Antal. 461

Urunk mennybe-menetének ünnepére.

Jézus fölment mennyekbe: 1-ör, hogy közbenjárónk legyen mindvégig az Istennél; 2-or, hogy a Szentlelket tanítványainak elküldje; 3-or, hogy nekik és mindnyájunknak az örök boldogság országában helyet készítsen. — Somogyi Károly. 471

Husvét után VI. vasárnapra.

Adjunk jó példát, hogy, 1-ör jó példánk által a bünösök megtéríttessenek; 2-or, a buzgó hivek pedig a jóra serkentessenek. — Toth Antal. 486

Pünkösd ünnepére.

I. Az anyaszentegyház egy olly fönséges intézet, mellyet eléggé nem tisztelhetünk, eléggé nem szerethetünk. — Szabó József. 494

II. 1-ör. A bérmálás szentség eredetéről; 2-or, munkálódó erejéről, és a bérmálási szertartások jelentőségéről; 3-or, a megbérmáltaknak kötelességeiről. — Oswald Ferencz . 504

Lap

Szentháromság-vasárnapra.

I. Elmélkedés azon védokokról, mellyeken a háromszemélyü egy Istenben- az Atyában- Fiuban- és Szentlélekbeni hitünk alapul. — Toth Antal. 513
II. A keresztvetés értelméről és régiségéről. — Ugyanaz . 521

Urnapra.

I. 1-ör. Mit kell tennetek, gondolnotok s éreznetek a szent áldozás előtt? 2-or. Mit kell tennetek gondolnotok és éreznetek a szent áldozás után? — Pyrker László. 530
II. 1-ör. Jézus az Oltáriszentségben a kenyérnek és bornak szine alatt igazán, valósággal és mivoltilag jelen van; tehát nem puszta jele, jelképe az Krisztus Jézus testének és vérének. 2-or. Mily tanulságok következnek abból? — Bende József. 539

Pünkösd után II. vasárnapra.

1-ör. Az Oltáriszentségnek mint áldozatnak lelki hasznairól; 2-or. Miképen tehetjük magunkat méltókká ezen szent áldozatnak lelki hasznaira? — Beke Kristóf. 553

Pünkösd után IV. vasárnapra.

Miképen kell a jó kereszténynek úgy dolgoznia, hogy fáradságát áldás kövesse? — Beke Kristóf. 567

Pünkösd után V. vasárnapra.

Hogy van harag, melly 1-ör: nem bünös, hanem inkább üdvös és szükséges; hanem vigyázzunk, hogy vétkessé ne váljék; de van 2-or: vétkes és kárhozatos harag is; ezen pedig vegyünk erőt. — Ugyanaz. 576

Pünkösd után VI. vasárnapra.

Az ur Istennek gondja van ránk: bizzunk tehát benne; és miképen bizhatunk benne? — Ugyanaz. 587

Pünkösd után VII. vasárnapra.

1-ör. Őrizkedjünk a hamis profétáktól; de 2-or, őrizkedjünk attól is, hogy magunk se legyünk hamis profféták. — Ugyanaz. 597

Lap.

Pünkösd után VIII. vasárnapra.

A hitteli hűtelen sáfárkodásának, vagy más szóval a hitetlenségnek 1-ör, eredetéről, 2-or, gyümölcseiről. — Szabó József. 608

Pünkösd után IX. vasárnapra.

Látogat, int, oktat az Ur egész népeket; — de látogat, int, oktat egyes embereket is. — Grynaeus Alajos . . 617

Pünkösd után X. vasárnapra.

1-ör. Hogy jámborságunkban el ne bizzuk magunkat, másoknál jobbaknak tartván magunkat; 2-or, hogy azzal se hizelegjünk magunknak, hogy nálunknál roszabbak is találtatnak. — Beke Kristóf. 624

Szent László király ünnepére.

1-ör. Sok baj- és viszontagsággal kelle küzdenie szent Lászlónak s az akkori magyarnépnek, és meg is küzdöttek azokkal szerencsésen; mert az Ur az igazat biztos uton vezérelte. 2-or. Nekünk is most sok bajjal kell küzdenünk; vajjon várhatjuk-e, hogy az Isten minket is biztos utakon fog vezérleni? vagy miért nem várhatjuk mi ezt is. — Huszár Károly 635

Szent Anna ünnepére.

A nevelésről. — Huszár Károly 646

RÖVIDEBB ALKALMI BESZÉDEK ÉS TANÍTÁSOK.

Adventi tanítások.

I. Az advent szónak értelme. Az adventi szent időnek eredete s üdvös rendeltetése, mellyet az anyaszentegyház intézményeinek tiszteletben tartásával üdvössé tehetni. — Májer István. 138

II. Adventi utolsó tanítás. — Az adventi időt üdvösen töltöttük-e? Karácson böjtje, éjje, és ünnepe körüli szertartások és teendők. — Ugyanaz. 145

Lap.

Fehérvasárnapi

Oltár-beszéd a gyermekek első áldozásakor. — Grynaeus Alajos. 422

Szent Márk napján.

Búzaszenteléskor. — Ugyanaz. 456

Szent Péter és Pál ünnepére

Hitelemzési tanítás arról: Jézus rendeléséből sz. Péter vala az egyház látható feje; jelenleg pedig az a római pápa, mint sz. Péter utóda. — Roder Alajos. 655

TANÍTÁSOK AZ IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Nagyböjt minden vasárnapjaira való tanítások.

I. Vasárnapra 290
II. „ 296
III. „ 300
IV. „ 306
V. „ 312
Virág „ — Huszár Károly. 319

Lelki szent gyakorlatok a négy utolsó dolgokról.

I. A halálról 325
II. Az itéletről 330
III. A pokolról 335
IV. A mennyországról 340
V. A megtérésről — Fábián Ambrus. 345

Iskolai katekesisek.

I. Az Isten létéről. — Morva Miklós. 562
II. Az Istenről. Folytatás. — Alkotó. — Teremtő. — Isten. — Az ő tulajdonai, mindenhatósága, bölcsesége stb. kifejtve a teremtés történetéből. — Ugyanaz. 663

Sajtó-hiba.

117-ik lapon: calcedoni-zsinat helyett, olvasd: efezusi.